МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет им. М.Акмуллы»

ОЦЕНОЧНЫЕ МАТЕРИАЛЫ
основной профессиональной образовательной программы
высшего образования – программы бакалавриата по направлению

по направлению подготовки
44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Направленность (профиль)
«Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

Присваиваемая квалификация
Бакалавр

В данном документе приведены типовые контрольные задания и иные материалы для оценки знаний, умений, навыков, которые характеризуют этапы формирования компетенций в процессе освоения образовательной программы. Полный комплект образцов оценочных материалов приводится в рабочих программах дисциплин.

Представленные оценочные материалы направлены на формирование компетенций в соответствии с ФГОС ВО. Сведения о формируемых компетенциях содержатся в общей характеристике образовательной программы и учебном плане.

В полном объеме оценочные материалы хранятся на кафедре, реализующей данную дисциплину. Оценочные материалы с автоматизированной проверкой результатов обучения (при наличии) размещаются в электронной информационно-образовательной среде университета на сайте https://lms.bspu.ru.

Б1.В.01.01 ИСТОРИЯ РОДНОГО ЯЗЫКА
ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

1. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Телне диахрон яктан тикшерү нәрсә ул?
{~телне бүгенге көн күзлегеннән генә карау
~хәзерге тел формаларын борынгы формалары белән янәшә кую
~дөрес язу кагыйдәләрен барлау
~җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен табу}

"Көтә-көтә көтек булдык" дигән әйтелмәдә *көтек* сүзе нәрсәне аңлата?
{~көчек
~котыру
~көю
~көчсез}

Тарихи грамматика күзлегеннән караганда кайсы сан исемнәре бер-берсе белән бәйле?
{~егерме – кырык
~йөз – мең
~җиде – сигез
~утыз – кырык}

Билгелелек-билгесезлек теориясенең авторы кем?
{~Н.А. Баскаков
~Ж.Г. Киекбаев
~К.М. Мусаев
~Т.М.Гарипов}

Билгеләнгән сүз нинди тематик төркемгә карый: ***Інім*** *Күл Тегін бірле сөзлешдіміз*?
{~күләм
~туганлык-кардәшлек
~сыйфат
~форма}

Кайсы җөмләдә күрсәтү алмашлыгы бар?
{*~Бенің будуным анта ерүр*. – "Мой народ там будет" (Тон.).
~Біз екі бің ертіміз. – "Нас было две тысячи" (Тон.)
~Ол сабыг есідіп, тун удысыкым келмеді, күнтүз олурсыкым келмеді. "Услышав эти речи, днем я не имел покоя, а ночью ко мне не приходил мой сон" (Тон.).
~Үзе көк Теңри, асра йагыз йир кылынтукда екин ара кіши оглы кылынмыс. – "Когда вверху возникло голубое Небо и внизу темная земля, между ними обоими возникли сыны человеческие" (КТб). }

Билгеләнгән сүзләр нинди тематик төркемгә карыйлар: ***Keyik*** *yeyü* ***tabïšgan*** *yeyü olurur ertimiz*?
{~күк җисемнәре
~табигать күрнешләре
~үсемлек атамалары
~хайван атамалары}

Билгеләнгән сүз нинди сүз төркеменә карый: *Түрк кара **камуг** будун* – “Вся масса тюркского народа” (КТб.)?
{~рәвеш
~сыйфат
~алмашлык
~теркәгеч}

Билгеләнгән исем нинди килештә: *Бен **ебгеру** түсейін*. – “Я отпрвился домой” (К.Тм).
{~иялек килеше
~юнәлеш килеше
~чыгыш килеше
~урын-вакыт килеше}

Текстган төшем килешендәге исемне табарга: *Інім Күлтегін кергек болты. Өзүм сакынтым, көрүр көзім көрмес тег, білір білігім білмез тег болты, өзім сакынтым. Өд Теңрі йасар. Кісі оглы коп өлгели төрүміс.* – Мой младший брат Кюль-тегин скончался, я же заскорбел. Время [т.е. судьбы, сроки] распределяет небо [т.е. бог], [но так или иначе] сыны человеческие все рождены с тем, чтобы умереть [КТб.].
{~көзім
~оглы
~Теңрі
~өд}

Текстган ***матур*** сүзенә синоним булган борынгы сүзне табарга*: Табгач будунка бегіліг уры оглың кул болты, сілік кыз оглың күң болты. Түрк беглер түрк атын ыты, табгачгы беглер табгач атын тутыпан табгач каганка көрміс.* – Народу табгач стали они, тюрки, рабами со своими крепкими сыновьями, рабынями – со своими чистыми дочерьми, тюркские правители сложили с себя свои тюркские имена, т. е. звания и титулы и, приняв титулы правителей народа табгач, подчинились [КТб.]
{~кул
~күң
~сілік
~көрміс}

Караханит-уйгур телендәге *kedim* “одежда”, *bodum* “тело”, *tod* “сытый” сүзләрендә татар теле белән чагыштырганда нинди үзгәреш күзәтелә?
{~[d] > [т]
~[d] > [й]
~[d] > [з]
~[d] > [к] }

Түбәндәге төрки телләрнең кайсында озын сузыклар бар?
{~татар
~башкорт
~кыргыз
~казах}

Нинди төрки телдә сингармонизм законы һәрвакыт күзәтелми?
{~төрек
~төркмән
~азербайҗан

~үзбәк}
Түбәндәге җөмләдәге сүзләрнең кайсы алынма? *Nijät edgu qïlsa köŋüldä kiši azunda tiläki etildi iši.* – Если человек в душе имеет добрые намерения, то его желания и дела совершатся в этом мире.
{~nijät, azunda
~edgu, tiläki
~qïlsa, iši
~kiši, etildi}

“Кутадгу билиг” этик-дидактик поэмасы буенча акыл күрке (матурлыгы) нәрсәдә?
Укуш көркі тыл ол, бу тыл көркі сөз,
Кіші көркі јўз ол, бу јўз көркі көз.
{~күздә
~телдә
~йөздә
~күздә}

Тарихи грамматика күзлегеннән караганда *-н* күрсәткече нинди семантиканы белдерә:
{~конкретлык
~зурлык
~бергәлек
~киңлек}

А.Самойлович классификациясе буенча чагатай төркеменә караган *сарик* формасы рус теленә ничек тәрҗемә ителә?
“спрашивать”
“овца”
“желтый”
“просачиваться”

2. ИНТЕРАКТИВНЫЙ ТРЕНИНГ

1. Орхон-енисей язмаларының төп график үзенчәлеге:
сонант язу
вокал язу
консонант язу
веляр язу

Үзәк Азиядә һәм Себердә кулланылган борынгы төрки рун язуы (Орхон-Енисей ташъязма ядкарьләре) Көнчыгыш Европада кулланылган рун язмаларыннан аерылып тора. Россия тюркологы В.В. Радлов 1894 елда Россия Фәннәр академиясенә 8 йөздә язылган Күлтәгин язмасын укуы турында белдерә һәм үзенең ачышын академиягә тәкъдим итә. Иң борынгы рун алфавиты согдий язуы җирлегендә барлыкка килә, ә ул, үз чиратында, арамей язуына барып тоташа. Согдий язуы төрки телләрнең фонетик һәм морфологик төзелешенә җайлашу процессында зур үзгәрешләр кичерә.

Рун алфавиты морфологик принципка нигезләнгән һәм фонемаларның дифференциаль билгеләре системасын чагылдыра. Алфавитта, региональ һәм хронологик вариантларын да кертеп, 40 тан артык графема бар. Борынгы төрки рун язуының үзенчәлеге – күпчелек веляр һәм палаталь тартыкларның мөстәкыйль хәреф парлары бар. Сигез сузык биш тамга белән белдерелә. Сүзләрнең калын яки нечкә сузык белән әйтелеше тартык аваз өчен нинди хәреф кулланылуга бәйле. Борынгы төрки рун язуы – консонант язу системасы.

http://tatarile.org/maglumat/tt/%D0%BC%D3%99%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D3%99/%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%B3%D1%8B-%D1%82%D3%A9%D1%80%D0%BA%D0%B8-%D1%80%D1%83%D0%BD-%D1%8F%D0%B7%D1%83%D1%8B

2. Иң борынгы төрки алфавит ничек атала?
уйгур язуы
иероглиф
рун язуы
пиктограмма

Казан татарларының борынгы бабалары болгарлар Идел буе һәм Кама уйларына VII йөздә килеп утыралар. Аларның бу чорга хәтле үк инде язулары булган дип уйларга тарихи җирлек бар.

Борынгы төрки халыклар яшәгән урыннардан Себердә, Енисей, Орхон елгалары тирәсендә рун язуының киң таралган булуы мәгълүм. Күлтәгин һәм Тоньюкүк исемле дәүләт башлыкларына куелган таш эпитафияләрдә һәм башка ташларда рун язуының гаять яхшы сакланган.

922 елда Болгар дәүләтендә ислам дине кабул ителә. Гарәп язуы татарларда мең елдан артык гамәлдә була. Шушы чор эчендә ул, нигездә, үзгәрми, әмма XIX гасыр ахыры һәм XX гасыр башларында гаять зур үзгәрешләр кичерә. Үзгәрешсез кулланылган чорны иске имла дип атыйлар. Аннан соң яңа имла һәм урта имла дигән үзгәрешләр килеп керә.

Гарәпләр уңнан сулга горизонталь язалар. Алфавитта 28 хәреф бар, 25 е тартык авазларны, өчесе сузык һәм ярым сузыкларны белдерә. Кыска сузыклар аерым хәрефләр белән түгел, юл астына яисә өстенә куела торган билгеләр - хәрәкәләр ярдәмендә белдерелә.

Гарәп язуының бер үзенчәлеге бар: анда бер үк хәреф сүз башында, уртасында, ахырында һәм аерым торганда төрлечә языла.

20 нче елларда латин язуына күчү турында җитди тәкъдимнәр башлана.

1926 елда Бакуда үткәрелгән Беренче тюркология съезды бөтен төрки халыклар өчен латин алфавиты кабул итә.

1930 елның 1 гыйнварыннан башлап Татарстанда яңалиф йөз процент гамәлгә куелган дип исәпләнә.

Руслаштыру сәясәтенең көчәюе сәбәпле 30 нчы елларның ахырында рус алфавитына күчү мәсьәләсе күтәрелә. Бу алфавитка күчү болай аңлатыла: рус һәм татар телен өйрәнгәндә, әле бер, әле икенче алфавит өйрәнеп торудан котыласың, рустан кергән сүзләрне русча язарга мөмкинлек туа, янәсе.

1938 елда беренче вариантта алфавит игълан ителә. Соңыннан аңа татарның үзенчәлекле авазларын белдерү өчен хәрефләр өстәлә: ә, ө, ү, җ, ң, һ.

1990 елларда үзгәртеп кору процессы тәэсирендә татар фәнни җәмәгатьчелеге яңадан алфавит проблемаларына әйләнеп кайта, матбугатта зур дискуссия була.

http://belem.ru/tatar-tele/vuz-tat/3_____.html

3. Күлтегин истәлегенә язмадагы *йети егерме* сан исемен цифрлар белән күрсәт:
140
27
13
17

Саннар үзләренең тарихи тамырлары буенча бик еракка барып тоташалар һәм аларның килеп чыгышында кешелек җәмгыятенең үсеше, санча күзаллаулар, исәп-хисап барлыкка

килү сәбәпче булып тора. Сан төшенчәсе каяндыр түгел, чынбарлыктан алынган. Санау өчен сан исәбе булган предметлар булу гына җитми, бу әйберләрнең башка сыйфатларын билгеләүдәге кебек читләтелгән фикер йөретү кирәк. Санау сәләте – озын, тәҗрибәгә таянган тарихи үсеш нәтиҗәсе.

VI гасыр башында ук төрки бабаларыбызның бай, үскән саннар системасы булган. Башка сүз төркемнәре кебек үк, сан сүз төркеме катлаулы үсеш юлы үткән.

Орхон-енисей язмаларында, хәзерге татар теленнән аермалы буларак, катнаш (кушма) саннар икенче төрле ысул белән ясалалар: алты отуз "двадцать шесть" – тат.: егерме алты. Мондый санау системасының "серен" В.Банг чишә. Борынгы ата-бабаларыбыз тулы дистәләр белән фикер йөрткәннәр, ягъни тулы дистәдән соң тулы булмаган дистәгә кадәр ничә сан киткән. Мәсәлән, беш йегірмі дигәндә тулы дистә ун, тулы булмаган дистәгә – егермегә таба биш. С.Е. Малов мондый исәпнең сары уйгурларда яшәп килүен билгели [Җәләй, 2000, 95].

3. ВОПРОСЫ ДЛЯ ЭКЗАМЕНА

1. Историческая грамматика татарского языка, ее предмет, задачи.
2. Особенности изучения татарского языка в синхронии и диахронии. Принципы изучения истории языка.
3. Татарский язык – как агглютинативный язык в типологическом плане, особенности его изучения в историческом плане.
4. Теория определенности-неопределенности Дж.Г.Киекбаева и ее роль в изучении исторической грамматики.
5. Сравнительно-исторический метод – основной метод изучения истории языка.
6. Развитие и формирование тюркских языков. Основные этапы развития тюркских языков, их краткая характеристика.
7. Словарь «Диване лөгат-әт-төрк» М.Кашгари и его роль в сравнительно-историческом изучении тюркских языков.
8. Лингвистические источники изучения тюркских языков.
9. Алтаистика, ее противоречивые стороны, проблемы. Алтайская семья языков и подходы к вопросу о генетическом родстве алтайских языков. (Г.Рамстедт, В. Котвич, В.Шотт, Б.Владимирцов, Г.Дерфер, А.Щербак и др.).
10. Классификация тюркских языков, ее принципы.
11. Классификация В.А.Богородицкого.
12. Классификация В.В.Радлова, Г.Рамстедта, М.Рясянена.
13. Классификация Ф.Корша, И.Бенцинга, К.Менгеса.
14. Классификация А.Н.Самойловича и С.Е.Малова.
15. Классификация Н.А.Баскакова, принципы. Западнохуннская и восточнохуннская ветви тюркских языков, языки относящиеся к ним.
16. Кыпчакская группа тюркских языков, основные признаки.
17. Булгарская группа тюркских языков, основные признаки.
18. Огузская группа тюркских языков, основные признаки.
19. История гласного *а.
20. История гласного *е, и
21. История огубленных гласных.
22. История согласного *й в начале слова.
23. История согласного *й в середине слова.
24. История согласного *w.
25. Историческое развитие падежных окончаний.
26. Историческое развитие показателей числа.
27. Историческое развитие показателей степени сравнения прилагательных.
28. Историческое развитие категории залога глагола.

29. Историческое развитие наклонений глагола.
30. Историческое развитие категории времени.

4. ЗАДАНИЯ

Бирем № 1.
Түбәндә Орхон-енисей язмаларыннан алынган текстларның борынгы варианты, рус теленә тәрҗемәсе һәм татар теленә тәрҗемә итеп бирелгән. Борынгы тексттан һәм хәзерге татар теленә караган тексттан исем сүз төркеменә караган сүзләрне табыгыз. Аларны түбәндәге таблицага тиешле урынга күчереп языгыз.
Җавапны файл итеп беркетеп җибәрергә.

- *Үзе көк теңри, асра йағыз йир кылындукда, екин ара киси оглы кылынмыс. Кис оглынта үзе ечүм-апам Бумын каган Истеми каган олурмыш. Олурыпан түрк будуныг илин төрүсин тута бирмис, ити бирмис.*

Төрт булуң коп йағы ермис, су сүлепен, төрт булуңдакы будуныг коп алмыс, коп баз кылмыс.

Иди оксыз көк түрк анча олурур ермис. Билге каган ермис, алп каган ермис, буйурукы йеме билге ермис алп ермис еринчбеглери йеме будуны йеме туз ермис. Аны үчүн илиг анча тутмыс еринч, илиг тутып төруг итмис [КТб., 1, 2, 3]. – Когда вверху возникло голубое небо, а снизу – бурая земля, между ними обоими возникли сыны человеческие. Над сынами человеческими воссели мои предки Бумын каган, Истеми каган. Сев [на царство], они создавали и поддерживали государство и установление тюркского народа.
Четыре угла света все были им врагами; выступая в поход с войском, народы четырех углов света они все покорили.
Так они царствовали... Устанавливая порядок среди голубых тюрков, не имевших до того господина, ни [организации по] стрелам. Они были мудрые каганы, они были мужественные каганы, и их “буюруки” были мудрыми, были мужественными, и их беки, и народ были прямые [единодушные]. Поэтому они правили столько долго государством и, управляя государством, устанавливали законы [Айдаров, 1971, 19]. – Өстә күк Тәңре, аста явыз (кара) җир кылынганда (барлыкка килгәндә), ике арада кеше уллары кылынган. Кеше улларының өстенә (җитәкчелеккә) абыем Бумын каган, Истеми каган утырганнар. Утырып төрки халыкны, илен, тәртибен тота биргәннәр, ия булганнар.
Дүрт ягы яу (явыз, дошман) иде, сугышта сугышып, дүрт почмактагы халыкны алганнар, буйсындырганнар.
Иясез, уксыз күк төркиләрдә анда утыруга ирешкәннәр (ирешкәннәр). Белемле каган, алып (көчле) каган иделәр, боерыклары белемле, алып иде, һәммә халкы төз (туры) иде. Аның өчен илне анча тотуга ирешкәннәр, илне тотып тәртип иткәннәр (урнаштырганнар).

Орхон-енисей язмаларында исемнәрнең кулланылышы

Килеш / Сан, тартым	Баш (төп килеш)	Иялек к.	Юнәлеш к.	Төшем к.	Урын к.	Чыгыш к.	Бергәлек-корал к.
Б. с., I з.т.							

Б.с., II з.т.							
Б.с., III з.т.							
К.с., I з.т.							
К.с., II з.т.							
К.с., III з.т.							

Борынгы язмалардагы формаларны хәзерге татар теле белән чагыштырып нәтиҗәләр ясагыз.

Бирем № 4

Түбәндә Орхон-енисей язмаларыннан алынган текстларның борынгы варианты, рус теленә тәрҗемәсе һәм татар теленә тәрҗемә итеп бирелгән. Борынгы тексттан фигыль сүз төркеменә караган сүзләрне табыгыз. Аларны татар теленә янәшә язылган тәрҗемәләре белән түбәндәге таблицага тиешле урынга күчереп языгыз.
Җавапны файл итеп беркетеп җибәрергә.

-*Табгач будунка бегіліг уры оглың кул болты, сілік кыз оглың күң болты. Түрк беглер түрк атын ыты, табгачгы беглер табгач атын тутыпан табгач каганка көрміс.* – Народу табгач стали они, тюрки, рабами со своими крепкими сыновьями, рабынями – со своими чистыми дочерьми, тюркские правители сложили с себя свои тюркские имена, т. е. звания и титулы и, приняв титулы правителей народа табгач, подчинились [КТб., 7]. – Табгач халкына бәк уллары кол булды, сылу кызлары күнде (буйсынды). Төрки бәкләр төрки атын (исемен) атты (ташлады), табгач бәкләренең табгач атын тотып, табгач каганга күренде (буйсынды).

-*Ілліг будун ертім, ілім емті каны? Каганлыг будун ертім, каганым каны? Не каганка ісіг күчіг бірүрмен.* – Я был народом, составлявшим племенной союз, где теперь мой племенной союз? Я был народом, имевшем своего кагана, где мой каган? Какому кагану отдаю я свои труды и силы? [КТб., 7, 8]. – Илле (иле булган) халык идем, илем кайда? Каганлы (ханы булган) халык идем, каганым кайда? Нинди каганга эшемне, көчемне бирим?

- *Інім Күлтегін кергек болты. Өзүм сакынтым, көрүр көзім көрмес тег, білір білігім білмез тег болты, өзім сакынтым. Өд теңрі йасар. Кісі оглы коп өлгели төрүміс.* – Мой младший брат Кюль-тегин скончался, я же заскорбел. Время [т.е. судьбы, сроки] распределяет небо [т.е. бог], [но так или иначе] сыны человеческие все рождены с тем, чтобы умереть [КТб., 50]. – Энем Күлтегин юк булды (һәлак булды). Үзем сагындым (кайгырдым), күрер күзем күрмәстәй, белгән белемем белмәстәй булды, үзем сагындым. Вакытны (*өд – үтү* “проходить) Тәңре ясар (Вакыт Тәңре кулында). Кеше уллары үләргә тере (яши).

- *Алтун йысыг йолсузын асдым. Ертіс үгүзіг кечігсізін кечдіміз, түн катдымыз, Болчука таң үнтүрү тегдіміз. Екінті күн келті. Өртче кызып келті.*

Сүңүсдіміз, бізінте екі учы сыңарча артук ерті. Теңрі йарылкадук үчүн үкүс тійін біз коркмадымыз, сүңүсдіміз, йайтымыз, каганын тутдымыз, йабгусын садын анта өлүрті. – Я без дороги перевалил Алтунскую чернь. Мы переправились без брода через реку Иртыш и, не делая остановки на ночь, рано утром достигли Болчу. На второй день враги пришли, они пришли, пламенея, как пожар. Мы сразились. Сравнительно с нами их два крыла наполовину были многочисленнее. По милости неба мы не боялись, говоря, что их (врагов) много. Мы сразились. Мы прогнали врагов, их кагана мы схватили, а их ябгу и шада там умертвили [Тоникук истәлегенә язма, 35-42]. – Алтын ешлыгын юлсыз ачтым (үттем). Иртыш агышын (елгасын) кичүсез кичтек, төн киттек (туктамадык), Болчуга таң ингәндә (атканда) тидек (җиттек). Икенче көн килделәр. Үртәнеп (ут кебек) килделәр. Сугыштык, бездән ике очы (ягы) сыңарга (яртылаш) артык иделәр. Тәңре ярлыкагыл өчен иксез (күп) дип без курыкмадык, сугыштык, җәйдек (куып җибәрдек, тараттык), каганын тоттык, ябгусын, шадын анда үтердек.

Орхон-енисей язмаларында фигыльләрнең кулланылышы

Фигыль төркемчәсе / *Заман, зат формалары*	Боерык ф.	Хикәя ф.	Шарт ф.	Хәл ф.	Исем ф.	Сыйфат ф.
Үткән з., 1 з.						
Үткән з., II з.						
Үткән з., III з.						
Хәзерге з,. 1 з.						
Хәзерге з,. II з.						
Хәзерге з., III з.						
Киләчәк з., I з.						
Киләчәк з., II з.						
Киләчәк з., III з.						
Заман формалары юк, Затланышсыз						

Борынгы язмалардагы формаларны хәзерге татар теле белән чагыштырып нәтиҗәләр ясагыз.

Б1.В.01.02 ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ТАТАРСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Алым дип

А) методның өлешләре, элементларын

Б) укытучының күрсәтмәлелектән файдалануын

В) укучы башкара торган эш төрләрен атыйлар

Әсәрне өйрәнер алдыннан кереш, барыннан да элек, ни өчен кирәк?
А) әсәрне кабул итәргә әзерләү
Б) өй эше тикшерү
В) язучы биографиясен сөйләү

Дәрес –
А) уку-укытуны оештыру формасы
Б) укучыларның укытучы белән бергәләп эшләве
В) уку-укыту эшенең бер звеносы
Г) укыту төре

«Сабый вә сабыялар өчен мәргуб булган хикәяләр вә мәкальләр һәм олугларны тәнбиһ өчен гаҗәеб булган гыйбрәтләр» (1897) дигән хрестоматиянең авторы кем?
А) Хөсәен Фәезханов
Б) Каюм Насыйри
В)Таиб Яхин
Г) Г.Рахманколый

“Балаларга кыйраәт” (1910) китабының авторы
А) К.Биккулов
Б) Н.Думави
В) Ф.Агиев
Г) С.Рахманколый

“Мохтәсәр кавагыйде әдәбия” (Кыскача әдәбият кагыйдәләре) хезмәтенең авторы
А) Г.Ибраһимов
Б) Н.Думави
В) Г.Баттал
Г) Г.Сәгъди

“Күп белүгә караганда да, аз белдереп, эзләнү орлыгын салу һәм эзләгәнен үзе табарга юллар күрсәтү – мөгаллим бирү ала торган хезмәтләрнең иң кадерлесе, иң зурысыдыр. Бу – мәңгелек бер нур, һичбер вакыт сүнми, арта барган саен арта, ниһаять, адәмнең рухын бөтенләй яктыртып җибәрә торган нурдыр”, – дигән сүзләрнең авторы
А) Г.Баттал
Б) Г.Тукай
В) Г.Ибраһимов
Г) Ф.Әмирхан

“Яңа эчендә иске
Иске эчендә яңа”, – дигән укыту принцибын тәкъдим итүче
А) Ф.Әмирхан
Б) Г.Ибраһимов
В) Г.Сәгъди

Г) М.Корбангалиев

«Татар әдәбиятының барышы» дигән китапның авторы
А) Гали Рәхим
Б) Җамал Вәлиди
В) Габдрахман Сәгъди
Г) Гәзиз Гобәйдуллин

“Мәктәптә халык авыз иҗаты әсәрләрен өйрәнү” дигән хезмәтнең авторы
А) М.Бакиров
Б) Ф.Исламов
В) Ф.Урманчеев
Г) Л.Җамалетдинов

1928 елда чыккан «Ташкын» әдәби хрестоматиясен төзегән автор
А) Г.Нигъмәти
Б) Ф.Әмирхан
В) С.Борһан
Г) Г.Ибраһимов

Г.Тукайның төзегән дәреслекләрне билгеләгез
А) «Энҗе бөртекләре»
Б) «Мәктәптә милли әдәбият дәресләре»
В) «Яңа кыйраәт»
Г) «Балаларга кыйраәт»

“Белек” китабының авторы кем?
А) М.Фазлуллин
Б) В.Радлов
В) М.Иванов
Г) Г.Нигъмәти

1977 елда "Урта мәктәптә әдәбият укыту методикасы" хезмәтенең авторлары А) А.Әминов
Б) Г.Әдһәмова
В) Г.Лотфи
Г) Д.Заһидуллина

Мәктәптә әдәбият укытуның максаты
А) укучыларга әхлакый һәм эстетик тәрбия бирү
Б) укучыларга әдәби белем һәм мәгълүмат бирү, күнекмәләр формалаштыру
В) укучыларны татар әдәбияты белән таныштыру
Г) әдәби әсәр анализларга өйрәтү

Укучыларга әхлак тәрбиясе бирү
А) дәрестә аерым бер әхлак сыйфатлары хакында сөйләшү оештыру

Б) яхшылык һәм явызлык, миһербанлылык, гаделлек кебек сыйфатлар турында мәгълүмат бирү
В) әсәрдә күтәрелгән әхлак мәсьәләләренә укучының игътибарын юнәлтү аша бүгенге көнитеш өчен кирәкле сыйфатлар тәрбияләү

Әдәби әсәр анализлаганда төп уку-укыту методы булып
А) эвристик
Б) репродуктив
В) ижади уку
Г) тикшеренү тора

“Мәдәниятләр сөйләшүе” технологиясен кемнәр тәкъдим итә
А) С.Ю.Курганов, Н.И.Кудряшов
Б) В.С.Библер, С.Ю.Курганов
В) Л.В.Занков, В.С.Библер

Укытучының материалны аңлатуы
А) репродуктив
Б) ижади уку
В) эвристик
Г) аңлату-күрсәтү методына карый

Тәрҗемәи методны тагы ничек атап йөртәләр
А) чагыштырма
Б) катнаш
В) эзләнү
Г) аңлату методы

XX гасыр башларында татар теленә өйрәтү барышында файдаланылган табигый, тәрҗемәи (чагыштырма), катнаш һ.б. методларга тирән анализ ясаучы, үзенең тасвирый бәяләмәсен бирүче профессор
А) Л.З.Шакирова
Б) М.Х.Корбангалиев
В) Ибраһим Хәлфин

Тематик план –
А) телгә өйрәтүгә һәм бәйләнешле сөйләм үстерүгә бирелгән һәр сәгатьне уку елына бүлү
Б) телгә өйрәтүгә һәм бәйләнешле сөйләм үстерүгә бирелгән һәр сәгатьне һәр чиреккә бүлү
В) телгә өйрәтүгә һәм бәйләнешле сөйләм үстерүгә бирелгән теманы сәгатьләргә бүлү

Дидактик принциплар
А) фәннилек, күрсәтмәлелек, уку-укыту барышының тәрбияви характерда булуы
Б) фәннилек, уку-укыту барышының тәрбияви характерда булуы
В) функциональ бүлекара бәйләнеш, фәннилек

Иҗади уку ысулы тагы ничек атала
А) аңлатмалы уку
Б) сәнгатьле
В) сайлап уку

“Укыту ысулы баланың психологик үсешенә бәйле, предметның асылы белән билгеләнә” бу юлларны кайсы академик әйткән
А) Ф.И.Буслаев
Б) В.В.Голубков
В) М.А.Рыбникова
Г) Н.И.Кудряшов

Күчермә методны тагын ничек атыйлар
А) репродуктив, аңлату-күрсәтү ысулы
Б) репродуктив
В) аңлату-күрсәтү

Аңлатмалар төре
А) тарихи, әдәби
Б) тарихи, әдәби, мәдәни
В) тарихи, мәдәни

Мәктәптә сирәк очрый торган алым
А) сценарий язу алымы
Б) чагыштыру
В) план төзү
Г) аңлатмалар бирү

Яңа теманы аңлатуга гадәттә күпме вакыт тәкъдим ителә
А) 15-20 минут
Б) 20-25 минут
В) 10-15 минут
Г) 30 минутка кадәр

Б.П.Никитин нинди технологияне хуплый
А) үстерешле уеннар технологиясен
Б) уку-укытуны шәхсиләштерү технологиясен
В) үстерелешле укыту тенологиясен

Бергәләп (хор) белән уку кайсы сыйныфларга тәкъдим ителә
А) V-VI
Б) II-III
В) I-IV
Г) VI-VII

Нәтиҗәле дәрес дип кайчан әйтә алабыз

А) материалның характерына , алда торган бурычларга, укучыларның яшь һәм белем дәрәҗәсенә карап оештырылган
Б) алынган тема конкрет булып дәреснең максаты һәм өйрәнелә торган теманың гамәли әһәмияте ачык аңлашылган
В) дәрес өчен сайланылган материал бераз кыен,авыр үзләштерерлек булган

“Хәзерге дәрес” хезмәтенең авторы
А) М.И.Мәхмүтов
Б) И.Я.Лернер
В) М.Н.Скаткин

Программа – ул
А) укытучы тарафыннан төзелгән документ
Б) Мәгариф министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән рәсми документ
В) укытуның күләмен билгеләгән рәсми документ

Таратма материалларга нәрсәләр керә
А) язучының портреты, картинка, таблицалар
Б) карточкалар, рәсемнәр, иллюстрацияләр
В) фотоматериаллар, рәсем, китаплар

Нинди хәрәкәт татар мәктәп-мәдрәсәләренә дәрес формасын беркетә
А) җәдитчелек
Б) кадимчелек
В) мәгърифәтчелек

Укыту формаларын билгеләгез
А) дәрес, факультатив дәрес, электив курс, предмет буенча класстан тыш эш
Б) дәрес, факультатив дәрес, класстан тыш эш
В) дәрес, класстан тыш эш, электив курс

Әсәрнең композициясе –
А) әсәр өлешләренең урнашу тәртибе
Б) вакыйгалар эзлеклелеге
В) әсәрдә бүлек-бүлекчәләр саны
Г) фабула

V сыйныфта сочинениенең күләме
А) 1 бит
Б) 1,5-2 бит
В) 2 бит
Г) 2-2,5 бит

Биографик анализ юлын кайсы язучы тәкъдим итә
А) Ш.О.Сент-Бев
Б) Ю.М.Лотман

В) В.Н.Топоров

Е.Н.Ильин ул –
А) дәрескә таләпләр җыелмасы эшләгән методист
Б) укытучы-новатор
В) педагогика дәреслеге авторы
Г) язучы

Монографик дәрес –
А) чор әдәбиятына күзәтү ясау
Б) язучы иҗатын җентекләп өйрәнү
В) укучыларның чыгышларын һәм докладларын тыңлау дәресе

Сюжет ул –
А) әсәрнең эчтәлеге
Б) әсәрдә сурәтләнгән хәл-вакыйгалар яки геройларның үсеш-үзгәреш тарихы
В) каршылыкларның чишелүе
Г) вакыйгалар катламы

Х сыйныфта сочинениенең күләме ничә бит булырга тиеш?
А) 3-4
Б) 4-5
В) 5-6
Г) 6-7

«Әдәби уку методикасы» хезмәтенең авторлары
А) Ш.Сайкин, Г.Әдһәмова
Б) Ш.Сайкин, Г.Лотфи
В) Г.Лотфи, Ш.Сайкин
Г) Г.Лотфи, А.Әминев

Дәрес структурасы дигәндә –
А) дәрес өлешләренең урнашу тәртибе
Б) дәрес максатлары
В) план–конспект күздә тотыла

Ю.К.Бабанский – ул
А) педагог
Б) дәрес типларын аерып чыгаручы галим
В) укыту формаларын күрсәтүче
Г) тәрҗемәче

“Яңа кыйраәт” дәреслегенең авторы
А) К.Насыйри
Б) Г.Тукай
В) Г.Ибраһимов

Г) Ф.Әмирхан

“Урта мәктәптә әдәбият укыту методикасы” китабының авторлары
А) А.Г.Әминев, Г.М.Әдһәмова
Б) Г.М. Әдһәмова, Ә.З.Нигъмәтуллин
В) Н.И.Кудряшов, А.Г.Әминев

Бүген әдәбият методикасында иң билгеле төркемләү булып кайсы галимнең төркемләве санала
А) Н.И.Кудряшов
Б) В.В.Голубков
В) М.И.Мәхмүтов
Г) Н.Крупская

Ярдәмче чараларның төрләре
А) таратма, күргәзмә, күрсәтмә, тыңлама материаллар
Б) күргәзмә, күрсәтмә, тыңлама материаллар
В) таратма, күргәзмә, күрсәтмә материаллар

Кем әдәбият дәресен “бер пәрдәле спектакль” дип саный
А) Е.Н.Ильин
Б) Н.И.Кудряшов
В) В.А.Коряушкина

“Тормыш мәктәбе” концепциясен кайсы педагог тәкъдим итә
А) Ш.А.Амонашвили
Б) А.С.Макаренко
В) К.Д.Ушинский

“Үстерелешле укыту” төшенчәсен беренче булып кем куллана
А) А.С.Макаренко
Б) Н.И.Кудряшов
В) В.В.Давыдов

Белемнәрне ныгытуда иң гади метод
А) күчереп язу
Б) күнегү
В) аңлатмалы язу

Иҗади эш алымнары:
А) иҗади биремнәр башкару,әсәрне сәхнәләштерү,текстның ахырын уйлау,хикәя, әкият, шигырь иҗат итү
Б) план төзү, язучы стилен күзәтү,чагыштыру
В) чагыштыру,китап тәкъдим итү,китап күргәзмәсе,портрет белән эшләү

Дәрес төрләренә кайсысы керми

А) уен дәресләр
Б) дискуссия, диспут дәресләр
В) экскурсия, сәяхәт дәресләр
Г) “синтетик” дәрес

Мәгълүмат бирү алымнары нәрсә керми
А) план төзү
Б) укытучы сүзе
В) сүзлек эше
Г) портрет белән эшләү

Әдәбият дәресенең нигез ташлары
А) фәннилек
Б) яңалык булу
В) тәртиплелек (системалылык)
Г) эчтәлек һәм шәкел (форма) берлеге

Г.Тукай кайсы ысулны иң әһәмиятле дип саный
А) әңгәмә
Б) эчтәлек сөйләү
В) ятлату

Г.Ибраһимов иң уңышлы ысул итеп кайсы ысулны саный
А) әңгәмә
Б) эзләнү
В) уку
Г) күчереп язу

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫЗ ЗАДАНИЙ

1. Анализируйте структуру и содержание современных школьных программ по литературе.

2. Анализируйте структуру и содержание учебников-хрестоматий по литературе.

3. Какие формы проведения учебных занятий и внеклассной работы по татаркой литературе в общеобразовательных организациях считаете эффективными?

4. Составьте один конспекта урока и один конспект внеклассного мероприятия по татарской литературе.

КЕЙС-ЗАДАЧИ

1. Татар әдәбияты укытучыларының сайтларын барларга, 20 иң яхшы сайтның исемлеген төзергә.

2. Татар мәктәпләре өчен 5 сыйныф әдәбият дәреслегендәге темага план һәм конспект язып килергә.

3. Мәктәптә Фатих Кәрим иҗатын өйрәнү. «Кыңгыраулы яшел гармун» поэмасын анализлау буенча дәрес планы төзергә.

4. VIII сыйныфта әдәби-теоретик төшенчәләрне өйрәнү. Мисал нигезендә дәлилләргә.

5. Дәрес планы, аңа куелган таләпләр. План төрләренә характеристика бирергә.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.01.05 ОБЩЕЕ ЯЗЫКОЗНАНИЕ

для направления подготовки

44.03.01 Педагогическое образование
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература»
(с использованием дистанционных образовательных технологий)

1. **Целью дисциплины** является *развитие профессиональных компетенций*:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов;

ПК-4 способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемого учебного предмета.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

1. Тестовые материалы

Теоретик тел гыйлеменә нигез салучы дип кем санала?
-: Ж. Вандриес
-: В. Гумбольдт
-: Ш.Балли
-: Э. Бенвенист

2. «Курс общей лингвистики» хезмәтенең авторын атагыз:
-: Бодуэн де Куртене
-: Э. Сепир
-: А. Мейе
-: Ф. де Соссюр

3. Сөйләүче (адресант) һәм тыңлаучы (адресат) арасындагы бәйләнешне чагылдыручы психофизик процесс –
-: сөйләм акты
-: диалог
-: коммуникация
-: фикер алышу

4. Аерым телнең теориясен өйрәнүче тармак –
-: хосусый тел гыйлеме
-: прагматик тел гыйлеме
-: шәхси тел гыйлеме
-: когнитив тел гыйлеме

5. Тел берәмлегенең төп оештыручы башлангычы –
-: эчке форма
-: тышкы форма
-: сүз формасы
-: тел формасы

6. «Язык представляет собой постоянно возобновляющуюся работу духа», – дип кем әйткән?
-: Аристотель

-: Платон
-: Шлейхер
-: Гумбольдт
7. Өчпочмак формасындагы мәгънәләр теориясен кем эшкәрткән?
-: Г. Фреге
-: Ч. Пирс
-: А.А. Потебня
-: билгесез галим

8. Белдерүче як һәм белдерелүче як терминнарын кем тәкъдим иткән?
-: Э. Бенвенист
-: Ф. де Соссюр
-: К.Насыйри
-: Н.А.Баскаков

9. Когнитив лингвистика кайчан барлыкка килә?
-: XXI г.
-: XIX г.
-: XX г.
-: XX икенче яртысында

10. Элементларның тәэсир итешүе нәтиҗәсе буларак элементларның (берәмлекләрнең) бөтенлеге ул –
-: структура
-: компонент
-: баскыч
-: система

11. А.Потебняның фәнни эшчәнлегендәге төп методологик башлангыч –
-: аваз системалылыгы
-: сөйләмнең бәйләнеше
-: материалның аңлаешлылыгы
-: сүз матурлыгы

12. Системалылык концепциясе ...ның формалашуына методологик нигез булып тора
-: прагматизм
-: когнитивистика
-: структурализм
-: антропоцентризм

13. Тел берәмлегенең башка билгеле бер берәмлекләр белән бәйләнешкә керү мөмкинлеге –
-: информативлык
-: функциональлек
-: модальлек
-: валентлык

14. Тел берәмлегенең барлык кулланылу мөмкинлеге булган контекстлар суммасы (кулланылу мөмкинлеге булмаган контекстлардан аермалы рәвештә) –
-: позиция
-: оппозиция
-: дистрибуция
-: чолганыш

15. Җөмләне үзенчәлекле грамматик күренеш буларак тасвирлаучы грамматик минимум –
-: предикативлык һәм модальлек
-: фикер һәм чынбарлык
-: күренеш һәм аның асылы
-: грамматик нигез

16. Бер үк вакытны тасвирлаучы вакыт үзәге –
-: континуум
-: заман
-: темпоральлек
-: синхрония
17. Татар телендәге *алдау, хәйлә, хыянәт, сатылу* сүзләре тел белемендә ничек берләштерелә?
-: тарихи-чагыштырма анализ
-: грамматик категория
-: семантик кыр
-: полисемия

18. Сөйләм һәм тел – ул
-: каршылык
-: бербөтен
-: дихотомия
-: триада
19. Түбәндәге мәгълүматларны тәңгәлләштерегез:

-: А.Шлейхер	моногенез теориясе
-: Э.Сепир, Б.Уорф	ностратик теория
-: Н.Я.Марр	“Лингвистик нисбилек теориясе”
-:В.М.Иллич-Свитыч	“Компендий сравнительной грамматики...”

20. Образ һәм мәгънә кайчан якын һәм тиңдәш булалар?
-: мифик фикерләүдә
-: халык аңында
-: «беренчел сүздә»
-: халык иҗатында

21. Аморф телләргә нинди конкрет, образлы, аз абстрактлы фикерләү ысулы хас?
-: синтетик
-: аналитик

-: синкретик
-: абстракт
22. Аналитик, формаль-логик фикерләү хас, образлылык, бербөтен кабул итү кисәкләргә таркалган, грамматик система катлаулы булган корылыш ул –
- : агглютинатив телләрдә
-: югары үсешкә ия телләрдә
-: артта калган телләрдә
-: хәзерге телләрдә

23. Танып белүнең “кеше образы”нда булуы
-: системоцентризм
-: антропоморфизм
-: структурализм
-: формализм
24. Танып белү һәм аның телдә чагылышы
-: милли үзенчәлекле
-: интернациональ
-: специфик
-: антропоморф
25. Сүзләрнең һәм башка тел берәмлекләренең мәгънәсен өйрәнүче фән –
-: этимология
-: семасиология
-: лексикология
-: морфология

Тел үсешендәге күренешләрне сурәтләгән чылбырны тулыландырырга: *конвергенция – дивергенция, интеграция – дифференциация, статика – динамика, … – диахрония*:

1. синонимия
2. синекдоха
3. синтез
4. синхрония
5. синкретизм

Түбәндәге тәгъбирләрнең кайсы дөресрәк?

1. тел фикерләү белән бәйле түгел
2. тел фикерләү белән бәйле булырга мөмкин
3. телнең фикерләү белән бертөрле бәйләнеше юк
4. тел фикерләүдән аерылгысыз
5. тел фикерләү белән аз бәйләнгән

Тел белеменең кайсы бүлеге сүзлекләр төзүне өйрәнә?

1. семантика
2. лексикология
3. семасиология
4. лексикография
5. орфография

Тел берәмлекләре арасында тиңдәшлек, охшашлык, тигез хокуклы, беряклы мөнәсәбәт урнаштырылу ничек атала?

1. синтагматика
2. прагматика
3. парадигматика
4. синкретизм
5. омонимия

Телнең сүзлек составын тарихи планда тикшергән тармакларны атарга:

1. омонимия, синонимия
2. этимология, семасиология
3. фразеология
4. топонимия
5. диалектология

Тел берәмлекләрендәге белдерелүче яки эчке якны билгеләргә:

1. исемнәрнең килеш кушымчалары
2. сүзләрнең мәгънәсе киңәю
3. күплек кушымчаларының *-лар/-ләр, -нар/-нәр* вариантлары
4. тамырларда яңгырау тартык хәрефләренең дөрес язылышы
5. ачык иҗекләр

Түбәндәге сүзләр тезмәсендә нинди күренеш чагылыш тапкан: рыжий: *җирән* (т.), *йерән* (б.), *çӳрен* (чув.), *жирен* (каз.), *сіäр* (як.). *зеерд* (калм.)?

1. мәгънә киңәю
2. омонимия
3. фонетик коррелцяия
4. полисемия
5. агглютинация

Когнитив лингвистика телнең нинди үзенчәлекләре һәм функцияләре белән бәйле?

1. коммуникатив функция
2. танып белү функциясе һәм антропоцентризм
3. эстетик функция
4. яңа белемнәрне саклау яки эпистемик функция
5. әйләнә тирәдәге предметларны атау

Борынгы Һиндстанда тел белеменең теоретик рәвештә урнашуы нәрсә белән бәйле?

1. милли әдәби телләрнең формалашуы
2. иероглифларны системалаштыру
3. Ведаларның телен сурәтләү
4. сүзлекләр төзү
5. яңа географик ачышлар

Телнең барлыкка килүен кайсы теория Алла, дин белән бәйләп карый?

1. Штейнталь-Потебня теориясе
2. ымлыклар теориясе
3. логосик теория
4. хезмәт тавышлары теориясе
5. иҗтимагый килешү теориясе

“Натуралистлар”га хас булмаган фикерне күрсәтергә

1. телнең эволюциясен Ч.Дарвин теориясе белән бәйләп карау
2. Һинд-Европа телләре гаиләсе өчен баба телен реконструкцияләү
3. тел гаиләләренең шәҗәрәсен төзү
4. тел күренешләрен табигать законнары белән тиңләштерү
5. грамматик төшенчәләрне аеру

Вилгельм фон Гумбольдтның лингвистик эшчәнлегенең нигезендә нинди фикер ята:

1. телне дин белән бәйләп карау
2. телне халык рухы белән бәйләп карау
3. телне халыкның географик таралышы белән бәйләп карау
4. телне кешенең физиологик үзенчәлекләре белән бәйләп карау
5. тел үзенчәлекләрен шул телдә сөйләшүчеләр саны белән бәйләп карау

К.Бругманн, Г.Пауль, К.Дельбрюкк исемнәре белән тел белеме тарихындагы нинди юнәлеш бәйле?

1. эстетик
2. неогумбольдианство
3. логик
4. младограмматиклар
5. структурализм

Социологик юнәлеш кем исеме белән бәйле?

1. А.А.Потебня
2. Бодуэн де Куртене
3. К.Фосслер
4. Фердинанд де Соссюр
5. Ф.Буслаев

Төрки телләрне беренчеләрдән чагыштырма планда энциклопедик рәвештә тикшергән телче-галим:

1. Аль Фируза бади
2. Н.А.Баскаков
3. Панини
4. М.Кашгарлы
5. Кол Гали

Натуралистик юнәлеш вәкилләре кайсы төшенчә урынына “глоттика” терминын тәкъдим итәләр

1. онтогенез
2. универсалия
3. лингвистика
4. гносеология
5. сүз ясалышы

Фонологик теорияләрнең башлангычы Россиядәге нинди лингвистик мәктәпнең эшчәнлеге белән бәйле?

1. Харьков лингвистик мәктәбе
2. Казан лингвистик мәктәбе

3. Мәскәү лингвистик мәктәбе
4. Уфа семантик мәктәбе
5. Прага лингвистик түгәрәге

Бер семантик кыр тәшкил иткән тезмәне тап:

1. матур, төз, түгәрәк, озын
2. ак – кара, якты – караңгы
3. сөйләшү, аралашу, әйтешү, чөкердәшү
4. баш, яулык, кул, бияләй
5. көрәк, сәнәк, балта, эш

Трансформацион анализ ярдәмендә коррелятларны табарга:

1. Ул шатлана. Ул шат. Аңарда – шатлык
2. Син булыш. Син булышырга тиеш. Син булыштың.
3. Мин сөйлим. Мин сөйли алам. Мин сөйләшәм.
4. Ул тырыша. Ул тырыша башлады. Аңа тырышырга кирәк.
5. Мин көтәчәкмен. Мин көтәрмен. Мин көтәргә булдым.

Төрки телләрне генә санаган тезмәне күрсәтергә:

1. казах, кыргыз, мари
2. шор, үзбәк, азербайҗан
3. татар, якут, калмык
4. инглиз, төрек, төркмән
5. грузин, карачай-балкар, башкорт

Дөнья телләренең генетик кардәшлеге нинди методка нигезләнеп билгеләнә?

1. тарихи-чагыштырма метод
2. контенсив-типологик метод
3. дистрибутив анализ методы
4. изоглоссаларны картага төшерү
5. ассоциатив кырлар методы

Идел-Урал буендагы төрки телләрне атарга:

1. уйгур, караим, якут
2. мари, мордва, удмурт
3. кырым татарлары, хакас, тува
4. тофалар, рус, әрмән
5. чуваш, татар, башкорт

Психолингвистик методка караган алымны күрсәтергә:

1. анкеталар тутыру
2. тел күренешләренең хронологик чикләрен билгеләү
3. ассоциацияләрне җыю (фиксацияләү)
4. аваз үзенчәлекләрен чагыштыру
5. сүзләрне мәгънәви кисәкләргә таркату

2. Примерные задания для проведения промежуточной аттестации по:

1. Как объясните отношения между родственными в русском языке словами: ожерелье – горло, точка – тыкать, пища – питаться, кольцо – солнце, дуло – дуть, клей – желе. С какими языковыми операциями и терминами Вы столкнулись?
2. Основываясь на законы ротацизма-зетацизма (р ~ з), лямбдаизма-шетацизма (л ~ ш) в тюркских языках, объясните связь между следующими лексическими единицами: *биш – илле – кул, игез – кырык иксез-чиксез.*
3. Определите внутреннюю форму слов *рукавицы, варежки, перчатки*. Найдите их соответствия в татарском языке. Дайте характеристику данным словам с точки зрения психолингвистики, социолингвистики, лингвокультурологии.
4. Докажите, что язык является системой систем.
5. Почему язык является иерархической системой?
6. Дайте определение понятиям валентность, идеография, парадигматика, синтагматическое отношение, деривация, структура.
7. Сколько возможных единиц в грамматических парадигмах имени существительного (I вариант), глагола (II вариант). Покажите в виде схемы.
8. Проанализируйте слова *Ярату, каты, ак, бас* исходя из системных отношений между лексическими единицами.
9. Составьте генеалогическое древо тюркских языков.
10. Объясните понятия внутренняя форма слова, ближнее значение, дальнее значение.
11. Что такое слово? Что такое корень? Что такое язык? Дайте определение терминам слово, корень, язык, основываясь на различные концепции языкознания XIX века.
12. Сравните и покажите отличия младограмматической теории и эстетического направления (неолингвистики).
13. Как определяются цели, задачи, предмет и методы языкознания Московской и Казанской лингвистических школ.
14. Что такое звук? Объясните причины изменения (развития) языка.

3.ВОПРОСЫ ДЛЯ ПРОМЕЖУТОЧНОЙ АТТЕСТАЦИИ

1.Языкознание как наука, его цели, объект, предмет изучения. Структура общего языкознания.

2.Место общего языкознания среди других наук, их взаимосвязь.

3.Язык и общество.

4.Язык и мышление. Функции языка.

5.Лингвистические взгляды в Древнем мире. Состояние филологии в Древней Индии, Китае, Греции, Риме.

6.Языкознание в Средние века и в период Возрождения в Европе.

7.Лингвистика XVII-XVIII веков.

8.Сравнительно-историческое языкознание в XIX в. Вильгельм фон Гумбольдт и его взгляды.

9.Концепции натуралистической школы в языкознании.

10. Логическая концепция языка. Эстетическое направление.

11. Психологическое направление в языкознании.

12. Роль младограмматиков в развитии языкознания.

13. Лингвистические школы в языкознании XIX-XX вв. В России (Ф.Ф.Фортунатов, А.А.Шахматов, ИА.Бодуэн де Куртене, А.А.Потебня и др.)

14. Языкознание XX века (Н.С.Трубецкой, Л.Ельмслев, Э.Сеир, Л.Блумфильд).

15. Фердинанд де Соссюр и его взгляды.

16. Отечественное языкознание 20-90-х годов XX века (Н.Я.Марр, А.А.Шахматов, Л.В.Щерба и др.).

17. Психолингвистика.

18. Социолингвистика. Основные категории социолингвистики.

19. Функциональное развитие языка.

20. Социально-функциональная структура языка (общенародный язык, литературный язык, территориальные особенности языков).

21. Язык как системно-структурное образование.

22. Язык как система знаков. Знаковые системы. Семиотика.

23. Основные свойства языковых знаков.

24. Альтернативные теории о происхождении языка.

25. Логосская теория происхождения языка.

26. Звукоподражательная теория.

27. Теория общественного договора.

28. Трудовая теория происхождения языка.

29. Развитие языка. Синхрония и диахрония.

30. Типы языковых единиц. Структурные ярусы языка.

31. Фонетическая система. Фонологические теории.

32. Единицы лексико-грамматической системы.

33. Слово как единица языка. Значение слова, семема – минимальная значимая единица.

34. Части речи – грамматические классы слов. Принципы разделения слов на части речи.

35. Генеалогическая классификация языков. Ностратика.

36. Индо-европейская семья языков, ее основные группы.

37. Место тюркских языков я урало-алтайской семье языков.

38. Типологическая классификация языков.

39. Лингвистическая карта мира.

40. Языки России. Языки, функционирующие в республике Башкортостан.

41. Письмо. Происхождение письма и основные этапы в его развитии.

42. Понятие о методе и теории. Методы и приемы языкознания.

43. Сравнительно-исторический метод и его приемы.
44. Психолингвистические методы в изучении языков.
45. Социолингвистические теории в изучении языков.
46. Ареальная лингвистика и ее методы.
47. Компонентный анализ. Дистрибутивный анализ.
48. Трансформационный анализ, оппозитивный анализ.
49. Метод семантических полей. Лексико-семантические классы слов.
50. Логико-математические методы.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.02.01 СОВРЕМЕННЫЙ ТАТАРСКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК. ФОНЕТИКА

для направления подготовки

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

квалификация выпускника: бакалавр

2. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов;

ПК-6 готовностью к взаимодействию с участниками образовательного процесса

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

5. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Бары тик фонетик терминнардан гына торган тезмәне билгеләргә
{~кыскалык, метатеза, иренләшү
~сингармонизм, тон, грамматика
~нигез, кушымча, тавыш
~шау, тартык, килеш}

Татар теленең үз сузыклары?
{~9
~4
~8
~12}

Татар теленең авазлар системасын кайсы галим тикшерми?
{~М.З.Зәкиев
~В.А. Богородицкий
~Г. Шәрәф
~Х.Сәлим}

Авазларның артикуляцион билгеләре:
{~рәт буенча аерылу, үпкәдән килгән һаваның каршылыкка очравы
~тембр, тон
~авазлар ясалганда тавыш һәм шау катнашу, югарылык
~күтәрелеш, озынлык}

Ирен-ирен тартыклары
{~б, п, м, w
~н, м
~о, у, ө, ү
~в, ф}

Тартыкларның ясалу ысулы ул –
{~һава агымына тоткарлыкның ничек ясалуы
~сөйләм органнарының хәрәкәткә килүе
~үпкәдән килгән һаваның тоткарлыксыз чыгып китүе
~тавыш ярыларының йомылуы}

Татарлар гарәп язуыннан ничә ел файдаланганнар?
{~1000
~100
~200
~10}

Кайсы сүздә метатеза күренеше бар?
{~азбар
~урыс
~янгыр
~алмагач}

Орфоэпия ул –
{~дөрес әйтелеш кагыйдәләре
~дөрес язылыш кагыйдәләре
~сүз ясалыш ысуллары
~авазларның комбинатор үзгәрешләре}

Тик алгы рәт сузыкларыннан гына торган төркемне билгеләгез.
{~а, у, й
~о, э, ы
~ө, ә, ү
~я, ю, э}

“ь” хәрефе куелган сүзләр рәте:
{~тәк…дим, мәнфәгат…, роял…
~дөн…я, иг…тибар, дәр…я
~сәгат…, шигыр…, мик…дар
~гам..., бәгыр…, тәнкыйт…}

«ъ» хәрефе генә куелган сүзләр:
{~мәшгул…, һәр…яклап, асфал…т
~шиг…ри, шагыйр…, ик…тисад,
~мәг…лүм, Ак…егет, с…езд
~җәмгыят…, дик…кат…, дәг…ва}

Х хәрефе генә куелган сүзләр
{~мө…әррир, мәш…үр, …өрмәт
~мә…абәт, …алык, ә…әмият
~…өкем, шә…си, …уҗалык
~җә…әннәм, бә…әс, и…тыяҗ}

Һ хәрефе генә куелган сүзләр
{~и…тирам, а…әң, , шө…рәт
~и…тимал, ма…сус, и…ата
~ми…нәт, җи…аз, мәр…әмәт
~да…и, …әйкәл, пә...леван}

Ж хәрефе генә язылган сүзләр тезмәсе
{~ма…ара, …епшек, вө…дан
~…айдак, …айлашу, …ентекле
~…ан, …әймә, ху…алык
~ы....гыру, ...улик, мы....гу}

Җ хәрефе генә язылган сүзләр тезмәсе
{~...онглер …омга, …итәкче
~…ыелу, …итди, ...етон

~мог....иза, ….илем, …әһәт
~ба...а, ...гут, ...ираф}

Кайсы төркемдәге сүздә хата бар?
{~тәкъдим, җәмгыять, галәмәт
~игълан, шөгыль, юньле
~мөрәҗәгат, кодрәт, канәгать
~мөстәкыйль, гыйлем, табигать}

Кайсы төркемдәге сүздә хата бар?
{~мөхәррир, халык, һәйкәл
~хакимият, һөнәр, никах
~ахирәт, хөкүмәт, җәхәт
~һәят, җиһаз, холык}

Кайсы сүздә яңгырау аваз саңгыраулаша?
{~иҗтимагый
~унбер
~борынгы
~дәрәҗәле}

Кайсы төркемдә сүзләрдәге күпнокталар урынында бер үк аваз әйтелә?
{~…акыт, з…онок, ад…окат, дә…ам
~нә…ел, нәүми…, компо…итор, зарар…ыз
~та…ышланмагыз, …акчыл, дә…, сә…дә
~кита…, …измән, шыр…ы, җәяүлә…}

Кайсы төркемдә басымы соңгы иҗеккә төшмәгән сүз бар?
{~икенче, укытучы, ашадык
~дустым, кояштай, килделәр
~кайт, кунак, китап
~язгач, диктант, бишле}

Кайсы сүздә аваз һәм хәреф саны тәңгәл килә?
{~канәгать
~юаныч
~зәгыйфьләнү
~кулъяулык}

Басымның урынына бәйле рәвештә мәгънәсе үзгәрә торган сүзне табыгыз
{~җырлама
~карама
~ашказаны
~савыт-саба}

Кайсы төркемдә сүзләр әлифба тәртибендә тәкъдим ителгәннәр?
{~абый, дустым, елак, җитте, йолдыз, кәбестә, килделәр, олы
~абый, дустым, килделәр, кәбестә, елак, йолдыз, җитте, олы
~абый, дустым, елак, килделәр, кәбестә, йолдыз, олы, җитте
~абый, җитте, йолдыз, елак, кәбестә, килделәр, олы, дустым}

Кадер сүзенең беренче авазына кайсы характеристика туры килә?
{~шаулы, йомык, саңгырау, кече тел авазы
~шаулы, йомык, саңгырау, тел арты авазы
~шаулы, өрелмәле, саңгырау, кече тел авазы
~шаулы, йомык, яңгырау, тел арты авазы}

Кайсы сүздә ларингаль аваз әйтелә?
{~маэмай
~тәнкыйть
~шаһит
~шөбһә}

Кайсы сүздә басым өченче иҗеккә төшә?
{~кайтмадыгыз
~туганнарча
~каршылагыз
~үзенчәлекле}

Күтәрелмә дифтонгы булган сүзне табыгыз
{~сулагай
~юатырга
~өйдәш
~дәүләт}

Авазларның акустик (физик) билгесен генә белдергән тезмә:
{~тембр, озынлык, көч
~увуляр, пауза, темп
~сингармонизм, басым, интонация
~иренләшү, рәт, тавыш}

Ассимиляция кичергән сүзне табыгыз.
{~шишмә
~азбар
~табагач
~сеңелем}

2. ПРИМЕРНЫЕ ВОПРОСЫ, ЗАДАНИЯ, ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ ПРОМЕЖУТОЧНОЙ АТТЕСТАЦИИ:

1. “*Әнүзәҗ*”(1895) хезмәтенең авторы – ….. .
2. Телнең аваз составын, фонетик закончалыкларны, просодик элементларны өйрәнә торган фән ..... дип атала.
3. Сөйләмнең таркалмый торган иң кечкенә берәмлеге – ..... .
4. Татар теленең үз сузык авазларының саны – ..... .
5. Алгы рәт, урта күтәрелеш, иренләшкән кыска сузык аваз – ..... .
6. Йомык, тел алды, саңгырау, шаулы, авыз авазы ..... .
7. Йомык, тел алды, яңгырау, шаулы, авыз авазы ..... .
8. Татар телендә тартык фонемаларның саны – ..... .
9. Авазны әйтүгә хәзерлек ..... дип атала.
10. Ике сүзнең беренчесе сузык авазга тәмамланып, икенчесе сузык авазга башланып, бер басым астында әйтелгәндә барлыкка килә торган үзгәрешләрне ..... күренеше диләр.
11. Этимологик яктан бер үк тамырга кайтып кала торган калын һәм нечкә әйтелешле сүзләр ..... дип атала.

3. РАБОТА ПОДГРУППАМИ. ПОДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦИИ (ПО ШАБЛОНУ ПРЕЗЕНТАЦИИ) ПО СЛЕДУЮЩИМ ТЕМАМ:

1. Комбинаторные изменения звуков речи.
2. Позиционные изменения звуков речи.

4. ЗАДАНИЯ РАБОЧЕЙ ТЕТРАДИ

Бирем 1.

Күпнокталар урынына тиешле хәрефләрне куеп языгыз.

Кояш әллә нинди: инде сезне ...ылыта-...ылыта аптырадым, арыдым дигән кеби, зәг…ф... кенә нурларыны чәчеп, тирә-ягыны ...ылыта, йомшак кына итеп яктылыгыны тутыра. Ул инде, ...әйге көн кеби, башларыңнан миләреңне эретеп чыгарырлык булып мәр...әмәтсез кыланмый. Аның ...әзер шәфк...т...ле нуры мәр...әмәт...ле. Ул киң Кабан күле өстендә дә, элгәреге кеби, ялтыр-йолтыр иттереп, яш... батырның кылычыны уйнатуы кеби кыланмый. Аны да кызганган кеби, аны да киләчәк суыкларга чыдарга димләгән кеби, үзенең йомшак ...ылысы берлә кочаклап, елмая-елмая гына бә...илләшә, саубуллаша. Ул ...әзер, элгәреге кеби, агачларның яфракларында, алар матурлыгына көнләп, кыздырырга теләми. Ул аларның соры йөзләренә көлемсерәп карый, аларга дуслык ...аләмәте күрсәтә. ...ава да бүген тып-тын. Әллә ник...дәр очып йөри торган үрмәкүч ...епләре, ...илдән дә, эсседән дә курыкмаенча, әллә кая таба китәләр. Иске коймалар янындагы кызыл-кызыл «мар...алар» да бик ...аваланып кына кояшның ...ылысында рә...этләнәләр, туйлар ясыйлар. Бөтен ...ава әллә нинди алма, кавын, карбыз, кабак исләре берлә тулган. Өйләрдән әллә нинди туклык исе чыга.

Кешеләрнең йөзләрендә эшлеклелек балкый (Г. Исхакый).

Бирем 2.

Сингармонизм законына буйсынган һәм буйсынмыйча килгән сүзләрне аерып төркемләгез.

Күңелдәгесен, ателье, бертоташтан, балаларыбыздан, көндәлектә, директор, өстәлгә, көлсу, килделәр, барасыңмыни, әйткәләштергәләдем, күзаллау, офис, дусларыбызга, ихата, хөрмәтле.

Бирем 3.
Бирелгән сүзләргә транскрипция ясагыз.

өмет	[	]	корым	[	]
йөреш	[	]	корылма	[	]
көмеш	[	]	кошчылык	[	]
көлке	[	]	торгынлык	[	]
көндез	[	]	торгызу	[	]
бөреләнү	[	]	йомыш	[	]
гөрелте	[	]	болын	[	]
сөремле	[	]	борылыш	[	]
бөрлегән	[	]	шомырт	[	]
бөртекле	[	]	тормыш	[	]
бөтнек	[	]	омтылыш	[	]
төшемле	[	]	токым	[	]
өстенлек	[	]	борыч	[	]
бөркет	[	]	корыч	[	]
чөгендер	[	]	очкын	[	]

Бирем 3.
Текстта *я, ю, е* хәрефләре кергән сүзләрне билгеләгез.

Урман ...лгасын аңлыйсың килсә, чишмәләргә бар. Кы...лардан бәреп чыккан урман чишмәләре, бер-берсенә кушылып, салкын, чиста, шифалы урман ...лгасына ә...ереләләр...

Урманны аңлыйсың килсә, әнә шул урман ...лгасын тап та шуның бу...нча кит. Аның юлы — авыр к...рәш ...лы, — каршында оч...раган ташларны кузгатып, и...күлекләрне тутырып, үзенең г...рур җырын җырлый-җырлый һаман йөгерә ул...

Кешеләрне аңлыйсың килсә, салкын чишмәне, ярсу ...лгалы урманнарны ө...рән. Чишмәләрдәге сафлык, ...лгалардагы ...рсу көрәш ру....ы, чәчәкләр, куаклар, агачлар фонтаны булып күккә ч...лгән кояшка мә...ә...әт хисе — кешене менә шушы сыйфатлар кеше итә дә инде...

Кешене аңлыйсың килсә, урманга бар. (Г. Гыйльман)

5. ЗАДАНИЯ ДЛЯ ФОНЕТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

Җөмләдәге сүзләргә фонетик анализ ясагыз.

Як-якта, яшел стенадай булып, арыш басып тора; ерак та түгел, арыш арасында ялгыз көнбагышның сары башы күренә (И.Гази)

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

СОВРЕМЕННЫЙ ТАТАРСКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК. ЛЕКСИКА

1. Целью дисциплины является развитие профессиональных компетенций

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов

ПК-7 способностью организовывать сотрудничество обучающихся, поддерживать их активность, инициативность и самостоятельность, развивать творческие способности.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Контрольная работа №1

1 бирем. Ф.Сафинның “Саташып аткан таң” романыннан алынган өзектән күчерелмә мәгънәдәге сүзләрне табыгыз, стилистик кулланылышларын аңлатыгыз.

Эш белән онытылып, көннәренең бер-бер артлы йотыла баруын да тоймый калды... Шактый бертөрлегә әйләнеп беткән көннәрен җанландырган бер вакыйганы искә ала да, Әхмәтсафа шаклар ката. Бу дөнья, бер карасаң, шактый зур, киң сыман. Шушы Хива якларын гына ал. Һәр ике якта диңгез сыман ком сахрасы җәйрәп ята. Чүл барысын да йотып барган кебек. Аерым бер кешегә ни сан – сәфәргә кузгалган зур-зур кәрваннар да кибәнгә төшкән инә сыман гына монда. Бер офыкка кереп күмелгәч, кемнең кайда йөргәнен белмәле түгел.

2 бирем. Бирелгән мисалларда күчерелмә мәгънәле сүзләрне табып, төрләрен билгеләгез һәм күчерелмә мәгънәнең нәрсәгә нигезләнеп барлыкка килүен аңлатыгыз.

Эскерткә җитәрәк кар сизелерлек тирәнәйде, җил сызып-сызып сырт-сырт көртләрне тыгызлап өйгән, бозлы тауга охшаган тәбәнәк эскерт юаш кына ялтырый иде. (А.Гыйләҗев) 2) Каенның куанычы да, Кайгысы да ак аның: Күпме күрдем ак каен буйлап Ак күз яше акканын. (Р. Миңнуллин) 3) Ләкин булган кадәргесен бик пөхтәләп тышлап, китап битләре керләнмәсен өчен көмеш кәгазьдән тоткыч ясап, кадерләп кенә саклый иде. (Ә. Еники) 4) Һарун белән Мансур тиз-тиз генә эшләрен бетерделәр дә, усал телләр күзенә эләккәнче, алданрак ашап алырга булдылар. (Н. Фәттах) 5) Бөтен шәһәр бәйрәм итә: һәрбер өй гаскәрләрне кунак итеп алды, туган өйләрендәге кебек сый-хөрмәт күрсәтте. (Г. Исхакый) 6) ... Ә зәңгәр күзлек, әйтерсең, тырнак астына энә тыга. (М. Мәһдиев) 7) Яхъя моның шулай килеп чыгуына колхозны гаепләде. (Ф. Садриев)

3 бирем. Кабу, бирү, тулу, басу, тамыр, тел, үзәк сүзләренең күпмәгънәле булуын мисаллар өстендә дәлилләгез.

4 бирем. Түбәндәге өзекләрдә үзара омоним булган сүзләрне табыгыз, төрләрен билгеләгез, җөмләдә кулланылыш үзенчәлекләрен әйтегез.

1) Берни дә күрмим, ишетмим,
Җир һәм галәм кап-кара.
Анаң күкрәгенә ятып, Йөрәген тыңлап кара. (И.Юзеев)

2) Ул баш әйтә: Син вагоннан төш хәзер,
Бик якынлашты кирәкле төш хәзер. (Г.Тукай)

3) Анда һәртөрле гаҗәпләр бар да бар: Кып-кызыл алтын шәһәр, җиз карьялар...(Г.Тукай)

4) Аз гына сабыр ит әле, и кариэм! Хәзер язам;
Уйласам аулымны, гакълымнан да мин хәзер язам. (Г.Тукай)

5) Нишләтергә кәҗәбезне? Аптыратты кәҗә безне. (Р. Миннуллин)

6) Тегермән әйләнә, әйләнсә дә, тартылмыйдыр ярма.
Мәшәкатьләнмә бушка көчәнеп, юл уртасын ярма. (Г. Тукай).

7) Ком тавында уйный Кадыйр, ясый ул әллә ниләр.
Комсыз түгел бит мин, нигә миңа
Малайлар “комсыз”, диләр (Ш. Галиев).

5 бирем. Әлеге мисалларда аерып бирелгән сүзләрнең омоним яисә күпмәгънәле булуын ачыклагыз. Омоним булса, нинди юл белән барлыкка килгәннәр?

1) Бураннар басылды,
Басылды, күк ачылды,-
Бигрәк зәңгәр икән күк,
Зәңгәр синең күзләр күк. (Ш. Галиев.)

2)Тик укытучы гына менә
Куйды бүген «икеле»
Берне түгел, икене!
Әни, бәлки, ачуланмас?
Юк шул, белмим, икеле. (Р. Миннуллин)

3) -Ике бабамны беләм...- дим.
-Мәгълүматларың тар, их, - ди,-
Бабаңнарда - ил язмышы, Алар үзе тарих , - ди. (Ш. Галиев)

4) Бабаемның туган көне,
Утыра түр башында:
Чигүле күлмәк кигән ул
Түбәтәе – башында. (Й. Җамалетдинова)

3 бирем. Оксюмороннарны табыгыз, стилистик ку лланылышларын аңлатыгыз.

1) Малай сискәнеп китә, әнисенең тавышы малайның дөньясын оныттырган саташулы өннең ләззәтен бетерә һәм шуңа күрә дә аның әнисенә ачуы чыга. (М. Галиев) 2) Малай исә шомлы ләззәткә чыдый алмый кычкырып елап җибәрә һәм тагын аръяк болынга таба торып йөгерә. (М. Галиев) 3) Авыру бу, беркемгә дә теләмим мин мондый авыруны, куркам мин бу газаплы бәхеттән... (М. Галиев) 4) Зифа буйлы купшы әфисәр Яшь хатынның сүзен ишетте. Гайрәтләнеп көяз башкисәр Каты ябып керде ишекне. (М. Җәлил) 5) Алдым менә җавап – кергәч гомер Картлыкның яшьлегенә... (Ә. Баянов)

Контрольная работа № 2.

1 бирем. Текстгагы сүзләрне генетик яктан тикшерегез, гарәп һәм фарсы сүзләренең мәгънәләрен сүзлек ярдәмендә аңлатыгыз, мөмкин булса, татар теленнән синонимнарын бирегез.

1) Шул иттифакыйлык болар арасында тагы әллә нәрсәне, мөнәсәбәттәге әллә нинди бер рәсмилекне җимерде... (Г. Исхакый). 2) Җиһанда үлми һәрбер ыңгырашкан, Вә юлны тапмый һәрбер адашкан. (Г. Тукай). 3) Бервакыт чук-чук итеп сайрый ходайның кошлары; Китә җаннарны киселеп, ярып, садаи хушлары. (Г. Тукай). 4) Зирекле ишаны дигән исем татар дөньясының һәммә ягында мәшһүр иде. (Г. Ибраһимов).

2 бирем. Әлеге сүзләрне тематик төркемнәргә аерыгыз.

Алла, мөлкәт, мохит, сәлам, хөрмәт, хат, кыямәт, сәгать, шәраб, бәхет, кыяфәт, җомга, газап, кәгазь, якшәмбе, такта, гыйлем, мәктәп, җәдвал, шәй, нәшрият, бәдән, базар,

мәгърифәт, ятим, таҗ, фән, сәнәгать, җәннәт, гыйрфан, сәүдәгәр, кәеф, әдәби, сурәт, мәхәббәт, мал, фәлсәфи, хәрби, акшам.

3 бирем. Түбәндәге тексттан гарәп һәм фарсы телләреннән кергән берәмлекләрне аерыгыз, аларның кулланылыш активлыгын билгеләгез, яңадан телебезгә әйләнеп кайткан сүзләрне күрсәтегез.

1) Мөмкинме дини вә рухани бер мәдрәсәдә тәрбия кылынган җир фәрештәсе шәкертнең аракы эчүе? (З. Бигиев) 2) Безнең сөннәтче бабай Сәлман фарси хәзрәтләреннән мирас тарихы берләп сөннәтчелекне алса да. Әбугалисина хәзрәтләре тарафыннан тыйб гыйлеме, гыйльме симия вә гыйльме кимиягә иҗазәт алмаганга, әлбәттә, тыйб гыйльменең бу кадәр нечкәлекләрен белми иде. (Г. Исхакый) 3) Бүлмә эссе күк, бүлмә тыгыз күк тоела; тәрәзәгә китереп бәрә торган кар тавышы да Әхмәтнең рухында тагын бер яра ача иде. (Г. Газиз.) 4) Илаһи, син юмарт, ризык бирүче, Бер син, бар син, рәхим, гафу итүче. (Мөхәмәдьяр) 5) Кечкенә генә тәрәзәле караңгы гына мәчет үзенең сәләмә намазлыклары белән бик фәкыйрь төсле күренсә дә, яшь мулланың сузып кына, яхшы гына кыярәт белән имам булуы шактый күңелгә тулды. (Г. Исхакый).

4 бирем. Текстгагы рус һәм көнбатыш Европа телләреннән кергән сүзләрне табып, аларның тематик һәм генетик төркемчәләрен билгеләгез.

1) Лотфуллага коммуналь йорттан фатир бирделәр. (Г. Ахунов) 2) Сул якта рәт-рәт скамьялар тезелеп китеп, бик зур бер театр партеры шикелле күренеш тәшкил итә. (Ф. Әмирхан) 3) Бу инде иртән йокыдан торгач, һичшиксез, илле грамм ак күмәч өстенә егерме грамм май ягып, бер калак джем кабып, тиз эри торган Бразилия кофесын эчеп эшкә килә торган кеше. (М. Мәһдиев) 4) Проект расларга, ул бер аспирант белән районга китү ягын карады. (М. Мәһдиев)

5 бирем. Җөмләләрдәге сүзләрнең кайсылары гомумхалык сүзләре, кайсылары иҗтимагый яисә территориаль яктан чикләнгән?

1)Чит илдән кайтканнар мактанып йөргәнгә дә кызыкмыйм. Күпләр мине үртиләр, акчаң бар бит, нигә аны кызганасың, нигә загранитсыны күреп, дөнья белән танышып кайтмыйсың, диләр. (Т. Миңнуллин) 2) Татарстанның дәүләт милке белән идарә итү комитетында эшләнгән методика буенча, 1993 елның январеннан ваучер һәм исемле хосусыйлаштыру вкладларына фиксацияләнгән, ягъни тотрыклы, үзгәрми торган бәяләр билгеләнгән. («Татарстан») 3) Егетләрнең рульдә утырганы тәрәзәдән муенын сузып: — Бер «чистай малае» абзый, яме? Ату келтерефүн арбаңны этеп тә тору юк. Бушка тир агызмыйлар бездә. Әллә айдан сикердеңме син! (Н. Гыйматдинова) 4) Хуҗалар: — Майашлар әзер, утырыгыз, туганнар! (Татар халык җыры) 5) Туктат шул азвы чәпелдәтүеңне, төкереп ат шул хәшәрәтне. Игътибар белән тыңла, комик, хәзер үк Ялагай янына сыптыр. (Р. Хаҗиев)

Вопросы для устного опроса

1. Моносемия и полисемия, пути возникновения полисемии в лексической системе.
2. Прямое и переносное значение слов.
3. Виды переноса значений: метафора, метонимия, синекдоха.
4. Виды метафор.
5. Перенос значения по функции.
6. Виды омонимов по образованию, по лексико-семантическому и грамматическому значению.
7. Возникновение омонимов.
8. Синонимы.

9. Возникновение синонимов.
10. Антонимы, их лексико-семантические особенности. Энантиосемия.
11. Выразительные средства, основанные на антонимах (оксюморон, антитеза).
12. Лексический состав родного языка с точки зрения происхождения.
13. Заимствования из персидского и арабского языков.
14. Заимствования из русского и из европейских языков.
15. Кальки в татарском языке.
16. Лексичекий состав родного языка с точки зрения сферы употребления.
17. Лексический состав родного языка с точки зрения активности употребления.
18. Экспрессивно-ситлистические пласты татарского лексического фонда.
19. Фразеологическая система родного языка.
20. Этимология.
21. Ономастика.
22. Лексикография.

Контрольные вопросы

1. Что такое слово? (дать определение понятию слово).
2. Как вы понимаете лексическое значение слова?
3. Слово и понятие, их взаимоотношение.
4. Номинативная функция слова.
5. Что такое этимология?
6. Назовите разделы лексикологии.
7. Назовите виды лексических значений по отношению их к предметам, явлениям окружающей действительности.
8. Назовите виды лексических значений по отношению их к мысли (сознанию).
9. Назовите виды лексических значений, исходя из их различий во взаимной связи.
10. На какие три вида делятся метафоры родного языка?
11. Какие вы знаете виды омонимов, исходя из особенностей произношения и написания?
12. Что такое абсолютные синонимы?
13. Объясните, почему много антонимических пар в сосотаве прилагательных и наречий?
14. На какие тематические группы можно разделить общетюркскую лексику в татарском языке?
15. Выразите своё отношение к заимстовованной лексике в татарском языке.
16. Какие вы знаете виды калькирования? Объясните на своих примерах.
17. Какие слова объединяются в профессиональную лексику?
18. Что такое жаргонная и арготивная лексика?
19. Что лежит на основе подразделения лексики на активную и пассивную лексику?
20. Назовите отличительные признаки фразеологизмов от словосочетаний.
21. Назовите основные темы в разделе Лексики образовательной программы по Татарскому языку в соответствии с требованиями образовательных стандартов
22. Назовите основные приемы организации сотрудничества обучающихся, поддержки их активности, самостоятельности на уроках лексики.
23. Назовите основные приемы развития творческих способностей учащихся на уроках татарского языка.

Тесты

Лексикология нәрсәне өйрәнә?

a) телнең аваз составын
b) сөйләм төзелешен
c) телнең сүзлек составын

Белү мөшкел кирәк кемне сөяргә,
Үзең аусаң да, аудармый сөяргә. (Г.Тукай)
Г.Тукайның түбәндәге шигырь юлларында омонимның кайсы төре файдаланылган?

a) омофоннар
b) омографлар
c) омоформалар

Алтын сүзе кайсы сүзтезмәдә күчерелмә мәгънәдә?

a) алтын балдак
b) алтын куллы
c) алтын кашык

Кече сүзенең даими антонимын билгеләгез:

a) олы
b) дәү
c) зур

Әлеге сүзләрнең кайсысы атаманы белдерә?

a) песәй
b) авыл
c) аергыч

"Мактану" мәгънәсен кайсы фразеологизм белдерә?

a) тетмәсен тетү
b) сабын күбеге очыру
c) терсәкне тешләү

Синонимик рәттәге төп сүзне билгеләгез: бәйсез, азат, хөр

a) хөр
b) бәйсез
c) азат

"Балалар дөньясы" кибетләрендә төрле фирмалар җитештергән төрле уңайлы җайланмаларны сайларга, кечкенә сабыйлар өчен ползунки, боди кебек киемнәр дә алырга мөмкин. ("Шәһри Чаллы" газетасыннан)
Бу җөмләдә "боди" сүзе:

a) архаизм
b) неологизм
c) тарихи сүз

Кайсы төркемдә антонимнар бирелгән?

a) тар, киң
b) Айтуган, ай туган
c) йөгерә, чаба

Бирелгән сүзләр арасыннан диалекталь сүзне билгеләгез:

a) көнбагыш
b) кофе
c) карагат

Фонетика, өчпочмак, фокус, хәл кебек сүзләр кайсы төркемгә карый?

a) атамалар
b) гомумхалык сүзләре
c) диалекталь сүзләр

Лексика нәрсәне өйрәнә?

a) авазларны һәм хәрефләрне;
b) сүзләрнең ясалышын һәм төрләнешен;
c) сүзтезмә һәм җәмләләрне;
d) сүзләр җыелмасын

Сүзнең лексик мәгънәсен билгеләгез.

a) өстәл – исем;
b) өстәл – җөмләдә ия;
c) өстәл – агачтан ясалган өй җиһазы;
d) өстәл – җөмләдә хәбәр

Болар үзара нинди сүзләр?

a) Баш (кеше башы, агач башы); аяк (кеше аягы, өстәл аягы).
b) синонимнар;
c) бер мәгънәле сүзләр;
d) күпмәгънәле сүзләр

Нинди сүзләр омонимнар дип атала?

a) әйтелеше төрле, мәгънәсе бер үк сүзләр;
b) капма- каршы мәгънәле сүзләр;
c) язылышы бер үк, әйтелеше төрле сүзләр;
d) язылышы яки әйтелеше бер, мәгънәсе төрле сүзләр

Фразеологик берәмлекне табыгыз

a) Бүгенге эшне итрәгәгә калдырма.
b) Өрми дә, җибәрми дә. Ул нәрсә?
c) Бүрәнә аша бүре куу.
d) Ямьле да соң безнең Идел буйлары!

Болар нинди сүзләр?

a) Казый, зәхмәт, талак, ярлык, золым.
b) неологизмнар;
c) архаизмнар;
d) гомумкулланыштагы сүзләр

Искергән сүзнең төрен билгеләгез: **берлән**

a) тарихи сүз
b) архаизм

Телебезгә башка телләрдән кергән сүзләр ничек атала?

a) алынма сүзләр
b) архаизмнар
c) неологизмнар

Синонимнарны табыгыз.
катлаулы, четерекле, буталчык, чуалчык
ошый, охшый, охшаш, кебек

a) бит (кеше бите), бит (кисәкчә), бит (дәфтәр бите)}

Синонимик рәттә уртак төшенчәне белдергән сүз ничек атала?

a) доминанта сүз
b) полисемия
c) лексика

Аерып бирелгән сүзләрнең күпмәгънәле яисә омоним булуларын ачыклагыз.
Авырудан сызу – таблица сызу

a) күпмәгънәле сүзләр
b) омонимик сүзләр

Кайсы төркемдә антонимнар бирелгән?

a) тәүге ,беренче
b) тар, киң
c) кызырган, кыз арган

Бирелгән сүзләр арасыннан диалекталь сүзләрне билгеләргә

a) мәктәп
b) синоним
c) ызба

Омонимның төрен билгеләргә:
Таба югалган! Кайсыгыз таба?

a) омоформа
b) омограф
c) омофон
d) саф омонимнар

Аңлашылмый торган сүзләрнең мәгънәләрен кайдан карап белеп була?

a) башка телдәге сүзләрдән;
b) аңлатмалы сүзлектән;
c) телара сүзлектән.
d) орфографик сүзлектән

Гөман сүзенең мәгънәсен аңлатыгыз:

a) гөнаһ;
b) фараз, юрау;
c) ялган

Сүзләр нинди мәгънәле була?

a) бер мәгънәле;
b) күп мәгънәле;
c) бер, күп, туры , күчерелмә мәгънәле

Полисемия дип нәрсә атала?

a) өстәмә мәгънәле сүз;
b) күп мәгънәле сүз;
c) бер мәгънәле сүз

Күчерелмә мәгънәле сүз дип нәрсә атала?

a) бер предметны аңа охшаган икенче предметтан аеручы сүз;
b) бер предмет яки күренешкә аңа охшаган икенче предмет яки күренеш билгеләрен күчереп кую;
c) икенче урынга күчереп куелган сүзләр

Омоним дип нәрсә атала?

a) күп мәгънәле сүзләр;
b) аваздаш сүзләр;
c) күчерелмә мәгънәле сүзләр

“Куеныңда таш саклау” тезмәсе нинди лексик күренеш?

a) гади сүзтезмә;
b) фразеологик әйтелмә;
c) күчерелмә мәгънәле сүзләр

Омоним һәм полисемия арасында нинди аерма бар?

a) аерма юк;
b) полисемия нигезендә охшашлык ята, омонимнар мәгънәсендә охшашлык юк;
c) полисемия нигезендә охшашлык юк,омонимнарда охшашлык бар}

Синоним дип нәрсә атала?

a) капма – каршы мәгънәле сүзләр;
b) аваздаш сүзләр;
c) әгънәдәш сүзләр

Антоним дип нәрсә атала?

a) мәгънәдәш сүзләр;
b) аваздаш сүзләр;

c) капма- каршы мәгънәле сүзләр}

Алынма сүзләр дип нәрсә атала?
a) башка телләрдән кергән сүзләр;
b) бик күп телләргә кабул ителгән сүзләр.
c) рус теленнән кергән сүзләр}

Фразеологик әйтелмә составында ничә сүз булырга мөмкин?
a) ике сүз;
b) өч яисә дүрт сүз булырга мөмкин;
c) икедән артык сүз була}

Фразеологик әйтелмә дип нәрсә атала?
a) күчерелмә мәгънәдәге төзелмәләр;
b) сүзтезмәләр;
c) үзара тыгыз бәйләнгән берничә сүздән төзелгән күчерелмә мәгънәгә ия төзелмә}

Халыкара сүзләр дип нинди сүзләр атала?
a) чит телдән кергән сүзләр;
b) күп телләргә кабул ителгән сүзләр;
c) гомумхалык сүзләре}

Неологизм нәрсә ул?
a) искергән сүзләр;
b) яңа сүзләр;
c) алынма сүзләр}

Лексикография дип нәрсә атала?
a) сүзлекләр төзү турындагы фән;
b) сүзлекләр җыю турындагы фән;
c) сүзләрне җыю, тәртипкә салу}

Омофон дип нәрсә атала?
a) бер төрле языла, ләкин әйтелештә аерма булган сүзләр;
b) бер төрле яңгырый, ләкин аерым языла;
c) мәгънәдәш сүзләр}

Ономастика нәрсәне өйрәнә?
a) кеше исемнәрен;
b) географик атамаларны;
c) ялгызлык исемнәрне}

Көймә комга терәлү, агач атка атландыру, борын күтәрү- нинди лексик күренеш?
a) фразеологик әйтелмә;
b) гади сүзтезмәләр;

c) күчерелмә мәгънәле сүзләр}

Сүзлекләр ничә типка, төп төргә бүленә?
a) орфографик;
b) ике телле;
c) аңлатмалы һәм телара сүзлекләр}

Микротопонимика нәрсәне өйрәнә?
a) ялгызлык исемнәрне;
b) географик атамаларны;
c) аерым төбәк кешеләре өчен генә билгеле географик атамаларны}

“Әдәбият белеме сүзлеге” нинди төргә карый?
a) телара;
b) аңлатмалы

Антропонимика нәрсәне өйрәнә?
a) географик атамаларны;
b) җирле географик атамаларны;
c) кеше исемнәрен

Архаизм дип нәрсә атала?
a) яңа сүзләр;
b) хәзерге көндә булган предмет, күренешләрнең искергән атамалары;
c) алынма сүзләр}

Сүзнең дөрес язылышын кайсы сүзлектән карап белеп була?
a) аңлатмалы сүзлек;
b) орфографик сүзлек;
c) телара сүзлек

Топонимика нәрсәне өйрәнә?
a) кеше исемнәрен;
b) географик атамаларны;
c) ялгызлык исемнәрне

Диалекталь сүзләр дип нинди сүзләр атала?
a) үзенчәлекле сүзләр;
b) билгеле бер профессия кешеләре куллана торган сүзләр;
c) җирле сөйләм сүзләре

Профессиональ сүзләр дип нинди сүзләргә әйтәбез?
a) фән, техника һәм башка өлкәләргә караган сүзләр;
b) билгеле бер профессия кешеләре тарафыннан кулланыла торган сүзләр;

c) профессияне белдерүче сүзләр

Таш йөрәк фразеологик әйтелмәсенең төгәл мәгънәсен аңлаткан сүзне күрсәтергә.
a) миһербансыз
b) саран
c) көчле
d) тәртипсез

Татар теленә гарәп теленнән кергән сүзләрне билгеләргә
a) рекорд, чемпион, футбол
b) дәфтәр, әти, абый
c) мәгариф, сәлам, галим
d) амбар, атаман, алтын}

– Нишләп балтасы суга төшкән кеше кебек утырасың? (Н. Дәүли) җөмләсендәге тотрыклы сүзтезмәнең мәгънәсен күрсәтегез:
a) моңсуланып, боегып утыру
b) шатланып, елмаеп утыру
c) аяк киемен салып утырып тору
d) су (елга) янында утыру}

Әдипләребез үз әсәрләрендәге һәр кешене – персонажны үз баласы, үз нәселе санап, берсенең исемен икенчесенә кушмаганнар (Х. Сарьян) җөмләсендә рус теле аша кергән һинд-европа алынмасын күрсәтегез.
a) әдипләребез
b) әсәрләрендәге
c) персонажны
d) нәсел

Җөмләдәге неологизмны күрсәтегез: Дивардагы көнсанардан бүгенге битен ертып алды. (Б. Камалов)
a) битен
b) дивар
c) көнсанар
d) бүгенге

Түбәндәге мисаллардан синоним вариантны күрсәтегез.
a) вак, бәләкәй, нәни, кечтеки, кечек
b) васыять, кәгазь, китап, үтенеч
c) керәшә, саескан, торна, әтәч
d) алма-лама, ай-ай!, буялган- бу ялган}

Түбәндә бирелгән мисаллар арасыннан кәкре каенга терәту фразео-логизмына синоним сайлап алыгыз.
a) теле телгә йокмый
b) килмәгән җире юк
c) төпсез чанага утырту
d) тел белән тегермән тарту}

Билгеләмәне дөрес итеп тәмамлагыз: Сузлекләрне җыю, тәртипкә салу һәм сузлекләр төзу ...
a) лексикология дип атала

b) лексикография дип атала
c) пиктограмма дип атала
d) морфемика дип атала}

Мактанчык, һавалы, әрсез сүзләре тыйнак сүзенә карата нинди мәгънә мөнәсәбәтендә торалар?
a) парлы сүз ясыйлар
b) бу сүзләр тыйнак сүзенә антоним
c) бу сүзләр тыйнак сүзенә омоним
d) бу сүзләр тыйнак сүзенә синоним}

Җөмләдә аерып бирелгән сүз кулланылыш сферасы ягыннан кайсы төркемгә керә:
Өстәлне төрле-төрле *тәкәләр*, каймаклар, *чәкчәкләр* бизи иде. (А. Гыйләҗев)
a) диалекталь сүз
b) неологизм
c) архаизм
d) бу сүзнең лексик мәгънәсе юк}

Фразеологик берәмлекне күрсәтегез.
a) телсез (теле төшкән) сәгать
b) телсез гармун
c) телсез калу
d) телсез Кеше

Кайсы төркемдә синонимнар бирелгән?
a) табу, эзләү
b) азатлык, бәйлелек
c) качу, яшеренү
d) киенү, чишенү

Фразеологик әйтелмәләрне билгеләгез.
a) авыз еру, авыз йомып калу, авыздан өзү
b) зирәк, зиһенле, тапкыр, акыллы
c) карт аю - картаю, карат - кара ат, яра (утын яра) - яра (җәрәхәт)
d) ал - арт, дус - дошман, югары – түбән

Антонимнарны билгеләгез.
a) якты-караңгы, тиз-әкрен, керә-чыга
b) аз гына, бераз гына, тамчы гына
c) ал (китапны), ал (яулык), ал (алгы як)
d) күз (күрү органы), күз (икмәктәге тишек), күз (шәл бәйләгәндә элмәк)

Кайсы рәттәге фразеологик әйтелмәнең татарча варианты туры килми?
a) руки не доходят – кул җитми
b) как две капли воды – ике тамчы су кебек
c) прийти с пустыми руками – буш кул белән килү
d) сбиться с ног – бар көченә}

Омонимнар ул –...
a) охшаш мәгънәле сүзләр
b) капма-каршы мәгънәле сүзләр
c) әйтелеше бертөрле, мәгънәләре башка булган сүзләр

d) күп мәгънәле сүзләр}

Бердәй профессия, көнкүреш шартларында, уртак интереслар белән бергә вакыт үткәрүче бер иш кешеләр сөйләмендәге үзенчәлекле сүзләр җыелмасы ничек атала?

a) Диалекталь лексика
b) Һөнәрчелек лексикасы
c) Жаргон сүзләр}

Лексикология фәне нәрсәне өйрәнә?

a) телнең грамматикасын
b) телнең сүзлек составы
c) сүзнең лексик мәгънәсен

Лексика сүзенең аңлатмасын тап

a) сүзләр төзү турындагы фән
b) авазларны өйрәнә торган фән
c) нинди дә булса бер телдәге яки диалекттагы барлык сүзлә

Килеп чыгышы ягыннан сүзлек составына керә.

a) гомумтөрки сүзләр,алынма сүзләр,интернациональ сүзләр
b) гомумхалык һәм һөнәрчелек сүзләре
c) актив, пассив сүзләр

Фонетика, водород, керем – бу нинди сүзләр?

a) гомумхалык сүзләре
b) һөнәрчелек сүзләре
c) диалект сүзләр

Пассив сүзләрне табыгыз.

a) матур, яхшы
b) ипи, әни,чәй
c) күмхуҗ, гаскәри, олтан

Ошбу сүзенең бүгенге көндә кулланылган вариантын табыгыз

a) бу
b) шундый
c) монда

Күз ачып йомганчы фразеологизмның дөрес мәгънәсен табыгыз

a) ялганлау
b) шатлану
c) бик тиз

Дөньядагы барлык сүзлекләр нинди ике төргә бүленә?

a) энциклопедик һәм филологик
b) тәрҗемәи һәм телара
c) филологик һәм аңлатмалы

Түбәндәге билгеләмәгә туры килгән тропны күрсәтегез “Алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү”:

a) метонимия
b) метафора
c) синекдоха

Нинди сурәтләү чарасы кулланылган:
Шау-шу иле.
Ридикюльләр
Кәрзин белән сатулаша лотокларда . (Р.Фәйзуллин “Базарда”)

a) Эпитет
b) Метонимия
c) Синекдоха

Омонимнар –

a) бердәй яңгырашлы, язылышлы, ләкин төрле мәгънәле сүзләр
b) бер төрле язылып, икенче төрле әйтелә торган сүзләр
c) капма-каршы мәгънәле сүзләр

Чагыштыру –

a) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану.
b) бер күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү.
c) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү.

Метафора –

a) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү
b) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану
c) күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү

Хәзерге җанлы сөйләмнән төшеп калган, искергән сүзләрне, борынгы грамматик формаларын _____ диләр.

a) тарихи сүзләр
b) неологизм
c) архаизм

Яңалыкны аңлатучы сүзләр –

a) неологизмнар
b) тарихи сүзләр
c) архаизмнар

Матур әдәбиятта икенче бер тел сүзләрен куллану.

a) архаизм

b) варваризм
c) профессионализм

Аерым төбәкләрдә генә яши торган, уртак милли телгә үтеп кермәгән шивә элементларын нәрсәсәр дип йөртәләр?
a) варваризмнар
b) эвфемизмнар
c) диалектизмнар

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.02.03 СОВРЕМЕННЫЙ ТАТАРСКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК. СИНТАКСИС СЛОЖНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ

для направления подготовки

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

квалификация выпускника: бакалавр

3. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов;

ПК-9 способностью проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

6. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Кушма җөмлә эчендәге җөмләләр арасындагы семантик мөнәсәбәтне дөрес билгеләгез
Фотография – сәнгать ул, сез аны аңламыйсыз һәм аңламаячаксыз да.
параллель күренешләрне белдерәләр
эзлекле күренешләрне белдерәләр
соңгы җөмлә алдагысының эчтәлеген тулыландырып килә
сәбәп-нәтиҗә мөнәсәбәттә торалар

Бәйләүче чараның синонимик вариантын күрсәтегез. *Үзең яхшы, үзеңнән сүзең яхшы*
шуңа күрә, әмма, ләкин
бары тик, ә, мәгәр
ләкин, ә, мәгәр
яисә, шулай ук, тагын

Адәм сөйли, язмыш көйли. Каршылык интонациясе шуны белдерә
җөмләләр үзара кискен каршы куела
бер-берсенә җиңелчә каршы кую бар
кара-каршы куеп чагыштыру
җыю-санау мөнәсәбәте

Юл аркылы чыкканда, кызлар, кинәт туктап, башта сулга, аннан уңга карадылар һәм, машина күренмәгәч, бөтен көчкә йөгерделәр. Бу:
катлауландырылган гади җөмлә
тезмә кушма җөмлә
аналитик иярченле кушма җөмлә
синтетик иярченле кушма җөмлә

Әйтәм лә йөзеңдә нурлар уйный, имтиханда яхшы билге алгансың икән.
Иярчен җөмлә баш җөмләгә нинди чара белән бәйләнгән:
көттерү паузасы
теркәгеч сүз
ялгызак мөнәсәбәтле сүз
ияртүче теркәгеч

Иярчен максат җөмләнең
синтетик төрләре генә була
аналитик төрләре генә була
аналитик һәм синтетик төрләре була
суперсинтетик төрләре була

Хәл фигыль формасы туктар-туктамас функциональ яктан нинди җөмлә төрен ясауда катнаша

иярчен вакыт җөмлә
иярчен рәвеш җөмлә
иярчен урын җөмлә
иярчен кире җөмлә

Бу җөмләдә ничә предикатив нигез бар
Ат өстендә бу юлы ни эшли дип әзерләп торган сылу кыз юньләп күрми дә калды: җылкычының койрыгы каядыр ташланды, яшен тизлеге белән бәрелешү булып алды, көтүче ат өстеннән юк булды, егылып тапталдымы, башка маллар һәммәсе төрле якка, тыр-тыр килеп, дулап, сикереп таралдылар, ачык мәйданда бер-берен өстерәгән берсе иярле ике ат калды.
6
9
8
7

*Бер төрле кешеләр бар: син аларга дус булсаң, алар каршында галим дә син, мөхәррир дә син, әмма бераз салкынлык булса, алар синдә булган фазыйләтне (талантны) уйларга да куркалар.(Г.Тукай).*Бу җөмләнең төрен билгеләгез.Ул:
тиңдәш ияртүле күп иярченле кушма җөмлә
күп тезмәле кушма җөмлә
катнаш кушма җөмлә
берничә төрле бәйләнешле күп иярченле кушма җөмлә

Текстның грамматик бөтенлеге түбәндәге кайсы чараны кабул итми?
ияртүче теркәгечләрдән гүя, чөнки
ялгызак мөнәсәбәтле сүзләр
парлы мөнәсәбәтле сүзләр
парсыз тезүче теркәгечләр

Түбәндәге җөмләдә астына сызылган сүзләрнең синтаксик функцияләрен билгеләгез *Иң түргә, өстәл башына, кияү белән кызны утырттылар.*
аерымланган хәл
урын хәле
аныклагыч
аныкланмыш

Басыбрак тотмасаң, кәләпүшеңне алып китәргә тора җөмләсендәге кушма фигыль хәбәрнең модаль мәгънәсен билгеләгез
чарасыз теләкне белдерү
ниятләүне белдерү
ихтималлыкны белдерү
тәкъдимне белдерү

Бер үк вакытта булган ике эшне белдерә торган тезмә кушма җөмләне аерыгыз
Мин әкият сөйлим, балалар тыңлый
Кояш чыга, яңгыр койды
Болыт килде, яңгыр койды
дөрес җавап юк

Түбәндәге иярчен кушма җөмләләрнең кайсысы синтетик төзелешле?
Кошлар кайта: яз җиткән

Яз җиткәч, кошлар кайта
Яз җитә, шуннан кошлар кайта
дөрес җавап юк

Тик аналитик ияртү бәйләнеше чараларыннан торган төркемне күрсәтегез:
кем-шул, әллә-әллә
чөнки, гүя, ки
ләкин, әмма, тик
да, дә, та, тә

Ягъни теркәгече нинди иярчен җөмләдә була
иярчен сәбәп җөмләдә
иярчен хәбәр җөмләдә
иярчен аныклагыч җөмләдә
дөрес җавап юк

Иярчен җөмләнең төрен билгеләгез *Кемнең эше юк, шуның ашы юк.*
иярчен ия җөмлә
иярчен тәмамлык җөмлә
иярчен аергыч җөмлә
иярчен хәбәр җөмлә

Текстның бер төре булган теземнең бүлекләре арасында кайсысы артык
санау бүлеге
тезү бүлеге
төп бүлек
дөрес җавап юк

Кайсы тезмә кушма җөмләдә сызык куела
Дөнья матур /?/ яшәү күңелле
Мин барам /?/ ул өйдә юк
Җил дә юк /?/ һава бөркү
Әле яңгыр ява /?/ әле кар ява

Җөмлә өйрәнүдә текст нинди синтаксик юнәлешләрдән тора
гади җөмлә синтаксисы
кушма җөмлә синтаксисы
текст синтаксисы
бар җаваплар да дөрес.

Утыр аулакка, кайда һич кеше юк. Бәйләүче чараны күрсәтегез
теркәгеч сүз
төп ялгызак мөнәсәбәтле сүз
алынма ялгызак мөнәсәбәтле сүз.
теркәгеч

Фигыль фомасы туктар-туктамас нинди җөмлә төрен барлыкка китерүдә катнаша
иярчен вакыт җөмлә
иярчен рәвеш җөмлә
иярчен урын җөмлә.
иярчен сәбәп җөмлә

Иярчен рәвеш җөмләне барлыкка китерүче чара
 юкса
 –мыни/–мени сорау кушымчалары
 шунда
 дөрес җавап юк

Ялыныплар сорагач, сүзне тыңларга булдылар(вәгъдәләрендә торырга булдылар). Иярчен сәбәп җөмләне барлыкка китерүче чараны сайлап алыгыз
 – гач(ганга)
 –сын дип
 –у белән
 дөрес җавап юк

Аналитик чаралар
 көттерү паузасы
 теркәгеч сүзләр
 мөнәсәбәтле сүзләр
 барысы да дөрес

Аналитик чараларга кайсысы керми
 чөнки,шунда
 янәшә тору
 килеш кушымчасы
 –кән хәлдә

Бу җөмләдә ничә предикатив нигез бар
Хәзер дә күз алдында: иң түргә мулла җизнидән дә югарыга, бер таза кеше утырган өстендә әллә нинди, мужик баендагы кебек манчестерлы казаки, башында укалы такыя, кулында зур гына , акайган гына мужик килешенеке кебек яулык.(Г.Исхакый"Остазбикә")
 4
 5
 6
 7

Ни йөзең белән килеп күрендең, ни әйтергә теләдең җөмләсендә тиңдәш кисәкләр үзара ничек бәйләнгәннәр
 җыючы теркәгечләр һәм каршы кую интонациясе
 кабатланып килүче бүлүче теркәгече һәм санау интонациясе
 санау интонациясе
 каршы кую интонациясе

"Шул ук Җиһангир , кара кәләпүш астындагы җитү чәчләрен ипли төшеп, шыгырым тулы залга карады, күңелсезләнеп нидер әйтергә теләде, ләкин мәҗлес шаулаша иде, төрле яктан нидер сөйләргә теләп кычкырырга тотындылар" җөмләсе нинди төргә керә
 күп иярченле кушма җөмлә
 күп тезмәле кушма җөмлә
 катнаш кушма җөмлә
 катлауландырылган гади җөмлә

Төмән-Тубыл тарафларында татарлар яшәгән төшләрдә йөрүләр шуны күрсәтте. Бу җөмлә эчендә иярчен җөмләнең төрен билгеләгез

иярчен тәмамлык җөмлә
иярчен аергыч җөмлә
иярчен рәвеш җөмлә
иярчен урын җөмлә

Юлда көпчәк сынуны, Бөгелмәдә аны көч-хәл белән рәтләткәч, аккумулятор утырып,машина кабынмый газаплануны, һәм профессорлар, доцентлар, ассистентлар, җыйнаулашып, йөк машинасын арттан этә-этә мотор кабызучыларны артык тасвирлауның хаҗәте юктыр кебек. Ничә предикатив үзәге бар
3
4
5
6

Түр башында чигелгән сөлге астында тальян гармун тора.Шушы гармунда әбекәйнең бөтен кайгысы.Ул аңарда, "шундый матур итеп уйный белә". Бу өзектә нинди җөмләләр бар
боерык, хикәя җөмләләр
боерык, тойгылы җөмләләр
хикәя, тойгылы
барысы да дөрес

Үзең яхшы, үзеңнән сүзең яхшы. Бәйләүче чараның синонимик вариантын күрсәтегез
шуңа күрә, әмма, ләкин
бары тик, ә, әмма
ләкин, ә, мәгәр

7. Контрольная работа

Хикәяне укыгыз. Аның буенча төзелгән биремнәрне үтәгез.

Каенкай

1) Урта полосаларда шаулап үскән ап-ак кәүсәле, ямь-яшел яфраклы каен агачы борынгы заманнардан ук тормышта үзенчәлекле урын алып килгән. 2) Билгеле булганча, кешеләр, төрле авырулардан котылу чарасын эзләп, агач һәм үлән яфракларын җыеп кайната һәм шулардан бик күп төрле дарулар әзерли торган булганнар. 3) Искиткеч шифалы булуы белән халык медицинасында үзенә аерым урын алып килгәнгәдер, каен турында татар халкында элек-электән үк бик күп истәлекле тарихи легендалар яшәгән.

4) Шуларның берсен күренекле Казан галиме К.Ф.Фукс язып алган. 5) Борынгы Болгар дәүләте белән Айдар хан хакимлек иткән чорда, Мөхәммәд пәйгамбәр үзенең өч илчесен, могҗизалар күрсәтерлек бөтен кирәк-яраклар белән тәэмин итеп, Идел буена озаткан. 6) Алар һәртөрле авыруларга каршы көрәштә яшь каен яфрагын файдаланганнар.

7) Әйтергә кирәк, каен яфрагының дәвалау үзенчәлеге халык медицинасында шактый киң таралган. 8) Салкын тигән, томау төшкән кеше мунчага каен себеркесе алып бара һәм тәненә савыгу ала. 9) Фәнни медицина казанышлары өйрәткәнчә, каен бөреләренең дә тере организм өчен файдасы бар. 10) Мәсәлән, язын аның бөреләрен җыеп кайналар да алынган суы белән эчәк, ашказаны авыруларын дәвалыйлар. 11) Борынгы бабаларыбыз каенның менә шундый үзенчәлекләреннән файдаланганнар. 12) Каен суының шифалы булуы бик табигый, чөнки аның составында виноград шикәре, төрле кислота һәм тозлар бар. 13) Багдад илчесе Ибне Фазлан язмаларында, мәсәлән, болгарларның каен суыннан тәмле һәм шифалы эчемлекләр ясаулары да әйтелә.

14) Яз җитеп, җирдәге кар эри башлауга, каен кәүсәсенә татлы су җыела. 15) Бу вакытта яфраклар булмау сәбәпле, туфрактан алынган су парга әйләнми, өстәвенә аның тышкы ягы су һәм һава үткәрми торган кайрылар (каен тузы) белән дә капланган. 16) Галимнәрнең тикшерүенчә, шунысы игътибарга лаек: каенда углеводлар, башка үсемлекләрдәге кебек, яфрактан тамырга түгел, киресенчә, тамырдан яфракка хәрәкәт итәләр. 17) Бу исә каен суындагы күп кенә үзенчәлекләрне дә тәшкил итә.

18) Каенның табигать өчен әһәмияте зур. 19) Тирә-якка җәелгән каен урманнары туфрак дымын даими тоталар һәм, ул гына да түгел, җирдәге су алмашынуын тәэмин итәләр. 20) Җырларда җырланып, телләрдә макталган каен агачы әнә шундый кыйммәтле үзенчәлекләргә ия. 21) Янәшә-тирәдәге каен урманнары, димәк, безнең өчен иң яхшы һәм иң арзанлы "санаторий"лар. 22) Аларны кадерләп сакларга, булмаган урыннарда булдырырга кирәк. (К. Дәүләтшиннан).

1. Текстан кушма җөмләләрне күчереп языгыз.
2. 12 нче һәм 13 нче җөмләләрдән иярүче һәм ияртүче сүзләре исемнәр белән белдерелгән сүзтезмәләрне языгыз.
3. Аерымланган рәвеш хәле булган җөмләләрнең номерларын языгыз.
4. 3, 14, 22нче җөмләләргә тулы характеристика бирергә.
5. Кереш сүзләр булган җөмләләрне күчереп язарга.
6. 2нче җөмләгә тулы синтаксик анализ ясарга.
7. 3, 16 җөмләләргә тулы характеристика бирегез, схемасын төзегез.

8. ПЕРЕЧЕНЬ ПРИМЕРНЫХ ВОПРОСОВ И ЗАДАНИЙ:

1.Сложное предложение и его современная классификация.
3. Строение текста.

4. Суперсинтетические предложения.

5. Основные особенности сложносочиненных предложений.

6. Синтетический вид сложноподчиненного предложения.

7. Сложносочиненные предложения, образованные с помощью союзов перечисления

8. . Сложносочиненные предложения, образованные с помощью противительных союзов.

9. Сложносочиненные предложения, образованные с помощью разделительных союзов.

10. Сложносочиненные предложения, образованные с помощью интонаций перечисления и противопоставления.

11. Прямая речь.

12. Знаки препинания в сложносочиненных предложениях

13. Основные особенности сложноподчиненных предложений.

14. Общая характеристика главного и придаточного предложений.

15. Обособление синтетических предложений.

16. Аналитический вид сложноподчиненного предложения.

17. Аналитические сложные предложения , образованные с помощью союзов и союзных словю

18. Косвенная речь.

19. Аналитические сложные предложения , образованные при помощи парных местоименных слов.

20. Аналитические сложные предложения , образованные при помощи одиночных местоименных слов.

21. Аналитические сложные предложения , образованные при помощи интонации.

22. Синтетическое сложное предложение и полупредикативный оборот.

23. Синтетические предложения, связанные с главным при помощи аффиксов.

24. Синтетические предложения, связанные с главным при помощи послелогов и послеложных слов.

25. Синтетические предложения, связанные с главным при помощи обязательного соседства.

26. Порядок расположения аналитических и синтетических придаточных предложений по отношению к главному.

27. Синонимия между аналитическими и синтетическими придаточными предложениями.

28. Сложные предложения с придаточной частью вводных и вставных конструкций.

29.Функциональные типы сложноподчиненных предложений.

30. Сложные предложения с придаточной частью подлежащего

31. Сложные предложения с придаточной частью сказуемого.

32. Сложные предложения с придаточной частью определения.

33. Сложные предложения с придаточной частью дополнения

34. Сложные предложения с придаточной частью пояснения.

35. Синтетический вид придаточного предложения образа действия

3.Аналитический вид придаточного предложения образа действия

37. Сложные предложения с придаточной частью меры и степени

38. Сложные предложения с придаточной частью времени

39. Сложные предложения с придаточной частью места.

40. Сложные предложения с придаточной частью причины.

41. Сложные предложения с придаточной частью цели

42. Сложные предложения с придаточной частью условия.

43. Сложные предложения с придаточной частью уступительности

44. Сложные предложения с придаточной частью обстоятельств.
45. Сложноподчиненные предложения аналитическо-синтетической структуры.
46. Виды сложных предложений усложненной структуры
47. Сложные предложения с множеством сочинительной связи
48. Сложные предложения с множеством подчинительной связи
49. Сложные предложения смешанного типа.
50. Знаки препинания в сложных предложениях

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет
им. М. Акмуллы»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.02.04 СОВРЕМЕННЫЙ ТАТАРСКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК. МОРФЕМИКА. МОРФОНОЛОГИЯ. СЛОВООБРАЗОВАНИЕ.

для направления подготовки

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

квалификация выпускника: бакалавр

4. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов;

ПК-4 способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемого учебного предмета.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

9. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Күрсәтелгән билгеләрнең кайсысы агглютинатив телләр өчен хас түгел?
{~кушымчаларның тамырга бер-бер артлы ялгануы
~һәр кушымчаның үзаллы грамматик мәгънәсе булу
~фигыль белән белдерелгән кисәкнең җөмлә башында килүе
~сүз тамырының тотрыклы булуы}

Бер үк сүз нигезенең күп төрле грамматик формаларда килүе нинди термин белән атала?
{~грамматик мәгънә
~лексик мәгънә
~морфема
~парадигма}

Ялгыз *ял күрмәс,* ***күмәк*** *ару белмәс* (мәкаль) җөмләсендә нинди күренеш күзәтелә?
{~сыйфатларның исемләшүе
~хәлләрнең аерымлануы
~иянең төшеп калуы
~аергычларның тиңдәшләнүе}

Сусыл, моңсу сүзләрендә -сыл һәм -су кушымчалары:
{~сыйфат дәрәҗәсе ясый
~яңа сүз ясый
~сүзне төрләндерә
~сүзне үзгәртми}

Кайсы исем фигыль тамырыннан ясалган?
{~кунак
~беләк
~колак
~аяк}

Күрше-күлән сүзенең нигезенең төре:
{~тамыр
~тезмә
~парлы
~саф}

Модаль мәгънә белдерү – ул
{~сөйләгәндә сөйләүченең чынбарлыкка төрле мөнәсәбәттә торуын белдерү

~төшенчәләр арасында төрле мөнәсәбәтләрне белдерү
~сүз ясау
~бәйләүче ролен үтәү}

Сүзчән сүзе ясалышы буенча
{~ясалма
~тамыр
~парлы
~кушма}

Парлы сүзләр нинди берәмлекләргә нигезләнеп барлыкка килгәннәр?
чит-ят, бата-чума, әйләнә-тулгана
{~омоним
~антоним
~пароним
~синоним}

Морфема ул –
{~сүзнең иң кечкенә мәгънәле кисәге
~тел белеменең бер тармагы
~грамматик категория
~сүзнең тамыры}

Тамыр ул –
{~төп лексик мәгънәне белдергән мәгънәви кисәк
~лексик-грамматик мәгънә белдергән кисәк
~саф грамматик мәгънә белдергән кисәк
~аның мәгънәсе юк}

Аффикс ул –
{~төп лексик мәгнәне белдергән мәгънәви кисәк
~лексик-грамматик яки саф грамматик мәгънә белдергән кисәк
~аның мәгънәсе юк
~тамыр белән тәңгәл килә}

Китапларыңа сүзендә ничә морфема?
{~4
~2
~3
~5}

Агглютинатив телләрдә кушымчалар
{~тамырга бер-бер артлы тагылып килә
~аерым языла
~булмыйлар
~тотрыклы бербөтен тәшкил итәләр}

Нуль морфема булган тезмәне тап:
{~бала уйный
~зәңгәр чәчәк
~күп эшли
~балалар уйныйлар}

Кайсы билгеләмә татар телендәге тамыр терминына туры килми?
{~тамыр тотрыксыз, үзгәрә ала
~лексик мәгънә белдерә торган кисәк
~төп мәгънәне саклаган хәлдә ваграк кисәкләргә таркала алмый торган кисәк
~сүзнең төрле формалары өчен уртак булган кисәк}

Түбәндәге юлларны кем әйткән: «Тамыр кисәк, үзгәртелмәгән көенчә, башка бик күп төрле кушымчалар белән дә йөртелә алырга тиеш; мәсәлән, ***эш*** дигән тамырын без *эшлә, эшсез, эшчән, эшлекле, эшләткән, эштән*... кебек һәртөрле кушымчалар белән дә әйтелә алганлыгын күрәбез. Тамыр кисәкнең кушымча белән бергә әйтелгән чагында аңлаткан төп мәгънәсе ялгыз гына әйтелгән чагында да югалмаска һәм үзгәрмәскә тиеш. Югыйсә ул сүзнең тамыры булып саналмаячак. Мәсәлән, ... *утыр, сукыр, тимер* кебек сүзләрнең азагында ... *-ыр, -ер* кисәкләре кушымча булып санала алмыйлар. Чөнки ... бу кисәкләрне алгач, югарыда калган кисәкләрнең элгәреге мәгънәләре калмый»
{~Г.Алпаров
~А.Кайдаров
~А.Шайхулов
~Ж.Киекбаев}

Татар телендә тамыр аерым кулланылганда
{~грамматик яктан да формалашкан була, ягъни сүз тамыр хәлендә үк билгеле бер сүз төркеменә карый
~тамырның кайсы сүз төркеменә керүен һәрвакытта да билгеләп булмый
~тамыр эчендә төрле фонетик чиратлашулар күзәтелә
~төрле сүз төркеменә карарга мөмкин}

Агглютинатив телләрдә бер кушымча
{~бер генә мәгънә белдерә
~берничә мәгънә белдерә ала
~ул мәгънә белдерми
~икенчесен ачыклап килә}

Кемнең хезмәтләрендә кушымчалар өч төркемгә: сүзясагычлар, төрясагычлар һәм төрләндергечләргә бүленә?
{~В.Хангилдин
~Д.Тумашева
~Г.Алпаров
~Г.Ибраһимов}

Татар тел белемендә соңгы елларда чыккан хезмәтләрдә кушымчалар ничә төркемгә бүленә?
{~2
~3
~1
~4}

Бәйләгеч кушымчалар
{~җөмләдә сүзләр арасындагы төрле мөнәсәбәтләрне белдерәләр
~җөмләдә сүзләр бәйләнешен барлыкка китермиләр
~төрле грамматик формаларны ясыйлар
~модальлекне белдерәләр}

Исемдә килеш, тартым, хәбәрлек кушымчалары
{~төрләндергеч кушымчалар
~сүзясагыч кушымчалар
~төр ясагыч кушымчалар
~алар тамыр составына керәләр}

Фигыльдә заман кушымчасы
{~төрләндергеч кушымча
~сүзясагыч кушымча
~төр ясагыч кушымча
~кисәкчә була}

Күтәрелә, күтәрешә, күтәртә сүзләрендә кушымчалар
{~форма ясый
~сүз ясый
~сүзне төрләндерә
~модальлек белдерә}

Сүз формалары эчендә морфемаларның конкрет реальләшүен ничек атыйлар?
{~алломорфлар
~вариантлар
~коррелятлар
~семантик оя}

Ватык, китек, төзек сүзләрендә кушымчалар
{~продуктивлыгын югалткан
~продуктив
~үле
~тере}

Нинди кушымчалар үле кушымчалар була?
{~борынгы тамыр белән берегеп киткәннәр
~язма истәлекләрдә генә очрыйлар
~алар әле дә кулланылышта йөриләр
~алар 1-2 сүздә генә табылырга мөмкин}

Фузия күренеше ул –
{~тамырның варитивлыгы
~тамырның тотрыклылыгы
~тамырның кыскалыгы
~тамырның озынлыгы}

Төнбоеклар сүзенең нигезе:
{~кушма
~тамыр
~тезмә
~ясалма}

Каен җиләге –
{~кушма нигез
~фразеологик берәмлек

~сүзтезмә
~эпитет}

Балакай-бәләкәй, тау-дәү кебек сүзләрнең ясалыш ысулы нинди?
{~фонетик
~морфологик
~конверсия
~лексик-семантик}

Күз (глаз), *күз* (петля); *йомгак* (клубок), *йомгак* (итог); *түгәрәк* (круглый, круг), *түгәрәк* (кружок) сүзләрнең ясалыш ысулы нинди?
{~синтаксик
~морфологик
~конверсия
~лексик-семантик}

Кис-кеч, сөз-геч, төй-геч, сөрт-кеч сүзләрендә сүзъясалыш мәгънәсе
{~корал
~субъект
~объект
~профессия}

Бер үк сүз төркеменнән бер үк кушымча белән ясалган, бер үк сүз ясалыш мәгънәсенә ия булган сүзләр
{~бер сүз ясалыш тибына карыйлар
~бер сүз ясалыш моделенә карыйлар
~бер сүз ясалыш ысулына карыйлар
~бер сүз ясалыш нигезенә карыйлар}

Бер үк ясагыч нигездән төрле кушымчалар белән сүзләр ясалу –
{~сүз ясалыш оясын барлыкка китерә
~бер сүз ясалыш тибын барлыкка китерә
~бер сүз ясалыш моделен барлыкка китерә
~бер сүз ясалыш ысулын барлыкка китерә}

Бер үк тамырга бер-бер артлы берничә ясагыч кушымча ялганып сүз ясалу
{~сүз ясалыш чылбырын барлыкка китерә
~сүз ясалыш тибын барлыкка китерә
~сүз ясалыш моделен барлыкка китерә
~сүз ясалыш ысулын барлыкка китерә}

Яш(ел) ~чә~че~лек, бак(ча)~чы~лык, шак~ылда~ вык, гөр~лә~век, бил(ге)~сез~лек сүзләрендә һәрберсендә нинди күренеш?
{~сүз ясалыш чылбыры
~сүз ясалыш калыбы
~сүз ясалыш рәте
~сүз ясалыш оясы}

Нигез кыскару ничек атала?
{~аббревиация
~ассимиляция
~конверсия

~аффиксация}

Аффиксация – ул
{~морфологик ысул белән ясагыч кушымчалар ярдәмендә яңа сүзләр ясау
~бер сүз төркеменең икенчесенә күчүе
~сүзләрне кушу
~мәгънәне үзгәртү}

-лы/-ле; -гы/-ге; -чан/-чән; -ык/-ек; -гын/-ген нинди кушымчалар?
{~сыйфат ясагыч типик кушымчалар
~исем ясагыч типик кушымчалар
~төр ясагыч кушымчалар
~төрләндергечләр}

-ча/-чә (татарча, минемчә, синеңчә); -дай/-дәй (уттай, төлкедәй, синдәй); -лай/-ләй (бушлай, яшьләй, тереләй); -лата/-ләтә (онлата, акчалата, икеләтә); -ын/-ен (көзен, кичен, җәен) кушымчалары ярдәмендә нинди сүз төркеме ясала?
{~рәвеш
~сыйфат
~исем
~хәл фигыль}

Кайсы галим татар телендә сүз ясалышы буенча хезмәтләре белән танылган?
{~Ф.А.Ганиев
~М.З.Зәкиев
~И.С.Насипов
~В.А.Богородицкий}

Чуар тавык –
{~сүзтезмә
~тезмә сүз
~фразеологик әйтелмә
~кушма нигез}

Бал корты –
{~сүзтезмә
~Тезмә сүз
~Фразеологик әйтелмә
~Ике лексик берәмлек}

10. ПРИМЕРНЫЕ ЗАДАНИЯ, ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ ПРОМЕЖУТОЧНОЙ АТТЕСТАЦИИ:

Бирем 1. Билгеләнгән сүзләргә сүз составы буенча (морфемик) анализ ясагыз.

Бераздан тынычлана төшкәч, Гасыйм Сәләхович уйлана башлады. Кызганычка каршы, улының “бернәрсә белмисең” дигән сүзләрендә дөреслек юк түгел иде. Бигрәк тә тормыш мәсьәләсендә һәм хәзерге яшьләрне **аңлауда**... Нигә ул алай, тормыштан бөтенләй үк аерылган кеше дә түгел ләбаса! Бөтен үзгәрешләрне, **яңалыкларны** күреп тә тора шикелле... Ләкин үзе дә сизә, нәрсәнедер белеп җиткерми, аңлап җиткерми... Әйтик, кешеләрнең **көнкүрешләрен**... Сүз дә юк, кешеләр хәзер җиңелрәк тә, яхшырак та торалар, әмма шуның белән бергә, аларның килерләре тигезләнеп беткәне юк бит әле. Аерма шактый зур, мәсәлән, профессор алган 450-500 сум айлыкны бик күпләр алмыйлар ич әле. Ә шулай да 70 сум ала торган вахтерның яки уборщицаның кызы сиксән сумлык импортный сапожкиларны киеп йөри... Ничек итеп моны эшләргә мөмкин? Дөньяның чыгымы күп – ничек кенә **арттыра** алалар?.. **Баш җитәрлек** түгел. Әйтәләр инде, кеше хәзер яшәргә остарды дип.. Ни дигән сүз бу? Ничек аңларга ул “**остаруны**”? Берничә җирдә эшләүме? Хаклы һәм хаксыз премияләр алумы? Спекуляция белән шөгыльләнүме? Ниһаять, дәүләт милкен әкрен генә ташумы? Кайберәүләрнең әйтүенә караганда, “остару” дигән төшенчәгә бу “ысулларның” барысы да керә, имеш. Тик кеше кайда, кем булып эшләвенә карап, шул “ысулларның” берәрсен оста гына куллана икән. Ышансаң – ышан, ышанмасаң – юк, анысы синең эш. Гасыйм Сәләхович ул ысулларның берсен дә белми иде, әлбәттә. Бервакытта да бер тиен харам акча кермәде аңа. Хезмәт хакы аның һәрвакытта зур булды, **иркен-мул** гына яшәр өчен җитеп торды. Кайчандыр фән әһелләре халык арасында иң яхшы тәэмин ителгән катлаудан санала иде. Ә хәзер дөнья тигезләнеп бара шикелле... Һәрхәлдә, Гасыйм абзаң **ашаган-эчкәнне**, Гасыйм абзаң кигәнне һәркем диярлек ашый-эчә дә, кия дә. Хәтта уздырып та җибәрәләр; белеме юк, квалификациясе юк, ә машинасы бар. Әнә кая китте эшләр!

Хәерле булсын. Халыкның тормышы елдан-ел яхшыра икән, бу бик әйбәт, ул шулай булырга тиеш тә, тик әлеге харам “ысуллар” гына тамыр җәя **күрмәсен** иде. Гаять зарарлы нәрсә, кешене тәмам боза, җәмгыятьне имгәтә торган хәтәр нәрсә. Бигрәк тә яшьләргә күчә башласа, бик начарга әйләнеп китүе мөмкин. Ә аның симптомнары юк түгел. Акча яратучы, акча артыннан куучы яшьләр студентлар арасында да бар, кызганычка каршы. Менә шушы нәрсә Гасыйм Сәләховичны аеруча борчый да инде. Чөнки аның белүенчә, яшьләрдәге акчага, малга комсызлык һич тә нужадан түгел (иске мәгънәсендә нужа юк та ул), ә бик иртә, бик яшьли, әле кеше булып җитәргә дә өлгермәс борын рәхәт, иркен яшәргә омтылудан гына килә. Менә үз улы белән бәхәс-талаш шуның бик ачык бер мисалы түгелмени?

Әйе, улы аңа “син бернәрсә дә белмисең, па!” дигән гаеп ташлады. Ә ул бит менә утыз ел инде шул яшьләр арасында яши, шуларны укыта, тәрбияли. Нәрсәне белми соң ул? Яшьләрнең уйларын, хыялларын, **теләкләрен**, кыскасы, эчке рухи дөньяларынмы – шуны **күздә тотып** әйтәме Радик?.. Әйе, кырык ата баласының эчке дөньясын белеп бетерү гаять читен, мөмкин дә түгел диярлек. Бигрәк тә дүрт-биш ел саен алар алмашынып тора, берәүләре китә, икенчеләре килә (һәм гел генә үзгәреп килә), ә син һаман искечә каласың, һаман олая барасың, һәм табигый хәл – яшьләр гүя синнән ераклаша, син инде аларны томанлырак, ятрак итеп күрә башлыйсың Әйе, белүләре бик читен. Әмма белмим дип әйтергә дә аның хакы юк.

Әмирхан Еники “Тынычлану” хикәясеннән өзек

Бирем 2. Тәкъдим ителгән сүз ясалыш ысулларына унар мисал уйлап языгыз.
Морфологик ысул:

Синтаксик ысул:
Морфологик-синтаксик ысул:
Лексик-семантик ысул:
Фонетик ысул:

Бирем 3. Парлы сүзләрнең басымнарын дөрес куеп укыгыз. Бирелгән сүзләрне кулланып, жөмләләр төзеп языгыз.

кадер-хөрмәт
шау-шу
хәер-сәдака
ким-хур
ару-талу
әйләнү-(бәйләнү) тулгану
ярым-ярты
рәхим-шәфкать
шик-шөбһә
абына-сөртенә
чит-ят
бата-чума

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА

1. Цель дисциплины является формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Перечень вопросов для контрольной работы

1. Изобразительные средства в художественном произведении.
2. Интерпретация художественного текста.
3. Особенности употребления фразеологизмов в художественной речи.
4. Лингвистический анализ экспрессивности художественного текста.
5. Собственно-прямая и собственно-авторская речь.
6. Индивидуальный стиль писателя и художественного произведения.
7. Пословицы и поговорки в художественном тексте.
8. Национально-культурная значимость концептов.
9. Национально-культурная значимость слов и фразеологических единиц.
10. Лингвокультурологический аспект анализа художественного текста.
11. Речевые средства создания «подтекста» в художественном тексте.
12. Работа над словом в процессе комментирования художественного текста.

Темы для докладов

1. Текст – реальная единица общения.
2. Интертекстуальные связи литературного произведения.
3. Текст и культура. Основы татарской лингвокультурологии.
4. Основные признаки текста.
5. Специфические черты художественных текстов разных жанров

Примерный перечень вопросов к экзамену

теоретический блок

1. Предмет и задачи, содержание дисциплины «Филологический анализ художественного текста».
2. Общенациональный язык, литературный язык и язык художественной литературы. Язык художественной литературы как высшая форма национального языка.
3. Истоки лингвистики текста. Основные аспекты изучения текста.
4. Текст и культура. Текст и общество. Текст и эпоха. Интертекстуальные связи литературного произведения.
5. Охарактеризуйте основные признаки текста.
6. Специфические черты художественных текстов разных жанров.
7. Изобразительно-стилистические приемы использования фразеологизмов в художественном тексте (на материале определенного произведения).
8. Текст и внетекстовая работа писателя (на материале черновых работ стихотворения «Кара каен» И.Юзеева).
9. Архитектоника как внешняя композиция текста. Сильные позиции текста как элементы композиции текста (заглавия, эпиграфы, начало и конец произведения).
10. Анализ лексики, грамматических форм и синтаксической структуры текста.
11. Объясните различия филологического и лингвистического анализа текста.

12. Назовите и охарактеризуйте основные аспекты изучения текста.
13. Охарактеризуйте соотношение литературного языка и языка художественной литературы.
14. Укажите основные черты эпических произведений, сопоставьте эпические тексты, функционирующие в различных культурах.
15. Охарактеризуйте разновидности семантического пространства текста: концептуальное, денотативное, эмотивное и др.
16. На примере определенного текста выделите текстовые доминанты и определите их текстообразующую роль.
17. Символическое и функциональное значение заглавия художественного произведения (на примере произведений Г.Ибрагимова
18. Речевые и стилистические особенности драмы М.Файзи «Галиябану».
19. Представьте основные особенности лингвистического анализа поэтического текста.
20. Охарактеризуйте основные черты жанра драмы. Языковые средства драматургии, язык персонажей.
21. Охарактеризуйте текст в культурном пространстве языкового социума.
22. На примере конкретных произведений покажите текстообразующие связи в тексте: логико-семантические, грамматические, прагматическе.
23. Объясните соотношение диалогов и монологов в драматических произведениях и роль реплик в пьесе, опорных «образов», слов и выражений.
24. Охарактеризуйте основные черты прозаического текста (композиционные особенности жанра, характер образов)

практический блок

1. Филологичекий анализ стихов Г.Тукая
2. Филологический анализ стихов Х.Такташа
3. Филологический анализ стихов Дэрдменда
4. Филологический анализ стихов С.Рамиева
5. Филологический анализ стихов Р.Файзуллина
6. Филологический анализ стихов Х.Туфана
7. Филологический анализ стихов Р.Гаташа
8. Филологический анализ стихов И.Юзеева
9. Филологический анализ стихов М.Акмуллы
10. Филологический анализ микротекста из прозы Ф.Амирхана
11. Филологический анализ микротекста из прозы Г.Баширова
12. Филологический анализ микротекста из прозы А.Еники
13. Филологический анализ микротекста из прозы Н.Фаттаха
14. Филологический анализ микротекста из прозы А.Гилязова
15. Филологический анализ микротекста из прозы М.Махдиева
16. Филологический анализ микротекста из прозы Г.Ибрагимова
17. Филологический анализ микротекста из прозы Ф.Хусни
18. Филологический анализ микротекста из драмы М.Файзи
19. Филологический анализ микротекста из драмы К.Тинчурина
20. Филологический анализ микротекста из драмы Ф.Байрамовой
21. Филологический анализ микротекста из прозы А.Еники
22. Филологический анализ микротекста из прозы М.Махдиева
23. Филологический анализ стихов Х.Туфана
24. Филологический анализ микротекста из прозы Г.Ибрагимова

Примерная тематика выступлений:

1. Метафора в поэзии Г.Тукая.
2. Изобразительно-стилистические приемы использования фразеологизмов в художественном тексте (на материале определенного произведения).

3. Лексико-семантический анализ стихотворения (на примере стихотворения Х.Такташа «Үтеп барышлый»).
4. Символическое и функциональное значение заглавия художественного произведения (на примере произведений Г.Ибрагимова)
5. Текст и внетекстовая работа писателя (на материале черновых работ стихотворения «Кара каен» И.Юзеева).
6. Филологический анализ рассказа «Төнге тамчылар» А.Еники.
7. Филологический анализ стихотворений Х.Туфана.
8. Цветообозначение в поэзии Р.Файзуллина.
9. Речевые и стилистические особенности драмы М.Файзи «Галиябану».
10. Стилистические приемы передачи психологизма в повести «Хаят» Ф.Амирхана.

ТЕСТЫ

"Текст" термины латын телендә нәрсә аңлата?

a) тукыма, тукылу
b) сөйләм
c) әдәби әсәр

«Антропоцентризм» төшенчәсе нигезендә нәрсә ята?:

a) әдәби әсәр
b) әдәбият һәм мәдәният
c) кеше

Ачыклану үзенчәлеге (интерпретация) нәрсәне аңлата?

a) Әдәби текстка берничә төрле ачыклык кертү
b) әдәби текстны мәдәният күзлегендә тикшерү
c) төрле әсәрләрдә охшашлык яки тәңгәллек табу

Текстның мәгълүмати кыйммәте:

a) мәгълүмат бирү
b) яңа мәгълүмат бирү
c) текстның эчтәлеге

Әдәби текстның гиперкатегорияләре (берничә җавап булырга мөмкин):

a) субъект
b) вакыт
c) пространство, аралык

Әдәби текстта сурәтләү чаралары булып тора:

a) синтаксик фигуралар
b) интонация
c) морфемалар

Текстның төп сыйфатлары булып тора (берничә җавап булырга мөмкин):

a) бөтенлек
b) бәйләнешлек
c) образлылык

Әдәби текстның бөтенлеге нәрсә тарафында оештырыла (берничә җавап булырга мөмкин?

a) кабатлаулар
b) анафора
c) образлылык чаралары
d) рифма

Әдәби текстның төп функцияләре:

a) информативлык
b) эстетиик
c) эмоциональ

Әдәби текстта вакыт категориясе нинди чаралар ярдәмендә бирелә (берничә җавап булырга мөмкин)?

a) фигыльнең заман грамматик формалары ярдәмендә
b) фигыльнең вакыт грамматик формалалары белән
c) темпоральлек лексик берәмлекләр белән

Әдәби текстның бөтенлеге нәрсә тарафыннан оештырыла?

a) хронотопны оештыру чаралары белән
b) субъект тарафыннан
c) үзәк сүзләр белән

«Поэтик синтаксис» дип нәрсә карала(берничә җавап булырга мөмкин):

a) поэтик инверсия
b) грамматик синтаксис
c) синтаксик параллелизм

Статика һәм динамика позициясеннән түбәндәге текстны ничек сыйфатлап була?
Сине шундый сагындым мин!..
Соксыз калган Сак инде мин.
Җиләк түгел, как инде мин.
Җансыз сурәт хәлендәмен.
Бу сагыну – дәрья буар.
Җилгә бирсәм – давыл чыгар.
Җир-күкләрдә туфан кубар.
Бу сагышка кем, ни чыдар?!
Ишек ачсаң бер көн килеп
Һәм җан өрсәң миңа – үбеп,
Әкияттәге сылу кебек
Уянырмын. Мең кат үлеп –
Кабат сине сагынырга.
Кабат сине сагынырга.

Л.С. Сәгыйдуллина “Сагыш”

a) динамик;
b) статик;
c) статик-динамик

Матур әдәбият нинди өч стильгә бүленә?

a) шигырь, проза, роман
b) драма, шигырь, проза
c) драма, проза, комедия

Түбәндәге билгеләмәгә туры килгән тропны күрсәтегез “Алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү”:

a) метонимия
b) метафора
c) синекдоха

Сөйләмнең тәэсир көчен арттыру өчен җөмләдә сүзләрнең гадәти тәртибен үзгәртүне ничек әйтәләр.

a) анафора
b) инверсия
c) эпифора

Анафора –ул

a) шигырь юллары яки җөмлә башында кабатлана баручы сүзләр
b) сүзләрнең, тезмәләрнең җөмлә яки тезмә ахырында кабатлануы
c) сөйләмнең тәэсир көчен арттыру өчен җөмләдә сүзләрнең гадәти тәртибен үзгәртү}

Аерым бер сузыкларны актив яңгырагын, тартыкларның кабатлануын ничек атыйлар.

a) эллипсис, ассонанс~аллитерация, эллипсис

b) ассонанс, аллитерация

Жанр – ул

a) ул билгеле бер типтагы тормыш күренешләрен тагын да конкретик тотрыклы формада чагылдыру үзенчәлеге.
b) кешенең тышкы эш-гамәлләрен, рухи дөнъясын, характерын вакыйгалар барышында чәчмә формада хикәяләүче зур күләмле әдәби төр.
c) җыйнак бер ситуацияне, көтелмәгән финаны хикәяләп

Әсәрдә җанлы һәм җансыз табигатьне сурәтләү.

a) пейзаж
b) портрет
c) стиль

Әдәбият теориясеннән иң борынгы күренекле хезмәт:

a) Буало «Поэтик сәнгать»
b) Гораций «Поэзия фәне»
c) Аристотель «Поэтика»

Әдәби әсәрнең сюжеты:

a) тышкы вакыйгалар һәм күңел хәрәкәте үрелеше;

b) капма-каршы мәнфәгатьләр бәрелеше, фикер каршылыгы;
c) каршылыкның югары ноктасы

Әдәби әсәрләрнең композициясе:
a) элементларны кирәкле тәртиптә урнаштыру
b) сюжет элементларының буйга үсеше
c) герой язмышындагы кискен борылыш

Әдәби әсәрнең темасы:
a) чынбарлык күренешләрен тасвирлаудан килеп чыга торган төп нәтиҗә
b) әдәби әсәрдә күтәрелгән төп мәсьәлә
c) тасвирлауга алынган тормыш күренеше

Әдәби әсәрнең проблемасы:
a) чынбарлык күренешләрен тасвирлаудан килеп чыга торган нәтиҗә
b) әдәби әсәрләрдә күтәрелгән төп мәсьәлә
c) тасвирлауга алынган тормыш күренеше

Нинди сурәтләү чарасы кулланылган:
Кәтүк кадәр бала тора.
Бер кулына
Капчык бавын кысып тоткан,
Берсендә – алма. (Р.Фәйзуллин "Базарда")

a) Метафора
b) Ирония.
c) Литота

Ирекле шигырь –
a) рифмасыз тезмәләр
b) төрле сандагы иҗекләрдән торган, иҗек арттыруга яки кыскартуга нигезләнгән шигырь
c) бер строфа эчендә төрле озынлыктагы стопаларның аралашып килеүе}

Ак шигырь –
a) төрле сандагы иҗекләрдән торган, иҗек арттыруга яки кыскартуга нигезләнгән шигырь
b) рифмасыз тезмәләр
c) сүзләрнең шигырь юлларында аваздаш, бергә яңгырашуы}

Нинди сурәтләү чарасы кулланылган:
Шау-шу иле.
Ридикюльләр
Кәрзин белән сатулаша лотокларда . (Р.Фәйзуллин "Базарда")
a) Эпитет
b) Метонимия

c) Синекдоха

Матур әдәбият нинди өч стильгә бүленә?

a) шигырь, проза, роман
b) драма, шигырь, проза
c) драма, проза, комедия

Омонимнар –

a) бердәй яңгырашлы, язылышлы, ләкин төрле мәгънәле сүзләр
b) бер төрле язылып, икенче төрле әйтелә торган сүзләр
c) капма-каршы мәгънәле сүзләр

Антонимнар –

a) бер төрле язылып, икенче төрле әйтелә торган сүзләр.
b) капма-каршы мәгънәле сүзләр.
c) бердәй яңгырашлы, язылышлы, ләкин төрле мәгънәле сүзләр

Омографлар –

a) бердәй яңгырашлы, язылышлы, ләкин төрле мәгънәле сүзләр.
b) бер төрле язылып, икенче төрле әйтелә торган сүзләр.
c) бер төрле язылып, икенче төрле әйтелә торган сүзләр.

Чагыштыру –

a) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану.
b) бер күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү.
c) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү.

Нинди синтаксик сурәтләү чарасы кулланылган?

Үзем өчен генә түгел,
Читләр өчен оялдым,
Кеше өчен генә түгел,
Этләр өчен оялдым.
Үзем оятка калдырган
Нәсел өчен оялдым,
Тукай, Такташлардан узган
Яшем өчен оялдым. (И.Юзеев “Оялдым”)

a) эпифора
b) анафора
c) метафора

Синекдоха –

a) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү.

b) бер күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү.
c) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану.

Метафора –

a) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү
b) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану
c) күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү

Метафораның бер төре –

a) эвфемизм
b) перифраз
c) гротеск

Сөйләмнең тәэсир көчен арттыру өчен җөмләдә сүзләрнең гадәти тәртибен үзгәртүне ничек әйтәләр.

a) анафора
b) инверсия
c) эпифора

Янәшәлек –

a) шигырь юллары яки җөмлә башында кабатлана баручы сүзләр
b) шигырьдә кабатланып килүче строфалар, куплетлар
c) тиңдәш күренешләрнең охшаш синтаксик конструкцияләре}

Аерым бер сузыкларны актив яңгырашын, тартыкларның кабатлануын ничек атыйлар.

a) эллипсис, ассонанс
b) аллитерация, эллипсис
c) ассонанс, аллитерация

Прототип−

a) беренче образ дигәнгә туры килә
b) тарихи шәхесләрнең әдәби образы дигәнгә туры килә
c) үзенчәлекле образ дигәнгә туры килә

Әсәр материалында куелган үткен каршылыклар, мәсьәләләр.

a) психологизм
b) портрет
c) проблема}

Әсәрдә җанлы һәм җансыз табигатьне сурәтләү.

a) пейзаж
b) портрет
c) стиль}

Әсәрдәге конкрет вакыйгалар һәм җанлы образлар аша сурәтләнешендә бирелгән төп фикер.

a) идея
b) образ
c) деталь

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ
ВВЕДЕНИЕ В ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

Цель дисциплины является формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-3 способностью решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности;

ПК-7 способностью организовывать сотрудничество обучающихся, поддерживать их активность, инициативность и самостоятельность, развивать творческие способности.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены заданиями практической направленности, вопросами для теста и собеседования.

Перечень практикоориентированных заданий

1. Ф.Хатиповның “Әдәбият теориясе”китабыннан 1-10 битләрне укыгыз һәм төп моментларны конспектлаштырыгыз. Түбәндәге сорауларга җавап әзерләгез:
   – Әдәбият тарихы нәрсәнеөйрәнә?;
   – Әдәбият теориясенә караган беренче теоретик хезмәтне күрсәтегез һәм характеристика бирегез.;
   – Әдәби тәнкыйть нәрсә белән шөгыльләнә? “Казан утлары” журналыныннан әдәби тәнкыйть өлкәсенә караган мәкалә белән танышыгыз. Эчтәлеген сөйләгез.

2. В.Е.Хализевның “Әдәбият теориясе” китабының 1 бүлеге белән белән танышыгыз. https://royallib.com/read/halizev_v/teoriya_literaturi.html#0 . Түбәндәге сорауларга җавап әзерләгез:
   – Сәнгать дип нәрсәгә әйтәләр?
   – Сәнгатьнең төп үзенчәлекләрен автор нәрсәдә билгели?
   – Эстетик терминына автор нинди аңлатма бирә?
   – Әдәби (художестволы) термины нәрсә ул?
   – Әдәбият мифология белән ничек бәйләнгән?
   – Әдәбият һәм фольклорның уртак яклары нидә күренә?

Вопросы для собеседования

1. Персонаж образы әсәрдә ничек бирелә? Ә.Еникинең “Матурлык” хикәясендә персонаж образының характеры, аның ачылу формалары нинди?
2. Әдәби әсәрләрдә автор образының урыны, аның үз әсәрендәге вакыйгаларга мөнәсәбәте ничек чагылыла? Мисалларга нигезләнеп аңлатыгыз.
3. Персонаж образын, аның эчке дөньясын ачуда портретның ролен аңлатыгыз. Мисаллар белән беркетегез.
4. Әдәби әсәрдә пейзаж образы. Аның әсәрдә тоткар урыны, башкарган роле. Пейзаж төрләрен мисал нигезендә аңлатыгыз.
5. Аристотельның «Поэтика» китабының эчтәлеге нәрсәдә?
6. Әдәбият һәм сәнгатьнең бәйләнешен аңлатыгыз.

Тесты

Жанр – ул

a) ул билгеле бер типтагы тормыш күренешләрен тагын да конкретик тотрыклы формада чагылдыру үзенчәлеге.
b) кешенең тышкы эш-гамәлләрен, рухи дөнъясын, характерын вакыйгалар барышында чәчмә формада хикәяләүче зур күләмле әдәби төр.
c) җыйнак бер ситуацияне, көтелмәгән финаны хикәяләп

Әсәрдә җанлы һәм җансыз табигатьне сурәтләү.

a) пейзаж
b) портрет
c) стиль

Әдәбият теориясеннән иң борынгы күренекле хезмәт:

a) Буало «Поэтик сәнгать»
b) Гораций «Поэзия фәне»
c) Аристотель «Поэтика»

Әдәби әсәрнең сюжеты:

a) тышкы вакыйгалар һәм күңел хәрәкәте үрелеше;
b) капма-каршы мәнфәгатьләр бәрелеше, фикер каршылыгы;
c) каршылыкның югары ноктасы

Әдәби әсәрләрнең композициясе:

a) элементларны кирәкле тәртиптә урнаштыру
b) сюжет элементларының буйга үсеше
c) герой язмышындагы кискен борылыш

Әдәби әсәрнең темасы:

a) чынбарлык күренешләрен тасвирлаудан килеп чыга торган төп нәтиҗә
b) әдәби әсәрдә күтәрелгән төп мәсьәлә
c) тасвирлауга алынган тормыш күренеше

Әдәби әсәрнең проблемасы:

a) чынбарлык күренешләрен тасвирлаудан килеп чыга торган нәтиҗә
b) әдәби әсәрләрдә күтәрелгән төп мәсьәлә
c) тасвирлауга алынган тормыш күренеше

Нинди сурәтләү чарасы кулланылган:
Кәтүк кадәр бала тора.
Бер кулына
Капчык бавын кысып тоткан,
Берсендә – алма. (Р.Фәйзуллин “Базарда”)

a) Метафора
b) Ирония.
c) Литота

Ирекле шигырь –

a) рифмасыз тезмәләр

b) төрле сандагы иҗекләрдән торган, иҗек арттыруга яки кыскартуга нигезләнгән шигырь
c) бер строфа эчендә төрле озынлыктагы стопаларның аралашып килеүе}

Ак шигырь –
a) төрле сандагы иҗекләрдән торган, иҗек арттыруга яки кыскартуга нигезләнгән шигырь
b) рифмасыз тезмәләр
c) сүзләрнең шигырь юлларында аваздаш, бергә яңгырашуы}

Нинди сурәтләү чарасы кулланылган:
Шау-шу иле.
Ридикюльләр
Кәрзин белән сатулаша лотокларда . (Р.Фәйзуллин "Базарда")
a) Эпитет
b) Метонимия
c) Синекдоха

Матур әдәбият нинди өч стильгә бүленә?
a) шигырь, проза, роман
b) драма, шигырь, проза
c) драма, проза, комедия

Драма әсәрендә автор хикәяләве –
a) сөйләм
b) ремарка
c) терцина

Омонимнар –
a) бердәй яңгырашлы, язылышлы, ләкин төрле мәгънәле сүзләр
b) бер төрле язылып, икенче төрле әйтелә торган сүзләр
c) капма-каршы мәгънәле сүзләр

Чагыштыру –
a) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану.
b) бер күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү.
c) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү.

Нинди синтаксик сурәтләү чарасы кулланылган?

Үзем өчен генә түгел,
Читләр өчен оялдым,
Кеше өчен генә түгел,
Этләр өчен оялдым.
Үзем оятка калдырган
Нәсел өчен оялдым,
Тукай, Такташлардан узган
Яшем өчен оялдым. (И.Юзеев "Оялдым")

a) эпифора
b) анафора
c) метафора

Синекдоха –
a) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү.
b) бер күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү.
c) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану.

Метафора –
a) алыштыру, күренеш, гамәл, сыйфатны үз исеме белән әйтмичә, икенче бер сүз белән белдерү
b) күплек урынына берлек, бөтен урынына кисәкне яки, киресенчә, берлек урынына бөтенне куллану
c) күренешне икенче предмет янына куеп, шуңа охшатып, янәшә китереп сүрәтләү

Метафораның бер төре –
a) эвфемизм
b) перифраз
c) гротеск

Эш-гамәлне, күренешне чамадан тыш күпертеп сүрәтләүне ничек атыйлар?
a) литота
b) гипербола
c) инверсия

Сөйләмнең тәэсир көчен арттыру өчен җөмләдә сүзләрнең гадәти тәртибен үзгәртүне ничек әйтәләр.
a) анафора
b) инверсия
c) эпифора

Анафора –
a) шигырь юллары яки җөмлә башында кабатлана баручы сүзләр
b) сүзләрнең, тезмәләрнең җөмлә яки тезмә ахырында кабатлануы
c) сөйләмнең тәэсир көчен арттыру өчен җөмләдә сүзләрнең гадәти тәртибен үзгәртү}

Шигырьдә кабатланып килүче строфа, куплетларны ничек атыйлар
a) рәдиф
b) рефрен
c) янәшәлекләр

Шигырь юллары яки җөмлә башында кабатлана баручы сүзләр.
a) рефрен

b) рәдиф
c) градация

Янәшәлек –
a) шигырь юллары яки җөмлә башында кабатлана баручы сүзләр
b) шигырьдә кабатланып килүче строфалар, куплетлар
c) тиңдәш күренешләрнең охшаш синтаксик конструкцияләре}

Аерым бер сузыкларны актив яңгырашын, тартыкларның кабатлануын ничек атыйлар.
a) эллипсис, ассонанс
b) аллитерация, эллипсис
c) ассонанс, аллитерация

Прототип−
a) беренче образ дигәнгә туры килә
b) тарихи шәхесләрнең әдәби образы дигәнгә туры килә
c) үзенчәлекле образ дигәнгә туры килә

Типиклаштыруның иң борынгысы
a) фантастик типиклаштыруы
b) романтик типиклаштыру
c) сатирик типиклаштыру

Кешенең тышкы эш-гамәлләрен, рухи дөнъясын, характерын вакыйгалар барышында чәчмә формада хикәяләүче зур күләмле әдәби төр
a) Лиро-эпик төр
b) Эпик
c) Драма

Жанр –
a) билгеле бер типтагы тормыш күренешләрен тагын да конкретик тотрыклы формада чагылдыру үзенчәлеге
b) кешенең тышкы эш-гамәлләрен, рухи дөнъясын, характерын вакыйгалар барышында чәчмә формада хикәяләүче зур күләмле әдәби төр
c) җыйнак бер ситуацияне, көтелмәгән финаны хикәяләп биргән кече күләмле чәчмә әсәр}

Җыйнак бер ситуацияне, көтелмәгән финалы хикәяләп биргән кече күләмле чәчмә әсәр.
a) новелла
b) драма
c) повесть

Киң планлы дәвамлы хәрәкәтне, күп төрле иҗтимагый-шәхси бәйләнешләрне, масштаблы характерларны чәчмә рәвештә хикәяләүче, катлаулы композицияле, күп бизәкле, зур күләмле жанр.
a) Повесть
b) роман
c) новелла

Ода, гимн, дифирамб, мәдхия – болар һәммәсе дә
a) Көнчыгыш поэзиясеннән килгән
b) мактау җырлары

c) драма төренә керәләр

Эпиграмма –
a) сатирик поэзиянең бер төре
b) флейтаның моңсу җыры
c) тантаналы җыр

Элегия –
a) мактау җыр
b) флейтаның моңсу җыры
c) тантаналы җыр

Моңсу халәтне чагылдырган лирк шигырь
a) дифирамб
b) элегия
c) гимн

a) Тормыштагы гыйбрәтле яки кимчелекле күренешләрне, капма-каршы холык сыйфатларын аллегорик образлар бәрелеше рәвешендә, күбесенчә тезмә шәкелә хикәяләгән, әхлакый характердагы гомумиләштерү белән төгәллә торган гади, җыйнак әсәр.
b) ода
c) баллада
d) мәсәл

Фантастик сюжетлы, тарихи яки легендар эчтәлекле, героик-романтик характредагы шигьри әсәр.
a) мәсәл
b) баллада
c) поэма

Драма төре, нинди характердагы тормыш материалын сүрәтләүгә карап нинди драма жанрларына бүленә?
a) трагедия, комедия
b) трагедия, сатира
c) җыр, комедия

Кызыклы хәлләрне, шаян характерларны сүрәтләгән көлкеле сәхнә әсәре.
a) мәсәл
b) новелла
c) комедия

Кискен конфликтлы үзара мөнәсәбәтләрне диалоглар аркылы сурәтләгән киеренке сюжетлы сәхнә әсәрләре.
a) роман
b) драма
c) новелла}

Музыкаль драманың бер тармагы –
a) дифирамб
b) элегия
c) мелодрама}

Яшәешнең, кешеләр табигатенең асылын, төс һәм төсмерләрен бөтен нечкәлекләренә кадәр төгәл, дөрес итеп гәүдәләндерүче иҗат тибы ?

a) реализм
b) романтизм
c) классицизм}

Чынбарлыкны хыялдагыча үзгәртеп, күтәренке итеп сүрәтләү.

a) романтизм
b) реализм
c) классицизм}

Кешенең эчке дөньясын ачуга хезмәт итә торган алымнар берлеге; язучының кеше күңеленә үтеп керү, аның халәт-кичерешен сурәтләү осталыгы.

a) фразеологиз
b) психологизм
c) сарказм}

Әсәр материалында куелган үткен каршылыклар, мәсьәләләр.

a) психологизм
b) портрет
c) проблема}

Әсәрдә җанлы һәм җансыз табигатьне сурәтләү.

a) пейзаж
b) портрет
c) стиль}

Художникның гражданлык һәм эстетик идеалы яктылыгында сәнгатьчә сүрәтләнгән чынбарлык.

a) эчтәлек
b) әдәбият формасы
c) пейзаж

Музыка формасы –

a) калын-нечкә авазларның мәгълүм бер эзлектәге төрле вакыт аралыгында эстетик ләззәт, соклану тудырырлык көйле ритмик яңгырышы.
b) сүзләр ярдәмендә укучы күз алдына китереп бастырылган тормыш рәвеше.
c) художникның гражданлык һәм эстетик идеалы яктылыгында сәнгатьчә сүрәтләнгән чынбарлык.

Контраст төсләр ярдәмендә бер яссылыкта үлчәмдәгедәй чагылган тормыш формасы.

a) әдәбият формасы
b) рәсем формасы
c) музыка формасы

Статик сәнгать төре

a) скульптура, рәсем
b) җыр, рәсем
c) скульптура, җыр

Язучының яшәү шартларыннан, тормыш тәжрибәсе, яшәешне төшенү дәрәҗәсе, характеры, фикерләү рәвешеннән килеп чыга торган һәм әсәрләрнең тематикасында, сюжет-композициясендә, образлы телендә чагылучы үзенчәлекләр бердәмлеге.

a) пейзаж
b) сюжет
c) стиль

Сентиментализм белән янәшә, 18 йөздә, Европа әдәбиятында тагын бер иҗат ысулы барлыкка килә. Нинди?

a) классицизм
b) мәгърифәтчелек
c) романтизм

Б1.О.14 Б1.О.14 МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.03.03 ТЕОРИЯ ТАТАРСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

5. Целью дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-9 – способен проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Хис-кичерешләрнең сәбәбе булып, я ниндидер тарихи вакыйга, хәл, я җәмгыятьтәге тәртипләр, ниндидер мөнәсәбәтләр, хаксызлыклар турындагы шигърият
А) пейзаж лирикасы
Б) гражданлык лирикасы
Г) күңел лирикасы

Чынбарлыкны хыялдагыча үзгәртеп, күтәренке итеп сурәтләү
А) романтизм
Б) реализм
В) классицизм

Әсәрдә сурәтләнгән вакыйгалардан килеп чыккан нәтиҗәләрне тасвирлап бирү
А) төенләнеш
Б) пролог
В) эпилог

Язучы нинди синтаксик фигуралардан файдаланган?
Якутлар табыладыр вакыт белән,
Вакытлар табылмыйдыр якут белән
(Г.Кандалый)
А) антитеза
Б) градация
В) композицион ялгау

Г.Бәшировнын «Туган ягым -яшел бишек?» повесте нинди төргә карый?
А) автобиографик
Б) психологик
В) мажаралы

Лирик төргә караган жанр
А) очерк
Б) нәсер
В) новелла

Аның нигезендә табигать белән бәйле хис-кичереш, тойгы, халәт ята

А) гражданлык лирикасы
Б) пейзаж лирикасы
В) күңел лирикасы

Стиль төшенчәсе нәрсәне аңлата?
А) әсәрнең төзелеше
Б) әсәрдәге образларның идеаль бирелеше
В) комедия
Г) трагедия

Түбәндәге жанрларның кайсысы лиро-эпик төргә карый?
А) баллада
Б) хикәя
В) очерк

Билгеле бер чор, заман, иҗтимагый тормыш белән бәйле сүзләр
А) Архаизмнар
Б) тарихи сүзләр
В) неологизмнар

Пролог төшенчәсенең төгәл аңлатмасын билгеләргә
А) әдәби әсәрне йомгаклау
Б) драма әсәрендә ике пәрдә арасында бирелә торган сүзләр
В) аерым бер очрак турында хикәяләү

Нәрсә ул сюжет?
А) әсәрнең төзелеше
Б) персонажлар тормышы турында белешмә
В) геройлар арасындагы мөнәсәбәт һәм вакыйгалар системасының билгеле бер эзлеклелектә үстерелеп сурәтләнүе

Тупас сөйләмне йомшартып әйтү
А) жаргон
Б) эвфемизм
В) неологизм

Классик әдәбият төшенчәсенә дөрес бәяләмә бирегез
А) теләсә кайсы милләтнең гасырлар буена тупланган әдәби мирасы
Б) XX йөзгә кадәр иҗат ителгән иң яхшы әдәби әсәрләр
В) идея һәм художество эшләнеше ягыннан үрнәк булырлык элекке һәм хәзерге әдәби әсәрләр

Тормыштагы төрле гыйбрәтле күренешләрне гомумиләштереп, тапкыр әйтелгән тәгъбир,
А) фраза
Б) мәзәк
В) мәкаль

Г) табышмак

Кемне яки нәрсәне дә булса гадәттән тыш күпертеп, иң чик дәрәҗәсенә җиткереп мактау шигыре
А) мәдхия
Б) мәрсия
В) касыйдә

Г.Ибраһимов нинди иҗат тибында язган?
А) реализм
Б) романтизм
В) мәгърифәтчелек

Борынгыларның дөнья, тирәлек турындагы фантастик күзаллаулары һәм хыялда туган фантастик образлар, персонажлар турындагы хикәятләр җыелмасы
А) мифлар
Б) әкиятләр
В) мөнәҗәтләр

Бер яки берничә вакыйганы эченә алган, кеше характерының бер сыйфаты, ягы, үсү-үзгәрүе хакында сөйләүче әсәр
А) хикәя
Б) повесть
В) роман

Кайсы жанр лирик төргә карый?
А) шигырь
Б) хикәя
В) нәсер
Г) мәсәл

Иҗтимагый тормыштагы яки көнкүрештәге тискәре күренешләрдән көлеп, чынбарлыктагы һәм кешеләрдәге көлкеле якларныкүрсәтүче сәхнә әсәре
А) драма
Б) комедия
В) трагедия

Бу атама ярдәмендә уртаклык, охшашлык дигән төшенчә белдерелә. Кешеләрне берләштерүче гомуми яклар, уртак сыйфатлар күрсәтелә. Бу төшенчә заманга да бәйле
А) шартлылык
Б) типиклык
В) индивидуальлек

Иң хисле, эмоциональ, кешегә хас булган бөтен кичерешләр гаммасын үзенә туплаган шигърият
А) гражданлык лирикасы

Б) күңел лирикасы
В) пейзаж лирикасы

Сюжет элементы
А) хронотоп
Б) лирик чигенеш
В) кульминацион нокта

Төшенчәгә дөрес аңлатма бирегез. Лирик герой…
А)берәр әсәрдә төп герой
Б) шигырьнең авторы
В) шигырьдә уй-хисләрне һәм эчке кичерешләрне үз исеменнән сөйләп бирүче

Түбәндәге юлларда нинди сурәтләү чарасы кулланылган?
Юк, мин илне тузан бөртегедәй
Сансыз гомерем өчен сатмадым
(М.Җәлил)
А) литота
Б) гипербола
В) гротеск

Аерым социаль төркем кешеләре тарафыннан гына кулланыла торган шартлы сөйләм
А) профессионализм
Б) жаргон
В) диалектизм

Н.Фәттахның «Сызгыра торган уклар» романы нинди жанрга карый?
А) детектив
Б) биографик
В) тарихи

Ш.Камалның «Акчарлаклар» повестенда табигать күренешләре ничек бирелә?
А) геройлар халәтенә параллель
Б) геройлар халәтенә капма-каршы
В) геройлар халәтенә бәйле түгел

З.Һади «Җиһанша хәзрәт» повестен язганда төп геройны күрсәтү өчен нинди алым куллана?
А) ирония
Б) гипербола
В) гротеск

«Идегәй» дастаны нинди пафоста язылган?
А) героик
Б) сатирик
В) комик

Ф.Кәримнең «Кыңгыраулы яшел гармун» әсәренең жанры
А) эпик
Б) лирик
В) лиро-эпик

Әдәбиятта йомшак, яратып көлү
А) ирония
Б) сарказм
В) юмор

Биредә тропның кайсы төре?
Көн яңгырлы иде...
Берсен-берсе
Этә-төртә кургаш болытлар
Иелделәр җиргә...? (М.Җәлил)
А) сынландыру
Б) чагыштыру
В) литота

Синтаксик фигураларны билгеләргә
Таң вакыты... татар йоклый,
Мин йокысыз уянам.
Уянам да тиле кебек.
Тик бер үзем уйланам.
(С.Рәмиев)
А) рефрен
Б) градация
В) композицион ялгау

«Сак-Сок» әсәренең жанры
А) шигырь
Б) бәет
В) дастан

Новеллага дөрес бәяләмә бирергә
А) кечкенә күләмле хикәя
Б) лирик геройның хис-тойгылары чагылган кечкенә күләмле чәчмә әсәр
В) геройлары гадәттән тыш ситуациягә очрап, көтелмәгән чишелешкә нигезләнгән кечкенә күләмле чәчмә әсәр

Бу өзектә тропның кайсы төре бирелә?
Ишектә ап-ак чалма, зур-зур сакаллар күренде
А) метафора
Б) метонимия
В) чагыштыру

Г.Тукай нинди иҗат тибында язган?
А) романтизм
Б) реализм
Г) мәгърифәтчелек

Хан, апай, белек кебек сүзләр нинди төргә карый?
А) тарихи сүзләр
Б) архаизмнар
В) неологизмнар

Кайсы жанр лиро-эпик төргә карый?
А) повесть
В) баллада
В) газәл
Г) робагый

Кайсы иҗат юнәлеше(методы) белән язылган әсәрләрдә гадәттән тыш сурәтләнгән характерлар гадәттән тыш хәлләргә куела
А) реализм
Б) романтизм
В) классицизм
Г) символизм

Кайсы төшенчә жанр төре атамасы булып йөри?
А) роман
Б) фарс
В) комедия
Г) мәсәл

Кайсы әсәр тартмалы композициягә мисал булыр?
А) М.Болгари «Нәһҗел–фәрадис»
Б) К.Насыйри «Әбүгалисина»
В) Кол Гали «Кыйссаи Йосыф»
Г) «Тутыйнамә»

Тәнкыйди реализм агымы (методы) үрнәген билгеләгез
А) Г.Камал «Безнең шәһәрнең серләре»
Б) К.Насыйри «Әбүгалисина кыйссасы»
В) З.Һади «Җиһангир мәхдүмнең авыл мәктәбендә укуы»
Г) М.Акъегет «Хисаметдин менла»

Гарәп, фарсы, төрки шигырь төзелеше:
А) гаруз
Б) бармак
В) газәл

Г) канун

Түбәндәге строфада кабатлау нәрсәгә хезмәт итә
“Агыла да болыт агыла
Туган-үскән җирләр ягына;
Тәрәзәгә чиртер дә яңгыр,
Нәрсә әйтер туганнарыма?!
Агыла да болыт агыл...”
А) шигырьдәге ритм төзеклегенә, интонацион яңгырашның матурлыгына ирешүгә
Б) тоткынлыктагы лирик герой күңелендәге сагыну, сагыш хисенең тирәнлеген һәм иреккә омтылу теләгенең зурлыгын ачуга
В) болыт агылуны укучы күңелендә уелып калырлык итеп тасвирлауга һәм табигатьнең бер күренешенә соклануга
Г) шигырь строфаларын үзара ялгауга, бәйләп торуга

Зөлфәтнең түбәндәге шигъри юлларында кулланылган әдәби алым:
“Йөрәгемне былбыл чакты минем,
Кара елан миңа сайрады”
А) метафора һәм аллегория
Б) эпитет һәм көчәйтү
В) чагыштыру һәм кабатлау
Г) символ һәм сынландыр

Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф” әсәре.
А) поэма
Б) хикәя
В) повесть

Заһир Бигивның “Меңнәр, яки Гүзәл кыз Хәдичә” әсәре
А) роман
Б) повесть
В) шигырь

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

Определите жанровую сущность татарского романа.
Расскажите об особенностях татарского стиха.
Подготовить презентацию на тему «Татарские литературоведы»
Подготовить сообщение на тему «Изобразительные средства в татарской поэзии Башкортостана»
Интертекстуального анализа литературного текста.
Анализ и интерпретация художественного текста.
Содержательные компоненты художественного текста.
Конфликт в литературном произведении. Типы конфликтов.
Сюжет и фабула. Сюжет и конфликт. Основные элементы сюжета.
Художественный текст и язык художественного произведения как элемент стиля.
Мир литературного произведения.
Родовое деление литературы.

Литературоведческие школы и направления.

1. СОСТАВЬТЕ СЛОВАРЬ-МИНИМУМ ЛИТЕРАТУРОВЕДЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ (НА ТАТАРСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ).

Түбәндәге термин һәм төшенчәләргә татар, рус (һәрбер терминга) телендәге чыганаклардан терминологик минимум төзергә: автор, әдәби әсәр, әдәби процесс, әдәби стиль, әдәби тәнкыйть, әдәби тел, әдәби төр, әдәбият белеме, әдәбият тарихы, әдәбият теориясе, баллада, библиография, вакыйгалар үстерелеше, драма, жанр, идея, индивидуальлек, классицизм, комедия, композиция, кульминацион нокта, күчемлелек (дәвамчанлык, приемственность), лирик герой, лирика, лирика жанрлары, лиро-эпик төр, мәсәл (басня), мелодрама, метод, миллилек, модернизм, новаторлык, новелла, образ, пафос, повесть, поэма, проблема, реализм, ритм, рифма, роман, романтизм, сатира, сентиментализм, стиль, строфа, архаизм, тарихи сүз, неологизм, жаргон, арготизм, диалектизм, профессионализм, варваризм; синоним, антоним, омоним, сүз уйнату; эпитет, чагыштыру, оксюморон; троп, метафора, аллегория, метонимия, синекдоха, сынландыру, гипербола, гротеск, литота, ирония, сарказм, эвфемизм; инверция, риторик сорау, эндәш, анафора, эпифора, рефрен, рәдиф, градация, янәшәлекләр, антитеза, сүз төшереп калдыру, ассонанс, аллетирация; сюжет, татар шигыре, текстология, тема, тип, типиклык, төенләнеш, трагедия, традиция, фарс, халык теле, халыкчанлык, хикәя, чишелеш, чынбарлык, шигъри повесть, шигырь төзелеше, экспозиция, эпос, юмор.

Б1.В.04.01 ИСТОРИЯ РОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ (ДРЕВНЯЯ ЛИТЕРАТУРА И ЛИТЕРАТУРА СРЕДНИХ ВЕКОВ)

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

Периодизация истории татарской литературы, основные характеристики периодов, отличительные их особенности.

2. Общетюркская литература. Древние памятники письменности. Рунические надписи у тюрков.
3. Булгаро-кипчакский период татарской литературы.
4. Золотоордынская татарская литература и ее особенности.
5. Литература в татарских ханствах.
6. Татарская литература XVII века.
7. Татарская литература XVIII века.
8. Суфизм и татарская литература.
9. Средневековые литературные жанры в татарской литературе.
10. Образная система средневековой татарской литературы.
11. Памятники Культагина, Туньюкука как литературные произведения.
12. «Гадательная книга» и ее образная система.
13. Книги арабских путешественников.
14. Словари тюркских языков и наречий. М.Кашгари и его творчество.
15. Ю.Баласагунский и его творчество.
16. А.Югнаки и его творчество.
17. А.Яссави и его творчество.
18. С.Бакыргани и его творчество.
19. К.Гали и его «Книга о Йусуфе».
20. Н.Рабгузи и «История пророков».
21. Котб и его «Хосрув и Ширин».
22. С.Сараи и его творческое наследие.

23. «Отрубленная голова» и «Султан Джумджума».
24. Харазми и его любовная лирика.
25. «Дастан о Бабахане» К.Сайади.
26. Маджлиси и его «Дастан о Сайфульмулюке»
27. Казанские поэты и творчество Мухамедьяра.
28. Татарские исторические книги и их литературно-художественное значение.
29. С.Аллаяр и его творчество.
30. Маулякули и его творческое наследие.
31. Т.Ялчыгул и Г.Утыз Имани, их творческое наследие

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Рун язулы истәлекләр ничәнче гасырга карый?
VII – IX
XI
V
XIII

Төркиләр кулланган беренче язу системасы
рун язуы
hун (туран) язуы
латин язуы
кирилл язуы

Кайсы жанр Кашгарыйның "Диване..." сүзлегендә юк?
дастан һәм җырлар
мәхәббәт шигырьләре
фәлсәфи лирика
романнан өзекләр

"Котадгу белек"нең жанры
сүзлек
лиро-эпик поэма
Богра ханга мәдхия
каберташ язмасы

Кол Гали кайсы Болгар дәүләтендә яшәгән?
Бөек Болгар дәүләте
Болгария
Идел буе Болгар дәүләте
Хәзәр дәүләте

Болгар дәүләтендә ислам дине рәсми рәвештә кайчан кабул ителә?
512 нче елда
1023 елда
922 елда
1902 елда

"Кыйссаи Йосыф"ның строфалары ничек рифмалаша?
аааб, вввб, гггб...
аа, бб, ввгг...

абвб, гбдб...
абаб, вбвб, гбгб...

Унбер яшьлек Йосыф пәйгамбәр төшендә нәрсә күрә?
тулган ай белән 11 йолдызның аңа баш июен
киләчәк тормыш вакыйгаларын
агаларының үзенә хезмәт итәчәкләрен
12 йолдыз белән кояшның аңа сәждә итүен

Ни өчен Йосыф пәйгамбәр кол итеп сатыла?
үзе теләгәнгә
көзгегә карап масайганы өчен
агаларына каршы чыкканы өчен
артык сабыр булганга

Алтын Урданың дәүләт теле
уйгыр һәм төрек телләре
кыпчак (татар) теле
монгол теле
рус теле

“Кодекс Куманикус” язма истәлекләрнең кайсы төренә керә?
монголларның каберташ язмасы
Коман иленә сәяхәт
Болгариның фәнни хезмәте
латинча-фарсыча-кыпчакча сүзлек

“Нәһҗел-Фәрадис” әсәрендә урын алган шәйх Ибне Гыймран һәм казый турындагы хикәяттә нинди фикер үткәрелә?
казыйлар – өстен кешеләр
мохтаҗларга ярдәм итмәгәннәр җәзасын алачак
кыямәт көненең дәһшәтле булуы
гадел хөкемдар бөтен җәмгыятьне бәхетле итәчәк

Казан ханлыгы нинди дәүләтнең варисы булып санала?
Рус дәүләте
Алтын Урда
Чыңгызхан империясе
Төрки каганат

“Бабахан дастаны”ның авторы
Сараи
Сайяди
Колшәриф
Кол Гали

Түбәндәгеләрнең кайсылары Казан ханлыгы чорында иҗат итмәгәннәр?
Казтуган, Хәсән Кайгы, Мөхәммәдьяр
Өмми Камал
Колшәриф, Мөхәммәд Әмин
Шәмсетдин Зәки, Котб

Өмми Камал иҗатының төп үзенчәлеге
иҗтимагый гаделлек
тулысынча суфичылык рухында
иҗат җимешләре сакланмаган
сәяси лирика өстенлек итә

Мөхәммәд Әминнең бердәнбер әсәре
“Гыйкаб” (“Үч”) шигыре
“Нуры содур” поэмасы
“Бабахан дастаны”
әсәрләре юк

Мөхәммәд Әмин каберенең сакчысы
Мөхәммәдьяр
Котб
Кандалый
Колшәриф

Мөхәммәдьярның “Нуры содур” һәм “Төхфәи мәрдан” поэмаларын нәрсә берләштерми?
әхлакый-мәдәни мәсъәләләр
лиро-эпик жанрга карыйлар
тартмалы композициягә корылганнар
бер үк елны язылганнар

Лирик каһарман – ул...
язучының үзе
шагыйрь махсус рәвештә тудырган символ
хыял, әдәби чаралар ярдәмендә тудырылган образ, сурәт
киң таралган сурәтләү чарасы

XVII гасыр әдәбиятына кертелмәгән әсәрне күрсәтегез
“Җәмигъ-әт-тәварих”
“Тәварихе Болгария”
“Дәфтәре Чынгызнамә”
“Мөнәббиһат”

Мәүлә Колый хикмәтләренең формасы
4 юллыклардан торган уртача 9 строфа формасында
бәетләрдән торган 10-12 строфа
саны чиксез икеюллыклар
строфа һәм юл саннары төрлечә

Лашманнар дип кемнәрне атаганнар?
урман кисәргә җибәрелгән ирләрне
гарәп графикасында яза белгәннәрне
берничә тел белүчеләрне
халык күтәрелешен җитәкләүчеләрне

XVIII йөздә киң таралмаган жанрлар
сәяхәтнамә, хатлар
хикәят, мәсәлләр

ярлыклар
илаһи бәет

Батырша язган әсәр
сәяхәтнамә
илаһи бәет
хат
ярлыклар

Г.Утыз Имәни түбәндәге тармакның кайсында эшләгән?
текстология, әдәбият
сүзлекләр төзү
китапларны тәрҗемә итү
барысында да эшләгән

Алтын Урда чорының шигъри ядкәре:
Котб «Хөсрәү вә Ширин»
Мәүла Колый «Береккәннәр сыйфаты»
«Ырк битиг»
Мөхәммәдьяр «Нуры содур»

Кол Галинең туган елы:
1183
1186
1271
1233

Гарәп, фарсы, төрки шигырь төзелеше:
гаруз
бармак
газәл
канун

Гомумтөрки әдәби чорның вакыт кысаларын атагыз.
безнең эрага кергән III – I гасырлар
XII – XIII йөзләргә кадәр
урта гасырлар
V-XIII йөзнең урталары

Аталганнарның кайсысы татар-төрки әдәбиятының төп чыганакларына керми?
фольклор һәм мифология
рун һәм уйгур язулы истәлекләр
Коръән һәм Шәрык классикасы
рус елъязмалары

Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф” поэмасының беренчетапкыр ничәнче елда басылып чыга?
1839
1939
1961
1861

Рун язуына хас булмаган үзенчәлекне билгеләгез.
60лап тамгадан торган
гарәп графикасына охшаган
уңнан сулга, өстән аска язылган
күбесенчә таш, дивар, сөяк, һәм металл әйберләргә, чүлмәккә уеп язылган

Иң атаклы рун язулы истәлекләр кемгә багышланган?
Йосыф пәйгамбәргә
М. Кашкарыйга
Күлтәгин, Билгә-каган һәм Танъюкукка
Томсен белән Радловка

“Ырыг битиг” (“Юрау китабы”) нәрсәгә багышланган?
төшләрне юрауга
гадел патшаны мактауга
төрки каганат тарихына
матур язарга өйрәтүгә

Кайсы тема рун язулы истәлекләрдә урын алмаган?
сугыш темасы
борынгы төркиләрнең тормыш-көнкүреше
каган хәкимиятенең изгелеге
сөйгән ярны мактау темасы

“Алтын ярук” (Алтын балкыш”) – ул ...
кытай теленнән тәрҗемә ителгән будда дини китабы
Й. Баласагунлының икенче әсәре
гарәп графикасында язылган истәлек
төрки телләр сүзлеге

М. Кашгарыйның хезмәте беренче мәртәбә кайда һәм кайчан басылган?
1839 елда Казанда
1915-1917 елларда Истанбулда
1963 елда Үзбәкстанда
беркайчан да басылмый

“Диване лөгатет-төрк” хезмәте нинди язу белән башкарылган?
гарәп
рун
уйгур

Кайсы жанр Кашгарый сүзлегендә урын алмаган?
дастан һәм җырлар
мәхәббәт шигырьләре
фәлсәфи лирика
романнар өзекләр

“Котадгу белек” әсәренең төп эчтәлеген атагыз.
“Бәхет китабы”, “Игелекле итүче китап”
“Белем бәхет китерми”
“Белемсезлекнең бәхете”,” Дөньяда белемсез генә бәхетле”
“Җан һәм бәхет –белемдә”, ә белемсезлектә түгел”

“Котадгу белек” әсәренең жанрын атагыз.
сүзлек
лиро-эпик поэма
Богра ханга мәдхия
каберташ язмасы

Й.Баласагунлының “Котадгу белек” әсәрендәге төп персонажларны күрсәтегез.
Көнтугды, Айтулды, Үгделмеш, Узгырмыш
Йосыф, Зөләйха, Ягъкуб һ.б.
лирик герой һәм аның сөйгән яры
сюжет схематик булганга, персонажларның исемнәре юк

“Котадгу белек” әсәренең үзәгендә торган иң әһәмиятле мәсьәлә –
кешеләрдәге тискәре сыйфатларны тәнкыйтьләү
идарәчелек проблемасы
яшәү белән үлемнең каршылыгы
мәхәббәт фаҗигасы

Хәзәрләр белән болгарлар үзара тугандаш халыклармы?
әйе
бик үк түгел
юк
белмим

Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф” әсәрен беренче булып басмага кем әзерләгән?
Г.Утыз-Имәни
Мөхәммәдьяр
Х.Миңнегулов
Н.Хисамов

Кол Галинең әсәрен ничек дип атамыйлар?
“Йосыф кыйссасы”
“ Йосыф-Зөләйха”
“Зөләйха китабы”
“Йосыф китабы”

Кол Галинең туган җире дип фаразланган шәһәрне күрсәтегез.
Бохара
Сарай-Бату
Болгар
Кашан (Кышан)

“Кыйссаи Йосыф” әсәрендә кайсы өлеш юк?
кереш
төп өлеш
эпилог
хатимә

“Кыйссаи Йосыф” әсәре нәрсә белән башланып китә?
Йосыф пәйгамбәрнең төше белән
Аллаһка, Мөхәммәд пәйгамбәргә, хәлифләргә һ.б.ларга мәдех-мактау белән

эпиграф белән
Йосыф пәйгамбәрнең кыяфәтен сурәтләү белән

“Һәр начарлык җәзасын ала” принцибы поэманың кайсы вакыйгасына туры килми?
Кылычның Йосыф пәйгамбәрне юк гаеп белән кыйнавы
агаларының Йосыф пәйгамбәрне кыйнап, кол итеп сатып җибәрүе
Ягъкуп пәйгамбәрнең кол баланы анасыннан аеруы
Йосыф пәйгамбәрнең яңа шәһәргә нигез салуы

Йосыф пәйгамбәрне сатып алырга байлыгы җитмәгәч, Кыйтфир Дәгыйргә нәрсә тәкъдим итә?
үзенең патша сараен
калган бәясын соңрак бирергә
җитмәгәнен бүләк итеп бирергә
үзенең хатын бирергә

Йосыф пәйгамбәр ни өчен зинданга утыртыла?
Зөләйхага бәйләнгәне өчен
патша урынын алырга теләгәне өчен
илне корылыктан коткарыр өчен
үзе теләп гөнаһтан качар өчен

Ягъкуб пәйгамбәрнең уллары нигә Мисырга киләләр?
ашлык сорап*
Йосыф пәйгамбәрдән гафу үтенергә
күңел ачарга
хатын эзләргә

Йосыф пәйгамбәр нигез салган яңа шәһәрнең исеме ничек?
Йосыф
Әмин
Казан
Антананариву

Кол Гали үзенең әсәрен язганда гомумән кулланмаган чыганакны күрсәтегез.
Коръәндәге”Йосыф” сүрәсе
Фирдәүсинең поэмасы
Н. Хисамовның әсәре
үзенең иҗади фантазиясы

Кол Галиның поэмасы халыкта бик популяр була. Бу күренеш нәрсәгә бәйле булмый?
әсәр күләменең зур булуына
халыкка рухи тарафтан якын булуына
әдәби әсәр буларак камил эшләнгәнлегенә
бу сюжетның Коръәннән үк килүенә

Йосыф пәйгамбәр белән Зөләйха ни өчен бер-берсенә каршы куеп тасвирланалар?
Ислам диненең мәҗүсилектән өстән икәнен күрсәтер өчен
төп геройның рухи яктанөстәнлеген исбатлар өчен
әсәрнең конфликтын көчәйтү максатыннан

әсәрнең мәхәббәт сызыгын тагын да кызыклырак итер өчен

Йосыф пәйгамбәрнең “ун төрле һөнәре” арасында кайсылары урын алмаган?
зифа буй, нурлы йөз, саф тел
пәйгамбәр нәселе, гүзәл холык, ышанычлык
укымышлылык, оста сөйләү, яхшы киенү
тугры сүз, диненең бөтенлеге, батырлык

Ни өчен Йосыф пәйгамбәр кол булып сатыла?
үзе теләгәнгә
көзгегә карап масайганы өчен
агаларына каршы чыкканы өчен
артык сабырлы булганга

Кол Гали поэмасы нигә Яңарыш (Ренессанс) дәверенең үрнәге дип санала?
XIII гасырның башында язылганга
пәйгамбәр тормышын сүрәтләгәнгә
кешене олылавы, хөрмәт итүе сәбәпле
Ислам динен алга сугарганы өчен

“Кыйссаи Йосыф” әсәрендә урын алмаган сәнгатьчә сурәтләү алымын күрсәтегез.
төш күрү һәм аны юрау
сарай төзү вакыйгасы
Божралы (каймалы) композиция
әкияти арттыру, могҗизалы хәлләр, символик саннар куллану

Ярлык – нәрсә ул?
хөкемдарның язма указы, фәрманы, грамотасы
борынгы заманнарда кешеләргә тагылган тамга
кешеләрне бер-берсеннән аера торган үзенчәлек
каберташ язмаларының бер төре

Алтын Урда чорының шигъри ядкәрен күрсәтегез.
Котб ”Хөсрәү вә Ширин”
Мәүлә Колый “Береккәннәр сыйфаты”
Мөхәммәдьяр”Нуры содур”
Г.Тукай” Исемдә калганнар”

Алтын Урда чоры әдипләре кешеләрнең кайсы ягына иң зур әһәмият бирәләр?
әхлакый йөзенә һәм холкына
дини ышануларына
хөкемдарга булган мөнәсәбетенә
башкаларны сөя белүенә

Әлеге чорнын кайсы әдипләрендә суфичылык идеялары гомумән очрамый?
С.Сарай, Котб
М.Болггари, Харәзмә
Рабгузый, Х.Кятиб, М.Үргәнчи
юк, барысында да очрый

Түбәндәге фикерләрнең кайсысы суфичыларга хас түгел?
Аллаһы Тәгалә каршында бар да тигез

дөньга кимсетеп карау, аны кире кагу
башка дин кешеләрен гомумән кабул итмәү
үз-үзеңне камилләштерү аркылы Аллаһка якынаеп була

Мәүлә Колый фикеренчә, чын суфи – ул...
көне буе Аллаһка гыйбадәт белән мәшгуль булган адәм
сүзе һәм гамәле бердәм булган идеал кеше*
суфилыкны хөнәргә әйләндереп, үз мәнфәгатьләрен генә кайгыртучы
үзен һәм, гомумән, бөтен дөньяны юкка санаучы

Пәйгамбәрләр тарихы турында булган әсәрне һәм аның авторын атагыз.
С.Сараи “Гөлстан-бит Төрки”
Рабгузый “Кыйссасел-әнбия”
Котб “Кыйссасел-әнбия”
“Кисекбаш” (авторы билгесез)

Күләме, идея киңлеге һәм сюжет композициясенә карап, ”Хөсрәү вә Ширин” әсәрен нинди жанрга кертеп була?
шигырь
шигъри роман
бәет
роман

Хәрәзми фикеренчә, кешедә иң олы һәм изге хис-кичереш кайсысы?
сөю, мәхәббәт
башкаларны хөрмәт итү
нәфрәт
эчке һәм тышкы матурлык

Хәрәзминең әлеге бәетендә нинди шигъри алым кулланылмаган?
...Ашар йилдин синең йиләгәндә (чапканда) атың,
Кояш яңлигъ (кебек) җиһанны тотты атың...
арттыру (гипербола)
чагыштыру
омонимия(тәҗнис)
анафора

Хисам Кятибнең әсәре кемгә багышланган?
Җөмҗөмә дигән көтүчегә
Кисекбашка
Җөмҗөмә исемле солтанга
авторның үз тормышына

Хисам Кятиб үзенең поэмасында нинди нәтиҗә чыгара?
дөньяда беркем дә мәңгеллек түгел, шуңа күрә мөмкин кадәр күбрәк игелек кылырга кирәк
патша яки солтан булу – гөнаһлы эш
фәкыйрьләргә ярдәм итмәгән кеше 4 мең ел буена җәһәннәмдә газап чигәчәк
мәхәббәт – дөньдагы иң матур һәм игътибарга лаек хис

“Кисекбаш” әсәренең Хисам Кятиб поэмасыннан төп аермасы нәрсәдә?
Хисам Кятибнең поэмасы ике юллыклар белән язылган

“Кисекбаш”та дөньявилык көчлерәк
киселгән баш берендә генә сөйләшә ала
“Кисекбаш”ның күләме зуррак

“Нәһҗел-фәрадис” әсәренең исеме нәрсәне аңлата?
юлларның иң дөресе
оҗмахларның ачык юлы
оҗмахка керүнең серләре
Фирдәвесның хатирәләре

М.Болгариның “Нәһҗел-фәрадис” әсәренә хас булмаган үзенчәлекне күрсәтегез
зур күләмле дини-дидактик поэма
барысы бергә 40 фасылдан тора
һәр бүлектә хәдис китерелә һәм берәр хикәя белән аңлатыла
сонгы ике баб үзәгендә Мөһәммәд пәйгамбәр, аның якыннары, туганнары һ.б. тора

С. Сарайның яшәү елларын һәм туган шәһәрен күрсәтегез
1321-1396, Камышлы шәһәре
1297-1360, Болгар шәһәре
XII г. Уртасы- XVг. Уртасы
XII гасыр, Сарай шәһәре

Түбәндәге әсәрнең кайсысы С.Сарай тарафыннан язылмаган?
“Гөлстан-бит төрки”
“Сөһәйл вә Гөлдерсен”
“Күзләрең” газәле*

Казан ханлыгы чорына караган иң күренекле фольклор истәлеген күрсәтегез
Батырша турында риваятьләр
“Идегәй” дастаны*
С.Сарай иҗаты
татар халык мәкальләре

“Идегәй” дастанында Алтын Урда җимерелүенең төп сәбәпләре арасында кайсысы аталмый?
башка халыклар белән еш сугышулар
эчке бердәмлек җитми
дәүләт эчендәге үзара ызгыш-талаш
Туктамыш ханның Идегәй атасын үтерүе

Тышкы формасы ягыннан караганда, “Идегәй” дастаны әлеге чорның башка язма истәлекләреннән кайсы ягы белән аерыла?
җиделе үлчәмгә корылган булуы белән
әкияти образлары һәм символлары белән
строфаларның төзелеше һәм саны белән
бер ягы белән дә аерылмый

“Кыйссаи Сәйфелмөлек” әсәре нәрсә белән тәмамлана?
сөйгән ярларның трагик рәвештә һәлак булулары белән
яшьләрнең үз максатына ирешүе белән
Алтын Урданың җимерелүе белән
Аллаһны һәм аның пәйгамберләрен мактау белән

“Бабахан дастаны” кайсы традицион сюжетны чагылдыра?
Таһир-Зөһрә мәхәббәте
Ләйлә-Мәҗнүн мәхәббәте
гадел хөкемдар проблемасы
үгет-нәсыйхәт бирү

Колшәрифнең әлеге юлларында нинди фикер уздырыла?
И күңел, бил баглама, күпне кичергән дөньядыр,
Бу үлем ширбәтен халыкка эчергән дәньядыр..
эчкечелек проблемасы
күңелнең алданучан булуы
тормышның фанилыгы, әҗәлнең рәхимсезлеге
дөньяның матурлыгы

Түбәндәге әсәрнең кайсысы Мөхәммәдьяр тарафыннан язылмаган?
“Нуры содур” поэмасы
“Төхфәи мәрдан” поэмасы
“Береккәннәр сыйфаты” поэмасы

Мөхәммәдьяр “Нуры содур” поэмасын кемгә багышлаган?
Мөхәммәд Әмингә
«Гөл вә Нәүрүз» поэмасы авторы Лотфига
Чынгызханга
Казан ханы булып торучы Сәхипгәрәйгә

“Нуры содур” поэмасындагы “Хәммал хикаяте” нәрсә турында?
йөк ташучының, актык акчасын җәлләмичә, авыр хәлдәге кешене коткарганны өчен бәхеткә ирешүе
бүре белән куйның бер-берсеннән курыкмыйча бергә су эчуе
Нәүширван исемле патшаның үз иле белән бик гадел рәвештә идарә итүе
ике сөешкән ярның, төрле бела-казаларны үтеп, бәхетле гаилә корулары

Кол Гали үзен кем дип атый?
Үзен “зәгыйфь ”, “кол” дип атый
“Белемсез”, “надан” дип атый
“Илсез”, “ватансыз” дип атый
“Атасыз”, “үксез” дип атый

Кол Гали үзенең әсәрен язганда гомумән кулланган чыганакны күрсәтегез.
Коръәндәге «Йосыф» сүрәсе
М.Акъегет әсәре
Н. Хисамовның әсәре
Т.Ялчыгол риваятьләре

М.Колый нинди жанрда ижат иткән?
газәл
хикмәт
касыйдә
поэма

Алтын Урданы нинди исемнәр белән атап йөрткәннәр?

Дәшти Кыпчак, Кыпчак даласы, Җучи олысы
Җучи олысы, Кыпчак сазлыгы, Чыңгыз биләмәсе
Дәшти кыпчак, монгол иле, Җучи олысы

Алтын Урда империясенең милли составы нинди булган?
монголлар
татарлар
кыпчаклар
төрле милләт вәкилләре

Батый хан төзеткән, ахырда Алтын Урданың башкаласы булып киткән шәһәр атамасы?
Сарай
Казан
Болгар
Байкал

Кайсы шагыйрь үзенең ижади максатын шушы юлларда чагылдыра?
Чыгардым саф, көмеш су ошбу күлдин,
Сусау китсен, ихлас күңелдин
Котб
Сәйф Сараи
Кол Гали
Фирдәүси

Түбәндәге шигъри юлларда макталучы затның исеме ничек?
Аның рәсмен күреп Мәҗнүн калып таң,
Ходай Ләйләгә тиң итеп яраткан.
Аның бармаклары ап-ак шикәрдәй,
Беләге – фил сөяге, тәне кардай.
Зөләйха
Ширин
Гөлдерсен
Зәйтүнә

Бу юллар кайсы әдәби образны сурәтлиләр?
Гаҗәп бит бу – адәми зат тырышса,
Балавыздай була кулда корыч та.
Фәрһад
Идегәй
Хөсрәү
Йосыф
Сөһәил

Бу шигырь юллары кайсы кәһарман турында?
Матурлыкта бөтен җирдә алып дан:
Йосыфтыр бу – диде һәркем, калып таң.
Йосыф
Фәрһад
Идегәй
Хөсрәү

«Мәхәббәтнамә» поэмасының язылу чоры?
Алтын Урда чоры
Болгар чоры
Казан ханлыгы
Гомумтөрки чор

Харәзми нинди шагыйрь?
суфи
атеист
мәгърифәтче
милләтче

Кем Җөмҗемә солтанның күкрәгенә сөңгесен китереп тери һәм аңа үлем шәрабен эчерә?
Газраил фәрештә
вәзир
көнче хатын
күршесе

Гайсә пәйгамбәр Аллаһы тәгаләдән нәрсә үтенеп дога кыла?
Җөмҗемә солтанны кабат терелтүен
Җөмҗемә солтанны җир йөзеннән юк итүен
Җөмҗемә солтанның баш сәяге кыяфәтендә калуын

Фәнни яктан бик мөһим фикерләрне нинди шагыйрь кайсы әсәрендә әйткән?
Җир әйләнгән кебек Кояш тирәли
Нәваи – «Фәрһәдвә Ширин»
Низами – «Хөсрәүвә Ширин»
Сәйф Сараи – «Сөһәил вә Гөлдерсен»
Котб – «Хөсрәүвә Ширин хикәяте»

«Кисекбаш» – нинди әсәр?
әкияти-героик әсәр
мәхәббәтдастаны
триллер
газәл

Борынгы һәм урта гасырларга караган дастаннарга хас уртак сыйфатлар?
авторы төгәл билгеле түгел
аланы мактау белән башлана
фаҗигале тәмамлана
геройлар саны күп түгел

Халык легенда-риватьяләрендә Утыз Имәни ничек характерлана?
тирән фикерле, аз сөйләшкән аксакал итеп
башбирмәс, горур кеше итеп
туры, тапкыр сүзле, көчле характерлы шәхес буларак

Утыз Имәни иҗатында төп тема нәрсәгә юнәлтелә?
белем, мәгърифәт мәсьәләләренә
гадел патша һәм халык мәсьәләләренә
мәхәббәтнең сафлыгы проблемасына

17 гасырда суфыйчылык идеядәренең таралуы нәрсәгә бәйле?
патша хөкүмәтенең милли колониаль-изү сәясәтенә
шул чорның мәдәни үзенчәлекләренә
халыкның элекке традицияләрне сакламавына
поэма жанрының әдәбиятта киң кулланылуына

Кайсы язма истәлекләрне Алтын Урда чорына кертмиләр?
ярлыкларны һәм фәнни хезмәтләрне
сәяхәтнәмә һәм сүзлекләрне
каберташ язмаларын
рун язма истәлекләрен

Барлык төрки халыкларның уртак мирасы дип каралган гомумтөрки әдәби язма истәлекләрне атагыз.
«Орхон–Енисей» язмалары; «Диване лөгатет–төрек», «Коттадгу белег»
«Кыйссаи Йосыф», «Дастан җөмҗөмә»
М.Колый хикмәтләре, Утыз Имәни әсәрләре

Борынгы татар әдәбияты тарихы ничә чорга бүлеп өйрәнелә?
өчкә
дүрткә
бишкә

Борынгы татар әдәбиятына хас төп сыйфатларны билгеләгез
сыйнфыйлык, партиялелек
дидактизм, синкретизм
социалистик–патриотик рух

Борынгы татар әдәбиятының художестволы иҗат методын билгеләгез
антик реализм
көнчыгыш романтизмы
натурализм

Болгар чоры әдәбиятының хронологик чикләрен билгеләгез
XVI–XVII гасырлар
IX гасырдан 1240 нчы елга кадәр
XIV–XV гасырлар

Алтын Урда чоры әдәбиятының хронологик чикләрен билгеләгез
XIII йөз уртасы – XV йөз башы әдәбияты
1437 нче елдан 1552 нче елга кадәр
XVI–XVII гасырлар

Казан ханлыгы чоры әдәбиятының хронологик чикләрен билгеләгез
1240 нчы елдан 1437 нче елга кадәр
XVйөз уртасы – XVI йөз уртасы
XVII–XVIII гасырлар

«Кыйссаи Йосыф» поэмасында художестволы чагылыш тапкан үзәк проблемаларны билгеләгез
ватанны саклау, патриотизм мәсьәләләре

гадел хөкемдар (Ил башлыгы) һәм халык мөнәсәбәте, әхлак сафлыгы мәсьәләләре сугыш, тынычлык һәм хезмәт проблемалары

Котб «Хөсрәү вә Ширин» поэмасын иҗат иткәндә Шәрыкнең нинди бөек язучысы әсәрен сюжет нигезе итеп ала?
Рудәки
Руми
Низами

Харәзми язган поэманың исемен күрсәтегез
«Сөһәйл вә Гөлдерсен
«Мәхәббәтнамә»
«Нуры содур»

1. **ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ**

Изучить следующие понятия:

Тәңре, Төрки каганлык, туран (рун), рун һәм уйгур графикалары, рун язуы, гомумтөрки әдәбият, Орхон ядкярләре, ташъязма, ярлык һәм битекләр, коман табышмагы, татар, шәхес, концепция, Яңарыш (Ренессанс) әдәбият, дини дидактика, суфичылык (тасаувыф), тарикат, Илаһият, Аллаһы Тәгалә, Коръәни эстетика, нәзыйрә, конталинация, символика, ярлыклар, хөтбә, пирнамә, Болгар–хәзәр чоры әдәбияты, Алтын Урда чоры әдәбияты, Казан ханлыгы чоры әдәбияты, хикәят, хикмәт, кыйсса, дастан, тартмалы композиция, мәдхия, мәрсия, робагый, касыйдә, газәл, поэма, эпос, пародия, сатира, утопия, Көнчыгыш романтизмы, психологизм, реализм.

2. Разбор и анализ трех хикматов (познавательная поэзия) М.Кулуй о человеческой душе и необходимости стремления к познанию.
3. Анализ эпоса К.Гали «Кыйссаи-Йосыф» («Сказание о Юсуфе»). Выписать из поэмы качества, характеризующие Юсуфа.
4. Анализ эпоса К.Сайади «Дастан о Бабахане».
5. Выучить отрывок из дастана «Идегей».

И Идел-йорт, Идел-йорт,
Идел эче имин йорт,
Атам кияү булган йорт –
Иелеп тәзем кылган йорт;
Анам килен булган йорт –
Иелеп сәлам әйткән йорт;
Кендегемне кискән йорт,
Керем-коңым юган йорт;
Бия сауган сөтле йорт,
Кымыз эчкән котлы йорт;
Идел - Җаек арасы
Елкы белән тулган йорт,
Казан - Болгар арасы
Кала белән тулган йорт;
Ашлы белән Ибраһим
Ашлык белән тулган йорт,
Ата-бабам тоткан йорт,
Котлы булсын туган йорт!
(«Идегәй» татар халык дастаныннан өзек)

6. Список художественных произведений для изучения.

Орхон-Енисей язмалары.
Мәхмүд Кашгарыйның

“Диване лөгатет-төрк”

Баласагунлының “Котадгу белек” поэмасы (1069-1070). Хуҗа

Әхмәд Ясәви, Сөләйман Бакыргани, Әхмәд Йүгнәки иҗатлары.

“Бәдәвам китабы”. Кол Гали (1198-1236) һәм аның “Кыйссаи Йосыф” поэмасы (1233).

Котб “Хөсрәү вә Ширин” поэмасы, 1342,

Харәзми “Мәхәббәтнамә” поэмасы, 1354,

Мәхмүд бине Гали “Нәһҗ эл-фәрадис” әсәре, 1358,

Хисам Кятиб “Җөмҗемә солтан” дастаны, 1370,

Сәйф Сараи “Гөлстан бит-төрки”, 1391; “Сөһәйл вә Гөлдерсен”, 1394

Мөхәммәдьяр “Төхфәи мәрдан”, “Нуры содур” поэмалары һ.б.

“Идегәй” дастаны,

Сайяди «Бабахан дастан»

Кол Шәриф иҗаты.

Мәүлә Колый “хикмәт”ләре. «Берекәннәр сыйфаты» һәм «Хәләл ризык эстәгәннәр сыйфаты» поэмалары.

Габдрәхим Утыз Имәни әсәрләре.

«Лашманчы зары» һәм «Лашман бәете», «Солдат бәете», «Никрутлар бәете», «Пугачев бәете», «Салават Юлай» һәм «Салават бәете».

«Исмәгыйль ага сәяхәтнамәсе», «Мөхәммәд Әмин сәяхәтнамәсе»; Гаделшаһ бине Габдулла һәм Габдерахман бине Туймөхәммәд васыятьнамәләре; Аксак Тимернең Болгар шәһәрен җимерүе турындагы елъязмалар, Акай кузгалышы һәм Пугачев сугышы, Екатерина II нең Казанга килүе турында язмалар.

Гарызнамә (Батыршаның әби патша Елизавета Петровнага язган хаты).

Б1.В.04.02 ИСТОРИЯ РОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ (ЛИТЕРАТУРА XIX В.)

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

1.Ә.Каргалый кайсы авылда туган?

1)Мостафа

2)Олы Бакырчы

3)Каргалы

4)Иске Кармәт

3.Мәгрифәтчеләрнең төп максаты кешене нинди итәргә?

1)белемле,әхлаклы, һөнәрле итү

2)максатка омтылышлы,ышанычлы итү

3)юмарт,кыю итү

4.З.Бигиевның “Меңнәр,яки гүзәл кыз Хадичә”романы нинди жанрда язылган?

1)драма

2)детектив

3)кәмит

6.З.Бигиевның “Меңнәр,яки гүзәл кыз Хадичә”романында мөсафирханә хуҗасының фамилиясе ничек?
1)Хәмитов
2)Салихов
3)Габдуллин
4)Шубин

7.З.Бигиев кайсы шәһәрдә туган?
1)Петропавловск
2)Уфа
3)Дондагы Ростов шәһәрендә

8.Кемнәрне суфи язучылары дип атыйлар?
1)Ә.Каргалый, Х.Салихов, М.Зәки
2)Ә.Каргалый,М.Магдиев ,М.Зәки
3)М.Зәки, Х.Салихов ,Р.Харис

9.Ничәнче елда Казан университеты ачыла?
1)1801
2)1800
3)1700

10.Суфичылыг көнчыгышта ничәнче гасырда тарала башлый?
1)9г
2)8г
3)7г

11.Крепостной хакимлек кайчан бетә?
1)1856
2)1871
3)1861

12.Казанда беренче типография ничәнче елда ачыла?
1)1804
2)1800
3)1802

13. “Меңнәр яки гүзәл кыз Хәдичә”романын кем иҗат иткән?
1)З.Бигиев
2)Ф.Әмирхан
3)К.Насыри

14. “Меңнәр яки гүзәл кыз Хәдичә”романында Зөләйханың номерында нәрсә табалар?
1)сынар перчатка уң кулныкы, ерткаланган хатын кыз портреты , хат
2)сынар перчатка сул кулныкы, ерткаланган ир кеше портреты,хат

3)сынар перчатка сул кулныкы , ерткаланган хатын кыз портреты ,сәгать
4)сынар перчатка уң кулныкы, ерткаланган хатын кыз портреты

15.Суфыйчылык көнчыгышта кайсы гасыр башында таралган?
1)10г.
2)8г.
3)15г.

16.Нәрсәгә яки кемгә каршы суфыйчылар баш күтәрәләр ?
1)халыкка каршы
2)фкодалларга каршы ?
3)рәсми властьларга

17. Суфый шагырьләрдән кемне “иң белемле” дип йөртәләр?
1)Шәмсетдин Зәки
2)Хибатулла Салихов
3)Әбелмәни Каргалый

18. 1845 елда Казанда басылып чыккан Әбелмәни Каргалый китабының үзенчәлеге нәрсәдә?
1)Бу җыентыкта әдип дини һәм дөньяви китаплардан белем алган һәм үз фикерен өстәгән
2)шигырләр җыентыгы булып бастырылган
3)проза белән язган әсәрләрне шигырь итеп язган

19. Хибатулла Салихов поэзиясенең үзенчәлеге
1)Аның әсәрләренә фәнни уйланулар килеп керә
2) Аның шигырьләрендә тормыш аерым детальләрдәсурәтләнә
3) Аның шигырьләрендә туган табигатькә үз мәһәббәттен белдерү сизелә

20.Шәмсетдин Зәкинең сәләтен алучы(?) кем була?
1) Риза Фахретдинов
2) Габдулла Тукай
3) Муса Ахметшин

22. Ш. Зәки кайсы авылда туган?
1) Каргалый авылында
2) Чебенле авылында
3) Исмәт авылында

23. Ш.Зәкинең үзенчәлеге нәрсәдә?
1) Аллага булган мәһәббәтен җир кызына булганча сурәтли
2) Гарәп стиленә якын итеп яза әсәрен
3) Яшь, матур кызлар турында язарга яраткан

24. 19г. нинди ике зур чорга бүленгән?

1) Рәссамнәр һәм шагырьләр чоры
2) суфыйчылар һәм мәгърифәтчеләр чоры
3) гади поэзия һәм югары поэзия чоры

25. Мәгърифәтчелек реализмы тирәсе нәрсә ул?
1) җәмгыят
2) гаилә
3) кеше

26. Танкыйди реализымның тирәсе
1) җәмгыять
2) гаилә
3)кеше

27. Кемне суфый һәм мәгърифәтче арасында "күпер" дип йөртәләр?
1)Габделҗаббар Кандалый
2)К.Насыйри
3) Хисаметдин Менла

28. Кеше нәрсәнең җимеше дип санала?
1) тәрбия җимеше
2)гаилә җимеше
3)җәмгыять җимеше

29. Мәгърифәтчеләр арасында кем беренче шигырьләрен әлеге формада яза башлый?
1) К.Насыйри
2)М.Акмулла
3)Г.Кандалый

30. 19 гасыр чорында татар мәгърифәтчелегенең хәрәкәте формулаша, бу чорның төп фигурасы ?
а) Хибатулла Салихов;
б) Муса Җәлил;
в) Каюм Насыйри;
г) Габдулла Тукай.

31. Татар, башкорт, казах халыкларыныңшагыйре?
а) ШәмсетдинЗәки;
б) МифтахетдинАкмулла;
в) Муса Җәлил;
г) РизаэтдинФәхретдин.

32. Кем 21 яшендә Ростовка мулла булып кайта?
а) МөхәммәтсәлимӨметбаев;
б) Хибатулла Салихов;

в) ЗаһирБигиев;
г) МифтахетдинАкмулла.

33. Муса Акъегетнең тормышеллары?
а) 1886-1913;
б) 1906-1944;
в) 1864-1923;
г) 1831-1895.

34. Кемнеңәсәрләрендәтәрбия, укумәсьәләсекуела, наданмуллаларныңяшьләрнетәрбияләүгәкитергәнзыянықүрсәтелә, яңафикерле мулла образларыбарлыккакилә?
а) ШәмсетдинЗәки;
б) ЗакирһАди;
в) Габдулла Тукай;
г) РизаэтдинФәхретдин.

35. Мәдрәсәләрдә иске укытусистемасынзаманаләбенә туры китерүмаксатыннантуган,аннарысоңтөрлеяктанмилләтмәнфәгатьләреняклаган хәрәкәт?
а) Җәдитчелек;
б) Кадимчелек.

36. ФатихХалидинең туган елы?
а) 1850;
б) 1886;
в) 1831;
г) 1864.

37.Кайсы авторның иҗаты көнчыгыш классикасы үрнәге булып тора?
А)Х.Сализов
Б)Ш.Зәки
В)К.Насыйри

38.Кемнәр ул кадимчылар?
А) иске карашлы кешеләр
Б)Кадим Аралбай токымнары
В)яңалыкны алга сүрүчеләр

39.Татарны йокыдан уятуда зур роль уйнаган шәхес.
А)Х.Фәезханов
Б)Ф.Әмирхан
В)К.Насыйри

40.Мәгърифәтче язучының әдәби –эстетик карашларында калку сыйфатлар.
А)Конфликт корылышы һәм чишелеше

Б)кире геройларның әсәр азагында үзгәрүе
В)образлар бирелеше, конфликт корылышы һәм конфликт чишелеше

41.З.Бигиев “Меңнәр,яки гүзәл кыз хәдичә” әсәрен ничә яшендә яза?
А)21
Б)17
В)30

42.Ничәнче гасырда повесть,роман жанрлары барлыкка килә?
А)20г.
Б)19г.
В)19 гасырның 1нче ярты сы

43.Ничәнче елда беренче типография ачылып,татарча китаплар бастырылып чыга башлый?
А)1800
Б)1804
В)1789

44.Кандалый алып килгән яңалык
А)хәзерге шигырь формасын тудыра
Б)беренчеләрдән булып детектив роман яза
В)дөрес җавап юк

45.Кайсы әдип кешене таяк белән чагыштыра
А)Кандалый
Б)Муса Акъегет
В)Ф.Халиди
Г)Х.Салихов

46.Х.Салихов иҗатының кыйбатлы ягы
А)тормышны аерым детальдә тасвирлый
Б)кире геройны туры юлга бастыра
В)гади кешене яклап чыга
11.Г.Кутуй нинди агымда иҗат итә?
А)футуризм
Б)реализм
В)экпрессионизм

47. 19 гасыр әдәбиятында күренекле мәгърифәтче
а)К.Насыйри
б)З.Бигиев
в)Г.Тукай

48.К.Насыйринең әсәре

а)"Алмачуар"
б)"Казакъ кызы"
в)"Әбугалисина кыйссасы"

49.Х.Салихов әдәбиятка нинди шигыре белән кереп кала?
а)"Тәндә җаным"
б) “Балаларга бүләк"
в)"Энҗе сүзләр"

50.М.Акъегетнең "Хисаметдин менла" әсәрендә авыл нинди исем белән бирелгән?
а)"N"
б)дөрес җавап юк
в)"М"

51.Мәгърифәтче реализмның төп сыйфатлары
а)белемле булырга, һөнәрле булырга
б)җаваплы булырга
в)белемле булырга, әхлаклы булырга, һөнәрле булырга

52.К.Насыйринең беренче басылып чыккан әсәре
а)"Кыскача Нәху китабы"
б)"Кырык вәзир"
в)"Әбугалисина кыйссасы"

53.К.Насыйринең музее урнашкан урын
а)музее юк
б)Казан
в)Арча

54.Кайсы әдип тумыштан томасукыр?
а)Г.Ильяси
б)Ш.Зәки
в)Х.Салихов

55.Ничәнче елны беренче типография ачыла?
а)1804
б)1800
в)1810

56.Риза Фахретдиновкайдатуа?
а)Питербургта
б)Ростовта
в)Ленинградта

57.Ничәнче гасырда татар шигырь язучылары мәгрифәтчелек карашларында булалар?
а)20

б)19
в)16

58.Захир Бигиев ничә ел яшәгән?
а)41
б)32
в)34

59.Захир Бигиевның “Меннәр,яки гүзәл кыз Хәдичә” романында кыз ничәнче номерда үтерелгән килеш табыла?
а)10
б)12
в)9

60. Захир Бигиевның “Меннәр,яки гүзәл кыз Хәдичә” романында Шубин кем ул?
а)сыщик-шымчы
б)адвокат
в)дус

61.Фатих Амирхан ничәнче елны улгән?
а)1886
б)1761
в)1926

62.Шәриф Камалның “Акчарлаклар” әсәре нәрсә дип башланып китә?
а)алар көзен Солдат белән аерылышкач
б)диңгез көлә
в)җәй башы иде

63.Шәриф Камал “Ата” әсәрен ничәнче елны яза?
а)1910
б)1913
в)1909

64.Бакый Урманче “Хатирәм” әсәрендә кем турында яза?
а)Фатыйма Янбаева
б)Сәрвәрә
в)Сара Садыйкова

65.Нәкый Исәнбәт кем гаиләсендә туган?
а)язучы
б)көтүче
в)мулла

66.Язучыларның иҗат принципларында нәрсә чагыла?
а)уңай образ

б)реализм
в)тәҗрибә

67. Ничәнче гасырда татар тормышында иреккә омтылу арта?
1) 19 гасырның 2 яртысында
2) 18 гасырның беренче яртысында
3) 19 гасырның 1 яртысында

68. Татар мәгърифәтчелегенең төп фигурасы:
1) Г.Тукай
2) Ә.Каргалый
3) К.Насыйри

69. Мәгърифәтче язучыларның төп максаты кешене: белемле итү; хөнәрле итү һәм
1) Кешелекле итү
2) Дөнҗяны яратучан итү
3) Динне беренче урынга кую

70. Суфичылык фәлсәфәнең асылы нидә?
1) Дөньяның тәмен белеп яшәү
2) Мәчеттән гомер буе чыкмый яшәү
3) Үз эченә йомылу, дөнья мәшәкатьләреннән баш тарту

71. Суфи шагирьләр:
1) Ш.Зәки, Ә.Каргалый, Х.Салихов
2) Р.Рахим, Р.Фәхретдинов, Мәрҗәни
3) З.Бигиев, К.Насыйри

72. Җәдитчеләр ул:
1) Яңа карашлы муллалар
2) Ярдәм итеп йөрүчеләр
3) М.Җәлил иҗатын дәвам итүчеләр
4) Дөрес җавап юк

73. Ничәнче елда Казанда беренче университет ачыла?
1) 1904 ел
2) 1856 ел
3) 1804 ел

74 . К.Насыйриның яшәгән еллары:
1) 1825-1902 ел
2) 1870-1902 ел
3) 1782-1826 ел

75. З.Бигиев ничә яшендә Ростовка мулла булып кайта?
1) 36 яшендә
2) 55 яшендә
3) 21 яшендә

76.Аскетизм ул..
1)югары максактлар өчен үзеңне тыю
2)иске карашлылар белән яңа карашлылар арасында барган көрәш
3)дөрес җавап юк

77.З.Бигиевның “Елгалар иленә сәяхать” әсәре нинди жанрда иҗат ителгән?
1)повесть
2)роман

3)очерк

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ

1. Выписать в тетрадь высказывания Г. Тукая, Ф. Әмирхана, Дж. Валиди, Г. Ибрагимова об Мифтахетдине Акмулле.

2. Список произведений для заучивания наизусть (по выбору по 3 стихотворения каждого автора).

Әбелмәних Каргалый “Тәрҗемәи хаҗи Әбелмәних әл-Бистәви әс-Сәгыйди», «Җиһангир ханга», «Кибай байга», «Мәдхе рәсүл», «Сахрада», «Галәм әйванидә...» һ.б.

Һибәтулла Салихов: Беренче мәрсияләре. «Тәндә җаным...» шигыре. ”Тәхфәтел-әуляд» (“Баларга бүләк”), «Мәҗмәгыль-адаб» (”Әдәпләр җыентыгы» һ.б..

Шәмсетдин Зәки: «Нә оерсан, уян!», «Күз кирәктер», «Дөнья һәм мин» Һ.б. газәл, мәдхия, робагый, мәснәви, кыйтга һ.б. жанрлардагы

Габделҗәббар Кандалый: «Рисалаи-р-иршад», «Кыйссаи Ибраһим Әдһәм» поэмалары. «Бу илләрдә торып калсам», «үз вазифасын үтәмәүче муллаларны («Тотынышып кулың кулга») «Кызыклы шигырьләр» циклы. «Шәфгый», «Фәрхи», «Мәхәббәтне сәңа салды ходаем...», «Сурәтең төшемә керер» , «Сәхибҗәмал» һ.б.

Мифтахеддин Акмулла: «Бәгъдәссәлам, Нургали мулла...», «Дамелла Шиһабеддин хәзрәтнең мәрсиясе », «Урыным - зиндан...», «Гаҗәб: һәр кем гани булса...», «Минем кебек булыр микән бәхетсез», «Иң әүвәл пакьләү кирәк эчнең керен...», «Бәланың күбе чыга эчемездән...», «Башка илне без күрәбез...».

3. Прочитать художественные произведения и составить краткий коспект содержания. Список художественной литературы для изучения.

Әбелмәних Каргалый “Тәрҗемәи хаҗи Әбелмәних әл-Бистәви әс-Сәгыйди», «Җиһангир ханга», «Кибай байга», «Мәдхе рәсүл», «Сахрада», «Галәм әйванидә...» һ.б.

Һибәтулла Салихов: Беренче мәрсияләре. «Тәндә җаным...» шигыре. ”Тәхфәтел-әуляд» (“Баларга бүләк”), «Мәҗмәгыль-адаб» (”Әдәпләр җыентыгы» һ.б..

Шәмсетдин Зәки: «Нә оерсан, уян!», «Күз кирәктер», «Дөнья һәм мин» Һ.б. газәл, мәдхия, робагый, мәснәви, кыйтга һ.б. жанрлардагы

Бәһави: «Бүз егет» дастаны.

Габделҗәббар Кандалый: «Рисалаи-р-иршад», «Кыйссаи Ибраһим Әдһәм» поэмалары. «Бу илләрдә торып калсам», «үз вазифасын үтәмәүче муллаларны («Тотынышып кулың кулга») «Кызыклы шигырьләр» циклы. «Шәфгый», «Фәрхи», «Мәхәббәтне сәңа салды ходаем...», «Сурәтең төшемә керер» , «Сәхибҗәмал» һ.б.

Шиһабеддин Мәржани: «Мөстәфадел-әхбар фи әхвали Казан вә Болгар» («Казан вә Болгар хәлләре турында файдаланылган хәбәрләр»

Каюм Насыйри: «Әхлак рисаләсе», «Тәрбия китабы», «Кырык вәзир кыйссасы», «Әбүгалисина кыйссасы», «Кырык бакча»-«Фәвакиһел-җөләса фил-әдәбият», «Әфсанәи Гөлрөх вә Камәрҗан» романы.

Гали Чокрый: «Шәмгыз-зыя», «Мәдхе Казан», «Хаҗнамә», «Фосуле әрбага» циклы.

Мифтахеддин Акмулла: «Бәгъдәссәлам, Нургали мулла...», «Дамелла Шиһабеддин хәзрәтнең мәрсиясе », «Урыным - зиндан...», «Гаҗәб: һәр кем гани булса...», «Минем кебек булыр микән бәхетсез», «Иң әүвәл пакьләү кирәк эчнең керен...», «Бәланың күбе чыга эчемездән...», «Башка илне без күрәбез...».

Баһаеддин Вәисев: «Әзәлдән та әбәд, дуслар...», « һай, дөнйадыр - бакча, чәчәге - залимнәр...»,

«Әхүәле рөгъйәт».

Яков Емельянов: «Ярлы тормыш», «Кайгы», «Улыма», «Санлау», «Саран бай», «Әләк».

Әхмәт Уразаев-Кормаши: «Кыйссаи Бүз егет», «Кыйссаи Таһир илә Зөһрә».

Галимәтелбәнат Биктимирова: «Тәргыйбел-бәнат» («Кыз балаларда укуга дәрт уяту»), «Мәгашәрәт адәбе» («Аралашу кагыйдәләре»).

Хәнифә Гыйсмәтуллина: «Тәгъзия» («Юаныч»), «Төргыйб» («Кызыксындыру»).

Галимә Рәхмәтуллина: «Аналарга яднамә», «Иҗмагъ ишеге».

Бибигөлҗамал: «Бидгать-намә» әсәре.

Газизә Сәмитова: «Сәнең өчен», «Җан дустыма», «Күп сайрама, сандугач!», «Кыз тәкъдире», «Сагыш», «Ничек түзим?», «Зая гомер», «Каләм», «Гыйлемлек җанга юлдаш», «Төркем барга күркем бар» , «Анда киткәч», «Хәсрәт күп күргәнгә язык юк», «Ютәл йөрәкне өзәдер».

«Тутыйнамә», «Кәлилә вә Димнә», «Мең дә бер кичә»

Муса Акъегетзадә: «Хисамеддин менла» әсәре.

Заһир Бигиев: «Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә», «Зур гөнаһлар» («Гөнаһе кәбаир»), «Мавәраэннәһердә сәяхәт» әсәре.

Габдрахман Ильяси: «Бичара кыз» пьесасы.

Фатих Халиди «Мең дә бер кичә», «Мең дә бер сәхәр», «Рәдде «Бичара кыз» әсәре, «Морад Сәлимов» драмасы, «Саран, надан Теллә бай» пьесасы.

Авторсыз. «Комедия Чистайда»

Ризаэддин Фәхреддин: «Тәрбияле ава», «Тәрбияле бала», «Шәкертлек әдәбе», «Болгар вә Казан төрекләре», «Алтын Урда ханнары», Асар» («Эзләр») хезмәтләре. «Сәлимә, яки Гыйффәт», «Әсма, яки Гамәл вә җәза» повестьлары.

Фатих Кәрими: «Салих бабайның өйләнүе», «Шәкерт илә студент», «Җиһангир мәхдүмнең авыл мәдрәсәсендә укуы», «Нуреддин хәлфә» повесть-хикәяләре, «Морза кызы Фатыйма» повесте, «Хыялмы? Хакыйкатьме?» әсәре, «Аурупа сәяхәтнамәсе», «Кырымга сәяхәт» әсәрләре.

Закир Һади: «Бәхетле кыз», «Бәхетсез кыз», «Мәгъсүм» хикәяләре. «Яңа әсхабе кәһәф», «Җиһанша хәзрәт» повестьлары.

Шакир Мөхәммәдев: «Җәһаләт, яхуд Галиәкбәр агай», «Яфрак асты, яки Мәкәрҗә ярминкәсе», «Япон сугышы, яки доброволец Батыргали агай» повестьлары.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. «XIX йөз татар әдәбияты» курсының максат-бурычлары, әдәбият тарихындагы урыны. Чорның төп үсеш этаплары.

2. З.Бигиевның «Өлүф яки гүзәл кыз Хәдичә» әсәрендәге төп геройлар характерларының мәгърифәтчелек карашлары аша яктыртылышы.

3. XIX йөзнең беренче ярты сында иҗтимагый-тарихи вакыйгалар һәм аларның әдәбият үсешенә тәэсире.

4. З.Бигиевнең «Зур гөнаһлар» романында шәхес һәм тирәлек мәсьәләсе. Авторның әдәби-эстетик карашлары.

5. Казанда университет ачылу һәм татар галимнәре эшчәнлеге, татар телендә беренче китаплар басылуның мәгърифәтчелек хәрәкәте үсешенә тәэсире.

6. З.Бигиев әсәрләрендә хатын-кыз образлары чагылышы, авторның тәрбия, әхлак мәсьәләләренә мәгърифәтчелек фикерләре аша карашы.

7. Тарихчы галим һәт язучы Р.Фәхретдиновның (1859-1936) иҗади-гыйльми эшчәнлеге. «Асаръ» био-библиографик хезмәтенең әһәмияте.

8. Р.Фәхреддиннең «Сәлимә...» әсәрендә мәгърифәтчелек карашларының татар шәкерте һәм Сәлимә образларында чагылышы.

9. XIX йөзнең беренче яртысында иҗтимагый-фәлсәфи фикер үсеше. Г.Утыз Имәни һәм Г.Курсави карашлары.

10. Р.Фәхреддиннең «Әсма...» повесте сюжет-композициясе. Әхлак, мәхәббәт, гаилә мәсьәләләренең үзенчәлекле бирелеше. Синкретик характеры.

11. М.Ивановның «Татарская хрестоматия» җыентыгы. Халык авыз иҗаты һәм язма әдәбият үрнәкләре, рус теленнән тәрҗемәләр («Иван Костин» хикәясе).

12. Ф.Кәриминең (1870-1937) тормышы, күпкырлы эшчәнлеге. Язучының сәяхәтнамәләр («Аурупа сәяхәтнамәсе», «Кырымга сәяхәт») жанрында эшчәнлеге.

13. С.Кукляшевның «Диване хикәяте татар» җыентыгы. Хрестоматиядә фольклор һәм язма әдәбият үрнәкләре. Әһәмияте.

14. Ф.Кәриминең иҗатында кадимчеленккә тәнкыть, дөньяви белемнәрне яклау карашлары чагылышы. «Салих бабайның өйләнүе», «Морза кызы Фатыйма» әсәрләрендә мәгърифәтчелек романтизмының үзенчәлекле чагылышы.

15. XIX йөзнең беренче яртысында әдәбият үсешенең төп юнәлешләре.

16. Ф.Кәриминең «Шәкерт илә студент» әсәрендә кадимчелек һәм җәдитчелек каршылыгы. Әдәби детальләрнең төп фикерне белдерүдәге роле.

17. Ә.Каргалый (1782-1833 елдан соң) иҗатында дини-суфичыл, әхлакый һәм дөньяви мотивлар. Шагыйрь иҗатында күңел лирикасы үрнәкләре («Тәрҗемәи хажи Әбелмәних...», «Сахрада», «Мәдхе рәсүл» һ.б.)

18. З.Һадиның (1863-1933) «Бәхетле кыз», «Бәхетсез кыз» әсәрләрендә хатын-кыз язмышының үзенчәлекле хәл ителеше.

19. Һ.Салихов (1794-1867) иҗатында суфичыл мотивлар, әдәп-тәрбия, шәхес һәм тирәлек мәсьәләләре бирелеше («Тәндә җаным...», «Мәҗмәгыль әдәб» җыентыгы һ.б.).

20. З.Һадиның «Җиһанша хәзрәт» повестенең иҗтимагый-социаль шартларны тәнкыйтьләүгә юнәлдерелгән булуы, төп образлар, сурәтләү алымнары.

21. Шагыйрь Ш.Зәки (1821-1865) тормышы һәм иҗаты. Суфичылык традицияләренең белем-мәгърифәт, фәлсәфи проблемалар белән бәйләнеп баруы. Шигъри осталыгы («Мин ходайның бер гарибе», «Нә оерсан, уян», «Күз кирәкдер...», «Дөнья һәм мин» һ.б.).

22. Ш.Мөхәммәдевнең «Җәһаләт яхут Галиәкбәр агай» хикәясендә тәнкыйди юнәлеш, искелекне фаш итү алымнары.

23. XIX гасырның икенче яртысында мәгърифәтчелек хәрәкәте формалашу, аның үзенчәлекләре, күренекле вәкилләре (Ш.Мәрҗани, Х.Фәезханов, И.Гаспралы).

24. Ш.Мөхәммәдевнең «Япон сугышы яки Доброволец Батыргали агай» повестенең идея-эстетик үзенчәлекләре. Көлү алымнары.

25. Г.Чокрый (1926-1889) иҗатында суфичыл һәм дөньяви мотивлар. Мәгърифәтчелек карашлары. Пейзаж лирикасы. («Шәмгыз-зыя», «Мәдхе Казан», «Хаҗнамә» һ.б.)

26. Г.Ильясиның (1856-1895) «Бичара кыз» пьесасында хатын-кыз язмышы бирелеше. Төп образлар. Әсәрнең сәнгати эшләнеше.

27. XIX йөзнең икенче яртысында татар поэзиясе (төп көчләр, традицияләр, мәгърифәтчелек мотивлары).

28. Танылган мәгърифәтче К.Насыйриның (1825-1902) тормышы, киңкырлы эшчәнлеге.

29. Татар драматургиясенең беренче адымнары, үзенчәлекләре. Әһәмияте.

30. Г.Кандалый лирикасы. Иҗатының төп яңалыклары. Шигъри осталыгы («Сәхипҗәмал», «Фәрхи», «Шәфгый» һ.б.)

31. М.Акмулланың (1831-1895) тормышы һәм шәхесе. Иҗатында мәгърифәтчелек идеяләре. Лирикасы һәм сатирасы. Шигъри осталыгы. («Дамелла Шиһабеддин хәзрәтнең мәрсиясе» һ.б.)

32. М.Акъегетнең «Хисаметдин менла» әсәренә реалистик повесть буларак бәя. Әсәрдә кадимчелек, җәдитчелек карашлары чагылышы.

33. Мәгърифәтче язучыларның әдәби-эстетик карашлары һәм иҗат принциплары.

34. Ф.Халиди (1850-1923) драмаларында кеше бәхетен, әхлагын белемгә, тәрбиягә бәйләп аңлату («Рәдде бичара кыз», «Морат Сәлимов» һ.б.)

35. Татар әдәбиятында мәгърифәтчелек реализмы формалашу һәм аңа хас төп үзенчәлекләр.

36. Я.Емельянов (1848-1893) шигъриятенең яңалыгы («Ярлы тормыш», «Кайгы», «Әләк» һ.б.)

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет
им. М. Акмуллы»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.04.03 ИСТОРИЯ РОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
(НАЧ. 20 В.)

для направления подготовки

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Направленность (профиль) Родной (татарский) язык, литература и английский язык

квалификация выпускника: бакалавр

2019

6. Целью дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-1 – готовность реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов;

ПК-3 – способность решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности.

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

XX йөз башы татар әдәбияты кайчаннан башлана?
1900 елдан
1901 елдан
1905 елдан
1907 елдан
әлегә ачыкланмаган

XX йөз башы татар әдәбиятының төп юнәлешен билгеләгән иҗат методы:
романтизм
мәгърифәтчелек реализмы
модернизм
натурализм
тәнкыйди реализм

XX йөзнең унынчы елларында «саф сәнгать» теориясенә ныклап авышкан әдипне атагыз.
С.Сүнчәләй
2) Г.Ибраһимов
Ш.Камал
М.Укмасый
М.Гафури

Г.Тукайның «Печән базары яхут Яңа Кисекбаш» поэмасының азагында алышта җиңүчегә нинди бүләк бирәләр? Шул строфаның дөресен күрсәтегез:
Пәһлеванга бирделәр чуклы сөлге
Пәһлеванга бирделәр көмеш чылбыр
Пәһлеванга бирделәр алтын тарак
4) Пәһлеванга бирделәр алтын сәгать
Пәһлеванга бирделәр мескен бүрек

Г.Тукайның «Туган тел» шигырендә соңгы куплетның беренче юлындагы тәгъбирне өстәп языгыз: «И туган тел! . . . иң элек кылган догам».
Синдә генә
Синең белән
Синдә булган
Синең өчен
Син югында

Г.Тукайның халык турындагы мәгълүм бәясен күрсәткән «Халык зур ул, көчле ул, дәртле ул, моңлы ул, әдип ул, . . . шагыйрь ул», – дигән җөмләдә нинди буын җитми?
горур ул
ярсу ул

хыялый ул
усал ул
бер буын да төшеп калмаган

Г.Исхакый үзенең нинди әсәрендә татар халкының киләчәктә яшәү-яшәмәүгә бәйле биш мәсьәләне күтәрә?
«Кияү»
«Ул әле өйләнмәгән иде»
«Сөннәтче бабай»
«Ике йөз елдан соң инкыйраз»
«Тормышмы бу?»

Түбәндәге әсәрләрнең кайсысы татар халкының чукындыруга каршы көрәшен чагылдыра?
«Уты сүнгән җәһәннәм» (Г.Ибраһимов);
«Дошманнар» (Г.Тукай)
«Зөләйха» (Г.Исхакый)
«Тигезсезләр» (Ф.Әмирхан)
«Уйнаш» (Г.Камал)

«Татар кызы» дигән билгеле нәсернең авторын күрсәтегез:
М.Хәнәфи
И.Богданов
Ф.Сәйфи Казанлы
Ф.Әмирхан
Р.Фәхретдинов

XX йөз башы әдәбиятында кайсы авторның нинди әсәрендә төп герой аттестатка имтихан тотарга әзерләнә, ләкин фикерен туплый алмыйча, һәрчак икеләнеп, ихтыярсызланып йөри?
Г.Ибраһимовның «Зәки шәкертнең мәдрәсәдән куылуы»нда
С.Рәмиевнең «Низамлы мәдрәсә»сендә
3) Ф.Әмирханның «Урталыкта»сында
М.Фәйзинең «Авыл бәйрәме»ндә
Г.Исхакыйның «Зиндан»ында

Күп еллар элек үлгән кешене терелтүгә корылган фантастика алымын кайсы язучы нинди әсәрдә куллана?
Г.Ибраһимов «Уты сүнгән җәһәннәм»дә
Ф.Әмирхан «Фәтхулла хәзрәт»тә
Г.Камал «Дәҗҗал»да
М.Фәйзи «Кызганыч»та
Ш.Камал «Сукбай»да

Иҗатында сезонлы эшчеләр тормышын чагылдыруга киң урын биргән әдип.
М.Укмасый
Г.Ибраһимов
Г.Коләхмәтов
Ш.Камал
Н.Думави

«Чыкты җилләр,

Купты дулкын –
Ил корабын җил сөрә!»
Бу строфа кайсы күренекле шагыйрьнең нинди әсәреннән?
С.Рәмиев («Таң вакыты»)
М.Гафури («Алмашыну»)
Г.Тукай («Көзге җилләр»)
Дәрдмәнд («Кораб»)
Һ.Такташ («Күктән сөрелгәннәр»)

М.Фәйзинең «Галиябану» әсәре жанры буенча
фарс
мелодрама
трагедия
музыкаль драма
водевиль

Кайсы шагыйрьнең тәхәллүсе (псевдонимы) кайгылы, сагышлы, моңлы дигәнне аңлата?
Н.Думави
М.Укмасый
С.Сүнчәләй
Ш.Бабич
Дәрдмәнд

Үзенең әсәрендәге төп геройларны кайсы язучы канатсыз кошлар белән чагыштыра?
Г.Ибраһимов
М.Укмасый
Ш.Камал
И.Богданов
Ш.Бабич

Кайсы татар шагыйре Думага болай мөрәҗәгать итә:
«Ник бик тиз беттең син, Дума,
Ник җир-ирек алмадың? –
Ах син, Дума, Дума, Дума,
Эшләгән эшең бума?»
С.Рәмиев;
Дәрдмәнд;
Н.Думави;
Г.Тукай;
Ф.Әмирхан

Г.Тукайның «Мужик йокысы» дигән әсәре русның кайсы шагыйреннән тәрҗемә ителгән?
А.С.Пушкиннан
М.Ю.Лермонтовтан
А.В.Кольцовтан
Н.А.Некрасовтан

С.Рәмиевнең «Уку» шигыренә «Йокы» дигән пародияне кем язган?

М.Укмасый
Г.Тукай
Ш.Бабич
Дәрдмәнд

М.Гафуриның «Сарыкны кем ашаган?» дигән мәсәлендә кем җинаятьче булып кала?
бүре
аю
төлке
куян

Син алып үрнәк сабырлы бу . . . , гыйлем!
Аз гына нурландыра башла мужикларның миен!
Бу строфа Г.Тукайның 1912 елны язган билгеле әсәреннән. Күп ноктalар урынына нинди яшелчәнең исеме китерелгән?
шалканнан
кәбестәдән
бәрәңгедән
кишердән

Г.Ибраһимов үзенең әдәби хәрәкәткә багышланган нинди хезмәтендә Габдулла Тукайны чын шагыйрь итеп танымаганлыгын әйтә?
«Әдәбият мәсьәләләре»
«Татар шагыйрьләре»
«Яңа китап мөнәсәбәте илә»
«Яңа әсәрләр»

Ф.Әмирханның нинди әсәрендә төп герой үзе күрмәгән кызга гашыйк була?
«Сәмигулла абзый»
«Танымаганлыктан таныштык»
«Кадерле минутлар»
«Габделбасыйр гыйшкы»

Гаяз Исхакый «Зиндан» повестен кайда яза?
Чистай төрмәсендә
Петрбургта
Казанда
Ялтада

«Мин!» димен мин, «мин» дидисәм
Миңа бер зур көч керә.
……..
Булалар тик чүп кенә.
Бу юллар С.Рәмиевнең «Мин» дигән шигыреннән. Шуның өченче юлын дөрес итеп билгеләгез.
корольләр, падишаһлар
аллалар, шаһлар, кануннар

солтаннар һәм тәхетләр
догалар һәм законнар

М.Фәйзинең туган җирен атап күрсәтегез
Орски шәһәре
Баймак районы Юлык авылы (Башкортстан)
Чистай өязе Шахмай авылы
Оренбург губернасына караган Күкшел утары

Әдәбият галимнәре «эчтәлегендә реализм белән романтизм тартышы ачык чагыла», дип билгеләгән проза әсәрен күрсәтегез.
«Тормышмы бу?» (Г.Исхакый)
«Чит илдә» (Ш.Камал)
«Яшь йөрәкләр» (Г.Ибраһимов)

«Очты дөнья читлегеннән … »
Г.Тукайның «Үзелгән өмид»шигыреннән шушы строфаны тутырып языгыз.
карлыгачым
кошкайларым
күңлем кошы

Г.Тукай нинди мәкаләсендә авыз иҗаты турында кыйммәтле фикерләр әйтә?
«Безнең милләт үлгәнме, әллә йоклаган гынамы?»
«Халык әдәбияты»
«Тәнкыйть кирәкле шәйдер»

Г.Тукай үзенең «Печән базары яхут Яңа Кисекбаш» поэмасында кемнәрне сатира утына тота?
татар хатын-кызларын
татар крестьяннарын
карагруһчыл сәүдәгәр һәм дин әһелләрен

Г.Тукайның «Кыйтга» шигыренең
Кайтмады үч, бетте көч, сынды кылыч – шул булды эш:
Керләнеп беттем үзем, … пакли алмадым, –
дигән строфада төшереп калдырылган сүзне күрсәтегез.
дөньяны
милләтне
сарайны

Г.Ибраһимовның унынчы еллар башында язган «Диңгездә», «Йөз ел элек», «Карак мулла», «Сөю-сәгадәт» дигән хикәяләрендә нинди иҗат принциплары өстенлек итә?
тәнкыйди реализм
натурализм
романтизм

Җәләш мулла, Зыя, Сабир, Мәрьям образларын Г.Ибраһимовның Октябрь революциясенә кадәр дөнья күргән кайсы әсәрендә очратабыз?
«Карак мулла» хикәясендә
«Яз башы» хикәясендә
«Яшь йөрәкләр» романында

XX йөз башы әдәбиятының кайсы вәкиле, инвалид булуга карамастан, зур иҗат эше алып барган?
Г.Ибраһимов
С.Рәмиев
Ф.Әмирхан

Ф.Әмирханның «Фәтхулла хәзрәт» повесте нинди иҗат методына карый?
мәгърифәтчелек реализмына
тәнкыйди реализмга
романтизмга

«Кара көч» дигән үзенчәлекле образ Ф.Әмирханның нинди әсәрендә сурәтләнә?
«Хәят» повестенда
«Татар кызы» нәсерендә
«Урталыкта» романында

Кайсы драматург беренче татар музыкаль драма үрнәген иҗат иткән?
Г.Камал
Ф.Әмирхан
М.Фәйзи

М.Фәйзи «Галиябану» драмасының керешендә вакыйгаларның кайсы төбәктә баруы турында искәрмә бирә. Кайсы төбәк күрсәтелгән?
Оренбург ягы
Уфа шәһәре
Казан арты

М.Фәйзинең «Галиябану» драмасында Исмәгыйльдән кем сорау ала?
прокурор
городовой
Хәлил
әсәрдә андый персонаж юк

С.Рәмиев нинди әсәре белән шагыйрь булып таныла?
«Таң вакыты»
«Уку»
«Сызла, күңлем!»

Г.Исхакыйның «Ул икеләнә иде» (1914), «Ул әле өйләнмәгән иде» повестьларында күтәрелгән уртак проблема.
«аталар» һәм «балалар» көрәше

хатын-кыз бәхете
халыкка хезмәт итү
катнаш никах

«Остазбикә» әсәреннән алынган портретның төрен билгеләгез.
«Һәммәсе иске... Сәгыйдә дә иске Сәгыйдә икән... Ләкин... Аның күзенә сыек кына әллә ни сөртелгән... Әйе, сөртелгән!.. Моңлык, кайгылык сөрмәсе тартылган... Маңлаенда яңа бер сызык бар... Яңы...
Вахит аны күргәне юк иде...»
портрет-сурәтләү
психологик портрет
портрет-тойгы
портрет-чагыштыру

Г.Исхакыйның үз мөхәррирлегендә нәшер ителгән газета.
«Таң йолдызы»
«Тавыш»
«Сүз»
«Ил»

Ф.Әмирханның әдәби кушаматларыннан берсе.
Габди
Гарип
Чыңгыз
Шүрәле
Дамелла
Зәүкый

Г. Тукай һәм Г. Камал белән берлектә Ф. Әмирхан чыгарган сатирик журнал.
«Ялт-Йолт»
«Карчыга»
«Туп»
«Чүкеч»

Ф. Әмирханның экзистенциализм, импрессионизм модернистик агымнарының алымнарын, чараларын уңышлы файдаланып язылган романтик әсәре.
«Кадерле минутлар»
«Бер хәрабәдә»
«Татар кызы»
«Картайдым»

Г.Ибраһимовның яшәү матурлыгы, яме, мәгънәсе мәхәббәттә дип билгеләгән хикәясе.
«Уты сүнгән җәһәннәм»
«Сөю-сәгадәт»
«Карак мулла»
«Габдрахман Салихов»

Г. Ибраһимов «Карак мулла» хикәясендә романтизмның нинди алымын файдалана?
кешенең эчке дөньясын сурәтләү
романтик геройның бер сыйфатын чамадан тыш арттыру
эмоциональлек
акыл һәм хис каршылыгы

Ш.Камал иҗатында мөстәкыйль сукмак булдырган модернистик агым.
экспрессионизм
импрессионизм
натурализм
символизм

Ш. Камал хикәяләре нинди кече жанрга тартымлык күрсәтә?
новелла
мәсәл
нәсер
әкият

«Ул кararга да таза күренә, өсте башы да иптәшенекеннән шомарак иде. Аның шактый эре башында арзанлы бәйләгән бүрек белән өстендәге иске генә кышлык пальто да никтер килешле күренә иде». Бу «Акчарлаклар» повестендагы кайсы каһарман портреты?
Хөснетдин
Сафа
Муса
Гариф

Г. Тукайның иң якын шәхси һәм әдәби дусты.
З.Бәшири
Ф.Әмирхан
С.Рәмиев
М.Гафури

Түбәндәге шигырь юлларының чыганагын билгеләргә.
Файдасыз бер ит кисәгеннән гыйбарәттер йөрәк –
Парә-парә кисмәсә гыйшык, мәхәббәт кайчысы.
«Мәхәббәт шәрхе»
«Гыйшык бу, йа»
«Мәхәббәт»
«Кызык гашыйк»

«Моңлы саз чыңнары» китабының авторы.
Г.Халит
М.Гайнуллин
И.Нуруллин
Я.Агишев

С.Рәмиевнең әдәби иҗаты романтизмның кайсы төренә карый?
фәлсәфи романтизм.
гыйсъянчылык романтизмы

С.Рәмиевнең шигырь теориясенә алып килгән яңалыгы.
жанрлар
образлар системасы
шигырь, төзелеше (интонацион шигырь)
композицион алымнар

С.Рәмиев шигъриятендә киң кулланылган композицион алымны күрсәтегез.
кабатлау
каршы кую
көчәйтү
монтаж

Дәрдемәнднең «Бүзләрем мана алмадым» шигырендә лирик герой күңелендә үкенеч хисенең иң югары дәрәҗәсен тудырган сәбәп.
абруй казанмау
яратып та, гашыйк саналмау
милләт кызларын туйганчы күрә алмау
илдәге үзгәрешләр
милләтнең аянычлы язмышына куанычлырак үзгәреш кертә алмау
гомернең фанилыгы

Дәрдемәнд иҗатындагы төп мотивны атагыз.
социаль
каләм
шагыйрь
милләт
фәлсәфи

Рәмиевләр (Шакир һәм Закир) спонсорлык иткән журналның исемен атагыз.
«Аң»
«Шура»
«Мәктәп»
«Ак юл»

Дәрдемәнднең «Без» шигыренең мотивын билгеләгез.
тәкъдир
яшәү мәгънәсе
үлем
хакыйкать
гомернең чикләнгәнлеге
үлемсезлек

Ш.Бабичның «Тукай үлгәч» әсәре нинди жанрда иҗат ителгән?
мәдхия
мәснәви
кыйтга
сюжетлы шигырь
мәрсия

Фатих Әмирханның «Хәят» повестеның беренче уйланылган вариантының исеме һәм жанры:
«Матур хатын» пьесасы
«Чәчәкләр китерегез миңа» нәсере
«Хәятсез тормыш» повесте
«Гарәфә кич төшемдә» романтик хикәясе

Г. Камалның «Беренче театр» комедиясенең төп конфликтын билгеләгез.
Вәли – Гафифә
Факиһә – Хәбибрахман
Хәмзә бай белән балалары һәм якыннары арасындагы каршылык
Хәмзә бай – Биби
Фатих – Биби

Г.Камалның вакыйга һәм урын берлеге сакланган әсәре.
«Бәхетсез егет»
«Безнең шәһәрнең серләре»
«Беренче театр»

Г.Камалның «Банкрот» комедиясендә күтәрелгән төп мәсьәле
сәүдә буржуазиясенең рухи банкротлыгы
искелекнең милләт тәрәккыятен тоткарлавы
милли чынбарлыкта хатын-кызларның урыны
мәктәп-мәдрәсәләрдә уку-укыту системасын үзгәртү

Г.Камал мирасында әдипнең талантын тулы ачкан жанр.
драма
хикәя
комедия
трагикомедия
шигырь

«Хатынны җибәрәм, яшь хатын алам, йорт салам, әфтамабил алам» дип Г.Камалның кайсы герое әйтә?
Кәрим бай
Хәмзә бай
Сиражетдин Туктагаев

Тәнкыйди реализм агымының билгесе
кеше яшәешен тасвирлауның рухи принципларын алга сөрә
типик характерлар типик хәлгә куела
кешене яшәеш алдында кечкенә һәм көчсез итеп сурәтли
геройның бер сыйфатын гипербола дәрәҗәсенә җиткереп зурайтып сурәтли

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ

1. Выучить стихотворения наизусть.

Список произведений для заучивания наизусть (по выбору по 3 стихотворения каждого автора, стихи, выделенные курсивом обязательные)

Габдулла Тукай: **«И туган тел»** «Кичке азан», «Китмибез», «Шүрәле» «Пар ат», «Туган җиремә», «Күңелсез минутта», «Теләү бетте», «Актык тамчы яшь» «Байроннан» «Шагыйрь», «Пәйгамбәр», «Милли моңнар» «Өметсезлек», «Көзге җилләр», «Өзелгән өмид» «Мәхәббәт», «Татар кызларына», «Җәйге таң хатирәсе», «Ысулы кадимче», «Печән базары яхуд яңа Кисекбаш», «Милләтчеләр», «Казан вә Кабан арты», «Су анасы», «Кәҗә белән сарык хикәясе, «Эштән чыгарылган татар кызына», «Золым», «Сайфия», «Авыл халкына ни җитми», «Хәстә хәле»,«Үтенеч», «Дошманнар», «Ваксынмыйм», «Кыйтга», «Хөрмәтле Хөсәен ядкаре», «Татар яшьләре», «Дәһигә», «Алла гыйшкына», «Тәэссер», «Ана догасы», «Таян Аллага», «Мөритләр каберстаныннан бер аваз», «Ишан» «Дин вә гавам».

Мәҗит Гафури: «Яшь гомрем», «Себер тимер юлы яки ахвале милләт», «Шатлык шигыре», «Хөррият дәверендә», «Инсаф вә иттифак», «1907 нче елның җавабы», «Базарга чыктым», «Халык теләге», «Үзем һәм халкым», **«Анам теле»**, «Сарыкны кем ашаган», «Эт белән куян», «Тавык белән үрдәк»,«Таң яктысы», «Яфрак», «Бер төндә», «Күңелсез минутлар», «Фитрәт заманы», «Юктырсың ла, Алла», «Күңелсез бер көндә», «Хөррият иртәсе», «Кызыл байрак», «Икмәк» «Рисаләт».

Сәгыйть Рәмиев: «Хәзрәтләр эше», «Уку», «Хатыннар галәме», «Таң ата, эшлик, туганнар», «Татарча Марсельеза», **«Таң вакыты»**, «Мин», «Алданган», «Дөньяга», «Мин үлем», «Ул», «Җәмилә», «Авыл», «Пәйгамбәр», «Сүзем һәм үзем».

Дәрдемәнд: «Каләмгә хитаб», «Яз чәчәге», «Тал чыбык», «Без», , «Бүзләрем маналмадым», 1908, «Куанды ил», **«Кораб»**, «Хәят», «Хикәян гыйшык», «Җәй үтте», «Сагыш», «Ятам кайчакларда моңлап», «Гөрләгән сулар», «Видагь», «Әгәр барсаң, саба җил», «Туган–үскән җир», «Рәсем», «Тиң булырмы», «Аның янында», «Яз (Яз булды)».

Нәҗип Думави: «Эш вакытына карап», «Кеше белән төлке», «Вөҗдан», «Без дә файдаланыйк», «Берлек–иттифак», «Умарта корты», «Динне ашап бетерә язган ишан вә муллалар хакында», «Ишан», «Бер бай», «Золым», «Революция заманы», «Эч поша, күңел болгана», «Мәңгелек мәхбүс», «Мәхбүс (Дөньяда төннәр)», «Себер төрмәсендә...», «Бу да бер киңәш», «Бизмә дөньядан», «Тормыш», «Үтә яшьлек», «Беренче кар», «Бездә җәйге таң», «Мәхәббәт», «Шәркыям».

Шәехзадә Бабич: «Күңел», «Моңланам», «Бер минут», «Караңгылыкта», «Бәхетем», «Бәнем фәрештәм», «Скрипка», «Ямьле җәй», «Кышкы юл», «Актык зарым», «Дөньяга», «Әллә алла, әллә иблис», «Габдулла әфәнде Тукаев», «Тукай үлгәч», **«Халкым өчен»,** «Әйдә, милләт» «Утрау» «Ике аккош», «Бай һәм ярлы», «Яшәсен эшчеләр», «Байларга» һ.б. «Куркак», «Кадим мулланың зары», «Безнең мужик», «Һатиф вә татар»,

«Тешсез кыз», «Шәмсетдин Суфый авызыннан», «Әсма» китабындагы шигырьләргә тәхмис», «Таң вакыты».

2. Составить хронологическую таблицу литературно-исторических событий начала XX века.

3. Составить таблицу персоналий – татарских писателей, поэтов, ученых начала XX века.

4. Прочитать художественные произведения и составить краткий конспект содержания. Список художественных произведений для изучения.

Г.Тукай «Мужик йокысы», «Иттифак хакында», «Хөррият хакында», «Государственная думага», «Дустларга бер сүз», «Үз-үземә», «Ләззәт вә тәм нәрсәдә?», «Кичке азан», «Милләткә», «Сорыкортларга», «Алтынга каршы», «Пыяла баш», «Безне урынсыз яманлыйлар», «Дөньяда торыйммы? - дип киңәшләшкән дустыма», «Китмибез», «Шүрәле», «Бер татар шагыйренең сүзләре», «Печән базары яхуд Яңа Кисекбаш», «Мулланың зары», «Ысулы кадимче», «Читен хәл», «Шагыйрь», «Тормыш», «Киңәш», «Ваксынмыйм», «Кичке теләк», «Бәгъзе зыялыларыбыз», «Таян Аллага», «Ана догасы», «Шиһаб хәзрәт», «Җавап», «Пигамбәр», «Китап», «Нәсихәт», «Теләү бетте», «Актык тамчы яшь», «Алдандым», «Күңел», «Өзелгән өмид», «Күңелсез минутта», «Өметсезлек», «Үкенеч», «Көзге җилләр», «Яшьләр», «Милли моңнар», «Мәхәббәт», «... га (И матур иренмәче)», «Кызык гыйшык», «Көз», «Җәй көнендә», «Җәйге таң хатирәсе», «Золым», «Сайфия», «Хөрмәтле Хөсәен ядкәре», «Татар яшьләре», «Авыл халкына ни җитми», «Казан һәм Кабан арты», «Милләтчеләр», «Хәстә хәле», «Кыйтга», «Олуг юбилей мөнәсәбәте илә…» һ.б.

Г.Исхакый «Өч хатын берлән тормыш», «Бай угылы», «Мулла бабай», «Ике йөз елдан соң инкыйраз», «Зиндан», «Алдым-бирдем», «Тартышу», «Теләнче кызы», «Корсак», «Калуш», «Шәкерт абый», «Сөннәтче бабай», «Фамилия сәгадәте», «Башкорт бәхете», «Көтелгән бикәч», «Мәдрәсә җимеше», «Татар гакылы», «Тормышмы бу?», «Зөләйха», «Мөгаллимә», «Остазбикә», «Ул әле өйләнмәгән иде», «Ул икеләнә иде», «Көз», «Олуг Мөхәммәд» һ.б.

Ф.Әмирхан «Гарәфә кич төшемдә», «Фәтхулла хәзрәт», «Татар кызы», «Яшьләр», «Хәкарәт саналган мәхәббәт», «Хәят», «Сөенбикә», «Ай өстендә Зөһрә кыз», «Картада оттырылган Зөлхәбирә», «Хәзрәт үгетләргә килде», «Кадерле минутлар», «Урталыкта», «Тигезсезләр», «Бер хәрабәдә», «Сүнгәч», «Яз исереклегендә» һ.б.

Г.Ибраһимов «Зәки шәкертнең мәдрәсәдән куылуы», «Яшьләр хәятеннән бер ләүхә», «Диңгездә», «Уты сүнгән җәһәннәм», «Сөю - сәгадәт», «Карт ялчы», «Яшь йөрәкләр», «Табигать балалары», «Безнең көннәр», «Мәрхүмнең дәфтәреннән», «Габдрахман Салихов», «Татар шагыйрьләре» һ.б.

Г.Камал «Сабир хәзрәт яхуд гыйбрәт», «Бәхетсез егет», «Өч бәдбәхет», «Беренче театр», «Бүләк өчен», «Банкорт», «Уйнаш», «Безнең шәһәрнең серләре», «Өйләнәм, ник өйләнем» һ.б.

Ш.Камал «Уяну», «Буранда», «Сәмруг кош», «Сулган гөл», «Козгыннар оясында», «Акчарлаклар», «Курай тавышы», «Көзге яңгыр астында», «Депутат», «Чит

илдә», «Сукбай», «Бәхет эзләгәндә», «Ике яхшы», «Күңелсез эш», «Бер картның тойгылары», «Шәкерт», «Авыл мөгаллиме», «Хаҗи әфәнде өйләнә» һ.б.

М.Гафури «Себер тимер юлы», «Алмашыну», «Шатлык шигыре», «Хөррият дәверендә», «Инсаф вә иттифак», «Өндәү (Ничә йөз ел изелгәнгә татар юаш)», «Беренче дума ачылды», «1906 елдан 1907 елга васыять», «7 нче елның җавабы», «Уку», «Ялкау мужик», «Базарга чыктым», «Хәерче», «Татар хатыны», «Энгер вакыт», «Яфрак», «...(Милләткә хадим улган яхшыларга)», «Юк», «Нәсихәт», «Хыял», «Үлгән йөрәк», «Алдагы өмид», «Үтә гомерем», «Харап бакча»,. «Саф калебле дустым», «Хакыйкать», «Тормыш», «Гомер», «Күңелсез минутлар», «Үзем һәм халкым», «Кызганам», «Түгелгән яшь», «Сугыш», «Фитрәт заманы», «Кыямәт», «Саф күңел», «Ишет, тәңрем», «Күңелсез бер көндә», «Ул кем?», «Җыла», «Язмыш», «Юктырсың ла, Алла?», «Хөррият иртәсе», «Кызыл байрак», «Фәкыйрьлек белән үткән тереклек», «Ярлылар яки өйдәш хатын», «Хан кызы Алтынчәч», «Болгар кызы Айсылу», «Хәмитнең хәяты», «Солдат хатыны Хәмидә», «Бабай белән аю», «Чикерткә белән кырмыска», «Сарыкны кем ашаган?» һ.б.

Дәрдемәнд «Каләмгә хитаб», «Үткән көннәр», «Кораб» «Без», «Җәй үтте», «Тал чыбык», «Яз чәчәге», «Видагъ», «Нәсыйхәт», «Рәсем», «Ни газизрәк», «Кыш көннәре», «Яз чәчәк», «Әгәр барсаң саба җил», «Шагыйрьгә», «Куанды ил», «Туган-үскән җир», «Кыш көннәре», «Татар угълы - татармын», «Тел - илнең колагы», «Тел уйнатучыларга», «Син урысмы, татармы?», «Урам егетләренә», «Бүзләрем маналмадым», «Яз (Рәнеҗ хәтер)», «Яз (Яз булды)», «Чыкты кояш» һ.б.

С.Рәмиев «Таң вакыты» «Мин», «Син», «Ул», «Дөньяга», «Сызла, күңелем», «Мин үләм», «Алла», «Киң иман», «Минем төн», «Алданган», «Авыл», «Җәмилә», «Уку», «Хатыннар галәме», «Талдым», «Сүзем һәм үзем», «Кеше», «Минутлар», «Басма сүз», «Күңелле булмадым», «Кайвакытта уйлыймын мин», «Пәйгамбәр», «Нәҗметдин агай бәйрәме», «Яшә, Зөбәйдә, яшим мин», «Низамлы мәдрәсә» һ.б.

Ш.Бабич «Газазил», «Кандала», «Китабеннас фи хаккылхавас», «Киңәшләр», «Кыз», «Шатлык җыры», «Караңгылыкта», «Бәхетем», «Тукай үлгәч», «Габдулла әфәнде Тукаев», «Ул», «Әйдә, милләт», «Халкым өчен», «И китап», «Син алдама», «Зарлану», «Күңел», «Кил, чибәр», «Кызгана», «Үткән көннәр», «Җанкаем», «Актык зарым», «Айга мендем», «Дөньяга», «Әллә Алла, әллә Иблис», «Әйдә, күңелем, монда торма», «Көрәшеп үткәр кыска гомерне», «Бәхетсез мин», «Кышкы юл», «Ямьле көн», «Тын төн», «Бер минут», «Бәнем фәрештәм», «Күбәләк һәм мин», «Мәхәббәт тоткыны», . «Табигать оҗмахы», «Скрипка», «Курайга», «Шатлык җыры», «Менә әле генә Каф тавыннан», «Ике аккош», «Утрау», «Исә җилләр», «Ике шәкерт», «Чеп-чи надан», «Бер эчүченең зары», «Бәгъзе студентларыбыз», «Яшәсен кыйммәтчелек» һ.б.

С.Сүнчәләй «Kahарманга», «Җырларым - күз нурым», «Авыл», «Мәхәббәтем», «Азан», «Иңеш», «Ил кайгысы», «Интикам», «Ирек» һ.б.

Г.Коләхмәтов «Ике фикер», «Яшь гомер», «Уалган мол» (1906), «Ник уйгандым» һ.б.

М.Фәйзи «Гыйшык», «Табигать манзарасы», «Печән чапканда», «Бай», «Габдулла әфәнде Тукаев наменә», «Соңгы теләк», «Бәхет», «Рәхәт кайда», «Яшьләр алдатмыйлар» (1911), «Кызганыч» (1913), «Тәкъдирнең шаяруы (1913) «Галиябану» (1916) һ.б.

С.Җәләл «Дим буенда», «Аның сөекле углы», «Йолдыз», «Инде мин аңар рәнҗемим» һ.б.

Н.Думави «Революция заманы», «Без дә файдаланыйк», «Берлек-иттифак», «Умарта корты», «Эш вакытына карап», «Государственный Думага хитаб», «Үтте, үтә», «Җәй дә бетте, көз дә җитте», «Ишан», «Күңелемә», «Эч поша, күңел болгана», «Инсан», «Йоклыйлар», «Бәхетсезлек зары», «Яз», «Тормыш [һәм] мәхәббәт», «Шиһабетдин Мәрҗани хәзрәтләренең кабере янында», «Яңа таң», «Шәркыям», «Мәхбүс дустыма», «Мәңгелек мәхбүс», «Син - кеше», «Бизмә дөньядан», «Тормыш», «Беренче кар», «Бездә җәйге таң», «Мәхәббәт», «Сугыш», «Сугыш тәэссораты», «Кем гаепле», «Ике мәхәббәт», «Су кызы», «Карт мөгаллимнәр», «Мортый илә Мукай», «Ватан каһарманы яки Агач аяк», «Болгар кызы Тойгы туташ», «Милләт хезмәтендә», «Магазинда», «Кызгану яки Чын мәхәббәт», «Иске мәдрәсә җимеше» һ.б.

К.Тинчурин «Хәкимҗан агай», «Беренче чәчәкләр», «Назлы кияү», «Соңгы сәлам» һ.б.

Г.Гобәйдуллин «Яшьләр кичәсе», «Моң», «Олуг ләгънәт», «Скрипкачы Хөсәен», «Чалбар» һ.б.

Шәһит Әхмәдиев «Мөгаллим», «Суга баткан килен», «Кеше», «Шагыйрь моңая», «Хан кызы», «Күзләр», «Кеше», «Сагыш» һ.б.

И.Богданов «Помада мәсьәләсе» һ.б.

Гали Рәхим «Эч пошканда», «Хан мәчетендә», «Галия», «Көзге хикәя», «Шагыйрь», «Миләүшәләр арасында», «Артист», «Яз әкиятләре» «Болгар хәрабәләрендә», «Җәйге нәсер», «Идел» һ.б.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

Г.Ибраһимов и «теория чистого искусства».

Литературоведческий труд «Татар шагыйрьләре» Г.Ибрагимова.

Роман «Яшь йөрәкләр» Г.Ибрагимова.

Романтизм в творчестве Г.Ибрагимова 10-х гг. XX века («Диңгездә», «Сөю – сәгадәт», «Карак мулла», «Яшь йөрәкләр»).

Г.Исхаки – драматург.

Переход Г.Исхаки от просветительского реализма к критическому реализму.

Г.Исхаки – прозаик («Кияү», «Сөннәтче бабай»).

Трагедия «Зулейха» Г.Исхаки.

Образы «сезонных рабочих» в произведениях Ш.Камала.

Принципы критического реализма в творчестве Г.Камала («Беренче театр», «Банкрот», «Безнең шәһәрнең серләре»).

Переход драматурга Г.Камала от просветительского реализма к критическому реализму.

Борьба нового и старого в драмах Г.Кулахметова.

Сатира Г.Тукая

Г.Тукай – мастер пародии.

Народность в творчесте Г.Тукая.

Лирика в творчестве Г.Тукая.

Г.Тукай и детская литература.

Г.Тукай и устное народное творчество.

Пародии Г.Тукая.

Сатира Г.Тукая: Поэма «Печән базары, яхут Яңа Кисекбаш».

Стихотворения «Кораб», «Бүзләрем маналмадым» Дардменда.

Творчество М.Гафури до Октябрьской революции.

М.Файзи – мастер драмы. Синтез романтиза и реализма в драме «Галиябану»

М.Файзи – основатель жанра музыкальной драмы в татарской литературе. Особенности этого жанра.

Романтические драмы «Кызганыч», «Тәкъдирнең шаяруы» М.Файзи.

Модернизм в татарской литературе начала XX века.

Творчество Наджип Думави.

Литературный процесс в годы реакции.

Творческие принципы татарского романтизма начала XX века.

Пьесы «Низамлы мәдрәсә», «Яшә, Зөбәйдә, яшим мин» С.Рамиева.

Творчество С.Рамиева.

Романтизм в поэзии С.Рамиева.

Произведения в татарской литературе, посвященные Г.Тукаю.

Романтизм в татарской литературе.

Ф.Амирхан – детский писатель.

Драматургия Ф.Амирхана.

Произведение «Габделбасыйр гыйшкы» Ф.Амирхана

Роман «Урталыкта» Ф.Амирхана.

Историко-хронологические границы татарской литературы начала XX века.

Полемика взглядов критиков на татарскую литературу начала XX века.

Освоение принципов критического реализма в татарской литературе начале XX в.

Тема народничества в татарской

МИНОБНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.04.04 ИСТОРИЯ РОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ (1917-1980)

7. **Целью** дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-1 – готовность реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов;

ПК-4 – способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения, качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых учебных предметов.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. Гражданнар сугышы елларында татар әдәбияты.
2. Егерменче еллар татар шигърияте.
3. Гражданнар сугышы елларындагы татар әдәбиятында ике юнәлеш: шәфкатьлелек, әхлак темалары һәм идеологияне пропагандалау, көрәш темасы.
4. Егерменче еллар татар прозасы.
5. Утызынчы еллар татар шигърияте.
6. Г.Ибраһимовның «Тирән тамырлар» романына анализ.
1. К.Тинчурин. «Зәңгәр шәл» мелодрамасында конфликт. Авторның персонажларга мөнәсәбәте.
2. К.Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасына анализ.
3. Г.Ибраһимов. «Алмачуар» хикәясендә төп герой бәяләмә.
4. К.Тинчурин. Тормыш юлы һәм күпкырлы эшчәнлеге.
5. Г.Ибраһимовның «Яңа кешеләр» пьесасында шәфкатьлелек идеясе.
6. Г.Ибраһимовның Октябрь инкыйлабыннан соңгы иҗатына хас үзенчәлекләр.
7. К.Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасы. Әсәрдәге конфликтлар һәм аларның үзара бәйләнеше.
8. К.Тинчуринның «Американ» комедиясе. Яшьләр образы.
9. М.Гафури. «Шагыйрьнең алтын приискасында» повестендә игелеклелек темасы.
10. Утызынчы еллар татар прозасы.
11. Сатирик әсәрләргә анализ ясау үзенчәлеге.
12. Егерменче-утызынчы елларда драматургия.
13. Г.Кутуй. «Тапшырылмаган хатлар». Әсәрдәге эчке конфликт.
14. Ш.Камал. «Матур туганда» романына анализ.
15. М.Галәүнең «Болганчык еллар» романына анализ.
16. Г.Ибраһимов. «Тирән тамырлар» романы. Әсәрдә кеше язмышын социаль шартларга буйсынуы.
17. Н.Исәнбәт. «Хуҗа Насретдин» комедиясенә анализ.
18. Г.Ибраһимов иҗатын чорларга бүлү һәм үзенчәлекләре.
19. Ә.Фәйзи. «Элегия» шигыренә анализ. Шигырьнең субъектив эчтәлеге.
20. Т.Гыйззәт пьесаларында сыйныфлар каршылыгы.
21. М.Әмирнең «Хикмәтуллинның маневрда күргәннәре» әсәре. Анализ.
22. Г.Ибраһимовның «Алмачуар» хикәясендә балыкка бару вакыйгасында авторның әйтәсе килгән фикере.
23. Г.Ибраһимов. «Кызыл чәчәкләр» повесте. Анализ.
24. М.Гафури. «Кара йөзләр» повесте. Усаллык һәм шәфкатьлелек темасының яңача ачылуы.
25. М.Әмирнең «Агыйдел» повестенә анализ.

26. Х.Туфанның егерменче елларда язылган поэмаларында күтәрелгән тема-проблемалар.

27. Г.Ибраһимов. «Кызыл чәчәкләр». Дуслык хисенең сыйнфый көрәш хисеннән өстенлеге.

28. Х.Туфан иҗатында лирик башлангычның көчәюе.

29. Г.Бәшировның «Сиваш» повестенә анализ.

30. Т.Гыйззәт. «Чаткылар» пьесасы.

31. М.Әмир. «Агыйдел» повестендә Агыйдел образы.

32. Х.Туфан. «Ант» поэмасын катламнар буенча анализлау.

33. Х.Туфан. «Сәлам әйтегез» шигыренә анализ.

34. М.Галәүнең «Мөһаҗирләр» романында авылдашларның Төркиядә күргәннәре.

35. Мөһҗирлек әдәбияты. Чит илләргә киткән әдипләр һәм аларның иҗаты.

36. М.Галәүның «Болганчык еллар» романында сабантуй вакыйгасы.

37. Х.Туфанның тормыш һәм иҗат юлы.

38. Гражданнар сугышы елларында драматургия.

39. 54. Г.Исхакыйның инкыйлабтан соңгы тормыш юлы һәм иҗаты.

40. 55. Ф.Әмирхан. «Шәфигулла агай» хикәясенә анализ.

41. Һ.Такташ. «Җир уллары трагедиясе»ндә геройлар бирелеше.

42. Н.Исәнбәт. «Син сазыңны уйнадың» шигыренә анализ.

43. Һ.Такташ. «Мокамай» әсәрендә шәфкатьлелек темасы.

44. Һ.Такташ. «Ак чәчәкләр» шигыренә анализ.

45. Т.Гыйззәтнең «Чаткылар» пьесасында сурәтләнгән староста өендәге вакыйга.

46. Ф.Әмирхан. «Чәчәкләр китерегез миңа». Анализ.

47. Һ.Такташ. «Җир уллары трагедиясе»ндә субъектив эчтәлек.

48. Һ.Такташ. «Болай... гади җыр гына» шигыренә анализ.

49. Ш.Усманов. «Ил кызы» хикәясендә метафора.

50. Ә.Фәйзи. «Умырзая» шигыренә анализ.

51. Ш.Усмановның «Канлы көннәрдә», Г.Ибраһимовның «Яңа кешеләр» әсәрләрендә әхлак һәм шәфкатьлелек проблемалары.

52. Татар әдәбиятында «җидегәнчелек» төшенчәсе.

53. Т.Гыйззәт. «Чаткылар» әсәренә анализ.

54. Х.Туфанның ике эчтәлекле шигырьләре.

55. Егерменче-утызынчы еллар татар әдәбиятының төп үзенчәлекләре.

56. Х.Туфан. «Узып барышлый» шигыренә анализ.

57. Һ.Такташның драма әсәрләре.

58. Г.Ибраһимов иҗатының төп үзенчәлекләре.

59. Һ.Такташның үз язмышы.

60. Т.Гыйззәт. «Чаткылар», «Наемщик» әсәрләрендә сыйныфлар каршылыгы.

61. Гражданнар сугышы елларында татар әдәбияты.

62. Х.Туфан. «Ак каен», «Озату», «Лу-и-зааа…» шигырьләренә анализ.

63. К.Тинчурин иҗатының төп үзенчәлекләре.

64. Х.Туфан. «Ә йолдызлар дәшми» шигыренә анализ.

65. М.Әмир. «Хикмәтуллинның маневрда күргәннәре» әсәренең сюжеты.

66. Бөек Ватан сугышы елларында (1941-1945) әдәби хәрәкәт үзенчәлекләре.

67. Бөек Ватан сугышы еллары (1941-1945) татар поэзиясендә төп мотивлар (Ә.Ерикәй, Ф.Кәрим, М.Җәлил, К.Нәҗми, Ш.Маннур, Г.Кутуй һ.б. шигырьләренә анализ).

68. Бөек Ватан сугышы еллары (1941-1945) татар прозасының үзенчәлекләре: жанр төрлелеге, тематика (Ф.Кәрим, И.Гази, Г.Кутуй, Ә.Еники һ.б. хикәяләренә анализ).

69. Муса Җәлилнең тормыш юлы. Иҗатының башлангыч чоры әсәрләрендә күтәрелгән проблемалар. “Барабыз” (1925), “Иптәшкә” (1929) җыентыклары.

70. Муса Җәлилнең “Хат ташучы” поэмасының темасы, идеясе, сәнгатьчә эшләнеше. Тимербулат һәм Фәйрүзә образлары, әсәрнең идеясен ачуда аларның әһәмияте.

Поэмада халыкчан традицияләренең оста файдаланылуы.

71. Муса Җәлилнең татар опера театрын оештыруда катнашуы. “Алтынчәч”, “Илдар” либреттолары. “Алтынчәч” героик-романтик драмасының идея-эстетик кыйммәте. Әсәрнең сәхнә тарихы.

72. Бөек Ватан сугышы елларында Муса Җәлилнең көрәше һәм иҗаты. “Тупчы анты” (1942) җыентыгына кергән әсәрләренең төп пафосы, сәнгатьлелек дәрәҗәсе, актуальлеге.

73. Муса Җәлилнең әсирлек шартларындагы шигъри һәм гражданлык батырлыгы. “Моабит дәфтәрләре” җыентыгы. Шигырьләрендә патриот шагыйрьнең лирик образы (“Җырларым”, “Ышанма”, “Кичер, илем”, “Кошчык”, “Ирек” һ.б. әсәрләренә анализ).

74. Баллада остасы буларак Муса Җәлил. “Ана бәйрәме”, “Сандугач һәм чишмә” балладаларының идея-эстетик көче.

75. Ф. Кәримнең иҗат юлы. 20-30 нчы елларда шигъри осталыгы, әдәби зәвыгы («Зәйтүнә», «Беренче бала», «Кемгә сөйлим серләремне», «Җиденче мич», «Тавышлы таң», «Чайка башыңны», «Пулеметчы», «Аникин» һ.б. әсәрләренә анализ).

76. Ф. Кәримнең тоткынлык чоры иҗаты (1938-1941). Шигырьләренең төп мотивлары («Я көн генә була, я төн генә...», «Ант», «Көзге яңгырлы төн», «Кадрия», «Сагынып кайтам сине», «Кыр казы» һ.б. шигырьләренә анализ).

77. Ф. Кәримнең сугыш чоры иҗаты (1941-1945). («Теләк», «Иптәш», «Сөйләр сүзләр бик күп алар...», «Бездә яздыр», «Сагынып көтәм», «Газиз әнкәй» һ.б. шигырьләренә анализ). Поэма һәм баллада жанрларында иҗаты («Гөлсем», «Идел егете», «Кыңгыраулы яшел гармун», «Үлем уены», «Партизан хатыны», «Өмет йолдызы», «Тимер һәм тимерче»).

78. Г. Кутуйның Бөек Ватан сугышы елларындагы иҗаты («Рөстәм мажаралары», «Рәссам», «Сагыну», «Без – сталинградчылар»).

79. И. Газиның тормыш һәм иҗат юлы. Язучының Бөек Ватан сугышы елларындагы иҗаты (“Алар өчәү иде”, “Без әле очрашырбыз” повестьлары). “Авылдаш” хикәясенең поэтикасы.

80. И. Газиның тормыш һәм иҗат юлы. Язучының Бөек Ватан сугышы елларындагы иҗаты (“Алар өчәү иде”, “Без әле очрашырбыз” повестьлары). “Авылдаш” хикәясенең поэтикасы.

81. Г. Әпсәләмовның тормыш һәм иҗат юлы. “Ак чәчәкләр” романында сюжет үзенчәлекләре, әсәрнең төп идея-эстетик эчтәлеге.

82. Г. Бәшировның тормыш һәм иҗат юлы. «Сиваш» повестендә гражданнар сугышы темасының яктыртылуы.

83. Г. Бәшировның “Намус” романында кеше характерларының гәүдәләнеше.

84. Г. Бәшировның «Туган ягым – яшел бишек» автобиографик повестенда халык рухының чагылу үзенчәлекләре.

85. Әхмәт Фәйзинең тормыш һәм иҗат юлы. Шагыйрьнең 20-30 еллардагы поэтик эзләнүләре. Бөек Ватан сугышы елларындагы иҗатында совет кешесенең батырлыгын гомумиләштерү үзенчәлекләре (“Давыл җыры”, “Туу сулышы”, “Дулкыннар ни сөйлиләр”). Шагыйрьнең илленче еллар лирикасында төп мотивлар.

86. Әхмәт Фәйзинең “Тукай” романы һәм аның татар тарихы прозасы үсешендәге роле.

87. Сибгат Хәкимнең тормыш һәм иҗат юлы. Шигырьләрендә төп мотивлар. Тукайга багышланган поэмалары («Шагыйрьнең балачагы», «Пар ат»). “Бакчачылар”, “Дала җыры” поэмалары поэтикасы.

88. Хәсән Туфанның башлангыч чор иҗаты (1924-1940). «Зәңгәр бүре», «Урал эскизлары», «Башлана башлады», «Ике чор арасында», «Бибиевлар», «Аягүрә үлеп булыр микән?», «Еллар итәгендә» һ.б. әсәрләренең сәнгатьчә эшләнеше.

89. Хәсән Туфанның тоткынлык чоры иҗаты (1940-1956). («Агыла да болыт агыла», «Кырда ике ак канат ята», «Гөлләр инде яфрак яралар», «Каеннар сары иде»,

«Хәят», «Авырган минутларда», «Киек казлар», «Тургай нигә дәшми?» һ.б. әсәрләренә анализ).

90. Хәсән Туфанның 60-80 нче еллар иҗаты (1956-1981). Шигырьләрендә милләт һәм тел язмышы («Туган тел», «Туган тел турында җырлар», «И татар», «Ил»), кешенең табигать һәм җәмгыять белән бәйләнеше («Талантлы син, кеше туганым», «Һиндстанны эзлим», «Битараф ай», «Тугызынчы дулкын», «И тормыш...») проблемалырының яктыртылуы.

91. Нәкый Исәнбәтнең тормыш һәм иҗат юлы. “Муса Җәлил” әсәренең идея-эстетик эчтәлеге.

92. Мирсәй Әмирнең тормыш һәм иҗат юлы. “Агыйдел” повесте, аның татар прозасындагы урыны, художество үзенчәлекләре.

93. 60-80 еллар татар әдәбияты үзенчәлекләре: чынбарлыкны күпъяклы һәм дөреслек белән сурәтләү тенденциясенең көчәя баруы, эпик колач киңәю. Прозаның төп темалары (Г.Ахунов, Н.Фәттах, Ф.Хөсни, Ә.Еники, М.Мәһдиев, Р.Төхвәтуллин һ.б.).

94. 60-80 еллар татар әдәбиятында тарихи теманың яктыртылу үзенчәлекләре

95. (Н.Фәттахның “Әтил суы ака торур”, “Сызгыра торган уклар”, М. Хәбибуллинуның “Кубрат хан” һ.б. әсәрләр).

96. 60-80 еллар татар әдәбиятында шәхес культы темасы (А. Гыйләҗевның “Йәгез, бер дога”, И. Сәләховның “Колыма хикәяләре”).

97. Аяз Гыйләҗевның тормыш һәм иҗат юлы. “Өч аршын җир”, “Җомга көн кич белән”, “Язгы кәрваннар” әсәрләре.

98. Аяз Гыйләҗевның “Әтәч менгән читәнгә” повесте поэтикасы.

99. Гариф Ахуновның “Хәзинә” романы. Идея-эстетик эчтәлеге, проблематикасы, образлар системасы. Шәхес һәм коллектив мөнәсәбәтенең сурәтләнеше.

100. Ә. Еникинең сугыш чоры иҗаты һәм сугыштан соңгы юмористик хикәяләре, повестьләры. Язучының “Бала”, “Кем җырлады?”, “Матурлык” хикәяләрендә психологизм алымнары.

101. Ә. Еникинең “Әйтелмәгән васыять” повестында тормыш диалектикасы.

102. Ә. Еникинең “Саз чәчәге” повестында эчке һәм тышкы конфликт.

103. Ә. Еникинең “Рәшә” повестында кеше характерларын сурәтләү алымнары.

104. Нурихан Фәттахның тормыш һәм иҗат юлы. “Әтил суы ака торур” әсәренең әдәби эшләнеше.

105. Мөхәммәт Мәһдиевнең тормыш һәм иҗат юлы. Татар прозасына алып килгән яңалыклар, әсәрләренең тема, жанр ягыннан төрлелеге, сюжет-композиция үзенчәлекләре. “Фронтовиклар”, “Без – кырык беренче ел балалары”, “Торналар төшкән җирдә” әсәрләре.

106. 60-80 еллар поэзиясе (Г.Афзал, И.Юзеев, Р.Фәйзуллин, Ш.Галиев һ.б.). Поэзиядә уйланучан башлангычның көчәюе, лирик каһарманның рухи дөньясы катлауланулуы, зиһен һәм фикер эшчәнлеген тулырак ачарга омтылыш. Лирик агымның көчәюе. өлкән буын шагыйрләренең иҗат активлыгы үсүе (Х.Туфан, С.Хәким, Ш.Маннур, М.Садрый, Н.Арсланов һ.б).

107. Илдар Юзеев иҗаты. “Өчәү чыктык ерак юлга” поэмасы.

108. Р. Фәйзуллин иҗаты. “Нюанслар иле” циклы.

109. 60-80 еллар татар драматургиясендә замандаш герой проблемасы. Хәзерге драма иҗаты үсешендәге мөһим тенденцияләр, сыйфатлар (Р.Ишморат, Н.Исәнбәт, Ф.Хөсни, М.Әмир, А.Гыйләҗев, Х.Вахит, Т.Миңнуллин, И.Юзеев һ.б.)

110. Туфан Миңнуллин драматургиясе. Пьесаларының жанр, тематик төрлелеге.“Әниләр һәм бәбиләр”, “Әлдермештән Әлмәндәр”, “Үзебез сайлаган язмыш” әсәрләре.

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ

60-80 нче еллар драматургиясендә күтәрелгән рухи-әхлаки проблемалар картасын төзегез.

Бөек Ватан сугышы елларындагы геронының рухи-әхлакый сыйатларын чагылдырган таблица төзегез.

30 нчы еллар афәтен сурәтләгән әсәрләрдә чагылган төп темаларны язып чыгыгыз.

М.Гафуриның «Кара йөзләр» повестенда шул чордагы әхлак кануннарының бирелешен ачыклагыз.

Г.Ибраһимов иҗатында әхлак кануннарын бозучы геройларны табыгыз.

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

1917-1927 еллар әдәбиятында гыйсьянчы шагыйрь кем ул?
С.Рәмиев
Дәрдмәнд
Һ.Такташ
М.Гафури

Мәҗит Гафуриның «Шагыйрьнең алтын приискасында» әсәрендә шагыйрь образы артында торган шәхес
Дәрдмәнд
Сәгыйть Рәмиев
Сәгыйть Сүнчәләй
М.Гафури

Нәкый Исәнбәтнең төгәл фамилиясе
Сабиров
Исәнбәтов
Закиров
Галиев

Хәсән Туфанга тугач та бирелгән фамилия
Бибисарин
Туфанов
Гөлзизин
Хәзрәтов

Галимҗан Ибраһимовның натурализм алымы белән язылган әсәре
«Алмачуар»
«Адәмнәр»
«Кызыл чәчәкләр»
«Тирән тамырлар»

Һади Такташның Кабил образы кергән әсәрен атагыз.
«Мокамай»
«Ак чәчәкләр»
«Җир уллары трагедиясе»
«Сыркыды авылы»

«Җир уллары трагедиясе»нең иҗат ителгән урынын атагыз
Казан
Бохара
Ташкент

Кәрим Тинчуринның күпчелек сәхнә әсәрләренә музыканы язган композитор
Ф.Яруллин
С.Сәйдәшев
Н.Җиһанов

Гадел Кутуйны илкүләмендә таныткан әсәре
«Тапшырылмаган хатлар»
«Сагыну»
«Рөстәм мажаралары»
«Рәссам»

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» әсәренең жанры
автобиографик повесть
эпистоляр повесть
социаль-психологик повесть
романтик повесть

Гадел Кутуй беренче шигырьләрен язган ижат юнәлешен атагыз
футуризм
имажинизм
символизм

Егерменче елларда Гадел Кутуй җитәкләгән әдәби түгәрәк
«Сулф»
«Җидегәнчелек»
«Октябрь»
«Пролеткульт»

Саратский яшел гармонь,
Көмеш кыңгыраулары.
Бу көмеш кыңгырауларның
Кичке яңгыраулары.
Әллә нишләтә күңелне,
Үксеп елыйсы килә…
Елау егет эшемени,
Эх, бер җырлыйсы килә!..
Бу шигъри юлларның авторы кем?
М.Җәлил
Ф.Кәрим
Ш.Маннур
Г.Морат

Совет чоры әдәбиятына хас булган сыйфатлар
Дин, суфыйчылык карашларын алга сөрү
Миллилек, халыкчанлык сыйфатларын үстерү
Мәгърифәт, прогрессны пропагандалау
Партиялелек, сыйнфыйлык, патриотизм, интернациональлек идеяләрен культ итү
Демократизм, толерантлык, плюрализм карашларын яклау

Һади Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында Мәхмүт нинди мәхәббәт тарафдары?
саф, җаваплы мәхәббәт

ирекле мәхәббәт
җавапсыз мәхәббәт

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестында хатларны кем яза?
Искәндәр
Галия
Вәли

Х.Туфан «аяклары бәйле Прометей» дип бәяләгән әдип
Ф.Әмирхан
Г.Исхакый
Н.Думави
Ш.Камал

Әмирхан Еникинең «Туган туфрак» әсәрендә ни өчен Клара авылга кайта?
сагынганга
туганнарына кунакка
бабасының әйткән сүзләрен искә алып

«Итил суы ака торур «романының авторы кем?
Хәй Вахит
Нурихан Фаттах
Мөхәммәт Мәһдиев

Габдрахман Әпсәләмовның «Ак чәчәкләр» романында нигездә нинди профессия кешеләре сурәтләнгән?
колхозчылар
бакча үстерүчеләр
табиблар
артистлар

Бөек Ватан сугышыннан соң Башкортстан материалында язылган татар әдәбияты үрнәге
А.Расих. «Ике буйдак» романы
Ә.Еники. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе
Ш.Бикчурин. «Каты токым» романы
Г.Ахунов. «Хәзинә» романы
М.Әмир. «Миңлекамал» драмасы

Һ.Такташның кайсы шигыре 1921 елгы ачлык тәэсире астында язылган?
Ачлык патша»
«Күләгәләр»
«Урамда»
«Кеше ашаучылар»

Г.Ибраһимовның тормышы һәм иҗаты турында татар һәм урыс телләрендә монографияләр бастырган әдәбият галимен билгеләгез
Ф.Мусин
Г.Халит
М.Хәсәнов
Г.Кашшаф
Ф.Хатипов

Муса Җәлилнең татар һәм башкорт халык авыз иҗатыннан файдаланып язган әсәре
«Сандугач һәм чишмә»
«Күлмәк»
«Алтынчәч»
«Хөкем алдыннан»
«Бүреләр»

Фатих Хөснинең Бөек Ватан сугышы елларында язган повестын атагыз
«Солдат хикәясе»
«Йөзек кашы»
«Хуторда»

Октябрь революциясеннән соң мөһаҗирлеккә киткән өч әдипне күрсәтегез
Ф.Әмирхан, Г.Баттал, М.Гали
Г.Гобәйдуллин (Г.Газиз), Г.Исхакый, Г.Рәхим
С.Максуди, Г.Исхакый, Г.Баттал
Ә.Сәгыйди, С.Сүнчәләй, Г.Исхакый
Ш.Фидаи, С.Җәләл, Г.Рәхим

Татар имажинистларының төп иҗат алымнарын күрсәтегез
яңа тормыш таләпләренә җавап бирердәй яңа образларны реаль итеп гәүдәләндерү
тышкы бизәкләргә гаять зур игътибар биреп, образларны куерту
яңа сүзләр ясау, киң массага аңлашылмаган тел-сурәтләү чараларын активлаштыру
әсәрләрнең телендә варваризмны еш куллану
геройларны романтик югарылыкка күтәреп сурәтләү

Фәүзия Бәйрәмованың «Атылган йолдыз» драмасында кайсы шагыйрь образы ачыла?
Габдулла Тукай
Һади Такташ
Хәсән Туфан
Кол Гали

«1960-1980 еллар татар әдәбияты: яңарыш мәйданнары һәм авангард эзләнүләр» исемле монография авторы
Ф.Мусин
Г.Халит
Д.Зәһидуллина
Ә.Закиржанов
Ф.Хатипов

1923 елның 12 апрелендә режиссер Кәрим Тинчурин тарафыннан сәхнәгә куелган, премьера вакытында төп образны Һади Такташ уйнаган әсәр
Г.Рәхим «Идел»
Г.Ибраһимов «Кызыл чәчәкләр»
Һ.Такташ «Җир уллары трагедиясе»
Һ.Такташ «Газраилләр»
М.Гафури «Кара йөзләр»

1920 елларда әдәби иҗатка килгән авторлар:
Ш.Усманов, К.Нәҗми, Х.Туфан, М.Җәлил
Г.Ибраһимов, К.Тинчурин, Ф.Борнаш, Ф.Әмирхан

Ш.Галиев, С.Хәким, И.Юзеев, Ә.Баянов
Р.Фәйзуллин, Р.Харис, Р.Гаташ, Р.Мингалим

Жанр формасы «сатирик комедия» булган әсәр
Н.Исәнбәт «Идегәй»
К.Тинчурин «Американ»
Ф.Борнаш «Таһир-Зөһрә»
М.Фәйзи «Асылъяр»

М.Җәлилнең «Алтынчәч» әсәре
фаҗигале драма
либретто
трагедия
мелодрама

1930 елларда нахакка гаепләнеп, репрессиягә дучар булган әдип
һ. Такташ
М.Җәлил
Х.Туфан
Т.Гыйззәт

Ф.Кәрим кайда һәм кайчан туган?
1906 елда Оренбург губернасы Мостафа авылында
1909 елда Башкортстанның Бижбүләк районы Ает авылында
1900 елда Башкортстанның Салават районы Малаяз авылында

Нурихан Фәттахның «Итил суы ака торур» әсәрендә кайсы тарихи чордагы вакыйгалар сурәтләнә?
Алтын Урда
Казан ханлыгы
Болгар чоры

Сөргеннән кайтучы Х.Туфанны вокзалда Б.Гыйззәт, С.Хәким белән бергә Башкортстаннан да бер шагыйрь каршы ала. Кем ул?
Сәйфи Кудаш
Фатих Кәрим
Рәми Гарипов
Мостай Кәрим

Кайсы әсәрдә табигатьне саклау мәсьәләсе күтәрелә?
Г.Бәшировның «Җидегән чишмә»
Р.Гаташ «Ирләр булыйк»
М.Фәйзи «Кызганыч»
Г.Тукай «Көзге җилләр»

«Болганчык еллар» һәм «Мөһаҗирләр» дилогиясенең авторын билгеләгез
Ш.Камал
Г.Ибраһимов
М.Галәү
А.Гыйләҗев

«Көз иде… Җирнең шушындый

Күңелсез чагы иде
Астралар, гөлләр – кыраулы.
Каеннар сары иде.»
Бу шигъри юлларның авторы кем?
Х.Туфан
Һ.Такташ
М.Җәлил
Ф.Кәрим

«Беренче мәхәббәт» драмасының авторы кем?
Хәй Вахит
Кәрим Тинчурин
Туфан Миңнуллин

Һади Такташның «Алсу» поэмасының идеясен билгеләгез.
Яшь кешенең тормышка һәм кешеләргә якты, мөлаем мөнәсәбәте, оптимизм
Өлкәннәргә хөрмәт, әнкәйләрне кадерләү
Борынгы тарихи ядкарьләребезне саклау
Туган як белән горурлану

М. Җәлилнең иң беренче шигыре ничек атала?
«Бәхет»
«Кызыл гаскәрләргә»
«Киттеләр»

М. Җәлилнең «Сандугач һәм чишмә» әсәренең жанры?
Баллада
Поэма
Лирик шигырь

Бу әсәрләрнең кайсысын А.Гыйләҗев язган ?
«Кәҗүл читек»
«Акчарлаклар «
«Язгы кәрваннар»

Китерелгән юллар кайсы авторның нинди әсәреннән?
Сездә минем бөтен тойгыларым,
Сездә минем керсез яшьләрем
Сез үлсәгез, мин дә онытылырмын,
Яшәсәгез, мин дә яшәрмен
Г.Тукай «Китап»
М.Җәлил «Җырларым»
Һ.Такташ « Киләчәккә хатлар»
«Идегәй» дастаныннан

Н.Фәттахның «Итил суы ака торур» әсәрендә кайсы чор яктыртыла?
Алтын Урда
Казан ханлыгы
Болгар чоры

Татар әдәбиятында драма төрен үстерүгә зур өлеш керткән язучының исемен атагыз
Аяз Гыйләҗев

Туфан Миңнуллин
Нурихан Фәттах
Һади Такташ

Кайсы әсәр социалистик реализм кысаларында иҗат ителгән?
Г.Ибраһимов «Тирән тамырлар»
Р.Төхфәтуллин «Йолдызым»
Г.Камал «Банкрот»
Г.Колахмәтов «Ике фикер»

Г.Бәшировның «Намус» романы иҗат методы (агымы):
социалистик реализм
романтизм
тәнкыйди реализм;
натурализм

Р.Хәмиднең монодрамасы (бер генә персонаждан торган пьеса):
«Китәм инде»
«Олы юлның тузаны»
«Актамырлар иле»
«Синең урыныңа кайттым»

М.Мәһдиевнең Г.Тукай исемендәге бүләккә лаек булган әсәрләре:
«Без – 41 ел балалары» һәм «Фронтовиклар»
«Каз канатлары» һәм «Кеше китә - җыры кала»
«Мәңгелек яз» һәм «Ачы тәҗрибә»
«Бәхилләшү» һәм «Торналар төшкән җирдә

Түбәндәге әсәрләрнең кайсысы баллада жанрында язылган
«Вәхшәт» (М.Җәлил)
«Снайпер Мәрдан» (К.Нәҗми)
«Тимер һәм тимерче» (Ф.Кәрим)
«Партизан үлеме» (М.Садри)

Әлеге исемлектә артык булган дүртенче әсәрне билгеләгез
«Муса Җәлил» (Н.Исәнбәт)
«Үлмәс җыр» (Р.Ишморат)
«Сират күпере» (Р.Батулла)
«Моңлы бер җыр» (Т.Миңнуллин)

Г.Тукай исемендәге бүләк булдырылган ел
1955
1958
1960
1964

Кешенең табигать һәм җәмгыять белән бәйләнеше, кешелек дөньясы, яшәешнең фәлсәфи кануннары турында уйланулар Х.Туфан иҗатының кайсы чорына аеруча хас?
1920-1930 еллар
тоткынлык чоры
1960-1970 еллар
һәр чорына

Г.Бәшировның «Намус» романы иҗат методы (агымы)
социалистик реализм
романтизм
тәнкыйди реализм
натурализм

Сатирик эчтәлекле шигъриятне яңа баскычка күтәрүче әдип
Ш.Маннур
С.Хәким
Ә.Ерикәй
Г.Афзал

Ф.Кәримнең «Сибәли дә сибәли» шигыренең төп темасы
табигать күренеше
сугыш фаҗигасе
разведчик батырлыгы
фашизмга нәфрәт

Г.Тукай исемендәге Дәүләт бүләгенә лаек булган беренче әсәр
«Саз чәчәге»(Ә.Еники)
«Йолдызым» (Р.Төхфәтуллин)
«Өч аршын җир» (А.Гыйләҗев)
«Тукай» (Ә.Фәйзи)

Ә.Еникинең иҗатына һәм шәхесенә «Затлылык» дип бәя бирүче
Р.Мостафин
Р.Сверигин
М.Вәлиев
Ф.Миңнуллин

Ә.Еникинең «Әйтелмәгән васыять» хикәясендә әйдәп баручы тема
буыннар арасында рухи бәйләнеш өзелү
кешенең туган ягын, туган җирен яратуы
халыкның традицияләренә, гореф-гадәтләренә хөрмәт белән карау
яшәү һәм үлем төшенчәсен кеше бәхете белән бәйләп карау

Т.Миңнуллин трилогиясе
«Кол Гали», «Моңлы бер җыр», «Без китәбез, сез каласыз»
«Нигез ташлары»,»Монда тудык, монда үстек»,»Кырларым-тугайларым»
«Миләүшәнең туган көне», «Дуслар җыелган җирдә», «Хушыгыз»
«Әниләр һәм бәбиләр», «Сөяркә», «Йөрәк маем»

М.Мәһдиевнең «Бәхилләшү» повестенда төп герой
Исламгали
Фәләхетдин
Әхәт Яһүдин
автор-хикәяләүче

Р.Фәйзуллинның түбәндәге шигъри юлларында нинди әдәби сурәт (жанр атамасы да булып киткән) кулланылган
«Кыны тулы кан

Тышында чәчәк сурәте» («Тарих»)
антитеза
тәмсил
метафора
символ

Популяр җыр булып киткән түбәндәге шигырьләрнең авторы:«Мәтрүшкәләр», «Яшь наратлар», «Бөркет турында җыр», «Серле чәчәк»
И.Юзеев
Зөлфәт
Р.Фәйзуллин
М.Шиһапов

М.Хәсәновның «Язгы аҗаган» романында әйдәп баручы конфликт
аталар һәм балалар арасында
«мәхәббәт өчпочмагы» на нигезләнгән
кеше һәм гаделсез җәмгыять арасында
геройларның эчке каршылыгы

Г.Афзалның «Мыек борам» шигырендә кулланылган юмор-сатира алымы
гадәттән тыш арттыру
ачы итеп көлү
үз итеп көлү
мактаган булып көлү

Зөлфәтнең түбәндәге шигъри юлларында кулланылган әдәби алым
«Йөрәгемне былбыл чакты минем,
Кара елан миңа сайрады»
метафора һәм аллегория
эпитет һәм көчәйтү
чагыштыру һәм кабатлау
символ һәм сынландыру

Т.Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» пьесасында төп конфликт характеры
иҗтимагый
әхлакый
фәлсәфи
идеологик

Кәрим Тинчурин кайчан туган?
1906 елның 15 феврале
1887 елның 15 сентябре
1901 елның 1 гыйнвары

Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» әсәре
драма
хикәя
повесть

«Сүнгән йолдызлар» драмасының авторы
Г.Камал
К.Тинчурин

М.Фәйзи

Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасының төп герое
Сәрвәр
Фатыйма
Гөлнур

Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында Сәрвәр кем белән кала?
Исмагыйль
Надир
вафат була

Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында Исмагыйль нинди төш күрә?
бай булуын
йолдызлар сүнүен
сугыш башлануын

Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында сугыш башлануын ишеткәч Надир нәрсә эшли?
кайгыра
борчыла
шатлана

Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында ни өчен Сәрвәр Исмәгыйльнең колагына дару сала?
коткарып калу өчен
сугышка җибәрмәү өчен
дәвалау өчен

Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында Сәрвәрнең акылдан язуында кем гаепле?
Надир
Исмагыйль
сугыш

Һади Такташ кайчан туган?
1923 елның 23 мае
1901 елның 1 гыйнвары
1906 елнын 15 феврале

«Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасының авторы кем?
Муса Җәлил
Һади Такташ
Фатих Кәрим

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында төп геройларның берсе
Алсу
Зөбәйдә
Хәят

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында кем турыдан-туры мәхәббәттән тәүбә итүе турында хәбәр итә?

Лирик герой
Зөбәйдә
Мәхмүт

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында лирик герой өчен яшьлек
кыска
озын
билгесез

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында Зөбәйдәнең мәхәббәте кайсы ел фасылында чәчәк ата?
кыш
яз
көз

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында айның йөзендә нәрсә күренә?
кайгы нуры
бәхет нуры
кояш нуры

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында ничә герой бар?
ике
дүрт
өч

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында ай
хатын-кыз
ир-ат
билгесез зат

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында Мәхмүт нинди мәхәббәт тарафдары?
саф, җаваплы мәхәббәт
ирекле мәхәббәт
җавапсыз мәхәббәт

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе»поэмасында лирик геройның йөрәге белән нәрсә идарә итә?
хис
бер кыз
гакыл

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасы ахырында табигатьтә нинди үзгәреш була?
яз килә
буран котыра
яңгыр ява

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында иң беренче балага күлмәкне кем тегә?
Зөбәйдәнең әнисе
Зөбәйдә
әбисе

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасында Зөбәйдәнең рәсеме альбомның нинди урынында?
күзгә бәрелеп торган урынында
яшерен урында
урта битендә

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасы язылган вакытта Зөбәдәнең ничә баласы була?
бер
ике
алты

Һ.Такташның «Мәхәббәт тәүбәсе» поэмасының беренче юлында мәхәббәт турында сүз бара?
әйе
юк
яртылаш

Гадел Кутуй
шагыйрь
язучы
әкиятче

«Тапшырылмаган хатлар» повестенең авторы
Фатих Кәрим
Гадел Кутуй
Сибгат Хәким

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте нинди стильдә язылган?
әдәби
эпистоляр
рәсми

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестында ничә герой бар?
өч
биш
бер

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестында хатларны кем яза?
Искәндәр
Галия
Вәли

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестында Галия нинди һөнәр иясе?
укытучы
табибә
гади эшче

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестында Галиянең ничә баласы бар?
дүрт
бер
ике

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте нинди телләргә тәрҗемә ителгән?
рус
поляк
бик күп телләргә

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестында Галия ни өчен көндәлекләр яза?
тормышын җайлау өчен
вакыт үткәрү өчен
истәлек өчен

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестендә Галия белән Искәндәр бер-берсенә ничек гашыйк булалар?
эчке матурлыкларына карап
тышкы матурлыкларына карап
бер-берсен күптән белгәнгә күрә

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестендә Галия укуын тәмамлаганнан соң кайда эшли?
авылда
шәһәрдә
бистәдә

«Рөстәм мажаралары» исемле «хыялый»романны кем язган?
Г.Кутуй
Һ.Такташ
Х.Туфан

Гадел Кутуй драматургия өлкәсендә эшләгәнме?
әйе
юк
белмим

Гадел Кутуй Бөек Ватан сугышында катнашканмы?
юк
әйе
белмим

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повесте ахырында Галия кем белән кала?
Искәндәр
Вәли
балалары белән генә

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестенда Искәндәр
җырчы
язучы
эшче

Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестенда нинди мәсьәләләр күтәрелә?
мәхәббәт
гаилә
дуслык

Муса Җәлил
шагыйрь
патриот шагыйрь
язучы

«Моабит дәфтәрләре»җыентыгының авторы кем?
Ф.Кәрим
А.Алиш
М.Җәлил

М.Җәлил шигырьләре
«Сибәли дә сибәли»
«Бүреләр»
«Туган авыл»

М.Җәлилнең «Кошчык» шигырендә лирик герой халәте нәрсәләр белән чагыштырыла?
тирес корты
кошчык
җил

М.Җәлилнең «Тупчы анты»җыентыгы ничәнче елда басыла?
1941
1942
1944

М.Җәлилнең шигырьләре ничә телгә тәрҗемә ителде?
бишкә якын
унга якын
утызга якын

«Сибәли дә сибәли» шигыренең авторы кем?
М.Җәлил
Ф.Кәрим
С.Хәким

Ф.Кәримнең « Разведчик язмалары» повестендә лирик геройның дусты кем?
Солтан
Акморат
Сәлим Гәрәевич

«Өф- өф итеп» шигыренең авторы кем?
Гамил Афзал
Хәсән Туфан
Сибгат Хәким

«Кайсыгызның кулы җылы» шигыренең авторы кем?
М.Җәлил
С.Хәким
Х.Туфан

Хәсән Туфанның иҗаты нинди мотивлар белән сугарылган?
кешене зурлау

яманлау
көлү

С.Хәким нинди темаларга иҗат итә?
туган як
кошлар
мәхәббәт

С.Хәким шигырен табыгыз?
«Башка берни дә кирәкми»
«Ә үткәнгә хатлар бармыйлар»
«Кошчык»

«Әйтелмәгән васыять» әсәренең авторы кем?
Әмирхан Еники
Туфан Миңнуллин
Хәй Вахит

«Беренче мәхәббәт» драмасының авторы кем?
Хәй Вахит
Кәрим Тинчурин
Туфан Миңнуллин

Әмирхан Еникинең «Туган туфрак» әсәрендә ни өчен Клара авылга кайта?
сагынганга
туганнарына кунакка
бабасының әйткән сүзләрен искә алып

«Итил суы ака торур «романының авторы кем?
Хәй Вахит
Нурихан Фаттах
Мөхәммәт Мәһдиев

СПИСОК АВТОРОВ ДЛЯ ЗАУИЧВАНИЯ СТИХОТВРЕНИЙ (ПО ВЫБОРУ ПО 2 СТИХОТВОРЕНИЯ КАЖДОГО АВТОРА)

М.Гафури, Г.Кутуй, Һ.Такташ, Х.Туфан, Ф.Кәрим, М.Җәлил, Н.Арслан. Ш.Галиев, Р.Миннуллин, Р.Файзуллин, Р.Харис, Р.Гаташ.

СПИСОК ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ.

Әмир М. Хикмәтуллинның маневрда күргәннәре. Агыйдел. Әмирхан Ф. Тәгъзия. Шәфигулла агай. Чәчәкләр китерегез миңа! Бәширов Г. Сиваш.

Бурнаш Ф. Чәчәктән һәйкәл. Ак каен. Таһир-Зөһрә.

Галәү М. Болганчык еллар. Мөһаҗирләр.

Гафури М. Кызыл байрак. Кара йөзләр. Шагыйрьнең алтын приискасында. Кеше ашаучылар.

Гыйззәт Т. Наемщик. Чаткылар. Ташкыннар.

Гыйффәт С. Кара көчкә. Көз. Ил агаларына. Илем. Ирек җыры. Актык теләк. Углымның җыры. Тормыш көзгесе.

Ибраһимов Г. Яңа кешеләр. Алмачуар. Адәмнәр. Кызыл чәчәкләр. Тирән тамырлар. Татар хатыны ниләр күрми. Казакъ кызы.

Исәнбәт Н. Син сазыңны уйнадың. Хуҗа Насретдин. Идегәй.

Исхакый Г. Дулкын эчендә. Өйгә таба. Локман Хәким. Көз. Җан Баевич. Олуг Мөхәммәд.

Камал Ш. Таң атканда. Матур туганда. Габбас Галин.

Кутуй Г. Тапшырылмаган хатлар.

Рәхим Г. Идел.

Такташ Һ. Газраилләр. Караңгы төннәрдә. Күктән сөрелгәннәр. Җир уллары трагедиясе. Таң кызы. Урман кызы. Зәңгәр күзләр. Гыйсъян. Кояш күктә шулай мәңге йөзәр. Такташ үлде. «А, партия...». Сыркыды авылы. Әйдә, энем! Мәхәббәт тәүбәсе. Ертык бүрек. Болай... гади җыр гына. Ак чәчәкләр. Мокамай. Алсу. Киләчәккә хатлар. Камил. Күмелгән кораллар. Югалган матурлык.

Тинчурин К. Американ. Җилкәнсезләр. Сүнгән йолдызлар. Зәңгәр шәл. Мәрҗәннәр.

Туфан Х. Барабыз. Ташла, кызый. Тегеләрнең кызы. Зәңгәр Бүре. Урал эскизлары. Ике чор арасында. Башлана башлады. Бибиевләр. Луиза. Ак каен. Озату. Узып барышлый. Ант. Сүзсез генә. Ә йолдызлар дәшми. Сәлам әйтегез. Ташкент багларында. Күмелгән эзләр истәлеге. Очрашырбыз әле.

Усманов Ш. Канлы көннәрдә. Ил кызы. Краском мәхәббәте. Гает корбаны. Ачылган йозак. Легион юлы.

Фәйзи Ә. Флейталар. Яшьлек. Умырзая. Элегия. Дала һәм кеше.

Фәйзи М. Ак калфак. Урал суы буенда. Асыльяр.

Әхмәт Фәйзи. Әдипнең «Тукай» романы

Тажи Гыйззәт. «Изге әманәт», «Чын мәхәббәт» драмалары.

Габдрахман Әпсәләмов «Ак чәчәкләр» романы

Фатих Кәрим . «Язгы төндә», «Разведчик язмалары» повестьлары.

Муса Җәлилнең 1919-1940 еллардагы шигырьләре, поэмалары, либреттолары.

Муса Җәлил. «Моабит дәфтәрләре» циклы

Нәби Дәүли. «Яшәү белән үлем арасында», «Җимерелгән бастион» әсәрләре.

Мирсәй Әмир. «Миңлекамал», «Тормыш җыры», «Саф күңел?» романы.

М.Әмирнең «Агыйдел» повесте.

Ибраһим Газинең «Онытылмас еллар» трилогиясе.

Салих Баттал. «Олы юл буйлап», «Сигезенчесе кем?» әсәрләре.

Нәкый Исәнбәт «Мәръям», «Муса Җәлил» трагедияләре

Нури Арсланов поэзиясе.

Әнвәр Давыдов поэзиясе.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.04.05 ТАТАРСКАЯ ДЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

8. Целью дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-5 – способность осуществлять педагогическое сопровождение социализации и профессионального самоопределения обучающихся;

ПК-7 – способность организовывать сотрудничество обучающихся, поддерживать их активность, инициативность и самостоятельность, развивать творческие способности.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Татар балалар фольклорының жанрын билгеләргә
Казлар канат бирсен,
Торналар аяк бирсен,
Бүдәнәләр май бирсен,
Ябалаклар йон бирсен,
Балам зур үссен,
Үс-үс-үс-с!
юаткыч
тизәйткеч
мавыктыргыч
такмаклар
бишек җыры

1778 елда Мәскәү университеты типографиясендә басылып чыккан беренче «Татар теле әлифба»сының авторы
Кол Гали
Мәхтүм бине Гали
Сәгыйд Хәлфин
Кормаши
Колмөхәммәд

Татар балалар фольклорының жанрын билгеләргә
Башта башлап таш баскыч башына бас.
Баскыч башына башыңны бәрмә.
юаткыч
тизәйткеч
мавыктыргыч
такмаклар
бишек җыры

Әкияттәге Сокның туганы
Сук
Сөмбел
Сак
Сакбай

“Сарык белән Кәҗә” әкиятендәге капчыкта бүре башы ничәү булган
3
7
13

1

“Сертотмас үрдәк” әкиятендә үрдәккә яхшы киңәш бирүче иң игелекле герой хуҗа
аю
төлке
мәче

“Ат, Өчиле, Сасна” сүзләре кайсы әсәрдән алынган
“Өчиледә булган хәлләр”
“Исемдә калганнар”
“Алмачуар”
“Өч сорау”

Татар халык әкиятләрендә генә очрый торган герой
убырлы карчык
Шүрәле
Урал батыр
Алпамша

“Карамаймалай” әкиятенең авторы
Җ. Тәрҗеманов
Р. Батулла
Н. Арсланов
М. Җәлил

“Озын Колак баласы Елак Мылак” һәм “Таңсылу әкияте” әсәрләренең автор
З. Туфайлова
З. Мансур
Х. Халиков
Р. Батулла

“Урман әкияте”, “Тылсымлы ачкыч”, “Буар елан”, “Бер малай, ике урындык” әкиятләренең авторы
Р. Хафизова
Ф. Яруллин
Р. Батулла
Л. Лерон

«Отканга мәкаль, тапкырга табышмак» (1973) китабының авторы
Салихҗан Күкләшев
Г.Тукай
Н.Исәнбәт
Тайик Яхин
Г.Ибраһимов

К.Насыйриның татар балалары өчен төзелгән беренче энциклопедик уку китабы
«Әбүгалисина»
«Үләнлек вә чәчәкләр»
«Үги кыз»
«Буш вакыт»
«Хисаблык»

К. Насыйриның татар балалары өчен беренче энциклопедик уку китабы
«Буш вакыт»
«Әбүгалисина кыйссасы»
«Кырык бакча»
«Кырык вәзир»

В.В.Радловның балалар өчен төзелгән хрестоматиясе
Әхлак рисаләсе
Белек
«Диване хикәяте татар»
Рисаләи Газизә
«Хикәят вә мәкаләт»

Балалар өчен чыгарылган беренче әдәби журнал
«Ялкын»
«Пионер»
«Сабантуй»
«Чаткылар»
«Тәрбиятел-әтфаль»

Балалар өчен әкият иҗат итүче
бала караучы
җырчы
сүз остасы
укытучы
халык

XIX йөздә иҗат иткән галим-әдип, «Шәкертлек әдәбе» китабы авторы
Касим Биккулов
В.В.Радлов
Р.Фәхретдинов
С.Хәлфин
М.Колый

XIX йөз татар балалар әдәбиятының зур бер үзенчәлеге
дидактизм
реализм
романтизм
фантастика
сыйнфыйлык

Татар әдәбиятында беренче автобиографик әсәр
«Безнең әйберләрне сатканда» (М.Гафури)
«Исемдә калганнар» (Г.Тукай)
«Караборынның дусты» (Һ.Такташ)
«Маякчы кызы» (Г.Гобәй)

“Алдакчы бозау” әсәренең авторы
Ә. Фәйзи
М. Әмир
Ф. Хөсни

Д. Аппакова

“Исемем минем дүрткүз” әсәренең авторын билгеләгез
Р. Батулла
Р. Хафизова
Ф. Яруллин
Л. Лерон

Беренче мәртәбә татар балаларына туган телләрендә комикслар (мультиклар) язган автор
Ф. Яхин
Л. Лерон
Р. Миңнуллин
Р. Мингалим

“Шофер булам”, “Тормыйм эле елап та” шигырьләренең авторы
З. Туфайлова
Д. Аппакова
Р. Вәлиева
Р. Хафизов

Г.Тукайның хезмәттән башка яшәү мөмкин түгеллеген күрсәткән әсәре
Япон хикәясе
Туган авыл
Шүрәле
Фатыйма белән сандугач
Гали белән кәҗә

Г. Тукайның халык әкиятләренә нигезләнеп язылган поэмалары
“Туган авыл”, “Көз”, “Җәй көннәрендә”
“Япон хикәясе”, “Кызыклы шәкерт”
“Энҗе бөртекләре”, “Мияубикә”
“Шүрәле”, “Су анасы”, “Алтын әтәч”

Кайсы шәһәр Г. Тукайның тормыш юлы һәм иҗаты белән бәйләнмәгән
Казан
Уфа
Җаек
Самара

Ф.Әмирханның хезмәт иясе баласына теләктәшлек итү, аның бай эчке дөньясын, рухи матурлыгын ачучы ятим бала образын сурәтләгән хикәясе
«Ул үксез бала шул»
«Корбан»
«Сарыкны кем ашаган?»
«Кыр казы»
«Канатлы тай»

Ф. Әмирханның “Ул үксез бала шул” әсәренең герое
Вәли
Әхмәдулла
Нури

Шәмси

М.Гафуриның кыз балаларга багышланган шигыре
«Ана теле»
«Балалар һәм китап»
«Кош белән балалар»
«Кырда»
«Укучы кызга»

М.Гафуриның караңгы үткәнне тәнкыйтьләү аша социалистик көнкүрешне раслаучы әсәре
«Сулган гөлләр»
«Ялчы»
«Актырнак»
«Ана белән кыз»
«Мәймүн белән күзлекләр»

Г. Ибраһимовның “Яз башы” әсәренең төп герое
Салих
Вәли
Апуш
Әхмәдулла

Г.Ибраһимовның бәхет проблемасы, эшчән бала образын сурәтләгән хикәясе.
«Карт ялчы»
«Кызыл чәчәкләр»
«Корбан»
«Алмачуар»
«Кәҗүл читек»

Татар совет балалар әдәбиятында психологизм юнәлешенең дәвам итүендә Г.Ибраһимов иҗат иткән нинди геройның, образның роле зур
Солтан
Әйдүк
Закир
Вахит
Гомәр

Һ.Такташның яңа тормышны чагылдырган уңышлы проза әсәре
«Ак чәчәкләр»
«Җир уллары»
«Караборынның дусты»
«Мокамай»
«Ләйлә»

Әйдүк – Һ. Такташның кайсы әсәренең герое
“Кыр казлары”
“Тәүфикълы песи”
“Караборынның дусты”
“Алсу”

Һ. Такташ кайсы шигырендә эш сөймәүче, вакытны бушка уздыручы, җыйнаксыз балаларны тәнкыйть утына алган

“Нәни разбойник”
“Чиста бул!”
«Караборынның дусы»
“Камали карт белән улы Әхмәт”

Һ. Такташның гражданнар сугышы чорын, андагы балалар тормышын чагылдырган психологик әсәр

“Ләйлә”
“Караборынның дусты”
“Алсу”
“Мәчеләр күз яше”

М.Җәлилнең шәхси мәнфәгатьләрдән караганда иҗтимагый мәнфәгатьләрне өстен куйган шигыре

«Чишмә»
«Бакчада өмәдә»
«Күрсәт әле, Куян»
«Күке»
«Шмидт бабай»

А.Алиш талантының иң югары ноктасын тәшкил итүче әкияте

«Нечкәбил»
«Чукмар белән тукмар»
«Бозлар-явызлар»
«Капкорсак патша»
«Куян кызы»

Ф.Кәриминең бала (Җиһангир) образын иҗат итү өлгесен башлап күрсәтүче (белемлек белән наданлык контрастын кискенләштерүче) хикәясе

«Тәрбияле бала»
«Зур гөнаһлар»
«Кырык бакча»
«Мәгъсүм»
«Җиһангир мәхдүмнең авыл мәктәбендә укуы»

Ф.Кәримнең юмористик планда язылган, халыкның тапкыр, көлкеле әкиятләренә якын поэмасы

«Пионерка Гөлчәчәккә хат»
«Аучы»
«Тирән күл»
«Гармунчы аю белән җырчы маймыл»
«Үлем уены»

Г.Гобәйнең «Каланча» повестенда сурәтләнгән төп герой

Сәлим
Марат
Илсөяр
Тажи
Хәлим

Ә. Фәйзине татар балалар әдәбиятында язучы итеп таныткан әсәре
“Бал корты”
“Ак аю”
“Рөстәм”
“Тукай”

Н.Исәнбәтнең «Балалар фольклоры» җыентыгы чыккан ел
1853
1880
1900
1941
1936

Б. Рәхмәтнең беренче шигыре нинди гәзит битләрендә басылып чыга
“Ак юл
“Идел”
“Ялкын”
“Шура”

Д. Аппакованың әсәрен билгеләгез
Куянкай”
“Йолдызкай”
“Кыр казы”
“Курайчы малай”

Д.Аппакованың “Шыгырдавыклы башмаклар” әсәрендәге кызларның исемнәрен билгеләгез
Гөлшат һәм Ләйлә
Сөмбел һәм Сара
Нәсимә һәм Рәсимә
Роза һәм Рәсимә

Д. Аппакованың “Йолдызкай” әсәрендә Йолдызкай – кем ул
песи
көчек
попугай
бозау

З. Туфайлова үзенең кайсы әсәрендә әби белән бала мөнәсәбәтен аеруча яратып тасвирлый
“Тормыйм әле елап та”
“Кем җитәкли?”
“Башмагыңны кага тор”
Ләйлә саный белә”

Ә. Бикчәнтәеваның “Бүләк” исемле шигырьләр җыентыгы ничәнче елда чыга
1939
1940
1950
1947

Ж. Тәрҗемановның кайсы шигырьләр җыентыгы Татарстан язучылар берлегенең А. Алиш исемендәге әдәби бүләге белән бүләкләнде

“Чүкеч, пычкы, балта, ышкы”
“Күзле кычыткан”
“Бизмән йолдызлыгы”
“Туп”

Түбәндәге шигырьләрнең кайсысы Ж. Тәрҗемановныкы түгел

“Ачкыч һәм баскыч”
“Яшел чыршы”
“Малайларга, кызларга “
“Шуктуган”.

Фоат, Алик, Камил – бу геройлар Л. Ихсановаңың кайсы әсәреннән

“Наил һәм Фаил”
“Саралан малайлары”
“Робинзоннар лагеренда”
“Космонавтлар урамы”

Ш. Галиевның беренче җыентыгын билгеләгез

“Камырша”
Бүләк”
Бишек җыры”
“Илдус”

Р. Хафизованың кайсы әкияте болай башланып китә

“Чикләвекле күл буендагы урманда Йомрыборын тиен яшәгән. Ул бик шаян, җитез булган. Үзе йодрык хәтле, ә койрыгы көлтә хәтле. Тиен үзенең койрыгын бик яраткан, кадерләп кенә йөрткән, юган, чистарткан....”

“Сак-Сок тавышы”
“Мәк чәчәкләренең сере”
“Кыңгыраулар җыры”
“Кирлемән”

Т. Миңнуллинның кайсы шигыре китап булып чыккан

“Иптәш командир”
“Гафият турында әкият”
“Айбулат”
“Авыл эте Акбай”

М.Горький «Балалар китабы мавыктыргыч булырга тиеш» дигән бурыч куя. Мавыктыруның бер чарасы

уен
шаяру
юмор
риторика
сүз уйнату

Иске хорафатларга каршы көрәшнең бер чагылышы буларак XX йөз башы балалар әдәбиятына кергән яңа тема

атеизм
ятим бала

туган илгә мәхәббәт
музыка
укуга, белемгә омтылу

Бөтенсоюз пионер оешмасының төзелү елы
1922
1923
1918
1924
1917

Халыкара Г.Андерсен исемендәге Почетлы дипломга лаек якташ балалар язучысы Н.Исәнбәт
Г.Ибраһимов
Р.Миңнуллин
Р.Вәлиева
Р.Гаташ

Комик герое Шәвәли образы белән танылган балалар язучысы
Р.Вәлиева
Ш.Галиев
Р.Миңнуллин
Ж.Тәржеманов
Б.Рәхмәт

30 елларда татар балалар әдәбиятында формалашкан жанр төре
роман
повесть
баллада
мәсәл

Бөек Ватан сугышы вакыйгаларын фантастик жанрда яктырткан бердәнбер әсәр
Г.Кутуй «Рөстәм маҗаралары»
Г.Бәширов «Сиваш»
Г.Кутуй «Тапшырылмаган хатлар»
Д.Аппакова «Йолдызкай»
Ә.Бикчәнтәева «Гөлсара»

«Койрыклар», «Нечкәбил», «Тукмар белән Чукмар» әкиятләренең авторын билгеләгез
Г. Тукай
М. Гафури
А. Алиш
Д. Аппакова

“Тәүфыйклы песи” җыентыгының авторы
Ш. Галиев
М. Җәлил
Һ. Такташ
Р. Валеева

“Шәвәли хәйләсе” җыентыгының авторы

Б. Рәхмәт
Ш. Галиев
Г. Тукай
Э. Шарифуллина

“Алма бабай” җыентыгының авторы
М. Җәлил
А. Алиш
Р. Вәлиева
Р. Миңнуллин

“Нәниләр китабы” җыентыгының авторы
Р. Миңнуллин
Э. Шәрифуллина
Һ. Такташ
Р. Вәлиева

“Ничек, нинди, ни төсле?” җыентыгының авторы
Р. Вәлиева
Э. Шәрифуллина
М. Җәлил
Д. Аппакова

Балалар өчен шигырьләр, әкиятләр, җырлы-биюле уеннар, җырлар иҗат итүче, “Дәү әнигә барабыз” җыентыгының авторы
Р. Хафизова
Э. Шәрифуллина
Р. Вәлиева
Ш. Галиев

Татар балалар драматургиясен “Гафият турында әкият”, “Авыл эте Акбай”, “Акбай белән Кыш бабай” белән баеткан язучы, Татарстан республикасы Дәүләт Советы депутаты
Т. Миңнуллин
Р. Миңнуллин
Р. Вәлиев
Һ. Такташ

“Көләч көзге” аша балаларны елмайтучы юмор остасы
Р. Вәлиев
А. Алиш
М. Җәлил
Ш. Галиев

Төрле кош-корт, киек-җәнлек, кыргый һәм йорт хайваннары нинди төр әкиятләрнең геройлары
тылсымлы әкиятләр
хайваннар турындагы әкиятләр
көнкүреш әкиятләре
дөрес җавап юк

«Кыйссаи Йосыф» поэмасының төп геройлары
Йосыф белән Зөләйха

Ләйлә белән Мәҗнүн
Фәрһад белән Ширин
Таһир белән Зөһрә

«Эшкә өндәү», «Сабыйга» шигырьләренең авторы
М. Гафури
Ш. Галиев
К. Гали
Г. Тукай

“Тукай” романының авторы
Г. Тукай
Ә. Фәйзи
Г. Ибраһимов
М. Гафури

“Кыр казы” әсәренең авторы
Г. Ибраһимов
Р. Вәлиев
А. Алиш
М. Гафури

“Гармунчы аю белән җырчы маймыл”, “Пионерка гөлчәчәккә хат” әсәрләренең авторы
М. Җәлил
А. Алиш
Ф. Кәрим
М. Гафури

Н. Дәүлинең “Бәхет кайда була?” шигырендә төп геройлар
Галимҗан белән Илдус
Гали белән Вәли
Илдар белән Илнар
Наил белән Фаил

Ш. Гаевка кайчан Татарстанның халык шагыйре дигән мактаулы исем бирелде
1990
1995
1996
1985

“Кырык вәзир кыйссасы”ның авторын билгеләгез
К. Гали
Г. Тукай
К. Насыйри
Г. Ибраһимов

“Балалар, әйдә мәктәпкә”, “Хәят”, “Кыш көннәре”, “Сабый”, “Бәллүр” шигырьләренең авторы
Г. Тукай
Ш. Галиев

Г. Ибраһимов
Дәрдемәнд

“Кәҗүл читек”, “Калуш”, “Сөннәтче бабай” әсәрләренең авторы
Г. Исхакый
Г. Тукай
Дәрдемәнд
К. Гали

“Ак каен” җырының авторы
Р. Миңнуллин
З. Ярмәки
Р. Вәлиев
Р. Хафизова

“Яңа кыйраәт” (“Яңа уку китабы”), “Мәктәптә милли әдәбият дәресләре” (“Балалар күңеле”) уку китаплары, дәреслекләр авторы
К. Насыйри
Г. Тукай
К. Гали
Г. Ибраһимов

“Нәҗип”, “Корбан”, “Ул үксез бала шул” хикәяләренең авторы
Ф. Әмирхан
Г. Тукай
М. Гафури
Ф. Хөсни

«Кыйссаи Йосыф» поэмасының авторы
Г. Тукай
Г. Исхакый
К. Гали
Г. Ибраһимов

“Бишек җыры”, “Кызыма”, “Кечкенә дуслар”, “Суык бабай” шигырьләренең авторы
М. Җәлил
Һ. Такташ
А. Алиш
Р. Миңнуллин

“Замана балалары”ның авторы
Ә. Фәйзи
Г. Гобәй
Б. Рәхмәт
Н. Исәнбәт

“Сараның башыннан үткәннәре”, “Кечкенә Бануның тарихы”, “Елка бүләге” әсәрләренең авторы
Д. Аппакова
Б. Рәхмәт
Р. Вәлиева
Э. Шафигуллина

Татарстан Республикасының Г. Тукай исемендәге Дәүләт бүләге лауреаты, Г. –Х. Андерсон исемендәге Почетлы диплом иясе

Ж. Дәрземанов
Л. Лерон
Р. Мингалим
Ш. Галиев

“Пони малае нәни Җирәнкәй”нең авторы

Х. Халиков
М. Җәлил
И. Юзиев
Р. Вәлиева

Бу өзек Р. Миңнуллинның кайсы шигыреннән

Әгәр дә ул серне чишсәм,
Көлер идегез бугай,
Тәлинкәне мин ватканны
белер идегез бугай...

“Өлкәннәр”
“Әйтмим”
“Яз булмас микәнни?”
Әнвәрнең хыялы”

1980 елда Татарстан китап нәшриятында басылып чыккан “Татар балалар поэзиясе антологиясе”нең төзүчеләре

Ф. Мостафин, Г. Ибраһимов
Г. Ибраһимов, Ф. Яхин
Н. Исәнбәт, Г. Рәхим, Р. Кукушкин
Г. Ибраһимов, М. Җәлил

“Космонавтлар урамы”, “Наил һәм Фаил”, “Милиционер малае” әсәрләренең авторы

Р. Вәлиева
Ш. Галиев
Л. Ихсанова
Ф. Шафигуллин

“Таш алиһә”, “Ерак планетада”, “Кайтыр юллар” әсәрләренең авторы

А. Тимергалин
Л. Ихсанова
Ф. Шафигуллин
Г. Гобәй

Татар әдәбиятында фәнни-фантастика жанрын үстерүгә күп көч салган һәм хәзергәчә бу жанрда эшләп килгән “саф фантастик” язучы

Л. Лерон
Ф. Яруллин
А. Тимергалин
Х. Халиков

Бу шигырь юлларының авторын билгеләгез

Туган ил ул – алтын арышлар,
Туган ил ул – зифа камышлар,
Туган ил ул – иркен болыннар,
Болыннарда нәни колыннар.

Р. Хафизова
З. Туфайлова
Л. Ихсанова
Л. Лерон

“Кәккүк”, “Нужа”, “Апаема” шигырьләренең авторы

Р. Мингалим
Р. Вәлиева
Ж. Дәрземанов
Л. Ихсанова

Шигырьнең авторын күрсәтегез
Халык сине үзе арасыннан
Сайлап данлы постка бастырды!
Халык сиңа бөек йөрәгенең
Тирән ышанычын тапшырды.

М.Җәлил
Г.Тукай
А.Алиш
Г.Гобәй

“Азат”, “Кәрлә - мәктәп баласы”, “Айбулат”, “Авыл эте Акбай” әкият пьесаларының авторы

Т. Миңнуллин
М. Җәлил
Р. Миңнуллин
З. Туфайлова

“Совет балалар әдәбиятына иң нык игътибар!” (1934) дигән мәкалә авторы

М. Җәлил
Г. Ибраһимов
К. Насыйри
Ф. Хөсни

“Маякчы кызы” авторы, тәнкыйть тарафыннан үз стиле, үз тавышы булып җитлеккән итеп бәяләнгән язучы

Ә. Фәйзи
М. Җәлил
Г. Гобәй
Ш. Галиев

“Маякчы кызы” повестендә җырларда макталган нинди елга тасвирлана

Сөн
Агыйдел
Идел
Кама

“Бәхет орлыклары” повестенең авторы

Г. Гобәй
Л. Ихсанова
Д. Аппакова
А. Расих

Татарча беренче әлифба кем тарафыннан төзелгән
Г. Ибраһимов
С. Хәлфин
К. Насыйри
Р. Фәхретд

“Җиһангир мәхдүмнең авыл мәктәбендә укуы”, “Бер шәкерт илә бер студент” әсәрләренең авторы
К. Насыйри
Р. Фәхретдин
К. Гали
Ф. Кәрими

“Сарыкны кем ашаган?”, “Ике чебен”, “Аксак кырмыска”, “Бабай белән аю” мәсәлләренең авторы
Г. Тукай
М. Гафури
Ф. Әмирхан
М. Җәлил

“Балалар өчен беренче альбом” (1940) исемле ноталы җыр китабы чыгаручы автор
З. Ярмәки
Р. Хафизова
М. Җәлил
Л. Лерон

“Яңа елга күчтәнәч”, “Канатлы кояш” җыентыкларының авторы
Л. Лерон
Ж. Дәрземанов
Р. Мөхәммәдиев
Ф. Яхин

Шәвәли, Камырша һәм Котбетдин образларынеың дөньякүләм таныткан автор
Р. Миңнуллин
Ш. Галиев
Л. Лерон
М. Җәлил

“Энәбикә”, “Йодызлар ничәү?”, “Рәхим итегез” әсәрләренең авторы
Т. Миңнуллин
Р. Миңнуллин
Р. Батулла
Г. Кутуй

Бу шигъри юлларның авторын билгеләгез
Яз, яз, яз җитә
Тәрәзәне ачтылар,

Тып-тып-тып итә
Эре-эре тамчылар.
М. Җәлил
Ф. Кәрим
З. Ярмәки
Р. Хафизова

Бөтенсоюз пионер оешмасының төзелү елы
1922
1923
1918
1924
1917

“Нәниләр китабы” җыентыгының авторы
Р. Миңнуллин
Э. Шәрифуллина
һ. Такташ
Р. Вәлиева

“Ничек, нинди, ни төсле?” җыентыгының авторы
Р. Вәлиева
Э. Шәрифуллина
М. Җәлил
Д. Аппакова

Р. Фәйзуллинның җыентыкларын билгеләгез
“Мич башында биш мәче”, “Гөрләвек”
“Рәсем ясыйм”, “Паласны кем кагар?”
“Солдат булдым”, “Гөлназ мәктәпкә бара”
“Бер, ике, өч”, “Тәгәри китте йомгагым”

И. Газинең балаларга багышланган кайсы әсәрләре китап булып басылып чыкты
“Хәлимнең яшьлеге”
“Малайлыкта – кунакта”
“Ак сирень”
“Малай белән эт”

Шигырьнең авторын күрсәтегез
«Ул авылның – һич онытмыйм – һәр ягы урман иде,
Ул болын, яшел үләннәр хәтфәдән юрган иде.
Биредә табигать тә, авыл яшәеше һәм тормышы
да кыска гына аралыкта матур детальләр аша ачыла:
Урманында кып-кызыл кура җиләк тә, җир җиләк;
Күз ачып йомганчы: һичшиксез, җыярсың бер чиләк
М.Җәлил
Г.Тукай
А.Алиш
Г.Гобәй

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ

1. Ознакомиться с книгой К.Насыйри «Китаб-әт-тәрбия». Выписать на свое усмотрение 5 новелл.

2. Подобрать материал для праздничных мероприятий «Әкиятләр дөньясында», «Зирәкләр һәм тапкырлар», используя произведения татарского детского фольклора.

3. Выучить наизусть по 2 стихотворения М.Джалиля, Б.Рахмета, А.Файзи, Ф.Яруллина, Ш.Галиева, Р.Миннулина.

4.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. Фантастика и реальность в произведении К. Насыйри «Әбугалисина кыйссасы».
2. К. Насыйри – педагог и воспитатель.
3. Детская литература и Г. Тукай.
4. Образ Г. Тукая в литературе и искусстве.
5. Педагогические взгляды Г. Тукая.
6. Детские характеры в произведениях Г. Исхаки.
7. Детский мир в произведениях Ф. Амирхана.
8. Психологизм и драматизм в баснях М. Гафури.
9. Символические образы в творчестве Х. Такташа для детей.
10. Мир сказок А. Алиша.
11. Образы птиц и животных в татарской детской литературе последних лет.
12. Единство юмора и лирики в творчестве Ш. Галиева.
13. Образ ребенка в творчестве Р. Миннулина.
14. «Природный календарь» Г. Хасанова.
15. Разнообразие жанров в творчестве Ж. Таржеманова.
16. Вселенные дебри в прозе А. Тимергалина.
17. Синтез юмора, героизма, драматизма в произведениях Р. Башара.
18. Нравственные проблемы и их разрешение в прозе Ф. Яруллина.
19. Природные явления в стихотворениях Х. Халикова.
20. Конфликт добра и зла в пьесах Т. Миннулина.
21. Своеобразие поэзии Р. Корбана. Стиль, художественно-выразительные средства.
22. Детская драматургия и фольклор (примеры из пьес Г. Гильманова, Р.Курбана, Т.Миннулина).
23. Традиции и новаторство в поэзии Г. Гыйльманова.
24. Детский фольклор. Его значение в воспитании молодежи.
25. Учет в литературе принципа возрастных особенностей (на примере творчества Р.Курбана, Г.Гыйльманова).
26. Юмор и сатира в татарской детской литературе.
27. Отражение национального образа жизни в татарской детской литературе.
28. Разрешение проблем воспитания в цикле А. Алиша «Ана әкиятләре».
29. Этапы развития татарской детской литературы.
30. Формирование и развитие критики в татарской детской литературе
31. Образ Г. Тукая в татарской детской литературе и его художественное представление.
32. Детский мир в повестях Л. Ихсановой.
33. Временная периодика для детей.
34. Личность ребенка и его художественное изображение в современной литературе.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.04.06 ЛИТЕРАТУРА ТЮРКСКИХ НАРОДОВ

1. **Целью** дисциплины является:

• формирование профессиональных компетенций:

ПК-4 – способность использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения, качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых учебных предметов;

ПК-10 – способность проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Башкртостанда туган күренекле чуваш язучысы
К. Иванов
И.Саламбек
И.Осилин
В. Колумб

Чынгыз Айтматов кайсы халык әдәбиятына карый?
{Башкорт
Татар
Үзбәк
Кыргыз

Мостай Кәрим трилогиясенең исеме
{«Сәет Сакманов»
«Кимсетелгәннәр»
«Озын-озак балачак»

Чынгыз Айтматов язган әсәр
{«Таң җиле»
«Беренче мөгаллим»
«Өч аяклы ат»
«Кәнәри - читлек кошы»

Алишер Нәваи нинди шәһәрдә туган?
Герат
Фәргәнә
Алма-ата

Тугандаш халыклар әдәбиятын туплаучы төп нигез
{Дин
Тел
Төркилек
Тарихи уртаклык

Нәваи дәүләт эшлеклесе булганмы?
Әйе

Юк

Ч.Айтматов әсәрләрендә киң кулланылган ярдәмчел чыганаклар
{цитаталар
шигырьләр
мифлар

Алишер Нәваинең һәйкәле нинди шәһәрдә урнашкан?
{Мәскәү
Казан
Уфа
Ташкент

Чынгыз Айтматовның әнисенең исеме
Нәгыймә
Тәскирә
Мөслимә
Хәлимә

Алишер Нәваи шәрык әдәбиятының нинди жанрын үстерүгә зур өлеш кертә?
{Касыйдә
Хәмсә
Газәл

Чагтай, фарсы телләрендә иҗат итүче шагыйрь
{Мостай Кәрим
Кайсын Кулиев
Алишер Нәваи
Муса Җәлил

Решат Нури Гюнтекинның «Кәнәри – читлек кошы» әсәрендә кемнәрнең мәхәббәт тарихы тасвирлана
{Таһир – Зөһрә
Кәмрән –Фәридә
Ләйлә – Мәҗмүн
Сөһәил – Гөлдерсен

Алишер Нәваиның якын дусты
{Чыңгыз Айтматов
Кол Гали
Хөсәин Байкара
Лотфи

Алишер Нәваи милләте буенча кем?
{Каракалпак
Башкорт
Татар
Үзбәк

Кайсы әсәрләрне А.Нәваи язган ?
{«Җиде планета», «Нарспи»
«Кошлар теле», «Ләйлә һәм Мәҗнүн»

«Нарспи», «Кошлар теле»
«Диване лөгәт әт-төрк», «Кырык бакча»

«Кәнәри– читлек кошы» әсәренең авторын атагыз
{Чынгыз Айтматов
Алишер Навои
Решад Нури Гюнтекин
Мухашин Амин-ходжа Мукими

Константин Ивановның күренекле әсәре
«Нарспи»
«Җәмилә»
«Халис»
«Абай юлы»

Алишер Нәваиның «Искәндәр дивары»поэмасында кем яки нәрсә хакында сөйләнелә?
{Кытай стенасы
Александр Македонский
Идегәй
Аристотель

Чынгыз Айтматов кайдатуган?
{Башкортостан
Үзбәкстан
Кыргызстан
Татарстан

Чынгыз Айтматов әсәрләрендә төп тема
фәлсәфи
мәхәббәт
сугыш

«Айбек» романың авторы
Алишер Нәваи
Абдулла Кадыйри
Мостай Кәрим

«Өченче көн тоташ кар ява» шигыренең авторы
Мостай Кәрим
Кайсын Кулиев
Алишер Нәваи
Муса Җәлил

Әзербайҗан язучыларын билгеләгез
Низами Гаҗәви, Абай Кунанбаев, Мирза Фатали Ахундов
Низами Гаҗәви, Мирза Фатали Ахундов, Алишер Нәваи
Абай Кунанбаев, Решад Нури Гюнтекин, Кайсын Кулиев

Котб «Хөсрәү вә Ширин» әсәрен кемнең әсәренә ияреп ижат иткән?
{Сәгъди Ширази
Низами Гәнҗәви
Фирдәүси

Хафиз

«Хәмсә»гә берләшкән «Изге кешеләрнең хәйранлыклары», «Фәрһад һәм Ширин», «Ләйлә һәм Мәҗнүн», «Җиде планета», «Искәндәр дивары» поэмаларының авторы
А.Нәваи
Җами
Дехләви
Н.Ганҗәви

Алишер Нәваи кайсы еллар аралыгында «Хәмсә» җыентыгын язган?
{1483-1486 елларда
1483-1485 елларда
1482-1483 елларда
1485-1487 елларда
1480-1490 елларда

Алишер Нәваиның тәхәллүсе (псевдонимы)
{Мәҗнүн
Исәр
Кол
Фани

Хәмсә жанрына нигез салуы шагыйрь
Низами Гаҗәви
Алишер Нәваи
Абдулла Кадыйри
Фирдәүси

Хәмсә жанрына кайчан барлыкка килә?
XII
XIII
XIV
XV

Чыңгыз Айтматов әсәрен бигеләгез
«Беренче мөгаллим»
«Муса»
«Айбек»
«Үткәннәрем»

«Анамкыры» әсәренең авторы
Ч.Айтматов
М.Кәрим
К.Кулиев
А.Нәваи

Нәваиижатыныңкульминационноктасы
«Хәмсә»
«Бадурнамә»
«Бабурнамә»
«Әкиятләр иле»

Хәмсә –
Биш китаптан торган җыентык
Кеше исеме
Шәһәр исеме
Дәрәҗә, титул атамасы

Нәваиның “Фикер хәзинәсе” (1498-1499) шигъри җыентыгы нинди бүлекләрдән тора
“Балачак могҗизалары”, “Яшьлек зирәклеге”, “Гомер уртасының гажәеп җимешләре”, “Картлыкның файдалы киңәшләре”
“Балачак могҗизалары”, “Яшьлек исәрлеге”, “Гомер уртасының гажәеп җимешләре”, “Картлыкның файдалы киңәшләре”
“Балачак могҗизалары”, “Яшьлек зирәклеге”, “Гомер уртасының гажәеп җимешләре”, “Картлыкның файдасыз киңәшләре”

К.Ивановның «Нарспи» поэмасында вакыйгалар кайсы авылда бара?
Силби
Слакбаш
Ишми

К.Ивановның «Нарспи» поэмасын 60 елларда татар теленә кем тәрҗемә итә?
Шәрәф Мөдәррис
Муса Җәлил
Әхмәт Ерикәй
Абдулла Алиш

К.Ивановның «Нарспи» поэмасындагы төп геройларны билгеләгез
Нарспи, Сәтнәр,Тохтаман, Михәдәр
Нарспи, Сәтнәр,Тохтаман, Михәдәр, Микулай
Нарспи, Сәтнәр,Туктамыш, Мирхәйдәр

Чыңгыз Айтматовның әдәбиятка килүенә зур йогынты ясаган әсәр
Галимҗан Ибраһимовның «Казакъ кызы»
Лев Толстойның «Хажи Мурат»

«Төрки халыклар әдәбияты» курсына берләшкән халыклар нинди диндә торалар
Ислам, христиан, будда
Ислам, иудей, будда
Ислам динендә генә
Ислам, мәҗүси, будда

Фәндә борынгы төрки эпохасы дип йөртелгән дәвернең хронологик кысалары
VII – X гасырның беренче яртысы
I-III гасырлар
V-VI гасырның икенче яртысы

Төрки телдәге суфичылык поэзиясенең иң элгәре вәкилләреннән берсе булып (XII г.) ислам динен таратучы
Әхмәт Ясәви
Кол Шәриф
Акмулла

Аскетлык ул

югары максактлар өчен нәрсәдәндер тыелу
иске карашлылар белән яңа карашлылар арасында барган көрәш
дөрес җавап юк

Йосыф Баласагуниның 1069-1070 елларда язылган поэмачы
«Котадгу белек»
«Нуры Содур»
«Диване лөгатет төрк»

Мәхмүд Кашгарыйның әсәрен билгеләгез
{ «Котадгу белек»
«Нуры Содур»
«Диване лөгатеттөрк»

«Ыркбитиг» ничектәржемәителә
«Юраукитабы»
«Ертыкбитлек»
«Кырык битле»

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ

1. Посмотреть фильм по повести Решата Нури Гюнтекин «Королек – птичка певчая». Написать рецензию.
2. Прочитать поэму «Нарспи» К.Иванова. Провести сопоставительный анализ с произведением М.Гафури «Татар хатыны», Ф.Амирхана «Татар кызы».
3. Подготовить презентацию по истории одной из тюркских литератур.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. Этапы развития тюркской изустной литературы
2. Система жанров тюркской изустной поэзии
3. Особенности развития литературы тюркских народов Урала- поволжья 19-н.20 вв.
4. Узбекская советская литература: идейно-эстетическая природа, проблема героя.
5. Идея-проблематика современной узбекской прозы.
6. Общественно-литературная значимость творчества Ч. Айтматова
7. Особенности творчества М.Ауэзова.
8. Идейно-эстетическая природа современной киргизской литературы.
9. Тенденция развития современной литературы тюркских народов Урало-Поволжья
10. Идейно-эстетическая природа современной турецкой прозы.
11. Особенности развития современной турецкой поэзии.
12. Проблема героя в современной литературе тюркских народов России.
13. Место и роль башкирских писателей в истории развития тюркской литературы.
14. Особенности развития критики в тюркской литератур.
15. Азербайджанская литература начала XIX-XX вв.
16. Развитие башкирской литературы в 20-30 гг. XX века.
17. Творчество Абая Кунанбаева
18. Романы Абдуллы Кадири.
19. Поэзия Алишер Наваи.
20. Жизнь и творчество Афзала Тагирова.
21. Поэма «Котадгу белек» Баласагунского. Дидактическая направленность произведения.

22. Народный поэт Башкортостана Рашит Нигмати.
23. Творчество Бирды Кербабаева.
24. Древняя азербайджанская литература (VII-XVII вв.).
25. Башкирская литература после Великой Отечественной войны.
26. Формирование и развитие башкирской литературы до Великой Октябрьской литературы.
27. Узбекская литература до Великой Октябрьской революции.
28. Казахская литература до Великой Октябрьской революции.
29. Азербайджанская литература после Великой Октябрьской революции.
30. Казахская литература после Октябрьской революции.
31. Узбекская литература после Октябрьской революции.
32. Поэзия Гафура Гуляма.
33. Роман «Кан» Давыта Юлтый.
34. Каракалпакская литература.
35. Взаимосвязь родственных литератур с татарской литературой.
36. Константин Иванов иҗаты.
37. Пути формирования и развития киргизской прозы..
38. Пути формирования и развития марийской прозы.
39. Поэзия Махтумкулый.
40. Просветитель и поэт Мифтахетдин Акмулла.
41. Произведение «Диване лөгате төрек» Махмута Кашгари.
42. Творчество Мирза Фатали Ахундова.
43. Роман «Старый Мултан» Михаил Петрова.
44. Творчество Мустая Карима.
45. Творчество Мухтара Ауэзова.
46. Творчество Назара Наджми.
47. Творчество Назима Хикмета.
48. Творчество Хадии Давлетшиной.
49. Поэзия Низами Ганджави.
50. Творчество Самеда Вургуна.
51. Творчество Сайфи Кудаша.
52. Развитие тюркской литературы в XIX-XX вв.
53. Развитие тюркской литературы с древнейших времен до XVIII в.
54. Начало тюркских литератур. Орхоно-Енисейские письменности. «Юрау китабы».
55. Пути формирования и развития туркменской прозы.
56. Пути формирования и развития удмуртской прозы.
57. Творчество Хамзы Хакимзады Ниязи.
58. Пути формирования и развития чувашской прозы.
59. Повести Чингиза Айтматова.
60. Проза Чингиза Айтматова.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ТАТАРСКОМУ ЯЗЫКУ

1. Цель дисциплины является формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов

ПК-2 способностью использовать современные методы и технологии обучения и диагностики

ПК-4 способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемого учебного предмета

ПК-7 способностью организовывать сотрудничество обучающихся, поддерживать их активность, инициативность и самостоятельность, развивать творческие способности.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Коллоквиум

1. Каковы предмет и задачи методики преподавания татарского языка как науки.
2. Объясните связь методики с другими науками.
3. Перечислите основные научно-исследовательские методы методики обучения татарскому языку.
4. Дайте определение понятия «принцип».
5. Объясните основные дидактические принципы обучения.
6. Как можно объяснить принцип системности?
7. Как вы видите межпредметную связь на уроках татарского языка?
8. В чем состоит смысл работы с учащимися по воспитанию чувства национального самосознания и каковы основные пути ее реализации на уроках татарского языка?
9. Какова роль предмета татарский язык в средней школе? В чем его специфика?
10. Каковы цели обучения татарскому языку в средней школе?
11. Что входит в понятие «содержание обучения и структура школьного курса «татарский язык»?
12. Охарактеризуйте требования программы к овладению татарским языком в целом и по классам.
13. Назовите частнометодические принципы. Как они реализуются в процессе обучения?
14. Дайте определение понятия «метод». На каком основании классифицируются методы обучения татарскому языку?
15. Какие классификации методов существует в педагогике?
16. В чем суть проблемной ситуации? Какова ее роль в достижении образовательных целей?
17. Кто из методистов разрабатывал метод проблемного обучения языка?
18. В чем заключается учебная работа, выполняемая методом сообщения?
19. В чем заключается учебная работа, выполняемая методом беседы как метода обучения?
20. Назовите действующие учебники по татарскому языку. Охарактеризуйте их.
21. Объясните сущность эксперимента как научного метода.
22. Что дает учителю изучение научно-методического опыта?
23. Назовите фамилии ученых, работающих в области методики преподавания татарского языка до Октябрьской революции.
24. Кто автор «Методики преподавания татарского языка», изданной в 1918 году?
25. Кто автор методической работы «Татар теле орфографиясе һәм пунктуациясенең кыен очраклары» (1970) и что о нем можете рассказать?

26. Что такое урок?
27. Назовите типы уроков татарского языка.
28. Чем отличаются традиционные уроки от нетрадиционных?
29. Охарактеризуйте каждый тип урока.
30. Какие требования предъявляются к современному уроку?
31. Объясните коммуникативное содержание урока татарского языка?
32. Объясните понятие «структура урока».
33. На что нужно обратить внимание во время анализа урока?
34. С какой целью в школе проводятся уроки зачеты?

Примерный перечень вопросов к экзамену:

1. Цели, содержание обучения и структура школьного курса «Татарский язык».
2. Школьные программы по татарскому языку.
3. Планирование учебного материала.
4. Понятие о методике татарского языка как педагогической науке. Ее предмет и задачи.
5. История методики обучения татарскому языку.
6. Связь методики татарского языка с другими науками.
7. Методы исследования в методике преподавания татарского языка.
8. Общедидактические принципы обучения.
9. Воспитание учащихся на уроках татарского языка.
10. Развитие школьников в учебном процессе.
11. Средства обучения татарскому языку.
12. Условия эффективного проведения уроков.
13. Учебник как ведущее средство обучения.
14. Цели изучения разделов науки о языке и содержание работы, направленной на изучение разделов науки о языке.
15. Методы обучения татарскому языку.
16. Обучение учащихся самостоятельному пополнению знаний о родном языке.
17. Кабинет родного языка и литературы.
18. Фонетика и графика в школьном курсе татарского языка.
19. Содержание работы по изучению лексики и фразеологии.
20. Типы упражнений по лексике и фразеологии.
21. Изучение словообразовательных понятий в школе. Типы упражнений на уроках словообразования.
22. Содержание школьного курса морфологии. Этапы изучения морфологии.
23. Курс синтаксиса простого и сложного предложений в школе. Этапы изучения.
24. Дидактический материал по пунктуации. Методы обучения пунктуации.
25. Межпредметные связи на уроках татарского языка.
26. Урок сообщения нового материала.
27. Урок закрепления знаний, умений и навыков.
28. Урок обобщающего повторения, систематизации полученных знаний.
29. Урок контроля или проверки знаний, умений и навыков.
30. Нетрадиционные формы уроков татарского языка.
31. Анализ уроков татарского языка.
32. Использование словарей на уроках татарского языка.
33. Орфография в школьном курсе татарского языка.
34. Орфографические упражнения на уроках татарского языка.
35. Методика проведения морфологического анализа.
36. Методика проведения синтаксического анализа в школе.
37. Методика проведения фонетического анализа в школе.
38. Содержание работы по обогащению словарного запаса учащихся на уроках татарского языка.

39. Обучение различным видам речевой деятельности на уроках татарского языка.
40. Основные умения и навыки по татарскому языку учащихся 9 класса.
41. Контроль за усвоением знаний по татарскому языку, формированием языковых и речевых умений.
42. Внеклассная работа по татарскому языку.
43. Использование современных технических и информационных средств в обучении родному языку.
44. Нормы оценивания знаний и умений учащихся по татарскому языку.
45. Использование наглядности на уроках татарского языка.
46. Диктанты и методика их проведения.
47. Изложения и сочинения, методика их проведения.
48. Личность М.Курбангалиева в области методики обучения татарскому языку.
49. Роль наглядности в препогдавании татарского языка.
50. Методическая и педагогическая деятельност М.Фазлуллина.

Тесты
1 вариант

1. Мәктәптә ана телен укытуның төп максаты

1. Үз халкыңа, аның әдәби теленә, тарихына һәм мәдәниятенә мәхәббәт тәрбияләү
2. Ана телен, аның грамматик төзелешен үзләштергән, грамматик, стилистик һәм орфографик яктан дөрес сөйләм һәм язу күнекмәләренә ия булган шәхес әзерләү
3. Иҗтимагый-сәяси белемнәре тирән һәм камил булган шәхсләр тәрбияләү
4. Чит телне үз теле белән чагыштырып өйрәнә алучы шәхес тәрбияләү

2. Мәктәпләрдә татар телен укыту ничә баскычтан тора?

1. Ике баскычтан
2. Дүрт баскычтан
3. Биш баскычтан
4. Өч баскычтан

3. Икенче баскычта белем эчтәлегенең эзлекле тәртибен күрсәтегез

1. Кушма җөмлә синтаксисы
2. Стилистика һәм сөйләм культурасы
3. Фонетика һәм лексика
4. Гади җөмлә синтаксисы
5. Морфология

4. Түбәндәге билгеләмәләрнең төшенчәләр белән тәңгәллеген табыгыз

1. Туган тел
2. Икенче тел
3. Чит тел
4. Җәмгыятьтә туган теле белән берәттән һәм бертигез дәрәҗәдә аралашу чарасы
5. Кеше тарафыннан башка җәмгыятьтә аралашу мөмкинлекләрен булдыру өчен махсус өйрәнелгән тел
6. Ананың баласы туу белән аралаша башлаучы тел

5. Татар теле нинди республикаларда дәүләт теле буларак укытыла

1. Казахстанда
2. Башкортстанда
3. Татарстанда

6. Ничәнче елда татар теленнән мәктәпләр өчен беренче стабиль программалар төзелә

1. 1999 нчы елда
2. 2012 нче елда
3. 1968 нче елда
4. 1933 нче елда

7. Түбәндәге цитаталарга карата тәңгәл килгән даталарны күрсәтегез

1. Беренче стабиль программалар
2. Беренче стабиль дәреслекләр
3. 1937-1938 нче еллар
4. 1933 нче ел

8. Тел методикасының фәнни-тикшеренү методларын билгеләгез

1. Лекция
2. Методик мирасны өйрәнү
3. Күрсәтмәлелек
4. Аңлату-күрсәтү
5. Тәҗрибә

9. Татар телен укыту теориясе һәм методикасы нәрсәне билгели?

1. Укытуның максатын һәм бурычларын
2. Укытуның эчтәлеген
3. Укыту методларын һәм алымнарын
4. Белем һәм күнекмәләрне бәяләү һәм контрольдә тоту методларын
5. Барысын да

10. Татар телен укытуның гомуми дидактик принципларын билгеләгез

1. Фәннилек
2. Укучының язма эшләрен өйрәнү
3. Анкета
4. Эксперимент
5. Аңлылык

11. 1918нче елда нәшер ителгән «Татар теле методикасы» хезмәтенең авторын билгеләгез

1. Корбангалиев М.Х.
2. Фазлуллин М.А.
3. Зәкиев М.З.
4. Поварисов С.Ш.

12. Татар теле буенча мәктәптә өйрәнелә торган материалның эчтәлеге нинди фән тарафыннан

1. Педагогика
2. Психология
3. Тел белеме
4. Филология
5. Физиология

13. Түбәндәге бигеләмәләрнең төшенчәләр белән тәңгәллеген табыгыз

1. Гомумидидактик принциплар

2. Хосусыйметодик принциплар
3. Эзлеклелек
4. Фонетика һәм морфология арасында бәһләнеш булдыру

14. 2000нче елда чыгарылган «Урта мәктәп һәм гимназияләрдә татар телен укыту методикасы» дәреслегенең авторлары кем?

1. Ф.С.Вәлиева, А.Ш.Асадуллин
2. Ф.С.Вәлиева, Ф.С.Сафиуллина
3. Г.Ф.Саттаров, Р.А.Юсупов
4. Ф.С.Вәлиева, Г.Ф.Саттаров
5. Д.Г.Тумашева, М.И.Махмутов

14. Эзләнү-тикшеренү методларына керә

1. эксперимент, күзәтү, әңгәмә, әдәби чыганакларга критик анализ, педагогик тәжрибәләрне өйрәнү, анализлау һәм йомгаклау
2. эксперимент, күзәтү, анкета тутырту, аудиовизуаль метод, профильле укыту
3. эксперимент, күзәтү, тестлар үткәрү, проблемалы укыту метод, фәнни-методик мирасны өйрәнү

15. Методика өчен нигез булган фәннәр

1. педагогика, психолингвистика, философия
2. психология, педагогика, лингвистика
3. психолингвистика, педагогика, лингвистика, кибернетика

16. Эксперимент үткәрү методикасында ике төркем аерыла: беренчесендә инновацион чишелеш реальләшә һәм ул – эксперименталь дип атала; икенчесендә – шул ук чишелеш традицион формада башкарыла һәм түбәндәгечә атала

1. традицион
2. гадәти
3. контроль

17. Татар теленең гомуми дидактик принциплары

1. Фәннилек, эзлеклелек, теорияне гамәл белән бәйләү, аңлылык, укучыларга индивидуаль һәм дифференциаль якын килү принциплары
2. Фәннилек, системалылык, эзлеклелек, аңлылык, экспериментальлек принциплары
3. Фәннилек, системалылык, материалның аңлаешлы булуы, коммуникатив юнәлештә булу принциплары

18. Программа терминының аңлатмасы

1. Алдан язып кую
2. Алдан билгеләп кую
3. Бергә туплау
4. Дәресләр тезмәсе

19. 1954 нче елда нәшер ителгән “Татар телен методиасы” хезмәтенең авторы

20. Корбангалиев М.Х.
21. Зәкиев М.З.
22. Сафиуллина Ф.С.
23. Фазлуллин М.А.

24. Тәжрибәле укытучылар һәр укучыны аерым өйрәнеп, бөтен сыйныф белән эшләүгә иҗади якын киләләр, нәтиҗәдә өлгерәүче укучы да фән белән кызыксына, үз эшеннән канәгатьләнү таба, аңарда уку һәм белем алу теләге туа. Бу нинди принципка нигезләнү дигән сүз

1. Материалның аңлаешлы булуы һәм көч җитә алу принцибы
2. Укучыларга дифференциаль һәм индивидуаль якын килү принцибы
3. Дәвамчанлык принцибы
4. Теорияне гамәл белән бәйләү алымы

25. Рус урта гомуми белем мәктәпләрендә укучы татар балалары өчен дәреслек авторлары

1. Харисов Ф.Ф., Харисова Ч.М., Сафиуллина Ф.С.
2. Харисов Ф.Ф., Сафиуллина Ф.С., Корбангалиев М.Х.
3. Сафиуллина Ф.С., Зәкиев М.З., Тумашева Д.
4. Текучев А.В., Харисов Ф.Ф., Ж.Вәлиди

26. Интегратив дәресләр дип атыйлар

1. Интеграллар темасына багышланган дәресне
2. Икетеллелек шартларында үткәрелгән дәресләр
3. Предметара бәйләнешләр булган дәресләр

23. Беренче мәртәбә дәүләт тарафыннан расланган һәм дәүләт документы дип игълан ителгән программа ничәнче елда бастырыла

1. 1913нче елда
2. 1933 нче елда
3. 1952нче елда
4. 1990 нчы елда

24.Түбәндәге фикерләрне тулыландырыгыз

1. Татар теле методикасы, башка фәннәрне укыту методикасы кебек, ……ның хосусый төренә керә
2. Традицион дәрестән аермалы буларак, хәзерге дәреснең төп үзенчәлеге: ул – балаларның …… ……. үстерү

25.Икетеллелек шартларында татар телен укытуның гамәли максаты үз эченә ике бурычны ала

1. Коммуникатив һәм филологик бурычлар
2. Гамәли һәм тәрбияви бурычлар
3. Филологик һәм һөнәри бурычлар

26.Икетеллелек шартларында татар телен укытуның лингвистик принциплары

1. Концентризм, минимизация, тел белән сөйләмне аеру
2. Системалылык , күрсәтмәлелек, аңлылык
3. Проблемалылык, теорияне гамәл белән бәйләү, дәвамчанлык

27.Икетеллелек шартларында татар телен укытуда минимизация принцибы дип әйтәләр

1. Күнегүләрне азрак эшләтүне
2. Тел күренешләрен киметебрәк сайлап алуны
3. Кечкенә төркемнәрдә укытуны

28.Түбәндә китерелгән фәнни хезмәтләрнең авторларын билгеләгез

1. Корбангалиев М.Х
2. Фазлуллин М.А.
3. Хаков В.Х.
4. Поварисов С.Ш.
5. Мифтахов Б.М.

A. Мәктәптә әдәби әсәрләрнең телен өйрәнү
B. Татар теле синтаксисын укыту методикасы
C. Татар теле методикасы, 1954
D. Мәктәптә стилистиканы өйрәнү
E. Татар теле методикасы, 1918

29.Тел методикасының фәнни-тикшеренү методлары

1. өлешчә - эзләнү
2. репродуктив
3. эвристик
4. язма эшләрне анализлау
5. күзәтү

30.Татар телен укыту теориясе һәм методикасы нәрсәне билгели?

1. укытуның максатын һәм бурычларын
2. укытуның теоретик нигезләрен
3. укытуның эчтәлеген
4. материалның сыйныфларга бүленешен
5. барысын да

31.Татар телен укытуның гомуми дидактик принциплары

1. фәнни-методик мирасны өйрәнү
2. теорияне гамәл белән бәйләү
3. укучылар һәм укытучылар белән әңгәмә
4. эксперимент
5. эзлеклелек

Вопросы тестирования по разделу
Организация и обеспечение процесса обучения родному языку

1. **Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә**

A. календарь планда
B. уку планында
C. базис планда
D. программада
E. дәреслектә

2. **Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандарлары ничәнче елда кертелә**

A. 1997 нче елда
B. 2003 нче елда
C. 2012нче елда

3. **Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:**

A. укыту программасы
B. укыту-тәрбия планнары
C. тел түгәрәге
D. предмет буенча олимпиада
E. дәрес

4. **Эчтәлеге һәм куелган максаты буенча әңгәмә методын өч төргә бүләләр**

A. сорау-җавап
B. эвристик
C. аңлату
D. иҗади
E. кабатлау

5. **Укытучы укучының белемнәре никадәр тулылана баруын, төгәлләнүен, системалылыгын, ныклыгын һәм практикада үзләштерә алуын нинди дәресләрендә ачыклый**

A. катнаш дәрес
B. белем һәм күнекмәләрне ныгыту
C. системалаштырып йомгаклау дәресе
D. белем һәм күнекмәләрне тикшерү дәресләре

6. **Укытучының дәрескә әзерләнүе нинди эзлеклелектә бара?**

A. Дәрес планын төзү.
B. Дидактик материал туплау.
C. Дәреслек материалы белән танышу.
D. Методик әдәбиятны өйрәнү.
E. Тематик-календарь планын карау

7. **Тема яки бүлекне үтеп бетергәннән соң нинди дәрес тибы үткәрелә.**

A. ныгыту дәресләре
B. кабатлау-искә төшерү дәресләре
C. белем һәм күнекмәләрне камилләштерү дәресе
D. системалаштырып кабатлау дәресе
E. практикум дәресләр

8. Дәреснең танып белү аспектын күрсәтегез
A. укучыны үзлегеннән белемнәрне үзләштерергә, мәгълүматларны тупларга өйрәтү
B. укучыда күрү-тоемлау сәләте үстерү
C. укучыны дөньяга актив караш белән карарга өйрәтү
D. укучыларның сүзлек запасын баету

9. Татар теле буенча дәрес типларына керә :
A. дәрес-семинар
B. дәрес-практикум
C. контроль дәрес
D. яңа белемнәрне үзләштерү дәресе
E. дәрес-лекция

10. 9 нчы сыйныфта татар теленең эчтәлеге нинди?
A. Фонетика һәм орфография
B. Морфология
C. Гади җөмлә синтаксисы
D. Кушма җөмлә синтаксисы
E. Стилистика һәм сөйләм культурасы

11. Дәрес үткәрүнең тип буенча эзлеклелеген билгеләгез.
A. Контроль дәрес.
B. Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе.
C. Белемнәрне ныгыту дәресе.
D. Гомумиләштереп кабатлау дәресе

12. Дәреснең темасы, максаты, дидактик материал, техник чаралар кайда күрсәтелә
A. Программада
B. Дәрес планында
C. Уку планында
D. Тематик планда

13. 2003нче елда расланган программа буенча 5нче сыйныфта татар телен укытуга ничә сәгать каралган
A. 32 сәгать
B. 34 сәгать
C. 64 сәгать
D. 136 сәгать

14. Билгеле бер тема яки бүлек буенча материалны системалаштыру һәм йомгаклау, укучыларның белем дәрәҗәләрен ачыклау максаты белән үткәрелә торган актив дәрес формасы
A. семинар.
B. экскурсия.
C. зачет.
D. консультация.
E. Конференция

15. Дәрестән тыш эшләрнең нинди формалары билгеле
A. олимпиада
B. атналык

C. түгәрәк
D. өй эше
E. барысы да

16. Төп фактик мәгълүматларны, гомумиләштерүләрне, кагыйдәләрне, шулай ук исбатлау тәртибен ныклап истә калдыру нинди дәрес тибының максаты
A. яңа материалны өйрәтү
B. белем һәм күнекмәләрне камилләштерү
C. белем-күнекмәләрне тикшерү
D. берсе дә түгел

17. Ике составлы җөмләләр (24 сәгать) ничәнче сыйныфта үтелә?
A. 5 нче сыйныфта
B. 6 нчы сыйныфта
C. 7 нче сыйныфта
D. 8 нче сыйныфта
E. 9 нчы сыйныфта

18. Фронталь сорау дип нәрсәгә әйтәләр
A. Материалны кабатлаганда яки искә төшергәндә сыйныфка сорау бирү һәм мөмкин кадәр күбрәк укучылардан җавап алу
B. Такта янына укучыны чакырып сорауга җавап алу

19. Өй эшен дәреснең нинди этабында бирергә мөмкин
A. Дәреснең башында өй эшен тикшереп, үткәнне кабатлагач та
B. Яңа материалны аңлатып, аны ныгыткач та
C. Дәресне йомгаклагач та
D. Дәреснең барлык этабында да

20. Дәреснең методик логикасы - ул
A. Дәреснең техник, методик, дидактик чаралар, күрсәтмәлелек белән баетылуы
B. Дәреснең методик яктан төзелеше

21. "Синтетик" дип нинди дәрес тибына әйтәләр
A. Синтетик иярчен җөмләләрне өйрәнә торган дәрескә
B. Гомумән, синтаксис бүлегенә караган дәресләрне
C. Барлык тип дәресләрнең функциясен башкаручы катнаш дәрескә

22. Традицион дәрес этапларының эзлеклелеген күрсәтегез
A. Белемнәрне тикшерү һәм бәяләү
B. Белем һәм күнекмәләрне ныгыту һәм аны үстерү, гамәлдә куллана белү күнекмәләре алу
C. Дәрестә бирелергә тиешле яңа белемнәрне кабул итү һәм үзләштерү
D. Укучылар дәрестә үзләштерергә тиешле белемне кабул итәргә әзерлек, танып-белү бурычын кую

23. Дәрес планнарының нинди төрләрен билгелисез
A. Схематик план
B. План-конспект
C. Еллык планы
D. Календарь план

24. Дәрес барышында өй эшен бирү урыны
A. Дәрес башы
B. Дәрес ахыры
C. Дәреснең төрле этабында

25. Башлангыч сыйныфларда үткәннәрне 5 нче сыйныфта искә төшерү- кабатлау дәресе тибы буенча нинди дәрескә карый
A. Белемнәр һәм күнекмәләрне камилләштерү- ныгыту дәресләре
B. Катнаш дәрес
C. Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру дәресе

26. **Сыйфат турында өйрәнгәннәрне гомумиләштереп кабатлау һәм аларны гамәлдә дөрес** куллана белү күнекмәләрен ныгыту максатына ярашлы нинди дәрес тибы сайларга була
A. Яңа материалны өйрәтү дәресе
B. Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
C. Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе

27. Танып-белү бурычы нинди дәрес тибында реальләшә
A. Яңа материалны өйрәтү дәресе
B. Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
C. Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе
D. Катнаш дәрестә

28. Дәрес этаплары нәрсәдән чыгып билгеләнә
A. Дәрес эчтәлегеннән
B. Укучыларның эш-хәрәкәтләреннән
C. Дәрес максатыннан
D. Барысыннан да

29. Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү; яңа төшенчә һәм билгеләмәләрне формалаштыру; алган белемнәрне гамәлдә куллана белергә күнектерү, яъни ныгыту этапларыннан торган дәреснең тибын ачыклагыз
A. Яңа материалны өйрәтү дәресе
B. Белем һәм күнекмәләрне ныгыту дәресе
C. Системалаштырып йомгаклау дәресе

30. Эчтәлеге ягыннан дәрес төрләрен күрсәтегез
A. Грамматика, орфография, фонетика, пунктуация, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре
B. Грамматика, синонимнар, фонетика, тел күренеше, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре
C. Грамматика, орфоэпия, фонетика, фонология, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре

31. Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә
A. программада
B. дәреслектә
C. календарь планда

32. Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандартлары ничәнче елда кертелә

A. 2012 нче елда
B. 1933 нче елда
C. 2003 нче елда

33. Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:
A. тел түгәрәге
B. дәрес
C. предмет буенча олимпиада
D. консультация

34. Акыл сәләтен үстерү максатларын ачыклагыз
A. Сөйләм телен үстерү
B. Язма сөйләм телен үстерү
C. Күзәтүчәнлекне үстерү
D. Дикъкат һәм игътибарлылыкны үстерү
E. Барысы да

Вопросы к тестированию по разделу
Содержание и структура раздела фонетики и лексики в 5-ом классе

1. **Орфографиягә өйрәтү принциплары**

аңлылык
күрсәтмәлелек
автоматизм
эзлеклелек

2. **Сөйләмдәге авазны ясауда катнашкан сөйләү органнарын, аларның аваз ясауда төрле дәрәҗәдә катнашын нинди күрсәтмәлелектә аңлату кулай?**

рәсемле таблица
плакат-схема
сүзлекләр
рәсем

3. **Орфографиягә өйрәтүдә нинди алымнарны аерып күрсәтергә була**

фонетик анализ
диктант язу
күчереп язу
синтаксик анализ
иҗади эшләр үткәрү

4. **Бу нинди диктант төре?**

Укытучы элек җөмләне дөрес итеп укый, сүзләрне язу кагыйдәләрен искә төшерә, соңыннан укытучы җөмләне әйтеп яздыра. Барысы да язып беткәч, бер укучы җөмләне укый, кайсы сүзнең астына сызуын, аның кагыйдәсен, ничек язуын аңлата. Калган укучылар карап бара.

искәртмәле
сайланма
аңлатмалы
биремле

5. **Орфографик осталыкны формалаштыручы күнегүләр**

Сүзләрне күчереп язу

Орфографик кагыйдәгә нигезләнеп сүзләрне төркемләү
План-конспект төзү
Төшеп калган хәрефләрне куеп күчереп язарга
Текстны кыскартып сөйләү

6. Орфографик осталыкны формалаштыручы күнегүләр

Күрмә диктант
Сүзлек диктанты
Таблица тутыру
Белемнәрне заманча контрольдә тоту чаралары

7. Мәктәптә татар теле дәресләрендә диктантлар башкару алымнары ягыннан нинди төрләргә бүленә?

сайланма диктант
искәртмәле диктант
иҗади биремле диктант
сүзлек диктантлар
барысы да

8. 5 нче сыйныфта контроль диктант өчен текст күпме сүздән торырга тиеш?

100 сүз
130 сүз
150 сүз
160 сүз
50 сүз

9. Укучыларның орфографик грамоталылыгы белән танышу максатында нинди диктант төре үткәрелә?

сүзлек
сынама
ирекле
аңлатмалы

10. Телнең авазлар һәм аваз системасы турындагы фән ничек атала

Фонология
Фонетика
Фонематика
Грамматика

11. Фонетика һәм графика буенча беренче мәгълүматны укучылар кайчан ала

Башлангыч сыйныфларда
Урта баскычта
Югары баскычта

12. Әйтелеш һәм язылыш арасындагы аермалар, орфоэпик нормалар тел белеменең нинди бүлегендә өйрәнелә

Лексика
Фонетика
Морфология
Синтаксис

13. Фонетика укытуның хосусый методик принципларын билгеләргә

Фонетиканы морфология белән бөйләп өйрәнү
Фонетиканы орфоэпия белән бәйләп өйрәнү
Фонетиканы орфография белән бөйләп укыту
Барысы да

14. Татар алфавитында ничә хәреф булуын билгеләгез
36 хәреф
39 хәреф
42 хәреф
33 хәреф

15. Ба**сымның беренче иҗеккә төшкән вариантын сайлап алыгыз**
Бала, урман, никтер, шактый, тукта
Балалар, яңгыр, татарча, килгәч үк, парта
Аша, языгыз, шундый, һичкем, никтер

16. Басымның соңгы иҗеккә төшкән вариантын сайлап алыгыз
Рәвешләр, яктылык, баралар, егерме, урамга
Очучы, телче, килми, татарча
Урманчылык, кичәге, илле, байтак, языгыз

17. Фонетик диалектизмнарны бетерү күнегүләрен билгеләгез
Орфографик сүзлектән файдалану
Синтаксик анализ
Фонетик анализ
Сайланма диктант яздыру
Телдән сочинение үткәрү

18. Лексика буенча мәгълүматлар ничәнче сыйныфта бирелә
5нче сыйныфта
6нчы сыйныфта
9нчы сыйныфта

19. Лексика дәресләрендә кайсы алымнарны кулланырга була?
аерым сүзләрнең мәгънәсен контекстта аңлату
сүзнең төзелешен, ясалышын тикшерү
төрле жанрдагы әдәби текстларның сүзлек составын тикшерү
тексттагы яңа сүзләрнең мәгънәләренә аңлатма бирү
барысын да

20. Татар теле дәресләрендә сөйләм телен үстерү алымнары
картина буенча сочинение язу
грамматик анализ
биремле диктант
сүзлек белән эш

21. Мәктәптә татар топонимикасы һәм этнонимикасы турында мәгълүматлар ничәнче сыйныфта бирел
6 нчы сыйныф
7 нче сыйныф
9 нчы сыйныф
10 нчы сыйныф

11 нче сыйныф

22. Фонетик анализның эзлеклелеген билгеләгез
Аваз һәм хәрефләрнең санын билгеләү
Сүзне әйтергә, соңыннан дөрес итеп язып куярга
Һәр авазның нинди хәреф белән белдерелүен күрсәтергә
Сүзне иҗекләргә бүләргә, басымын күрсәтергә
Авазларны әйтергә һәм язарга, характеристика бирергә

23. Фонетик күнекмәне билгеләгез
Сүздә авазларны аеру
Авазларны хәреф белән билгеләү
Авазларның мәгънә аеру ролен билгеләү
Сүзләрнең иҗекләргә бүленүе
Хәрефләрнең аваз белдерү үзенчәлеген билгеләү
Сүзләрдә дөрес басым кую
Сүзнең аваз составын билгеләү

24. "Лексика" бүлегенең танып-белү максатын аерыгыз
Укучыларда фәнни күзаллауны формалаштыру
Укучыларга татар теленең лексикасы һәм фразеологиясе турында белемнәр бирү
Лексикологик һәм фразеологик күнекмәләр формалаштыру
Укучыларның сүзлек запасын баету

25. Билгеләмәнең дөрес вариантын әйтегез
Синонимнар – лексик мәгънәләре белән якын, ләкин әйтелешләре белән төрле булган бер сүз төркеменә караган сүзләр
Синонимнар – лексик мәгънәләре белән якын, әйтелешләре белән төрле сүзләр
Синонимнар - лексик мәгънәләре белән *якын булган бер сүз төркеменә караган сүзләр*

26. Сүз төзелешен һәм ясалышын өйрәнә торган метод
Укытучының сөйләве
Телне күзәтү
Үрнәкләргә анализ
Әңгәмә

27. Сүз төзелешенә анализ тәртибе
Тамырны аеру, тамырдаш сүзләр табу
Сүзне язып алу, аның лексик мәгънәсен ачыклау, нинди сүз төркеменә каравын билгеләү
Кушымчаларны аеру, аларның грамматик мәгънәсен ачыклау
Нигезен күрсәтү, төркемчәсен күрсәтү

28. Укучыларда телгә карата материалистик караш формалаштыручы, телнең иҗтимагый тормыш һәм җәмгыять үсеше белән тыгыз бәйләнешен ачыклаучы теманы билгеләгез
Сүз һәм аның лексик мәгънәләре
Искергән һәм яңа сүзләр
Синонимнар, антонимнар, омонимнар

29. Мәктәптә татар топонимикасы һәм этнонимикасы турында мәгълүматлар ничәнче сыйныфта бирелә.

6 нчы сыйныф
7 нче сыйныф
9 нчы сыйныф
10 нчы сыйныф
11 нче сыйныф

30. Тупас хаталарга нинди хаталарны кертәбез
Үтелгән кагыйдәгә карата ясалган хаталарны
Җөмләнең мәгънәсен боза яки ялгыш аңларга этәрә торган хаталарны
Өтер урынына нокталы өтер кую очраклары

Вопросы тестирования по разделу
Методика преподавания грамматики

1. **Морфологияне өйрәнүнең хосусыйметодик принциплары**

лексик-грамматик
Лексик-морфологик
Морфологик-синтаксик
Морфологик-фонетик

2. **Мәктәптә морфологияне өйрәнүнең төп бурычлары**

“Сүз төркемнәре”, “сүз төркемнәренең морфологик билгеләре” кебек морфологик төшенчәләрне формалаштыру
Укучыларда дөрес һәм грамоталы сөйләм күнекмәләрен формалаштыру
Морфологик анализга өйрәтү
Сүзләрнең морфологик билгеләрен күрү һәм билгеләү осталык әм күнекмәләрен формалаштыру

3. **Морфологик анализ тәртибен күрсәтегез**

Сүзнең морфологик билгеләрен күрсәтү
Сүзнең синтаксик функөиясен күрсәтү
Сүзнең мәгънәсен һәм башлангыч формасын билгеләү

4. **Морфология белән синтаксис бүлекләрен тыгыз бәйләнештә өйрәнү фикере белән килешәсезме**

Әйе
Юк

5. **Дәресләрдә грамматик форманы үзләштерү, аның стилистик әһәмиятен ачыклау һәм тел үзгәреше яки камилләшүе турында таныштыру максаты белән, әдәби текстлардан мисаллар алу – нинди принципка нигезләнгән**

Грамматика дәресләрендә тарихилык
Морфологияне фонетика белән бәйләп укыту
Грамматиканы тел үстерү һәм стилистика белән бәйләп өйрәнү
Грамматика укытуны әдәбият дәресләре белән бәйләү

6. **График анализ ул –**

Җөмлә типларын күрсәтү
Җөмлә кисәкләренең астына сызу
Иярченле кушма җөмләдә баш һәм иярчен җөмләләрнең үзара бәйләнешен күрсәтү.
Сүз төркемнәрен билгеләү

7. **Күләме ягыннан грамматик анализ төрләрен билгеләгез:**

Тулы
Өлешчә
Бөтен
Морфологик
Барысы да

8. **М**әктәп грамматикасын укытуда төп принциплар:

Грамматик төшенчә, билгеләмә һәм кагыйдәләрне үзләштерү
Фонетика һәм морфология арасында бәйләнеш булдыру
Морфология һәм синтаксис арасында бәйләнеш булдыру
Грамматиканы тел үстерү, орфография, пунктуация һәм стилистика белән бәйләп өйрәнү
Барысы да

9. «Сан» темасын нинди эш кәгазе үрнәгендә ныгытырга булла

Гариза
Аннотация
Характеристика
Протокол
Акт

10. Синтаксик принципка нигезләнеп кенә аңлатыла торган теманы күрсәтегез

Сыйфат фигыль
Зат алмашлыклары
Сыйфат дәрәҗәләре

11. Синтаксисны өйрәнүнең хосусый методик принципларын билгеләгез

Синтаксик-пунктуацион
Интонацион
Морфологик-синтаксик

12. Телдәге сүзләрнең нинди сүз төркеменә керүен, ул сүз төркемнәренең төр һәм төркемчәләргә бүленүен, нинди чаралар белән ясалуын һәм нинди грамматик күренешләрне алуын укучыларда нинди метод-алым өстендә ныгыту уңышлы?

Грамматик биремле диктант
Грамматик уеннар
Морфологик анализ
Морфемик анализ
Синтаксик анализ

13. Эчтәлеге ягыннан грамматик анализ төрләрен күрсәтегез:

Морфологик
Этимологик
Синтаксик
Фонетик
Берсе дә түгел

14. Сүзләр лексик-грамматик мәгънәләре, грамматик формалары, җөмләдә нинди дә

булса синтаксик фукнцияне үтәүләре буенча нинди төркемнәргә бүленәләр
Мөстәкыйль сүзләр
Ярдәмлек сүзләр

Модаль сүзләр
Бәйләгечләр
Парлы сүзләр

15. Иң, кына/кенә кебек кисәкчәләр нинди сүз төркеменә карыйлар
Мөстәкыйль сүзләр
Ярдәмлек сүзләр
Модаль сүзләр
Бәйләгечләр

16. Зат-сан, килеш һәм тартым, заман белән төрләнми торган сүз төркеме
Инфинитив
Боерык фигыль
Хикәя фигыль

17. Күнегү һәм аның типлары арасында тәңгәллек табыгыз
Морфологик күнегүләр
Синтаксик күнегүләр
Схема буенча җөмләләр төзү
Билгеле бер сүз төркеменә текстган сүзләр сайлау

18. Укытучының түбәндәге соравына укучылар нинди дөрес җавап бирерләр: Кызыл чәчкә сүзтезмәсен җөмләгә әйләндерү өчен нишләргә кирәк?
Бу сүзләр белән җөмлә төзергә
Бу сүзләрне башка сүзләр белән бәйләргә
Аларны хәбәр белән бәйләргә
Бу сүзләрне җөмләнең грамматик нигезе итеп үзгәртергә

19. Дөресрәк билгеләмәне сайлап алыгыз
Җөмлә – тәмамланган фикер белдерүче сүз яки сүзләр бәйләнеше
Җөмлә дип сорау, өндәү яки хәбәр итүче сүзгә яки берничә сүзгә әйтәләр. Җөмлә интанацион төгәлгәнлек белән характерлана, ахырында нокта, сорау яки өндәү билгесе куела. Сүзләр кушымчалар ярдәмендә җөмлә эчендә грамматик бәйләнешкә керәләр.

20. Мәктәптә укыту чарасы буларак текстны куллану синтаксис укытуның функциональ аспектын көчәйтә дигән фикер белән килешәсезме?
Әйе
Юк

21. Мәктәп дәреслегендә сүз төркемнәре ничек классификацияләнә?
мөстәкыйль сүз төркемнәре, ярдәмлек сүз төркемнәре
мөстәкыйль сүз төркемнәре һәм бәйләгеч сүз төркемнәре
мөстәкыйль сүз төркемнәре, бәйләгеч сүз төркемнәре һәм модаль сүз төркемнәре
мөстәкыйль сүз төркемнәре һәм модаль сүз төркемнәре

22. Түбәндәге фикер белән килешәсезме: Сыйфат, исемнәргә бәйләнеп килгәндә төрләнми, исенәрдән башка килгәндә, исемнәр кебек үк, килеш, тартым һәм сан белән төрләнә
Әйе
Юк

23. Термин – ул

Төшенчә
Билгеле бер төшенчәнең исеме
Грамматик күренеш

##Type 5

24. Мәктәптә терминнарны үзләштерү түбәндәге эзлеклелектә оештырыла

Терминны укучыларның сүзлекләренә язырырга
Дәрес барышында укучыларның терминны дөрес әйтүләрен күзәтергә , ялгыш әйтсәләр, кат-кат әйттереп төзәтергә
Теринны дөрес басым белән берничә укучыдан ачык итеп әйттерергә
Ачык итеп, эре хәрефләр белән терминны тактага язарга

25. Грамматик анализ нәрсәне билгели

Сүз, сүзнең кисәкләргә бүленеше, җөмлә типлары, җөмлә кисәкләрен билгели
Грамматик күренешләрне аера һәм куллана белергә өйрәтә
Грамматиканы аңлы рәвештә үзләштерергә өйрәтә
Тел күренешләрен укучының хәтерендә ныгыту һәм гамәли куллана белү күнекмәләре бирә
Барысын да

26. Грамматик анализның төрләре

Морфологик
Синтаксик
Фонетик
Орфоэпик
Стилистик

27. Сүзләрне, аларның төзелешен, төркемнәргә бүленешен, шул төркемгә хас булган грамматик күренешләрне алуын нинди анализ төре күрсәтә

Грамматик анализ
Синтаксик ананлиз
Морфологик анализ

28. Синтаксик тикшерүнең эзлеклелеген билгеләгез

Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен билгеләргә, аларның нинди сүз төркеме белән бирелгәнен күрсәтергә
Грамматик нигезне аерып, җөмләнең структур яктан тибын күрсәтергә
Әйтү максаты ягыннан җөмләне тикшерергә
Иярчен кисәкләрнең булу-булмау ягыннан җөмләне характерларга
Җөмләне баш кисәкләрнең булу-булмавына карап характерларга
Җөмләнең катлауландырылу юлын күрсәтергә

29. Морфологик тикшеүнең эзлеклелеген күрсәтегез

Сүзнең мәгънәсен һәм башлангыч формасын билгеләү
Сүзнең синтаксик ролен ачыклау
Сүзнең ясалыш юлын күрсәтү
Сүзнең морфологик билгеләрен күрсәтү

30. Бакчачылык сүзендә ничә һәм нинди кушымчалар аерыла

Өч кушымча, барысы да сүзьясагыч кушымчалар

Ике кушымча, икесе дә – сүзьясагыч кушымчалар
Ике кушымча, беренчесе – сүзьясагыч, икенчесе – төрләндергеч кушымча

31. Сыйфат дәрәҗәләре темасын нинди күрсәтмәлелеккә нигезләнеп аҗлату отышлырак

Схема
Таблица
Рәсем
Натураль предметлар, муляж

32. Пунктуациягә өйрәтү алымнары

Дөрес орфограммаларны куеп күчереп язу
Синтаксик-пунктуацион анализ
Морфологик анализ
Төшереп калдырылган тыныш билгеләрен куеп күчереп язу
Синтаксик төзелмәләрне алаштырып язу
Җөмләләрнең схемасын төзү

33. Тезмә-кушма җөмлә темасын аңлатуны нинди күрсәтмәлелек өстендә оештыру отышлы

Таблица
Рәсем
Схема
Таблица-схема

Вопросы тестирования по разделу
Развитие связной речи учащихся в национальной школе

1. **Сочинение яки изложениедә стиль хаталарын ничек күрсәтәләр?**

✓
/
гр.
~

2. 11 нче сыйныфларда сочинение күләме

1-2 бит
2-2,5 бит
5-6 бит
3-3,5 бит

3. Заманча белемнәрне контрольдә тоту чараларын билгеләгез

рейтинг
портфолио
БДИ
тест
контроль эш

4. Әдәби телдәгечә дөрес әйтелеш кагыйдәләре ничек атала

Орфоэпик кагыйдәләр
Орфографик кагыйдәләр
Грамматик кагыйдәләр
Стилистик кагыйдәләр

5. Һ авазын х авазы белән алыштырп сөйләү нинди хатага керә

Офографик хата
Орфоэпик хата
Стилистик хата

6. Максаты ягыннан нинди төр изложениеләр була

Өйрәтү характерындагы
Контроль
Фронталь
Барысы да

7. Өйрәтү характерындагы изложениеләр нинди төрдә булалар

Катлаулы
Контроль
Гади
Иҗади
Ирекле

8. Билгеле бер сүзләрне, стилистик алымнарны, телнең сыйфатлау-сурәтләү чараларын, грамматик күренешләрне кулланып җөмләләр төзергә яки шуларны үзләренең сөйләмендә файдалана белергә күнектерү, сүзлек запасын баету максатында кыска гына вакыт эчендә нинди чара уздырырга була

Иҗади изложение
Миниатюр сочинение
Синтаксик-стилистик анализ

Иҗади биремле **диктант**

9. Тезис, дәлил, нәтиҗәдән торган сөйләм төре ничек атала

Хикәяләү
Фикер йөртү
Тасвирлау

10. Бәйләнешле монологик сөйләмгә өйрәтү күнегүләре

Текстның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү
Текстның нинди темага караганлыгын әйтү
Текстның нәтиҗәләрен үз сүзләрең белән дәлилләп әйтү
Рәсем буенча хикәя төзеп язу
+Барысы да

11. Куелган сорауга бирелгән җаваплар арасында дөресләрен сайлап алу аша укучыларның белемнәрен тиешерү ысулы ничек атала

Мөстыкыйль эш
Тест
Контроль эш
Тулы изложениеләр өчен 5нче сыйныфта ничә сүз алына
150-170 сүз
200-220 сүз
500-525 сүз

12. Хикәянең эчтәлеге, андагы вакыйгаларны яки күренешләрне эзлеклелеге, теле ягыннан текстта бирелгәнне үзгәртеп язу нинди язма эше төренә керә

Миниатюр сочинение
Иҗади биремле изложение
Ирекле изложение

Тесты (2 вариант)
Татарский язык как учебный предмет в школе

Мәктәптә ана телен укытуның төп максаты
Үз халкыңа, аның әдәби теленә, тарихына һәм мәдәниятенә мәхәббәт тәрбияләү
Ана телен, аның грамматик төзелешен үзләштергән, грамматик, стилистик һәм орфографик яктан дөрес сөйләм һәм язу күнекмәләренә ия булган шәхес әзерләү
Иҗтимагый-сәяси белемнәре тирән һәм камил булган шәхсләр тәрбияләү
Чит телне үз теле белән чагыштырып өйрәнә алучы шәхес тәрбияләү

Мәктәпләрдә татар телен укыту ничә баскычтан тора?
Ике баскычтан
Дүрт баскычтан
Биш баскычтан
Өч баскычтан

type 5
Икенче баскычта белем эчтәлегенең эзлекле тәртибен күрсәтегез
Кушма җөмлә синтаксисы
Стилистика һәм сөйләм культурасы
Фонетика һәм лексика
Гади җөмлә синтаксисы
Морфология

Түбәндәге билгеләмәләрнең төшенчәләр белән тәңгәллеген табыгыз
Туган тел
Икенче тел
Чит тел
Җәмгыятьтә туган теле белән беррәттән һәм бертигез дәрәҗәдә аралашу чарасы
Кеше тарафыннан башка җәмгыятьтә аралашу мөмкинлекләрен булдыру өчен махсус өйрәнелгән тел
Ананың баласы туу белән аралаша башлаучы тел

Татар теле нинди республикаларда дәүләт теле буларак укытыла
Казахстанда
Башкортстанда
Татарстанда

Ничәнче елда татар теленнән мәктәпләр өчен беренче стабиль программалар төзелә
1999 нчы елда
2012 нче елда
1968 нче елда
1933 нче елда

Түбәндәге цитаталарга карата тәңгәл килгән даталарны күрсәтегез
Беренче стабиль программалар
Беренче стабиль дәреслекләр
1937-1938 нче еллар
1933 нче ел

Теория преподавания татарского языка как наука

Тел методикасының фәнни-тикшеренү методларын билгеләгез
Лекция
Методик мирасны өйрәнү
Күрсәтмәлелек
Аңлату-күрсәтү
Тәҗрибә

Татар телен укыту теориясе һәм методикасы нәрсәне билгели?
Укытуның максатын һәм бурычларын
Укытуның эчтәлеген
Укыту методларын һәм алымнарын
Белем һәм күнекмәләрне бәяләү һәм контрольдә тоту методларын
Барысын да

Татар телен укытуның гомуми дидактик принципларын билгеләгез
Фәннилек
Укучының язма эшләрен өйрәнү
Анкета
Эксперимент
Аңлылык

1918нче елда нәшер ителгән «Татар теле методикасы» хезмәтенең авторын билгеләгез
Корбангалиев М.Х.
Фазлуллин М.А.
Зәкиев М.З.
Поварисов С.Ш.

Татар теле буенча мәктәптә өйрәнелә торган материалның эчтәлеге нинди фән тарафыннан
Педагогика
Психология
Тел белеме
Филология
Физиология

Түбәндәге бигеләмәләрнең төшенчәләр белән тәңгәллеген табыгыз
Гомумидидактик принциплар
Хосусыйметодик принциплар
Эзлеклелек
Фонетика һәм морфология арасында бәйләнеш булдыру

2000нче елда чыгарылган «Урта мәктәп һәм гимназияләрдә татар телен укыту методикасы» дәреслегенең авторлары кем?
Ф.С.Вәлиева, А.Ш.Асадуллин
Ф.С.Вәлиева, Ф.С.Сафиуллина
Г.Ф.Саттаров, Р.А.Юсупов
Ф.С.Вәлиева, Г.Ф.Саттаров
Д.Г.Тумашева, М.И.Махмутов

Эзләнү-тикшеренү методларына керә

эксперимент, күзәтү, әңгәмә, әдәби чыганакларга критик анализ, педагогик тәҗрибәләрне өйрәнү, анализлау һәм йомгаклау
эксперимент, күзәтү, анкета тутырту, аудиовизуаль метод, профильле укыту
эксперимент, күзәтү, тестлар үткәрү, проблемалы укыту метод, фәнни-методик мирасны өйрәнү

Методика өчен нигез булган фәннәр
педагогика, психолингвистика, философия
психология, педагогика, лингвистика
психолингвистика, педагогика, лингвистика, кибернетика

Эксперимент үткәрү методикасында ике төркем аерыла: беренчесендә инновацион чишелеш реальләшә һәм ул – эксперименталь дип атала; икенчесендә – шул ук чишелеш традицион формада башкарыла һәм түбәндәгечә атала
традицион
гадәти
контроль

Татар теленең гомуми дидактик принциплары
Фәннилек, эзлеклелек, теорияне гамәл белән бәйләү, аңлылык, укучыларга индивидуаль һәм дифференциаль якын килү принциплары
Фәннилек, системалылык, эзлеклелек, аңлылык, экспериментальлек принциплары
Фәннилек, системалылык, материалның аңлаешлы булуы, коммуникатив юнәлештә булу принциплары

Программа терминының аңлатмасы
Алдан язып кую
Алдан билгеләп кую
Бергә туплау
Дәресләр тезмәсе

1954 нче елда нәшер ителгән “Татар телен методиасы” хезмәтенең авторы
Корбангалиев М.Х.
Зәкиев М.З.
Сафиуллина Ф.С.
Фазлуллин М.А.

Тәжрибәле укытучылар Һәр укучыны аерым өйрәнеп, бөтен сыйныф белән эшләүгә иҗади якын киләләр, нәтиҗәдә өлгерәүче укучы да фән белән кызыксына, үз эшеннән канәгатьләнү таба, аңарда уку һәм белем алу теләге туа. Бу нинди принципка нигезләнү дигән сүз
Материалның аңлаешлы булуы һәм көч җитә алу принцибы
Укучыларга дифференциаль һәм индивидуаль якын килү принцибы
Дәвамчанлык принцибы
Теорияне гамәл белән бәйләү алымы

Рус урта гомуми белем мәктәпләрендә укучы татар балалары өчен дәреслек авторлары
Харисов Ф.Ф., Харисова Ч.М., Сафиуллина Ф.С.
Харисов Ф.Ф., Сафиуллина Ф.С., Корбангалиев М.Х.
Сафиуллина Ф.С., Зәкиев М.З., Тумашева Д.
Текучев А.В., Харисов Ф.Ф., Ж.Вәлиди

Интегратив дәресләр дип атыйлар
Интеграллар темасына багышланган дәресне
Икетеллелек шартларында үткәрелгән дәресләр
Предметара бәйләнешләр булган дәресләр

Беренче мәртәбә дәүләт тарафыннан расланган һәм дәүләт документы дип игълан ителгән программа ничәнче елда бастырыла
1913нче елда
1933 нче елда
1952нче елда
1990 нчы елда

Түбәндәге фикерләрне тулыландырыгыз
Татар теле методикасы, башка фәннәрне укыту методикасы кебек, ……ның хосусый төренә керә
Традицион дәрестән аермалы буларак, хәзерге дәреснең төп үзенчәлеге: ул – балаларның …… ……. үстерү

Икетеллелек шартларында татар телен укытуның гамәли максаты үз эченә ике бурычны ала
Коммуникатив һәм филологик бурычлар
Гамәли һәм тәрбияви бурычлар
Филологик һәм һөнәри бурычлар

Икетеллелек шартларында татар телен укытуның лингвистик принциплары
Концентризм, минимизация, тел белән сөйләмне аеру
Системалылык , күрсәтмәлелек, аңлылык
Проблемалылык, теорияне гамәл белән бәйләү, дәвамчанлык

Икетеллелек шартларында татар телен укытуда минимизация принцибы дип әйтәләр
Күнегүләрне азрак эшләтүне
Тел күренешләрен киметебрәк сайлап алуны
Кечкенә төркемнәрдә укытуны

Түбәндә китерелгән фәнни хезмәтләрнең авторларын билгеләгез
Корбангалиев М.Х
Фазлуллин М.А.
Хаков В.Х.
Поварисов С.Ш.
Мифтахов Б.М.
Мәктәптә әдәби әсәрләрнең телен өйрәнү
Татар теле синтаксисын укыту методикасы
Татар теле методикасы, 1954
Мәктәптә стилистиканы өйрәнү
Татар теле методикасы, 1918

Тел методикасының фәнни-тикшеренү методлары
өлешчә - эзләнү
репродуктив
эвристик

язма эшләрне анализлау
күзәтү

Татар телен укыту теориясе һәм методикасы нәрсәне билгели?
укытуның максатын һәм бурычларын
укытуның теоретик нигезләрен
укытуның эчтәлеген
материалның сыйныфларга бүленешен
барысын да

Татар телен укытуның гомуми дидактик принциплары
фәнни-методик мирасны өйрәнү
теорияне гамәл белән бәйләү
укучылар һәм укытучылар белән әңгәмә
эксперимент
эзлеклелек

Общие вопросы обучения татарскому языку в общеобразовательной школе

Хәзерге вакытта татар теле дәресләрендә уңышлы кулланыла торган укыту-аңлату методлары
аңлату-күрсәтү
проблемалы укыту
дәреслек белән эшләү
күнегү
барысы да

Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы
укыту программасы
укыту-тәрбия планнары
тел түгәрәге
предмет буенча олимпиада
дәрес

Эчтәлеге һәм куелган максаты буенча әңгәмә методын өч төргә бүләләр
сорау-җавап
эвристик
аңлату
иҗади
кабатлау

Дәреснең танып белү аспектын күрсәтегез
укучыны үзлегеннән белемнәрне үзләштерергә, мәгълүматларны тупларга өйрәтү
укучыда күрү-тоемлау сәләте үстерү
укучыны дөньяга актив караш белән карарга өйрәтү
укучыларның сүзлек запасын баету

Укыту методлары дип түбәндәгеләргә әйтәләр
Укытучының эшләү юллары, шуның ярдәмендә укучылар белемнәрне үзләштерәләр һәм күнекмәләр алалар
Укучыларның белем һәм күнекмәләрен үзләштерүләренә, танып-белү активлыкларына китерә торган, укытучының һәм укучыларның бергәләп эшләү юллары

Танып белү һәм гамәли максатка, материалның мөмкинлекләренә бәйләнешле рәвештә укытучының һәм укучыларның эшләү юллары

1903нче елда академик Л.В.Щерба зарарлы булган ятлау методы урынына яңа алым тәкъдим итте
Укытучы сүзе
Күзәтү методы
Сорау-җаваплар методы

“Татар телен ничек укытырга?” (1916 ел) исемле методик хезмәтнең авторын билгеләгез
М.Корбангалиев
М.Фазлуллин
Б.Мифтахов
Г.Ибраһимов

“Сарыф-нәхү дәресләре тикшерү һәм тәтбикъ (анализ) ысулы белән укытылырга ... Һәр сүз, һәр җөмлә ике яктан тикшерелергә тиеш: эчке яктан һәм тышкы яктан. Мәктәп баланың зиһенен эшләтергә, эзләргә өйрәтерргә тиеш” юллары ның авторын билгеләгез
Профессор А.Текучев
Методист, телче Г.Ибрагимов
Академик М. Зәкиев
Методист, профессор Ф. Сафиуллина

1918нче елда “Ана теле методикасы”нда М.Корбангалиев беренчеләрдән булын фәнни нигезләнгән укыту методларын (ысулларын) тәкъдим итә
Күзәтү юлы, укытучының аңлатуы, сарфый вә нәхви тикшерү ысулы
Укытучының сөйләве, репродуктив метод, эвристик метод
Аңлату-күрсәтү методы, мәктәп лекциясе, экскурсия

Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы
Базис план
Дәрес
Дәрес планнары
Тел түгәрәге

Яңа материалны әзер килеш һәм иҗади рәвештә үзләштерүдән чыгып методлар түбәндәгечә классификацияләнә
Репродуктив һәм иҗади юл белән бирү методлары
Белем-күнекмәләрне ныгыту һәм эфристик метод

М.И.Мәхмүтов “Хәзерге дәрес” хезмәтендә яңа материалны аңлату методларын ничек классификацияли
Хәбәр итү (информацион) һәм проблемалы укыту методлары
Күнегүләр эшләү, репродуктив методлар

Хәзерге вакытта татар теле дәресләрендә уңышлы кулланыла торган методлар
Аңлату, сөйләү-лекция, әңгәмә, өлешчә эзләнү яки эвристик метод
Күзәтү, эксперимент, проблемалы укыту, экскурсия методлары

Type 4
Тәңгәллекне булдырыгыз
Укучыларның белем һәм күнекмәләрен тикшерү һәм бәяләү методлары
Белем һәм күнекмәләрне гамәлдә куллана белергә өйрәтү буенча эшләү методлары
Язма һәм гамәли күнегүләр, лаборатор эшләр
Телдән сорау, контроль эшләр, өй эшләрен тикшерү, фронталь сорау.

Укучыларның татар теленнән алган белемнәрен һәм күнекмәләрен гамәлдә файдалана белергә өйрәтүдә уңышлы методлар
әңгәмә
лекция
+күнегү
мөстәкыйль эш
барысы да

Укыту методының состав өлешләре яки танып белү эшендә билгеле бер методны кулланганда укучыларга белем һәм күнекмәләр бирү юллары _____ дип атала

Бердәмлекне булдырыгыз
Сафиуллина Ф.С.
Мәхмүтов М.И.
Ибраһимов Г.
Фазлуллин М.А.
Хуҗиәхмәтов Ә.Н
Проблемалы укытуны оештыру
Татар телен өйрәтүнең фәнни-методик нигезләре
Дидактика
Татар теле методикасы
Татар телен ничек укытырга?

Күчереп язу, диктантлар язу, хаталарны төзәтү эшләре, җөмләләр төзү – болар
Эш төрләре
Күнегүләр
Укыту методлары

Дәреснең бердәм өч максатына кергән танып белү аспекты
Укучыда фикерләү үсешен булдыру
Укучыларда хәрәкәтчәнлекне үстерү
Белемнәрне һәм күнекмәләрне бергә куша белү, шул рәвешле укучыларның уңышлы зиһен эшчәнлеген үстерү
Укучыны үзлегеннән белемнәрне үзләштерергә, мәгълүмат тупларга өйрәтү

Төрле методлар кулланып, яңа материалны дәрестә биргәч, аны укучыларның хәтерендә нығыту максаты белән, дәреслектән шушы параграфны укыла, әйтелмәгән фикерләргә игътибар ителә, әңгәмә үткәрелә. Бу очракта нинди метод кулланыла
Әңгәмә
Дәреслек һәм башка чыганаклар белән эшләү
Аңлату

Тел дәресләрендә күнегү методы нинди максатта кулланыла

Укучыларның белем-осталыкларын контрольга алу максатында
Укучыларның алган белем һәм күнекмәләрен гамәлдә файдалана белергә өйрәтү максатында

Хаталарны төзәтү өстендә эш – бу
Метод
Методик принцип
Күнегү

Бердәмлекне булдырыгыз
Тикшерү методы
Аңлату методы
Ныгыту методы
Тест
Дәреслек белән эшләү
Мәктәп лекциясе

Дәрес-конференция – бу
Укыту алымы
Дәрес формасы
Укыту методы

Укучыларның үз сөйләм органнары эшчәнлеген тоюны һәм алар белән аңлы рәвештә идарә итүне күз аллдында тотучы алым
Артикулятор гимнастика
Сөйләм гимнастикасы
Артикулятор бирем

Тел дәресләрендә кайсы төр күрсәтмәлелек ешрак кулланыла
Натураль һәм күләмле күрсәтмә әсбаплар
Экранлы әсбаплар
График әсбаплар

Тел дәресләрендә сочинение яздыру алымын кулланганда нинди күрсәтмәлелектән файдалану отышлы
Символик күрсәтмә әсбаплар
Сынлы сәнгать әсәрләре
График әсбаплар

Сүзгә төшеп калган хәреф яки кушымчалар өстәп язу – биремнең нинди төренә керә
Грамматик –пунктуацион бирем
Грамматик –стилистик бирем
Грамматик-орфографик бирем

Нинди дәрес формасына әзерләнү өчен укучыларга 10-12 көн вакыт бирелә
Семинар
Консультация
Экскурсия

Нинди дәрес формасы рамкаларында укытучы һәм укучылардан тыш язучылар, галимнәр катнашырга мөмкин
Зачет

Практик дәрес
Конференция

Телдәге сүзләрнең нинди сүз төркеменә керүен, ул сүз төркемнәренең төр һәм төркемчәләргә бүленүен, нинди чаралар белән ясалуын һәм нинди грамматик күренешләрне алуын укучыларда нинди метод-алым өстендә ныгыту уңышлы?
грамматик биремле диктант
грамматик уеннар
морфологик анализ
морфемик анализ
синтаксик анализ

Үзара бәйләнешне булдырыгыз
Дәрес формасы
Күнегү төре
Дәрес тибы
Ныгыту дәресе
Диктант
Сәяхәт-дәрес

Үзара бәйләнешне булдырыгыз
Дәреснең максаты
Сөйләм телен үстерү
Сочинение язарга өйрәтү.
Өйрәнелә торган күренеш турында төшенчә бирү

Тел укытканда укучыларга тел гыйлемендә дөрес дип табылган, программа нигезендә аларга өйрәтелергә тиешле мәгълүмат бирүне, кайбер тел күренешләрен тарихи яктыртыну алда тотучы принцип
Фәннилек
Укытуның тормыш белән бәйлелеге
Индивидуаль һәм яшь үзенчәлекләрен исәпкә алу

Икенче тел буларак татар телен укыту процессында актив сүзләрне сайлап алу принцибы
Мәгънәви принцип
Сүзнең куллану ешлыгы
Валентлык принцибы
Аңлылык принцибы

Type 5
Яңа сүзләрне өйрәнү этапларын билгеләгез
Өйрәнгән сүзләрне кабатлауны оештыру
Үзләштерү дәрәҗәсен тикшерү
Яңа сүзләрне тәкдим итү
Яңа сүзләрне үзләштерүне оештыру

Нинди укыту алымын төркем белән, һәм шулай ук, аерым укучы белән дә оештырып була, кемдер өчен бу алым ирекле, ә кемдер өчен мәҗбури үткәрелә ала
Конференция
Зачет
Консультация

Практикум дәрес

Фонетика дәресләрендә сөйләм органнарының торышын, авазларның ясалышын өйрәнгәндә нинди күрсәтмәлелек төреннән кулланырга була
Таблица
Схема
Рәсем
Сүзлек

Беренче "Рус мәктәпләре өчен татар теле дәреслеге" кем тарафыннан языла һәм ничәнче елда дөнья күрә
М.Корбангалиев һәм Х.Бәдигый, 1924
М.Корбангалиев, 1924
А.Ш.Асадуллин, 2001

ДЕ **Организация и обеспечение процесса обучения родному языку**

Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә
календарь планда
уку планында
базис планда
программада
дәреслектә

Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандарлары ничәнче елда кертелә
1997 нче елда
2003 нче елда
2012нче елда

Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:
укыту программасы
укыту-тәрбия планнары
тел түгәрәге
предмет буенча олимпиада
дәрес

Эчтәлеге һәм куелган максаты буенча әңгәмә методын өч төргә бүләләр
сорау-җавап
эвристик
аңлату
иҗади
кабатлау

Укытучы укучының белемнәре никадәр тулылана баруын, төгәлләнүен, системалылыгын, ныклыгын һәм практикада үзләштерә алуын нинди дәресләрендә ачыклый
катнаш дәрес
белем һәм күнекмәләрне ныгыту
системалаштырып йомгаклау дәресе
белем һәм күнекмәләрне тикшерү дәресләре

Type 5

Укытучының дәрескә әзерләнүе нинди эзлеклелектә бара?
Дәрес планын төзү.
Дидактик материал туплау.
Дәреслек материалы белән танышу.
Методик әдәбиятны өйрәнү.
Тематик-календарь планын карау

Тема яки бүлекне үтеп бетергәннән соң нинди дәрес тибы үткәрелә.
ныгыту дәресләре
кабатлау-искә төшерү дәресләре
белем һәм күнекмәләрне камилләштерү дәресе
системалаштырып кабатлау дәресе
практикум дәресләр

Дәреснең танып белү аспектын күрсәтегез
укучыны үзлегеннән белемнәрне үзләштерергә, мәгълүматларны тупларга өйрәтү
укучыда күрү-тоемлау сәләте үстерү
укучыны дөньяга актив караш белән карарга өйрәтү
укучыларның сүзлек запасын баету

Татар теле буенча дәрес типларына керә :
дәрес-семинар
дәрес-практикум
контроль дәрес
яңа белемнәрне үзләштерү дәресе
дәрес-лекция

9 нчы сыйныфта татар теленең эчтәлеге нинди?
Фонетика һәм орфография
Морфология
Гади җөмлә синтаксисы
Кушма җөмлә синтаксисы
Стилистика һәм сөйләм культурасы

Дәрес үткәрүнең тип буенча эзлеклелеген билгеләгез.
Контроль дәрес.
Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе.
Белемнәрне ныгыту дәресе.
Гомумиләштереп кабатлау дәресе

Дәреснең темасы, максаты, дидактик материал, техник чаралар кайда күрсәтелә
Программада
Дәрес планында
Уку планында
Тематик планда

2003нче елда расланган программа буенча 5нче сыйныфта татар телен укытуга ничә сәгать каралган
32 сәгать
34 сәгать
64 сәгать
136 сәгать

Билгеле бер тема яки бүлек буенча материалны системалаштыру һәм йомгаклау, укучыларның белем дәрәҗәләрен ачыклау максаты белән үткәрелә торган актив дәрес формасы
семинар.
экскурсия.
зачет.
консультация.
Конференция

Дәрестән тыш эшләрнең нинди формалары билгеле
олимпиада
атналык
түгәрәк
өй эше
барысы да

Төп фактик мәгълүматларны, гомумиләштерүләрне, кагыйдәләрне, шулай ук исбатлау тәртибен нык итеп хәтердә калдыру нинди дәрес тибының максаты
яңа материалны өйрәтү
белем һәм күнекмәләрне камилләштерү
белем-күнекмәләрне тикшерү
берсе дә түгел

Ике составлы җөмләләр (24 сәгать) ничәнче сыйныфта үтелә?
5 нче сыйныфта
6 нчы сыйныфта
7 нче сыйныфта
8 нче сыйныфта
9 нчы сыйныфта

Фронталь сорау дип нәрсәгә әйтәләр
Материалны кабатлаганда яки искә төшергәндә сыйныфка сорау бирү һәм мөмкин кадәр күбрәк укучылардан җавап алу
Такта янына укучыны чакырып сорауга җавап алу

Өй эшен дәреснең нинди этабында бирергә мөмкин
Дәреснең башында өй эшен тикшереп, үткәнне кабатлагач та
Яңа материалны аңлатып, аны ныгыткач та
Дәресне йомгаклагач та
Дәреснең барлык этабында да

Дәреснең методик логикасы - ул
Дәреснең техник, методик, дидактик чаралар, күрсәтмәлелек белән баетылуы
Дәреснең методик яктан төзелеше

“Синтетик” дип нинди дәрес тибына әйтәләр
Синтетик иярчен җөмләләрне өйрәнә торган дәрескә
Гомумән, синтаксис бүлегенә караган дәресләрне
Барлык тип дәресләрнең функциясен башкаручы катнаш дәрескә

Type 5

Традицион дәрес этапларының эзлеклелеген күрсәтегез
Белемнәрне тикшерү һәм бәяләү
Белем һәм күнекмәләрне ныгыту һәм аны үстерү, гамәлдә куллана белү күнекмәләре алу
Дәрестә бирелергә тиешле яңа белемнәрне кабул итү һәм үзләштерү
Укучылар дәрестә үзләштерергә тиешле белемне кабул итәргә әзерлек, танып-белү бурычын кую

Дәрес планнарының нинди төрләрен билгелисез
Схематик план
План-конспект
Еллык планы
Календарь план

Дәрес барышында өй эшен бирү урыны
Дәрес башы
Дәрес ахыры
Дәреснең төрле этабында

Башлангыч сыйныфларда үткәннәрне 5 нче сыйныфта искә төшерү- кабатлау дәресе тибы буенча нинди дәрескә карый
Белемнәр һәм күнекмәләрне камилләштерү- ныгыту дәресләре
Катнаш дәрес
Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру дәресе

Сыйфат турында өйрәнгәннәрне гомумиләштереп кабатлау һәм аларны гамәлдә дөрес куллана белү күнекмәләрен ныгыту максатына ярашлы нинди дәрес тибы сайларга була
Яңа материалны өйрәтү дәресе
Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе

Танып-белү бурычы нинди дәрес тибында реальләшә
Яңа материалны өйрәтү дәресе
Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе
Катнаш дәрестә

Дәрес этаплары нәрсәдән чыгып билгеләнә
Дәрес эчтәлегеннән
Укучыларның эш-хәрәкәтләреннән
Дәрес максатыннан
Барысыннан да

Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү; яңа төшенчә һәм билгеләмәләрне формалаштыру; алган белемнәрне гамәлдә куллана белергә күнектерү, яъни ныгыту этапларыннан торган дәреснең тибын ачыклагыз
Яңа материалны өйрәтү дәресе
Белем һәм күнекмәләрне ныгыту дәресе
Системалаштырып йомгаклау дәресе

Эчтәлеге ягыннан дәрес төрләрен күрсәтегез
Грамматика, орфография, фонетика, пунктуация, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре

Грамматика, синонимнар, фонетика, тел күренеше, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре
Грамматика, орфоэпия, фонетика, фонология, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре

Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә
программада
дәреслектә
календарь планда

Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандарлары ничәнче елда кертелә
2012 нче елда
1933 нче елда
2003 нче елда

Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:
тел түгәрәге
дәрес
предмет буенча олимпиада
консультация

Акыл сәләтен үстерү максатларын ачыклагыз
Сөйләм телен үстерү
Язма сөйләм телен үстерү
Күзәтүчәнлекне үстерү
Дикъкат һәм игътибарлылыкны үстерү
Барысы да

Содержание и структура раздела фонетики и лексики в 5-ом классе

Орфографиягә өйрәтү принциплары
аңлылык
күрсәтмәлелек
автоматизм
эзлеклелек

Сөйләмдәге авазны ясауда катнашкан сөйләү органнарын, аларның аваз ясауда төрле дәрәҗәдә катнашын нинди күрсәтмәлелектә аңлату кулай?
рәсемле таблица
плакат-схема
сүзлекләр
рәсем

Орфографиягә өйрәтүдә нинди алымнарны аерып күрсәтергә була
фонетик анализ
диктант язу
күчереп язу
синтаксик анализ
иҗади эшләр үткәрү

Бу нинди диктант төре?

Укытучы элек җөмләне дөрес итеп укый, сүзләрне язу кагыйдәләрен искә төшерә, соңыннан укытучы җөмләне әйтеп яздыра. Барысы да язып беткәч, бер

укучы җөмләне укый, кайсы сүзнең астына сызуын, аның кагыйдәсен, ничек язуын аңлата. Калган укучылар карап бара.
искәртмәле
сайланма
аңлатмалы
биремле

Орфографик осталыкны формалаштыручы күнегүләр
Сүзләрне күчереп язу
Орфографик кагыйдәгә нигезләнеп сүзләрне төркемләү
План-конспект төзү
Төшеп калган хәрефләрне куеп күчереп язарга
Текстны кыскартып сөйләү

Орфографик осталыкны формалаштыручы күнегүләр
Күрмә диктант
Сүзлек диктанты
Таблица тутыру
Белемнәрне заманча контрольдә тоту чаралары

Мәктәптә татар теле дәресләрендә диктантлар башкару алымнары ягыннан нинди төрләргә бүленә?
сайланма диктант
искәртмәле диктант
иҗади биремле диктант
сүзлек диктантлар
барысы да

5 нче сыйныфта контроль диктант өчен текст күпме сүздән торырга тиеш?
100 сүз
130 сүз
150 сүз
160 сүз
50 сүз

Укучыларның орфографик грамоталылыгы белән танышу максатында нинди диктант төре үткәрелә?
сүзлек
сынама
ирекле
аңлатмалы

Телнең авазлар һәм аваз системасы турындагы фән ничек атала
Фонология
Фонетика
Фонематика
Грамматика

Фонетика һәм графика буенча беренче мәгълүматны укучылар кайчан ала
Башлангыч сыйныфларда
Урта баскычта
Югары баскычта

Әйтелеш һәм язылыш арасындагы аермалар, орфоэпик нормалар тел белеменең нинди бүлегендә өйрәнелә

Лексика
Фонетика
Морфология
Синтаксис

Фонетика укытуның хосусый методик принципларын билгеләргә

Фонетиканы морфология белән бөйләп өйрәнү
Фонетиканы орфоэпия белән бәйләп өйрәнү
Фонетиканы орфография белән бөйләп укыту
Барысы да

Татар алфавитында ничә хәреф булуын билгеләгез

36 хәреф
39 хәреф
42 хәреф
33 хәреф

Басымның беренче иҗеккә төшкән вариантын сайлап алыгыз

Бала, урман, никтер, шактый, тукта
Балалар, яңгыр, татарча, килгәч үк, парта
Аша, языгыз, шундый, һичкем, никтер

Басымның соңгы иҗеккә төшкән вариантын сайлап алыгыз

Рәвешләр, яктылык, баралар, егерме, урамга
Очучы, телче, килми, татарча
Урманчылык, кичәге, илле, байтак, языгыз

Фонетик диалектизмнарны бетерү күнегүләрен билгеләгез

Орфографик сүзлектән файдалану
Синтаксик анализ
Фонетик анализ
Сайланма диктант яздыру
Телдән сочинение үткәрү

Лексика буенча мәгълүматлар ничәнче сыйныфта бирелә

5нче сыйныфта
6нчы сыйныфта
9нчы сыйныфта

Лексика дәресләрендә кайсы алымнарны кулланырга була?

аерым сүзләрнең мәгънәсен контекстта аңлату
сүзнең төзелешен, ясалышын тикшерү
төрле жанрдагы әдәби текстларның сүзлек составын тикшерү
тексттагы яңа сүзләрнең мәгънәләренә аңлатма бирү
барысын да

Татар теле дәресләрендә сөйләм телен үстерү алымнары

картина буенча сочинение язу
грамматик анализ

биремле диктант
сүзлек белән эш

Мәктәптә татар топонимикасы һәм этнонимикасы турында мәгълүматлар ничәнче сыйныфта бирел
6 нчы сыйныф
7 нче сыйныф
9 нчы сыйныф
10 нчы сыйныф
11 нче сыйныф

Type 5
Фонетик анализның эзлеклелеген билгеләгез
Аваз һәм хәрефләрнең санын билгеләү
Сүзне әйтергә, соңыннан дөрес итеп язып куярга
Һәр авазның нинди хәреф белән белдерелүен күрсәтергә
Сүзне иҗекләргә бүләргә, басымын күрсәтергә
Авазларны әйтергә һәм язарга, характеристика бирергә

Фонетик күнекмәне билгеләгез
Сүздә авазларны аеру
Авазларны хәреф белән билгеләү
Авазларның мәгънә аеру ролен билгеләү
Сүзләрнең иҗекләргә бүленүе
Хәрефләрнең аваз белдерү үзенчәлеген билгеләү
Сүзләрдә дөрес басым кую
Сүзнең аваз составын билгеләү

“Лексика” бүлегенең танып-белү максатын аерыгыз
Укучыларда фәнни күзаллауны формалаштыру
Укучыларга татар теленең лексикасы һәм фразеологиясе турында белемнәр бирү
Лексикологик һәм фразеологик күнекмәләр формалаштыру
Укучыларның сүзлек запасын баету

Билгеләмәнең дөрес вариантын әйтегез
Синонимнар – лексик мәгънәләре белән якын, ләкин әйтелешләре белән төрле булган бер сүз төркеменә караган сүзләр
Синонимнар – лексик мәгънәләре белән якын, әйтелешләре белән төрле сүзләр
Синонимнар - лексик мәгънәләре белән *якын булган бер сүз төркеменә караган сүзләр*

Сүз төзелешен һәм ясалышын өйрәнә торган метод
Укытучының сөйләве
Телне күзәтү
Үрнәкләргә анализ
Әңгәмә

Сүз төзелешенә анализ тәртибе
Тамырны аеру, тамырдаш сүзләр табу
Сүзне язып алу, аның лексик мәгънәсен ачыклау, нинди сүз төркеменә каравын билгеләү
Кушымчаларны аеру, аларның грамматик мәгънәсен ачыклау
Нигезен күрсәтү, төркемчәсен күрсәтү

Укучыларда телгә карата материалистик караш формалаштыручы, телнең иҗтимагый тормыш һәм җәмгыять үсеше белән тыгыз бәйләнешен ачыклаучы теманы билгеләгез
Сүз һәм аның лексик мәгънәләре
Искергән һәм яңа сүзләр
Синонимнар, антонимнар, омонимнар

Мәктәптә татар топонимикасы һәм этнонимикасы турында мәгълүматлар ничәнче сыйныфта бирелә.
6 нчы сыйныф
7 нче сыйныф
9 нчы сыйныф
10 нчы сыйныф
11 нче сыйныф

Тупас хаталарга нинди хаталарны кертәбез
Үтелгән кагыйдәгә карата ясалган хаталарны
Җөмләнең мәгънәсен боза яки ялгыш аңларга этәрә торган хаталарны
Өтер урынына нокталы өтер кую очраклары

Методика преподавания грамматики

Морфологияне өйрәнүнең хосусыйметодик принциплары
лексик-грамматик
Лексик-морфологик
Морфологик-синтаксик
Морфологик-фонетик

Мәктәптә морфологияне өйрәнүнең төп бурычлары
“Сүз төркемнәре”, “сүз төркемнәренең морфологик билгеләре” кебек морфологик төшенчәләрне формалаштыру
Укучыларда дөрес һәм грамоталы сөйләм күнекмәләрен формалаштыру
Морфологик анализга өйрәтү
Сүзләрнең морфологик билгеләрен күрү һәм билгеләү осталык әм күнекмәләрен формалаштыру

Type 5
Морфологик анализ тәртибен күрсәтегез
Сүзнең морфологик билгеләрен күрсәтү
Сүзнең синтаксик функөиясен күрсәтү
Сүзнең мәгънәсен һәм башлангыч формасын билгеләү

Морфология белән синтаксис бүлекләрен тыгыз бәйләнештә өйрәнү фикере белән килешәсезме
Әйе
Юк

Дәресләрдә грамматик форманы үзләштерү, аның стилистик әһәмиятен ачыклау һәм тел үзгәреше яки камилләшүе турында таныштыру максаты белән, әдәби текстлардан мисаллар алу – нинди принципка нигезләнгән
Грамматика дәресләрендә тарихилык

Морфологияне фонетика белән бәйләп укыту
Грамматиканы тел үстерү һәм стилистика белән бәйләп өйрәнү
Грамматика укытуны әдәбият дәресләре белән бәйләү

График анализ ул –
Җөмлә типларын күрсәтү
Җөмлә кисәкләренең астына сызу
Иярченле кушма җөмләдә баш һәм иярчен җөмләләрнең үзара бәйләнешен күрсәтү.
Сүз төркемнәрен билгеләү

Күләме ягыннан грамматик анализ төрләрен билгеләгез:
Тулы
Өлешчә
Бөтен
Морфологик
Барысы да

Мәктәп грамматикасын укытуда төп принциплар:
Грамматик төшенчә, билгеләмә һәм кагыйдәләрне үзләштерү
Фонетика һәм морфология арасында бәйләнеш булдыру
Морфология һәм синтаксис арасында бәйләнеш булдыру
Грамматиканы тел үстерү, орфография, пунктуация һәм стилистика белән бәйләп өйрәнү
Барысы да

«Сан» темасын нинди эш кәгазе үрнәгендә ныгытырга булла
Гариза
Аннотация
Характеристика
Протокол
Акт

Синтаксик принципка нигезләнеп кенә аңлатыла торган теманы күрсәтегез
Сыйфат фигыль
Зат алмашлыклары
Сыйфат дәрәҗәләре

Синтаксисны өйрәнүнең хосусый методик принципларын билгеләгез
Синтаксик-пунктуацион
Интонацион
Морфологик-синтаксик

Телдәге сүзләрнең нинди сүз төркеменә керүен, ул сүз төркемнәренең төр һәм төркемчәләргә бүленүен, нинди чаралар белән ясалуын һәм нинди грамматик күренешләрне алуын укучыларда нинди метод-алым өстендә ныгыту уңышлы?
Грамматик биремле диктант
Грамматик уеннар
Морфологик анализ
Морфемик анализ
Синтаксик анализ

Эчтәлеге ягыннан грамматик анализ төрләрен күрсәтегез:

Морфологик
Этимологик
Синтаксик
Фонетик
Берсе дә түгел

Сүзләр лексик-грамматик мәгънәләре, грамматик формалары, җөмләдә нинди дә булса синтаксик фукнцияне үтәүләре буенча нинди төркемнәргә бүленәләр
Мөстәкыйль сүзләр
Ярдәмлек сүзләр
Модаль сүзләр
Бәйләгечләр
Парлы сүзләр

Иң, кына/кенә кебек кисәкчәләр нинди сүз төркеменә карыйлар
Мөстәкыйль сүзләр
Ярдәмлек сүзләр
Модаль сүзләр
Бәйләгечләр

Зат-сан, килеш һәм тартым, заман белән төрләнми торган сүз төркеме
Инфинитиф
Боерык фигыль
Хикәя фигыль

Type 4
Күнегү һәм аның типлары арасында тәңгәллек табыгыз
Морфологик күнегүләр
Синтаксик күнегүләр
Схема буенча җөмләләр төзү
Билгеле бер сүз төркеменә текстган сүзләр сайлау

Укытучының түбәндәге соравына укучылар нинди дөрес җавап бирерләр: Кызыл чәчкә сүзтезмәсен җөмләгә әйләндерү өчен нишләргә кирәк?
Бу сүзләр белән җөмлә төзергә
Бу сүзләрне башка сүзләр белән бәйләргә
Аларны хәбәр белән бәйләргә
Бу сүзләрне җөмләнең грамматик нигезе итеп үзгәртергә

Дөресрәк билгеләмәне сайлап алыгыз
Җөмлә – тәмамланган фикер белдерүче сүз яки сүзләр бәйләнеше
Җөмлә дип сорау, өндәү яки хәбәр итүче сүзгә яки берничә сүзгә әйтәләр. Җөмлә интанацион төгәлгәнлек белән характерлана, ахырында нокта, сорау яки өндәү билгесе куела. Сүзләр кушымчалар ярдәмендә җөмлә эчендә грамматик бәйләнешкә керәләр.

Мәктәптә укыту чарасы буларак текстны куллану синтаксис укытуның функциональ аспектын көчәйтә дигән фикер белән килешәсезме?
Әйе
Юк

Мәктәп дәреслегендә сүз төркемнәре ничек классификацияләнә?

мөстәкыйль сүз төркемнәре, ярдәмлек сүз төркемнәре
мөстәкыйль сүз төркемнәре һәм бәйләгеч сүз төркемнәре
мөстәкыйль сүз төркемнәре, бәйләгеч сүз төркемнәре һәм модаль сүз төркемнәре
мөстәкыйль сүз төркемнәре һәм модаль сүз төркемнәре

Түбәндәге фикер белән килешәсезме: Сыйфат, исемнәргә бәйләнеп килгәндә төрләнми, исенәрдән башка килгәндә, исемнәр кебек үк, килеш, тартым һәм сан белән төрләнә
Әйе
Юк

Термин – ул
Төшенчә
Билгеле бер төшенчәнең исеме
Грамматик күренеш

##Type 5
Мәктәптә терминнарны үзләштерү түбәндәге эзлеклелектә оештырыла
Терминны укучыларның сүзлекләренә язырырга
Дәрес барышында укучыларның терминны дөрес әйтүләрен күзәтергә , ялгыш әйтсәләр, кат-кат әйттереп төзәтергә
Теринны дөрес басым белән берничә укучыдан ачык итеп әйттерергә
Ачык итеп, эре хәрефләр белән терминны тактага язарга

Грамматик анализ нәрсәне билгели
Сүз, сүзнең кисәкләргә бүленеше, җөмлә типлары, җөмлә кисәкләрен билгели
Грамматик күренешләрне аера һәм куллана белергә өйрәтә
Грамматиканы аңлы рәвештә үзләштерергә өйрәтә
Тел күренешләрен укучының хәтерендә ныгыту һәм гамәли куллана белү күүнекмәләре бирә
Барысын да

Грамматик анализның төрләре
Морфологик
Синтаксик
Фонетик
Орфоэпик
Стилистик

Сүзләрне, аларның төзелешен, төркемнәргә бүленешен, шул төркемгә хас булган грамматик күренешләрне алуын нинди анализ төре күрсәтә
Грамматик анализ
Синтаксик ананлиз
Морфологик анализ

Синтаксик тикшерүнең эзлеклелеген билгеләгез
Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен билгеләргә, аларның нинди сүз төркеме белән бирелгәнен күрсәтергә
Грамматик нигезне аерып, җөмләнең структур яктан тибын күрсәтергә
Әйтү максаты ягыннан җөмләне тикшерергә
Иярчен кисәкләрнең булу-булмау ягыннан җөмләне характерларга
Җөмләне баш кисәкләрнең булу-булмавына карап характерларга

Җөмләнең катлауландырылу юлын күрсәтергә

Морфологик тикшеүнең эзлеклелеген күрсәтегез
Сүзнең мәгънәсен һәм башлангыч формасын билгеләү
Сүзнең синтаксик ролен ачыклау
Сүзнең ясалыш юлын күрсәтү
Сүзнең морфологик билгеләрен күрсәтү

Бакчачылык сүзендә ничә һәм нинди кушымчалар аерыла
Өч кушымча, барысы да сүзьясагыч кушымчалар
Ике кушымча, икесе дә – сүзьясагыч кушымчалар
Ике кушымча, беренчесе – сүзьясагыч, икенчесе – төрләндергеч кушымча

Сыйфат дәрәҗәләре темасын нинди күрсәтмәлелеккә нигезләнеп аҗлату отышлырак
Схема
Таблица
Рәсем
Натураль предметлар, муляж

Пунктуациягә өйрәтү алымнары
Дөрес орфограммаларны куеп күчереп язу
Синтаксик-пунктуацион анализ
Морфологик анализ
Төшереп калдырылган тыныш билгеләрен куеп күчереп язу
Синтаксик төзелмәләрне алаштырып язу
Җөмләләрнең схемасын төзү

Тезмә-кушма җөмлә темасын аңлатуны нинди күрсәтмәлелек өстендә оештыру отышлы
Таблица
Рәсем
Схема
Таблица-схема

ДЕ **Развитие связной речи учащихся в национальной школе**

Сочинение яки изложениедә стиль хаталарын ничек күрсәтәләр?
✓
/
гр.
~

11 нче сыйныфларда сочинение күләме
1-2 бит
2-2,5 бит
5-6 бит
3-3,5 бит

Заманча белемнәрне контрольдә тоту чараларын билгеләгез
рейтинг

портфолио
БДИ
тест
контроль эш

Әдәби телдәгечә дөрес әйтелеш кагыйдәләре ничек атала
Орфоэпик кагыйдәләр
Орфографик кагыйдәләр
Грамматик кагыйдәләр
Стилистик кагыйдәләр

Һ авазын х авазы белән алыштырып сөйләү нинди хатага керә
Офографик хата
Орфоэпик хата
Стилистик хата

Максаты ягыннан нинди төр изложениеләр була
Өйрәтү характерындагы
Контроль
Фронталь
Барысы да

Өйрәтү характерындагы изложениеләр нинди төрдә булалар
Катлаулы
Контроль
Гади
Иҗади
Ирекле

Билгеле бер сүзләрне, стилистик алымнарны, телнең сыйфатлау-сурәтләү чараларын, грамматик күренешләрне кулланып җөмләләр төзергә яки шуларны үзләреңнең сөйләмендә файдалана белергә күнектерү, сүзлек запасын баету максатында кыска гына вакыт эчендә нинди чара уздырырга була
Иҗади изложение
Миниатюр сочинение
Синтаксик-стилистик анализ
Иҗади биремле **диктант**

Тезис, дәлил, нәтиҗәдән торган сөйләм төре ничек атала
Хикәяләү
Фикер йөртү
Тасвирлау

Бәйләнешле монологик сөйләмгә өйрәтү күнегүләре
Текстның эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү
Текстның нинди темага караганлыгын әйтү
Текстның нәтиҗәләрен үз сүзләрең белән дәлилләп әйтү
Рәсем буенча хикәя төзеп язу
+Барысы да

Куелган сорауга бирелгән җаваплар арасында дөресләрен сайлап алу аша укучыларның белемнәрен тиешерү ысулы ничек атала
Мөстыкыйль эш
Тест
Контроль эш
Тулы изложениеләр өчен 5нче сыйныфта ничә сүз алына
150-170 сүз
200-220 сүз
500-525 сүз

Хикәянең эчтәлеге, андагы вакыйгаларны яки күренешләрне эзлеклелеге, теле ягыннан текстта бирелгәнне үзгәртеп язу нинди язма эше төренә керә
Миниатюр сочинение
Иҗади биремле изложение
Ирекле изложение

МИНОБРНАУКИ РОССИИ

ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.06.01 ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОМУ ОБЩЕНИЮ

для направления подготовки

44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

квалификация выпускника: бакалавр

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СТАНДАРТ

«Педагог — (педагогическая деятельность в сфере дошкольного, начального общего, основного общего, среднего общего образования) (воспитатель, учитель)», утвержденный приказом Министерства труда и социальной защиты Российской Федерации от 18 октября 2013 г. № 544н (зарегистрирован Министерством юстиции Российской Федерации 6 декабря 2013 г., регистрационный № 30550), с изменениями, внесенными приказами Министерства труда и социальной защиты Российской Федерации от 25 декабря 2014 г. № 1115н (зарегистрирован Министерством юстиции Российской Федерации 19 февраля 2015 г., регистрационный № 36091) и от 5 августа 2016 г. № 422н (зарегистрирован Министерством юстиции Российской Федерации 23 августа 2016 г., регистрационный № 43326).

Уфа 2019

Формируемые компетенции:

ПК-1 готовность реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов.

ПК-3 способность решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности.

ПК-10 - способность проектировать траектории своего профессионального роста и личностного развития.

Перечень планируемых результатов дисциплины:

В результате изучения дисциплины студент должен:

Знать:

– цели обучения иностранным языкам и методические принципы обучения иностранным языкам в соответствии с ФГОС;

– установки федерального закона об образовании, нацеленные на воспитание гармонично развитой личности, способной к самообразованию, обладающей качествами гражданина и патриота;

Уметь:

– отобрать учебный материал, приемы, средства обучения;

– использовать материал и формат уроков в воспитательных целях;

Владеть:

– навыками организации различных режимов работы с обучающимися с учетом их индивидуальных особенностей;

– навыками организации воспитательных мероприятий на основе преподаваемого предмета

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для устного опроса, вопросами для тестирования и собеседования, практическими заданиями.

Примерные вопросы для устного опроса

1. Назовите основные виды фонетико-интонационных упражнений.
2. Проанализируйте грамматически направленные упражнения, предлагаемые в учебнике, их обучающие возможности, методические цели, эффективность способов их выполнения.
3. Назовите приемы и способы семантизации новых лексических единиц на начальном этапе обучения.
4. Назовите приемы и способы семантизации новых лексических единиц на среднем этапе обучения.
5. Назовите приемы и способы семантизации новых лексических единиц на старшем этапе обучения.
6. Назовите упражнения для организации и тренировки учащихся в употреблении ЛЕ по учебнику.
7. Назовите этапы работы над аудиотекстом и приведите примеры упражнений с целью контроля его понимания.
8. Составьте две учебно-речевые ситуации для побуждения учащихся к диалогическому общению по теме … (спорт, экология, еда, одежда). На выбор.
9. Назовите упражнения для обучения монологической речи по этапам обучения ИЯ.
10. Предложите лексически направленные игры (3-4).

11. Предложите грамматически направленные игры (3-4).
12. Покажите методику работы со стихотворением на начальном этапе.
13. Назовите упражнения, направленные на овладение графикой, орфографией (по учебнику).
14. Назовите упражнения, направленные на овладение письменной речью (оформление адреса, письма, открытки, анкеты, заявления). На выбор по учебнику для старших классов.
15. Предложите упражнения, направленные на извлечение полной информации из текста.
16. Предложите упражнения, направленные на извлечение основной информации из текста.
17. Предложите упражнения, направленные на извлечение нужной информации.
18. Спланируйте начало урока (класс на выбор).
19. Проанализируйте задания для итогового контроля умений устной речи в «Книге для учителя» для 6-х, 9-х, 11-х классов и определите, отвечают ли они следующим критериям контроля:
а) адекватность объекту контроля;
б) валидность приемов контроля;
в) их открытости для учителя, но закрытости для учащихся.
20. Проанализируйте задания для итогового контроля умений письменной речи в «Книге для учителя» для 6-х, 9-х, 11-х классов и определите, отвечают ли они следующим критериям умений письменной речи::
а) адекватность объекту контроля;
б) валидность приемов контроля;
в) их открытости для учителя, но закрытости для учащихся.
21. Разработайте план-конспект итогового урока (класс и тема на выбор), целью которого является контроль сформированности умений монологической (диалогической) речи.
22. Разработайте план-конспект итогового урока (класс и тема на выбор), целью которого является контроль сформированности умений аудирования.
23. Выберите один из учебников для начальной ступени обучения и продумайте, как бы Вы познакомили с ним:
а) коллег-учителей;
б) учащихся.
Подготовьтесь к презентации учебника в аудитории.
24. Составьте программу недели иностранного языка в образовательном учреждении. Обоснуйте методическую, воспитательную и образовательную ценность каждого мероприятия.
25. Дайте анализ требований к современному уроку иностранного языка с позиции здоровьесбережения.

Примерная структура зачета

Зачет включает в себя тест по пройденным темам и собеседование.

Примерные проблемные вопросы для тестирования и собеседования

1. Назовите основные категории методики и методы исследования.
2. В чем заключается образовательная цель обучения иностранному языку?
3. В чем проявляется специфика иностранного языка как учебного предмета?
4. С какими смежными науками взаимодействует методика обучения иностранным языкам? Чем определяется данное взаимодействие?
5. Как определяется комплекс целей обучения ИЯ в отечественной и зарубежной методиках?
6. Что входит в общеевропейское понимание коммуникативной компетенции?

7. Что отличает единицы языка от единиц речи?
8. Раскройте сущность основных дидактических принципов обучения иностранным языкам.
9.Раскройте сущность основных методических принципов обучения иностранным языкам.
10. Назовите компоненты современных отечественных и зарубежных УМК.
11. Проанализируйте учебник и другие компоненты УМК с точки зрения поставленных целей: какие упражнения и тексты позволяют реализовать практические, образовательные, воспитательные и развивающие цели?
12. Покажите, как реализуется в УМК социокультурный подход к обучению ИЯ и развитие межкультурной компетенции средствами ИЯ.
13. Назовите причины интерференции родного языка.
14. Перечислите свойства коммуникативности.
15. Каковы пути формирования и поддержания мотивации учащихся к изучению иностранного языка?.
16. Каковы пути исправления речевых ошибок учащихся?
17.Назовите современные подходы к обучению иностранных языков.
18. Назовите базовую категорию методики обучения иностранным языкам.
19. В чем заключается принцип активности в обучении иностранному языку?
20. Почему коммуникативность определяется как исходную методическую категорию?
21.В чем специфика предмета «иностранный язык»?
22.В чем заключается психологический компонент обучения иностранным языкам?
23.Что значит «коммутативная обстановка» на уроке иностранного языка? Что способствуют ее созданию?
24.Нужно ли исправлять все речевые ошибки учащихся?
25.Почему необходимо обучать иностранному языку на ситуативной основе?
26.Что значит «отрицательный перенос» навыка?
27.Обоснуйте необходимость использования групповых форм работы при обучении иностранному языку. Приведите пример задания для групповой формы работы.
28. Что способствует формированию прочности речевых навыков?
29. В чем заключается воспитательный и развивающий потенциал учебной дисциплины «иностранный язык»
30.В чем отличие языковых упражнений от коммуникативно-направленных?
31.Для чего нужна методическая характеристика класса?
32. Что значит «обучать иноязычному общению»?
33. Почему важно формировать компенсаторные умения?
34.Почему необходимо использовать положительное подкрепление на уроке иностранного языка? Приведите примеры вербального и невербального положительного подкрепления.
35.Как осуществляется диалог культур на уроке иностранного языка?
36. Приведите примеры языковой и неязыковой наглядности.

Примеры практических заданий

1.Проанализируйте задания для итогового контроля умений письменной речи в «Книге для учителя» для 6-х, 9-х, 11-х классов и определите, отвечают ли они следующим критериям умений письменной речи::

а) адекватность объекту контроля;

б) валидность приемов контроля;

в) их открытости для учителя, но закрытости для учащихся.

2Разработайте план-конспект итогового урока (класс и тема на выбор), целью которого является контроль сформированности умений монологической (диалогической) речи.

3.Разработайте план-конспект итогового урока (класс и тема на выбор), целью которого является контроль сформированности умений аудирования.

1. Выберите один из учебников для начальной ступени обучения и продумайте, как бы Вы познакомили с ним:

а) коллег-учителей;

б) учащихся.

Подготовьтесь к презентации учебника в аудитории.

2. Составьте программу недели иностранного языка в образовательном учреждении. Обоснуйте методическую, воспитательную и образовательную ценность каждого мероприятия.

3. Дайте анализ требований к современному уроку иностранного языка с позиции здоровьесбережения.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме зачета без оценки в 7 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся и критерии оценивания

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Оценка (академическая)	Б о (о
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных	Зачтено/отлично	9

		методов, приемов, технологий.		
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Зачтено/хорошо	7
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала.	Зачтено/удовлетворительно	5
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		Не зачтено/неудовлетворительно	N

МИНОБРНАУКИ РОССИИ

ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.06.02 ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНОМУ ОБЩЕНИЮ

для направления подготовки
44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Направленность (профиль) Родной (татарский) язык, литература и английский язык
квалификация выпускника: бакалавр

Формируемые компетенции:

формирование общепрофессиональной компетенции:

- способность использовать современные методы и технологии обучения и диагностики (ПК-2).

Перечень планируемых результатов дисциплины:

В результате изучения дисциплины студент должен:

Знает

- закономерности становления языковых навыков и речевых умений;
- основные методические категории и закономерности их функционирования в учебно-воспитательном процессе;
- особенности фонетической, лексической, грамматической систем родного и английского языка;

Умеет

- проводить сопоставительный анализ языкового материала с целью выявления трудностей его усвоения;
- отбирать учебный материал, приемы, средства обучения, режимы работы в соответствии с возрастными особенностями обучающихся;
-составлять упражнения, разрабатывать содержательные и смысловые опоры для стимулирования речевой активности учащихся;

Владеет

- технологиями формирования языковых навыков и речевых умений
- навыками работы с нормативными документами, регламентирующими процесс обучения английскому языку.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены в виде тестов, практических заданий, вопросов для устного опроса и вопросов к экзамену.

Примерные вопросы для устного опроса

1.Какие методы обучения фонетическим навыкам вы знаете?

2. Какой из этапов по обучению лексике и грамматике является сложным и почему?.

3.Как вы считаете, какие современные технологии в обучении чтению являются продуктивными?

4.Что входит в систему оценок письменной деятельности учащихся на уроке ИЯ?

5. В чем особенности обучения аудированию на занятиях по ИЯ?

Примерные задания практической направленности

1. Выберите из учебника упражнения для формирования фонетических навыков и проанализируйте их.

2. Выберите из учебника упражнения для формирования лексических навыков и проанализируйте их.

3. Проанализируйте грамматически направленные упражнения, предлагаемые в учебнике, их обучающие возможности, методические цели, эффективность способов их выполнения.

4. Разработайте фрагмент урока, направленный на формирование умений аудирования и разыграйте его.

5. Составьте две учебно-речевые ситуации для побуждения учащихся к диалогическому общению по теме … (спорт, экология, еда, одежда). На выбор.

6. Выберите из учебника упражнения для обучения монологической речи и проанализируйте их.

7. Выберите стихотворение и разработайте алгоритм действий работы над ним.

8. Выберите из учебника упражнения, направленные на овладение графикой, орфографией.

9. Разработайте фрагмент урока, направленный на овладение письменной речью (оформление адреса, письма, открытки, анкеты, заявления) и разыграйте его.

10. Предложите упражнения, направленные на извлечение полной информации из текста.

11. Предложите упражнения, направленные на извлечение основной информации из текста.

12. Предложите упражнения, направленные на извлечение нужной информации.

Примерные вопросы для тестирования и собеседования

1. Назовите основные категории методики и методы исследования.

2. В чем заключается образовательная цель обучения иностранному языку?

3. В чем проявляется специфика иностранного языка как учебного предмета?

4. С какими смежными науками взаимодействует методика обучения иностранным языкам? Чем определяется данное взаимодействие?

5. Как определяется комплекс целей обучения ИЯ в отечественной и зарубежной методиках?

6. Что входит в общеевропейское понимание коммуникативной компетенции?

7. Что отличает единицы языка от единиц речи?

8. Раскройте сущность основных дидактических принципов обучения иностранным языкам.

9.Раскройте сущность основных методических принципов обучения иностранным языкам.

10. Назовите компоненты современных отечественных и зарубежных УМК.

11. Проанализируйте учебник и другие компоненты УМК с точки зрения поставленных целей: какие упражнения и тексты позволяют реализовать практические, образовательные, воспитательные и развивающие цели?

12. Покажите, как реализуется в УМК социокультурный подход к обучению ИЯ и развитие межкультурной компетенции средствами ИЯ.

13. Назовите причины интерференции родного языка.

14. Перечислите свойства коммуникативности.

15. Каковы пути формирования и поддержания мотивации учащихся к изучению иностранного языка?.

16. Каковы пути исправления речевых ошибок учащихся?
17.Назовите современные подходы к обучению иностранных языков.
18. Назовите базовую категорию методики обучения иностранным языкам.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме курсовой работы и оценки по рейтингу в 8 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся и критерии оценивания

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Оценка (академическая)	Б о (1 о
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Зачтено/отлично	9
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из	Зачтено/хорошо	7

	степенью самостоятельности и инициативы	самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.		
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала.	Зачтено/удовлетворительно	5
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		Не зачтено/неудовлетворительно	N

Б1.В.06.03 ОРГАНИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены заданиями практической направленности, вопросами для теста и собеседования.

Примерные задания практической направленности

1. Выберите из учебника упражнения для формирования фонетических навыков и проанализируйте их.
2. Выберите из учебника упражнения для формирования лексических навыков и проанализируйте их.
3. Проанализируйте грамматически направленные упражнения, предлагаемые в учебнике, их обучающие возможности, методические цели, эффективность способов их выполнения.
4. Разработайте фрагмент урока, направленный на формирование умений аудирования и разыграйте его.
5. Составьте две учебно-речевые ситуации для побуждения учащихся к диалогическому общению по теме … (спорт, экология, еда, одежда). На выбор.
6. Выберите из учебника упражнения для обучения монологической речи и проанализируйте их.

7. Выберите стихотворение и разработайте алгоритм действий работы над ним.

8. Выберите из учебника упражнения, направленные на овладение графикой, орфографией.

9. Разработайте фрагмент урока, направленный на овладение письменной речью (оформление адреса, письма, открытки, анкеты, заявления) и разыграйте его.

10. Предложите упражнения, направленные на извлечение полной информации из текста.

11. Предложите упражнения, направленные на извлечение основной информации из текста.

12. Предложите упражнения, направленные на извлечение нужной информации.

Примерные вопросы для тестирования и собеседования

1. Назовите основные категории методики и методы исследования.
2. В чем заключается образовательная цель обучения иностранному языку?
3. В чем проявляется специфика иностранного языка как учебного предмета?
4. С какими смежными науками взаимодействует методика обучения иностранным языкам? Чем определяется данное взаимодействие?
5. Как определяется комплекс целей обучения ИЯ в отечественной и зарубежной методиках?
6. Что входит в общеевропейское понимание коммуникативной компетенции?
7. Что отличает единицы языка от единиц речи?
8. Раскройте сущность основных дидактических принципов обучения иностранным языкам.
9. Раскройте сущность основных методических принципов обучения иностранным языкам.
10. Назовите компоненты современных отечественных и зарубежных УМК.
11. Проанализируйте учебник и другие компоненты УМК с точки зрения поставленных целей: какие упражнения и тексты позволяют реализовать практические, образовательные, воспитательные и развивающие цели?
12. Покажите, как реализуется в УМК социокультурный подход к обучению ИЯ и развитие межкультурной компетенции средствами ИЯ.
13. Назовите причины интерференции родного языка.
14. Перечислите свойства коммуникативности.
15. Каковы пути формирования и поддержания мотивации учащихся к изучению иностранного языка?.
16. Каковы пути исправления речевых ошибок учащихся?
17. Назовите современные подходы к обучению иностранных языков.
18. Назовите базовую категорию методики обучения иностранным языкам.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме зачета без оценки в 9 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

В полном объеме оценочные материалы хранятся на кафедре, реализующей данную дисциплину. Оценочные материалы с автоматизированной проверкой результатов обучения (при наличии) размещаются в электронной информационно-образовательной среде университета на сайте https://lms.bspu.ru.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся
и критерии оценивания

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Оценка (академическая)	Б о (1 о
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Зачтено/отлично	9
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и	Зачтено/хорошо	7

		иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.		
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала.	Зачтено/удовлетворительно	5
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		Не зачтено/неудовлетворительно	N

Б1.В.07.01 ПРАКТИКА УСТНОЙ И ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены темами для устного опроса; темами сочинений, тестами и контрольными работами, вопросами к зачету и экзамену.

Примерный контрольный тест по дисциплине

1. *Translate into good Russian:*

1) I have a big family consisting of me, my parents, a younger brother, two elder sisters, two grandmoms, one granddad and even a great-grandmom living in the country. I have around six uncles and aunts, four cousins and nine nephews and nieces!

I am not married, so i don’t have in-laws yet.

2) I've always felt bad because I find it difflcult to get up in the morning - mainly because I can never sleep before 2 a.m. So while my colleagues arrive for work looking bright and fresh at 8 o'clock I arrive at ten, feeling grumpy.
3) Everyone says that young people spend too much time on the internet, and as someone who grew up with technology—“a digital native” – I often worry that i might be an internet addict.
4) Every day I have a lot of activities to do. First I spend around one hour commuting to the university; after finishing lectures I like to go out and hang out with friends. We can play videogames or go to the movies or just relax at a nearby cafe. After that i go home, since i have homework to do. In case i am free, i can help parents with household chores like ironing, washing the dishes and tidying up. By 23:00 I try to fall asleep.

2. Translate into English:

1) Плохая память, дырявая память
2) Долговременная память
3) Воспоминания (3 ед.)
4) Запоминать (2 ед.)

5) Яркое воображение
6) Смутная идея
7) Амнезия
8) Если я не ошибаюсь\ насколько я помню

3. Translate into Russian:
1) Teal
2) Rust
3) Emerald
4) Plum
5) Beige
6) Coral
7) Copper
8) Navy

4. *Translate into English:*
1) Голубое платье «в огурчик»
2) Темно-синий однотонный костюм
3) Розовый свитер «в черный горошек»
4) Облегающие джинсы «в полоску»
5) Камуфляжный костюм для охотников

5. Listen to a story and answer the following questions: (Cutting Edge, p. 19, ex. 2.2)
a) Whom this story is about?
b) Where does it take place?
c) Find English equivalents for the following phrases:
d)
1) Шел сильный снег
2) Иметь много общего
3) Очевидно
4) Влюбились
5) Были обручены

Примерная структура зачета с оценкой

1. Устный перевод 20 предложений с языка обучения на иностранный в пределах изученного материала.
2. Беседа на заданную тему

Примерные предложения на перевод на зачете

1. Я удобно устроилась в кресле, посмотрела через левое плечо, чтобы убедиться, что все в порядке, и приготовилась слушать.
2. Я считаю, что она слишком самоуверенная, она не сможет этого сделать.
3. Я считаю, что для художника важно иметь покровителя, который может помочь.
4. Я несла по длинному коридору зажженную свечу и кувшин с вином, как вдруг кто-то схватил меня за руку.
5. Я не думаю, что обязательное голосование – это хороший выход.
6. Я имею в виду, что надо оставаться спокойным, когда тебя провоцируют.
7. Я знаю, что лягушки безвредны, но на всякий случай я их избегаю.
8. Я думаю, что люди, которые ставят странные рекорды – храбрые, но глупые и немного сумасшедшие.
9. Я думаю, ее дети страдают от жестокого обращения с детьми, она замучила всех, слишком она деспотична!
10. Этот арт-объект бесценный, а вы поставили его прямо на улице!

11. Это так похоже на Джейн: пообещать прийти и остаться дома!
12. Эта картина не имеет никаких примечательных черт, она не стоит абсолютно ничего, не покупай ее.
13. Я думала, ты просто сдержанная, а ты такая скромная!
14. Эта ваза очень ценная, поэтому, как сложно бы тебе ни было, не отдавай ее никому.
15. Что-то случилось с тканью, которая покрывала ее голову-один конец свободно висел, но волосы оставались скрытыми.
16. Чтобы преодолеть свой страх высоты, она решила подняться на Эверест.
17. Чтобы обратить фобию, нужно очень простое лечение – страдальцам следует установить позитивные ассоциации с предметом фобии.
18. Что ты предлагаешь? Чтобы женщины работали машинистами?

Критерии оценивания:
Владение лексическим материалом – 25 баллов
Языковое оформление: грамматика и произношение – 25 баллов

Примерные темы беседы на зачете

Выскажите свое мнение по теме.

1. Fears and phobias can spoil your life
2. Courses may help you to become more self-confident
3. Heroes are among us
4. You can only set up a world record if you are very smart or very strong
5. Modern art is very meaningful
6. Being an artist is hard work
7. Art objects at work or school make people happier
8. Movies are better than books
9. Reading is old-fashioned
10. Voting is unimportant
11. Men are better at politics than women
12. People nowadays are mostly politically correct
13. Tolerance is nonsense
14. There are no heroes nowadays

Критерии оценивания:
Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерная структура экзамена

1. Чтение, интерпретация (логико-смысловой анализ) оригинального художественного или публицистического текста объемом в 2 страницы (тема; проблема; характеристика действующих лиц; позиция автора; собственное отношение к прочитанному).
2. Обсуждение проблемы с партнером (по темам, пройденным в течение семестра).

Пример текста на экзамен

T. Capote

A Lamp in a Window

Once I was invited to a wedding; the bride suggested I drive up from New York with a pair of other guests, a Mr. and Mrs. Roberts, whom I had never met before. It was a cold April day, and on the ride to Connecticut the Robertses, a couple in their early forties, seemed agreeable enough — no one you would want to spend a long weekend with, but not bad.

However, at the wedding a great deal of liquor was consumed, I should say a third of it by my chauffeurs. They were the last to leave the party — at approximately 11 p. m. — and I was most wary of accompanying them; I knew they were drunk, but I didn't realize *how* drunk. We had driven about twenty miles, the car weaving considerably, and Mr. and Mrs. Roberts insulting each other in the most extraordinary language, when Mr. Roberts, very understandably, made a wrong turn and got lost on a dark country road. I kept asking them, finally begging them, to stop the car and let me out, but they were so involved in their invectives that they ignored me. Eventually the car stopped of its own accord (temporarily) when it swiped against the side of a tree. I used the opportunity to jump out of the car's back door and run into the woods. Presently the cursed vehicle drove off, leaving me alone in the icy dark. I'm sure my hosts never missed me; Lord knows I didn't miss them.

But it wasn't a joy to be stranded out there on a windy cold night. I started walking, hoping I'd reach a highway. I walked for half an hour without sighting a habitation. Then, just off the road, I saw a small frame cottage with a porch and a window lighted by a lamp. I tiptoed onto the porch and looked in the window; an elderly woman with soft hair and a round pleasant face was sitting by a fireside reading a book. There was a cat curled in her lap, and several others slumbering at her feet.

I knocked at the door, and when she opened it I said, with chattering teeth: "I'm sorry to disturb you, but I've had a sort of accident; I wonder if I could use your phone to call a taxi."

"Oh, dear," she said, smiling. "I'm afraid I don't have a phone. Too poor. But please, come in." And as I stepped through the door into the cozy room, she said: "My goodness, boy. You're freezing. Can I make coffee? A cup of tea? I have a little whiskey my husband left — he died six years ago."

I said a little whiskey would be very welcome.

While she fetched it I warmed my hands at the fire and glanced around the room. It was a cheerful place occupied by six or seven cats of varying alley-cat colors. I looked at the title of the book Mrs. Kelly — for that was her name, as I later learned — had been reading: it was *Emma* by Jane Austen, a favorite writer of mine.

When Mrs. Kelly returned with a glass of ice and a dusty quarter-bottle of bourbon, she said: "Sit down, sit down. It's not often I have company. Of course, I have my cats. Anyway, you'll spend the night? I have a nice little guest room that's been waiting such a long time for a guest. In the morning you can walk to the highway and catch a ride into town, where you'll find a garage to fix your car. It's about five miles away."

I wondered aloud how she could live so isolatedly, without transportation or a telephone; she told me her good friend, the mailman, took care of all her shopping needs. "Albert. He's really so dear and faithful. But he's due to retire next year. After that I don't know what I'll do. But something will turn up. Perhaps a kindly new mailman. Tell me, just what sort of accident did you have?"

When I explained the truth of the matter, she responded indignantly: "You did exactly the right thing. I wouldn't set foot in a car with a man who had sniffed a glass of sherry. That's how I lost my husband. Married forty years, forty happy years, and I lost him because a drunken driver ran him down. If it wasn't for my cats…" She stroked an orange tabby purring in her lap.

We talked by the fire until my eyes grew heavy. We talked about Jane Austen ("Ah, Jane. My tragedy is that I've read all her books so often I have them memorized"), and other admired authors: Thoreau, Willa Cather, Dickens, Lewis Carroll, Agatha Christie, Raymond Chandler, Hawthorne, Chekhov, De Maupassant — she was a woman with a good and varied mind; intelligence illuminated her hazel eyes like the small lamp shining on the table beside her. We talked about the hard Connecticut winters, politicians, far places ("I've never been abroad, but if

ever I'd had the chance, the place I would have gone is Africa. Sometimes I've dreamed of it, the green hills, the heat, the beautiful giraffes, the elephants walking about"), religion ("Of course, I was raised a Catholic, but now, I'm almost sorry to say, I have an open mind. Too much reading, perhaps"), gardening ("I grow and can all my vegetables, a necessity"). At last: "Forgive my babbling on. You have no idea how much pleasure it gives me. But it's way past your bedtime. I know it is mine."

She escorted me upstairs, and after I was comfortably arranged in a double bed under a blissful load of pretty scrapquilts, she returned to wish me goodnight, sweet dreams. I lay awake thinking about it. What an exceptional experience — to be an old woman living alone here in the wilderness and have a stranger knock on your door in the middle of the night and not only open it but warmly welcome inside and offer him shelter. If our situations had been reversed, I doubt that I would have had the courage, to say nothing of the generosity.

The next morning she gave me breakfast in her kitchen. Coffee and hot oatmeal with sugar and tinned cream, but I was hungry and it tasted great. The kitchen was shabbier than the rest of the house; the stove, a rattling refrigerator, everything seemed on the edge of expiring. All except one large, somewhat modern object, a deep-freeze that fitted into a corner of the room.

She was chatting on: "I love birds. I feel so guilty about not tossing them crumbs during the winter. But I can't have them gathered around the house. Because of the cats. Do you care for cats?"

"Yes, I once had a Siamese named Toma. She lived to be twelve, and we traveled everywhere together. All over the world. And when she died I never had the heart to get another."

"Then maybe you will understand this," she said, leading me over to the deep-freeze, and opening it. Inside was nothing but cats: stacks of frozen, perfectly preserved cats — dozens of them. It gave me an odd sensation. "All my old friends. Gone to rest. It's just that I couldn't bear to lose them. *Completely.*" She laughed, and said: "I guess you think I'm a bit dotty."

A bit dotty. Yes, a bit dotty, I thought as I walked under grey skies in the direction of the highway she had pointed out to me. But radiant: a lamp in a window.

Примерное задание на лексико-грамматическую коррекцию

Correct the sentences if necessary:

1. The dean ticked out the names of those who had failed.
2. All our attempts to humour the examiners went through the drain.
3. The goods are sold with a great reduction in price.
4. In the end of the interview Martin was reduced by sudden anger.
5. He was annoyed by my piece of advice.
6. The student rallyed her thoughts and rattled off the dates.
7. And only then they noticed the woman who was ticking away the names of those present.
8. You were late again this morning, but we'll let it go through.
9. Children are playful and noisy, don't be annoyed at them!
10. Keep your eyes open at little children.
11. The hail rattled on the roof and the windows rattled on the strong wind
12. He contested the world's best winners.
13. I hate swotting before exams.
14. He was annoyed at his wife because the dinner was badly cooked.
15. That's a contestible statement, you can't prove it.

Примерное задание на лексико-грамматический перевод

Translate the sentences into English using your active vocabulary.

1. Вскоре принесли завтрак, и он набросился на еду как голодный волк.
2. Я не стала бы заходить так далеко, чтобы оспаривать эти выводы.
3. Он вежливо кашлянул, когда она закурила, но она не поняла намёк.
4. Результаты контрольных работ будут известны только в конце месяца.
5. Не думала, что требуется столько времени, чтобы проверить работы и выставить оценки.
6.Все присутствующие приветствовали участников соревнований троекратным "ура".
7.Теперь, когда цену на эту шубу снизили до 10 тысяч, она может купить её.
8. У неё болит голова, так как две студентки весь урок трещали как сороки.
9.Этому учителю не нужно повышать голос на детей. На его уроках не болтают и не списывают.
10. Вы можете пользоваться этой лестницей только в аварийной ситуации.
11. Мы написали сочинение сегодня, но результаты будут известны только через неделю.
12. Я зубрила всю ночь, но всё оказалось напрасно: при виде экзаменатора я даже забыла, как меня зовут.
13. Какая досада! Поезд уже ушёл.
14. Мартин несколько раз намекал на нужду в деньгах.
15. Лекарство снизит температуру в любом случае.
16. Теперь, когда он спокоен и не повышает голос, мы можем обсудить этот вопрос.
17. Преподаватель попросил студента помочь проверить и оценить работы школьников.
18. По завершении работы над диссертацией он получил степень доктора философии.
19. На вашем месте я последила бы за этим мальчиком. Он умудряется списывать даже сидя за первой партой.
20. Безрадостные мысли не давали ему спать всю ночь.
21. Его бестактные намёки довели девушку до слёз.
22. Кандидаты этой партии будут бороться за места в Парламенте.
23. Отметь галочкой темы, которые нужно повторить к экзамену.
24. Не повышайте голос на своих учеников, это всех раздражает.
25. Теперь, когда результаты экзаменов объявили, мы можем поздравить абитуриентов.
26. Ей тонко намекнули, что в её услугах не нуждаются, но намёк не дошёл до неё.
27. Не торопись покупать компьютер, в конце года товары будут продаваться по значительно сниженным ценам, так или иначе.

Примерные задания контрольной работы:

1) Он **последовал указаниям врача** и **вылечился о**т этой болезни.

2) Я думал, что мне надо было только **запломбировать зуб**. Но когда я пришел, стоматолог отправил меня **сделать рентген зуба**.

3) Доктор **прописал мне лекарство от несварения желудка**, но **я пока не чувствую себя лучше. Фактически,** я чувствую себя **несчастной развалиной.**

4) Мой брат **студент медицинского университета**. Он **ходит в больницы на практику** и изучает **разные истории болезни**.

5) Что-то **не так с** моими ногами: все мои **суставы болят** и, когда я сгибаю колено, оно **болит**.

6) Я обещаю, что вы **вылечитесь в течение двух недель**, если не **начнутся осложнения**.

7) Я рад, что **застал вас дома**! **У меня уйма новостей**!

8) Мой сын **заболел ветрянкой**. Она **досаждает** ему уже 4 дня.

9) Врач **пощупал мой пульс**, **прослушал сердце и легкие** и **измерил температуру.**

10) Я не могу **читать вслух**, пожалуй, я **приму эти пилюли от боли в горле**.

Критерии оценивания:

Владение лексическим материалом – 25 баллов
Языковое оформление: грамматика и орфография – 25 баллов

Примерные темы устного опроса:

1. Choosing a career for a school leaver is easy
2. It is not easy to choose for a school leaver what he/she wants to do for the whole life
3. Managing a classroom is easy for a young teacher
4. It is easy to be a young teacher
5. Children's happy childhood depends on their teachers
6. A teacher's role in raising a happy child
7. School system in the UK
8. Teacher training in the UK and in Russia
9. Teacher training in the UK
10. Education system in the UK
11. Distant learning is the best way of education
12. Technologies are a "must' in the modern process of teaching languages
13. Advantages and disadvantages of the healthcare system in the UK
14. Healthcare system in the UK is the best in the world
15. The ways to keep fit
16. It's enough to keep to a diet If you want to be fit
17. London's museums and parks
18. Historic landmarks of London
19. Olympic kinds of sport and their rules (2 examples)
20. Sport unites people
21. The British Isles Industrial and agricultural districts of the UK
22. There is nothing like travel by air
23. Hitch-hiking is the best way of travelling
24. Cinema is the best way to relax
25. Theatres are a thing of the past

Критерии оценивания:

Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерная тематика сочинений:

1.The way you read depends on your purpose
2.Reading foreign literature is necessary for studying English
3.The literary merit of your favourite book
4.Increasing the Student/s vocabulary
5.The artistic value of your favourite film
6.Silent films made people's imagination work
7.The advent of sound killed the silent movies
8.The films gained charm with age but inevitably they have lost something
9.Teaching films: pros and cons
10.Films are a universal language

Примерная структура билета на зачет, экзамен:

3. Устный перевод 20 предложений с языка обучения на иностранный в

пределах изученного материала.

4. Беседа на заданную тему.

Примерные задания на перевод:

1. Я удобно устроилась в кресле, посмотрела через левое плечо, чтобы убедиться, что все в порядке, и приготовилась слушать.
2. Я считаю, что она слишком самоуверенная, она не сможет этого сделать.
3. Я считаю, что для художника важно иметь покровителя, который может помочь.
4. Я несла по длинному коридору зажженную свечу и кувшин с вином, как вдруг кто-то схватил меня за руку.
5. Я не думаю, что обязательное голосование – это хороший выход.
6. Я имею в виду, что надо оставаться спокойным, когда тебя провоцируют.
7. Я знаю, что лягушки безвредны, но на всякий случай я их избегаю.
8. Я думаю, что люди, которые ставят странные рекорды – храбрые, но глупые и немного сумасшедшие.
9. Я думаю, ее дети страдают от жестокого обращения с детьми, она замучила всех, слишком она деспотична!
10. Этот арт-объект бесценный, а вы поставили его прямо на улице!
11. Это так похоже на Джейн: пообещать прийти и остаться дома!
12. Эта картина не имеет никаких примечательных черт, она не стоит абсолютно ничего, не покупай ее.
13. Я думала, ты просто сдержанная, а ты такая скромная!
14. Эта ваза очень ценная, поэтому, как сложно бы тебе ни было, не отдавай ее никому.
15. Что-то случилось с тканью, которая покрывала ее голову-один конец свободно висел, но волосы оставались скрытыми.
16. Чтобы преодолеть свой страх высоты, она решила подняться на Эверест.
17. Чтобы обратить фобию, нужно очень простое лечение – страдальцам следует установить позитивные ассоциации с предметом фобии.
18. Что ты предлагаешь? Чтобы женщины работали машинистами?
19. Что бы ты не думал об этой скульптуре, я считаю, что это просто выглядит как куча мусора.
20. Химический дисбаланс передается от родителя ребенку, поэтому дети могут быть склонны к развитию похожих заболеваний.

Критерии оценивания:

Владение лексическим материалом – 25 баллов

Языковое оформление: грамматика и произношение – 25 баллов

Примерные темы для беседы:

Выскажите свое мнение на тему

15. Fears and phobias can spoil your life
16. Courses may help you to become more self-confident
17. Heroes are among us
18. You can only set up a world record if you are very smart or very strong
19. Modern art is very meaningful
20. Being an artist is hard work
21. Art objects at work or school make people happier
22. Movies are better than books
23. Reading is old-fashioned
24. Voting is unimportant

25. Men are better at politics than women
26. People nowadays are mostly politically correct
27. Tolerance is nonsense
28. There are no heroes nowadays

Критерии оценивания:
Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Промежуточная аттестация выполняется в форме оценки по рейтингу в 5, 7 и 9 семестрах, зачета с оценкой в 6, 8 семестрах и экзамена в 10 семестре.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся и критерии оценивания

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89,9
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69,9
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	Менее 50

Б1.В.07.02 ПРАКТИЧЕСКАЯ ФОНЕТИКА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами и заданиями для устного опроса и самостоятельной работы, тестов, вопросов к зачету.

Примерны перечень вопросов и заданий для самостоятельной работы

I. Дать дефиниции гласных и согласных фонем

1. [b], [ŋ], [P]
2. [C], [θ], [R]
3. [G], [r], [I]
4. [z], [w], [i:]
5. [k], [l], [A]
6. [j], [g], [æ]
7. [d], [n], [з:]
8. [t], [s], [u:]
9. [p], [l], [L]
10. [D], [m], [V]
11. [f], [h], [e]
12. [Z], [v], [q]

II. Протранскрибировать односинтагменные предложения

A: 'Can you 'play ‘chess? ||

B: ˇYes, ¦ I en'joy chess very ‘much. || 'I was a 'chess ‘champion when I .was a ,child. ||

A: And 'are you 'still a ,champion chess °player? ||

B: ›No, ¦ 'things have ‘changed.|| In my ‘last ,match | I was ˇbeaten ¦ by a 'seven-year-•old ‘child.|| ˇI think ¦ she’s a 'future ‘champion! ||

III. Проанализировать фонетические явления в указанных примерах.

Перечень фонетических явлений

1. Loss of Plosion
2. Nasal Plosion
3. Lateral Plosion
4. Loss of Aspiration
5. The [h]-phoneme in Intervocalic Position
6. The Clear and Dark [l]s
7. Assimilation affecting the point of articulation
8. Assimilation affecting the work of the vocal cords
9. Assimilation affecting the lip position
10. There is no voicing before voiced consonants
11. There is no devoicing before voiceless consonants
12. Adaptation (Accommodation)
13. No Glottal Stop
14. Linking [r]

IV. Ответить на вопросы и выполнить задания.

1. Перечислите функции интонации и проиллюстрируйте их на собственных примерах.

2. Дайте определения статического и кинетического тонов; объясните их функции на собственных примерах.
3. Назовите составляющие интонационной группы; проиллюстрируйте на собственных примерах обязательные и необязательные компоненты.
4. Назовите структурные варианты восходящего тона и проиллюстрируйте их графически.
5. Проиллюстрируйте классификацию нисходящего тона на собственных примерах; определите значение нисходящего тона в каждом примере.
6. Назовите импликативные значения нисходяще-восходящего и восходяще-нисходящего тонов; приведите примеры.
7. Назовите особенности фразового ударения в английском языке.
8. Проиллюстрируйте связь фразового и словесного ударения.
9. Назовите типологические особенности ритма английской интонации.
10. На примерах проиллюстрируйте влияние ритма на словесное и фразовое ударение.
11. Назовите принципы классификации шкал в английском языке.
12. Покажите графически постепенно нисходящую, высокую ровную, сломанную, скользящую, низкую шкалы.
13. Назовите экспрессивные средства английской интонации.
14. Проиллюстрируйте на примерах употребление эмфатических тонов.
15. Объясните на примерах различия в употреблении высокой и низкой эмфатической предшкалы.

Примерная структура зачета

1) Теоретический вопрос (например, что такое палатализация)
2) Прочитать текст по разметке или найти в тексте фонетические явления и объяснить.
3) Стихотворение (диалог) наизусть (Теоретический вопрос).

Примерный перечень вопросов к зачету

1. Классификация и функции органов речи.
2. Классификация фонем: принципы классификации гласных.
3. Классификация фонем: принципы классификации согласных.
4. Фонетическое явление ассимиляции и аккомодации.
5. Носовой, латеральный, фрикативный взрывы. Потеря взрыва.
6. Явление элизии.
7. Статические и кинетические тоны.
8. Модификация звуков в различных позициях.
9. Особенности английской интонации и её функции в процессе коммуникации.
10. Основные компоненты просодической структуры английского языка.
11. Статический и кинетические тоны как основные элементы английской интонации.
12. Структурные и семантические варианты восходящего тона.
13. Структурные и семантические варианты нисходящего тона.
14. Структурные и семантические варианты восходяще-нисходящего тона.
15. Структурные и семантические варианты нисходяще-восходящего тона.
16. Особенности акцентного ударения высказывания в английском языке.
17. Ритмическая организация текста и акцентное ударение высказывания.
18. Типология шкал в английской интонации. Принципы классификации.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме зачета без оценки в 6 семестре.

Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.07.03 ПРАКТИЧЕСКАЯ ГРАММАТИКА (МОРФОЛОГИЯ)

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для самостоятельной работы и устного опроса, тестов, вопросов к зачету.

Примерный перечень вопросов для самостоятельной работы и устного опроса

Примерный перечень вопросов для самостоятельной работы

1. The article.
2. The infinitive.
3. The gerund.
4. The participle.
5. The voice.
6. Modality.
7. Causation.
8. Ellipsis.

Примерный перечень вопросов для устного опроса

1. The article. Functions. Peculiarities of translation.
2. The infinitive. Functions. Peculiarities of translation.
3. The gerund. Functions. Peculiarities of translation.
4. The participle. Functions. Peculiarities of translation.
5. The voice. Functions. Peculiarities of translation.
6. Modality. Functions. Peculiarities of translation.
7. Causation. Functions. Peculiarities of translation.
8. Ellipsis. Functions. Peculiarities of translation.
9. Emphatic constructions.
10. Comparative constructions.

Примерный тест

I. Comment on the use of articles in the sentences.
1. You can't become Prime Minister at once._____

II. Insert articles where necessary.
1. ___most famous battle in ___ English history was ___ Battle of Hastings.
2. ___ King Arthur is always compared with ___ czar Peter the Great.
3. They sat down on a bench under ___ shade of ___ weeping willow.

III. Choose the correct answer:
1. Before you telephoned, I ___ watching television.
A) was B) will be C) am D) have

2. After the storm ___ finished, many people were found lying in the street.
A) has B) had C) were D) did

3. Tomorrow we ___ taking the day off.
A) will B) have C) were D) are

IV. State the meanings of the modal verbs:
1) "I see no dictionary on the shelf". - "John may have taken it". – "He might have warned me".
_____

2) “They are to leave soon”. – And who is to take care of their children?”

_____

3) To your birthday party, Jim, you shall invite as many friends as you will wish.

_____

V. Translate into English using modal verbs. Try to apply different modal verbs.

1) Должно быть, он сейчас дома.

_____

2) Возможно, скоро пойдет дождь.

_____

3) Неужели он потерял ее адрес?

_____

Примерная структура зачета

1. Теоретический вопрос.
2. Перевод 5 предложений с использованием изученных грамматических структур.

Примерный перечень вопросов к зачета

1. Morphology and Syntax. Parts of Speech: classification.
2. The Noun: general notion. Morphological Composition of Nouns. Semantic Classification of Nouns.
3. The Category of Number. Regular Formation of Number.
4. The Category of Number. Irregular Formation of Number.
5. Plural of Compound Nouns. Special Forms of Singular and Plural
6. Singularia Tantum. Pluralia Tantum.
7. The Category of Case. Group Possessive. Double Possessive.
8. The Noun: general notion. The Category of Gender.
9. The Indefinite Article: general notion, meaning.
10. The Definite Article: general notion, meaning.
11. The Use of Articles with Uncountable Nouns.
12. The Use of Articles with Names of Meals. The Use of Articles with Names of Diseases.
13. The Use of Articles with Names of Seasons and Parts of Day.
14. The Use of Articles with Geographic Names.
15. The Use of Articles with Proper Names. The Use of Articles with Personal Names.
16. The Use of Articles with Predicative Nouns. The Use of Articles with Nouns in Apposition.
17. The Use of Articles with the Nouns *school, college, hospital, prison, bed; country, town.* Articles with nouns in some Common Fixed Expressions.
18. The Adjective: general notion, classification. Degrees of Comparison.

Примерные предложения на перевод на зачете по практической грамматике (морфологии) английского языка

1) После обеда я обычно читаю в библиотеке два часа.
2) Я скажу ему, чтобы он вернул ключи, когда осмотрит дом.
3) Я никогда не чувствовала себя так хорошо, как сейчас.
4) Как, ты еще не готова? Что же ты делала?
5) Поезд отправляется без четверти два. Если мы сейчас же не поедем на вокзал, мы опоздаем.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме зачета с оценкой в 6 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.07.04 ДЕЛОВОЙ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК
ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены заданиями на перевод, заданиями на составление делового документа, темами для диалогов и монологов.

Примерное задание на перевод делового письма с русского языка на английский язык

Уважаемые господа!

Благодарим Вас за Ваш запрос от 29 мая на шерстяные свитера. В ответ на Вашу просьбу о предоставлении торговой скидки в размере 20%, к сожалению, сообщаем, что в настоящий момент мы можем предложить скидку за количество в 10% с прейскурантных цен на партию товаров свыше 1000 единиц с немедленной отгрузкой со склада при условии размещения заказа до 10 июня.

Мы предлагаем следующие условия платежа: безотзывный, неделимый аккредитив, действительный в течение двух месяцев на сумму, указанную в счете-фактуре, должен быть открыт во Внешэкономбанке в нашу пользу против предоставления отгрузочных документов (коносамента, страхового полиса, сертификата о происхождении товара).

Если Вы хотите убедиться в том, что наши товары пользуются популярностью на рынке до размещения твердого заказа, мы можем выслать Вам небольшую партию на условиях консигнации. В этом случае предоставьте торговые и банковские рекомендации.

Мы гарантируем выполнение заказа без задержки и сторого в соответствии со спецификацией.

В случае положительного решения, сообщите Ваши требования по упаковке и условиям транспортировки.

К письму прилагаем официальный бланк заказа, текущий каталог и прейскурант, в котором указаны цены на условиях сиф. Мы можем Вас заверить, что наши цены конкурентоспособны, если принять во внимание широкий ассортимент, прекрасное качество и новейший дизайн изделий.

Надеемся, Вы найдете наши условия привлекательными.

Незамедлительно связывайтесь с нами, если Вам понадобится дополнительная информация.

С уважением,

Примерное задание на составление делового письма по заданным параметрам

Write a Reply to the following Offer stating such terms as Price, Discounts, and Terms of Delivery:

Dear Ms Besse

I am writing to thank you for your letter of 18 August and for the patterns of drape fabrics for curtains and bedspreads you very kindly sent me.

I appreciate the good quality of these fabrics, but unfortunately your prices appear to be on the high side. To accept the prices you quote would leave me with only a small profit on my sales since the principal demand is for articles in the medium price range.

I like the quality of your good sand also the way you have handled my enquiry and would welcome the opportunity to do business with you. But we are working to a number of long- term contracts under which it is impossible to revise our prices. May I suggest that you could perhaps make some allowance on your quoted prices that would help to introduce your goods to my customers? If you cannot do so, then I must regretfully decline your offers as it stands.

Sincerely yours
Steve Wilkinson
Sales Executive

Примерные темы для диалогов

1. В какой степени юмор влияет на деловое общение?
2. Женщина в бизнесе – в каких культурах это маловероятно/невероятно?
3. Как алкоголь/кофе/чай используются в ситуациях делового общения?
4. Деловая встреча в ресторане (на основе Flow chart).
5. Позвоните в компанию…наведите справки о ценах, условиях поставки товара.
6. Позвоните в отель и зарезервируйте номер.
7. Позвоните в туристическое агентство и внесите детали относительно поездки в нужную страну, город.
8. Используйте предложенные рекламные проспекты для приглашения делового партнера по окончании рабочего дня.
9. Европейцы – граждане мира или потребители мира?
10. Как эффективно организовать свое рабочее время?

Примерные темы для монологов

1. Культурные различия и их роль в деловом общении.
2. Запретные темы в различных культурах.
3. Язык тела в деловом общении.
4. Знакомство с аспектами культуры (особые традиции, религия, праздники), необходимые для делового общения с иностранцами.
5. Условности в деловом мире.
6. Влияние культуры на бизнес.
7. Эффективный менеджмент и человеческие ресурсы.
8. Когда некомпетентность равноценна обману.
9. Секреты успешной презентации.
10. Конструктивный подход и четкие целеполагания – путь к эффективным переговорам.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме оценки по рейтингу в 9 семестре и зачета без оценки в 10 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно	Отлично	90-100

		принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.		
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.07.05 АНАЛИЗ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для устного опроса и самостоятельной работы, темами для рефератов, тестами, контрольными работами, схемой анализа художественного текста.

Примерные вопросы для устного опроса и самостоятельной работы

1. Раскройте следующие понятия: текст, художественный текст, филологический анализ текста, тема художественного произведения, идея художественного произведения, «принцип воронки».
2. Сформулируйте цели, задачи, предмет и объект филологического анализа текста.
3. Объясните понятие авторского идиостиля. Какими характеристиками он обладает?
4. Перечислите основные категории художественного текста.
5. Что такое хронотоп? Приведите примеры.
6. Какие категории могут актуализироваться в текстовом заголовке? Приведите примеры.
7. Что такое художественная деталь? Какие ее виды вы знаете?
8. Что такое подтекст?
9. Что такое «образ»? Приведите примеры.

10. Что такое сильная позиция в художественном произведении?
11. Как представлена речь персонажа в художественном тексте?
12. Разъясните понятие «несобственно-прямая речь» и охарактеризуйте способы ее изложения.
13. Как может быть представлен образ персонажа в тексте?
14. Каким образом в тексте может быть выражена авторская точка зрения?
15. Какую роль играет диалог в тексте?
16. Прокомментируйте явление «поток сознания».
17. Приведите примеры внутреннего монолога в художественных произведениях.

Примерные темы рефератов

1. G. Chauser. Canterbury Tales.
2. Drama. (Ch. Marlow, W. Shakespeare, Ben Johnson).
3. Metaphysical Poets (J. Donne, J. Milton).
4. English Novel (D. Defoe, S. Richardson, H. Fielding).
5. Satire (J. Swift, J. Addison, R. Steele).
6. British Romanticism (R. Burns, W. Blake, W. Wordsworth, S.T. Coleridge, R. Southey, G.G. Byron, P.B. Shelley, J. Keats).
7. American Romanticism (W. Irving, J. F. Cooper, E.A. Poe, N. Hawthorne).
8. Victorian Novel (Ch. Dickens).
9. Realism and Naturalism (W.M. Thackeray, T. Hardy).
10. Mark Twain. H. Melville.
11. American Literature of the Turn of the Century (A.G. Bierce, J. London, O'Henry).
12. Aesthetism and Nonsense (Oscar Wilde, Lewis Carrol, Edward Lea).
13. Neoromanticism (R.L. Stevenson, J.R. Kipling, J. Conrad).
14. Realism (J. Galsworthy, W.S. Maugham).
15. American Realism (Henry James, Th. Dreiser).
16. Science and detective fiction (Herbert Wells, Conan Doyle).

Примерный тест по дисциплине

1. A series of interlinked events presented in a story forms its …
A) plot
B) genre
C) setting

2. A question needing solution that is raised in the text is called the…
A) idea
B) conflict
C) problem

3. Which of the following terms does not mean the same?
A) Trite epithet
B) dead epithet
C) hackneyed epithet
D) Genuine epithet

4. A word or a group of words giving an expressive characterization of the object described is
A) metaphor;
B) simile;
C) epithet.
D) slang
E) irony

5. A sentence where one of the main members is omitted is
A) rhetorical question;
B) parallelism;
C) elliptical sentence.
D) inversion

Примерные задания для контрольной работы

The Invisible Japanese Gentlemen by G. Greene

1) Analyze the elements used in strong position in the text. How do they help to ensure the idea of the story?
2) Characterize the plot structure of the story. Point out the stages of plot development in it.
3) What types of details are used in the text? Give some examples.

Примерная схема анализа художественного текста

1. The author of the text.
2. Summary (précis).
3. The functional style of the text.
4. The Genre.
5. The types of narration (composition forms).
6. Structural composition of the text (plot structure).
7. The choice of the point of view.
8. Method of Characterization (character drawing).
9. Characters.
10. Conflict.
11. Key (mood, slant, atmosphere) of the text or parts of the text.
12. Analysis of the text (by its parts or as a whole).
13. The theme of the text.
14. Conclusion.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме оценки по рейтингу в 6 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно	Отлично	90-100

		принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.		
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.07.06 АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК В ФОРМАТЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЭКЗАМЕНОВ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для самостоятельной работы и зачета.

Примерный перечень вопросов для устного опроса:

1.Каково назначение единого государственного экзамена по иностранным языкам?
2. Что такое КИМ?
3. Что понимается под языковой/лингвистической компетенцией?
4. В каком документе содержатся стандарты начального общего, основного общего и среднего (полного) общего образования по иностранному языку?
5. Что лежит в основе Кодификатора элементов содержания и требований к уровню подготовки выпускников образовательных организаций для проведения единого государственного экзамена по английскому языку?
6. Какие методические подходы заложены в КИМ по иностранным языкам?
7. В каком документе определена структура экзаменационной работы по английскому языку ЕГЭ?

8.На базе чего составлен Перечень элементов содержания, проверяемых на едином государственном экзамене по английскому языку**?**

9. Где можно ознакомиться с критериями оценки выполнения заданий с развёрнутым ответом?

10. Какие уровни сложности представляют задания КИМ по английскому языку?

11. Какова структура задания 39 ЕГЭ по английскому языку?

12. Сколько пунктов плана в задании 40 ЕГЭ по английскому языку?

13. По каким критериям оценивается задание 39?

14. Чем отличаются критерии оценивания заданий 39 и 40?

15. Какова процедура проведения устной части ЕГЭ по английскому языку?

16. Задания какого уровня сложности представлены в устной части ЕГЭ?

17. Каковы особенности проведения ОГЭ по английскому языку?

18. Каковы критерии оценивания развернутых ответов ОГЭ?

19. Какие виды упражнений можно использовать при работе над чтением?

20.Как можно использовать интернет-ресурсы при подготовке к ЕГЭ?

Примерное практическое задание

Письменная часть

You have received a letter from your English-speaking pen-friend Tom who writes:

…Last week our family went to the famous Niagara Falls. It was my first visit there and it was fun! We enjoyed the weather and the splashes of falling water on our faces. It reminded us of our last rafting trip. Where can you see beautiful water sights in Russia, if at all? Have you ever gone rafting? What do you think about extreme sports in general?

By the way, we are going to Greece this summer…

Write a letter to Tom.

In your letter

-answer his questions

-ask **3 questions** about his trip to Greece

Write **100**–**140 words.**

Remember the rules of letter writing.

Comment on the following statement.

Virtual Internet communication results in losing real-life social skills.

What is your opinion? Do you agree with this statement?

Write **200**–**250 words.**

Use the following plan:

− make an introduction (state the problem)

− express your personal opinion and give 2–3 reasons for your opinion

− express an opposing opinion and give 1–2 reasons for this opposing opinion

− explain why you don’t agree with the opposing opinion

− make a conclusion restating your position

Устная часть

Задание 41

Imagine that you are preparing a project with your friend. You have found some interesting material for the presentation and you want to read this text to your friend. You have 1.5 minutes to read the text silently, then be ready to read it out aloud. You will not have more than 1.5 minutes to read it.

The ostrich is the bird that lays the smallest egg for its size. Although it is the largest single cell in nature, an ostrich egg is less than 2 per cent of the weight of the mother. A wren’s egg, by comparison, is 13 per cent of its weight. The largest

egg in comparison with the size of the bird is that of the Little Spotted kiwi. Its egg accounts for 26 per cent of its own weight.

An ostrich egg weighs as much as twenty-four hen's eggs; to soft-boil one takes forty-five minutes. Queen Victoria tucked into one for breakfast and declared it among the best meals she had ever eaten. The largest egg laid by any animal – including the dinosaurs – belonged to the elephant bird of Madagascar, which became extinct in 1700. It was ten times the size of an ostrich egg, nine litres in volume and the equivalent of 180 chicken's eggs.

Задание 42 №

Study the advertisement.

You are considering visiting the real estate agency and you'd like to get more information. In 1.5 minutes you are to ask five direct questions to find out the following:

1) location of the agency
2) services they provide
3) if they work at weekends
4) competitive advantages
5) if they provide any guarantees

You have 20 seconds to ask each question.

Задание 43

These are photos from your photo album. Choose one photo to describe to your friend.

Photo 1

Photo 2

Photo 3

You will have to start speaking in 1.5 minutes and will speak for not more than 2 minutes (12–15 sentences). In your talk remember to speak about:

• where and when the photo was taken
• what/who is in the photo
• what is happening
• why you keep the photo in your album
• why you decided to show the picture to your friend

You have to talk continuously, starting with:
"I've chosen photo number… "

Задание 44 № 2878

Study the two photographs. In 1.5 minutes be ready to compare and contrast the photographs:

• give a brief description of the photos (action, location)
• say what the pictures have in common
• say in what way the pictures are different
• say what pet presented in the photo you'd like to have more
• explain why

You will speak for not more than 2 minutes (12–15 sentences). You have to talk continuously.

1.

2.

Единый государственный экзамен - 2018

Бланк ответов № 2 | **лист 2**

Код региона	Код предмета	Название предмета	Резерв 6
66	09	АНГ	

Дополнительный бланк ответов № 2 — Лист 2

Перепишите значения полей Код региона Код предмета Название предмета из БЛАНКА РЕГИСТРАЦИИ
Отвечая на задания с РАЗВЕРНУТЫМ ОТВЕТОМ пишите аккуратно и разборчиво соблюдая разметку страницы
Не забудьте указать номер задания на которое Вы отвечаете например 31
Условия задания переписывать не нужно

ВНИМАНИЕ! ***Все бланки и контрольные измерительные материалы рассматриваются в комплекте***

Task 40

Nowadays young people have lots of opportunities and some of them wonder if making an early choice of a ~~carrie~~ career path can lead to success in the future. I am going to reveal my opinion on this topic.

Personally I believe that choosing a career early is not so important in the twenty-first century. First of all, one can simply not know what he desires to do to provide for himself. In such case it will be better to try different paths, which must at least ~~result~~ result in understanding what he dislikes doing. Secondly, modern world tends to change very quickly and you can hardly predict, which jobs will appear in the upcoming five or ten years. One of them might be the right one for you.

Despite everything stated above, some people maintain the opposite opinion. They suppose that making an early choice of career path allows one to concentrate all his efforts on the specific activities, which will help him to get the occupation of his ~~dream~~ dream.

I can not agree with this opinion as I strongly believe that getting focused on a single thing too much can cause you to miss even better opportunities and regret wasting time and money in the end.

To sum up everything stated above I would like to say that in modern world it is never too late to get the job of your dream and it is always better to try a lot before making a choice.

Оборотная сторона бланка НЕ ЗАПОЛНЯЕТСЯ Попросите дополнительный бланк ответов № 2

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация по дисциплине проводится в форме зачета без оценки в 10 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся и критерии оценивания

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89,9
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69,9
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	Менее 50

Б1.В.07.07 ПРАКТИКУМ ПО УСТНОМУ И ПИСЬМЕННОМУ ПЕРЕВОДУ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены темами для устного опроса; темами сочинений, тестами и контрольными работами, вопросами к зачету и экзамену.

Примерный контрольный тест по дисциплине

6. *Translate into good Russian:*

5) I have a big family consisting of me, my parents, a younger brother, two elder sisters, two grandmoms, one granddad and even a great-grandmom living in the country. I have around six uncles and aunts, four cousins and nine nephews and nieces!

I am not married, so i don't have in-laws yet.

6) I've always felt bad because I find it difflcult to get up in the morning - mainly because I can never sleep before 2 a.m. So while my colleagues arrive for work looking bright and fresh at 8 o'clock I arrive at ten, feeling grumpy.
7) Everyone says that young people spend too much time on the internet, and as someone who grew up with technology—"a digital native" – I often worry that i might be an internet addict.
8) Every day I have a lot of activities to do. First I spend around one hour commuting to the university; after finishing lectures I like to go out and hang out with friends. We can play videogames or go to the movies or just relax at a nearby cafe. After that i go home, since i have homework to do. In case i am free, i can help parents with household chores like ironing, washing the dishes and tidying up. By 23:00 I try to fall asleep.

7. Translate into English:

9) Плохая память, дырявая память
10) Долговременная память
11) Воспоминания (3 ед.)
12) Запоминать (2 ед.)
13) Яркое воображение
14) Смутная идея
15) Амнезия
16) Если я не ошибаюсь\ насколько я помню

8. Translate into Russian:

9) Teal
10) Rust
11) Emerald
12) Plum
13) Beige
14) Coral
15) Copper
16) Navy

9. *Translate into English:*

6) Голубое платье «в огурчик»
7) Темно-синий однотонный костюм
8) Розовый свитер «в черный горошек»
9) Облегающие джинсы «в полоску»
10) Камуфляжный костюм для охотников

10. Listen to a story and answer the following questions: (Cutting Edge, p. 19, ex. 2.2)

e) Whom this story is about?
f) Where does it take place?
g) Find English equivalents for the following phrases:
h)

6) Шел сильный снег
7) Иметь много общего
8) Очевидно
9) Влюбились

10) Были обручены

Примерная структура зачета с оценкой

5. Устный перевод 20 предложений с языка обучения на иностранный в пределах изученного материала.
6. Беседа на заданную тему

Примерные предложения на перевод на зачете

19. Я удобно устроилась в кресле, посмотрела через левое плечо, чтобы убедиться, что все в порядке, и приготовилась слушать.
20. Я считаю, что она слишком самоуверенная, она не сможет этого сделать.
21. Я считаю, что для художника важно иметь покровителя, который может помочь.
22. Я несла по длинному коридору зажженную свечу и кувшин с вином, как вдруг кто-то схватил меня за руку.
23. Я не думаю, что обязательное голосование – это хороший выход.
24. Я имею в виду, что надо оставаться спокойным, когда тебя провоцируют.
25. Я знаю, что лягушки безвредны, но на всякий случай я их избегаю.
26. Я думаю, что люди, которые ставят странные рекорды – храбрые, но глупые и немного сумасшедшие.
27. Я думаю, ее дети страдают от жестокого обращения с детьми, она замучила всех, слишком она деспотична!
28. Этот арт-объект бесценный, а вы поставили его прямо на улице!
29. Это так похоже на Джейн: пообещать прийти и остаться дома!
30. Эта картина не имеет никаких примечательных черт, она не стоит абсолютно ничего, не покупай ее.
31. Я думала, ты просто сдержанная, а ты такая скромная!
32. Эта ваза очень ценная, поэтому, как сложно бы тебе ни было, не отдавай ее никому.
33. Что-то случилось с тканью, которая покрывала ее голову-один конец свободно висел, но волосы оставались скрытыми.
34. Чтобы преодолеть свой страх высоты, она решила подняться на Эверест.
35. Чтобы обратить фобию, нужно очень простое лечение – страдальцам следует установить позитивные ассоциации с предметом фобии.
36. Что ты предлагаешь? Чтобы женщины работали машинистами?

Критерии оценивания:

Владение лексическим материалом – 25 баллов

Языковое оформление: грамматика и произношение – 25 баллов

Примерные темы беседы на зачете

Выскажите свое мнение по теме.

29. Fears and phobias can spoil your life
30. Courses may help you to become more self-confident
31. Heroes are among us
32. You can only set up a world record if you are very smart or very strong
33. Modern art is very meaningful
34. Being an artist is hard work
35. Art objects at work or school make people happier
36. Movies are better than books
37. Reading is old-fashioned
38. Voting is unimportant
39. Men are better at politics than women
40. People nowadays are mostly politically correct
41. Tolerance is nonsense

42. There are no heroes nowadays

Критерии оценивания:
Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерная структура экзамена

1. Чтение, интерпретация (логико-смысловой анализ) оригинального художественного или публицистического текста объемом в 2 страницы (тема; проблема; характеристика действующих лиц; позиция автора; собственное отношение к прочитанному).

2. Обсуждение проблемы с партнером (по темам, пройденным в течение семестра).

Пример текста на экзамен

T. Capote

A Lamp in a Window

Once I was invited to a wedding; the bride suggested I drive up from New York with a pair of other guests, a Mr. and Mrs. Roberts, whom I had never met before. It was a cold April day, and on the ride to Connecticut the Robertses, a couple in their early forties, seemed agreeable enough — no one you would want to spend a long weekend with, but not bad.

However, at the wedding a great deal of liquor was consumed, I should say a third of it by my chauffeurs. They were the last to leave the party — at approximately 11 p. m. — and I was most wary of accompanying them; I knew they were drunk, but I didn't realize *how* drunk. We had driven about twenty miles, the car weaving considerably, and Mr. and Mrs. Roberts insulting each other in the most extraordinary language, when Mr. Roberts, very understandably, made a wrong turn and got lost on a dark country road. I kept asking them, finally begging them, to stop the car and let me out, but they were so involved in their invectives that they ignored me. Eventually the car stopped of its own accord (temporarily) when it swiped against the side of a tree. I used the opportunity to jump out of the car's back door and run into the woods. Presently the cursed vehicle drove off, leaving me alone in the icy dark. I'm sure my hosts never missed me; Lord knows I didn't miss them.

But it wasn't a joy to be stranded out there on a windy cold night. I started walking, hoping I'd reach a highway. I walked for half an hour without sighting a habitation. Then, just off the road, I saw a small frame cottage with a porch and a window lighted by a lamp. I tiptoed onto the porch and looked in the window; an elderly woman with soft hair and a round pleasant face was sitting by a fireside reading a book. There was a cat curled in her lap, and several others slumbering at her feet.

I knocked at the door, and when she opened it I said, with chattering teeth: "I'm sorry to disturb you, but I've had a sort of accident; I wonder if I could use your phone to call a taxi."

"Oh, dear," she said, smiling. "I'm afraid I don't have a phone. Too poor. But please, come in." And as I stepped through the door into the cozy room, she said: "My goodness, boy. You're freezing. Can I make coffee? A cup of tea? I have a little whiskey my husband left — he died six years ago."

I said a little whiskey would be very welcome.

While she fetched it I warmed my hands at the fire and glanced around the room. It was a cheerful place occupied by six or seven cats of varying alley-cat colors. I looked at the title of the book Mrs. Kelly — for that was her name, as I later learned — had been reading: it was *Emma* by Jane Austen, a favorite writer of mine.

When Mrs. Kelly returned with a glass of ice and a dusty quarter-bottle of bourbon, she said: “Sit down, sit down. It’s not often I have company. Of course, I have my cats. Anyway, you’ll spend the night? I have a nice little guest room that’s been waiting such a long time for a guest. In the morning you can walk to the highway and catch a ride into town, where you’ll find a garage to fix your car. It’s about five miles away.”

I wondered aloud how she could live so isolatedly, without transportation or a telephone; she told me her good friend, the mailman, took care of all her shopping needs. “Albert. He’s really so dear and faithful. But he’s due to retire next year. After that I don’t know what I’ll do. But something will turn up. Perhaps a kindly new mailman. Tell me, just what sort of accident did you have?”

When I explained the truth of the matter, she responded indignantly: “You did exactly the right thing. I wouldn’t set foot in a car with a man who had sniffed a glass of sherry. That’s how I lost my husband. Married forty years, forty happy years, and I lost him because a drunken driver ran him down. If it wasn’t for my cats…” She stroked an orange tabby purring in her lap.

We talked by the fire until my eyes grew heavy. We talked about Jane Austen (“Ah, Jane. My tragedy is that I’ve read all her books so often I have them memorized”), and other admired authors: Thoreau, Willa Cather, Dickens, Lewis Carroll, Agatha Christie, Raymond Chandler, Hawthorne, Chekhov, De Maupassant — she was a woman with a good and varied mind; intelligence illuminated her hazel eyes like the small lamp shining on the table beside her. We talked about the hard Connecticut winters, politicians, far places (“I’ve never been abroad, but if ever I’d had the chance, the place I would have gone is Africa. Sometimes I’ve dreamed of it, the green hills, the heat, the beautiful giraffes, the elephants walking about”), religion (“Of course, I was raised a Catholic, but now, I’m almost sorry to say, I have an open mind. Too much reading, perhaps”), gardening (“I grow and can all my vegetables, a necessity”). At last: “Forgive my babbling on. You have no idea how much pleasure it gives me. But it’s way past your bedtime. I know it is mine.”

She escorted me upstairs, and after I was comfortably arranged in a double bed under a blissful load of pretty scrapquilts, she returned to wish me goodnight, sweet dreams. I lay awake thinking about it. What an exceptional experience — to be an old woman living alone here in the wilderness and have a stranger knock on your door in the middle of the night and not only open it but warmly welcome inside and offer him shelter. If our situations had been reversed, I doubt that I would have had the courage, to say nothing of the generosity.

The next morning she gave me breakfast in her kitchen. Coffee and hot oatmeal with sugar and tinned cream, but I was hungry and it tasted great. The kitchen was shabbier than the rest of the house; the stove, a rattling refrigerator, everything seemed on the edge of expiring. All except one large, somewhat modern object, a deep-freeze that fitted into a corner of the room.

She was chatting on: “I love birds. I feel so guilty about not tossing them crumbs during the winter. But I can’t have them gathered around the house. Because of the cats. Do you care for cats?”

“Yes, I once had a Siamese named Toma. She lived to be twelve, and we traveled everywhere together. All over the world. And when she died I never had the heart to get another.”

“Then maybe you will understand this,” she said, leading me over to the deep-freeze, and opening it. Inside was nothing but cats: stacks of frozen, perfectly preserved cats — dozens of them. It gave me an odd sensation. “All my old friends. Gone to rest. It’s just that I couldn’t bear to lose them. *Completely*.” She laughed, and said: “I guess you think I’m a bit dotty.”

A bit dotty. Yes, a bit dotty, I thought as I walked under grey skies in the direction of the highway she had pointed out to me. But radiant: a lamp in a window.

Примерное задание на лексико-грамматическую коррекцию

Correct the sentences if necessary:

1. The dean ticked out the names of those who had failed.
2. All our attempts to humour the examiners went through the drain.
3. The goods are sold with a great reduction in price.
4. In the end of the interview Martin was reduced by sudden anger.
5. He was annoyed by my piece of advice.
6. The student rallyed her thoughts and rattled off the dates.
7. And only then they noticed the woman who was ticking away the names of those present.
8. You were late again this morning, but we'll let it go through.
9. Children are playful and noisy, don't be annoyed at them!
10. Keep your eyes open at little children.
11. The hail rattled on the roof and the windows rattled on the strong wind
12. He contested the world's best winners.
13. I hate swotting before exams.
14. He was annoyed at his wife because the dinner was badly cooked.
15. That's a contestible statement, you can't prove it.

Примерное задание на лексико-грамматический перевод

Translate the sentences into English using your active vocabulary.

1. Вскоре принесли завтрак, и он набросился на еду как голодный волк.
2. Я не стала бы заходить так далеко, чтобы оспаривать эти выводы.
3. Он вежливо кашлянул, когда она закурила, но она не поняла намёк.
4. Результаты контрольных работ будут известны только в конце месяца.
5. Не думала, что требуется столько времени, чтобы проверить работы и выставить оценки.
6. Все присутствующие приветствовали участников соревнований троекратным "ура".
7. Теперь, когда цену на эту шубу снизили до 10 тысяч, она может купить её.
8. У неё болит голова, так как две студентки весь урок трещали как сороки.
9. Этому учителю не нужно повышать голос на детей. На его уроках не болтают и не списывают.
10. Вы можете пользоваться этой лестницей только в аварийной ситуации.
11. Мы написали сочинение сегодня, но результаты будут известны только через неделю.
12. Я зубрила всю ночь, но всё оказалось напрасно: при виде экзаменатора я даже забыла, как меня зовут.
13. Какая досада! Поезд уже ушёл.
14. Мартин несколько раз намекал на нужду в деньгах.
15. Лекарство снизит температуру в любом случае.
16. Теперь, когда он спокоен и не повышает голос, мы можем обсудить этот вопрос.
17. Преподаватель попросил студента помочь проверить и оценить работы школьников.
18. По завершении работы над диссертацией он получил степень доктора философии.
19. На вашем месте я последила бы за этим мальчиком. Он умудряется списывать даже сидя за первой партой.
20. Безрадостные мысли не давали ему спать всю ночь.
21. Его бестактные намёки довели девушку до слёз.
22. Кандидаты этой партии будут бороться за места в Парламенте.
23. Отметь галочкой темы, которые нужно повторить к экзамену.
24. Не повышайте голос на своих учеников, это всех раздражает.
25. Теперь, когда результаты экзаменов объявили, мы можем поздравить абитуриентов.
26. Ей тонко намекнули, что в её услугах не нуждаются, но намёк не дошёл до неё.
27. Не торопись покупать компьютер, в конце года товары будут продаваться по значительно сниженным ценам, так или иначе.

Примерные задания контрольной работы:

11) Он **последовал указаниям врача** и **вылечился о**т этой болезни.

12) Я думал, что мне надо было только **запломбировать зуб**. Но когда я пришел, стоматолог отправил меня **сделать рентген зуба**.

13) Доктор **прописал мне лекарство от несварения желудка**, но **я пока не чувствую себя лучше. Фактически,** я чувствую себя **несчастной развалиной.**

14) Мой брат **студент медицинского университета**. Он **ходит в больницы на практику** и изучает **разные истории болезни**.

15) Что-то **не так с** моими ногами: все мои **суставы болят** и, когда я сгибаю колено, оно **болит**.

16) Я обещаю, что вы **вылечитесь в течение двух недель**, если не **начнутся осложнения**.

17) Я рад, что **застал вас дома**! **У меня уйма новостей**!

18) Мой сын **заболел ветрянкой**. Она **досаждает** ему уже 4 дня.

19) Врач **пощупал мой пульс**, **прослушал сердце и легкие** и **измерил температуру.**

20) Я не могу **читать вслух**, пожалуй, я **приму эти пилюли от боли в горле**.

Критерии оценивания:

Владение лексическим материалом – 25 баллов

Языковое оформление: грамматика и орфография – 25 баллов

Примерные темы устного опроса:

26. Choosing a career for a school leaver is easy
27. It is not easy to choose for a school leaver what he/she wants to do for the whole life
28. Managing a classroom is easy for a young teacher
29. It is easy to be a young teacher
30. Children’s happy childhood depends on their teachers
31. A teacher’s role in raising a happy child
32. School system in the UK
33. Teacher training in the UK and in Russia
34. Teacher training in the UK
35. Education system in the UK
36. Distant learning is the best way of education
37. Technologies are a “must’ in the modern process of teaching languages
38. Advantages and disadvantages of the healthcare system in the UK
39. Healthcare system in the UK is the best in the world
40. The ways to keep fit
41. It’s enough to keep to a diet If you want to be fit
42. London’s museums and parks
43. Historic landmarks of London
44. Olympic kinds of sport and their rules (2 examples)
45. Sport unites people
46. The British Isles Industrial and agricultural districts of the UK
47. There is nothing like travel by air
48. Hitch-hiking is the best way of travelling
49. Cinema is the best way to relax
50. Theatres are a thing of the past

Критерии оценивания:

Содержание – 10 баллов

Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерная тематика сочинений:

1.The way you read depends on your purpose
2.Reading foreign literature is necessary for studying English
3.The literary merit of your favourite book
4.Increasing the Student/s vocabulary
5.The artistic value of your favourite film
6.Silent films made people's imagination work
7.The advent of sound killed the silent movies
8.The films gained charm with age but inevitably they have lost something
9.Teaching films: pros and cons
10.Films are a universal language

Примерная структура билета на зачет, экзамен:

7. Устный перевод 20 предложений с языка обучения на иностранный в пределах изученного материала.
8. Беседа на заданную тему.

Примерные задания на перевод:

21. Я удобно устроилась в кресле, посмотрела через левое плечо, чтобы убедиться, что все в порядке, и приготовилась слушать.
22. Я считаю, что она слишком самоуверенная, она не сможет этого сделать.
23. Я считаю, что для художника важно иметь покровителя, который может помочь.
24. Я несла по длинному коридору зажженную свечу и кувшин с вином, как вдруг кто-то схватил меня за руку.
25. Я не думаю, что обязательное голосование – это хороший выход.
26. Я имею в виду, что надо оставаться спокойным, когда тебя провоцируют.
27. Я знаю, что лягушки безвредны, но на всякий случай я их избегаю.
28. Я думаю, что люди, которые ставят странные рекорды – храбрые, но глупые и немного сумасшедшие.
29. Я думаю, ее дети страдают от жестокого обращения с детьми, она замучила всех, слишком она деспотична!
30. Этот арт-объект бесценный, а вы поставили его прямо на улице!
31. Это так похоже на Джейн: пообещать прийти и остаться дома!
32. Эта картина не имеет никаких примечательных черт, она не стоит абсолютно ничего, не покупай ее.
33. Я думала, ты просто сдержанная, а ты такая скромная!
34. Эта ваза очень ценная, поэтому, как сложно бы тебе ни было, не отдавай ее никому.
35. Что-то случилось с тканью, которая покрывала ее голову-один конец свободно висел, но волосы оставались скрытыми.
36. Чтобы преодолеть свой страх высоты, она решила подняться на Эверест.
37. Чтобы обратить фобию, нужно очень простое лечение – страдальцам следует установить позитивные ассоциации с предметом фобии.
38. Что ты предлагаешь? Чтобы женщины работали машинистами?
39. Что бы ты не думал об этой скульптуре, я считаю, что это просто выглядит

как куча мусора.

40. Химический дисбаланс передается от родителя ребенку, поэтому дети могут быть склонны к развитию похожих заболеваний.

Критерии оценивания:
Владение лексическим материалом – 25 баллов
Языковое оформление: грамматика и произношение – 25 баллов

Примерные темы для беседы:
Выскажите свое мнение на тему

43. Fears and phobias can spoil your life
44. Courses may help you to become more self-confident
45. Heroes are among us
46. You can only set up a world record if you are very smart or very strong
47. Modern art is very meaningful
48. Being an artist is hard work
49. Art objects at work or school make people happier
50. Movies are better than books
51. Reading is old-fashioned
52. Voting is unimportant
53. Men are better at politics than women
54. People nowadays are mostly politically correct
55. Tolerance is nonsense
56. There are no heroes nowadays

Критерии оценивания:
Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Промежуточная аттестация выполняется в форме оценки по рейтингу в 5, 7 и 9 семестрах, зачета с оценкой в 6, 8 семестрах и экзамена в 10 семестре.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся и критерии оценивания

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов,	Отлично	90-100

		приемов, технологий.		
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89,9
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69,9
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	Менее 50

Б1.В.08.01 ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОЛОГИЮ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены практикоориентированными заданиями, вопросами для устного опроса, вопросами к зачету, вопросами для письменных работ.

Перечень примерных практикоориентированных заданий

1. Согласно древнегреческому философу Демокриту (5в. до н.э.), алогичность языка проявляется в следующих ситуациях:

- многие вещи имеют по несколько названий;
- со временем одно название сменяется другим;
- многие слова имеют по несколько значений.

Проиллюстрируйте каждую из этих ситуаций примерами из русского и изучаемого иностранного языка.

2. Докажите, что конечные элементы ***-а*** в словоформах *вод**а**, груб**а**, двор**а**, ел**а*** и *молч**а*** являются морфами разных морфем.

3. Заполните таблицу. Сопоставьте грамматические значения словоформ – членов русского предложения и его английского структурно-семантического дублета. Укажите:

а) как выражено каждое из этих грамматических значений;

б) какие грамматические значения сопоставимы; есть ли различия в способах выражения этих грамматических значений;

в) какие грамматические значения не соотносительны; как они материально выражены.

Яблоки падают с деревьев			The apples fall from the trees			Вывод
словоформа	грамм. значение	способ выражения + материально	словоформа	грамм. значение	способ выражения + материально	Сопоставимы / не сопоставимы ГЗ; различны

		е выражение			е выражение	/ одинаковы способы выражения ГЗ

Примерный перечень вопросов для самостоятельной работы и устного опроса

1. Объект, предмет, задачи и структура современного языкознания.
2. Связи языкознания с другими науками.
3. Теории происхождения языка.
4. Теории, описывающие сущность языка.
5. Язык как универсальная знаковая система. Отличия языка от других знаковых систем.
6. Язык и речь. Функции языка и речи.
7. Представления о системе и структуре языка.
8. Языковые единицы и типы отношений между ними.
9. Предмет, цели и взаимосвязи фонетики и фонологии.
10. Строение речевого аппарата и процесс производства членораздельной речи.
11. Понятие звука как акустического, артикуляционного и функционального явления.
12. Артикуляционная классификация звуков языков мира.
13. Акустическая классификация звуков языков мира.
14. Виды и правила транскрибирования звучащей речи.
15. Фонетическая, фонематическая, интонационная, практическая транскрипция. Транслитерация.
16. Позиционные изменения звуков в потоке речи.
17. Комбинаторные изменения звуков в потоке речи.
18. Функциональные свойства звуков и понятие фонемы.
19. Фонологические системы языков мира.
20. Предмет, задачи и взаимосвязи морфемики и словообразования.
21. Понятие, функции и типы морфем.
22. Морфемная структура слов в различных языках мира, исторические изменения морфемной структуры.
23. Словообразовательная структура слова, способы образования слов в различных языках мира.
24. Предмет и задачи лексикологии и фразеологии. Слово и фразеологизм как единицы языка.
25. Лексическое значение, его отличия от грамматического значения слова. Моносемия и полисемия.
26. Виды системных отношений в лексике языков мира: синонимия, антонимия, омонимия, паронимия и др.
27. Словарный состав языков мира.
28. Предмет и задачи морфологии и синтаксиса.
29. Понятия грамматики, грамматической формы, грамматического значения и грамматической категории.
30. Аналитические и синтетические способы выражения грамматических значений в различных языках мира.
31. Понятие и классификация частей речи.
32. Частеречный состав языков мира.
33. Предложение как единица языка.
34. Типы синтаксических конструкций в языках мира.
35. Историческое развитие и родство языков.

36. Понятия праязыка, языковой семьи, группы, подгруппы.
37. Понятие и принципы генеалогической классификации языков.
38. Индоевропейские, тюркские и финно-угорские языки.
39. Славянские, романские, германские языки.
40. Понятие и принципы типологической классификации языков.
41. Морфологические типы языков.
42. Алфавит, графика. Принципы графики.
43. Этапы истории письма: пиктография и идеография, фонография, буквенное и слоговое письмо.
44. Язык и мышление человека.
45. Язык как социальное явление.
46. Язык и культура.
47. Взаимодействие языков, его причины и следствия.

Примерные задания письменной работы (теста)

1. Язык – это:
   1) средство общения,
   2) исторически сложившаяся система знаков, средств и правил говорения, общая для всех членов данного общества,
   3) необходимое условие существования и развития человеческого общества,
   4) знаковая система,
   5) все ответы верны.
2. Единицами языка являются:
   1) ударение, интонация,
   2) слова, словосочетания,
   3) жесты, мимика,
   4) все ответы верны,
   5) нет правильного ответа.
3. Лабиализованными являются все гласные ряда:
   1) [у], [о], [ъ],
   2) [и], [ы], [э],
   3) [а], [ь], [о],
   4) все ответы верны,
   5) нет правильного ответа.
4. Сингармонизм характерен для:
   1) германских языков,
   2) тюркских языков,
   3) славянских языков,
   4) все ответы верны,
   5) нет правильного ответа.
5. Морфемы могут быть:
   1) формообразующие и словообразующие,
   2) однофонемнные, двухфонемные и многофонемные,
   3) однозначные и многозначные,
   4) все ответы верны,
   5) нет правильного ответа.
6. В разных языках мира состав частей речи:
   1) абсолютно одинаков,
   2) абсолютно специфичен,
   3) характеризуется общими и специфическими чертами,
   4) все ответы верны,
   5) нет правильного ответа.

7. Словосочетание – это:

1) основная структурно-семантическая единица языка, служащая для наименования предметов,
2) синтаксическая конструкция, образуемая соединением двух или более знаменательных слов на основе подчинительной грамматической связи,
3) один из способов словообразования, состоящий в морфологическом соединении двух или более корней (основ),
4) все ответы верны,
5) нет правильного ответа.

Промежуточная аттестация выполняется в форме зачета без оценки в 5 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего и промеуточного контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.08.02 ЛЕКСИКОЛОГИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены темами курсовых работ, вопросами для устного опроса и самостоятельной работы, тестами, теоретическими вопросами к зачету, практическими заданиями к зачету.

Примерные темы курсовых работ по лексикологии английского языка

1. Английские фразовые глаголы и их применение на уроках английского языка в СОО.
2. контекстное развитие лексических значение глагола “to live”.
3. Актуализация коннотативных значений синонимов глагола “to see” в произведениях А. Кристи.
4. Обогащение словарного состава английского языка в 20 веке.
5. Игра слов как способ активации новой лексики на уроках английского языка в СОО.

Примерные вопросы для устного опроса и самостоятельной работы

1. Word-stock as a system of elements. Mixed character of the English vocabulary.
2. Native words and borrowings: what words are native in Modern English? The role of native words and borrowings in modern English.
3. The main sources of borrowings of English (The earliest group of English borrowings; Celtic borrowings; The period of Christianization; The characteristic features of Scandinavian borrowings; Norman borrowings; The Renaissance Period). Criteria of borrowings
4. The process of assimilation. Kinds and degrees of assimilation.
5. Different classifications of borrowings.
6. International words.
7. Approaches to word-formation. Types and ways of word-building.
8. Conversion. The historical development of conversion. Semantic relations in conversion.
9. Derivation. Suffixes. Prefixes.
10. Composition. Classification of compound words.
11. Shortening (contraction). Lexical and spelling shortenings.
12. Secondary ways of word-formation: sound interchange; stress interchange; reduplication; sound imitation; blending (contamination); back formation; redistribution.
13. Linguistic and extra-linguistic causes of change of meaning.
14. Gradual semantic changes: specialization (narrowing) and generalization (extension).
15. Momentary semantic changes or shift of meaning: metaphor and metonymy.
16. Secondary semantic changes: elevation , degradation, hyperbole, litotes.
17. Causes and types of polysemy. Semantic structure of a word. Contextual meaning.
18. Sound development as a cause of homonymy.

Примерный тест по лексикологии английского языка

Choose the right variant:

1. Semasiology is the branch of lexicology that deals with
A) the phonemic shape of words
B) the study of word meaning
C) a positional mobility of words within a sentence
D) differentiation of vocabulary according to the sphere of communication

2. Phraseology studies
A) free word-combinations and phraseological units
B) synonyms and antonyms
C)lexical homonyms
D) phrasal verbs

3. Etymology investigates
A) different types of compounds
B) the origin and history of a word and its true meaning
C) peculiarities of the English vocabulary
D) different kinds of dictionaries

4. Lexicography deals with
A) the word-making process in English
B) the theory and practice of compiling dictionaries
C) classification of loan words
D) the etymological background of the English word stock

5. The evolution of vocabulary forms is the object of
A) descriptive lexicology
B) historical lexicology
C) special lexicology
D) general lexicology

6. Dictionaries of abbreviations, antonyms, proverbs are
A) glossaries
B) etymological dictionaries
C) special dictionaries
D) general dictionaries

7. Glossaries are
A) unilingual books that give definitions of terms
B) thing-books that give information about extra-linguistic factors
C) dictionaries explaining origin of words
D) dictionaries giving information about all branches of knowledge

8. Dictionaries of American English are
A) general dictionaries
B) special dictionaries
C) etymological dictionaries
D) explanatory dictionaries

9. The main problems in lexicography are connected with
A) principles of definitions
B) semantic and functional classification of words
C) word structure
D) selection of words and of head words

Примерные теоретические вопросы к зачету по лексикологии английского языка

1. Lexicology as a special branch of linguistics. Subject-matter, aims and methods of Lexicology. The connection of Lexicology with other branches of science.

2. Word as a unit of Language. The problem of word definition. Morpheme. Structural types of English words.

3. Semasiology. Meaning and notion. Types of meaning: lexical and grammatical, free and

4. Referential approach to the word meaning. Other views on the lexical meaning.

5. Classifications of borrowings (according to the borrowed aspect; to the degree of assimilation; to the language they are borrowed from).

6. Native words and borrowings in modern English word-stock. International words.

7. The main sources of borrowings in English. Criteria of borrowings. Etymological doublets.

8. Assimilation of borrowings. Types and degrees of assimilation.

9. Approaches to word-formation. Types and ways of word-building.

10. Word-building: Conversion. Derivation. Composition.

11. Shortening. Secondary ways of word-formation: sound interchange; stress interchange; reduplication; sound imitation; blending; back formation; redistribution.

12. Linguistic and extra-linguistic causes of change of meaning.

13. Gradual semantic changes: specialization (narrowing) and generalization (extension).

14. Momentary semantic changes or shift of meaning: metaphor and metonymy.

15. Secondary semantic changes: elevation, degradation, hyperbole, litotes.

16. Causes and types of polysemy. Semantic structure of a word. Contextual meaning.

17. Synonyms. The criteria of synonymy. The notion of the synonymic dominant.

18. Causes of homonymy. Classes of homonyms. Discrimination between polysemy and homonymy.

Примерные практические задания к зачету по лексикологии английского языка

1. State the type of lexical shortening and write down the words in their original full form: *Phone, Bess, BBC, gym, story, bus, Kate, V-day.*

2. State the causes and types of semantic changes in the underlined words: *1. Haven't seen you for ages. 2. He is no coward. 3. The girl is as obstinate as a mule.*

3. State the causes and types of semantic change in the underlined words: *1. Have you lost your tongue, Jack? 2. He was simply trying to save his skin. 3. A pretty mess you've made of it!*

4. Comment on the type of compounds and analyze their structure: *vacuum cleaner, officer-in-charge, upstairs, eagle-eyed, AA gun, handiwork.*

5. State the language the word was borrowed from: *1. coffee; 2. menu; 3. pizza; 4. theatre; 5. samovar; 6. café; 7. caviar.*

6. Find a borrowed word in each pair and state the source of borrowing: *womanly – feminine; brotherly – fraternal; maternal – motherly; to desire – to wish; to construct – to build.*

7. Give the name of these units and state their peculiarity: *disk – desk; canal – channel; hostel – hotel; card – chart; catch – chase.*

8. Mark fully assimilated and partly assimilated borrowed words: *garage; street, ballet, chair, palace.*

9. Group the words into 3 columns: 1. fully assimilated; 2. partially assimilated; 3. unassimilated: *pen, tobacco, hors d'oeuvre, phenomenon, regime, courage, pâté, ciao, skin, sport, buffet.*

10. State the language from which the following words were borrowed: *1. physics; 2. judo; 3. guitar; 4. bouquet; 5. canyon; 6. poodle; 7. soprano.*

11. Define the stylistic reference of the words and translate them: *microphone, behold, lab, prof, mike, bloody, thou, lass.*

12. What is the change of meaning in the following based on? – *1. He is a leech. 2. He is a lamb. 3. He is a shark. 4. He is a wolf. 5. He is a snail.*

13. How is the change of meaning due to likeness called? What is the kind of likeness in the following examples? - *Head of a cabbage; head of a page; head of a school; egg-shell china; egg-shell paper.*

14. Determine the change of meaning illustrated by the following: *1. fear – "danger, attack" → "alarm, feeling of panic"; 2. queer "strange, unusual" → "homosexual"; 3. villain "farm labourer" → "wicked man, wrongdoer".*

15. Translate the following sentences. What is the shift of meaning in them based on? - *1. He is a chicken. 2. He is a behemoth. 3. She is a monkey. 4. She is a jelly – fish. 5. She is a tortoise.*

16. What change of meaning is illustrated by the following: *1. knave "boy servant" → "scoundrel", "person without principles"; 2. silly "happy" → "foolish"; 3. green "the colour of grass and leaves" → "untrained, undeveloped".*

17. Classify the following homonyms into: a) perfect; b) homographs; c) homophones; d) lexico-grammatical homonyms: *1. to turn on the light, a light dress; 2. a can of meat, he can die; 3. he left the room, his left leg; 4. a red rose, she rose; 5. to lean forward, a lean person; 6. a brave knight, a dark night; 7. to live by the sea, to see a film.*

18. Which meaning of the word "table" appeared first? Is it the central meaning now? - *1. a piece of furniture; 2. the persons seated at a table; 3. the food put on the table, meals; 4. a thin flat piece of stone, metal, wood, etc; 5. slabs of stone; 6. words cut into them or written on them; 7. an orderly arrangement of facts, figures, etc.*

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме курсовой работы и зачета с оценкой в 8 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессионально	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из	Хорошо	70-89

	й деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.		
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.08.04 СТИЛИСТИКА
ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены теоретическими материалами для устного опроса, модульного теста и практического лингвостилистического анализа.

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены теоретическими материалами для устного опроса, модульного теста и практического лингвостилистического анализа, вопросами к экзамену.

Примерный перечень вопросов для устного опроса:

1. How can you distinguish emotive prose from the poetic style?
2. Are there any elements of other functional styles involved in emotive writing? Why? Why not?
3. Name the distinctive features of PS and its varieties.
4. Exemplify similar features of brief news and headlines by involving the ideas of your mass media classes.
5. Define the meaning of metaphor and its chief types and provide your own instances.
6. What is the essence of personification? Exemplify this device.
7. How can one distinguish between metaphor and metonymy? Prove the difference by your own examples.
8. Are allusion, allegory and antonomasia akin to metaphor? Demonstrate the proofs by certain examples.
9. Name the chief function of antithesis and dwell upon its varieties by giving your own instances.
10. Define climax and identify its main types.
11. What does anticlimax aim at? Provide your sentences to produce its particular effects.
12. Suggest your examples to demonstrate the impact of suspense in a sentence.

Примерные задания для модульного теста
Module Stylistics Test

Identify and specify the function of phono-graphical and lexical stylistic devices in the given sentences (20 points):

1.You had a strange way of showing your restlessness. You were snoring so hard I couldn't tell which was the foghorn! Ten foghorns couldn't disturb you. (E.O'Neill)

2. 'You know Adam?' Teddy asked him.
'Do I know who?'
'Adam. In the Bible.'
Nicholson smiled. 'Not personally,' he said dryly. (J.Salinger)

3. Her imagination, like a child awakened from long sleep, played about the room. (Sh/Anderson)

4.'He called me tonight, and said he'd met Rebecca.'
'WHATTTT?' exploded Shazzer.(H/Fielding)

5. Small feet thudded along the carpet of the corridor, clatted like little hoofs on the naked oak of the stairs. (A.Huxley)

6. His name is Scudder, and he's 45, and taking lessons on the piano and 15, 000 barrels of oil a day out of his wells. (O'Henry)

7. Andy had made the finest 2-hour speech that had ever been heard in Texas,he said, or anywhere else in the world. (O'Henry)

8. She would have looked at me in scorn, smiling that freezing, superior smile of hers. (Maurier)

9. In Arthur's times Sir Willliam Keogh would have been a Knight of the Round Table. In these modern days he rides abroad, seeking the Graft instead of the Grail. (O'Henry)

10. She behaves as if she was beautiful. Most American women do. It's the secret of their charm. (O.Wilde)

Время выполнения теста: 45 - 60 минут
Критерии оценок:
«отлично» - 18-20 баллов
«хорошо»- 16-17 баллов
«удовлетворительно» - 10-15 баллов
«неудовлетворительно» - 9 и менее баллов.

Примерный образец лингвостилистического анализа фрагмента текста

From that day on, thundering trains loomed in his dreams - hurtling, sleek, black monsters whose stack pipes belched gobs of serpentine smoke, whose seething fireboxes coughed out clouds of pink sparks, whose pushing pistons sprayed jets of hissing steam - panting trains that roared yammeringly over farflung, gleaming rails only to come to limp and convulsive halts - long, fearful trains that were hauled brutally forward by red-eyed locomotives that you loved watching as they (and you trembling) crashed past (and you longing to run but finding your feet strangely glued to the ground). (Wr.) ***(20 points)***

This paragraph from Richard Wright is a description into which the character's voice is gradually introduced first through the second person pronoun "you", later also graphically and syntactically - through the so-called embedded sentences, which explicitly describe the personage's emotions.

The paragraph is dominated by the sustained metaphor "trains" = "monsters". Each clause of this long (the length of this one sentence, constituting a whole paragraph, is over 90 words) structure contains its own verb-metaphors "belched", "coughed out", "sprayed", etc., metaphorical epithets contributing to the image of the monster -"thundering", "hurtling", "seething", "pushing", "hissing", etc. Their participial form also helps to convey the effect of dynamic motion. The latter is inseparable from the deafening noise, and besides "roared", "thundering", "hissing", there is onomatopoeic "yammeringly".

The paragraph abounds in epithets - single (e.g. "serpentine smoke"), pairs (e.g. "farflung, gleaming rails"), strings ("hurtling, sleek, black monsters"), expressed not only by the traditional adjectives and participles but also by qualitative adverbs ("brutally", "yammeringly"). Many epithets, as it was mentioned before, are metaphorical, included into the formation of the sustained metaphor. The latter, besides the developed central image of the monstrous train, consists of at least two minor ones - "red-eyed locomotives", "limp and convulsive halts".

The syntax of the sentence-paragraph shows several groups of parallel constructions, reinforced by various types of repetitions (morphological- of the *-ing*-suffix, caused by the use of eleven participles; anaphoric -of "whose"; thematic - of the word "train"). All the parallelisms and repetitions create a definitely perceived rhythm of the passage which adds to the general effect of dynamic motion.

Taken together, the abundance of verbs and verbals denoting fast and noisy action, having a negative connotation, of onomatopoeic words, of repetitions - all of these phonetic, morphological, lexical and syntactical means create a threatening and formidable image, which both frightens and fascinates the protagonist.

Время выполнения анализа фрагмента текста: 30 минут
Критерии оценок:
«отлично» - 18-20 баллов
«хорошо»- 16-17 баллов
«удовлетворительно» - 10-15 баллов
«неудовлетворительно» - 9 и менее баллов.

Примерные вопросы к экзамену

1. Stylistics as a science.
2. Stylistically marked and unmarked units.
3. Phonographic stylistic means.
4. Lexical stylistic devices.
5. Syntactical stylistic tropes.
6. Chief functional styles in contemporary English language.
7. Stylistic differentiation of the vocabulary.
8. Author's narrative. Dialogue. Interior Speech.
9. Word and its semantic structure.
10. The role of the context in the actualization of meaning.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме экзамена в 9 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.09.01 ИСТОРИЯ ЗАРУБЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для устного опроса и самостоятельной работы, темами докладов, вопросами к зачету и списком литературы для обязательного чтения.

Примерные вопросы для устного опроса и самостоятельной работы

1. When did the first myths appear in Britain?
2. Why were the myths collected into cycles?
3. What influence did Christianity have on literature?
4. What is the rhyme pattern in the ballad? a) AABB b) ABAB c) ABBA d) a and b e) a, b and c
5. What is the difference between a romance and a ballad?
6. Why were "The Canterbury Tales" important for the development of English poetry?
7. How did Chaucer picture himself in "The Canterbury Tales"?
8. What is a sonnet? How many lines are there in a sonnet?
9. What kinds of dramas did Shakespeare write?
10. What provoked the development of prose works?
11. What made the theatre a popular form of entertainment?
12. What was the aim of literature in the period of the Bourgeois Revolution and the Restoration?
13. Why did people begin reading more during the Restoration?
14. What influence did the middle-class exercise on literature during the Age of Reason?
15. In what way did science change people's attitude to God?
16. What did Burns change in old Scottish songs to create his own?
17. What problems did romantic writers and poets show?
18. What kind of character is known as "the Byron's Hero"?

Примерные темы докладов

1. Анализ художественного текста: "Своеобразие магического реализма в британской литературе XX века"
2. Анализ художественного текста: "Особенности поэтики постмодернизма (на материале романа Д. Фаулза "Коллекционер")"
3. Художественные переводы стихотворений английских поэтов-классиков (Шекспира, Байрона, Шелли и др.) Конкурсы на лучший литературный перевод.
4. Участие студентов в литературных вечерах, посвященных творчеству английских писателей.
5. Рефераты об особенностях различных литературных жанров.
6. Литературные направления художественной прозы XX века.
7. Литературоведческий анализ коротких рассказов XX века.
8. Анализ текста художественной прозы. Особенности художественного стиля различных писателей.

Примерные вопросы к зачету

1. Western and Russian approaches to the problem of the development of English Literature.
2. Anglo-Saxon Literature.
3. Anglo-Norman Literature.
4. English Literature of the 14-15 centuries. (The Pre-Renaissance)
5. The Renaissance in Europe and England. 3 periods.
6. The 1st and the 2nd periods of the Renaissance.
7. The history of the development of English Drama up to W. Shakespeare.
8. The 3rd period of the Renaissance.
9. English Literature of the Bourgeois Revolution. The development of journalism.

10. English Literature and Drama Art in the period of Restoration.
11. The Enlightenment. 2 principle groups of writers. 3 periods.
12. The 1st period of the Enlightenment.
13. The 2nd period of the Enlightenment.
14. The 3rd period of the Enlightenment.
15. Drama Art of the 18th century.
16. The Romantic movement in English Literature.
17. 3 Romantic poetic schools.
18. Critical realism in English Literature.

Примерный список литературы для обязательного чтения

1. "Morte D'Arthur" by T. Malory
2. "The Canterbury Tales" by G. Chaucer
3. One comedy and one tragedy to your choice by W. Shakespeare
4. A sonnet or a piece to your choice by W. Shakespeare
5. "Robinson Crusoe" by D. Defoe
6. "Gulliver's Travels" by G. Swift
7. A poem to your choice by R. Burns
8. A novel to your choice by W. Scott
9. A novel to your choice by Ch. Dickens "Vanity Fair" by W.M. Thackeray
10. "The Picture of Dorian Gray" by O. Wilde
11. "Pygmalion" by B.G. Shaw
12. "The Forsyte Saga" by J. Galsworthy
13. A novel and stories to your choice by W.S. Maugham
14. Stories to your choice by Katherine Mansfield
15. A novel to your choice by A.J. Cronin
16. A novel and stories to your choice by G. Greene
17. "Jane Eyre" by Sh. Bronte
18. "Under the Net" or "The Sandcastle" by I. Murdoch

Б1.В.09.02 СТРАНОВЕДЕНИЕ И ЛИНГВОСТРАНОВЕДЕНИЕ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены в виде тестов, практических заданий, вопросов для проведения устного опроса, вопросов для экзамена.

Пример теста по дисциплине

1. The European continent and the British Isles are divided by the …
   a) Irish Sea b) English Channel c) Gibraltar
2. The capital of Wales is …
   a) Edinburgh b) Cardiff c) Birmingham
3. The official residence of the British monarch is …
   a) Westminster Palace b) Buckingham Palace c) Kensington Palace
4. The second largest city in England after London is …
   a) Manchester b) Leeds c) Birmingham
5. Another name of Northern Ireland is …
   a) Eire b) Ulster c) Cymru

Критерии оценивания
«Отлично» - 27-30
«Хорошо» - 21-26
«Удовлетворительно» - 15-20
«Неудовлетворительно» - 14 и менее

Примеры практических заданий

Compare the following aspects of the British and Russian school education:

a) the age of starting school;
b) the age at which it is legally possible to quit school;
c) the number of years spent at school;
d) the traditional date of the school year beginning;
e) the length of a typical school year, the division of a school year into terms and holiday periods;
f) the main academic subjects and the possibilities of electing them;
g) typical school marks;
h) exams and the documents got on completing the school programme.

Критерии оценивания
«Отлично» - 27-30
«Хорошо» - 21-26
«Удовлетворительно» - 15-20
«Неудовлетворительно» - 14 и менее

Примерные вопросы для устного опроса

1. Discuss the geographic features of the British Isles (the geographic position, peculiarities of climate, the landscape, flora and fauna).
2. Discuss the population and the problem of national minorities in the United Kingdom. Languages spoken in the U.K.
3. Discuss the political and governmental structure in the U.K. The role of the monarch. The major political parties.
4. Discuss the role of mass media in the British society.
5. Discuss the British character. The role of values and beliefs, hobbies pastimes and preferences in the formation of the British mentality.
6. Discuss the basic features of the British economy and its distribution across the state.
7. Discuss primary and secondary education in the U.K. Independent schools and their political and social role.
8. Discuss further and higher education in the U.K. Oxbridge and its educational, political and social role.
9. Discuss London and its political, economic and cultural role as the capital of the U.K.
10. Discuss theatre and cinema life in the U.K.
11. Discuss the U.S. geographical and cultural regions and their characteristics.
12. Discuss the main events in American history.
13. Discuss ethnic diversity in the U.S.A. and waves of immigration.
14. Discuss the political and administrative system of the U.S.A.
15. Discuss the role of the USA in the modern world. The U.S. foreign policy.
16. Discuss the U.S. economy.
17. Discuss the American system of primary and secondary education. Elementary and high schools.

18. Discuss the system of higher education in the U.S.A.
19. Discuss the role of religion in the American society.
20. Discuss the U.S. artistic and architectural traditions.

Примерные вопросы к экзамену

1. Древнейшее население Британских островов и вторжение кельтов. Римское завоевание. Влияние римской цивилизации на язык и культуру Британии.
2. Англо-саксонское завоевание, общественный строй англосаксов. Гептархия. Культура англо-саксонского периода.
3. Скандинавское завоевание. Выделение области «датского права». Альфред Великий – король и просветитель.
4. Нормандское завоевание Англии, его причины и влияние на дальнейший ход истории страны. Создание централизованного государства при Вильгельме Завоевателе и его преемниках. Политическое и социально-экономическое развитие Англии в XII – XIII вв.
5. Социально-экономические и политические особенности английского феодализма XIV - XV вв. Столетняя война. Война Алой и Белой роз.
6. Тюдоровская Англия. Укрепление абсолютизма при Генрихе VIII Тюдоре. Правление Елизаветы I.
7. Английская буржуазная революция. Англия в эпоху Реставрации. Ее причины и последствия. «Славная революция».
8. Промышленный переворот в Англии XVIII века. Его предпосылки и материальная база. Общая характеристика просветительства. Философия и культура английского Просвещения.
9. Великобритания (социально-политическое устройство, искусство) в XIX веке.
10. Своеобразие английского исторического процесса XX века.
11. Географическое положение Великобритании. Особенности климата.
12. Население Великобритании. Этнический состав. Проблемы национальных меньшинств.
13. Британский парламент: история, традиции, структура, функции.
14. Роль политических партий в жизни Великобритании.
15. Британская монархия: история, традиции, функции монарха.
16. Британские средства массовой информации и их роль в общественной жизни.
17. Англия как составная часть Соединенного Королевства: ее роль в политической, экономической и культурной жизни страны.
18. Шотландия как составная часть Соединенного Королевства: ее роль в политической, экономической и культурной жизни страны.
19. Английские колонии в Новом Свете. Джеймстаун. Пилигримы и основание Плимутской колонии. Образование первых тринадцати колоний. Появление колониальных органов самоуправления.
20. Война за независимость: этапы и последствия. Декларация независимости.
21. Политическое и экономическое развитие США в I половине XIX в.
22. Предпосылки Гражданской войны. Региональные различия в колониях. Вопрос о рабстве. Аболиционизм. Гражданская война между Севером и Югом.
23. Политическое и экономическое развитие США во II половине XIX в. Реконструкция Юга. Территориальная экспансия.
24. Политическое и экономическое развитие США в I половине XX в. Участие в мировых войнах. «Великая депрессия» и ее преодоление.
25. Политическое и экономическое развитие США во II половине XX в.

26. Американский характер и истоки его формирования. «Американская мечта» как философское и бытовое понятие.
27. Географическое положение США.
28. Иммиграция и население США.
29. Американское изобразительное искусство.
30. Архитектурные традиции США.
31. Театральное и кинематографическое искусство США.
32. Музыкальное искусство США.
33. Роль средств массовой информации в жизни США.
34. Американский национальные праздники и традиции.
35. Система образования в США.
36. Роль религии и церкви в жизни США.

Б1. В. 09.03 ИСТОРИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для устного опроса и самостоятельной работы, темами докладов, вопросами к зачету.

Пример теста по дисциплине

Древнеанглийский период
I. Какие соотношения согласных по закону Гримма наблюдаются в следующих примерах и по какому акту?
1. Санскрит bharda – нов. англ. beard
2. Лат. edere – нов. англ. eat
3. Лат. paucus – нов. англ. few
4. Лат. tongere – нов. англ.. think
5. Греч.pater – нов. англ. father

II. Какие фонетические процессы имели место в следующих древнеанглийских примерах:
1. Д.а. mennisc < готск. mannisk
2. Д.а. bycgan < готск. bugjan
3. Д.а. weorpan < готск..wairpan [werpan]
4. Д.а. healp < готск.. halp
5. Д.а. sceort < *scort

III. Протранскрибируйте следующие древнеанглийские слова:
1. dēāf 6. gān
2. drīfan 7. lēsan
3. cweðan 8. spedig
4. cwæð 9. gear
5. stefn 10. dragan

IV. Просклоняйте следующие древнеанглийские существительные в единственном и множественном числах с указательными местоимениями ближней (þēs, þēōs, þis) и дальней (sē, sēō, þæt) дистанции:

hyll (-i- основа, муж.р.), bōc (корн. основы, ж.р.), scip (-a- основы, ср. род)

V. Просклоняйте следующие древнеанглийские словосочетания в единственном и множественном числах:
1. dēōp wund (сущ. –ō- скл., жен.р.) – совр. deep wund
2. sē smæla fisc (сущ. –a- скл., муж. род) – совр. that small fish

VI. Проспрягайте следующие древнеанглийские глаголы в единственном и множественном числах настоящего и прошедшего времени:
1. helpan
2. macian
3. gān

Среднеанглийский и новоанглийский период

I. Запишите среднеанглийские слова, образовавшиеся из следующих древнеанглийских:
1. Д.а. cuman > с.а. 4. Д.а. dæg > с.а.
2. Д.а. macian > с.а. 5. Д.а. hūs > с.а.
3. Д.а. lufian > с.а. 6. Д.а. sunu > с.а.

II. Запишите транскрипции слов до и после большого сдвига гласных:
1. food 4. white
2. shake 5. mouse
3. beam 6. stone

III. а) Объясните происхождение форм множественного числа современных английских существительных:
ox, child, deer, swine, sheep, man, foot, goose, mouse, louse

IV. Просклоняйте среднеанглийские формы существительных:
1. д.а. hors (ср. род –a- основ) > с.а. hors(e) – совр. horse
2. д.а. bōc (ж. род корневых основ) > с.а. book – совр. book

V. Какие из нижеперечисленных глаголов относились к древнеанглийским
а) сильным, б) слабым глаголам и каких классов?
1. to choose – chose – chosen 6. to make – made – made
2. to think – thought – thought 7. to help – helped – helped
3. to keep – kept – kept 8. to write – wrote – written
4. to know – knew – known 9. to teach – taught – taught
5. to bind – bound – bound 10. to fall – fell – fallen

Примерные вопросы устного опроса и контрольной работы
1. Предмет истории английского языка. Сравнительно-исторический метод. Проблема периодизации в истории английского языка.
2. Общие сведения о германских языках.
3. Основные исторические события древнеанглийского периода. Возникновение англосаксонских государств (королевств). Древнеанглийские диалекты.
4. Фонетический строй древнеанглийского языка. Система гласных.
5. Система согласных древнеанглийского языка. Позиционные варианты фонем: озвончение глухих щелевых.

6. Изменения в звуковой системе древнеанглийского языка. Переднеязычная, велярная перегласовки, палатализация, стяжение, удлинение гласных.
7. Имя существительное в древнеанглийском языке.
8. Имя прилагательное в древнеанглийском языке.
9. Личные местоимения в в древнеанглийском языке.
10. Указательные местоимения в в древнеанглийском языке.
11. Древнеанглийские классы глаголов с чередованием (сильные глаголы) и принципы, лежащие в основе чередования гласных (качественный и количественный аблаут).
12. Древнеанглийские классы глаголов с суффиксацией (слабые глаголы) в древнеанглийском языке.
13. Древнеанглийские претерито-презентные глаголы и их морфологические особенности.
14. Основные грамматические категории древнеанглийского глагола: время, наклонение, лицо, число.
15. Фонетический строй среднеанглийского периода**.** Изменения системы гласных и согласных.
16. Изменения в системе имени существительного среднеанглийского и ранненовоанглийского периода.
17.Изменения в системе имени прилагательного среднеанглийского периода.
18. Изменения в системе личных местоимений среднеанглийского периода.
19. Изменения в системе указательных местоимений среднеанглийского периода. Становление определённого и неопределённого артиклей.
20. Изменения в системе сильных глаголов среднеанглийского периода.
21. Унификация системы слабого глагола по одному типу спряжения.
22. Появление и развитие аналитических форм глагола: перфект, пассив, формы длительного вида.
23. Появление и развитие аналитических форм глагола будущего времени, аналитические формы сослагательного наклонения.
24. Фонетический строй новоанглийского периода. Постепенный характер фонетических изменений, известных под названием "большой сдвиг гласных". Изменения прочих гласных.
25. Изменения согласных новоанглийского периода.
26. Глаголы с чередованием (сильные) и с суффиксацией (слабые) в ранненовоанглийском периоде.
27. Исторические изменения синтаксиса английского языка

Примерные вопросы к зачету

1. Предмет истории английского языка. Сравнительно-исторический метод. Проблема периодизации в истории английского языка.
2. Общие сведения о германских языках.
3. Основные исторические события древнеанглийского периода. Возникновение англосаксонских государств (королевств). Древнеанглийские диалекты.
4. Фонетический строй древнеанглийского языка. Система гласных.
5. Система согласных древнеанглийского языка. Позиционные варианты фонем: озвончение глухих щелевых.
6. Изменения в звуковой системе древнеанглийского языка. Переднеязычная, велярная перегласовки, палатализация, стяжение, удлинение гласных.
7. Имя существительное в древнеанглийском языке.
8. Имя прилагательное в древнеанглийском языке.
9. Личные местоимения в в древнеанглийском языке.
10. Указательные местоимения в в древнеанглийском языке.

11. Древнеанглийские классы глаголов с чередованием (сильные глаголы) и принципы, лежащие в основе чередования гласных (качественный и количественный аблаут).

12. Древнеанглийские классы глаголов с суффиксацией (слабые глаголы) в древнеанглийском языке.

13. Древнеанглийские претерито-презентные глаголы и их морфологические особенности.

14. Основные грамматические категории древнеанглийского глагола: время, наклонение, лицо, число.

15. Фонетический строй среднеанглийского периода**.** Изменения системы гласных и согласных.

16. Изменения в системе имени существительного среднеанглийского и ранненовоанглийского периода.

17.Изменения в системе имени прилагательного среднеанглийского периода.

18. Изменения в системе личных местоимений среднеанглийского периода.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация по дисциплине проводится в форме зачета без оценки в 10 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля и промежуточной аттестации производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику	Хорошо	70-89

	самостоятельности и инициативы	применения.		
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет
им. М. Акмуллы»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.01.01 СТАРОТЮРКСКИЙ ЯЗЫК

для направления подготовки

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

квалификация выпускника: бакалавр

9. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

– способностью решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности (ПК-3).

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

11. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Иң борынгы төрки алфавит ничек атала?
{~уйгур язуы
~иероглиф
~рун язуы
~пиктограмма}

Орхон-енисей язмаларының төп график үзенчәлеге:
{~сонант язу
~вокал язу
~консонант язу
~веляр язу}

Күлтегин истәлегенә язмадагы *йети егерме* сан исемен цифрлар белән күрсәт:
{~140
~27
~13
~17}

Орхон-енисей язмаларындагы *саб* сүзенең татар телендәге синонимы:
{~сап “ручка”
~сәбәп “причина”
~сау “доить”
~сүз “слово” }

Борынгы *олур* фигылендә нинди аваз төшеп калган?
{~г
~т
~д
~н}

Борынгы төрки телендәге *инәк* сүзенең хәзерге татар телендәге синонимы
{~кәҗә
~киек
~сыер
~болан}

Борынгы уйгур язма истәлекләрендә нинди эчтәлек өстенлек алган?
{~ханнар тормышын сурәтләү
~дини эчтәлек
~илләрне басып алу
~революцион эчтәлек}

“Ырк битиг” (“Книга гаданий”) язма истәлеге нинди борынгы тел белән бәйле?

{~кыпчак
~чагатай
~болгар
~уйгур}

«Codex cumanicus» истәлеге нинди жанрга карый?
{~поэма
~җыр
~мәкалә
~сүзлек}

Күл-Тегин, Моян-Чура, Могилян хан истәлегенә кайсы язмалар багышланган?
{~Qutadgu bilig
~Орхон-енисей
~Codex cumanicus
~Нәһҗел Фәрадис}

Орхон-енисей язмаларын кем беренче тапкыр рус теленә тәрҗемә итә?
{~В.В.Радлов
~А.Н.Самойлович
~О.Дерфер
~А.Зайончковский}

“Куаншим пусар”, “Сигез йүкмәк” нинди борынгы телнең язма истәлекләре?
{~кыпчак
~болгар
~уйгур
~сәлҗүк}

Кайсы борынгы язма истәлек ханнар-каганнар тормышын, алар алып барган сугышларны сурәтли?
{~«Мөкаддимәт әл әдәб»
~Орхон-енисей язмалары
~«Алтын ярук»
~«Мәхәббәтнамә»}

Борынгы уйгур теле таралган урынны күрсәтергә
{~Урта Азиядә
~Кавказда
~Япониядә
~Кытайда}

«Кутадгу билиг» поэмасы нинди борынгы телдә язылган?
{~чагатай
~болгар
~караханит-уйгур
~угыз}

«Халык» төшенчәсе борынгы төрки язма истәлекләрдә нинди лексик берәмлек ярдәмендә белдерелә?
{~*el [эл]
~*kiši [киши]

~*bodun [бодун]
~*kol [кол]}

Түбәндә сурәтләнгән язма истәлек кем хөрмәтенә куелган? Ул “Монголиядәге Орхон елгасы буенда табылган, 8 гасырда язылган, таш стела пирамида рәвешендә, Зур һәм Кече язмадан тора, тарихи сурәтләүгә корылган”
{~Кашгарлы
~Күлтегин
~Кули Чура
~Каюм Насыйри}

Кайсы сүз Орхон-енисей язмаларындагы “привязывать” мәгънәсенә туры килә?
{~ба
~не
~кү
~сү}

Кайсы борынгы телнең язма истәлекләре аз сакланган?
{~караханит-уйгур
~болгар
~мәмлүк-кыпчак
~алтын урда}

Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф” поэмасында төрки телләрнең нинди тармагына караган тел билгеләре күбрәк?
{~уйгур
~угыз
~кыпчак
~болгар}

Нинди борынгы төрки язма истәлекнең исеме рус теленә “Познание, ведущее к счастью” дип тәрҗемә ителә?
{~“Куаншим пусар”
~“Кыйссаи Йосыф”
~“Кутадгу билиг”
~“Китаби дәдәм Коркуд”}

Караханит-уйгур теле кайсы ареалда таралган була?
{~Себердә
~Ерак көнчыгышта
~Урта Азиядә
~Европада}

Караханит-уйгур теленең истәлекләре нинди язу белән башкарылган
{~рун
~кириллица
~латын
~гарәп}

“Диване лөгат-әт төрк” сүзлегенең төп принцибы:
{~чагыштырма
~фонетик

~орфографик
~структур}

М.Кашгарлы сүзлегендәге *чагмур* һәм татар телендәге *яңгыр* сүзләрен чагыштырганда нинди фонетик күренеш күзәтелә?
{~чиратлашу
~ассимиляция
~протеза
~метатеза}

Татар телендәге *бул* фигыле тарихи яктан нинди сүз белән тамырдаш?
{~буш
~пеш
~бел
~баш}

Төрки телләрнең С.Е.Малов тарафыннан төзелгән классификациясе нинди принципка нигезләнә.
{~тарихи
~структур
~географик
~лингвистик}

Кайсы җөмләдә асыл сыйфат бар?
{~*Бен ебгерү түсейін*. – "Я отпрвился домой" (К.Тм).
~*Улуғ Күли-Чор секіз он йасап, йоқ болты*. – "Великий Кули-Чор прожив восемьдесят лет, умер" (КЧ).
~*Он оқ қағаны йағымсыз ерті*. – "Каган народа «десяти стрел» был нашим врагом" (Тон.).
~*Өртче кызып келті*. – "Они пришли пламенея как пожар" (Тон.)}

"О языке якутов" хезмәтенең авторы
{~Й.Бенцинг
~О.Бетлингк
~В.Котвич
~М.Казембек}

«Тюркологиянең батыры» дип кемгә әйтәләр?
{~К.Гали
~К.Насыйри
~М.Кашгарлы
~Э.В.Севортян}

Поляк Э.Пекарский кайсы төрки халыкларның 3 томлы сүзлеген төзи?
{~тува
~шор
~хакас
~якут}

В.В.Радлов Себер территориясенә экспедиция нәтиҗәсе буларак күптомлы нинди хезмәт әзерләп бастыра?
{~"Татар грамматикасы"
~"Төрки сөйләшләрнең сүзлеге тәҗрибәсе"

~“Төрки телләрнең тарихи-чагыштырма грамматикасы”
~“Төрекчә-татарча сүзлек”}

Тофалар телен кайсы галим ныклап тикшерә?
{~Рясянен
~В.Рассадин
~В.Радлов
~Г.Рамстедт}

Б.Юнусалиев нинди телнең тамыр-нигезләрен өйрәнә?
{~кыргыз
~казах
~карачай-балкар
~кумык}

Сары уйгур телен кайсы галим ныклап тикшерә?
{~Э.Р. Тенишев
~Н.И. Егоров
~А.Т. Кайдаров
~А. Ширалиев}

Урта төрки чорда тел ситуациясенә нинди вакыйга зур тәэсир ясый?
{~Бөек Ватан сугышы
~Октябрь революциясе
~монгол-татар яулары
~Петербург шәһәренә нигез салу}

Болгар дәүләтендә ислам динен кабул итү телгә ничек тәэсир итә?
{~дәүләтнең чикләре киңәя
~гарәп алынмалары үтеп керә
~тел әдәби нормаларга салына
~китаплар басыла башлый}

Борынгы төрки *кедик* “дичь”, *адак* “нога”, *күдәгү* “жених”, *едгү* “хороший” сүзләрен татар теле белән чагыштырганда нинди фонетик күренеш күзәтелә?
{~*д* авазының төшеп калуы
~бу сүзләр татар теле белән бәйле түгел
~*д* авазының *й* авазына күчеше
~*д* авазының саңгыраулашуы}

“Кутадгу билиг” истәлегендәге кайсы сүз татар телендә палатальләшә?
{~*көŋül* “душа”
~*söz* “слово”
~*sačïtsa* “рассеяться”
~*tilä* “желать”}

Орхон-енисей язмаларындагы *ташыг* “камень” сүзендәге кушымчаның хәзерге татар телендәге варианты
{~-га
~-у
~-ны
~-ын}

Күлтегин истәлегенә түбәндәге язмада фигыльләр татар теленә ничек тәрҗемә ителәләр*: Түрк будун үчүн түн удымадым, күнтүз олурмадым*.
{~укымадым, үлмәдем
~уйнамадым, алынмадым
~йокламадым, утырмадым
~онытмадым, өлгермәдем}

Билгеләнгән сүзләр нинди тематик төркемгә карыйлар: ***Keyik*** *yeyü* ***tabïšgan*** *yeyü olurur ertimiz*?
{~күк җисемнәре
~табигать күрнешләре
~үсемлек атамалары
~хайван атамалары}

Нинди борынгы тел турында сүз бара: Мисыр, Сирия дәүләте территориясендә таралган, төрки телләрнең j группасына карый, сүз башында саңгырау k, t киң кулланыла, язма истәлек Котб «Хөсрәү вә Ширин»
{~коман (кыпчак) теле
~болгар теле
~сәлҗүк теле
~мәмлүк-кыпчак теле}

Текстган ***матур*** сүзенә синоним булган борынгы сүзне табарга*: Табгач будунка бегіліг уры оглың кул болты, сілік кыз оглың күң болты. Түрк беглер түрк атын ыты, табгачгы беглер табгач атын тутыпан табгач каганка көрміс.* – Народу табгач стали они, тюрки, рабами со своими крепкими сыновьями, рабынями – со своими чистыми дочерьми, тюркские правители сложили с себя свои тюркские имена, т. е. звания и титулы и, приняв титулы правителей народа табгач, подчинились [КТб.].
{~кул
~күң
~сілік
~көрміс}

12. ТЕКСТЫ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО ДИКТАНТА НА АРАБСКОМ АЛФАВИТЕ

Текст 1.

Язу барлыкка килү төрки мәдәниятенең, аеруча Көнчыгыш Төрки каханлыгы җәмгыятенең иң зур казанышы, цивилизация билгесе санала. Бу язмалар бөек ханнарның һәм атаклы гаскәр башлыкларының тормышын, сәяси һәм хәрби эшчәнлекләрен төгәл һәм ачык итеп тасвирлыйлар, борынгы төркиләрнең телен өйрәнүдә бәяләп бетергесез зур фәнни байлык саналалар.

Борынгы төркиләрдә шулай ук ташта кеше сыннары ясау сәнгате шактый камилләшкән булган. Тау-ташларга һәм кыяларга чокып рәсем ясау сәнгате дә төркиләрдә таралыш алган. Аларда сугышчы җайдаклар, шулай ук барс, тау кәҗәсе, дөя һәм башка җәнлек сурәтләре ясалган. Бизәкләү-гамәли сәнгатенең күп кенә төрләре өчен чәчәк орнаменты бик тә хас булган. Бизәкләү-гамәли сәнгатендә нәкыш, кою, бөртекләү, каралту, кырлау, басма, алтын-көмеш йөгертү, асылташлар белән бизәү, каю, чигү һәм башка алымнар кулланылган.

13. ЗАДАНИЯ РАБОЧЕЙ ТЕТРАДИ

Бирем № 1.

Орхон-Енисей язмаларыннан китерелгән өзекләрне татар теленә тәрҗемә итәргә. Үрнәк буенча анализ ясарга.

Текст 1. *Тоḱуз огуз беглері – будуны бу сабымын эдгүті ḱатыгды тыңла. Ілгерү күн тоḱсыḱḱа біргерү күн ортусыңару ḱурыгару күн батсḱыңа йыргару түн ортусыңару. Анта ічрекі будун ḱоп маңа көрүр анча будун ḱоп ітдім. – Народ и беки токуз-огузов, эту речь мою слушайте хорошенько, крепко ей внимайте! Вперед, вплоть до солнечного восхода, справа, вплоть до полудня, назад, к солнечному закату, слева до полуночи – в пределах этих все мне подвластны! Сколько народов – всех я устроил!*

(Күлтегин истәлегенә Зур язма)

_____

_____

_____

_____

_____

Текст 2. *Білге Тоникук бен өзүм табгач іліңе ḱылынтым. Түрк будун табгачḱа көрур ерті.*

Түрк будун ḱанын болмайын табгачда адырылты ḱанланты. Ḱан ḱодуп табгачḱа йана ічікді. Теңри анча темис ерінч ḱан бертім.

Ḱанынын ḱодуп ічікдің ічікдүк үчүн теңри өлүтміс ерінч. Түрк будун өлті алḱынты йоḱ болты. Түрк есір будун йерінте бод ḱалмады. – Я сам, мудрый Тоникук, был воспитан в стране табгачей, тюркский народ подчинялся табгачам.

Тюркский народ, не имевший своего хана, от табгачей отделился и обрел своего хана. Оставив своего хана, он снова подчинился табгачам. Небо, надо думать, вот так сказало: «Я дал тебе хана!»

Оставив своего хана, ты покорился! Из-за этого подчинения, надо думать, небо погубило. Тюркский народ погиб, обессилел, уничтожился. В стране пленных тюрков не осталось организма.

(Тоникук истәлегенә язма)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Бирем № 2.

Югарыдагы текстларга үрнәк буенча анализ ясарга.

Анализ тәртибе һәм үрнәге

I. Фонетик үзенчәлекләр:

1. Авазларның чиратлашуы:
   а) Сузыклар өлкәсендә:
      – сүз (иҗек) башында,
      – сүз (иҗек) уртасында,
      – сүз (иҗек) азагында.
   б) Тартыклар өлкәсендә.
2. Авазларның төшеп калуы
3. Авазларның өстәлүе
4. Дифтонгларның монофтонглашуы.
5. Монофтонгларның дифтонглашуы

II. Морфологик үзенчәлекләр:

1. Мөстәкыйль сүз төркемнәре:

а) исемнәр өлкәсендә:
   – сан белән төрләнү,
   – тартым белән төрләнү,
   – килеш белән төрләнү.

б) сыйфатлар өлкәсендә:

в) фигыльләр өлкәсендә:
   – зат-сан белән төрләнү
   – заман формалары,
   – фигыль төркемчәләре

2. Ярдәмче сүз төркемнәре:

III. Лексик үзенчәлекләр.

1. Бу гомумтөрки сүзме, әллә алынмамы? Ничек дәлиллисез? Ул татар телендә ничек яңгырый? Алынма булса, бу сүз кайсы телдән кергән?

2. Бер мәгънәлеме, күп мәгънәлеме? Күп мәгънәле булса, тагын нинди мәгънәләре бар?

3. Сүз туры мәгънәсендәме, әллә күчерелмә мәгънәдәме? Күчерелмә мәгънәдә булса, аның кайсы төре?

4. Бу сүзнең омонимнары бармы?
5. Бу сүзнең нинди синонимнары бар?
6. Бу сүзнең антонимы ничек була?
7. Әлеге сүз кергән нинди фразеологик әйтелмәләр бар?
8. Тематик яктан бу сүзне нинди төркемгә кертеп була?

Түбәндә борынгы төрки җөмлә һәм аңа анализ ясау үрнәге китерелә.

Киши көркиңә ич ќылыќы еш ол, йүзи көрки бирлә ќылынчы түс ол. Бодум ок тәг эрди эгилди бодум. – Внутренняя природа человека – спутник его внешности; его характер одинаков с его внешностью. Мое тело было (прямым) как стрела, (теперь) мое тело согнулось («Кутадгу билиг», ДТС, 444).

Бу җөмләдә борынгы төрки телендә кулланылган сүзләр түбәндәгечә тәрҗемә ителәләр:

киши «человек» > *кеше*

көрки «внешность» > *күрке (тышкы матурлык яки күренә торган)*

ич «внутренняя» > *эч(ке)*

ќылыќы «природа» > *ќылыгы (синонимы табигате)*

еш «спутник» > *иш*

йүзи «лицо» > *йөз (синонимы бит)*

бирлә «с» > *белән*

ќылынч «характер» > *кылык (кыланыш < кыл- фигыленнән)*

түс «одинаков» > *төз*

бодум «тело» > *буем (синонимы тәнем)*

ок тәг «как стрела» > *уктай*

эгилди «согнулось» > *иелде*

Хәзерге татар телендә бу җөмлә шулай яңгырый:

Кеше күркенә эчке кылыгы иш ул,

Йөзе күрке белән кылыгы төз ул.

Буем уктай иде, иелде буем.

Бу җөмләдә фонетик үзенчәлекләрдән авазларның чиратлашуы күзәтелә. Сузыклардан сүз башында и- > э- (ич > эч), е- > и- (еш > иш, эгилди > иелде), о- > у- (ок > ук), сүз уртасында -и- > -е- (киши > кеше), -о- > -у- (бодум > буем), -ө- > -ү- (көрки > күрке), -ү- > -ө- (йүз > йөз, түс > төз) күчеше, тартыклардан сүз башында үзгәрешләр юк, сүз уртасында -д->-й- (бодум > буйым), -г- > -й- (эгилди>ийэлдэ), сүз азагында -с > -з (түс > түз) күчеше күзәтелә. Сүз уртасында -р- авазы төшеп калган: бирлә – белән, ирде – иде.

Мөстәкыйль сүз төркемнәренең морфологик үзенчәлекләрен тикшергәндә исемнәрнең тартым белән төрләнү очраклары билгеләнде. III зат берлек сан тартым формасы: ќылыгы, йүзи, көрки, ќылынчы, бодум. Алар хәзерге татар телендәге формалар белән тәңгәл киләләр. Килеш белән төрләнү үзенчәлекләре: кеше сүзе иялек килешендә, кушымчасыз (нуль) форма, көркинә юнәлеш килешендә, хәзерге татар теле белән тәңгәл килә.

Бирем № 3.

Саннарны табарга, цифрлар белән күрсәтергә:

- *Йеті йегирми йашыма таңут тапа сүледім, таңут будуныг буздым, оглан йотазын, йылкысын, барымын анта алтым. Секіз йегірми йашыма алты чуб согдак тапа сүледим, будуныг анта буздым. Табгач оң тутук бес түмен сү келті.*

Ыдук башта сүңүшдім. Ол сүг анта йоккышдым. ...Екі отуз йашыма табгач тапа сүледім. Чача-сеңүн секіз түмен сү бірле сүңүшдім, сүсін анта өлүртім.

Сан исеме	Цифр

Бирем № 4.

Орхон-енисей язмаларыннан алынган сүзләрнең татар телендәге параллельләрен табарга; аваз һәм мәгънә үзгәрешләрен аңлатырга.

О.Е.Я.	*Мәгънә*	*Татар телендә*	*Аваз күчешләре*
алп	герой, силач		
адгыр	жеребец		
йагы	враг		
еб	дом		
едгү	добрый, хороший		
емгек	труд, мучение, тягота		
арыг	чистый		
ингек	корова		
кійік	дикая коза		
бөрі	волк		
іді	хозяин, предводитель		
обут	стыд		
йоган	толстый		
өрт	пожар		
үгүз	река		
күн	день; солнце		
сүчіг	сладкий		
буң	горе, тягота		

Бирем № 5.

Түбәндәге сүзләрне иҗекләргә бүләргә, иҗек типлары буенча таблицага тутырырга

Чаб – слово, речь; *ы* – растение; *сү* – войско; *кү* – известие, молва, слава; *ба* – привязывать; *аб* – охота; *елт* – вести; *түн* – ночь; *барс* – тигр; *йурт* – страна, родина; *өд* – время; *быч* – резать; *көр* – видеть; *оз* – спасаться; *ер* – муж, мужчина; *йантук* – склон горы; *бітіг* – письмо, надпись; *кедім* – одежда, вооружение; *санч* – пронзать, побеждать; *корк* – бояться; *тод* – быть сытым, насыщаться; *сөк* – рассекать, отделять; *туй* – понимать.

С	**СТ**	**ТС**	**ТСТ**	**СТТ**	**ТСТТ**

14. Темы для эссе. Требования к написанию эссе.

Эссе өчен теманы сайлап алыгыз. Беркетелгән файлны җибәрегез.

1. *Qïz birlä küräšmä qïsraq birlä jarïšma* «с девицей не борись, с кобылицей не состязайся» (МК I 474). – Кыз белән көрәшмә, бия белән ярышма.

2. Ташлар мәңгелек...

3. Илнең иминлеге – җитәкчедән.

4.Ата-бабаларыбыз васыяте.

5. “Түрк будун” – бөек халык.

6. Кеше күрке – сүздә.

7. “Алплар бирлә урушма, беглер бирлә турушма”

8. Сув ичүрмәсгә сүт бер.

9. *Севүглини севмәз кезик тәг ќачар, ќачыглыга йапышур азаќын кучар*. – Любящего не любит, бежит от него словно олень, а к тому кто убегает прочь, пристает и обвивает ноги.

10. *Тęvä münüp qoj ara jašmas* «сев на верблюда, не спрячешься среди овец» (МК III 60). – Дөягә менеп, сарык арасында яшеренмәссең.

Әдәбият исемлеге

1. Ахметьянов Р.Г. Исторические корни татарской терминологии. – Казань, 2003. – 174 с.
2. Древнетюркский словарь. Редакторы В.М.Наделяев, Д.М.Насилов, Э.Р.Тенишев, А.М.Щербак. – Л.: «Наука», Ленинградское отделение. 1969. Режим доступа: http://www.orientalstudies.ru/rus/index.php?option=com_publications&Itemid=75&pub=550
3. Махмуд Кашгари. Девону лугат ит турк. Индекс. – Тошкент, 1967.
4. Самойлович А.Н. Тюркское языкознание. Филология. Руника / А.Н.Самойлович [Сост. и отв. ред. Г.Ф.Благова, Д.М.Насилов]; Отд-ние ист.-филол.наук РАН. – М.: Вост. лит., 2005.
5. Халиуллина Н.У. Языковые особенности памятников древнетюркской письменности: учеб. пособие [Текст]. – Уфа: Изд-во БГПУ, 2014. – 187с.

Эссе язу өчен таләпләр.

Требование к оформлению эссе:

Эссе – средство, позволяющее оценить умение обучающегося письменно излагать суть поставленной проблемы, самостоятельно проводить анализ этой проблемы с использованием концепций и аналитического инструментария соответствующей дисциплины, делать выводы, обобщающие авторскую позицию по поставленной проблеме. Эссе это – самостоятельное сочинение-размышление студента над научной проблемой, при использовании идей, концепций, ассоциативных образов из других областей науки, искусства, собственного опыта, общественной практики и др.

1. Текст должен отражать позицию автора по какому-либо актуальному вопросу (проблеме). Автор должен высказать свою точку зрения и сформировать непротиворечивую систему аргументов, обосновывающих предпочтительность выбранной позиции.

2. В тексте должно быть продемонстрировано владение предметом исследования, его понятийным аппаратом, терминологией, знание общепринятых научных концепций в заданной предметной области, понимание современных тенденций и проблем в исследовании предмета.

3. Текст должен быть завершенным и четко структурированным, посвященным строго заданной выбранной темой проблематике.

4. Стилевое решение, структурная организация текста, лексика должны соответствовать заданной тематике и поставленной автором задаче.

5. Объем – 5-7 страниц, шрифт Times New Roman прямого начертания, кегль (размер) шрифта 14, междустрочный интервал – полуторный.

Структура эссе:
Титульный лист (номер страницы не ставится)
Содержание (нумерация страниц начинается с 2)
Введение (1-1,5)
Основная часть (1-2 раздела)
Заключение (1-1,5 страницы)
Список литературы (3-5 литературных источника)

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.01.02 ДРЕВНИЕ ЯЗЫКИ

для направления подготовки

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

квалификация выпускника: бакалавр

10. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

– способностью решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности (ПК-3).

11. ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

15. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Орхон-енисей язмаларының төп график үзенчәлеге:
{~сонант язу
~вокал язу
~консонант язу
~веляр язу}

Орхон-енисей язмаларына беренчеләрдән булып кем дешифровка ясый?
{~Бартольд
~Катанов
~Томсен
~Рамстедт}

М.Кашгарлының танылган 3 томлык сүзлеге ничек атала?
{~“Мөкаддимәт әл-әдәб”
“Диване лөгат-әт төрк”
~“Мөхакамәт әл-лөгатайн”
~“Китабы булгат ал-муштак фи-лугати ат турк уал кифчак”}

Тоникук исеме кайсы язма истәлектә очрый
{~“Кутадгу билиг”
~“Кодекс куманикус”
~“Кыйсса-сел әнбия”
~Орхон-енисей язмалары}

Иң борынгы төрки алфавит ничек атала?
{~уйгур язуы
~иероглиф
~рун язуы
~пиктограмма}

Орхон-енисей язмаларындагы *есидиң* фигыленең дөрес тәрҗемәсе:
{~эссе
~ишең
~ишетегез
~әчеде}

Күлтегин истәлегенә язмадагы *йети егерме* сан исемен цифрлар белән күрсәт:
{~140
~27
~13
~17}

Орхон-енисей язмаларындагы *саб* сүзенең татар телендәге синонимы:

{~сап “ручка”
~сәбәп “причина”
~сау “доить”
~сүз “слово” }

Борынгы *олур* фигылендә нинди аваз төшеп калган?
{~г
~т
~д
~н}

Борынгы төрки телендәге *инәк* сүзенең хәзерге татар телендәге синонимы
{~кәҗә
~киек
~сыер
~болан}

Борынгы уйгур язма истәлекләрендә нинди эчтәлек өстенлек алган?
{~ханнар тормышын сурәтләү
~дини эчтәлек
~илләрне басып алу
~революцион эчтәлек}

“Ырк битиг” (“Книга гаданий”) язма истәлеге нинди борынгы тел белән бәйле?
{~кыпчак
~чагатай
~болгар
~уйгур}

«Codex cumanicus» истәлеге нинди жанрга карый?
{~поэма
~җыр
~мәкалә
~сүзлек}

Күл-Тегин, Моян-Чура, Могилян хан истәлегенә кайсы язмалар багышланган?
{~Qutadgu bilig
~Орхон-енисей
~Codex cumanicus
~Нәһҗел Фәрадис}

Орхон-енисей язмаларын кем беренче тапкыр рус теленә тәрҗемә итә?
{~В.В.Радлов
~А.Н.Самойлович
~О.Дерфер
~А.Зайончковский}

“Куаншим пусар”, “Сигез йүкмәк” нинди борынгы телнең язма истәлекләре?
{~кыпчак
~болгар
~уйгур
~сәлҗүк}

Кайсы борынгы язма истәлек ханнар-каганнар тормышын, алар алып барган сугышларны сурәтли?
{~«Мөкаддимәт әл әдәб»
~Орхон-енисей язмалары
~«Алтын ярук»
~«Мәхәббәтнамә»}

Борынгы уйгур теле таралган урынны күрсәтергә
{~Урта Азиядә
~Кавказда
~Япониядә
~Кытайда}

«Кутадгу билиг» поэмасы нинди борынгы телдә язылган?
{~чагатай
~болгар
~караханит-уйгур
~угыз}

«Халык» төшенчәсе борынгы төрки язма истәлекләрдә нинди лексик берәмлек ярдәмендә белдерелә?
{~*el [эл]
~*kiši [киши]
~*bodun [бодун]
~*kol [кол]}

Түбәндә сурәтләнгән язма истәлек кем хөрмәтенә куелган? Ул “Монголиядәге Орхон елгасы буенда табылган, 8 гасырда язылган, таш стела пирамида рәвешендә, Зур һәм Кече язмадан тора, тарихи сурәтләүгә корылган”
{~Кашгарлы
~Күлтегин
~Кули Чура
~Каюм Насыйри}

Кайсы сүз Орхон-енисей язмаларындагы “привязывать” мәгънәсенә туры килә?
{~ба
~не
~кү
~сү}

Кайсы борынгы телнең язма истәлекләре аз сакланган?
{~караханит-уйгур
~болгар
~мәмлүк-кыпчак
~алтын урда}

Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф” поэмасында төрки телләрнең нинди тармагына караган тел билгеләре күбрәк?
{~уйгур
~угыз
~кыпчак

~болгар}

Нинди борынгы төрки язма истәлекнең исеме рус теленә “Познание, ведущее к счастью” дип тәржемә ителә?
{~“Куаншим пусар”
~“Кыйссаи Йосыф”
~“Кутадгу билиг”
~“Китаби дәдәм Коркуд”}

Караханит-уйгур теле кайсы ареалда таралган була?
{~Себердә
~Ерак көнчыгышта
~Урта Азиядә
~Европада}

Караханит-уйгур теленең истәлекләре нинди язу белән башкарылган
{~рун
~кириллица
~латын
~гарәп}

“Диване лөгат-әт төрк” сүзлегенең төп принцибы:
{~чагыштырма
~фонетик
~орфографик
~структур}

М.Кашгарлы сүзлегендәге *чағмур* һәм татар телендәге *яңгыр* сүзләрен чагыштырганда нинди фонетик күренеш күзәтелә?
{~чиратлашу
~ассимиляция
~протеза
~метатеза}

Татар телендәге *бул* фигыле тарихи яктан нинди сүз белән тамырдаш?
{~буш
~пеш
~бел
~баш}

Төрки телләрнең С.Е.Малов тарафыннан төзелгән классификациясе нинди принципка нигезләнә.
{~тарихи
~структур
~географик
~лингвистик}

Кайсы җөмләдә асыл сыйфат бар?
{~*Бен ебгерү түсейін*. – “Я отпрвился домой” (К.Тм).
~*Улуғ Күли-Чор секіз он йасап, йоқ болты*. – “Великий Кули-Чор прожив восемьдесят лет, умер” (КЧ).
~*Он оқ қағаны йағымсыз ерті*. – “Каган народа «десяти стрел» был нашим врагом” (Тон.).

~*Өртче кызып келті*. – “Они пришли пламенея как пожар” (Тон.)}

“О языке якутов” хезмәтенең авторы
{~Й.Бенцинг
~О.Бетлингк
~В.Котвич
~М.Казембек}

«Тюркологиянең батыры» дип кемгә әйтәләр?
{~К.Гали
~К.Насыйри
~М.Кашгарлы
~Э.В.Севортян}

Поляк Э.Пекарский кайсы төрки халыкларның 3 томлы сүзлеген төзи?
{~тува
~шор
~хакас
~якут}

В.В.Радлов Себер территориясенә экспедиция нәтиҗәсе буларак күптомлы нинди хезмәт әзерләп бастыра?
{~“Татар грамматикасы”
~“Төрки сөйләшләрнең сүзлеге тәҗрибәсе”
~“Төрки телләрнең тарихи-чагыштырма грамматикасы”
~“Төрекчә-татарча сүзлек”}

Тофалар телен кайсы галим ныклап тикшерә?
{~Рясянен
~В.Рассадин
~В.Радлов
~Г.Рамстедт}

Б.Юнусалиев нинди телнең тамыр-нигезләрен өйрәнә?
{~кыргыз
~казах
~карачай-балкар
~кумык}

Сары уйгур телен кайсы галим ныклап тикшерә?
{~Э.Р. Тенишев
~Н.И. Егоров
~А.Т. Кайдаров
~А. Ширалиев}

Урта төрки чорда тел ситуациясенә нинди вакыйга зур тәэсир ясый?
{~Бөек Ватан сугышы
~Октябрь революциясе
~монгол-татар яулары
~Петербург шәһәренә нигез салу}

Болгар дәүләтендә ислам динен кабул итү телгә ничек тәэсир итә?

{~дәүләтнең чикләре киңәя
~гарәп алынмалары үтеп керә
~тел әдәби нормаларга салына
~китаплар басыла башлый}

Борынгы төрки *кедик* “дичь”, *адак* “нога”, *күдәгү* “жених”, *едгү* “хороший” сүзләрен татар теле белән чагыштырганда нинди фонетик күренеш күзәтелә?
{~*д* авазының төшеп калуы
~бу сүзләр татар теле белән бәйле түгел
~*д* авазының *й* авазына күчеше
~*д* авазының саңгыраулашуы}

“Кутадгу билиг” истәлегендәге кайсы сүз татар телендә палатальләшә?
{~*köŋül* “душа”
~*söz* “слово”
~*sačïtsa* “рассеяться”
~*tilä* “желать”}

Орхон-енисей язмаларындагы *ташыг* “камень” сүзендәге кушымчаның хәзерге татар телендәге варианты
{~-га
~-у
~-ны
~-ын}

Күлтегин истәлегенә түбәндәге язмада фигыльләр татар теленә ничек тәрҗемә ителәләр*: Түрк будун үчүн түн удымадым, күнтүз олурмадым*.
{~укымадым, үлмәдем
~уйнамадым, алынмадым
~йокламадым, утырмадым
~онытмадым, өлгермәдем}

Билгеләнгән сүзләр нинди тематик төркемгә карыйлар: ***Keyik*** *yeyü* ***tabïšgan*** *yeyü olurur ertimiz*?
{~күк җисемнәре
~табигать күрнешләре
~үсемлек атамалары
~хайван атамалары}

Нинди борынгы тел турында сүз бара: Мисыр, Сирия дәүләте территориясендә таралган, төрки телләрнең j группасына карый, сүз башында саңгырау k, t киң кулланыла, язма истәлек Котб «Хөсрәү вә Ширин»
{~коман (кыпчак) теле
~болгар теле
~сәлҗүк теле
~мәмлүк-кыпчак теле}

Тексттан ***матур*** сүзенә синоним булган борынгы сүзне табарга*: Табгач будунка бегіліг уры оглың кул болты, сілік кыз оглың күң болты. Түрк беглер түрк атын ыты, табгачгы беглер табгач атын тутыпан табгач каганка көрміс.* – Народу табгач стали они, тюрки, рабами со своими крепкими сыновьями, рабынями – со своими чистыми дочерьми,

тюркские правители сложили с себя свои тюркские имена, т. е. звания и титулы и, приняв титулы правителей народа табгач, подчинились [КТб.].
{~кул
~күң
~сілік
~көрміс}

16. ТЕКСТЫ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО ДИКТАНТА НА АРАБСКОМ АЛФАВИТЕ

Текст 1.

Язу барлыкка килү төрки мәдәниятенең, аеруча Көнчыгыш Төрки каханлыгы җәмгыятенең иң зур казанышы, цивилизация билгесе санала. Бу язмалар бөек ханнарның һәм атаклы гаскәр башлыкларының тормышын, сәяси һәм хәрби эшчәнлекләрен төгәл һәм ачык итеп тасвирлыйлар, борынгы төркиләрнең телен өйрәнүдә бәялəп бетергесез зур фәнни байлык саналалар.

Борынгы төркиләрдә шулай ук таштан кеше сыннары ясау сәнгате шактый камилләшкән булган. Тау-ташларга һәм кыяларга чокып рәсем ясау сәнгате дә төркиләрдә таралыш алган. Аларда сугышчы җайдаклар, шулай ук барс, тау кәҗәсе, дөя һәм башка җәнлек сурәтләре ясалган. Бизәкләү-гамәли сәнгатенең күп кенә төрләре өчен чәчәк орнаменты бик тә хас булган. Бизәкләү-гамәли сәнгатендә нәкыш, кою, бөртекләү, каралту, кырлау, басма, алтын-көмеш йөгертү, асылташлар белән бизәү, каю, чигү һәм башка алымнар кулланылган.

17. ЗАДАНИЯ РАБОЧЕЙ ТЕТРАДИ

Бирем № 1.

Орхон-Енисей язмаларыннан китерелгән өзекләрне татар теленә тәрҗемә итәргә. Үрнәк буенча анализ ясарга.

Текст 1. *Тоḱуз огуз беглері – будуны бу сабымын эдгүті ḱатыгды тыңла. Ілгерү күн тоḱсыḱḱа біргерү күн ортусыңару ḱурыгару күн батсḱыңа йыргару түн ортусыңару. Анта ічрекі будун ḱоп маңа көрүр анча будун ḱоп ітдім. – Народ и беки токуз-огузов, эту речь мою слушайте хорошенько, крепко ей внимайте! Вперед, вплоть до солнечного восхода, справа, вплоть до полудня, назад, к солнечному закату, слева до полуночи – в пределах этих все мне подвластны! Сколько народов – всех я устроил!*

(Күлтегин истәлегенә Зур язма)

_____

_____

_____

_____

_____

Текст 2. *Білге Тоникук бен өзүм табгач іліңе ḱылынтым. Түрк будун табгачḱа көрур ерті.*

Түрк будун ḱанын болмайын табгачда адырылты ḱанланты. Ḱан ḱодуп табгачḱа йана ічікді. Теңри анча темис ерінч ḱан бертім.

Ḱанынын ḱодуп ічікдің ічікдүк үчүн теңри өлүтміс ерінч. Түрк будун өлті алḱынты йоḱ болты. Түрк есір будун йерінте бод ḱалмады. – Я сам, мудрый Тоникук, был воспитан в стране табгачей, тюркский народ подчинялся табгачам.

Тюркский народ, не имевший своего хана, от табгачей отделился и обрел своего хана. Оставив своего хана, он снова подчинился табгачам. Небо, надо думать, вот так сказало: «Я дал тебе хана!»

Оставив своего хана, ты покорился! Из-за этого подчинения, надо думать, небо погубило. Тюркский народ погиб, обессилел, уничтожился. В стране пленных тюрков не осталось организма.

(Тоникук истәлегенә язма)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Бирем № 2.

Югарыдагы текстларга үрнәк буенча анализ ясарга.

Анализ тәртибе һәм үрнәге

I. Фонетик үзенчәлекләр:

8. Авазларның чиратлашуы:

а) Сузыклар өлкәсендә:

– сүз (иҗек) башында,

– сүз (иҗек) уртасында,

– сүз (иҗек) азагында.

б) Тартыклар өлкәсендә.

9. Авазларның төшеп калуы

10. Авазларның өстәлүе

11. Дифтонгларның монофтонглашуы.

12. Монофтонгларның дифтонглашуы

IV. Морфологик үзенчәлекләр:

1. Мөстәкыйль сүз төркемнәре:

а) исемнәр өлкәсендә:

– сан белән төрләнү,

– тартым белән төрләнү,

– килеш белән төрләнү.

б) сыйфатлар өлкәсендә:

в) фигыльләр өлкәсендә:

– зат-сан белән төрләнү

– заман формалары,

– фигыль төркемчәләре

2. Ярдәмче сүз төркемнәре:

V. Лексик үзенчәлекләр.

1. Бу гомумтөрки сүзме, әллә алынмамы? Ничек дәлиллисез? Ул татар телендә ничек яңгырый? Алынма булса, бу сүз кайсы телдән кергән?

2. Бер мәгънәлеме, күп мәгънәлеме? Күп мәгънәле булса, тагын нинди мәгънәләре бар?

3. Сүз туры мәгънәсендәме, әллә күчерелмә мәгънәдәме? Күчерелмә мәгънәдә булса, аның кайсы төре?

4. Бу сүзнең омонимнары бармы?

5. Бу сүзнең нинди синонимнары бар?

6. Бу сүзнең антонимы ничек була?

7. Әлеге сүз кергән нинди фразеологик әйтелмәләр бар?

8. Тематик яктан бу сүзне нинди төркемгә кертеп була?

Түбәндә борынгы төрки җөмлә һәм аңа анализ ясау үрнәге китерелә.

Киши көркиңә ич ќылыќы еш ол, йүзи көрки бирлә ќылынчы түс ол. Бодум ок тәг эрди эгилди бодум. – Внутренняя природа человека – спутник его внешности; его характер одинаков с его внешностью. Мое тело было (прямым) как стрела, (теперь) мое тело согнулось («Кутадгу билиг», ДТС, 444).

Бу җөмләдә борынгы төрки телендә кулланылган сүзләр түбәндәгечә тәрҗемә ителәләр:

киши «человек» > *кеше*

көрки «внешность» > *күрке (тышкы матурлык яки күренә торган)*

ич «внутренняя» > *эч(ке)*

ќылыќы «природа» > *ќылыгы (синонимы табигате)*

еш «спутник» > *иш*

йүзи «лицо» > *йөз (синонимы бит)*

бирлә «с» > *белән*

ќылынч «характер» > *кылык (кыланыш < кыл- фигыленнән)*

түс «одинаков» > *төз*

бодум «тело» > *буем (синонимы тәнем)*

ок тәг «как стрела» > *уктай*

эгилди «согнулось» > *иелде*

Хәзерге татар телендә бу җөмлә шулай яңгырый:

Кеше күркенә эчке кылыгы иш ул,

Йөзе күрке белән кылыгы төз ул.

Буем уктай иде, иелде буем.

Бу җөмләдә фонетик үзенчәлекләрдән авазларның чиратлашуы күзәтелә. Сузыклардан сүз башында и- > э- (ич > эч), е- > и- (еш > иш, эгилди > иелде), о- > у- (ок > ук), сүз уртасында -и- > -е- (киши > кеше), -о- > -у- (бодум > буем), -ө- > -ү- (көрки > күрке), -ү- > -ө- (йүз > йөз, түс > төз) күчеше, тартыклардан сүз башында үзгәрешләр юк, сүз уртасында -д->-й- (бодум > буйым), -г- > -й- (эгилди>ийэлдэ), сүз азагында -с > -з (түс > түз) күчеше күзәтелә. Сүз уртасында -р- авазы төшеп калган: бирлә – белән, ирде – иде.

Мөстәкыйль сүз төркемнәренең морфологик үзенчәлекләрен тикшергәндә исемнәрнең тартым белән төрләнү очраклары билгеләнде. III зат берлек сан тартым формасы: ќылыгы, йүзи, көрки, ќылынчы, бодум. Алар хәзерге татар телендәге формалар белән тәңгәл киләләр. Килеш белән төрләнү үзенчәлекләре: кеше сүзе иялек килешендә, кушымчасыз (нуль) форма, көркинә юнәлеш килешендә, хәзерге татар теле белән тәңгәл килә.

Бирем № 3.

Саннарны табарга, цифрлар белән күрсәтергә:

- *Йеті йегирми йашыма таңут тапа сүледім, таңут будуныг буздым, оглан йотазын, йылкысын, барымын анта алтым. Секіз йегірми йашыма алты чуб согдак тапа сүледим, будуныг анта буздым. Табгач оң тутук бес түмен сү келті.*

Ыдук башта сүңүшдім. Ол сүг анта йоккышдым. ...Екі отуз йашыма табгач тапа сүледім. Чача-сеңүн секіз түмен сү бірле сүңүшдім, сүсін анта өлүртім.

Сан исеме	Цифр

Бирем № 4.

Орхон-енисей язмаларыннан алынган сүзләрнең татар телендәге параллельләрен табарга; аваз һәм мәгънә үзгәрешләрен аңлатырга.

О.Е.Я.	*Мәгънә*	*Татар телендә*	*Аваз күчешләре*
алп	герой, силач		
адгыр	жеребец		
йагы	враг		
еб	дом		
едгү	добрый, хороший		
емгек	труд, мучение, тягота		
арыг	чистый		
ингек	корова		
кійік	дикая коза		
бөрі	волк		
іді	хозяин, предводитель		
обут	стыд		
йоган	толстый		
өрт	пожар		
үгүз	река		
күн	день; солнце		
сүчіг	сладкий		
буң	горе, тягота		

Бирем № 5.

Түбәндәге сүзләрне иҗекләргә бүләргә, иҗек типлары буенча таблицага тутырырга

Чаб – слово, речь; *ы* – растение; *сү* – войско; *кү* – известие, молва, слава; *ба* – привязывать; *аб* – охота; *елт* – вести; *түн* – ночь; *барс* – тигр; *йурт* – страна, родина; *өд* – время; *быч* – резать; *көр* – видеть; *оз* – спасаться; *ер* – муж, мужчина; *йантук* – склон горы; *бітіг* – письмо, надпись; *кедім* – одежда, вооружение; *санч* – пронзать, побеждать; *корк* – бояться; *тод* – быть сытым, насыщаться; *сөк* – рассекать, отделять; *туй* – понимать.

С	**СТ**	**ТС**	**ТСТ**	**СТТ**	**ТСТТ**

18. Темы для эссе. Требования к написанию эссе.

Эссе өчен теманы сайлап алыгыз. Беркетелгән файлны җибәрегез.

1. *Qïz birlä küräšmä qïsraq birlä jarïšma* «с девицей не борись, с кобылицей не состязайся» (МК I 474). – Кыз белән көрәшмә, бия белән ярышма.

2. Ташлар мәңгелек...

3. Илнең иминлеге – җитәкчедән.

4.Ата-бабаларыбыз васыяте.

5. “Түрк будун” – бөек халык.

6. Кеше күрке – сүздә.

7. “Алплар бирлә урушма, беглер бирлә турушма”

8. Сув ичүрмәсгә сүт бер.

9. *Севүглини севмәз кезик тәг ќачар, ќачыглыга йапышур азаќын кучар*. – Любящего не любит, бежит от него словно олень, а к тому кто убегает прочь, пристает и обвивает ноги.

10. *Тęvä münüp qoj ara jašmas* «сев на верблюда, не спрячешься среди овец» (МК III 60). – Дөягә менеп, сарык арасында яшеренмәссең.

Әдәбият исемлеге

6. Ахметьянов Р.Г. Исторические корни татарской терминологии. – Казань, 2003. – 174 с.
7. Древнетюркский словарь. Редакторы В.М.Наделяев, Д.М.Насилов, Э.Р.Тенишев, А.М.Щербак. – Л.: «Наука», Ленинградское отделение. 1969. Режим доступа: http://www.orientalstudies.ru/rus/index.php?option=com_publications&Itemid=75&pub=550
8. Махмуд Кашгари. Девону лугат ит турк. Индекс. – Тошкент, 1967.
9. Самойлович А.Н. Тюркское языкознание. Филология. Руника / А.Н.Самойлович [Сост. и отв. ред. Г.Ф.Благова, Д.М.Насилов]; Отд-ние ист.-филол.наук РАН. – М.: Вост. лит., 2005.
10. Халиуллина Н.У. Языковые особенности памятников древнетюркской письменности: учеб. пособие [Текст]. – Уфа: Изд-во БГПУ, 2014. – 187с.

Эссе язу өчен таләпләр.

Требование к оформлению эссе:

Эссе – средство, позволяющее оценить умение обучающегося письменно излагать суть поставленной проблемы, самостоятельно проводить анализ этой проблемы с использованием концепций и аналитического инструментария соответствующей дисциплины, делать выводы, обобщающие авторскую позицию по поставленной проблеме. Эссе это – самостоятельное сочинение-размышление студента над научной проблемой, при использовании идей, концепций, ассоциативных образов из других областей науки, искусства, собственного опыта, общественной практики и др.

1. Текст должен отражать позицию автора по какому-либо актуальному вопросу (проблеме). Автор должен высказать свою точку зрения и сформировать непротиворечивую систему аргументов, обосновывающих предпочтительность выбранной позиции.

2. В тексте должно быть продемонстрировано владение предметом исследования, его понятийным аппаратом, терминологией, знание общепринятых научных концепций в заданной предметной области, понимание современных тенденций и проблем в исследовании предмета.

3. Текст должен быть завершенным и четко структурированным, посвященным строго заданной выбранной темой проблематике.

4. Стилевое решение, структурная организация текста, лексика должны соответствовать заданной тематике и поставленной автором задаче.

5. Объем – 5-7 страниц, шрифт Times New Roman прямого начертания, кегль (размер) шрифта 14, междустрочный интервал – полуторный.

Структура эссе:
Титульный лист (номер страницы не ставится)
Содержание (нумерация страниц начинается с 2)
Введение (1-1,5)
Основная часть (1-2 раздела)
Заключение (1-1,5 страницы)
Список литературы (3-5 литературных источника)

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.02.01 УСТНОЕ НАРОДНОЕ ТВОРЧЕСТВО

12. Целью дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-8 - способностью проектировать образовательные программы.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

1. Фольклор төшенчәсенең тулы билгеләмәсен күрсәтегез:

1. әкият, бәет, җыр,
2. *халык авыз иҗаты,*
3. дастаннар тупланмасы,
4. җырлар җыентыгы.

2. 2008 елда «Мәгариф» нәшриятында басылып чыккан «Татар халык иҗаты» исемле китапның авторын билгеләгез:

1. М.З.Зәкиев,
2. Д.Ф.Заһидуллина
3. *М.Х.Бакиров,*
4. Хәмит Ярми.

3. Тарихи-героик дастаннга кайсы әсәр керә:

1. «Алпамша» дастаны,
2. *«Идегәй» дастаны,*
3. «Ак көбәк» дастаны

4. «Түләк-Сусылу» дастаны кайсы төр дастанга керә

1. *архаик-героик,*
2. тарихи-героик,
3. классик-героик,
4. модернистик-героик.

5. «Чура батыр» дастаны кайсы чорга карый?

1. Алтын Урда чорына,
2. *Казан ханлыгы чорына,*
3. Болгар ханлыгы чорына,
4. Совет чорына.

6. Татарларның традицион көнкүрешендә язгы кыр эшләре башланыр алдыннан үткәрелгән милли бәйрәм:

1. Нәүрүз,
2. Карга боткасы,
3. *Сабантуй,*
4. Каз өмәсе.

7. «Таң батыр» әкияте нинди әкият төренә керә:

1. тормыш-көнкүреш әкияте,
2. хайваннар турындагы әкият,
3. *тылсымлы әкият,*
4. уйдырма әкият.

8. Нинди төр риваятьләр булмый?

1. топонимик,
2. көнкүреш,
3. тарихи.

9. Нинди легендаларда уйдырма вакыйгалар яки хәлләр тормыш-көнкүрешкә бәйләп бәян ителә?

1. көнкүреш легендаларында,
2. тарихи легендаларда,
3. топоминик легендаларда,
4. экзотик легендаларда.

10. Практик ихтыяҗның таләбеннән чыгып, ырымнар нинди төрләргә бүленәләр?

1. ак һәм кара,
2. кызыл һәм кара
3. яхшы һәм начар,
4. билгеле һәм билгесез.

11. Бәет нинди жанр төренә керә:

1. эпик,
2. драматик,
3. мемуар,
4. лиро-эпик

12. Тематика һәм эчтәлекләренә карап лирик җырлар ике зур төркемгә бүленәләр. Түбәндәге төрләрдән берсе артык, шуны билгеләгез.

1. иҗтимагый-социаль җырлар,
2. уен-бию җырлары,
3. күнкүреш җырлары.

13. Татар фольклористикасында тарихи җыр мәсьәләсен беренче булып кем күтәрә?

1. Габдулла Тукай,
2. Галимҗан Ибраһимов,
2. Гали Рәхим,
3. Хәмит Ярми.

14. Яз көнендә үткәрелгән элекке иң олы йола-бәйрәм:

1. Нәүрәз
2. Сабантуй,
3. Сөмбелә,
4. Яңгыр теләү.

15. Кыз елату җырларын икенче төрле ничек атыйлар?

1. яучы такмаклары,
2. тау итү җырлары,
3. сыктаулар,
4. сынаулар.

16. Татар халык иҗатының эпик жанрына нәрсә керми?

1. әкиятләр,
2. бәетләр,
3. легендалар,

17. Нәрсә ул табышмак?

1. предмет яки күренешне читләтеп, кинаяле итеп сурәтләүгә корылган һәм тыңлаучылардан шуның нәрсә булуын эзләүгә исәп ителгән образлы гыйбарә яки үзенчәлекле башваткыч,

2. фантастик күзаллауга нигезләнгән һәм кайчандыр тормышта булган хәл төсендә кабул ителә торган хикәят,

3. предмет яки күренешне үз сыйфатлары белән сурәтләүгә корылган һәм тыңлаучылардан шуның нәрсә булуын яшерергә омтылган кыска җөмлә,

4. сүз белән көйнең үзара үрелүенә нигезләнгән, җырлап башкарыла торган поэтик-музыкаль әсәр.

18. Татар фольклорының лирик жанрына түбәндәгеләрдән нәрсәләр керә?

1. әкиятләр, легендалар, мәзәкләр,

2. мөнәҗәтләр, такмаклар, лирик җырлар,

3. бәетләр, тарихи җырлар, көнкүреш дастаннары.

4. шигырьләр, җырлар, такмаклар.

19. Нинди мифлар галәмнең һәм аның аерым өлешләренең яратылуын һәм төзелешен аңлаталар?

1. дини мифлар,

2. календарь мифлар,

3. космогоник мифлар,

4. гамәли мифлар.

20. Ырымнарның туа башлау чоры нинди дәвергә барып тоташа?

1. Колбиләүчелек чоры,

2. Алтын Урда дәвере,

5.Казан халынлыгы чоры,

4.Ыруглык дәвере.

21.Фольклор сүзе ничәнче гасырда барлыкка килгән?

1. XX йөз башларында,

2. XIX йөз ахырында,

3. XVII йөз уртасында,

4. XVIII йөз буена.

22.Фольклор сүзенең төшенчәсе нәрсәне аңлата:

1. җыр һәм бию,

2. әкиятләр,

3. халык хикмәте, халык акылы,

4. халык теле.

23. Туй йолалары төркемнәрен күрсәтегез:

1. туй алды йолалары, туйның үзенә бәйләнешле йолалар, туй арты йолалары

2. Егет каршылу, кыз озату, су юлына бару

3. кияү табу, кыз озату, туй,

4. килен каршылау, өй киендерү, кыз урлау.

24. Әйтемнәр мәкальдән нәрсәсе белән аерыла:

1. әйтемдә фикер һәм җөмлә тәмамланмаган була,

2. җәенке җөмләләр юк,

3.исеме белән аерыла,

4. алар аерылмый

25.Фольклор өлкәсендә эшләгән галимнәрнең исемнәрен билгеләгез.

1. М.Бакиров, Ф.Урманчеев, Х.Ярми,

2. М.Җәлил, Г.Ибраһимов, Б.Урманче,

3. К.Насыйри, М.Зәкиев, М.Бакиров,

4. Ф.Урманчеев, К.Насыйри, Г.Тукай.

26. «Идегәй» дастанының вакыйгалар үзгәендә ничә тарихи шәхес тора?

1. 2. (Идегәй, Норадын)

2. 1. (Идегәй)

3. 4. (Туктамыш, Аксак Тимер, Идегәй, Субра-җырау)

4. *3 (Туктамыш, Аксак Тимер, Идегәй)*

27. Уенның характерына, башкару үзенчәлегенә карап, уен-бию җырлары ике төргә бүленә. Бер төре – кара-каршы сафларга тезелеп яки түгәрәк җырлары. Икенче төрен әйтегез.

1. тау итү җырлары,

2. әйлән-бәйлән яки түгәрәк итү җырлары,

3. «яр-яр» җырлары

4. такмаклар.

28. Балаларга бәйләнешле тел-уен иҗатын 3 зур төркемгә бүлеп йөртәләр. Түбәндәге җаваплардан дөрес булмаганын күрсәтегез.

1. бала багу фольклоры,

2. сүз уены фольклоры,

3. җыр-бию фольклоры.

4. хәрәкәтле уен фольклоры.

29. Бала багу фольклорына караган иң популяр жанрны күрсәтегез.

1. бишек җырлары,

2. юаткычлар,

3. мавыктыргыч,

4. сикерткеч.

30.Диалогка корылган халык авыз иҗаты текстларының атамасын әйтегез.

1. алдавычлар,

2. сайравычлар,

3. әйтешнәр,

4. драмалар.

31. Балалар иҗатының кайсы төре сүз-текст хәрәкәтле уеннар белән үзара үрелеп килә:

1. бала багу фольклоры,

2. хәрәкәтле уен фольклоры,

3. сүз уены фольклоры,

4. сикереп уйнау фольклоры.

32. Балаларның уеннары кем тарафыннан «иҗтимагый шөгыль» дип атала?

1. Ф.Урманчеев,

2. Г.Тукай,

3. К.Насыйри,

4. Н.Исәнбәт

33. «Чокыр туплы» уены хәрәкәтле уен фольклорының нинди төркеменә карый:

1. драматик яки тамашалы уен фольклоры,

2. йөгерешле-качышлы уен фольклоры,

3. җырлы-биюле уен фольклоры,

4. такмаклы уен фольклоры.

34. Әкиятләрне 3 жанр төркеменә бүлеп йөртәләр. Бу төргә кермән җавапны күрсәтегез.

1. тормыш-көнкүреш әре,

2. хайваннар турындагы әкиятләр,

3.тылсымлы әкиятләр,

4. гыйбрәтле әкиятләр.

35. «Мәче һәм ярлы егет» әкияте нинди төр әкиятләргә карый?

1. тылсымлы әкиятләр

2. хайваннар турындагы әкиятләр,

3. тормыш-көнкүреш әкиятләре.

4. кызык әкиятләр.

36. Табышмакларның төп сыйфатын күрсәтегез.

1. уйландыручанлык,

2. тапкырлык,

3. эпиклык,

4. серлелек.

37. Татар фольклорының эпик жанрына нәрсәләр керә:

1. бәетләр, тарихи җырлар, мәхәббәт яки көнкүреш дастаннары,

2. йола жанрлары, лирик җырлар, такмаклар, мөнәҗәтләр, уен-бию җырлар.

3. әкиятләр, риваятьләр, легендалар, героек эпик дастаннар, мәзәкләр.

4. мәзәкләр, әкиятләр, көлдерткечләр, сыктаулар, дастаннар.

38. Мифологиянең нигезендә борынгы фикерләү формалары ята. Шуларның санын күрсәтегез.

1. 5 форма,

2. 4 форма,

3. 3 форма,

4. 8 форма.

39. Магизм төшенчәсенең аңлатмасын күрсәтегез.

1. төрле әйберләрне сихри көчкә ия дип олылау яки культ итеп карау, аерым объектларны изгеләштерү.

2. аерым сүз яки гыйбарәләрнең, эш-хәрәкәт яки йолаларның кодрәтенә ышану, шулар ярдәмендә тирәлеккә, өстен көчләргә тәэсир итеп, теләгән нәтиҗәгә ирешергә тырышу.

3. табигать күренешләрен һәм төрле җансыз әйберләрне җанлы – тере итеп күз алдына китерү, тирә-юньдәге һәр нәрсәнең дә җаны бар дип аңлау.

40. «Идегәй» дастанының үзәк героеның чын исемен атагыз:

1. *Кобагыл,*

2. Норадын,

3. Соломон

4. Җанбай.

41. Идегәйнең чын исемен һәм кем икәнлеген Туктамыш ханга кем ачып сала?

1. хан батырлары,

2. хатыны,

3. Субра-җырау,

4. дошманнары.

42.Дастанда Идегәйнең төп максаты итеп нәрсә билгеләнә?

1. Дошманнарын үтерү,
2. әтисенең үчен алу,
3. Алтын Урда дәүләтен саклап калу,
4. хан кызына өйләнү.

43.Идегәй ни өчен тәхеткә хан булып утыра алмый?

1. көтүче баласы булганы өчен,
2. идарә итә белмәгәне өчен,
3. Туктамышның дошманы булганы өчен,
4. Чыңгыз нәселеннән чыкмаганы өчен.

44. «Идегәй» дастанында ата белән ул арасындагы конфликт кемнәр мисалында бирелә?

1. Туктамыш һәм аның улы Кадыйрбирде арасында,
2. Идегәй һәм аның улы Норадын арасында,
3. Дөрмән би һәм Кобагыл арасында,
4. Котлыкыя һәм Кобагыл арасында.

45. «Идегәй» дастаны нинди вакыйга белән башлана?

1. Идегәй туу вакыйгасыннан,
2. Аксак Тимер белән Туктамыш арасындагы ызгыштан,
3. Алтын Урда дәүләте белән таныштырудан,
4. ханнарны мактаудан.

56. Татар халык әкиятләрендә үги кыз нинди герой булып чыгыш ясый.

1. идеаллаштырылган герой,
2. ятим герой,
3. көчсез герой,
4. ул герой түгел.

57. Татар халык әкиятләрендә үги ана нинди образ?

1. уңай образ,
2. кире образ,
3. җыелма образ,
4. образ-прототип.

58. «Корчангы тай» әкиятендә үзәк геройны билгеләгез.

1. Шомбай,
2. Таз,
3. Исәр,
4. Атлы

59. «Бүген бардым, кичә кайттым. Туйларында мин дә булдым. Чүмеч белән бал эчтеләр, миңа сабы гына эләкте…» юллары халык авыз иҗаты әсәрләренең кайсы жанрына хас?

1. мәзәккә,
2. мәкальгә,
3. легендага,
4. әкияткә.

60. «Борын-борын заманда, кәҗә команда, саескан сотник, карга үрәдник булып торганда…» дигән юллар белән нәрсә башлана?

1. мәзәк,
2. әкият,
3. легенда,
4. мәкаль.

61. «Таңбатыр», «Унберенче Әхмәт» һ.б. батырлар турындагы әкиятләрдә геройлар нинди сыйфатка ия итеп күрсәтелә?

1. сокландыргыч тышкы кыяфәткә ия итеп,
2. матур җырлау сыйфатына ия итеп,
3. зур физик көчкә ия итеп,
4. тылсымлы әйбер хуҗасы итеп.

62. «Зөһрә кыз» әкиятендә үги кыз ни өчен айга эндәшә?

1. аны яратканы өчен,
2. үзенең янына алсын өчен,
3. әнисен кайтарсын өчен,
4. байлык бирсен өчен.

63. Татар халкының мәкальләрен өйрәнеп, аерым сүзлекләргә туплаучы галимне атагыз.

1. М.Бакиров,
2. И.Надиров,
3.Н.Исәнбәт,
4. Х.Ярми.

64. Йола поэзиясен өйрәнүгә зур өлеш керткән галимне атагыз.

1. М.Бакиров,
2. И.Надиров,
3.Н.Исәнбәт,
4. Х.Ярми.

65. «Башкортстан Ык буе татарларының йола иҗаты» китабының авторын күрсәтегез.

1. М.Бакиров,
2. И.Надиров,
3.К.Миңнуллин,
4. Р.*Мөхәммәтҗанов.*

66. Фольклор әсәрләренең төп билгеләренең берсе:

1. кызыклы,
2. мавыктыргыч,
3. авторы билгесез,
4. сюжеты таркау.

67. «Сак-Сок» бәетенең сюжетын оештыручы сәбәп-вакыйга:

1. ант,
2. каргыш,
3. ышаныч,
4. кызганыч.

68. Халыкта киң билгеле булган «Җидегән чишмә» җырының авторын билгеләгез.

1. халык үзе,
2. Г.Тукай,
3. Г.Бәширов,

4. М.Җәлил.

69. М.Җәлилнең «Алтынчәч» драматик поэмасы халык авыз иҗаты әсәрләренең кайсыларына нигезләнеп язылган?

1. «Алтынчәч» әкияте, «Җик мәргән» риваяте,
2. «Хан кызы Алтынчәч» легендасы, «Су анасы» әкияте,
3. *«Алтынчәч» әкияте, «Хан кызы Алтынчәч» легендасы, «Җирк Мәргән» риваяте,*
4. «Алтын чәчле су анасы» әкияте, «Төз атучы Шүрәле» әкиятләренә.

70. Г.Тукайның халык иҗаты җәүһәрләре турындагы киң билгеле фикере нинди чыгышында чагылыш таба?

1. «Халык әдәбияты» лекциясендә,
2. «Халык әкиятләре» тапшыруында,
3. «Халык шигырьләре» нотыгында,
4. «Авыл җырлары» көлтәсендә.

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ

Изучить труды Г.Тукая «Халык моңнары», «Халык әдәбияты». Определить его роль в изучении татарского фольклора.

Деятельность Каюма Насыйри в изучении татарского фольклора.

Жанровый состав татарского фольклора.

Календарная обрядовая поэзия.

Народные свадебные, рекрутские и похоронные причитания.

Народные сказки на семейно-бытовые темы.

Предания и легенды – ведущие жанры устной несказочной прозы.

Роль и значение Н. Исанбета в изучении татарского фольклора.

Фольклорные традиции в современной татарской поэзии.

Традиции фольклора в творчестве Г.Тукая.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. Понятие о фольклоре. Виды и жанры татарского устного народного творчества.
2. Основные этапы изучения татарского фольклора.
3. Древнейшие формы фольклора. Понятие об идеологическом синкретизме.
4. Тюрко-татарская мифология.
5. Обрядовая поэзия татарского народа: его виды (свадебная и календарная) и жанры.
6. Эпические жанры фольклора: народные дастаны, сказки, легенды, предания, анекдоты, былички.
7. Система образов в волшебных сказках.
8. Отражение исторического прошлого татарского народа в преданиях и легендах.
9. Виды и жанры татарского детского фольклора.
19. Рабочий фольклор. Его художественные особенности.
11. Коранические мотивы в баитах и мунаджатах.
12. Влияние фольклора на современную татарскую литературу.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.02.02 ФОЛЬКЛОР НАРОДОВ БАШКОРТОСТАНА

13. Целью дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-8 - способностью проектировать образовательные программы.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

ВКП(б) Үзәк Комитетының 1944нче елның 9нчы августында кабул ителгән карары нигезендә нинди татар дастаннары «ханнарфеодаллар эпосы» буларак бәяләнеп, фәнни өйрәнүдән тыела?

а) «Йосыф кыйссасы», «Таһир-Зөһрә»;

б) «Идегәй», «Чура батыр»;

в) «Ак Күбек», «Гыйса улы Аməт»;

г) «Кузы Күрпәч белән Баян-сылу», «Түләк һəм Сусылу».

Бәетләрне тарихи җырлардан аерып торучы төп жанр үзенчәлеген атагыз.

а) Бәетләрнең тарихи вакыйгаларны, реаль шәхесләр язмышын тасвирлавы;

б) Бәетләрнең фаҗигале эчтәлеккә ия булып, төгәл композициягә – традицион башлам, вакыйгаларның трагик агышы, традицион бетемгә нигезләнүе;

в) Бәетләрнең кешенең күңел кичерешләрен тасвирлауга, нечкә хискичерешләргә нигезләнүе;

г) Бәетләрнең аерым шәхес язмышын гына сурәтләве.

Фольклорда контаминация күренеше дип нәрсәне атыйбыз?

а) Фольклор әсәрләренең күпвариантлы булуын;

б) Фольклорда берничә әсәр сюжетын яисә композиция элементларын кушып сөйләү юлы белән яңа әсәр тууы;

в) Фольклор әсәрләренең билгеле бер тарихи чор белән бәйле булуы;

г) Халык авыз иҗаты әсәрләренең телдән иҗат ителүе.

Идегәйнең чын исемен атагыз.

а) Котлыкыя;

б) Кобогыл;

в) Норадын;

г) Мангыш.

«Борын-борын заманда, кәҗә команда, саескан сотник, карга үрәтник булып торганда, бер ярлы кешенең өч улы булган» дигән традицион эпик башлам әкиятләрнең кайсы төренә хас?

а) Тылсымлы әкиятләр;

б) Тормыш-көнкүреш әкиятләре;

в) Хайваннар турындагы әкиятләр;

г) Мажаралы әкиятләр.

«Кыю Шомбай» әкияте тормыш-көнкүреш әкиятләренең нинди төркеменә карый?
а) Гыйбрәтле әкиятләр;
б) Мажаралы әкиятләр;
в) Сатирик әкиятләр;
г) Юмористик әкиятләр.

Инициация йоласының гомуми мәгънәсе нәрсәгә кайтып кала?
а) Үлеп терелү;
б) Корал тотарга хокук алу;
в) Өйләнергә рөхсәт алу;
г) Кабилә советларында үз фикереңне белдерә алу.

Татар мәгърифәтчеләре турындагы тарихи риваятьләрдә нинди шәхесләр чагылыш таба?
а) Каюм Насыйри, Шиһабетдин Мәрҗани, Гаяз Исхакый;
б) Муса Акъегет, Заһир Бигиев, Фатих Кәрими;
в) Габделҗаббар Кандалый, Акмулла, Гали Чокрый;
г) Шәмсетдин Зәки, Һибатулла Салихов, Әбелмәних Каргалый.

Фольклорчы Ленар Җамалетдин хайваннар турындагы әкиятләрнең формалашу процессын ничә дәвергә бүлә?
а) Ике;
б) Өч;
в) Дүрт;
г) Биш.

1«Ай күрде, Кояш алды» үрнәге афористик жанрларның кайсына карый?
а) Мәкаль;
б) Әйтем;
в) Ырым;
г) Сынамыш.

Татар халкының лирик җырларына хас үзәк образларны атагыз.
а) Сандугач, кара урман, каен, кыр казы;
б) Сыерчык, әрәмәлек, имән, кыр үрдәге;
в) Карга, чытырманлык, юкә, көртлек;
г) Песнәк,чокыр-чакыр, карама, төлке.

«Идегәй» дастанында чичән Субра картка ничә яшь була?
а) 195;
б) 199;
в) 99;
г) 999.

«Алпамша» әкиятендә үзәк герой сөйгәне өчен нинди патша гаскәрләре белән сугыша?

а) Кылтап;

б) Кидән хан;

в) Кара хан;

г) Чачдар хан.

Түбәндәге хәрби-тарихи бәетләрнең кайсы оптимистик рух, күтәренкелек, тантаналылык белән сугарылган?

а) Рус-япон сугышы бәете;

б) Герман сугышы бәете;

в) Рус-француз сугышы бәете;

г) Рус-төрек сугышы бәете.

Болгар дәүләтенең Ислам динен кабул итүе нинди риваятьләрдә чагылыш таба?

а) «Айдархан һәм сәхәбәләр», «Белемле кеше»;

б) «Болгар пәһлеваны», «Дәфгый һәм аның сеңлесе»;

в) «Гәрәй хан», «Бүләрне яндыру»;

г) «Янмый торган кыз», «Кырык кыз».

«Таһир-Зөһрә» дастаны ничек тәмамлана?

а) Таһир һәм Зөһрәнең бәхетле кавышуы, гаилә корып, балалар үстерүе белән;

б) Таһир һәм Зөһрәнең үлеме белән;

в) Таһирның үтерелүе, ә Зөһрәнең Карачумакка кияүгә чыгуы белән;

г) Таһирның Зөһрәне ташлап китүе белән.

«Бараба халкы», «Карабатыр Хәким», «Күчем хан» риваятьләре кемнән язып алынган?

а) Казан татарларыннан;

б) Кырым татарларыннан;

в) Себер татарларыннан;

г) Башкортстан татарларыннан.

Балалар фольклорында багу поэзиясенә нинди жанрлар карый?

а) Әйтешләр, алдавычлар, санамышлар;

б) Бишек җырлары, юаткычлар, мавыктыргычлар;

в) Иярмешләр, үртәвечләр, әйтенүләр;

г) Такмаклар, такмазалар, нәүрүз әйтүләр.

Борынгыларның хайваннарга кеше сыйфатларын биреп, аларны уйлый, сөйләшә белә дип каравы фәндә нинди термин белән атала?

а) Анимизм;

б) Тотемизм;

в) Антропоморфизм;

г) Фетишизм.

«...Саранланыр чак түгел,
Бир, җизни, комсызланма;
Акча бирми кертмибез,
Тукта, сабырсызланма»
үрнәге туй поэзиясенең нинди жанрына карый?
а) Самак;
б) Шәмчырак;
в) Кияү ябу җырлары;
г) Ишек бавы җырлары.

«Чиләккә башта нәрсә салалар?» табышмагы әлеге жанр составындагы кайсы төркемгә карый?
а) Арифметик табышмаклар;
б) Сорау табышмаклар;
в) Метафорик табышмаклар;
г) Мәзәк-табышмаклар.

«Кузы Күрпәч белән Баян-сылу» дастанында үзәк герой үзенең ярәшелгән кызының кем икәнлеген һәм кайдалыгын белү өчен, әнисен нинди сынау аша уздыра?
а) Аның кулына кызган бодай тоттырып, кыса;
б) Идәнгә сибелгән бер чиләк тары белән бер капчык борчакны төн эчендә аерырга мәҗбүр итә;
в) Йоклатмыйча интектерә;
г) Кәвешләрен яшереп куя.

«Ханәкә-солтан бәете» кайсы тарихи чорга карый?
а) Болгар чоры;
б) Алтын Урда чоры;
в) Казан ханлыгы чоры;
г) XIX гасыр.

Түбәндәге мифик персонажларның кайсысы хатын-кыз җенесеннән?
а) Албасты;
б) Бичура;
в) Аждаһа;
г) Дию пәрие.

«Таудан тауга йөримен, -
Тау җимеше җыямын.
Кырдан кырга йөримен, -
Кыр җимеше җыямын.
Бер имиемә сөт җыям,
Бер имиеә май җыям»
җырын Кәҗә нинди әкияттә җырлый?
а) «Шәрә бүре»;

б) «Кәҗә белән Сарык»;
в) «Абзар ясаучы Төлке»;
г) «Наян Төлке».

Татарстанның халык шагыйрьләре Равил Фәйзуллин һәм Роберт Миңнуллинның иҗатында фольклор традицияләре күчемлелеген анализлап, махсус монографияләр чыгарган татар галимен атагыз.
а) Илбарис Надиров;
б) Хуҗиәхмәт Мәхмүтов;
в) Фатих Урманче;
г) Хәмит Ярми.

Риваять жанрын легендалардан аерып торучы төп үзенчәлекне атагыз.
а) Риваятьләрнең этиология (җир-су атамасының, табигать күренешенең барлыкка килүенә аңлатма бирү) сыйфатына ия булуы;
б) Риваятьләрнең тарихилык сыйфаты, ягъни аларның булган, яисә булуы мөмкин булган вакыйгалар хакында хикәяләве;
в) Риваятьләрдә мифологик персонажларның очрамавы;
г) Риваятьләрнең бер генә сюжет сызыгына ия булуы.

Әйбердә (көзгедә, тараста, чәч бөртегендә һ.б.) тылсым сыйфатлары бар дип тану һәм шуларга табыну мифология фәнендә һәм фольклористикада нинди термин белән атала?
а) Анимизм;
б) Тотемизм;
в) Антропоморфизм;
г) Фетишизм.

«Татар халык мәкальләре» өчтомлыгының (1959, 1963, 1967) авторын атагыз.
а) Фатих Урманче;
б) Хуҗа Бадигый;
в) Хәмит Ярми;
г) Нәкый Исәнбәт.

Мөселман-татарларны көчләп чукындыруы белән «дан» алган, риваятьләргә Аксак Каратун буларак кереп калган Казан епархиясе архиепископының чын исемен атагыз.
а) Яков Емельянов;
б) Лука Канашевич;
в) Евфимий Малов;
г) Петр Рычков.

Эпик төргә нинди жанрлар карый?
а) Дастан, әкият, легенда, риваять;
б) Тарихи җыр, бәет;
в) Озын җыр, такмак, такмаза;
г) Таңкучат, бата, арбау, шәмчырак.

«Идегәй» дастанында Норадын ничек һәлак була?
а) Яуда башы киселә;
б) Тән яралары аша ат тире кереп, агуланып үлә;
в) Үзен-үзе үтерә;
г) Хатыны агу эчерә.

«Авыздан ризык төшсә, кунак килә» дигән үрнәк нинди жанрга карый?
а) Сынамыш;
б) Юрау;
в) Ышану;
г) Әйтем.

«Чура батыр хикәяте» дастанында Чураның әнисенең исемен
атагыз.
а) Миңлесылу;
б) Ханәкә;
в) Сусылу;
г) Сөембикә.

«Кечкенә генә эт,
Өрми дә, җибәрми дә»
үрнәге табышмакларның нинди төркеменә карый?
а) Арифметик табышмаклар;
б) Сорау табышмаклар;
в) Метафорик табышмаклар;
г) Әкият-табышмаклар.

«Сак-сок» бәетендә ата-анасын тыңламаган балалар кемгә
әвереләләр?
а) Кошка;
б) Балыкка;
в) Куянга;
г) Күбәләккә.
«Идегәй» дастанын урысчадан тәрҗемә иткән шәхеснең исемен тагыз.
а) Нигъмәт Хәким;
б) Семен Липкин;
в) Нәкый Исәнбәт;
г) Анна Ахматова.

Түбәндәге әсәрләрнең кайсылары – тарихи дастаннар?
а) «Иске Казан каласының корылуы», «Казан алынганы»;
б) «Пугачау явы», «Салават»;
в) «Җик Мәргән», «Чура батыр хикәяте»;
г) «Сөембикә», «Фажигаи Казан».
Түбәндәге бәетләрнең кайсылары Совет заманында тыю астында иде?

а) «Рус-япон сугышы бәете», «Герман сугышы бәете»;
б) «Чынлы бәете», «Урта Тигәнәле бәете»;
в) «Комсомолец Рәхи бәете», «Кызыл көрәшчеләр бәете»;
г) «Ачлык бәете», «Сөрген бәете».

Кайсы дастанда үзәк герой күлгә төшеп, су асты падишаһының кызына өйләнә?
а) «Ак Күбек»;
б) «Кузы Күрпәч белән Баян-сылу»;
в) «Түләк һәм Сусылу»;
г) «Таһир-Зөһрә».

«Әнкәй мине тапкан-баккан
Ак биләүгә биләгән лә
Гомере булсын дип теләгән,
Бәхете булсын димәгән»
юллары кайсы тарихи җырда урын ала?
а) «Порт-Артур»;
б) «Герман җире яшел үлән»;
в) «Пугачау явы»;
г) «Тоткын Сөембикә җыруы».

Түбәндәге халык җырларының кайсылары лирик җырлар
төркеменә карый?
а) «Сөембикә китеп бара», «Тоткын Сөембикә җыруы»;
б) «Көзге ачы җилләрдә», «Ком бураны»;
в) «Рамай», «Рәйхан»;
г) «Ташкай», «Әйтүкә».

«Авызыңа сары май» үрнәге нинди жанрга карый?
а) Мәкаль;
б) Әйтем;
в) Алкыш;
г) Каргыш.

Түбәндәге әкиятләрнең кайсында бүре – уңай герой?
а) «Шәрә бүре»;
б) «Кәҗә белән Сарык»;
в) «Ак Бүре»;
г) «Кәтән Иваныч».

«Идеологик синкретизм» төшенчәсенең мәгънәсен аңлатыгыз.
а) Фольклор әсәрләренең теге яки бу идеологиягә буйсынган булуы;
б) Бик борынгы заманнарда йола составында барлык рухи
башлангычларның – театр, рәсем, җыр, сүз сәнгате яралгыларының бергә берегеп килүе ;
в) Әкият, дастан составында җырларның да урын алуы;
г) Фольклор әсәрләренең яңа идеология нигезен тәшкил итүе.

Иярмешләр, үртәвечләр, әйтенүләр балалар фольклорының нинди төренә карый?

а) Багу поэзиясе;

б) Күңел ачу фольклоры;

в) Уен фольклоры;

г) Балалар әдәбияты.

Туй поэзиясенә караучы кайсы фольклор жанры тантаналылык, яшьләргә гомерлек мәхәббәт, имин, мул тормыш теләүгә корылган?

а) Сыктау;

б) Таңкучат;

в) Яр-яр;

г) Самак.

Татар фольклорындагы нинди жанрның төп эчтәлеге кеше тормышында булган фаҗигале хәлләр турында Аллаһ Тәгалә белән киңәшү, кайгы-хәсрәтләрне уртаклашу, ярдәм сораудан гыйбарәт ?

а) Бәет;

б) Мөнәҗәт;

в) Лирик озын җыр;

г) Лирик кыска җыр.

«Ак Бүре» әкиятендә Ак Бүре патшаның итәгатьсез өлкән һәм уртанчы улларын дога укып, өреп нәрсәгә әверелдерә?

а) Агачка;

б) Үрмәкүчкә;

в) Еланга;

г) Тораташка.

Җар салу йоласының мәгънәсе нидән гыйбарәт?

а) Кышны куып җибәреп, язны, Кояшны чакыру;

б) Су ияләреннән җиргә дым бирүләрен сорау;

в) Уңыш мул булсын өчен, чәчү вакытында җиргә корбан китерү;

г) Каз өмәсендә алдагы елда да казлар уңсын дип теләк әйтү.

«Таңбатыр», «Унберенче Әхмәт» һ.б. батырлар турындагы әкиятләрдә геройлар нинди сыйфатка ия итеп күрсәтелә?

1. сокландыргыч тышкы кыяфәткә ия итеп,

2. матур җырлау сыйфатына ия итеп,

3. зур физик көчкә ия итеп,

4. тылсымлы әйбер хуҗасы итеп.

«Зөһрә кыз» әкиятендә үги кыз ни өчен айга эндәшә?

1. аны яратканы өчен,

2. үзенең янына алсын өчен,

3. әнисен кайтарсын өчен,

4. байлык бирсен өчен.

Татар халкының мәкальләрен өйрәнеп, аерым сүзлекләргә туплаучы галимне атагыз.

1. М.Бакиров,
2. И.Надиров,
3.Н.Исәнбәт,
4. Х.Ярми.

Йола поэзиясен өйрәнүгә зур өлеш керткән галимне атагыз.

1. М.Бакиров,
2. И.Надиров,
3.Н.Исәнбәт,
4. Х.Ярми.

«Башкортстан Ык буе татарларының йола иҗаты» китабының авторын күрсәтегез.

1. М.Бакиров,
2. И.Надиров,
3.К.Миңнуллин,
4. Р.Мөхәммәтҗанов.

Фольклор әсәрләренең төп билгеләренең берсе:

1. кызыклы,
2. мавыктыргыч,
3. авторы билгесез,
4. сюжеты таркау.

«Сак-Сок» бәетенең сюжетын оештыручы сәбәп-вакыйга:

1. ант,
2. каргыш,
3. ышаныч,
4. кызганыч.

Халыкта киң билгеле булган «Җидегән чишмә» җырының авторын билгеләгез.

1. халык үзе,
2. Г.Тукай,
3. Г.Бәширов,
4. М.Җәлил.

М.Җәлилнең «Алтынчәч» драматик поэмасы халык авыз иҗаты әсәрләренең кайсыларына нигезләнеп язылган?

1. «Алтынчәч» әкияте, «Җик мәргән» риваяте,
2. «Хан кызы Алтынчәч» легендасы, «Су анасы» әкияте,
3. «Алтынчәч» әкияте, «Хан кызы Алтынчәч» легендасы, «Җирк Мәргән» риваяте,
4. «Алтын чәчле су анасы» әкияте, «Төз атучы Шүрәле» әкиятләренә.

Г.Тукайның халык ижаты җәүһәрләре турындагы киң билгеле фикере нинди чыгышында чагылыш таба?

1. «Халык әдәбияты» лекциясендә,
2. «Халык әкиятләре» тапшыруында,
3. «Халык шигырьләре» нотыгында,
4. «Авыл җырлары» көлтәсендә.

ПЕРЕЧЕНЬ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАДАНИЙ

Изучить труды Г.Тукая «Халык моңнары», «Халык әдәбияты». Определить его роль в изучении татарского фольклора.

Деятельность Каюма Насыйри в изучении татарского фольклора.

Жанровый состав татарского фольклора.

Календарная обрядовая поэзия.

Народные свадебные, рекрутские и похоронные причитания.

Народные сказки на семейно-бытовые темы.

Предания и легенды – ведущие жанры устной несказочной прозы.

Роль и значение Н. Исанбета в изучении татарского фольклора.

Фольклорные традиции в современной татарской поэзии.

Традиции фольклора в творчестве Г.Тукая.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. 1. Устно-поэтическое творчество народов Башкортостана: общее и особенное.

Песенно-музыкальное искусство народов Башкортостана: общее и особенное.

Фольклор в жизни этноса: локальность, региональность, межэтнические связи.

Методы исследования фольклора: сравнительно-сопоставительный, исторический, типологический.

Жанровая структура фольклора на разных стадиях развития.

Исследование фольклорных взаимосвязей и взаимовлияний на всех уровнях.

Методы формализованного описания фольклорных текстов: указатели, словники, тезаурусы.

Генетические связи традиционных жанров фольклора. Эволюция жанровой системы фольклора.

Устное народное творчество в контексте культурной, этнографической, исторической и природно-географической среды.

Фольклорные компоненты культурного ландшафта.

Изучение специфики фольклорного текста (вариант, версия, инвариант)

Фольклор вербальный, музыкальный, хореографический.

Классификация и систематизация фольклора.

Единицы исследования сюжета в фольклоре: мотив, эпизод, элементарный сюжет, сюжет, сюжетный тип.

Изучение фольклора, языка, мифологии, этнографии и народного искусства как слагаемых единой духовной культуры народов Башкортостана.

Междисциплинарные исследования по фольклору и традиционной культуре: лингвофольклористика, этномузыкология, этнопсихология, этноботаника и др.

Влияние фольклора на современную татарскую литературу.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ

ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.06.01 ПРЕПОДАВАНИЕ ТАТАРСКОГО ЯЗЫКА В РУССКОЯЗЫЧНОЙ АУДИТОРИИ

Цель дисциплины является*развитие профессиональных компетенций:*

ПК-2 способность использовать современные методы и технологии обучения и диагностики

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены заданиями практической направленности, вопросами для теста и демонстрация урока.

Практикоориентированные задания

1. Разработка урока объяснения нового материал на основе ФГОС с этно- и лингвокультурологическим содержанием;
2. Создание презентации урока объяснения нового материал на основе ФГОС с этно- и лингвокультурологическим содержанием;
3. Разработка урока объяснения нового материал на основе ФГОС по развитию речевой деятельности;
4. Создание презентации урока объяснения нового материал на основе ФГОС по развитию речевой деятельности;
5. Создание технологической карты урока;
6. Составление плана урока контроля знаний с использованием современных методов диагностики;
7. Составление плана урока закрепления материала по ФГОС;
8. Провести анализ учебников по родному языку для русскоязычных школ.
9. Подготовьте выступление по теме «Программы и учебники по татарскому языку под редакцией Сагдиевой Р.К.».

Перечень примерных контрольных вопросов и заданий для самостоятельной работы:

35. Каковы предмет и задачи методики преподавания татарского языка как науки.
36. Объясните связь методики с другими науками.
37. Перечислите основные научно-исследовательские методы методики обучения татарскому языку.
38. Дайте определение понятия «принцип».
39. Объясните основные дидактические принципы обучения.
40. Как можно объяснить принцип системности?
41. Как вы видите межпредметную связь на уроках татарского языка?
42. В чем состоит смысл работы с учащимися по воспитанию чувства национального самосознания и каковы основные пути ее реализации на уроках татарского языка?
43. Какова роль предмета татарский язык в средней школе? В чем его специфика?
44. Каковы цели обучения татарскому языку в средней школе?
45. Что входит в понятие «содержание обучения и структура школьного курса «татарский язык»?
46. Охарактеризуйте требования программы к овладению татарским языком в целом и по классам.
47. Назовите частнометодические принципы. Как они реализуются в процессе обучения?

48. Дайте определение понятия «метод». На каком основании классифицируются методы обучения татарскому языку?
49. Какие классификации методов существует в педагогике?
50. В чем суть проблемной ситуации? Какова ее роль в достижении образовательных целей?
51. Кто из методистов разрабатывал метод проблемного обучения языка?
52. В чем заключается учебная работа, выполняемая методом сообщения?
53. В чем заключается учебная работа, выполняемая методом беседы как метода обучения?
54. Назовите действующие учебники по татарскому языку. Охарактеризуйте их.
55. Объясните сущность эксперимента как научного метода.
56. Что дает учителю изучение научно-методического опыта?
57. Назовите фамилии ученых, работающих в области методики преподавания татарского языка до Октябрьской революции.
58. Кто автор «Методики преподавания татарского языка», изданной в 1918 году?
59. Кто автор методической работы «Татар теле орфографиясе һәм пунктуациясенең кыен очраклары» (1970) и что о нем можете рассказать?
60. Что такое урок?
61. Назовите типы уроков татарского языка.
62. Чем отличаются традиционные уроки от нетрадиционных?
63. Охарактеризуйте каждый тип урока.
64. Какие требования предъявляются к современному уроку?
65. Объясните коммуникативное содержание урока татарского языка?
66. Объясните понятие «структура урока».
67. На что нужно обратить внимание во время анализа урока?
68. С какой целью в школе проводятся уроки зачеты?

Примерный перечень вопросов к экзамену:

51. Цели, содержание обучения и структура школьного курса «Татарский язык».
52. Школьные программы по татарскому языку.
53. Планирование учебного материала.
54. Понятие о методике татарского языка как педагогической науке. Ее предмет и задачи.
55. История методики обучения татарскому языку.
56. Связь методики татарского языка с другими науками.
57. Методы исследования в методике преподавания татарского языка.
58. Общедидактические принципы обучения.
59. Воспитание учащихся на уроках татарского языка.
60. Развитие школьников в учебном процессе.
61. Средства обучения татарскому языку.
62. Условия эффективного проведения уроков.
63. Учебник как ведущее средство обучения.
64. Цели изучения разделов науки о языке и содержание работы, направленной на изучение разделов науки о языке.
65. Методы обучения татарскому языку.
66. Обучение учащихся самостоятельному пополнению знаний о родном языке.
67. Кабинет родного языка и литературы.
68. Фонетика и графика в школьном курсе татарского языка.
69. Содержание работы по изучению лексики и фразеологии.
70. Типы упражнений по лексике и фразеологии.
71. Изучение словообразовательных понятий в школе. Типы упражнений на уроках словообразования.
72. Содержание школьного курса морфологии. Этапы изучения морфологии.

73. Курс синтаксиса простого и сложного предложений в школе. Этапы изучения.
74. Дидактический материал по пунктуации. Методы обучения пунктуации.
75. Межпредметные связи на уроках татарского языка.
76. Урок сообщения нового материала.
77. Урок закрепления знаний, умений и навыков.
78. Урок обобщающего повторения, систематизации полученных знаний.
79. Урок контроля или проверки знаний, умений и навыков.
80. Нетрадиционные формы уроков татарского языка.
81. Анализ уроков татарского языка.
82. Использование словарей на уроках татарского языка.
83. Орфография в школьном курсе татарского языка.
84. Орфографические упражнения на уроках татарского языка.
85. Методика проведения морфологического анализа.
86. Методика проведения синтаксического анализа в школе.
87. Методика проведения фонетического анализа в школе.
88. Содержание работы по обогащению словарного запаса учащихся на уроках татарского языка.
89. Обучение различным видам речевой деятельности на уроках татарского языка.
90. Основные умения и навыки по татарскому языку учащихся 9 класса.
91. Контроль за усвоением знаний по татарскому языку, формированием языковых и речевых умений.
92. Внеклассная работа по татарскому языку.
93. Использование современных технических и информационных средств в обучении родному языку.
94. Нормы оценивания знаний и умений учащихся по татарскому языку.
95. Использование наглядности на уроках татарского языка.
96. Диктанты и методика их проведения.
97. Изложения и сочинения, методика их проведения.
98. Личность М.Курбангалиева в области методики обучения татарскому языку.
99. Роль наглядности в препогдавании татарского языка.
100. Методическая и педагогическая деятельност М.Фазлуллина.

ТЕСТЫ

Мәктәптә ана телен укытуның төп максаты

a) Үз халкыңа, аның әдәби теленә, тарихына һәм мәдәниятенә мәхәббәт тәрбияләү
b) Ана телен, аның грамматик төзелешен үзләштергән, грамматик, стилистик һәм орфографик яктан дөрес сөйләм һәм язу күнекмәләренә ия булган шәхес әзерләү
c) Иҗтимагый-сәяси белемнәре тирән һәм камил булган шәхсләр тәрбияләү
d) Чит телне үз теле белән чагыштырып өйрәнә алучы шәхес тәрбияләү

27. Мәктәпләрдә татар телен укыту ничә баскычтан тора?

a) Ике баскычтан
b) Дүрт баскычтан
c) Биш баскычтан
d) Өч баскычтан

28. Икенче баскычта белем эчтәлегенең эзлекле тәртибен күрсәтегез

a) Кушма җөмлә синтаксисы
b) Стилистика һәм сөйләм культурасы
c) Фонетика һәм лексика

d) Гади җөмлә синтаксисы
e) Морфология

29. Түбәндәге билгеләмәләрнең төшенчәләр белән тәңгәллеген табыгыз
a) Туган тел
b) Икенче тел
c) Чит тел
a) Җәмгыятьтә туган теле белән берәттән һәм бертигез дәрәҗәдә аралашу чарасы
b) Кеше тарафыннан башка җәмгыятьтә аралашу мөмкинлекләрен булдыру өчен махсус өйрәнелгән тел
c) Ананың баласы туу белән аралаша башлаучы тел

30. Татар теле нинди республикаларда дәүләт теле буларак укытыла
a) Казахстанда
b) Башкортстанда
c) Татарстанда

31. Ничәнче елда татар теленнән мәктәпләр өчен беренче стабиль программалар төзелә
a) 1999 нчы елда
b) 2012 нче елда
c) 1968 нче елда
d) 1933 нче елда

32. Түбәндәге цитаталарга карата тәңгәл килгән даталарны күрсәтегез
a) Беренче стабиль программалар
b) Беренче стабиль дәреслекләр
c) 1937-1938 нче еллар
d) 1933 нче ел

33. Тел методикасының фәнни-тикшеренү методларын билгеләгез
a) Лекция
b) Методик мирасны өйрәнү
c) Күрсәтмәлелек
d) Аңлату-күрсәтү
e) Тәҗрибә

34. Татар телен укыту теориясе һәм методикасы нәрсәне билгели?
a) Укытуның максатын һәм бурычларын
b) Укытуның эчтәлеген
c) Укыту методларын һәм алымнарын
d) Белем һәм күнекмәләрне бәяләү һәм контрольдә тоту методларын
e) Барысын да

35. Татар телен укытуның гомуми дидактик принципларын билгеләгез
a) Фәннилек
b) Укучының язма эшләрен өйрәнү
c) Анкета
d) Эксперимент
e) Аңлылык

36. 1918нче елда нәшер ителгән «Татар теле методикасы» хезмәтенең авторын билгеләгез

a) Корбангалиев М.Х.
b) Фазлуллин М.А.
c) Зәкиев М.З.
d) Поварисов С.Ш.

37. Татар теле буенча мәктәптә өйрәнелә торган материалның эчтәлеге нинди фән тарафыннан

a) Педагогика
b) Психология
c) Тел белеме
d) Филология
e) Физиология

38. Түбәндәге бигеләмәләрнең төшенчәләр белән тәңгәллеген табыгыз

a) Гомумидидактик принциплар
b) Хосусыйметодик принциплар
c) Эзлеклелек
d) Фонетика һәм морфология арасында бәһләнеш булдыру

14. 2000нче елда чыгарылган «Урта мәктәп һәм гимназияләрдә татар телен укыту методикасы» дәреслегенең авторлары кем?

Ф.С.Вәлиева, А.Ш.Асадуллин
Ф.С.Вәлиева, Ф.С.Сафиуллина
Г.Ф.Саттаров, Р.А.Юсупов
Ф.С.Вәлиева, Г.Ф.Саттаров

a) Д.Г.Тумашева, М.И.Махмутов

39. Эзләнү-тикшеренү методларына керә

a) эксперимент, күзәтү, әңгәмә, әдәби чыганакларга критик анализ, педагогик тәжрибәләрне өйрәнү, анализлау һәм йомгаклау
b) эксперимент, күзәтү, анкета тутырту, аудиовизуаль метод, профильле укыту
c) эксперимент, күзәтү, тестлар үткәрү, проблемалы укыту метод, фәнни-методик мирасны өйрәнү

40. Методика өчен нигез булган фәннәр

a) педагогика, психолингвистика, философия
b) психология, педагогика, лингвистика
c) психолингвистика, педагогика, лингвистика, кибернетика

41. Эксперимент үткәрү методикасында ике төркем аерыла: беренчесендә инновацион чишелеш реальләшә һәм ул – эксперименталь дип атала; икенчесендә – шул ук чишелеш традицион формада башкарыла һәм түбәндәгечә атала

a) традицион
b) гадәти
c) контроль

42. Татар теленең гомуми дидактик принциплары

a) Фәннилек, эзлеклелек, теорияне гамәл белән бәйләү, аңлылык, укучыларга индивидуаль һәм дифференциаль якын килү принциплары

b) Фәннилек, системалылык, эзлеклелек, аңлылык, эксперименталълек принциплары
c) Фәннилек, системалылык, материалның аңлаешлы булуы, коммуникатив юнәлештә булу принциплары

43. Программа терминының аңлатмасы
a) Алдан язып кую
b) Алдан билгеләп кую
c) Бергә туплау
d) Дәресләр тезмәсе

44. 1954 нче елда нәшер ителгән "Татар телен методиасы" хезмәтенең авторы
a) Корбангалиев М.Х.
b) Зәкиев М.З.
c) Сафиуллина Ф.С.
d) Фазлуллин М.А.

45. Тәжрибәле укытучылар һәр укучыны аерым өйрәнеп, бөтен сыйныф белән эшләүгә иҗади якын киләләр, нәтиҗәдә өлгерәүче укучы да фән белән кызыксына, үз эшеннән канәгатьләнү таба, аңарда уку һәм белем алу теләге туа. Бу нинди принципка нигезләнү дигән сүз
a) Материалның аңлаешлы булуы һәм көч җитә алу принцибы
b) Укучыларга дифференциаль һәм индивидуаль якын килү принцибы
c) Дәвамчанлык принцибы
d) Теорияне гамәл белән бәйләү алымы

46. Рус урта гомуми белем мәктәпләрендә укучы татар балалары өчен дәреслек авторлары
a) Харисов Ф.Ф., Харисова Ч.М., Сафиуллина Ф.С.
b) Харисов Ф.Ф., Сафиуллина Ф.С., Корбангалиев М.Х.
c) Сафиуллина Ф.С., Зәкиев М.З., Тумашева Д.
d) Текучев А.В., Харисов Ф.Ф., Ж.Вәлиди

47. Интегратив дәресләр дип атыйлар
a) Интеграллар темасына багышланган дәресне
b) Икетеллелек шартларында үткәрелгән дәресләр
c) Предметара бәйләнешләр булган дәресләр

23. Беренче мәртәбә дәүләт тарафыннан расланган һәм дәүләт документы дип игълан ителгән программа ничәнче елда бастырыла
a) 1913нче елда
b) 1933 нче елда
c) 1952нче елда
d) 1990 нчы елда

24.Түбәндәге фикерләрне тулыландырыгыз
a) Татар теле методикасы, башка фәннәрне укыту методикасы кебек, ……ның хосусый төренә керә
b) Традицион дәрестән аермалы буларак, хәзерге дәреснең төп үзенчәлеге: ул – балаларның …… ……. үстерү

1. Икетеллелек шартларында татар телен укытуның гамәли максаты үз эченә ике бурычны ала

a) Коммуникатив һәм филологик бурычлар
b) Гамәли һәм тәрбияви бурычлар
c) Филологик һәм һөнәри бурычлар

2. Икетеллелек шартларында татар телен укытуның лингвистик принциплары
a) Концентризм, минимизация, тел белән сөйләмне аеру
b) Системалылык , күрсәтмәлелек, аңлылык
c) Проблемалылык, теорияне гамәл белән бәйләү, дәвамчанлык

3. Икетеллелек шартларында татар телен укытуда минимизация принцибы дип әйтәләр
a) Күнегүләрне азрак эшләтүне
b) Тел күренешләрен киметебрәк сайлап алуны
c) Кечкенә төркемнәрдә укытуны

4. Түбәндә китерелгән фәнни хезмәтләрнең авторларын билгеләгез
a) Корбангалиев М.Х
b) Фазлуллин М.А.
c) Хаков В.Х.
d) Поварисов С.Ш.
e) Мифтахов Б.М.
a) Мәктәптә әдәби әсәрләрнең телен өйрәнү
b) Татар теле синтаксисын укыту методикасы
c) Татар теле методикасы, 1954
d) Мәктәптә стилистиканы өйрәнү
e) Татар теле методикасы, 1918

5. Тел методикасының фәнни-тикшеренү методлары
a) өлешчә - эзләнү
b) репродуктив
c) эвристик
d) язма эшләрне анализлау
e) күзәтү

6. Татар телен укыту теориясе һәм методикасы нәрсәне билгели?
a) укытуның максатын һәм бурычларын
b) укытуның теоретик нигезләрен
c) укытуның эчтәлеген
d) материалның сыйныфларга бүленешен
e) барысын да

7. Татар телен укытуның гомуми дидактик принциплары
a) фәнни-методик мирасны өйрәнү
b) теорияне гамәл белән бәйләү
c) укучылар һәм укытучылар белән әңгәмә
d) эксперимент
e) эзлеклелек

Тест
2 вариант

35. Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә
a) календарь планда
b) уку планында
c) базис планда
d) программада
e) дәреслектә

36. Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандартлары ничәнче елда кертелә
a) 1997 нче елда
b) 2003 нче елда
c) 2012нче елда

37. Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:
a) укыту программасы
b) укыту-тәрбия планнары
c) тел түгәрәге
d) предмет буенча олимпиада
e) дәрес

38. Эчтәлеге һәм куелган максаты буенча әңгәмә методын өч төргә бүләләр
a) сорау-җавап
b) эвристик
c) аңлату
d) иҗади
e) кабатлау

39. Укытучы укучының белемнәре никадәр тулылана баруын, төгәлләнүен, системалылыгын, ныклыгын һәм практикада үзләштерә алуын нинди дәресләрендә ачыклый
a) катнаш дәрес
b) белем һәм күнекмәләрне ныгыту
c) системалаштырып йомгаклау дәресе
d) белем һәм күнекмәләрне тикшерү дәресләре

40. Укытучының дәрескә әзерләнүе нинди эзлеклелектә бара?
1) Дәрес планын төзү.
2) Дидактик материал туплау.
3) Дәреслек материалы белән танышу.
4) Методик әдәбиятны өйрәнү.
5) Тематик-календарь планын карау

41. Тема яки бүлекне үтеп бетергәннән соң нинди дәрес тибы үткәрелә.
a) ныгыту дәресләре
b) кабатлау-искә төшерү дәресләре
c) белем һәм күнекмәләрне камилләштерү дәресе
d) системалаштырып кабатлау дәресе
e) практикум дәресләр

42. Дәреснең танып белү аспектын күрсәтегез
a) укучыны үзлегеннән белемнәрне үзләштерергә, мәгълүматларны тупларга өйрәтү
b) укучыда күрү-тоемлау сәләте үстерү
c) укучыны дөньяга актив караш белән карарга өйрәтү
d) укучыларның сүзлек запасын баету

43. Татар теле буенча дәрес типларына керә :
a) дәрес-семинар
b) дәрес-практикум
c) контроль дәрес
d) яңа белемнәрне үзләштерү дәресе
e) дәрес-лекция

44. 9 нчы сыйныфта татар теленең эчтәлеге нинди?
a) Фонетика һәм орфография
b) Морфология
c) Гади җөмлә синтаксисы
d) Кушма җөмлә синтаксисы
e) Стилистика һәм сөйләм культурасы

45. Дәрес үткәрүнең тип буенча эзлеклелеген билгеләгез.
a) Контроль дәрес.
b) Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе.
c) Белемнәрне ныгыту дәресе.
d) Гомумиләштереп кабатлау дәресе

46. Дәреснең темасы, максаты, дидактик материал, техник чаралар кайда күрсәтелә
a) Программада
b) Дәрес планында
c) Уку планында
d) Тематик планда

47. Билгеле бер тема яки бүлек буенча материалны системалаштыру һәм йомгаклау, укучыларның белем дәрәҗәләрен ачыклау максаты белән үткәрелә торган актив дәрес формасы
a) семинар.
b) экскурсия.
c) зачет.
d) консультация.
e) Конференция

48. Дәрестән тыш эшләрнең нинди формалары билгеле
a) олимпиада
b) атналык
c) түгәрәк
d) өй эше
e) барысы да

49. Төп фактик мәгълүматларны, гомумиләштерүләрне, кагыйдәләрне, шулай ук исбатлау тәртибен нык итеп хәтердә калдыру нинди дәрес тибының максаты

a) яңа материалны өйрәтү
b) белем һәм күнекмәләрне камилләштерү
c) белем-күнекмәләрне тикшерү
d) берсе дә түгел

50. Ике составлы җөмләләр (24 сәгать) ничәнче сыйныфта үтелә?

a) 5 нче сыйныфта
b) 6 нчы сыйныфта
c) 7 нче сыйныфта
d) 8 нче сыйныфта
e) 9 нчы сыйныфта

51. Фронталь сорау дип нәрсәгә әйтәләр

Материалны кабатлаганда яки искә төшергәндә сыйныфка сорау бирү һәм мөмкин кадәр күбрәк укучылардан җавап алу
Такта янына укучыны чакырып сорауга җавап алу

52. Өй эшен дәреснең нинди этабында бирергә мөмкин

a) Дәреснең башында өй эшен тикшереп, үткәнне кабатлагач та
b) Яңа материалны аңлатып, аны ныгыткач та
c) Дәресне йомгаклагач та
d) Дәреснең барлык этабында да

53. Дәреснең методик логикасы - ул

Дәреснең техник, методик, дидактик чаралар, күрсәтмәлелек белән баетылуы
Дәреснең методик яктан төзелеше

54. “Синтетик” дип нинди дәрес тибына әйтәләр

Синтетик иярчен җөмләләрне өйрәнә торган дәрескә
Гомумән, синтаксис бүлегенә караган дәресләрне
Барлык тип дәресләрнең функциясен башкаручы катнаш дәрескә

55. Традицион дәрес этапларының эзлеклелеген күрсәтегез

a) Белемнәрне тикшерү һәм бәяләү
b) Белем һәм күнекмәләрне ныгыту һәм аны үстерү, гамәлдә куллана белү күнекмәләре алу
c) Дәрестә бирелергә тиешле яңа белемнәрне кабул итү һәм үзләштерү
d) Укучылар дәрестә үзләштерергә тиешле белемне кабул итәргә әзерлек, танып-белү бурычын кую

56. Дәрес планнарының нинди төрләрен билгелисез

a) Схематик план
b) План-конспект
c) Еллык планы
d) Календарь план

57. Дәрес барышында өй эшен бирү урыны

a) Дәрес башы
b) Дәрес ахыры
c) Дәреснең төрле этабында

58. Башлангыч сыйныфларда үткәннәрне 5 нче сыйныфта искә төшерү- кабатлау дәресе тибы буенча нинди дәрескә карый

Белемнәр һәм күнекмәләрне камилләштерү- ныгыту дәресләре
Катнаш дәрес
Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру дәресе

59. **Сыйфат турында өйрәнгәннәрне гомумиләштереп кабатлау һәм аларны гамәлдә дөрес** куллана белү күнекмәләрен ныгыту максатына ярашлы нинди дәрес тибы сайларга була

a) Яңа материалны өйрәтү дәресе
b) Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
c) Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе

60. Танып-белү бурычы нинди дәрес тибында реальләшә

Яңа материалны өйрәтү дәресе
Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе
Катнаш дәрестә

61. Дәрес этаплары нәрсәдән чыгып билгеләнә

a) Дәрес эчтәлегеннән
b) Укучыларның эш-хәрәкәтләреннән
c) Дәрес максатыннан
d) Барысыннан да

62. Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү; яңа төшенчә һәм билгеләмәләрне формалаштыру; алган белемнәрне гамәлдә куллана белергә күнектерү, яъни ныгыту этапларыннан торган дәреснең тибын ачыклагыз

a) Яңа материалны өйрәтү дәресе
b) Белем һәм күнекмәләрне ныгыту дәресе
c) Системалаштырып йомгаклау дәресе

63. Эчтәлеге ягыннан дәрес төрләрен күрсәтегез

a) Грамматика, орфография, фонетика, пунктуация, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре
b) Грамматика, синонимнар, фонетика, тел күренеше, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре
c) Грамматика, орфоэпия, фонетика, фонология, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре

64. Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә

a) программада
b) дәреслектә
c) календарь планда

65. Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандарлары ничәнче елда кертелә

a) 2012 нче елда
b) 1933 нче елда
c) 2003 нче елда

66. Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:

a) тел түгәрәге
b) дәрес
c) предмет буенча олимпиада
d) консультация

67. Акыл сәләтен үстерү максатларын ачыклагыз
a) Сөйләм телен үстерү
b) Язма сөйләм телен үстерү
c) Күзәтүчәнлекне үстерү
d) Дикъкат һәм игътибарлылыкны үстерү
e) Барысы да

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ ТАТАРСКОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ

1. **Цель дисциплины** является формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-2 способностью использовать современные методы и технологии обучения и диагностики

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Перечень примерных контрольных вопросов и заданий для самостоятельной работы:

10. Разработка урока объяснения нового материал на основе ФГОС с этно- и лингвокультурологическим содержанием;
11. Создание презентации урока объяснения нового материал на основе ФГОС с этно- и лингвокультурологическим содержанием;
12. Разработка урока объяснения нового материал на основе ФГОС по развитию речевой деятельности;
13. Создание презентации урока объяснения нового материал на основе ФГОС по развитию речевой деятельности;
14. Создание технологической карты урока;
15. Составление плана урока контроля знаний с использованием современных методов диагностики;
16. Составление плана урока закрепления материала по ФГОС;
17. Провести анализ учебников по родному языку для русскоязычных школ.
18. Подготовьте выступление по теме «Программы и учебники по татарскому языку под редакцией Сагдиевой Р.К.».

Примерный перечень вопросов к зачету:

1. История обучения татарскому языку русскоязычного населения.
2. Принцип коммуникативной направленности, как основной методический принцип обучения
3. Сопоставительно-типологическая характеристика татарского и русского языков.
4. Лингвистические основы изучения татарского языка.
5. Компонентный состав и виды речевой ситуации
6. Виды коммуникативной компетенций
7. Виды и формы речевого общения
8. Фонетические средства общения и система фонетических навыков
9. Подходы к формированию фонетических навыков.
10. Имитативный метод к формированию фонетических навыков
11. Дифференцированный подход (по Солововой) к формированию фонетических навыков
12. Стадии процесса рецептивной деятельности.
13. Типы чтения.
14. Стадии работы с текстом и типы текстов
15. Методы обучения технике чтения.

Зарубежная методическая наука. Звуковой аналитический метод (метод Жакото)

16. Звуковой синтетический метод.
17. Метод «look-say» (Метод Глена Домана) (метод целых слов).
18. Анализ учебников и программ изучения татарского языка как иностранного, изданных в 20-30 гг. XXв.
19. Лингвистические принципы изучения татарского языка как иностранного.
20. Методические принципы изучения татарского языка как иностранного.
21. Методы обучения татарскому языку как иностранному.
22. Типы фонетических упражнений изучения татарскому языку.
23. Типы лексических упражнений изучения татарскому языку.
24. Типы грамматических упражнений изучения татарскому языку.
25. Анализ программ изучения татарского языка.
26. Трудности в изучении фонетики татарского языка.
27. Трудности в изучении морфологии.
28. Национально-региональный компонент в изучении татарского языка как иностранного.
29. Лингвокультурологический компонент в изучении татарского языка как иностранного.
30. Содержание этнокультурного материала по татарскому языку.
31. Обучение слушанию и говорению.
32. Обучение чтению и письму.
33. Методы, приемы и средства обучения татарскому языку в русскоязычной аудитории.
34. Использование лингвокультурологических и этнокультурологических материалов в обучении татарскому языку.
35. Использование элементов игры на уроках татарского языка
36. Система упражнений на уроках татарского языка.
37. Поаспектное обучение татарскому языку. Методика обучения фонетике.
38. Поаспектное обучение татарскому языку Методика обучения грамматике.
39. Поаспектное обучение татарскому языку. Методика обучения лексике.
40. Поаспектное обучение татарскому языку Методика обучения грамматике.
41. Демонстрация элементов уроков.
42. Обучение татарской речевой деятельности. Виды речевой деятельности. Устная и письменная речь учащихся. Слушание. Говорение.
43. Устная и письменная речь учащихся. Обучение татарской речевой деятельности. Чтение. Письмо. Речевые упражнения.
44. Речевые упражнения. Ситуация и тема. Монолог. Диалог.
45. Обучение разным видам речевой деятельности. Обогащение речи школьников. Речевые упражнения.

Вопросы тестирования по разделу

68. Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә

F. календарь планда
G. уку планында
H. базис планда
I. программада

J. дәреслектә

69. Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандарлары ничәнче елда кертелә
D. 1997 нче елда
E. 2003 нче елда
F. 2012нче елда

70. Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:
F. укыту программасы
G. укыту-тәрбия планнары
H. тел түгәрәге
I. предмет буенча олимпиада
J. дәрес

71. Эчтәлеге һәм куелган максаты буенча әңгәмә методын өч төргә бүләләр
F. сорау-җавап
G. эвристик
H. аңлату
I. иҗади
J. кабатлау

72. Укытучы укучының белемнәре никадәр тулылана баруын, төгәлләнүен, системалылыгын, ныклыгын һәм практикада үзләштерә алуын нинди дәресләрендә ачыклый
E. катнаш дәрес
F. белем һәм күнекмәләрне ныгыту
G. системалаштырып йомгаклау дәресе
H. белем һәм күнекмәләрне тикшерү дәресләре

73. Укытучының дәрескә әзерләнүе нинди эзлеклелектә бара?
F. Дәрес планын төзү.
G. Дидактик материал туплау.
H. Дәреслек материалы белән танышу.
I. Методик әдәбиятны өйрәнү.
J. Тематик-календарь планын карау

74. Тема яки бүлекне үтеп бетергәннән соң нинди дәрес тибы үткәрелә.
F. ныгыту дәресләре
G. кабатлау-искә төшерү дәресләре
H. белем һәм күнекмәләрне камилләштерү дәресе
I. системалаштырып кабатлау дәресе
J. практикум дәресләр

75. Дәреснең танып белү аспектын күрсәтегез
E. укучыны үзлегеннән белемнәрне үзләштерергә, мәгълүматларны тупларга өйрәтү
F. укучыда күрү-тоемлау сәләте үстерү
G. укучыны дөньяга актив караш белән карарга өйрәтү
H. укучыларның сүзлек запасын баету

76. Татар теле буенча дәрес типларына керә :
F. дәрес-семинар
G. дәрес-практикум

H. контроль дәрес
I. яңа белемнәрне үзләштерү дәресе
J. дәрес-лекция

77. 9 нчы сыйныфта татар теленең эчтәлеге нинди?
F. Фонетика һәм орфография
G. Морфология
H. Гади җөмлә синтаксисы
I. Кушма җөмлә синтаксисы
J. Стилистика һәм сөйләм культурасы

78. Дәрес үткәрүнең тип буенча эзлеклелеген билгеләгез.
E. Контроль дәрес.
F. Яңа белемнәрне үзләштерү дәресе.
G. Белемнәрне ныгыту дәресе.
H. Гомумиләштереп кабатлау дәресе

79. Дәреснең темасы, максаты, дидактик материал, техник чаралар кайда күрсәтелә
E. Программада
F. Дәрес планында
G. Уку планында
H. Тематик планда

80. 2003нче елда расланган программа буенча 5нче сыйныфта татар телен укытуга ничә сәгать каралган
E. 32 сәгать
F. 34 сәгать
G. 64 сәгать
H. 136 сәгать

81. Билгеле бер тема яки бүлек буенча материалны системалаштыру һәм йомгаклау, укучыларның белем дәрәҗәләрен ачыклау максаты белән үткәрелә торган актив дәрес формасы
F. семинар.
G. экскурсия.
H. зачет.
I. консультация.
J. Конференция

82. Дәрестән тыш эшләрнең нинди формалары билгеле
F. олимпиада
G. атналык
H. түгәрәк
I. өй эше
J. барысы да

83. Төп фактик мәгълүматларны, гомумиләштерүләрне, кагыйдәләрне, шулай ук исбатлау тәртибен нык итеп хәтердә калдыру нинди дәрес тибының максаты
E. яңа материалны өйрәтү
F. белем һәм күнекмәләрне камилләштерү
G. белем-күнекмәләрне тикшерү

H. берсе дә түгел

84. Ике составлы җөмләләр (24 сәгать) ничәнче сыйныфта үтелә?
F. 5 нче сыйныфта
G. 6 нчы сыйныфта
H. 7 нче сыйныфта
I. 8 нче сыйныфта
J. 9 нчы сыйныфта

85. Фронталь сорау дип нәрсәгә әйтәләр
C. Материалны кабатлаганда яки искә төшергәндә сыйныфка сорау бирү һәм мөмкин кадәр күбрәк укучылардан җавап алу
D. Такта янына укучыны чакырып сорауга җавап алу

86. Өй эшен дәреснең нинди этабында бирергә мөмкин
E. Дәреснең башында өй эшен тикшереп, үткәнне кабатлагач та
F. Яңа материалны аңлатып, аны ныгыткач та
G. Дәресне йомгаклагач та
H. Дәреснең барлык этабында да

87. Дәреснең методик логикасы - ул
C. Дәреснең техник, методик, дидактик чаралар, күрсәтмәлелек белән баетылуы
D. Дәреснең методик яктан төзелеше

88. "Синтетик" дип нинди дәрес тибына әйтәләр
D. Синтетик иярчен җөмләләрне өйрәнә торган дәрескә
E. Гомумән, синтаксис бүлегенә караган дәресләрне
F. Барлык тип дәресләрнең функөиясен башкаручы катнаш дәрескә

89. Традицион дәрес этапларының эзлеклелеген күрсәтегез
E. Белемнәрне тикшерү һәм бәяләү
F. Белем һәм күнекмәләрне ныгыту һәм аны үстерү, гамәлдә куллана белү күнекмәләре алу
G. Дәрестә бирелергә тиешле яңа белемнәрне кабул итү һәм үзләштерү
H. Укучылар дәрестә үзләштерергә тиешле белемне кабул итәргә әзерлек, танып-белү бурычын кую

90. Дәрес планнарының нинди төрләрен билгелисез
E. Схематик план
F. План-конспект
G. Еллык планы
H. Календарь план

91. Дәрес барышында өй эшен бирү урыны
D. Дәрес башы
E. Дәрес ахыры
F. Дәреснең төрле этабында

92. Башлангыч сыйныфларда үткәннәрне 5 нче сыйныфта искә төшерү- кабатлау дәресе тибы буенча нинди дәрескә карый
D. Белемнәр һәм күнекмәләрне камилләштерү- ныгыту дәресләре
E. Катнаш дәрес

F. Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру дәресе

93. **Сыйфат турында өйрәнгәннәрне гомумиләштереп кабатлау һәм аларны гамәлдә дөрес** куллана белү күнекмәләрен ныгыту максатына ярашлы нинди дәрес тибы сайларга була
D. Яңа материалны өйрәтү дәресе
E. Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
F. Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе

94. Танып-белү бурычы нинди дәрес тибында реальләшә
E. Яңа материалны өйрәтү дәресе
F. Материалны ныгыту һәм белем-күнекмәләрне камилләштерү дәресе
G. Белемнәрне гомумиләштерү һәм системалаштыру, ягъни кабатлау-йомгаклау дәресе
H. Катнаш дәрестә

95. Дәрес этаплары нәрсәдән чыгып билгеләнә
E. Дәрес эчтәлегеннән
F. Укучыларның эш-хәрәкәтләреннән
G. Дәрес максатыннан
H. Барысыннан да

96. Белем һәм күнекмәләрне актуальләштерү; яңа төшенчә һәм билгеләмәләрне формалаштыру; алган белемнәрне гамәлдә куллана белергә күнектерү, яъни ныгыту этапларыннан торган дәреснең тибын ачыклагыз
D. Яңа материалны өйрәтү дәресе
E. Белем һәм күнекмәләрне ныгыту дәресе
F. Системалаштырып йомгаклау дәресе

97. Эчтәлеге ягыннан дәрес төрләрен күрсәтегез
D. Грамматика, орфография, фонетика, пунктуация, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре
E. Грамматика, синонимнар, фонетика, тел күренеше, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре
F. Грамматика, орфоэпия, фонетика, фонология, сүз яслышы, тел үстерү дәресләре

98. Программа материалын чирекләргә һәм айларга якынча бүлү кайда күрсәтелә
D. программада
E. дәреслектә
F. календарь планда

99. Мәктәпкә II Федераль дәүләт укыту стандарлары ничәнче елда кертелә
D. 2012 нче елда
E. 1933 нче елда
F. 2003 нче елда

100. Укыту-тәрбия процессын оештыруның төп формасы:
E. тел түгәрәге
F. дәрес
G. предмет буенча олимпиада
H. консультация

101. Акыл сәләтен үстерү максатларын ачыклагыз

F. Сөйләм телен үстерү
G. Язма сөйләм телен үстерү
H. Күзәтүчәнлекне үстерү
I. Дикъкат һәм игътибарлылыкны үстерү
J. Барысы да

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

ТРУДНЫЕ СЛУЧАИ ТАТАРСКОЙ ОРФОГРАФИИ

1. Цель дисциплины является формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ЗАДАНИЯ

1. Провести Интернет-обзор сайтов (татароязычных, русскоязычных), где можно ознакомиться с литературой, относящейся к проблеме татарской орфографии простого предложения. Составить список такой литературы
2.Сделать сообщение о проблеме татарской орфографии
3.Разработать тестовые задания по орфографии
4.Подготовить тексты лдля анализа орфограмм
5. Подготовить презентацию по теме «Орфография татасркого языка»
6.Составить сборник всех правил орфографии татарского языка.
10.Подготовить сборник микротекстов для анализа для учащихся среднего звена ООО
11.Подготовка к контрольной работе
12. Разработка конспекта урока «Ялгызак исемнәрнең язылышы» ”для 6 класса
14. Подготовка к тестированию
15. Подготовка к зачету

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ТЕСТЫ

Татар орфографиясене төп принцибы:

a) Фонетик принцип
b) График принцип
c) Морфологик принцип

Сүзнең дөрес язылышын билгелә:

a) Шагир
b) Шагырь
c) Шагыйрь

Сүзнең дөрес язылышын билгелә:

a) Васият
b) Васыять
c) Вассиәт

Сүзнең дөрес язылышын билгелә:

a) Идел аръягында
b) Идел арьягында
c) Идел арыягында

Кайсы сүз сингармонизм законына буйсынган?

a) Төнбоек
b) Болыт
c) Гариза

Сөйләм авазлары тел белеменең кайсы бүлегендә өйрәнелә?

a) фонетика;
b) морфология;
c) орфография;

Саңгырау тартык авазларны билгеләгез.

a. [а], [ә], [о], [ө], [у];
b. [к], [п], [с], [т], [ф];
c. [м], [н], [ң];

Иренләшкән сузыкларны билгеләгез.

a. [у],[о],[ө];
b. [а],[ә],[ы];
c. бер җавап та дөрес түгел;

Кайсы сүзләр рәт гармониясенә буйсынмый?

a) авыл, урам, озын;
b) күлмәк, шәһәр, түгәрәк;
c) төнбоек, үзаң, көнбагыш;

ь билгесе кайсы очракта аеру вазифасын башкара?

a. ниһаять;
b. көньяк;
c. ямьле;
d. сәнгатьле.

Кайсы рәттәге сүзләрнең барысында да бишәр аваз бар?

a. яшьле, ватан, юрга, китап, бүләк;
b. елан, ерак, сәхнә, тарак, кояшы;
c. тоелу, хәвеф, ялгыз, сөенү;

Нинди хәрефләр төшеп калган? Вәг...дә, кул...тура

a. ъ, ь – калынлык һәм нечкәлек билгеләре
b. ъ, ь – аеру билгеләре
c. бернәрсә дә кирәк түгел

.Язудагы хәрефләр тел белеменең кайсы бүлегендә өйрәнелә?

a. фонетика;
b. графика;
c. орфография;

Яңгырау тартык авазларны билгеләгез.
a. [а], [ә], [о], [ө], [у];
b. [к], [п], [с], [т], [ф];
c. [м], [н], [ң];

Иренләшмәгән сузыкларны билгеләгез.
a. [у],[о],[ө];
b. [а],[ә],[ы];
c. бер җавап та дөрес түгел;

Кайсы рәттәге барлык сүзләрнең әйтелеше белән язылышы туры килә?
a. кояш, каләм, мәктәп;
b. төзелеш, саулык, гомер;
c. урман, үсемлек, халык;

Сүзләрдә ирен гармониясе булган рәтне билгелегез.
a) тормыш, Шөгер, омтылыш, бөтенесе;
b) роман, океан, урын, түземсез;
c) дөньяда, тәрбия, Гөлшат, армия;

Кече тел тартыкларын дөрес билгеләгез.
a) ж, ж, ш, щ, ч;
b) з, с, д, т, ц, н, л, р;
c) гъ, къ, х, ң;

ь билгесе кайсы очракта тартыкның нечкәлеген күрсәтә?
a. ниһаять;
b. көньяк;
c. альбом;

Нинди хәрефләр төшеп калган? Ма...май, тә...мин, тә...сир
a. өчесендә дә к хәрефе
b. к, э, ә хәрефләре
c. өчесендә дә э хәрефе

Әйтелешне язуда дөрес күрсәтү өчен уйлап табылган язу:
a) орфография;
b) орфоэпия;
c) транскрипция;
d) иероглифлар.

Кайсы пар синонимга мисал булмый?
a) гаилә - семья;
b) экспорт – читтән товар кертү;
c) анализ - тикшерү;
d) синтез - кушу.

Кайсы алынманың татарча синонимы дөрес күрсәтелмәгән?

a) мемуар – истәлек;
b) анализ – нәтиҗә;
c) темп - тизлек;
d) скульптор – сынчы.

Кайсы төркемдәге сүзләр бер генә морфемадан тора?

a) терәк, белем;
b) көндәлек, ташкын;
c) тавыш, тагарак;
d) ярык, язма.

Тартым алмашлыкларын билгеләгез

a) минеке, синеке, аныкы;
b) беркем, бернәрсә, һичкем;
c) бу, теге, менә;
d) һәр, бөтен, һәркем.

Сүзьясалышы ягыннан кайсы сүз «артык»?

a) аучы;
b) утынчы;
c) җырлачы;
d) ташчы.

Тест
2 вариант

Исемнәрдә күплек сан кушымчаларының ничә варианты бар?
а) 2;
б) 3;
в) 4;
г) 6.

Татар телендә фигыльләрнең ничә үткән заман төре бар?
а) 2;
б) 3;
в) 4;
г) 5.

Кайсы җөмләдә соң сүзе рәвеш?
а) Ул миннән соң кайтты;
б) Ул бик соң кайтты;
в) Ул кайчан кайтты соң?;

Баш килешне сораучы бәйлекләрне табыгыз
а) белән, өчен, кебек;

б) башка, бирле, соң;
в) таба, кадәр, чаклы;

Сүз нигезе кайсы төркемдә дөрес күрсәтелгән ?
а) чәчкечне (чәчкеч-);
б) алмагач (алма-);
в) төшемле (төш-);
г) эчтеләр (эчтеләр-).

Бәлки, тагын, һәм сүзләре-?
а) бәйлекләр;
б) ымлыклар;
в) кисәкчәләр;
г) теркәгечләр

Кайсы рәттә барлык сүзләр дә яңгырау тартыкларга тәмамланалар?
а) кул, имән, таҗ;
б) бай, эшләү, көз;
в) гараж, әнкәй, Галиев;
г) карар, бал, бияләй.

Кайсы сүздә ассимиляция язуда да чагылыш таба?
а) тәнкыйть;
б) урманнан;
в) болыт;
г) ун баш.

Татарларны кириллица язуына күчергән ел:
а) 1917 нче ел;
б) 1927 нче ел;
в) 1939 нчы ел;
г) 1957 нче ел.

Фонетика фәне:
а) дөрес әйтелеш кагыйдәләрен;
б) дөрес язылыш кагыйдәләрен;
в) телнең аваз төзелешен;
г) авазларны һәм хәрефләрне өйрәнә.

Кайсы пар синоним була алмый?
а) төлке – хәйләкәр кеше;
б) кибәк баш – надан;
в) ишәк – тырыш кеше;
г) сарык – акылсыз кеше.

36. Кайсы сүздә h хәрефе языла?
а) зи...енле
б) ...әбәр
в) рә...әт
г) бә...етле

Түбәндәге сүздә нинди хәреф төшеп калган?
Сәл...мәтлек
а) ә
б) а
в) я
г) э

Кайсы сүздә -ен кушымчасы фигыль ясый?
а) төшенде;
б) эшенә;
в) киенә;
г) игенче.

Кайсы төркемдәге сүзтезмәләр тезмә сүз түгел?
а) йорт куяны, хис итү;
б) җир җиләге, сабыр итү;
в) сатлык мал, эчне бушату;
г) үги ана яфрагы, тәэсир итү.

Кайсы рәттә бирелгән сүзләр сызыкча аша язылалар?
а) ак (кош), сабан (туй), гөл (җимеш)
б) эт (шомырты), тимер (юл), каен (җиләге)
в) табак (савыт), ут (су), ата (ана)
г) ал (япкыч), кул (яулык), көн (чыгыш)

Сүзьясалышы ягыннан кайсы сүз «артык»?
а) кием;
б) энем;
в) бирем;
г) керем.

Кайсы группадагы сүзләрнең берсе дә мөстәкыйль сүз төркемнәренә керми?
а) мөмкин, кеше, ал;
б) рөхсәт, ризалык, рәхмәт;
в) кышкы, әлбәттә, тирә-юнь;

г) ихтимал, нихәл. имеш.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет
им. М. Акмуллы»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.06.02 СОПОСТАВИТЕЛЬНОЕ ЯЗЫКОЗНАНИЕ

для направления подготовки

44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

квалификация выпускника: бакалавр

14. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

– готовностью реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов (ПК-1);

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

19. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Сопоставительный метод это –
{~исследование и описание языка через его системное сравнение с другими языками с целью его специфичности, системной идиоматичности
~исследование и описание языка через реконструкцию праформ на фонетическом, морфологическом, лексическом уровнях
~исследование и описание языка с точки зрения выражения разнообразия общественных форм языка
~исследование и описание языка с точки зрения выявления ассоциативной структуры значения}

Сопоставительное языкознание по-другому:
{~контрастивная лингвистика
~компаративистика
~коммуникация
~контаминация}

Сопоставительный метод исследования языков направлен на
{~выявление различий между двумя сравниваемыми языками
~базируется на установлении соответствий
~картографирование диалектальных вариантов
~основывается на данные глоттохронологии}

Роль сопоставительного языкознания особенно выражается в связи
{~в связи с увеличением интереса к лингвистическим основам преподавания неродных языков
~в связи с необходимостью изучения истории родного языка
~в связи с систематизацией лексического богатства языка
~в связи с внедрением инновационных технологий в преподавании языка}

Цель сопоставительного языкознания –
{~сопоставительное изучение двух, реже нескольких языков для выявления их сходств и различий на всех уровнях языковой структуры
~сопоставительное изучение двух языков в целях восстановления праформ
~сопоставительное изучение более двух языков для выявления ареального распространения тех ли иных грамматических форм
~сопоставительное изучение двух, реже нескольких языков для выявления типологии в области грамматики}

Сопоставительное языкознание оперирует материалами
{~на синхронном уровне
~на диахронном уровне
~на грамматическом уровне

~на фонетическом уровне}

Какой принцип применяется в сопоставительных исследованиях:
{~теория языковых универсалий
~системность лексики
~отражения социальных различий в языке
~синтагматический принцип}

Что не является источником для сопоставительной семасиологии?
{~материалы памятников письменности
~одноязычные, двуязычные, толковые словари
~лексические ошибки в речи билингвов
~переводная художественная литература}

Языковая универсалия – это ?
{~совокупность содержательных категорий, теми или иными средствами выражающееся в языке
~совокупность формальных категорий, общих для родственных языков
~совокупность грамматических категорий того или иного языка
~содержание определенной грамматической парадигмы одного языка}

Результат национальной картины мира –
{~безэквивалентная лексика
~языковые параллели
~формальные соответствия
~явление полисемии}

Что не относится к факторам, обусловливающим национальную специфику языков:
{~миграции
~язык и национальное сознание
~менталитет
~прототипы в языковом сознании}

Наука, изучающая общие, универсальные законы языка – это...
{~общее языкознание
~прикладная лингвистика
~инженерно-математическая лингвистика
~история языкознания}

Кто из авторов известен исследованиями в области контрастивной лингвистики?
{~В.Н.Ярцева
~Л.М.Васильев
~М.З.Закиев
~К.Беккер}

Какой прием используется в контрастивной лингвистике?
{~перевод текстов
~анкетирование
~ассоциирование
~анализ архивных материалов}

Языковая способность (компетенция), речевое поведение говорящего:

{~речевая деятельность
~речевой поток
~использование языка
~функционирование}

Интеграция – отличительная черта
{~науки конца XX в. – начала XXI в.
~науки XX в.
~науки XIX в.
~универсальной науки}

Языкознание – это
{~гуманитарная наука
~естественная наука
~точная наука
~наука будущего}

Наука, изучающая теорию отдельного языка
{~частное языкознание
~прикладное языкознание
~прагматическое языкознание
~когнитивная лингвистика}

Универсальное средство общения, передачи и хранения информации –
{~язык
~тексты
~речь
~литература}

Единство общества, народа возможно, благодаря
{~языку
~общению
~коммуникации
~культуре}

Язык как «третье бытие» определял...
{~А.Ф. Лосев
~В.И. Кодухов
~В.А. Гречко
~В.В. Виноградов}

Одной из общеязыковых функций является...
{~коммуникативная функция
~волюнтативная функция
~гедонистическая функция
~контактоустанавливающая функция}

Главное организующее начало языкового знака –
{~внутренняя форма
~внешняя форма
~форма слова
~форма языка}

Языкообразующее начало, создающее синтез звука и мысли –
{~форма языка
~форма предложения
~форма текста
~внутренняя форма слова}

«Язык представляет собой постоянно возобновляющуюся работу духа», – считал
{~Гумбольдт
~Аристотель
~Платон
~Августин}

Теория языкознания, методы исследования языка, история языкознания – это разделы
{~общего языкознания
~частного языкознания
~прикладной лингвистики
~лингвофилософии}

Фонематичность звука выполняет в языке
{~смыслоразличительную роль
~информативную функцию
~коммуникативную функцию
~экспрессивную функцию}

Терминологическое разграничение понятий *язык* и *речь* в западноевропейском языкознании произвел
{~В. Гумбольдт
~Ш. Балли
~А. Сешэ
~Ф. Соссюр}

«Слово действительно существует тогда, когда произносится», – считал
{~А.А. Потебня
~Соссюр
~Аристотель
~М.Кашгари}

«Звук для языка – явление второстепенное», – говорил...
{~Ф. де Соссюр
~Потебня
~Бодуэн де Куртене
~Ж..Вандриес}

Концепция языка, речи, речевой деятельности Ф. де Соссюра отличается
{~противоречивостью
~системностью
~последовательностью
~органичностью}

Язык – это «сущность чисто абстрактная, верховная норма для индивида», – считал...
{~В. Брёндаль

~А. Шлейхер
~А.Ф. Лосев
~Н.Я. Марр}

Дихотомия «язык – речь» отличается
{~противоречивостью
~органичностью
~системностью
~непротиворечивостью}

Знаковые системы, связанные с бытом, культурой народов изучает
{~этносемиотика
~психолингвистика
~этнография
~этнология}

Конвенциональные системы знаков возникли...
~по соглашению
~произвольно
~случайно
~закономерно}

Совокупность элементов, которая характеризуется целостностью как результатом взаимодействия элементов.
{~система
~структура
~компонент
~уровень}

Установление закономерных связей между фактами
{~систематизация
~структуризация
~классификация
~дифференциация}

Язык – это открытая, подвижная...
{~система
~структура
~системность
~структурность}

«В языке нет ничего, кроме различий», – считал
{~Ф.Соссюр
~В.Н.Ярцева
~Н.В.Уфимцева
~А.Ахунзянов}

Значимость любого термина определяется его...
{~окружением
~отношением
~зависимостью
~подчинением}

Представители Ленинградской фонологической школы считают, что фонема реально существует в виде
{~оттенков
~окрасок
~звуков
~букв}

Грамматический минимум, который характеризует предложение в качестве особого грамматического явления –
{~предикативность и модальность
~мысль и действительность
~явление и сущность
~грамматическая основа}

Категории времени, наклонения, лица выражаются в формах
{~глагола
~слова
~предлога
~союза}

Ось времени, обозначающая одновременность –
{~синхрония
~континуум
~время
~темпоральность}

Ось времени, обозначающая последовательность –
{~диахрония
~статика
~динамика
~последовательность}

Рассматривая язык как систему, Соссюр отдавал предпочтение
{~синхронической лингвистике
~историческому языкознанию
~сравнительному языкознанию
~типологическому языкознанию}

Лингвистика, в которой с точки зрения методологии различаются две перспективы: *проспективное* исследование, идущее за течением времени, и *ретроспективное,* направленное вспять, –
{~диахроническая
~сопоставительная
~сравнительная
~контрастивная}

Язык – речь – это
{~дихотомия
~противоречие
~единство
~триада}

Все языки мира участвуют в едином глоттогоническом (языкотворческом) процессе, по мнению
{~Н.Я. Марра
~структуралистов
~когнитивистов
~традиционалистов}

Корневым (аморфным) языкам соответствует способ мышления, характеризующийся конкретностью, образностью, малой абстрактностью –
{~синкретический
~синтетический
~аналитический
~абстрактный}

Аналитическому или формально-логическому мышлению, при котором наблюдается расщепление образности, цельности восприятия на составные части, усложняется грамматическая система, соответствуют
{~агглютинативные языки
~развитые языки
~неразвитые языки
~современные языки}

Продукт эволюции языка как системы систем, предполагающий преемственность и расхождение –
{~изменение
~эволюция
~появление
~развитие}

Состояние и судьба конкретного языка зависят от отношения к нему
{~народа
~человека
~писателя
~ученого}

Человекообразность познания
{~антропоморфизм
~системоцентризм
~структурализм
~формализм}

Наука, изучающая значения слов и других языковых единиц, –
{~семасиология
~этимология
~лексикология
~морфология}

Познание и отражение действительности в языке
{~национально
~интернационально
~специфично

~антропоморфно}

Взаимопонимание возможно потому, что существует общее
{~смысловое поле
~семантическое поле
~терминологическое поле
~грамматическое поле}

Языковая картина мира зависит от характера
{~образности языка
~образности речи
~образности текста
~точности речи}

Индивидуальное содержание, образованное в результате отражения и познания действительности –
{~языковая картина мира
~языковое отражение реальности
~познание действительности
~субъективное отражение мира}

Форма языка консервативна в своем применении, а потому
{~национальна
~специфична
~интернациональная
~подвижна}

20. ВОПРОСЫ ДЛЯ ПРОМЕЖУТОЧНОЙ АТТЕСТАЦИИ

1. Сопоставительное языкознание как наука.
2. Генеалогическая и типологическая характеристика татарского и русского языков.
3. Сопоставительное изучение татарского и русского языков (история, цели, задачи, проблемы).
4. Татарский и русский языки с нострaтичнской точки зрения.
5. Система гласных звуков татарского и русского языков (вокализм).
6. Система согласных звуков татарского и русского языков (консонантизм).
7. Ударение в татарском и русском языках. Строение слога в татарском и русском языках.
8. Состав слова в татарском и русском языках.
9. Способы словообразования в татарском и русском языках.
10. Парные слова в татарском и русском языках.
11. Сопоставительная семасиология.
12. Развитие лексикографии в татарском и русском языкознании.
13. Активная и пассивная лексика татарского и русского языков.
14. Принципы разделения слов на части речи в татарском и русском языках. Части речи в сопоставительном аспекте.
15. Лексико-грамматические разряды имен существительных в татарском и русском языках.
16. Грамматические категории имен существительных в татарском и русском языках.
17. Категория падежа в татарском и русском языках. Значения падежей.
18. Имя прилагательное в татарском и русском языках.
19. Степени сравнения имен прилагательных. Употребление имен прилагательных в предложении в татарском и русском языках.
20. Имя числительное в татарском и русском языках. Разряды имен числительных.
21. Местоимение в татарском и русском языках.
22. Лексико-семантическая характеристика глагола в татарском и русском языках.
23. Основа глагола в татарском и русском языках. Начальная форма глагола. Особенности в спряжении глаголов.
24. Грамматические категории глагола в татарском и русском языках. Категория времени.
25. Категория наклонения глагола в татарском и русском языках.

26. Категория вида глагола. Передача видовых оттенков русских глаголов в татарском языке.
27. Категория залога в татарском и русском языках.
28. Причастия в татарском и русском языках.
29. Деепричастия в татарском и русском языках.
30. Наречие в татарском и русском языках.
31. Предлоги в татарском и русском языках.
32. Союзы в татарском и русском языках.
33. Частицы в татарском и русском языках.
34. Главные и втростепеннные члены предложения в татарском и русском языках.
35. Связь слов в предложении в татарском и русском языках. Порядок слов в предложении.
36. Простое предложение в татарском и русском языках.
37. Обособленные члены предложения.
38. Виды придаточных предложений в в татарском и русском языках.
39. Явление интерференции.
40. Проблема билингвизма и полилингвизма в обществе. Роль сопоставительного изучения языков.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.07.01 СОВРЕМЕННАЯ ТАТАРСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

15. Целью дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-3 – способность решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности;

ПК-9 – способность проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

СПИСОК ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ

1. Акмал Н. поэзиясе
2. Ахунов Г. Гомер юлы.
3. Әгъләм М. “Тукайдан хатлар”, “Акмулла арбасы” поэмалары
4. Әдәби тәнкыйть: Ф. Зөлкарнәй “Кешем, асылың кем?”, Ф. Миңнуллин “Балта явызлар кулында”, Т. Галиуллин “Шәхесне гасырлар тудыра”, “Шигърият баскычлары”, Ә. Закиржанов “Заман белән бергә”, М. Вәлиев “Тормыш дулкыннары”, Д. Заһидуллина “Яңа дулкында” хезмәтләре
5. Әюп Х. “Су хәтере” поэмасы, лирикасы
6. Батталның Ф. сатирик хикәяләре (“Сигезенче оҗмах” җыентыгы)
7. Батулла Р Сөембикә кыйссасы. Сират күпере. Мин Америка ачтым. Сөйгән ярым ятка кала. Кояш баеганда. Урыннары оҗмахта булсын! Ике җүләр.
8. Баянов Ә. Тау ягы повесте. Урланган ай. Хыялда туган калам.
9. Бәйрәмова Ф. “Атылган йолдыз”, “Сандугачның балалары” драмалары, “Соңгы намаз” романы, “Күл балыгы” поэма-фантазиясе
10. Бәйрәмова Ф. Болын. Битлек. Канатсыз акчарлаклар. Кем. Күл балыгы. Соңгы намаз. Вакыйга юләрләр йортында бара. Атылган йолдыз. Аллалар ялгышы.
11. Бәширов Г. Гыйбрәт.
12. Вәлиев Р. Әйдә барыйк, кызлар карыйк. Әй, машина, машина. Эт кояшы. Яшисе килә.
13. Галиев М. Нигез. Оҗмах ачкычы кемдә. Догалы еллар.
14. Галиуллнн Т Тәүбә. Элмәк. Төнге юллар. Дәгъва. Кияү. Өйләнү. Гомер тәлгәшләре.
15. Гаташ Р. поэзиясе. Жанрлар һәм формалар төрлелеге
16. Гаффар Ә. Соңгы сәгать. Олы юлның тузаны. Богау.
17. Гыйләҗев А. Балта кем кулында? Яра. Йәгез, бер дога. Көттереп искән җил. Без унике кыз идек.
18. Гыйләҗев М. “Баскетболист” комедиясе. Казан егетләре. Бичура.
19. Гыйльманов Г. Албастылар.
20. Гыйматдинова Н. Сихерче. Сәвилә. Болан. Таңсылу. Ханым-солтаным. Үлмәс.
21. Еники Ә. Соңгы китап. Кояш баер алдыннан.
22. Зәйдулла поэзиясе Р.. “Койрыклы йолдыз” поэмасы
23. Зөлфәт поэзиясе
24. Ишморат Р. И, мөкатдәс моңлы сазым.
25. Кәбиров М. “Сары йортлар сере”
26. Латыйфи Ф. Хыянәт.
27. Маликова М. “Өермә”, “Шәфкать”
28. Мансуров З. “Ике егълау” поэмасы
29. Мәһдиев М. “Ачы тәҗрибә”, “Бәхилләшү”
30. Мәһдиев М. Бәхилләшү. Ачы тәҗрибә.

31. Миннуллнн Т. Әниләр һәм бәбиләр. Хушыгыз. Без китәбез, сез каласыз. Шәҗәрә Илгизәр + Вера. Гөргөри кияүләре. Сөяркә. Йөрәк маем
32. Морат Г. “Ачлык” поэмасы, лирикасы
33. Мөхәммәдиев Р. “Утлы таба өстендә”, “Сират күпере”
34. Рахман Р. Хикәяләр.
35. Рәхимов Җ. Батырша.
36. Рәшитов Ә. “Сөембикә”, “Казан” поэмалары
37. Садриев Ф. Тан, җиле. Шаһзаманов эше. Яшьли сөйгән ярлар. «Бәхетсезләр бәхете.
38. Салахов И. “Колыма хикәяләре”
39. Салихов Д. Алла каргаган йорт.
40. Сафин Ф. «Саташып аткан таң».
41. Сафиуллин Ю. Йөзек һәм хәнҗәр.
42. Сәлахов И. Колыма хикәяләре. Имәннәр тамыр җәйгәндә.
43. Сибат Р. “Инабәт” романы
44. Т. Галиуллин “Замана балалары” язмалары, “Сәет Сакманов” (“Тәүбә”, “Элмәк”, “Төнге юллар” – журнал вариантының атамасы) романы
45. Тавлин Г. Афәт.
46. Фәйзуллин Р. лирикасы (1990нчы – 2000нче еллар)
47. Фәттах Н. “Сызгыра торган уклар”, “Кичү” әсәрләре. Кырык дүртнең, май аенда. Итил суы ака торур. Сызгыра торган уклар.
48. Харис Р. “Чехов базары”, “Бүре күзе” поэмалары, “Исемсезләр” шигъри романы
49. Хәбибуллин М. “Сөембикә ханбикә һәм Иван Грозный”, “Казан” әсәрләре. Илчегә үлем юк. Кубрат хан.
50. Хәйдәр. Азан. Тегермән ташы. Җинаятьчеләр.
51. Хәким З. Агымсуда ни булмас. Гөнаһ. Кишер басуы. Курку. Юләрләр йорты. Күрәзәче.
52. Хәлим А. “Татар вакыты”, “Өч аяклы ат” романнары
53. Хәмид Р. Китәм инде. Каен җиле. Олы юлнын тузаны. Җиде бажа. Актамырлар иле.
54. Хәсәнов М. Язгы ажаган.
55. Хөснияр З. “Терсәк сугышы”, “Козгыннар йолдыз чүпли” дилогиясе
56. Хуҗин М. Хикәяләр.
57. Шагыйрьҗан Л. “Яхуд, яңа Америка фажигасе”, “Галәм кисәтүе” поэмалары
58. Шафигуллин Ф Хикәяләр
59. Юзеев И. Гашыйклар тавы. Кыр казлары артыннан. Бөркетләр кыяга оялый. Очты дөнья читлегеннән. Ак калфагым төшердем кулдан. Онытылмас бәет.
60. Яруллин Ф. “Кайту”, “Яралы язмышлар” повестьлары. Кыйгак-кыйгак каз кычкыра. Кайту. Сөембикә егет сайлый. Бер күрешү – үзе бер гомер. Кызларның кызганнары. Портрет.
61. Яхин Ф. Пәйгамбәребез Мөхәммәд. Аккош моңы. Ак әбиләр догасы. Сихерче кызы. Һомай кошы. Илаһи канун.

Список авторов (по выбору по 2 стихотворения каждого автора) Р.Харис, Зөлфәт, Ә.Рәшит, М.Әгъләмов, Р.Әхмәтҗанов, Р.Зәйдулла, Р.Әймәт, Ш.Анак, Сөләйман, Й.Миңнуллина, Л.Янсуар, Л.Шәех.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. Татар сүз сәнгате тарихында аерым баскыч буларак хәзерге әдәбият, аның чикләре мәсьәләсе.

2. Бүгенге әдәби процесс. Әдәбият үсешенә, әдипләрнең сәнгати фикеренә, рухи халәтенә тәэсир ясаган әһәмиятле вакыйгалар, XX-XXI гасыр чигендәге иҗтимагый-сәяси вазгыять.
3. 80 нче елларның икенче яртысыннан башланган демократик үзгәрешләр. Аларның әдәбият белеменә, матур әдәбиятка йогынтысы.
4. Сәнгатьчә фикерләү һәм сурәтләүдәге яңа алым, формаларның тууы. Хәзерге әдәбият белемендә бу турыдагы бәхәсләр.
5. Ике гасыр чигендә әдәби тәнкыйтьнең торышы. Әдәбиятның үткән чорларына яңача, заманча ноктадан торып бәя бирергә омтылыш.
6. Хәзерге татар әдәбиятның торышы, милли сүз сәнгатендәге тематик төрлелек, образлар бирелешендәге үзгәрешләр.
7. Хәзерге татар әдәбиятында иҗат юнәлешләренең, агымнарының яңаруы. Детектив, публицистик, мемуар-автобиографик жанрларның үсеше. Хикәя, повесть, роман жанрларының төрләнү-тармаклануы.
8. Бүгенге татар прозасында "традицион", шартлы-метафорик һәм яңа дулкында иҗат ителгән чәчмә әсәрләр. Шартлы-метафорик әдәбиятның киң колач алуы.
9. Татар әдәби фикерендә "Милли реализм" төшенчәсе, аңа карашлар төрлелеге. Бу юнәлештә иҗат ителгән әсәрләрнең милли үзаңны торгызуда әһәмияте, яңа тип идеалның күтәрелүе (Г.Исхакый һ.б.). Ф.Латыйфиның "Ишелеп төшкән бәхет" (1999) романы.
10. Татар прозасында классик (чиста) реализм төшенчәсенең янәдән әйләнешкә керүе, Совет хакимияте сәясәтенә тәнкыйди карашның көчәюе. Шәхес культы темасының активлашуы (А.Гыйләҗевнең "Өч аршын җир" (1962), И.Сәләховның "Колыма хикәяләре" (1981), А.Гыйләҗевның "Ягез, бер дога" (1990) әсәрләре).
11. Хәзерге реалистик әсәрләрдә 1917 елгы инкыйлабын, колхозлашу елларын, тоталитар системаның кешелексезлеген ачарга омтылыш (М.Хәсәновның "Язгы ажаган", Р.Мөхәммәдиевнең "Сират күпере" һ.б. әсәрләре).
12. 20-30 нчы елларда язылып та, озак вакыт дәвамында басылмаган М.Гафуриның "Кеше ашаучылар" (1921), Г.Ибраһимовның "Адәмнәр" (1921) әсәрләренең дөнья күрүе.
13. Яңадан кайткан әдәбият, "ак таплар"ның бетә баруы, мөһаҗирлек әдәбияты төшенчәсе (Г.Исхакый һ.б.).
14. Совет системасының кеше тормышына тискәре йогынтысын ачкан, әхлакый идеалны югары күтәргән әсәрләр (Ф.Садриевның "Таң җиле" (1994), А.Гыйләҗевның "Балта кем кулында" (1988-1989) романы).
15. Татар реалистик әдәбиятында шәхеснең үзбилгеләнүе өчен көрәш темасының алга чыгуы, заманның әхлаксызлыгы турында уйланулар (Т.Галиуллинның "Тәүбә" (1996-1997), "Элмәк" (1998) "Төнге юллар" романнары).
16. Татар прозасында лирик башлангычның, сентиментальлекнең көчәюе (М.Мәһдиевнең "Бәхилләшү" (1987), Р.Сибатның "Ялгызак" (1999) әсәрләре).
17. Чәчмә әсәрләрдә милли үзаң үсеше белән бәйләнештә тарихи теманың гәүдәләнеше (Н.Фәттахның "Сызгыра торган уклар" (1977-1985), М.Хәбибуллинның "Кубрат хан" (1985), Ф.Латыйфиның "Хыянәт" (1999) романнары).
18. Татар прозасында "яңартылган" реализм, психологик реализм, магик реализм. Аларның асылы, төп үзенчәлекләре (Ф.Бәйрәмова "Болын" (1982), "Битлек" (1983), Н.Гыйматдинованың "Сихерче" (1990), "Ак торна каргышы" (1995), «Үлмәс» повестьлары).
19. Татар прозасында интеллектуаль реализм агымы, анда шәхеснең фәлсәфи эзләнүләр аша яшәешне аңлауы, хакыйкатьне табуга омтылышы (Ф.Бәйрәмованың "Алыплар илендә" (2002) повесте).
20. Хәзерге татар прозасында романтизм юнәлешенең үсеше (М.Галиевның "Алтын тотка" (1987-1988), Ф.Садриевның "Кыргый алма әчесе" (2003) повестьлары).

21. Хәзерге әдәбиятта постмодернизм юнәлеше. Татар әдәбиятында постмодернистик концепция, постмодернистик элементлар белән баетылган әсәрләре (Г.Гыйльмановның “Албастылар” (1990-2001) хыялый кыйссасы, М.Кәбировның “Сары йортлар сере” (2001) повесте).
22. Фәлсәфи-романтик тенденцияләрнең хәзерге татар поэзиясендә дәвам иттерелеше (И.Юзеев, Р.Фәйзуллин һ.б.).
23. Романтик шигърияттә символлар аша яшәешкә бирелгән бәя, тормыш, дөнья, тарих турында уйланулар. Милли бәйсезлек темасының чагылышы, милли идеалның бирелеше (Зөлфәт).
24. Поэзиядә гражданлык мотивларының, публицистик башлангычның көчәюе, мөстәкыйльлек өчен көрәш белән бәйләнештә романтик шигърияттә тарихи темага игътибарның артуы (Р.Харисның “Ант суы” (1988), Ә.Рәшитнең “Мөхәммәдъяр” (1996) поэмалары).
25. Реалистик шигърияттә тарихи шәхесләргә яңача мөнәсәбәт. (М.Әгъләмовның “Акмулла арбасы” (1981), “Тукайдан хатлар” (1985) поэмалары).
26. Татар поэзиясендә яңа юнәлешләрнең тууы, яңа агымнарга мөнәсәбәт, экспрессионистик (Р.Зәйдулла, Р.Әймәт), импрессионистик (Ш.Анак), постмодернистик (Сөләйман) алымнар, элементларның урын алуы.
27. Драматургиядә иҗат мәйданына яшь көчләр буларак З.Хәким, Д.Салихов, М.Гыйләҗев, Аманулла, Г.Каюмовларның килүе.
28. Сүз сәнгатенең драма төрендә яңа тема-проблемаларның урын алуы, (М.Гыйләҗевның “Бичура” (1988-1989) драмасы, Т.Миңнуллинның “Шәҗәрә” (2001) драмасы).
29. Романтизм ысулының үзгәреп, драматургиядә милләт фаҗигасен ачуга юнәлтелүе. Катнаш никахлар проблемасының фәлсәфи яссылыкта хәл ителеше (Т.Миңнуллинның “Илгизәр+Вера” (1994) драмасы).
30. Хәзерге драматургиядә тәнкыйди фикернең үткенәюе, рус һәм көнбатыш сүз сәнгатенә хас, традицион булмаган сурәт-образларга, алымнарга мөрәҗәгать итүе (З.Хәкимнең “Юләрләр йорты” (1996) трагикомедиясе).

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Хәзерге татар әдәбияты үсешенә хас булмаган иҗат принцибын күрсәтегез:

1) демократизм
2) миллилек
3) сыйнфыйлык
4) гомумкешелек гуманизмы
5) халыкчанлык

Үзгәртеп кору елларында совет чоры әдәбиятына карата кискен тәнкыйть карашлары белән чыккан әдипне һәм аның хезмәтен күрсәтегез:

1) А. Гыйләҗев “Имән чикләвеге”
2) С. Хафизов “Ислах, яки яманаттан ярлыкау”
3) А.Әхмәдуллин “Әле нокта куймыйбыз”
4) Р. Сверигин “Гасырлар читендә”
5) Ә. Закиржанов “Яңа җилләр исәме?”

Хәзерге чор әдәбиятында “негатив проза” юнәлеше активлашуга этәргеч биргән факторны билгеләгез:

1) иҗтимагый һәм эстетик идеалларның томанланып калуы, идеологик бушлык

2) цензура бетерелү, тәнкыйди реализм принципларының өстенлек алуы
3) халык язмышына яңача караш һәм яңача бәяләү юлларын эзләү ихтыяҗы
4) социализм тәгълимате һәм аның әдәбияттагы чагылышы булган социалистик реализм иҗат методының гамәлдән чыгуы
5) модага ияргү

Г. Морат "Ачлык" поэмасында әсәрнең идея юнәлешен ачыклаучы түбәндәге эпиграфны китерә:

1) Француз язучысы А. Камюның "Ирек хакына шәһит китү генә мәгънәгә ия була. Тик шул чагында гына кеше үзенең бөтенләй үк үлмәячәгенә ышана" дигән сүзләре
2) Дәрдемәнднең "Һавалар тын... Кыеп очкан һома юк... Азан ишетелсә дә, кыйбла – намә юк!" сүзләре
3) Ф. Кәримнең "Илең турында уйла" сүзләре
4) А. С. Пушкинның ""Не спи казак: во тьме ночной чеченец ходит за рекой" дигән сүзләре
5) Һ. Такташның "Ач үлем, коточкыч күзләрен юнәлтеп сөякләр өстенә, тик тора; кан алган йөзләрен; чәчләре таралган; агарган сакалы җир белән тиң аның, килмешәк баһадир – патшасы ташландык дөньяның" дигән сүзләре.

Ф. Латыйфиның "Хыянәт" романының иҗат юнәлешен билгеләгез:

1) социалистик реализм
2) романтизм
3) милли реализм
4) модернизм
5) тәнкыйди реализм

Т. Галиуллинның "Сәет Сакманов" романында түбәндәге фикерне кайсы герой әйтә: "Шунда безнең илдә дөресен сөйләгән, хакыйкатьне ярып салган кешегә яшәү юклыгын, сәясәтнең пычрак нәрсә, көчленең кулында курчак фәхеш икәнлеген аңладым. Митингларның, урамда азатлык, бәйсезлек дип кычкырып йөрүләрнең файдасыз, киләчәксез нәрсә икәнен күптән аңладым. Көчленеке - замана".

1) Сәет
2) Хәлил
3) Әхмәдиша карт
4) Сәнгат-Шөреп
5) Гаяров

Бәйләнешне күрсәтегез:

Татар шигъриятенә сиксәненче елларда килгән шагыйрь. Поэтик сурәттә интеллектуальлек, ассоциативлык һәм халыкчанлыкның үзенчәлекле үрелмәсен төзи, шартлы-метафорик, символик детальләр, интертекстуальлек алымнарын кыю һәм иркен файдаланып, яшәеш, кеше, заман, мәңгелек фәлсәфәсен ача. Кырыс, җитди иҗтимагый-публицистик фикерне һәрвакыт образларга "төреп", әмма ачыктан-ачык бәясен биреп, "маңгайга бәреп" сөйләүче шагыйрь. Күпчелек әсәрләре ирекле шигырь калыбында язылган. "Күпер", "Койрыклы йолдыз" һ.б. поэмалар авторы. Соңгы елларда прозада иң уңышлы эшләүче әдипләрнең берсе буларак та танылды.

1) Р. Фәйзуллин
2) М. Әгъләм
3) Зөлфәт

4) Х. Әюп
5) Р. Зәйдулла

Ф. Садриевның “Таң җиле” романының үзәк герое Нуриасманың яшәү принцибы нинди?
1) файда өчен яшәү
2) намуслы яшәү
3) дин тәгълиматларына таяну
4) көн дә иген кырларын урап кайту
5) тормышта үз сукмагын табу

Ф. Садриевның “Таң җиле” романында вакыйгалар барган авылны күрсәтегез:
1) Күкеле
2) Аккүл
3) Аккүз
4) Зәңгәр Чишмә
5) Күккуян

Татар драматургиясенә Р. Хәмид алып килгән жанр формасы:
1) монодрама
2) мелодрама
3) водевиль
4) сатирик комедия
5) публицистик драма

З. Хәкимнең “Агымсуда ни булмас” (“Су төбендә сөйгәнем”) сатирик романында күтәрелгән проблемалар:
1) социаль-иҗтимагый һәм экологик
2) фәлсәфи һәм социаль
3) әхлакый
4) милли һәм дини-әхлакый
5) иҗтимагый-сәяси

Г. Гыйльмановның “Албастылар” романының поэтикасында әһәмиятле образны күрсәтегез:
1) күл
2) кояш
3) җил
4) юл
5) кораб

Т. Миңнуллинның “Илгизәр + Вера” әсәрендә күтәрелгән төп проблема:
1) катнаш никахларның милләтнең киләчәгенә янавы
2) яшь кешенең шәхес буларак формалашуы
3) мәхәббәт хисенең матурлыгы һәм җаваплылык хисе белән бәйле булуы
4) тормышта үз бәхетеңне табу
5) туган телнең бүгенге чынбарлыкта әһәмияте җуела бару

Р. Мөхәммәдиевның “Сират күпере” романының үзәк героен күрсәтегез:
1) Галимҗан Ибраһимов
2) Шамил Усманов

3) Мирсәет Солтангалиев
4) Һади Такташ
5) Габдулла Тукай

А. Гыйләҗевның “Балта кем кулында” романында автор фикерен белдерүче образ:

1) Нәҗип
2) Наилә
3) Нәҗипнең әтисе
4) Фәридун Фазлыев
5) Сабит

Ш. Галиевның “Татар акылы” шигыренең идея эчтәлеге нидән гыйбарәт?

1) милләт үз хакын хаклый алсын өчен үзен мескен, аяныч хәлгә төшергән тискәре сыйфатларыннан арынырга тиеш, дигән фикер
2) туган җирдән, туган телдән аерылу татарны инкыйразга илтә, дигән фикер
3) “татар акылы эштән соң”, вакыйгалар узгач кына эшли башлый, дигән фикер
4) татар шагыйрьләре яшьләрне милли рухта тәрбияләү эшенә дәррәү тотынырга тиеш, дигән фикер
5) татар халкын тарихта “эзле”, бөек халык иткән рухи ныклык, бердәмлек сыйфатлары киләчәктә дә сакланырга тиеш, дигән фикер

Татар әдәбиятында беренче сатирик роман авторын атагыз:

1) Зөлфәт
2) Зөлфәт Хәким
3) Фәнзаман Баттал
4) Радик Фәизов
5) Рафаэль Сибат

Ни өчен Акчәч (Н. Гыйматдинованың “Болан” повестенең үзәк героинясы) Тәңредән үзен боланга әверелдерүен сорый?

1) кешеләр арасында яшисе килми
2) сөйгәне гомере өчен үзен корбан итәргә тели
3) табигатьнең серләренә тирәнрәк төшенергә тели
4) табигатьне саклап калырга ниятли
5) җавапсыз мәхәббәттән кача

М. Кәбировның “Сары йортлар сере” повестенең жанр төрен билгеләгез:

1) фәлсәфи-интеллектуаль повесть
2) фәлсәфи-публицистик повесть
3) лирик повесть
4) этнографик повесть
5) фәлсәфи- психологик повесть

Р. Харисның “Исемсезләр” шигъри романында ничә сюжет сызыгы бар?

1) 1
2) 2
3) 3
4) 4
5) 5

Вакыйгалар Башкортстан җирендә барган әсәрне атагыз:

1) Ә. Еники “Соңгы китап”
2) Ә. Еники “Кояш баер алдыннан”
3) М. Кәбиров “Сары йортлар сере”
4) И. Юзеев “Ак калфагым төшердем кулдан”
5) җаваплрның барысы да дөрес.

Ю. Сафиуллинның “Йөзек һәм хәнҗәр” трагедиясендә ил тарихының кайсы чоры һәм нинди вакыйгалар үзәккә куелган?

1) Яңа Рәсәй тарихының иң фаҗигале вакыйгасы – Чечен сугышы һәм шул сугыш афәтен кичкән татар егетләре язмышы
2) XVI гасыр –Явыз Иванның Казан ханлыгын яулап алуы, дәүләтчелекне югалту вакыйгалары
3) Сталин төрмәләрен үткән карт солдатның хәтирәләрендә калыккан XX гасырның утызынчы еллары вакыйгалары
4) Чечен сугышы һәм аның “канлы эзе”нең татар һәм башка халыклар язмышына алып килгән фаҗигале, тетрәндергеч асылын ачучы вакыйгалар
5) XX гасырның сиксәненче еллары - Әфган сугышыннан гарипләнеп кайткан солдат язмышы

Р. Хәмиднең “Олы юлның тузаны” драмасының төп идеясе:

1) кеше тормышта туган җир туфрагының җылысын тоеп яши алуы белән бәхетле
2) һәр кеше бәхеткә хокуклы, үз бәхетең өчен көрәшкәндә генә максат-теләккә ирешеп була
3) кеше яшәүгә көч, ышаныч бирә торган, тормышны мәгънәле һәм ямьле итә торган ярату хисен югалтмаска тиш
4) һәр буын язмышына тормыш үз битен яза. Хәзерге коточкыч тизлекләр заманында кешеләр бер-берсеннән ераклаша баралар, һәркем үз эченә кереп “бикләнә”. Бу – котылгысыз, стихияле хакыйкать. Моның белән килешергә генә кала.
5) тормыш туктаусыз хәрәкәттә. Ул үзгәрешләр таләп итә. Әмма кешенең кешелеге, өстенлеге хәтер көчендә. Кеше тамырларын тоеп яшәгәндә, үзен дөньяга тудырган кешеләргә карата ихтирамлы һәм игътибарлы була белгәндә, милли рухи традиөияләрне онытмаганда көчле һәм аның киләчәге өметле.

Ф. Бәйрәмованың “Күл балыгы” поэма-фантазиясендә Күл балыгы образын ачуда психологизмның нинди төре кулланыла?

1) эчке психологизм
2) тышкы (читләтеп сурәтләүче) психологизм
3) ачыклаучы психологизм

Әсәрнең исемен һәм авторын күрсәтегез:

Террор бара дингә, телгә каршы,
террор бара мөстәкыйльгә каршы.
Куркып торсын бар да – кем дә кем ул
Баш күтәрә “патша илгә” каршы
Кешеләрдән машиналар ясап,

Машинадан кабат “кеше” ясап,
Тилертәләр мескен адәм затын,
Өстәвенә, салып “милли ясак”...
Гади халык түзә - нихәл итсен,
Юк әлегә, димәк, партиясе...
Кычкырасым килә бар дөньяга,
“Андый партия ул бар!” – диясем...
Нигез ташы итеп уставының
Игълан итәм ИМАН хартиясен:
Ирек, Мәхәббәт ул, Акыл, Намус –
Булмас артык мең кабатласам да.
Шушы мәгънә ятсын калебеңә,
Мең доганы тоташ ятласаң да...

1) Р. Харис “Бүре күзе”
2) Л. Шагыйрьҗан “Дөнья базары яхуд яңа “Америка фажигасе”
3) Ә. Рәшит “Казан”
4) М. Әгъләмов “Тукайдан хатлар”
5) Х. Әюп “Су хәтере” поэмасы

3. Мансуровның “Ике егълау” поэмасында “татарның дошманы үз эчендә” дигән сүзләрне кем әйтә:

1) Сөембикә
2) Хәзрәти Мәрьям
3) Ярославна
4) автор-хикәяләүче
5) Явыз Иван

Хәзерге татар әдәбияты үсешендә әһәмиятен җуйган иҗат методын күрсәтегез:

1) тәнкыйди реализм
2) сөциалистик реализм
3) романтизм
4) синкретик реализм
5) магик реализм

1980-2000 еллар татар прозасы үсешен җентекле анализлаган хезмәтне күрсәтегез:

1) Д. Заһидуллина “Яңа дулкында”
2) А. Әхмәдуллин “Офыклар киңәйгәндә”
3) Т. Галиуллин “Шәхесне гасырлар тудыра”
4) М. Вәлиев “Гамәл дәфтәре”
5) А. Яхин “”Әдәбият дәресләре”

1980-2000 еллар татар әдәбиятында тарихи теманың актуальләшүе сәбәпләре нәрсәдә?

1) Г. Исхакый иҗатының “кайтарылуы”
2) тарих белән кызыксыну арту
3) милли тарихны аңлау теләге, милли идеяне һәм заманның эстетик идеалын табу ихтыяҗы

4) милли тарихны анализлау теләге, тарихи документларны өйрәнү мөмкинлеге булдырылу
5) яңа чынбарлыкта рухландырырлык вакыйгалар һәм шәхесләрнең булмавы

Р. Әхмәтҗановның “Ачлык көндәлеге” шигырьләр циклы нинди вакыйгалар эзеннән язылган?

1) 1991 елның май аенда бер төркем милләтпарвәрләрнең Татарстанның суверенлыгы турындагы Декларация кабул итүне таләп итеп сәяси ачлык игълан итүләре вакыйгалары эзеннән язылган
2) Сталин репрессияләре корбаннары язмышы турында яңа мәгълуматлар ачылу белән бәйле язылган
3) 1991 елның июнь аенда өч союздаш республика җитәкчеләренең СССРның таркалуы турындагы тарихи карар кабул итүләре тәэсирендә туган
4) татар әдәби-мәдәни мохитенә Г. Исхакый исеме кайтарылу уңаеннан язылган
5) 1921 елгы Идел-Урал төбәгендә булган коточкыч ачлык турында яңа мәгълүматлар ачыклану тәэсирендә язылган

Т. Галиуллинның “Сәет Сакманов” романында өлкән буын язмышында ил фаҗигасен чагылдырган образны атагыз:

1) Әхмәдиша карт
2) Хәерниса
3) Зөлфиянең әтисе
4)Мансурның әнисе
5) Зөлфиянең әнисе

Н. Гыйматдинованың “Болан” әсәрендә үзәк героинясы образында нинди кеше концепциясе раслый:

1) “табигый кеше” конепциясе
2) “иҗтимагый кеше” концепциясе
3) “гыйсъянчы герой” концепциясе
4) “артык кеше” концепциясе
5) “көрәшче герой” концепциясе

М. Хәсәновның “Язгы аҗаган” романынның эпиграфында китерелгән аҗаган турындагы бәян кайсы герой язмышын ачыклаучы символга әверелә:

1) Иргали
2) Гази
3) Һади
4) Гөлүсә
5) Тажи

А. Хәлимнең “Татар вакыты” романы нинди иҗат агымында язылган?

1) милли реализм
2) социалистик реализм
3) натурализм
4) постмодернизм
5) романтизм

И. Юзеевның “Ак калфагым төшердем кулдан” драмасында төп конфликтны күрсәтегез:

1) тоталитар режимның шәхес иреген, милли үзаңны юк итүгә юнәлтелгән идеологиясе белән кеше арасындагы каршылык
2) иҗат кешесенең рухи-әхлакый кризис кичерүе-эчке каршылык
3) милли традицияләрне санга сукмаучы яшьләр белән өлкән буын арасындагы каршылык
4) мәхәббәткә, тормыш-яшәешкә карашлар төрлелеге
5) Америка һәм Россидә кеше хокукларына карашлар төрлелеге җирлегендә туган каршылык

Ф. Садриевның “Таң җиле” романының ахырында нинди ике мөһим вакыйга үрелеп китә:

1) үлем һәм яңа җан туу
2) туй һәм бала туу
3) туй һәм үлем
4) аерылышу һәм бала туу вакыйгалары
5) геройның үлеме һәм аның гаепсез булуы ачыклану вакыйгасы

Ф. Садриевның “Таң җиле” романынңа Нуриасма үләр алдыннан балаларына мирас итеп нәрсә тапшыра?

1) Коръән китабын
2) Тукайның шигырьләр җыентыгын
3) хатларын
4) К. Марксның “Капитал” хезмәтен
5) дөрес җавап юк

Туксанынчы еллар татар поэзиясенең үзәк шигарь-девизы булып әверелгән “Арын көн дә коллыгыңнан, иреген арту – бәхет!” юлларының авторын күрсәтегез:

1) Р. Мингалим
2) Зөлфәт
3) Г. Морат
4) Р. Фәйзуллин
5) Ш. Гаделша

З. Хәкимнең “Су төбендә сөйгәнем”(“Агымсуда ни булмас”) сатирик романының геройлары Гаделша, Мәрданша, Сукыр Нуретдин һәм Миңлебаевларны нәрсә берләштерә:

1) дуслык
2) профессия
3) алтын тарак
4) чит планетага очу теләге
5) су анасына өйләнү теләге

Ф. Бәйрәмованың “Атылган йолдыз” драмасында Һади Такташ образын ачуда кулланылган шартлы-аллегорик алымны күрсәтегез:

1) Ак Фикер һәм Кара Фикер
2) Ак Дус һәм Кара Дус
3) Ак Фәрештә һәм Кара Фәрештә
4) Ак Шәүлә һәм Кара Шәүлә
5) Ак Уй һәм Кара Уй

Заман героен эзләүгә багышлаган шигъри романын “Исемсезләр” дип атавы белән Р. Харис түбәндәге фикерне раслый:

1) гыйбрәт яки үрнәкне герой исеменә дәгъва итмәгән гади кешеләр – исемсезләр арасыннан да табып була, ди
2) хәзерге чынбарлыкның игътибарга лаек, үрнәк сыйфатларга ия булган геройлар бирә алмавын әйтергә тели
3) заман героен вакыт узгач, хөкем чыгарып кына язучы каләмдәшләренә ачуы килә
4) совет әдәбиятының ясалма, “пьедестал герой”ларын фаш итә
5) тоталитар режим шәхес мөмкинлекләрен чикли, “исемсезгә” әверелдерә, ди.

Ә. Еникиның “Соңгы китап” әсәрендә нинди социаль төркем кешеләре тормышы җентекле сурәтләнә:

1) сәүдәгәрләр
2) мәдрәсә хәлфәләре
3) мәдрәсә шәкертләре
4) авыл эшчәннәре
5) мафиячеләр

Т. Миңнуллинның “Илгизәр+ Вера” әсәрендә символик эчтәлекле өянке агачының авып төшүе вакыйгасы нинди күренештән соң була?

1) яшьләрнең туй акчасына шәһәрдән магнитофон күтәреп кайтуыннан соң
2) балага исем кушканнан соң
3) туйдан соң
4) Вераның кайнатасы каршына эчке күлмәктән генә килеп чыгуыннан соң
5) Исламның җырлавыннан соң

Ф. Яруллинның “Яралы язмышлар” повестендә нинди илләрдәге тәрбия системалары чагыштырыла:

1) Рәсәй һәм Америка
2) Рәсәй һәм Канада
3) Рәсәй һәм Гарәп илләре
4) Рәсәй һәм Кытай
5) Рәсәй һәм Индия.

Бәйләнешне күрсәтегез:

Өченче буын шагыйрьләренең талантлы вәкиле. Әсәрләрен, гадәттә, фикер логикасына кора, яраткан алымы – олы төшенчәне кисәкчә белән алыштырып, тойгы йә күренешнең бер сыйфатын калкыту, уен шуның белән чагыштыру. Шигъри теленә халыкчан сурәтлелек, пластика, лиризм хас. Традицион шигырь калыбына өстенлек бирә. Төп темалары – милләт, туган тел, традицияләр язмышы. “Онытма, Европа!”, “Акмулла арбасы”, “Тукайдан хатлар” поэмалары авторы.

1) Р. Гаташ
2) Р. Сүлти
3) Р. Миңнуллин
4) М. Әгъләмов

5) Х. Әюп

Татар поэзиясендә Р. Гаташ тергезеп җибәргән лирик жанр:

1) касыйдә
2) мәдхия
3) газәл
4) мәхәббәт лирикасы
5) фәрд

Ю. Сафиуллинның “Йөзек һәм хәнҗәр” трагедиясендәге геройларны күрсәтегез:

6) Рәсим, Линар, Хания, Разия
7) Искәндәр, Күгәй, Дая, Чуракай
8) Тукай, Агабәк, Хөрмәтов, Сагышлы
9) Данил, Альбина, Разия, Хөрмәт
10) Идегәй, Норадын, Туктамыш хан, Каракош

Ф. Бәйрәмованың нинди әсәрендә тулысынча шартлы-метафорик дөнья моделе тергезелә?

11) “Канатсыз акчарлаклар”
12) “Соңгы намаз”
13) “Атылган йолдыз”
14) “Күл балыгы”
15) “Болын”

З. Хәкимнең “Агымсуда ни булмас” әсәренең сюжет нигезендә нинди әсәргә реминисценция бар?

16) Г. Тукай “Су анасы”
17) А. С. Пушкин “Алтын балык турында әкият”
18) В. П. Астафьев “Балык-патша”
19) Ф. Бәйрәмова “Күл балыгы”
20) Э. Хемингуэй “Карт һәм диңгез”

Әсәрнең исемен һәм авторын күрсәтегез:

Кеше күңеле меңгә төрләнсә дә
Мәхәббәтле караш бер булыр –
Мәхәббәт ул бөек ачыш булмас,
Ачылмаслык бөек сер булыр.
Күпме яшәсәң дә аңламаслык
Күңел ашкындыргыч шул серең.
Һәр яшәгән көнгә әфсен өрер,
Тылсымы шул булыр гомернең...
Һәммәсен дә аңламакчы кеше!
Акылы белән, әйе, бөектер...
Аңлашылмас ләкин чын мәхәббәт –
Мәңгелектән килгән бөек сер,
Мәңгелеккә калган бөек сер...

1) И. Юзеев “Уйлыйсыздыр”

2) К. Сибгатуллин “Серле бәхет”
3) Зөлфәт “Бөек сер”
4) Р. Гаташ “Җанымның бәхете”
5) Р. Аймәт “Тәрәзә”

“Дин кешене көчлерәк, шәфкатьлерәк булырга өнди, өмет бирә. Асылы ак һәм кара көрәшеннән торган адәм баласы – изге, пәйгамбәрлеккә ия зат. Җир пычрагына буяла барган саен, кеше пәйгамбәрлеген ерагая, еш кына Аллаһы тәгалә биргән изге сыйфатларын бөтенләй югалта”. Дин, иман кануннары белән яшәү изгелек-чисталык билгесе кебек шәрехләнгән әлеге өзек кайсы әсәрдән:

21) Ф. Бәйрәмова “Соңгы намаз”
22) Г. Гыйльманов “Албастылар”
23) Ф. Яхин “Ак әбиләр догасы”
24) М. Галиев “Догалы еллар”
25) А. Гыйләҗев “Йәгез, бер дога!”

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.07.02 НОВЕЙШАЯ ТАТАРСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

16. Целью дисциплины является:

- формирование профессиональных компетенций:

ПК-3 – способность решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности;

ПК-9 – способность проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

СПИСОК ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ

62. Акмал Н. поэзиясе
63. Ахунов Г. Гомер юлы.
64. Әгъләм М. “Тукайдан хатлар”, “Акмулла арбасы” поэмалары
65. Әдәби тәнкыйть: Ф. Зөлкарнәй “Кешем, асылың кем?”, Ф. Миңнуллин “Балта явызлар кулында”, Т. Галиуллин “Шәхесне гасырлар тудыра”, “Шигърият баскычлары”, Ә. Закиржанов “Заман белән бергә”, М. Вәлиев “Тормыш дулкыннары”, Д. Заһидуллина “Яңа дулкында” хезмәтләре
66. Әюп Х. “Су хәтере” поэмасы, лирикасы
67. Батталның Ф. сатирик хикәяләре (“Сигезенче оҗмах” җыентыгы)
68. Батулла Р Сөембикә кыйссасы. Сират күпере. Мин Америка ачтым. Сөйгән ярым ятка кала. Кояш баеганда. Урыннары оҗмахта булсын! Ике җүләр.
69. Баянов Ә. Тау ягы повесте. Урланган ай. Хыялда туган калам.
70. Бәйрәмова Ф. “Атылган йолдыз”, “Сандугачның балалары” драмалары, “Соңгы намаз” романы, “Күл балыгы” поэма-фантазиясе
71. Бәйрәмова Ф. Болын. Битлек. Канатсыз акчарлаклар. Кем. Күл балыгы. Соңгы намаз. Вакыйга юләрләр йортында бара. Атылган йолдыз. Аллалар ялгышы.
72. Бәширов Г. Гыйбрәт.
73. Вәлиев Р. Әйдә барыйк, кызлар карыйк. Әй, машина, машина. Эт кояшы. Яшисе килә.
74. Галиев М. Нигез. Оҗмах ачкычы кемдә. Догалы еллар.
75. Галиуллнн Т Тәүбә. Элмәк. Төнге юллар. Дәгъва. Кияү. Өйләнү. Гомер тәлгәшләре.
76. Гаташ Р. поэзиясе. Жанрлар һәм формалар төрлелеге
77. Гаффар Ә. Соңгы сәгать. Олы юлның тузаны. Богау.
78. Гыйләҗев А. Балта кем кулында? Яра. Йәгез, бер дога. Көттереп искән җил. Без унике кыз идек.
79. Гыйләҗев М. “Баскетболист” комедиясе. Казан егетләре. Бичура.
80. Гыйльманов Г. Албастылар.
81. Гыйматдинова Н. Сихерче. Сәвилә. Болан. Таңсылу. Ханым-солтаным. Үлмәс.
82. Еники Ә. Соңгы китап. Кояш баер алдыннан.
83. Зәйдулла поэзиясе Р.. “Койрыклы йолдыз” поэмасы
84. Зөлфәт поэзиясе
85. Ишморат Р. И, мөкатдәс моңлы сазым.
86. Кәбиров М. “Сары йортлар сере”
87. Латыйфи Ф. Хыянәт.
88. Маликова М. “Өермә”, “Шәфкать”
89. Мансуров З. “Ике егълау” поэмасы
90. Мәһдиев М. “Ачы тәҗрибә”, “Бәхилләшү”
91. Мәһдиев М. Бәхилләшү. Ачы тәҗрибә.

92. Миннуллнн Т. Әниләр һәм бәбиләр. Хушыгыз. Без китәбез, сез каласыз. Шәҗәрә Илгизәр + Вера. Гөргөри кияүләре. Сөяркә. Йөрәк маем
93. Морат Г. “Ачлык” поэмасы, лирикасы
94. Мөхәммәдиев Р. “Утлы таба өстендә”, “Сират күпере”
95. Рахман Р. Хикәяләр.
96. Рәхимов Җ. Батырша.
97. Рәшитов Ә. “Сөембикә”, “Казан” поэмалары
98. Садриев Ф. Тан, җиле. Шаһзаманов эше. Яшьли сөйгән ярлар. «Бәхетсезләр бәхете.
99. Салахов И. “Колыма хикәяләре”
100. Салихов Д. Алла каргаган йорт.
101. Сафин Ф. «Саташып аткан таң».
102. Сафиуллин Ю. Йөзек һәм хәнҗәр.
103. Сәлахов И. Колыма хикәяләре. Имәннәр тамыр җәйгәндә.
104. Сибат Р. “Инабәт” романы
105. Т. Галиуллин “Замана балалары” язмалары, “Сәет Сакманов” (“Тәүбә”, “Элмәк”, “Төнге юллар” – журнал вариантының атамасы) романы
106. Тавлин Г. Афәт.
107. Фәйзуллин Р. лирикасы (1990нчы – 2000нче еллар)
108. Фәттах Н. “Сызгыра торган уклар”, “Кичү” әсәрләре. Кырык дүртнең, май аенда. Итил суы ака торур. Сызгыра торган уклар.
109. Харис Р. “Чехов базары”, “Бүре күзе” поэмалары, “Исемсезләр” шигъри романы
110. Хәбибуллин М. “Сөембикә ханбикә һәм Иван Грозный”, “Казан” әсәрләре. Илчегә үлем юк. Кубрат хан.
111. Хәйдәр. Азан. Тегермән ташы. Җинаятьчеләр.
112. Хәким З. Агымсуда ни булмас. Гөнаһ. Кишер басуы. Курку. Юләрләр йорты. Күрәзәче.
113. Хәлим А. “Татар вакыты”, “Өч аяклы ат” романнары
114. Хәмид Р. Китәм инде. Каен җиле. Олы юлнын тузаны. Җиде бажа. Актамырлар иле.
115. Хәсәнов М. Язгы ажаган.
116. Хөснияр З. “Терсәк сугышы”, “Козгыннар йолдыз чүпли” дилогиясе
117. Хуҗин М. Хикәяләр.
118. Шагыйрьҗан Л. “Яхуд, яңа Америка фажигасе”, “Галәм кисәтүе” поэмалары
119. Шафигуллин Ф Хикәяләр
120. Юзеев И. Гашыйклар тавы. Кыр казлары артыннан. Бөркетләр кыяга оялый. Очты дөнья читлегеннән. Ак калфагым төшердем кулдан. Онытылмас бәет.
121. Яруллин Ф. “Кайту”, “Яралы язмышлар” повестьлары. Кыйгак-кыйгак каз кычкыра. Кайту. Сөембикә егет сайлый. Бер күрешү – үзе бер гомер. Кызларның кызганнары. Портрет.
122. Яхин Ф. Пәйгамбәребез Мөхәммәд. Аккош моңы. Ак әбиләр догасы. Сихерче кызы. Һомай кошы. Илаһи канун.

Список авторов (по выбору по 2 стихотворения каждого автора) Р.Харис, Зөлфәт, Ә.Рәшит, М.Әгъләмов, Р.Әхмәтҗанов, Р.Зәйдулла, Р.Әймәт, Ш.Анак, Сөләйман, Й.Миңнуллина, Л.Янсуар, Л.Шәех.

ВОПРОСЫ ДЛЯ СОБЕСЕДОВАНИЯ

1. Хәзерге татар публицистикасы.
2. Хәзерге әдәбиятта критик юнәлеш.
3. Хәзерге әдәбитта жанр-стиль өлкәсендә эзләнүләр.

4. Хәзерге әдәбиятта шәхес культын фашлау темасы.
5. Хәзерге балалар әдәбияты.
6. Хәзерге поэзиядә хатын-кыз иҗаты.
7. Прозада мемуаристика (эссе, истәлекләр).
8. Хәзерге әдәбиятта авыл темасының гәүдәләнеше
9. Г. Афзал иҗатында Тукай һәм Ш. Бабич традицияләре.
10. Ш.Галиевның иҗат палитрасы үзенчәлекләре.
11. И.Юзеев иҗатында төп мотивлар.
12. М.Мәһдиев стиленә хас сыйфатлар.
13. М.Юныс прозасының проблематикасы.
14. Хәзерге поэзиядә эстетик эзләнүләр.
15. Ә. Баянов иҗатының идея-художество үзенчәлекләре.
16. Ә. Еники иҗатының стиль үзенчәлекләре.
17. Зөлфәтнең шигъри осталыгы.
18. Башкортстан татар әдәбияты.
19. А. Гыйләҗев иҗатында кеше язмышы проблемасының гәүдәләнеше.
20. Хәзерге әдәбиятта милләт язмышы темасы.
21. Сарьян Хәсән иҗатының проблематикасы.
22. Бүген әдәбиятта герой мәсьәләсе.
23. Ф.Яруллин иҗатына хас сыйфатлар.
24. Хәзерге драматургиядә комедия жанры.
25. Н.Фәттах иҗатында тарихи дөреслек мәсьәләсе.
26. Хәзерге прозада сатирик юнәлеш.
27. Г.Гыйльманов иҗатында магик реализм.
28. Гасыр чикләрендә реализмның тарихи язмышы.
29. Сибгат Хәким иҗатының төп үзенчәлекләре.
30. Тарихи шәхесләргә багышланган әсәрләр.
31. Р.Фәйзуллинның новаторлыгы.
32. Х. Туфан шигъриятенең гуманистик пафосы.
33. Хәзерге әдәби тәнкыйть.
34. М.Кәбиров иҗатында модернистик мотивлар.
35. Хәзерге әдәбиятта миф һәм мистиканың вазыйфасы.
36. Р. Миңнуллин иҗатында лирик герой.
37. Хәзерге җыр лирикасы.
38. Т.Миңнуллин иҗатының проблематик һәм жанр байлыгы.
39. Хәзерге әдәбиятта шартлылык мәсьәләсе.
40. Хәзерге яшьләр шигърияте.

ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Ф. Садриевның “Таң җиле” романында вакыйгалар барган авылны күрсәтегез:

6) Күкеле
7) Аккүл
8) Аккүз
9) Зәңгәр Чишмә

10) Күккуян

Татар драматургиясенә Р. Хәмид алып килгән жанр формасы:

6) монодрама
7) мелодрама
8) водевиль
9) сатирик комедия
10) публицистик драма

З. Хәкимнең “Агымсуда ни булмас” (“Су төбендә сөйгәнем”) сатирик романында күтәрелгән проблемалар:

6) социаль-иҗтимагый һәм экологик
7) фәлсәфи һәм социаль
8) әхлакый
9) милли һәм дини-әхлакый
10) иҗтимагый-сәяси

Г. Гыйльмановның “Албастылар” романының поэтикасында әһәмиятле образны күрсәтегез:

6) күл
7) кояш
8) җил
9) юл
10) кораб

Хәзерге татар әдәбияты үсешенә хас булмаган иҗат принцибын күрсәтегез:

6) демократизм
7) миллилек
8) сыйнфыйлык
9) гомумкешелек гуманизмы
10) халыкчанлык

Үзгәртеп кору елларында совет чоры әдәбиятына карата кискен тәнкыйть карашлары белән чыккан әдипне һәм аның хезмәтен күрсәтегез:

6) А. Гыйләҗев “Имән чикләвеге”
7) С. Хафизов “Ислах, яки яманатттан ярлыкау”
8) А.Әхмәдуллин “Әле нокта куймыйбыз”
9) Р. Сверигин “Гасырлар читендә”
10) Ә. Закиржанов “Яңа җилләр исәме?”

Хәзерге чор әдәбиятында “негатив проза” юнәлеше активлашуга этәргеч биргән факторны билгеләгез:

6) иҗтимагый һәм эстетик идеалларның томанланып калуы, идеологик бушлык
7) цензура бетерелү, тәнкыйди реализм принципларының өстенлек алуы
8) халык язмышына яңача караш һәм яңача бәяләү юлларын эзләү ихтыяҗы
9) социализм тәгълимате һәм аның әдәбияттагы чагылышы булган социалистик реализм иҗат методының гамәлдән чыгуы
10) модага иярү

Г. Морат “Ачлык” поэмасында әсәрнең идея юнәлешен ачыклаучы түбәндәге эпиграфны китерә:

6) Француз язучысы А. Камюның “Ирек хакына шәһит китү генә мәгънәгә ия була. Тик шул чагында гына кеше үзенең бөтенләй үк үлмәячәгенә ышана” дигән сүзләре
7) Дәрдемәнднең “Һавалар тын... Кыеп очкан һома юк... Азан ишетелсә дә, кыйбла – намә юк!” сүзләре
8) Ф. Кәримнең “Илең турында уйла” сүзләре
9) А. С. Пушкинның “”Не спи казак: во тьме ночной чеченец ходит за рекой” дигән сүзләре
10) Һ. Такташның “Ач үлем, коточкыч күзләрен юнәлтеп сөякләр өстенә, тик тора; кан алган йөзләрен; чәчләре таралган; агарган сакалы җир белән тиң аның, килмешәк бәһадир – патшасы ташландык дөньяның” дигән сүзләре.

Ф. Латыйфиның “Хыянәт” романының иҗат юнәлешен билгеләгез:

6) социалистик реализм
7) романтизм
8) милли реализм
9) модернизм
10) тәнкыйди реализм

Т. Галиуллинның “Сәет Сакманов” романында түбәндәге фикерне кайсы герой әйтә: “Шунда безнең илдә дөресен сөйләгән, хакыйкатьне ярып салган кешегә яшәү юклыгын, сәясәтнең пычрак нәрсә, көчленең кулында курчак фәхеш икәнлеген аңладым. Митингларның, урамда азатлык, бәйсезлек дип кычкырып йөрүләрнең файдасыз, киләчәксез нәрсә икәнен күптән аңладым. Көчленеке - замана”.

6) Сәет
7) Хәлил
8) Әхмәдиша карт
9) Сәнгат-Шөреп
10) Гаяров

Бәйләнешне күрсәтегез:

Татар шигъриятенә сиксәненче елларда килгән шагыйрь. Поэтик сурәттә интеллектуальлек, ассоциативлык һәм халыкчанлыкның үзенчәлекле үрелмәсен төзи, шартлы-метафорик, символик детальләр, интертекстуальлек алымнарын кыю һәм иркен файдаланып, яшәеш, кеше, заман, мәңгелек фәлсәфәсен ача. Кырыс, җитди иҗтимагый-публицистик фикерне һәрвакыт образларга “төреп”, әмма ачыктан-ачык бәясен биреп, “маңгайга бәреп” сөйләүче шагыйрь. Күпчелек әсәрләре ирекле шигырь калыбында язылган. “Күпер”, “Койрыклы йолдыз” һ.б. поэмалар авторы. Соңгы елларда прозада иң уңышлы эшләүче әдипләрнең берсе буларак та танылды.

6) Р. Фәйзуллин
7) М. Әгъләм
8) Зөлфәт
9) Х. Әюп
10) Р. Зәйдулла

Ф. Садриевның “Таң җиле” романының үзәк герое Нуриасманың яшәү принцибы нинди?

6) файда өчен яшәү
7) намуслы яшәү

8) дин тәгълиматларына таяну
9) көн дә иген кырларын урап кайту
10) тормышта үз сукмагын табу

Т. Миңнуллинның “Илгизәр + Вера” әсәрендә күтәрелгән төп проблема:

6) катнаш никахларның милләтнең киләчәгенә янавы
7) яшь кешенең шәхес буларак формалашуы
8) мәхәббәт хисенең матурлыгы һәм җаваплылык хисе белән бәйле булуы
9) тормышта үз бәхетеңне табу
10) туган телнең бүгенге чынбарлыкта әһәмияте жуела бару

Р. Мөхәммәдиевның “Сират күпере” романының үзәк героен күрсәтегез:

6) Галимҗан Ибраһимов
7) Шамил Усманов
8) Мирсәет Солтангалиев
9) Һади Такташ
10) Габдулла Тукай

А. Гыйләҗевның “Балта кем кулында” романында автор фикерен белдерүче образ:

6) Нәҗип
7) Наилә
8) Нәҗипнең әтисе
9) Фәридун Фазлыев
10) Сабит

Ш. Галиевның “Татар акылы” шигыренең идея эчтәлеге нидән гыйбарәт?

6) милләт үз хакын хаклый алсын өчен үзен мескен, аяныч хәлгә төшергән тискәре сыйфатларыннан арынырга тиеш, дигән фикер
7) туган җирдән, туган телдән аерылу татарны инкыйразга илтә, дигән фикер
8) “татар акылы эштән соң”, вакыйгалар узгач кына эшли башлый, дигән фикер
9) татар шагыйрьләре яшьләрне милли рухта тәрбияләү эшенә дәррәү тотынырга тиеш, дигән фикер
10) татар халкын тарихта “эзле”, бөек халык иткән рухи ныклык, бердәмлек сыйфатлары киләчәктә дә сакланырга тиеш, дигән фикер

Татар әдәбиятында беренче сатирик роман авторын атагыз:

6) Зөлфәт
7) Зөлфәт Хәким
8) Фәнзаман Баттал
9) Радик Фәизов
10) Рафаэль Сибат

Ни өчен Акчәч (Н. Гыйматдинованың “Болан” повестенең үзәк героинясы) Тәңредән үзен боланга әверелдерүен сорый?

6) кешеләр арасында яшисе килми
7) сөйгәне гомере өчен үзен корбан итәргә тели
8) табигатьнең серләренә тирәнрәк төшенергә тели
9) табигатьне саклап калырга ниятли
10) җавапсыз мәхәббәттән кача

М. Кәбировның “Сары йортлар сере” повестенең жанр төрен билгеләгез:

6) фәлсәфи-интеллектуаль повесть
7) фәлсәфи-публицистик повесть
8) лирик повесть
9) этнографик повесть
10) фәлсәфи- психологик повесть

Р. Харисның “Исемсезләр” шигъри романында ничә сюжет сызыгы бар?

6) 1
7) 2
8) 3
9) 4
10) 5

Вакыйгалар Башкортстан җирендә барган әсәрне атагыз:

6) Ә. Еники “Соңгы китап”
7) Ә. Еники “Кояш баер алдыннан”
8) М. Кәбиров “Сары йортлар сере”
9) И. Юзеев “Ак калфагым төшердем кулдан”
10) җаваплрның барысы да дөрес.

Ю. Сафиуллинның “Йөзек һәм хәнҗәр” трагедиясендә ил тарихының кайсы чоры һәм нинди вакыйгалар үзәккә куелган?

1) Яңа Рәсәй тарихының иң фаҗигале вакыйгасы – Чечен сугышы һәм шул сугыш афәтен кичкән татар егетләре язмышы

2) XVI гасыр –Явыз Иванның Казан ханлыгын яулап алуы, дәүләтчелекне югалту вакыйгалары

3) Сталин төрмәләрен үткән карт солдатның хәтирәләрендә калыккан XX гасырның утызынчы еллары вакыйгалары

4) Чечен сугышы һәм аның “канлы эзе”нең татар һәм башка халыклар язмышына алып килгән фаҗигале, тетрәндергеч асылын ачучы вакыйгалар

5) XX гасырның сиксәненче еллары - Әфган сугышыннан гарипләнеп кайткан солдат язмышы

Р. Хәмиднең “Олы юлның тузаны” драмасының төп идеясе:

1) кеше тормышта туган җир туфрагының җылысын тоеп яши алуы белән бәхетле

2) һәр кеше бәхеткә хокуклы, үз бәхетең өчен көрәшкәндә генә максат-теләккә ирешеп була

3) кеше яшәүгә көч, ышаныч бирә торган, тормышны мәгънәле һәм ямьле итә торган ярату хисен югалтмаска тиш

4) һәр буын язмышына тормыш үз битен яза. Хәзерге коточкыч тизлекләр заманында кешеләр бер-берсеннән ераклаша баралар, һәркем үз эченә кереп “бикләнә”. Бу – котылгысыз, стихияле хакыйкать. Моның белән килешергә генә кала.

5) тормыш туктаусыз хәрәкәттә. Ул үзгәрешләр таләп итә. Әмма кешенең кешелеге, өстенлеге хәтер көчендә. Кеше тамырларын тоеп яшәгәндә, үзен дөньяга тудырган кешеләргә карата ихтирамлы һәм игътибарлы була белгәндә, милли рухи традиөияләрне онытмаганда көчле һәм аның киләчәге өметле.

Ф. Бәйрәмованың “Күл балыгы” поэма-фантазиясендә Күл балыгы образын ачуда психологизмның нинди төре кулланыла?

1) эчке психологизм
2) тышкы (читләтеп сурәтләүче) психологизм
3) ачыклаучы психологизм

Әсәрнең исемен һәм авторын күрсәтегез:

Террор бара дингә, телгә каршы,
террор бара мөстәкыйльгә каршы.
Куркып торсын бар да – кем дә кем ул
Баш күтәрә “патша илгә” каршы
Кешеләрдән машиналар ясап,
Машинадан кабат “кеше” ясап,
Тилертәләр мескен адәм затын,
Өстәвенә, салып “милли ясак”...
Гади халык түзә - нихәл итсен,
Юк әлегә, димәк, партиясе...
Кычкырасым килә бар дөньяга,
“Андый партия ул бар!” – диясем...
Нигез ташы итеп уставының
Игълан итәм ИМАН хартиясен:
Ирек, Мәхәббәт ул, Акыл, Намус –
Булмас артык мең кабатласам да.
Шушы мәгънә ятсын калебеңә,
Мең доганы тоташ ятласаң да...

26) Р. Харис “Бүре күзе”
27) Л. Шагыйрьҗан “Дөнья базары яхуд яңа “Америка фаҗигасе”
28) Ә. Рәшит “Казан”
29) М. Әгъләмов “Тукайдан хатлар”
30) Х. Әюп “Су хәтере” поэмасы

3. Мансуровның “Ике егълау” поэмасында “татарның дошманы үз эчендә” дигән сүзләрне кем әйтә:

1) Сөембикә
2) Хәзрәти Мәрьям
3) Ярославна
4) автор-хикәяләүче
5) Явыз Иван

Хәзерге татар әдәбияты үсешендә әһәмиятен җуйган иҗат методын күрсәтегез:

1) тәнкыйди реализм
2) сөциалистик реализм
3) романтизм
4) синкретик реализм
5) магик реализм

1980-2000 еллар татар прозасы үсешен җентекле анализлаган хезмәтне күрсәтегез:

6) Д. Заһидуллина “Яңа дулкында”
7) А. Әхмәдуллин “Офыклар киңәйгәндә”
8) Т. Галиуллин “Шәхесне гасырлар тудыра”
9) М. Вәлиев “Гамәл дәфтәре”
10) А. Яхин “”Әдәбият дәресләре”

1980-2000 еллар татар әдәбиятында тарихи теманың актуальләшүе сәбәпләре нәрсәдә?

6) Г. Исхакый иҗатының “кайтарылуы”
7) тарих белән кызыксыну арту
8) милли тарихны аңлау теләге, милли идеяне һәм заманның эстетик идеалын табу ихтыяҗы
9) милли тарихны анализлау теләге, тарихи документларны өйрәнү мөмкинлеге булдырылу
10) яңа чынбарлыкта рухландырырлык вакыйгалар һәм шәхесләрнең булмавы

Р. Әхмәтҗановның “Ачлык көндәлеге” шигырьләр циклы нинди вакыйгалар эзеннән язылган?

6) 1991 елның май аенда бер төркем милләтпарвәрләрнең Татарстанның суверенлыгы турындагы Декларация кабул итүне таләп итеп сәяси ачлык игълан итүләре вакыйгалары эзеннән язылган
7) Сталин репрессияләре корбаннары язмышы турында яңа мәгълуматлар ачылу белән бәйле язылган
8) 1991 елның июнь аенда өч союздаш республика җитәкчеләренең СССРның таркалуы турындагы тарихи карар кабул итүләре тәэсирендә туган
9) татар әдәби-мәдәни мохитенә Г. Исхакый исеме кайтарылу уңаеннан язылган
10) 1921 елгы Идел-Урал төбәгендә булган коточкыч ачлык турында яңа мәгълүматлар ачыклану тәэсирендә язылган

Т. Галиуллинның “Сәет Сакманов” романында өлкән буын язмышында ил фаҗигасен чагылдырган образны атагыз:

1) Әхмәдиша карт
2) Хәерниса
3) Зөлфиянең әтисе
4)Мансурның әнисе
5) Зөлфиянең әнисе

Н. Гыйматдинованың “Болан” әсәрендә үзәк героинясы образында нинди кеше концепциясе раслый:

6) “табигый кеше” конепциясе
7) “иҗтимагый кеше” концепциясе
8) “гыйсъянчы герой” концепциясе
9) “артык кеше” концепциясе
10) “көрәшче герой” концепциясе

М. Хәсәновның “Язгы аҗаган” романынның эпиграфында китерелгән аҗаган турындагы бәян кайсы герой язмышын ачыклаучы символга әверелә:

6) Иргали
7) Гази
8) Һади
9) Гөлүсә
10) Тажи

А. Хәлимнең “Татар вакыты” романы нинди иҗат агымында язылган?

1) милли реализм
2) социалистик реализм
3) натурализм
4) постмодернизм
5) романтизм

И. Юзеевның “Ак калфагым төшердем кулдан” драмасында төп конфликтны күрсәтегез:

6) тоталитар режимның шәхес иреген, милли үзаңны юк итүгә юнәлтелгән идеологиясе белән кеше арасындагы каршылык
7) иҗат кешесенең рухи-әхлакый кризис кичерүе-эчке каршылык
8) милли традицияләрне санга сукмаучы яшьләр белән өлкән буын арасындагы каршылык
9) мәхәббәткә, тормыш-яшәешкә карашлар төрлелеге
10) Америка һәм Россидә кеше хокукларына карашлар төрлелеге җирлегендә туган каршылык

Ф. Садриевның “Таң җиле” романының ахырында нинди ике мөһим вакыйга үрелеп китә:

6) үлем һәм яңа җан туу
7) туй һәм бала туу
8) туй һәм үлем
9) аерылышу һәм бала туу вакыйгалары
10) геройның үлеме һәм аның гаепсез булуы ачыклану вакыйгасы

Ф. Садриевның “Таң җиле” романынңа Нуриасма үләр алдыннан балаларына мирас итеп нәрсә тапшыра?

6) Коръән китабын
7) Тукайның шигырьләр җыентыгын
8) хатларын
9) К. Марксның “Капитал” хезмәтен
10) дөрес җавап юк

Татар поэзиясендә Р. Гаташ тергезеп җибәргән лирик жанр:

1) касыйдә
2) мәдхия
3) газәл
4) мәхәббәт лирикасы
5) фәрд

Ю. Сафиуллинның “Йөзек һәм хәнҗәр” трагедиясендәге геройларны күрсәтегез:

1) Рәсим, Линар, Хания, Разия
2) Искәндәр, Күгәй, Дая, Чуракай

3) Тукай, Агабәк, Хөрмәтов, Сагышлы
4) Данил, Альбина, Разия, Хөрмәт
5) Идегәй, Норадын, Туктамыш хан, Каракош

Ф. Бәйрәмованың нинди әсәрендә тулысынча шартлы-метафорик дөнья моделе тергезелә?
6) “Канатсыз акчарлаклар”
7) “Соңгы намаз”
8) “Атылган йолдыз”
9) “Күл балыгы”
10) “Болын”

3. Хәкимнең “Агымсуда ни булмас” әсәренең сюжет нигезендә нинди әсәргә реминисценция бар?
11) Г. Тукай “Су анасы”
12) А. С. Пушкин “Алтын балык турында әкият”
13) В. П. Астафьев “Балык-патша”
14) Ф. Бәйрәмова “Күл балыгы”
15) Э. Хемингуэй “Карт һәм диңгез”

Әсәрнең исемен һәм авторын күрсәтегез:

Кеше күңеле меңгә төрләнсә дә
Мәхәббәтле караш бер булыр –
Мәхәббәт ул бөек ачыш булмас,
Ачылмаслык бөек сер булыр.
Күпме яшәсәң дә аңламаслык
Күңел ашкындыргыч шул серең.
Һәр яшәгән көнгә әфсен өрер,
Тылсымы шул булыр гомернең...
Һәммәсен дә аңламакчы кеше!
Акылы белән, әйе, бөектер...
Аңлашылмас ләкин чын мәхәббәт –
Мәңгелектән килгән бөек сер,
Мәңгелеккә калган бөек сер...

1) И. Юзеев “Уйлыйсыздыр”
2) К. Сибгатуллин “Серле бәхет”
3) Зөлфәт “Бөек сер”
4) Р. Гаташ “Җанымның бәхете”
5) Р. Аймәт “Тәрәзә”

“Дин кешене көчлерәк, шәфкатьлерәк булырга өнди, өмет бирә. Асылы ак һәм кара көрәшеннән торган адәм баласы – изге, пәйгамбәрлеккә ия зат. Җир пычрагына буяла барган саен, кеше пәйгамбәрлеген ерагая, еш кына Аллаһы

тәгалә биргән изге сыйфатларын бөтенләй югалта”. Дин, иман кануннары белән яшәү изгелек-чисталык билгесе кебек шәрехләнгән әлеге өзек кайсы әсәрдән:

16) Ф. Бәйрәмова “Соңгы намаз”
17) Г. Гыйльманов “Албастылар”
18) Ф. Яхин “Ак әбиләр догасы”
19) М. Галиев “Догалы еллар”
20) А. Гыйләҗев “Йәгез, бер дога!”

Туксанынчы еллар татар поэзиясенең үзәк шигарь-девизы булып әверелгән “Арын көн дә коллыгыңнан, иректән арту – бәхет!” юлларының авторын күрсәтегез:

6) Р. Мингалим
7) Зөлфәт
8) Г. Морат
9) Р. Фәйзуллин
10) Ш. Гаделша

3. Хәкимнең “Су төбендә сөйгәнем”(“Агымсуда ни булмас”) сатирик романының геройлары Гаделша, Мәрданша, Сукыр Нуретдин һәм Миңлебаевларны нәрсә берләштерә:

6) дуслык
7) профессия
8) алтын тарак
9) чит планетага очу теләге
10) су анасына өйләнү теләге

Ф. Бәйрәмованың “Атылган йолдыз” драмасында Һади Такташ образын ачуда кулланылган шартлы-аллегорик алымны күрсәтегез:

6) Ак Фикер һәм Кара Фикер
7) Ак Дус һәм Кара Дус
8) Ак Фәрештә һәм Кара Фәрештә
9) Ак Шәүлә һәм Кара Шәүлә
10) Ак Уй һәм Кара Уй

Заман героен эзләүгә багышлаган шигъри романын “Исемсезләр” дип атавы белән Р. Харис түбәндәге фикерне раслый:

6) гыйбрәт яки үрнәкне герой исеменә дәгъва итмәгән гади кешеләр – исемсезләр арасыннан да табып була, ди
7) хәзерге чынбарлыкның игътибарга лаек, үрнәк сыйфатларга ия булган геройлар бирә алмавын әйтергә тели
8) заман героен вакыт узгач, хөкем чыгарып кына язучы каләмдәшләренә ачуы килә
9) совет әдәбиятының ясалма, “пьедестал герой”ларын фаш итә
10) тоталитар режим шәхес мөмкинлекләрен чикли, “исемсезгә” әверелдерә, ди.

Ә. Еникиның “Соңгы китап” әсәрендә нинди социаль төркем кешеләре тормышы җентекле сурәтләнә:

6) сәүдәгәрләр
7) мәдрәсә хәлфәләре
8) мәдрәсә шәкертләре
9) авыл эшчәннәре

10) мафиячеләр

Т. Миңнуллинның “Илгизәр+ Вера” әсәрендә символик эчтәлекле өянке агачының авып төшүе вакыйгасы нинди күренештән соң була?

6) яшьләрнең туй акчасына шәһәрдән магнитофон күтәреп кайтуыннан соң
7) балага исем кушканнан соң
8) туйдан соң
9) Вераның кайнатасы каршына эчке күлмәктән генә килеп чыгуыннан соң
10) Исламның җырлавыннан соң

Ф. Яруллинның “Яралы язмышлар” повестендә нинди илләрдәге тәрбия системалары чагыштырыла:

1) Рәсәй һәм Америка
2) Рәсәй һәм Канада
3) Рәсәй һәм Гарәп илләре
4) Рәсәй һәм Кытай
5) Рәсәй һәм Индия.

Бәйләнешне күрсәтегез:

Өченче буын шагыйрьләренең талантлы вәкиле. Әсәрләрен, гадәттә, фикер логикасына кора, яраткан алымы – олы төшенчәне кисәкчә белән алыштырып, тойгы йә күренешнең бер сыйфатын калкыту, уен шуның белән чагыштыру. Шигъри теленә халыкчан сурәтлелек, пластика, лиризм хас. Традицион шигырь калыбына өстенлек бирә. Төп темалары – милләт, туган тел, традицияләр язмышы. “Онытма, Европа!”, “Акмулла арбасы”, “Тукайдан хатлар” поэмалары авторы.

6) Р. Гаташ
7) Р. Сүлти
8) Р. Миңнуллин
9) М. Әгъләмов
10) Х. Әюп

Б1.В.ДВ.08.01 ПРАКТИЧЕСКАЯ ГРАММАТИКА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для самостоятельной работы и устного опроса, тестов, вопросов к зачету.

Примерный перечень вопросов для самостоятельной работы и устного опроса

Примерный перечень вопросов для самостоятельной работы

9. The article.
10. The infinitive.

11. The gerund.
12. The participle.
13. The voice.
14. Modality.
15. Causation.
16. Ellipsis.

Примерный перечень вопросов для устного опроса

1. The article. Functions. Peculiarities of translation.
2. The infinitive. Functions. Peculiarities of translation.
3. The gerund. Functions. Peculiarities of translation.
4. The participle. Functions. Peculiarities of translation.
5. The voice. Functions. Peculiarities of translation.
6. Modality. Functions. Peculiarities of translation.
7. Causation. Functions. Peculiarities of translation.
8. Ellipsis. Functions. Peculiarities of translation.
9. Emphatic constructions.
10. Comparative constructions.

Примерный тест

I. Comment on the use of articles in the sentences.

1. You can't become Prime Minister at once._____

II. Insert articles where necessary.

1. ___most famous battle in ___ English history was ___ Battle of Hastings.
2. ___ King Arthur is always compared with ___ czar Peter the Great.
3. They sat down on a bench under ___ shade of ___ weeping willow.

III. Choose the correct answer:

1. Before you telephoned, I ___ watching television.
A) was B) will be C) am D) have

2. After the storm ___ finished, many people were found lying in the street.
A) has B) had C) were D) did

3. Tomorrow we ___ taking the day off.
A) will B) have C) were D) are

IV. State the meanings of the modal verbs:

1) "I see no dictionary on the shelf". - "John may have taken it". – "He might have warned me".

_____

2) "They are to leave soon". – And who is to take care of their children?"

_____

3) To your birthday party, Jim, you shall invite as many friends as you will wish.

_____

V. Translate into English using modal verbs. Try to apply different modal verbs.

1) Должно быть, он сейчас дома.

_____

2) Возможно, скоро пойдет дождь.

3) Неужели он потерял ее адрес?

Примерная структура зачета

1. Теоретический вопрос.
2. Перевод 5 предложений с использованием изученных грамматических структур.

Примерный перечень вопросов к зачета

19. Morphology and Syntax. Parts of Speech: classification.
20. The Noun: general notion. Morphological Composition of Nouns. Semantic Classification of Nouns.
21. The Category of Number. Regular Formation of Number.
22. The Category of Number. Irregular Formation of Number.
23. Plural of Compound Nouns. Special Forms of Singular and Plural
24. Singularia Tantum. Pluralia Tantum.
25. The Category of Case. Group Possessive. Double Possessive.
26. The Noun: general notion. The Category of Gender.
27. The Indefinite Article: general notion, meaning.
28. The Definite Article: general notion, meaning.
29. The Use of Articles with Uncountable Nouns.
30. The Use of Articles with Names of Meals. The Use of Articles with Names of Diseases.
31. The Use of Articles with Names of Seasons and Parts of Day.
32. The Use of Articles with Geographic Names.
33. The Use of Articles with Proper Names. The Use of Articles with Personal Names.
34. The Use of Articles with Predicative Nouns. The Use of Articles with Nouns in Apposition.
35. The Use of Articles with the Nouns *school, college, hospital, prison, bed; country, town.* Articles with nouns in some Common Fixed Expressions.
36. The Adjective: general notion, classification. Degrees of Comparison.

Примерные предложения на перевод на зачете по практической грамматике (морфологии) английского языка

1) После обеда я обычно читаю в библиотеке два часа.
2) Я скажу ему, чтобы он вернул ключи, когда осмотрит дом.
3) Я никогда не чувствовала себя так хорошо, как сейчас.
4) Как, ты еще не готова? Что же ты делала?
5) Поезд отправляется без четверти два. Если мы сейчас же не поедем на вокзал, мы опоздаем.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме зачета с оценкой в 6 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы	Пятибалльная	БРС, % освоения

		формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	шкала (академическая) оценка	(рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.ДВ.08.02 ГРАММАТИЧЕСКИЕ ТРУДНОСТИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены вопросами для самостоятельной работы и устного опроса, тестов, вопросов к зачету.

Примерный перечень вопросов для устного опроса:

1. Morphology and Syntax. Parts of Speech: classification.
2. The Noun: general notion. Morphological Composition of Nouns. Semantic Classification of Nouns.
3. The Category of Number. Regular Formation of Number.
4. The Category of Number. Irregular Formation of Number.

5. Plural of Compound Nouns. Special Forms of Singular and Plural
6. Singularia Tantum.
7. Pluralia Tantum.
8. The Category of Case. Group Possessive. Double Possessive.
9. The Noun: general notion. The Category of Gender.
10. The Indefinite Article: general notion, meaning.
11. The Definite Article: general notion, meaning.
12. The Use of Articles with Uncountable Nouns.
13. The Use of Articles with Names of Meals.
14. The Use of Articles with Names of Diseases.
15. The Use of Articles with Names of Seasons and Parts of Day.
16. The Use of Articles with Geographic Names.
17. The Use of Articles with Proper Names.
18. The Use of Articles with Personal Names.
19. The Use of Articles with Predicative Nouns.
20. The Use of Articles with Nouns in Apposition.
21. The Use of Articles with the Nouns *school, college, hospital, prison, bed; country, town.*
22. The Adjective: general notion, classification.
23. The Adjective: Degrees of Comparison.
24. Substantivized Adjectives.
25. The Order of Adjectives before a Noun.
26. The Adverb: general notion, classification.
27. The Adverb: Degrees of Comparison.
28. The Place of Adverbs in the English Sentence.
29. The Pronoun: general notion, classification.
30. The Personal pronoun.
31. The Demonstrative pronoun.
32. The Reflexive pronoun.
33. The Indefinite pronoun.
34. The Defining pronoun.
35. The Relative pronoun and The Interrogative pronoun.
36. The Reciprocal pronoun.

Методические рекомендации по проведению устного опроса:
- опрос осуществляется на английском языке;
- учащимся предоставляется время для обдумывания и подготовки к ответу;
- при необходимости преподаватель может задавать учащимся наводящие вопросы;
- устный опрос дополняется практическими заданиями для последующего анализа языковых явлений.

Критерии оценивания:
Содержание – макс. 60%
Язык подачи материала – макс. 20%
Манера подачи материала – макс. 20%

Примеры тестовых заданий:
I. Insert the suitable form of the verb “TO BE”:
1. John … not here right now.
2. They … doing their task.
3. I … writing a test.
4. We … fond of music.
5. Grandma … knitting a scarf for me.

6. George … rather a good teacher.
7. She … coming to see us on Friday.
8. All my relatives … happy to hear it.
9. It … quite windy today.
10. You … dancing so well.
11. James and I … going home.
12. I … so glad you … here.
13. She … looking for us.
14. Harry … sleeping at the moment.
15. He … working at a new project.

II. Put the verb in brackets in the correct form (singular or plural):
1. There (to be) … a great number of people around.
2. There (to be) … a few glasses in the cupboard.
3. There (not to be) … any bread at home.
4. There (not to be) … any coins in this box.
5. There (to be) … three arm-chairs in the room.
6. There (to be) … a plate, a cup and two spoons on the table.
7. There (to be) … little damage here.
8. There (to be) … some dollars in my pocket.
9. There (to be) … a car near his house.
10. There (to be) … many good friends in my team.

III. Choose the correct variant:
1. I see _____ in the street now. (him/his)
2. I know _____ sister very well. (him/his)
3. She is knitting socks for_____. (them/their)
4. I want to meet _____ brother. (them/their)
5. The cat is sitting on the sill wagging _____ tail. (his/its)
6. I don't want to give him _____ bike. (my/mine)
7. I know all _____ secrets and she knows _____ . (her…mine/hers…my)
8. She is crazy about _____ new boyfriend. (her/hers)
9. I don't want to see _____ guests today. (some/any)
10. Do you know _____ lawyers? (some/any)
11. I have _____ good news for you. (some/any)
12. Come here and bring _____umbrella with you. (my/mine)
13. I don't think it was _____ choice. (their/theirs)
14. Claire is coming up to the car and they are coming to _____. (their/theirs)
15. She hasn't got _____ money in her pockets. (some/any)
16. I'm sure they have _____ more or less comfortable clothes for you. (some/any)
17. This is the book _____ I usually read at nights. (what/which/that)
18. Don't tell me _____ you have not time again. (what/that/which)
19. I want to know _____ you have in store for us. (what/that/which)
20. I am rather loaded now _____ angers my former mates. (what/that/which)
21. I'm not sure _____ to do. (what/that/which)
22. I can see now _____ he is very clever. (what/that/which)
23. I'm looking at the man _____ is standing over there. (who/which/that)
24. She drives a car _____ is very expensive. (who/that/which)
25. I find it unusual _____ nobody wants to talk to him. (what/that/which)
26. I don't know _____ bag that is. (who/whose/whom)
27. I understand now _____ to blame for it all. (whom/whose/who)
28. Show me the person _____ works there with you. (who/whose/whom)

29. She wants _____ flowers. (this/these)
30. I like _____ blue printed skirt. (this/these)
31. Give me _____ cap, please. (that/those)
32. I want to try _____ pies? (that/those)
33. There are too _____ of us to do it. (few/a few)
34. We need _____ guys to do it. (few/a few)
35. There is _____ sugar at home, buy it on your way back. (little/a little)
36. Sally is _____ sad because of it all. (little/a little)
37. I have _____ to tell you. (much/many)
38. There are _____ clever girls in our group. (much/many)
39. There isn't _____ butter in the fridge. (much/many)
40. She puts _____ ear-ring in a separate box. (each/every)
41. I know _____ one here. (each/every)
42. Bring me _____ chair, please. (another/other)
43. Do you know _____ restaurants here? (another/other)
44. _____ members of the group are ready. (all/other)
45. I know Helen and Patrick and I hate them_____. (all/both)
46. Judy, Jane and Carol _____ know it very well. (all/both)

IV. Choose the correct variant:
1. I can't find the _____ . (lid of the can/can's lid)
2. We are going to _____. (the door of the house/the house's door)
3. She rather likes _____ . (the car of Mike/Mike's car)
4. This house is _____. (James's/James')
5. Come and help me with _____. (the boys's bags/the boys' bags)

V. Fill the gaps with the suitable article:
1. It is … nice house.
2. Those are … great shoes.
3. … life's like a box of chocolates: you never know what you're going to get.
4. She was … good-looking woman with … great deal of personal style.
5. I have lost … key to my room.
6. Some months ago it was obvious that we would marry soon but then … situation changed.
7. Give me two toasts and … glass of milk.
8. He is … man who must be responsible for the security of the documents.
9. … death and tax are the two things that no one can escape.
10. We saw … lots of different animals in the zoo.
11. I see … snow here and … snow is red.
12. Are you happy with … things you've done?

Примерные практические задания:
I. a) Insert an appropriate form:
James seems … (to take) no notice of the fact during his stay at Styles.
b) Fill in the preposition:
We admitted … meeting them at the lawyer's office.
c) Correct the mistake:
I wished they joined us tomorrow.
d) Insert the missing word:
I had an apprehension … they should choose to avoid the meeting.
e) Translate:
Вы, наверное, уже встречали моего племянника.
a) Analyse the sentence:

What I love best about it all is that they don't even understand the source of their troubles.

II. a) Insert an appropriate form:
She can't … (to ignore) you now, this is ridiculous.
b) Fill in the preposition:
I see no harm … letting them out.
c) Correct the mistake:
She sat on the doorstep with her eyes fixing on the ground.
d) Insert the missing word:
She was afraid lest they … try to cancel the meeting.
e) Translate:
Будь Роберт дальновидней, он бы не стал ссориться со своим соседом.
a) Analyse the sentence:
Although we didn't really need any help, we still called the number he had given to us that day.

Примерные задания на коррекцию:
1. I'd rather you should have a serious talk with your daughter, she's in a terrible distress.
2. It's high time George be back home from the party.
3. It's not at all necessary that I would explain anything to you.
4. She spoke of this and that as though she should be talking to a stranger.
5. If your father were here, he should give you a good sort of advice.
6. I don't know what happened if this would go on much longer.
7. I wouldn't be surprised if he offered an important post under the next government.
8. She demanded that we came in and had tea immediately.
9. Some thirty years ago it were so simple to buy a car in this country.
10. I'm afraid lest he filed a suit against me, or I should sell the story to the newspapers long ago

Промежуточная аттестация выполняется в форме оценки по рейтингу в 6 семестре и зачета с оценкой в 7 и 8 семестрах. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно	Хорошо	70-89

	профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.		
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

Б1.В.ДВ.09.01 ПРАКТИКУМ ПО КУЛЬТУРЕ РЕЧЕВОГО ОБЩЕНИЯ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены темами для устного опроса, сочинений, тестами и контрольными работами, заданиями к зачету и экзамену.

Примерные темы устных сообщений

1. Высшие учебные заведения США
2. Требования к поступлению в американские университеты и академический год в США
3. Система оценки знаний студентов и присуждения научных степеней в США
4. Один из университетов США
5. Система высшего образования в России.
6. Судебная система США
7. Судебный процесс в США
8. Проблема правонарушений и преступности несовершеннолетних.
9. Своеобразие популярных в настоящее время литературных жанров: фэнтези, триллер.
10. Ваш любимый американский или британский писатель.
11. Какую роль играет чтение художественной литературы в вашей жизни?
12. Как сформировались ваши привычки к чтению?
13. Классическая и современная музыка.
14. Музыкальные фестивали.
15. Вклад США в мировую музыкальную культуру.
16. Вклад России в мировую музыкальную культуру.
17. Популярные музыкальные жанры и направления.
18. Воспитание детей в семье.

Примерные темы сочинений

1. Роль кино в нашей жизни

2. Кино – искусство?
3. Проблемы кинематографии и будущее кинематографии.
4. Ингмар Бергман – выдающийся кинорежиссер.
5. Человеческая память, развитие памяти.
6. Музеи как хранилище памяти.
7. Живопись: история, направления, жанры, живописцы.
8. Современная живопись
9. Великое произведение искусства обогащает жизнь.
10. Эстетическое воспитание в школе и массовая культура.

Примерные вопросы для проведения промежуточной аттестации по дисциплине и критерии оценивания

Примерная структура зачета / экзамена

1.Чтение текста, пересказ и беседа по прочитанному.
2. Сочинение объемом в 2,5 - 3 стр. на проблемную тему; время выполнения – 60 мин.
3. Перевод предложений с русского языка на английский с использованием изученных лексических единиц (10 предложений).
4. Исправление ошибок в письменно предъявленном материале (5-6 машинописных строк); время выполнения - 10 минут.
5. Прослушивание оригинального текста и выполнение заданий по тексту; время прослушивания – 5 мин, время выполнения заданий – 15 мин.

Примерный образец текста для чтения

We live our lives in colour from our earliest days – in Western cultures ‘pink for a girl’ or ‘blue for a boy’. Colour plays a big part in everything we do. We use it both as a badge of identity and a way of expressing our individuality through decoration. And we use different colours to send out very different messages.

IDENTITY People need a sense of group identity. Look at the schoolboy in the photo. From his colourful traditional dress, other people in Peru know he comes from the Quechua community. We wear uniforms at school and work, and we dress in our favourite sports team colours to say the same thing – we belong to this group.

DECORATION The Huli villager in the photo is getting ready for a local festival. He’s applying the traditional colours of red, black and white in his own personal pattern. Face-painting is an important part of the celebrations, and these days people are starting to experiment with brightly coloured synthetic paints as well as traditional hues. In fashion-conscious Europe, the ‘in’ colour changes every season. This autumn, for example, women are wearing shades of purple and lilac.

MESSAGES Marketing experts understand the power of colour very well. Packaging and labels in eye-catching colours stand out on the supermarket shelf. And companies always select the colour of their brand very carefully – a calm blue for a bank you can trust, dark green says quality and sophistication, or brown and green means eco-friendliness.

Критерии оценивания:

Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерные темы экзаменационного сочинения

1. The way you read depends on your purpose

2. Reading foreign literature is necessary for studying English
3. The literary merit of your favourite book
4. Increasing the Student/s vocabulary
5. The artistic value of your favourite film
6. Silent films made people's imagination work
7. The advent of sound killed the silent movies
8. The films gained charm with age but inevitably they have lost something
9. Teaching films: pros and cons
10. Films are a universal language

Критерии оценивания:
Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерные предложения на перевод

1. После концерта детей **угощали** чаем с **пирожными**.
2. Дэвиду не **приходило в голову**, что он всех **задерживает**.
3. Школьные товарищи Роберта **смеялись** над его зеленым костюмом.
4. Сегодня я **получила о**т него письмо. Он пишет, что у него масса работы и он почти никогда не может даже доставить себе такое **удовольствие,** как сходить в кино.
5. Вы все время **встаете и садитесь, входите и выходите**. **Не годится** работать таким образом.
6. Этот цвет тебе **очень к лицу**. Хотя, я бы **привела в порядок** эту шляпу, она уже очень старая.
7. Сегодня в меню есть **мясные блюда, тушеные овощи, сладкий пудинг, разные закуски** и даже мороженое с фруктами **на десерт**.
8. Что сегодня **на второе**? — **Жареная рыба с картошкой**.
9. Не могу себе представить, как вы сумеете **преодолеть** все эти трудности.
10. Бифштекс вкусный? — По-моему, он **недожарен**. — А мне кажется, он как раз **такой, как надо.**

Критерии оценивания:
Владение лексическим материалом – 25 баллов
Языковое оформление: грамматика и произношение – 25 баллов

Примерные предложения для исправления ошибок

1. The dean ticked out the names of those who had failed.
2. All our attempts to humour the examiners went through the drain.
3. The goods are sold with a great reduction in price.

Критерии оценивания:
Каждый правильный ответ – 1 балл

Примерное задание для прослушивания

Circle True or False for these sentences.
Speaker 1 likes to know as soon as they get a new message. True False
Speaker 2 thinks the most annoying thing is when people use their phone in meetings. True False

Speaker 3 says that FOMO, or fear of missing out, is more common among teens. True False

Speaker 4 thinks that young people today are aware of the drawbacks of online communication. True False

Speaker 5 has made a lot of new friends thanks to online communication. True False

Критерии оценивания:

Каждый правильный ответ – 1 балл

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Б1.В.ДВ.09.02 ПРАКТИЧЕСКИЙ КУРС АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ ПК-2

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены темами для устного опроса, сочинений, тестами и контрольными работами.

Примерные темы устных сообщений

1. Высшие учебные заведения США
2. Требования к поступлению в американские университеты и академический год в США
3. Система оценки знаний студентов и присуждения научных степеней в США
4. Один из университетов США
5. Система высшего образования в России.
6. Судебная система США
7. Судебный процесс в США
8. Проблема правонарушений и преступности несовершеннолетних.
9. Своеобразие популярных в настоящее время литературных жанров: фэнтези, триллер.
10. Ваш любимый американский или британский писатель.
11. Какую роль играет чтение художественной литературы в вашей жизни?
12. Как сформировались ваши привычки к чтению?
13. Классическая и современная музыка.
14. Музыкальные фестивали.
15. Вклад США в мировую музыкальную культуру.
16. Вклад России в мировую музыкальную культуру.
17. Популярные музыкальные жанры и направления.
18. Воспитание детей в семье.

Примерные темы сочинений

1. Роль кино в нашей жизни
2. Кино – искусство?
3. Проблемы кинематографии и будущее кинематографии.
4. Ингмар Бергман – выдающийся кинорежиссер.
5. Человеческая память, развитие памяти.

6. Музеи как хранилище памяти.
7. Живопись: история, направления, жанры, живописцы.
8. Современная живопись
9. Великое произведение искусства обогащает жизнь.
10.Эстетическое воспитание в школе и массовая культура.

Примерные вопросы для проведения промежуточной аттестации по дисциплине и критерии оценивания

Примерная структура зачета / экзамена

1.Чтение текста, пересказ и беседа по прочитанному.
2. Сочинение объемом в 2,5 - 3 стр. на проблемную тему; время выполнения – 60 мин.
3. Перевод предложений с русского языка на английский с использованием изученных лексических единиц (10 предложений).
4. Исправление ошибок в письменно предъявленном материале (5-6 машинописных строк); время выполнения - 10 минут.
5. Прослушивание оригинального текста и выполнение заданий по тексту; время прослушивания – 5 мин, время выполнения заданий – 15 мин.

Примерный образец текста для чтения

We live our lives in colour from our earliest days – in Western cultures ‘pink for a girl’ or ‘blue for a boy’. Colour plays a big part in everything we do. We use it both as a badge of identity and a way of expressing our individuality through decoration. And we use different colours to send out very different messages.

IDENTITY People need a sense of group identity. Look at the schoolboy in the photo. From his colourful traditional dress, other people in Peru know he comes from the Quechua community. We wear uniforms at school and work, and we dress in our favourite sports team colours to say the same thing – we belong to this group.

DECORATION The Huli villager in the photo is getting ready for a local festival. He’s applying the traditional colours of red, black and white in his own personal pattern. Face-painting is an important part of the celebrations, and these days people are starting to experiment with brightly coloured synthetic paints as well as traditional hues. In fashion-conscious Europe, the ‘in’ colour changes every season. This autumn, for example, women are wearing shades of purple and lilac.

MESSAGES Marketing experts understand the power of colour very well. Packaging and labels in eye-catching colours stand out on the supermarket shelf. And companies always select the colour of their brand very carefully – a calm blue for a bank you can trust, dark green says quality and sophistication, or brown and green means eco-friendliness.

Критерии оценивания:

Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерные темы экзаменационного сочинения

11. The way you read depends on your purpose
12. Reading foreign literature is necessary for studying English
13. The literary merit of your favourite book

14. Increasing the Student/s vocabulary
15. The artistic value of your favourite film
16. Silent films made people's imagination work
17. The advent of sound killed the silent movies
18. The films gained charm with age but inevitably they have lost something
19. Teaching films: pros and cons
20. Films are a universal language

Критерии оценивания:
Содержание – 10 баллов
Логика – 10 баллов
Языковое оформление: лексика, грамматика и орфография – 10 баллов
Раскрытие темы – 10 баллов
Развитие идеи – 10 баллов

Примерные предложения на перевод

11. После концерта детей **угощали** чаем с **пирожными**.
12. Дэвиду не **приходило в голову**, что он всех **задерживает**.
13. Школьные товарищи Роберта **смеялись** над его зеленым костюмом.
14. Сегодня я **получила о**т него письмо. Он пишет, что у него масса работы и он почти никогда не может даже доставить себе такое **удовольствие,** как сходить в кино.
15. Вы все время **встаете и садитесь, входите и выходите**. **Не годится** работать таким образом.
16. Этот цвет тебе **очень к лицу**. Хотя, я бы **привела в порядок** эту шляпу, она уже очень старая.
17. Сегодня в меню есть **мясные блюда, тушеные овощи, сладкий пудинг, разные закуски** и даже мороженое с фруктами **на десерт**.
18. Что сегодня **на второе**? — **Жареная рыба с картошкой**.
19. Не могу себе представить, как вы сумеете **преодолеть** все эти трудности.
20. Бифштекс вкусный? — По-моему, он **недожарен**. — А мне кажется, он как раз **такой, как надо.**

Критерии оценивания:
Владение лексическим материалом – 25 баллов
Языковое оформление: грамматика и произношение – 25 баллов

Примерные предложения для исправления ошибок

1. The dean ticked out the names of those who had failed.
2. All our attempts to humour the examiners went through the drain.
3. The goods are sold with a great reduction in price.

Критерии оценивания:
Каждый правильный ответ – 1 балл

Примерное задание для прослушивания

Circle True or False for these sentences.

Speaker 1 likes to know as soon as they get a new message. True False

Speaker 2 thinks the most annoying thing is when people use their phone in meetings. True False

Speaker 3 says that FOMO, or fear of missing out, is more common among teens. True False

Speaker 4 thinks that young people today are aware of the drawbacks of online communication. True False

Speaker 5 has made a lot of new friends thanks to online communication. True False

Критерии оценивания:

Каждый правильный ответ – 1 балл

В полном объеме оценочные материалы хранятся на кафедре, реализующей данную дисциплину. Оценочные материалы с автоматизированной проверкой результатов обучения (при наличии) размещаются в электронной информационно-образовательной среде университета на сайте https://lms.bspu.ru.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся и критерии оценивания

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89,9
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69,9
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	Менее 50

МИНПРОСЕЩЕНИЯ РФ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

Кафедра английского языка

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки),

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.11.02 ЯЗЫК ПРЕССЫ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Уфа 2019

Код и наименование компетенции	**Код и наименование индикатора достижения компетенции: перечень действий, совокупность которых описывает содержание компетенции, измеряемых с помощью средств, доступных в образовательном процессе**	**Результаты освоения ОПОП: знания, умения, навыки и (или) опыт деятельности, обеспечивающие достижение компетенций выпускника**	**Оценочные материалы (формы)**
ПК-2. Способен осуществлять педагогическую деятельность по разработке, проектированию и реализации образовательного процесса по английскому языку в соответствии с требованиями ФГОС основного общего, среднего общего образования	ПК-2.1. Владеет практическими навыками использования иностранного языка в устной и письменной коммуникации	Знает характеристики различных текстовых жанров, встречающихся в СМИ; основные способы извлечения информации из текста (различные виды чтения).	тест
		Умеет понимать и правильно интерпретировать различные виды медийных текстов, извлекать из текстов необходимую информацию.	устный опрос
		Владеет навыками письменного и устного перевода статей, ведения и/или участия в обсуждении общественно-политических проблем на английском языке.	контрольная работа, устный опрос
	ПК-2.2. Планирует и осуществляет учебный процесс по английскому языку	Знает основы отбора текстов для чтения и аудио/видеоматериалов для обсуждения с обучающимися в рамках школьной программы.	устный опрос
		Умеет объяснять особенности общественно-политических текстов с учетом уровня языковой подготовки обучающихся.	устный опрос
		Владеет навыками работы с текстами общественно-политической направленности в рамках школьной программы.	устный опрос

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ ПК-2

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены тестами по дисциплине, вопросами для устного опроса и зачета, заданиями для контрольной работы и зачета.

Примерный тест по дисциплине

Choose the odd one out: Countries with predominant Shiite population
a/ Azerbaijan
b/ Iran
c/ Iraq
d/ Saudi Arabia

2

The New Testament consists of
a/ two gospels
b three gospels
c/ four gospels
d/ five gospels

3

To convince a person to comply by making first a large request that the respondent will most likely turn down.
a/ Boiling frog technique
b/ Camel's nose technique
c/ Door-in-the-face technique
d/ Foot-in-the-door technique

4

an inner planet of the Solar system.
a/ Juppiter
b/ Pluto
c/ Saturn
d/ Venus

5

Choose the odd one out
a/ bafflegab

b/ dysphemism
c/ gobbledygook
d/ officialese

6

wishful thinking
a/ buzzword
b/ confirmation bias
c/ b/ vilification
d/ weasel words

7

Choose the odd one out: Constellations on the apparent path of the Sun across the celestial sphere over the course of the year.
a/ Pisces
b/ Capricorn
c/ Galaxy
d/ Gemini

8

The Kármán line is conventionally used as the start of outer space
a/ at an altitude of 100 km above sea level,
b/ at an altitude of 400 km above sea level,
c/ at an altitude of 700 km above sea level,
d/ at an altitude of 1000 km above sea level,

9

Space Walk
a/ EVA
b/ NASA
c/ IRS
d/ ISS

10

the first man to step onto the lunar surface in 1969
a/ Buzz Aldrin
b/ Neil Armstrong
c/ Michael Collins
d/ Alan Shepard

11

The First Human To Conduct A Space Walk in 1965
a/ Vladimir Komarov
b/ Alexei Leonov
c/ Andrian Nikolayev
d/ German Titov

12

the first artificial satellite was launched d USSR in
a/ 1953
b/ 1955
c/ 1957
d/ 1959

13

Choose the odd one out
a/ junior
b/ sophomore,

c/ senile
d / senior

14

Maturity Certificate in UK
a/ ACT
a/ GCSE
a/ OFA
a/ SAT

15

public school in USA
a/ Charter school
b/ Private school
c/ Free state school
d/ A free school not controlled by a local authority

16

Choose the odd one out: Greek Orthodox Church
a/ The Holy Spirit proceeds "from the Father"
b/ Paradise and hell, no purgatory
c/ Priests are not allowed to marry
d/ Native languages are used during services

17

Choose the odd one out: Roman Catholic Church:
a/ believers venerate icons
b/ The Holy Spirit proceeds "from the Father and the Son"
c/ Celibacy
d/ Purgatory, paradise and hell

18

The first year of the Islamic lunar calendar (Hijra - the emigration of Prophet Muhammad from Mecca to Medina) begins in:
a/ AD 570
b/ AD 622
c/ AD 632
d/ AD 670

19

Church of England was founded by:
a/ Henry II
b/ Henry III
c / Henry VI
d / Henry VIII

20

Ramadan
a/ fasting
b/ sacrificing a sheep
c/ end of fasting
d/ sacrificing a bull

21

Choose the odd one out:
a/ baseball
b/ cricket
c/ golf

d/ lapta

22

The teams wear special clothing and helmets as in hockey
a/ American football
b/ baseball
c/ cricket
d/ golf

23

Choose the odd one out: The main sports in the original Olympic Games were
a/ callisthenics
b/ running,
c/ throwing the javelin
d/ wrestling,

24

… revived the ancient Olympic Games
a/ Grover Cleveland
b/ Pierre de Coubertin
c/ Felix Faure
d/ Robert Salisbury

25

an independent film (made for aesthetic reasons, not for a mass market audience.

a/ art house film
b/ cult film
c/ film noir
d/ period film

26

Choose the odd one out:
a/ cult film

b/ horse opera
c/ oater
d/ spaghetti western

27

indie
a/ film about American Indians
b/ film from India
c/ independent studio film
d/ film about American war of independence

28

stylish Hollywood crime drama
a/ art house film
b/ cult film
c/ film noir
d/ western

29

1. Unthinkable 2. Radical 3. Acceptable 4. Sensible 5. Popular 6. Policy
a/ Bandwagon
b/ Factoid
c/ Overtone Window

d/ Cherry Picking

30

It has no identifiable source or author.
a/ black propaganda
b/ grey propaganda
c/ red propaganda
d/ white propaganda

Критерии оценивания:
Отлично – 25-30
Хорошо – 20-24
Удовлетворительно – 15-19
Неудовлетворительно – менее 15

Перечень примерных вопросов для устного опроса и зачета

1. Describe the political system of the United Kingdom.
2. Describe the political system of the United States.
3. What is the usual executive branch of power?
4. What is the usual legislative branch of power?
5. What is the usual judicial branch of power?
6. What is the system of checks and balances
7. What is the difference between an incumbent and an acting president?
8. What is red tape? Give the origin of the word.
9. Give two synonyms for the verb to resign
10. What is the difference between resignation and retirement?
11. What is an impeachment ?
12. What is the difference between spokesman and representative?
13. How is called the Minister of Foreign Affairs in the UK?
14. How is called the Minister of Foreign Affairs in the USA?
15. How is called the Ministry of Foreign Affairs in the UK?
16. How is called the Ministry of Foreign Affairs in the USA?
17. What is Home Office?
18. What is Home Department?
19. Why is the Treasury of the UK called the Exchequer?
20. How is the Minister of Finance called in the UK?
21. What minister corresponds to Attorney-General?
22. Whom do we call a lobbyist?
23. What is a qualified majority?
24. Name the mascot symbols of the Democratic and Republican parties.
25. What is Watergate? How did it influence the English word-formation?
26. Describe the political system of the Russian Federation.
27. Speak on the biography of Mikhail Gorbachev.
28. Speak on the biography of Boris Yeltsin.
29. Speak on the biography of Vladimir Putin.

Примерная контрольная работа

ПЕРЕВОД С РУССКОГО НА АНГЛИЙСКИЙ

1. Уровень преступности в Нидерландах и Норвегии высок из-за подростковой преступности, при которой многие молодые правонарушители попадают в исправительные колонии для несовершеннолетних.
2. Заместитель министра внутренних дел России нанес визит министру внутренних дел Великобритании, который за час до этого был назначен британским министром финансов.
3. Кандидат, занявший второе место, на досрочных выборах в Хорватии, во втором туре был забаллотирован в своем избирательном округе из-за подтасовки бюллетеней.
4. Чрезвычайное положение в Ливане было приостановлено, а затем отменено после неудачной попытки переворота, которая не позволила хунте захватить власть и установить марионеточный режим.
5. Нарушение прав человека осуждается международным сообществом, но подрывная деятельность и вмешательство во внутренние дела приводят к политике двойных стандартов.
6. Наращивание сил и развертывание войск союзных сил означает угрозу вторжения в Черногорию, и начала военных действий силами армии и флота, что приведет к ответному удару.
7. Посредник на переговорах в Израиле, Палестине и Иордании оказал сильное давление и обе стороны заключили договор о выводе войск, чтобы преодолеть тупик вследствие разрыва связей.
8. Генерал-лейтенант был назначен командиром литовского корпуса, который начал наступление на грузинские войска, но понес тяжелые потери, был вынужден отступить, а затем капитулировать.
9. Омон и силы безопасности в Ливии разогнали митинг протеста против межнационального конфликта, так как власти обвинили организаторов в заговоре с целью переворота.
10. В этой бойне использовалась бронетехника и боевые вертолеты, но иракская рота попала в засаду, была разгромлена эфиопским полком, окружена и после долгой осады выжившие сдались в плен.
11. Вознаграждение за информацию о голландском наемном убийце помогло задержать в Афинах предполагаемого преступника, его сообщников и подозреваемых, которые были заключены под стражу.
12. Сокращение ракет средней дальности с ядерными боеголовками и средств массового поражения на переговорах в Пекине и Кельне устраняет угрозу термоядерной катастрофы.
13. Датский адвокат привел свидетельства в пользу оправдания подсудимого, но присяжные поверили прокурору и вынесли вердикт виновности, а судья постановил, что приговор будет условным.
14. Чтобы отмыть деньги олигархи и магнаты Венгрии вкладывают деньги в недвижимость и основывают акционерные компании в Швейцарии, которые банкротятся, а преступные акционеры получают прибыль.
15. В Эфиопии он был приговорен к смертной казни, но пять лет находился в камере смертников, пока в камеру не пришли надзиратели и палач, который сделал смертельный укол.
16. После увольнения с работы швейцарский рабочий получил зарплату за два месяца, а служащий два оклада, а потом они по социальному страхованию стали получать пособие по безработице.
17. Главаря чикагской мафии, который совершил много тяжких преступлений, смогли приговорить к тюремному заключению только за уклонение от уплаты налогов.
18. На суде в Гвинее соучастник в захвате заложников не признал себя виновным, но был признан виновным в избиении и приговорен к 10 годам тюрьмы условно.

19. Обвиняемый предстал перед судом на Ямайке по обвинению в вооруженном ограблении и похищении людей, но был оправдан и освобожден благодаря своему адвокату.
20. Он был выдвинут кандидатом от демократической партии Сингапура и победил на выборах с подавляющим большинством голосов благодаря подтасовке итогов голосования.
21. Второй тур местных выборов в Мюнхене не состоялся из-за нехватки бюллетеней, уклонения избирателей, и низкой явки на выборы.
22. Президент на Филиппинах пришел к власти после государственного переворота, и после отмены военного положения он назначил премьер-министра и созвал нижнюю палату парламента.
23. Министр иностранных дел и министр финансов США (*дать амер. эквиваленты*) были смещены со своих постов, но их пресс-секретари заявили, что они подали в отставку.
24. Законопроект в Швейцарии был принят с поправками в третьем чтении в нижней палате, но отвергнут в верхней палате, так как новый закон нарушал конституцию.
25. Восстание в Боснии-Герцеговине было подавлено, но мятежники начали гражданскую войну, ведя партизанскую войну, при которой воюющие стороны убивали своих граждан и гражданское население.
26. Совет Безопасности ООН принял резолюцию, требующую урегулирования территориальных споров и осуждающую вмешательство во внутренние дела других стран.
27. Главнокомандующий развязал войну, но вел войну неудачно, его три корпуса понесли тяжелые потери, наступление провалилось, он был разбит и попал в плен.
28. В ходе воздушного налета ракеты и зенитные орудия сбили три бомбардировщика, два истребителя и один вертолет. Пленены сто парашютистов воздушно-десантного полка.
29. В этой части один полковник, два подполковника, три майора, десять капитанов, тридцать лейтенантов, пятьдесят прапорщиков, сто сержантов и двести капралов.
30. После катастрофы, произошедшей в 5.30 по Гринвичу, спасательные команды оказали первую помощь выжившим после извержения вулкана, землетрясения и наводнения, доставили помощь (едой, одеждой).
31. Темпы роста валового внутреннего продукта стран СНГ возросли в результате выпуска облигаций, стимулирования частных капиталовложений и снижения гос. расходов.
32. Уровень жизни определяется доходом на душу населения, продолжительностью жизни, низким розничным ценам, низкому уровню безработицы и социальному страхованию.
33. Главаря чикагской мафии, который совершил много тяжких преступлений, смогли приговорить к тюремному заключению только за уклонение от уплаты налогов.

34 ОБСЕ отказалась отправить своих наблюдателей на досрочные президентские выборы, которые состоятся через неделю, так как считает, что результаты будут сфальсифицированы.

35 Научно-исследовательские работы на этом израильско-швейцарском совместном предприятии привели к созданию оружия массового уничтожения, несмотря на неплатежеспособность этой акционерной компании.

36. Ураган смел шведские и датские буровые установки вышки, поэтому добыча нефти и морское бурение прекратились, а утечка сырой нефти загрязнила Норвежское море.

37. Сотрудник ЦРУ подполковник С. и агент ФБР Ф. были арестованы в Чешской республике по обвинению в похищении португальского гражданина в Бельгии недалеко от Брюсселя.

38. Число погибших после извержения вулкана и землетрясения силой в шесть баллов по шкале Рихтера возрастет, так как спасательные команды обнаружили сотни людей, погребенных под обломками зданий.

39. Майор М. ввел комендантский час в городе после того, как бунтовщики, которые называют себя партизанами, напали на силы безопасности, которые пытались разогнать митинг протеста против гражданской войны.
40. Взяточник не признал себя виновным, но суд присяжных признал его виновным в вымогательстве и назаконном присвоении бюджетных денег несмотря на то, что адвокат требовал его оправдания.

Критерии оценивания:
Каждое верно переведенное предложение оценивается в 1 балл
Отлично – 35-40
Хорошо – 30-34
Удовлетворительно – 25-29
Неудовлетворительно – менее 25

Примерные задания к зачету
CREDIT TEST

1. Read and translate the article

Nichols' trial begins Monday in federal court in Denver, where a jury of seven women and five men will decide what responsibility he holds, if any, in the April 19, 1995, bombing that killed 168 people.

The government claims Nichols helped his former friend and Army buddy Timothy McVeigh plan the attack and build the powerful fertilizer bomb that destroyed Oklahama City's Alfred P. Murrah federal building.

Both men, prosecutors say, were motivated to retaliate after the government's siege and attack in 1993 on the Branch Davidian complex at Waco, Texas, in which some 80 Branch Davidians died. McVeigh, who was arrested within hours of the bombing, was convicted on June 2 of 11 federal counts of conspiracy and murder. He has been sentenced to death.

Nichols faces those same 11 charges. The frontline of Nichols' defense is, first and foremost, his alibi for the morning of the bombing, when he was 240 miles away in Herington (Terry Nichols was convicted and got life sentence on June 4, 1998).

2. Make up 10 questions to the article, then summarize it.

3. Translate and give English synonyms for the following Russian terms:

клевета
адвокат
убивать
оправдать
условный срок
избирательный участок
второй тур голосования
верхняя палата парламента
распустить парламент
подать в отставку

4. Translate into English:

1. Пожар после засухи, а затем наводнение произвели огромные опустошения.
2. Представитель министерства внутренних дел объявил об отставке заместителя министра.

3. Взяточник был взят под стражу по обвинению в растрате и уклонении от уплаты налогов, но его временно освободили под залог в десять фунтов.

4. Летом 2012 года Россия каждый день добывала более 10 миллионов баррелей нефти. Однако Россия вынуждена экспортировать за рубеж более 50 процентов выкачанного из недр сырья.

5. За семь десятилетий, период с 1945 по конец 2014 года было проведено в общей сложности более 2000 ядерных испытаний во всех средах - в атмосфере, в космосе, под водой и под землей.

Критерии оценивания:

За каждое верно выполненное задание – 1 балл.

В полном объеме оценочные материалы хранятся на кафедре, реализующей данную дисциплину. Оценочные материалы с автоматизированной проверкой результатов обучения (при наличии) размещаются в электронной информационно-образовательной среде университета на сайте https://lms.bspu.ru.

Планируемые уровни сформированности компетенций обучающихся и критерии оценивания

Уровни	**Содержательное описание уровня**	**Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)**	**Пятибалльная шкала (академическая) оценка**	**БРС, % освоения (рейтинговая оценка)**
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	*Включает нижестоящий уровень.* Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.	Хорошо	70-89,9
Удовлетворительный (достаточный)	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69,9
Недостаточ	Отсутствие признаков удовлетворительного		неудовлетв	Менее 50

ный	уровня	орительно	

Б1.В.ДВ.10.01 ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ПЕРЕВОДА

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены теоретическими материалами для устного опроса, модульного теста и вопросов к зачету.

Примерный перечень вопросов для устного опроса:

1. Типы перевода по объему передачи содержания оригинала.
2. Актуальное членение высказывания в переводе.
3. Адекватность и эквивалентность перевода.
4. Переводческая деятельность в современном мире.
5. Фразеологический аспект перевода.
6. Социокультурныйаспект в переводе.
7. Когнитивные компоненты рекламного текста.
8. Эквивалентностьслов, понятий, реалий.
9. Трансформация текста в переводе.
10. Межъязыковые лексические соответствия как фактор перевода.
11. «Ложные друзья переводчика» в технических текстах.
12. Конструкции сослагательного наклонения в переводе.
13. Проблема перевода абсолютных конструкций на русский язык.
14. Терминология в переводе.
15. Использование пословного и функционально-адекватного перевода.
16. Использование двуязычных отраслевых словарей.

Примерный тест по теории и практике перевода английского языка

Из четырех предложенных вариантов ответов выберите единственно правильный.

1. Текст, полученный в результате перевода - _____.
   а) контекст
   б) денотат
   в) транслят
   г) инвариант
2. Наука о значениях единиц языка и о законах, по которым из значений этих единиц складывается смысл, носит название _____.
   а) семиотика
   б) семантика
   в) синонимика
   г) социология
3. _____ - это процесс преобразования речевого произведения на одном языке в речевое произведение на другом языке при сохранении неизменного плана содержания, то есть значения.
   а) транслитерация

б) транскрипция
в) калькирование
г) перевод

4. Совокупность всех понятий, хранящихся в мозгу индивида, составляющая его понятийный словарь, - _____.

а) семантика
б) тезаурус
в) транслят
г) денотат

5. _____ - это неизменное содержание мысли со всеми ее оттенками, которое полностью сохраняется в тексте перевода.

а) инвариант перевода
б) единица перевода
в) контекст
г) модель перевода

6. Обобщенный абстрагированный образ класса однородных предметов, которые объединены в данный класс по сумме определенных признаков -_____.

а) тезаурус
б) слово
в) понятие
г) инвариант

7. Наука, изучающая различные системы знаков в их устройстве, функционировании и развитии - _____.

а) стилистика
б) семитология
в) семиотика
г) синонимика

8. _____ - элементы реальной действительности, отражаемые в знаках языка.

а) денотаты
б) семы
в) трансформы
г) инварианты

9. _____ - это понятия, относящиеся к жизни, быту, традициям, истории, материальной и духовной культуре данного народа.

а) единицы языка
б) коннотаты
в) реалии
г) заимствования

10. Формальное побуквенное воссоздание исходной лексической единицы с помощью алфавита переводящего языка - _____.

а) транскрипция
б) транслитерация
в) конверсия
г) калькирование

11. Автор теории уровней эквивалентности - _____.

а) Л.С. Бархударов
б) Я.И. Рецкер
в) В.Н. Комиссаров
г) А.В. Федоров

12. Новое слово, появляющееся в языке, или новое значение уже имеющегося в языке слова - _____.

а) транслят
б) денотат
в) тезаурус
г) неологизм

13. _____ - это дословный перевод составных частей слова или словосочетания и создание его стуктурно-смысловой копии.

а) описание
б) калькирование
в) замена
г) транслитерация

14. Переводческая трансформация, предполагающая изменение расположения языковых элементов в тексте перевода по сравнению с текстом подлинника, - _____.

а) замена
б) опущение
в) перестановка
г) генерализация

15. Разработанная Л.С.Бархударовым модель перевода носит название _____.

а) ситуативная модель перевода
б) семантико-семиотическая модель перевода
в) теория уровней эквивалентности
г) трансформационная модель перевода

16. _____ - замена единицы исходного языка, имеющей более узкое значение, единицей языка перевода с более широким значением.

а) генерализация
б) конкретизация
в) калькирование
г) антонимический перевод

17. _____ - образование новых слов из существующих без изменения их написания.

а) словосложение
б) конверсия
в) аффиксация
г) конкретизация

18. При переводе английских предложений с двойным управлением применяют прием, который называется _____.

а) опущение
б) конкретизация
в) добавление
г) генерализация

Примерная структура зачета по теории и практике перевода английского языка

1. Теоретический вопрос.
2. Анализ письменных переводов (задания для самостоятельной работы).
3. Практическое задание (перевод печатного текста с листа разной жанровой направленности).

Примерные вопросы к зачету

1. Место и роль перевода в современном мире.
2. Типы перевода по времени совершения переводческого акта: последовательный перевод, синхронный перевод, отсроченный перевод.
3. Трансформация текста в переводе.

4. Межъязыковые лексические соответствия как фактор перевода.

5. Отрицание в переводе.

6. Абсолютная конструкция в переводе.

7. Стилистические регистры языка в переводе (нейтральный, разговорный, книжный).

8. Функциональные стили в переводе.

9. Основные требования к переводу деловой документации.

10. Основные требования к переводу общественно-политических и научно-технических документов.

11. Поэтический текст в сопоставлении с прозаическим текстом в переводе.

12. Использование машинного перевода.

Критерии оценки:

1. знание теоретического материала (понятия, концепции, подходы);

2. умение использовать различные источники информации для формирования теоретических и практических знаний;

3. навыки предпереводческого и переводческого анализа аутентичного текста.

4. наличие записей лекций по данной дисциплине;

5. наличие конспектов по темам, вынесенным на самостоятельное изучение;

6. наличие выполненных самостоятельно практических заданий;

7. активной работы на семинарских занятиях.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация выполняется в форме зачета без оценки в 8 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

Б1.В.ДВ.11.01 МЕДИАТЕКСТЫ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИЙ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены тестами по дисциплине, вопросами для устного опроса и зачета, заданиями для контрольной работы и зачета.

Примерный тест по дисциплине

Choose the odd one out: Countries with predominant Shiite population

a/ Azerbaijan
b/ Iran
c/ Iraq
d/ Saudi Arabia

2

The New Testament consists of

a/ two gospels
b three gospels
c/ four gospels
d/ five gospels

3

To convince a person to comply by making first a large request that the respondent will most likely turn down.
a/ Boiling frog technique
b/ Camel's nose technique
c/ Door-in-the-face technique
d/ Foot-in-the-door technique

4

an inner planet of the Solar system.
a/ Juppiter
b/ Pluto
c/ Saturn
d/ Venus

5

Choose the odd one out
a/ bafflegab
b/ dysphemism
c/ gobbledygook
d/ officialese

6

wishful thinking
a/ buzzword
b/ confirmation bias
c/ b/ vilification
d/ weasel words

7

Choose the odd one out: Constellations on the apparent path of the Sun across the celestial sphere over the course of the year.
a/ Pisces
b/ Capricorn
c/ Galaxy
d/ Gemini

8

The Kármán line is conventionally used as the start of outer space
a/ at an altitude of 100 km above sea level,
b/ at an altitude of 400 km above sea level,
c/ at an altitude of 700 km above sea level,
d/ at an altitude of 1000 km above sea level,

9

Space Walk
a/ EVA
b/ NASA
c/ IRS
d/ ISS

10

the first man to step onto the lunar surface in 1969
a/ Buzz Aldrin
b/ Neil Armstrong
c/ Michael Collins
d/ Alan Shepard

11

The First Human To Conduct A Space Walk in 1965

a/ Vladimir Komarov
b/ Alexei Leonov
c/ Andrian Nikolayev
d/ German Titov

12

the first artificial satellite was launched d USSR in
a/ 1953
b/ 1955
c/ 1957
d/ 1959

13

Choose the odd one out
a/ junior
b/ sophomore,
c/ senile
d / senior

14

Maturity Certificate in UK
a/ ACT
a/ GCSE
a/ OFA
a/ SAT

15

public school in USA
a/ Charter school
b/ Private school
c/ Free state school
d/ A free school not controlled by a local authority

16

Choose the odd one out: Greek Orthodox Church
a/ The Holy Spirit proceeds "from the Father"
b/ Paradise and hell, no purgatory
c/ Priests are not allowed to marry
d/ Native languages are used during services

17

Choose the odd one out: Roman Catholic Church:
a/ believers venerate icons
b/ The Holy Spirit proceeds "from the Father and the Son"
c/ Celibacy
d/ Purgatory, paradise and hell

18

The first year of the Islamic lunar calendar (Hijra - the emigration of Prophet Muhammad from Mecca to Medina) begins in:
a/ AD 570
b/ AD 622
c/ AD 632
d/ AD 670

19

Church of England was founded by:
a/ Henry II

b/ Henry III
c / Henry VI
d / Henry VIII

20

Ramadan
a/ fasting
b/ sacrificing a sheep
c/ end of fasting
d/ sacrificing a bull

21

Choose the odd one out:
a/ baseball
b/ cricket
c/ golf
d/ lapta

22

The teams wear special clothing and helmets as in hockey
a/ American football
b/ baseball
c/ cricket
d/ golf

23

Choose the odd one out: The main sports in the original Olympic Games were
a/ callisthenics
b/ running,
c/ throwing the javelin
d/ wrestling,

24

… revived the ancient Olympic Games
a/ Grover Cleveland
b/ Pierre de Coubertin
c/ Felix Faure
d/ Robert Salisbury

25

an independent film (made for aesthetic reasons, not for a mass market audience.

a/ art house film
b/ cult film
c/ film noir
d/ period film

26

Choose the odd one out:
a/ cult film

b/ horse opera
c/ oater
d/ spaghetti western

27

indie
a/ film about American Indians

b/ film from India
c/ independent studio film
d/ film about American war of independence

28

stylish Hollywood crime drama
a/ art house film
b/ cult film
c/ film noir
d/ western

29

1. Unthinkable 2. Radical 3. Acceptable 4. Sensible 5. Popular 6. Policy
a/ Bandwagon
b/ Factoid
c/ Overtone Window
d/ Cherry Picking

30

It has no identifiable source or author.
a/ black propaganda
b/ grey propaganda
c/ red propaganda
d/ white propaganda

Критерии оценивания:
Отлично – 25-30
Хорошо – 20-24
Удовлетворительно – 15-19
Неудовлетворительно – менее 15

Перечень примерных вопросов для устного опроса и зачета

30. Describe the political system of the United Kingdom.
31. Describe the political system of the United States.
32. What is the usual executive branch of power?
33. What is the usual legislative branch of power?
34. What is the usual judicial branch of power?
35. What is the system of checks and balances
36. What is the difference between an incumbent and an acting president?
37. What is red tape? Give the origin of the word.
38. Give two synonyms for the verb to resign
39. What is the difference between resignation and retirement?
40. What is an impeachment ?
41. What is the difference between spokesman and representative?
42. How is called the Minister of Foreign Affairs in the UK?
43. How is called the Minister of Foreign Affairs in the USA?
44. How is called the Ministry of Foreign Affairs in the UK?
45. How is called the Ministry of Foreign Affairs in the USA?
46. What is Home Office?
47. What is Home Department?
48. Why is the Treasury of the UK called the Exchequer?
49. How is the Minister of Finance called in the UK?

50. What minister corresponds to Attorney-General?
51. Whom do we call a lobbyist?
52. What is a qualified majority?
53. Name the mascot symbols of the Democratic and Republican parties.
54. What is Watergate? How did it influence the English word-formation?
55. Describe the political system of the Russian Federation.
56. Speak on the biography of Mikhail Gorbachev.
57. Speak on the biography of Boris Yeltsin.
58. Speak on the biography of Vladimir Putin.

Примерная контрольная работа

ПЕРЕВОД С РУССКОГО НА АНГЛИЙСКИЙ

34. Уровень преступности в Нидерландах и Норвегии высок из-за подростковой преступности, при которой многие молодые правонарушители попадают в исправительные колонии для несовершеннолетних.
35. Заместитель министра внутренних дел России нанес визит министру внутренних дел Великобритании, который за час до этого был назначен британским министром финансов.
36. Кандидат, занявший второе место, на досрочных выборах в Хорватии, во втором туре был забаллотирован в своем избирательном округе из-за подтасовки бюллетеней.
37. Чрезвычайное положение в Ливане было приостановлено, а затем отменено после неудачной попытки переворота, которая не позволила хунте захватить власть и установить марионеточный режим.
38. Нарушение прав человека осуждается международным сообществом, но подрывная деятельность и вмешательство во внутренние дела приводят к политике двойных стандартов.
39. Наращивание сил и развертывание войск союзных сил означает угрозу вторжения в Черногорию, и начала военных действий силами армии и флота, что приведет к ответному удару.
40. Посредник на переговорах в Израиле, Палестине и Иордании оказал сильное давление и обе стороны заключили договор о выводе войск, чтобы преодолеть тупик вследствие разрыва связей.
41. Генерал-лейтенант был назначен командиром литовского корпуса, который начал наступление на грузинские войска, но понес тяжелые потери, был вынужден отступить, а затем капитулировать.
42. Омон и силы безопасности в Ливии разогнали митинг протеста против межнационального конфликта, так как власти обвинили организаторов в заговоре с целью переворота.
43. В этой бойне использовалась бронетехника и боевые вертолеты, но иракская рота попала в засаду, была разгромлена эфиопским полком, окружена и после долгой осады выжившие сдались в плен.
44. Вознаграждение за информацию о голландском наемном убийце помогло задержать в Афинах предполагаемого преступника, его сообщников и подозреваемых, которые были заключены под стражу.
45. Сокращение ракет средней дальности с ядерными боеголовками и средств массового поражения на переговорах в Пекине и Кельне устраняет угрозу термоядерной катастрофы.
46. Датский адвокат привел свидетельства в пользу оправдания подсудимого, но присяжные поверили прокурору и вынесли вердикт виновности, а судья постановил, что приговор будет условным.

47. Чтобы отмыть деньги олигархи и магнаты Венгрии вкладывают деньги в недвижимость и основывают акционерные компании в Швейцарии, которые банкротятся, а преступные акционеры получают прибыль.
48. В Эфиопии он был приговорен к смертной казни, но пять лет находился в камере смертников, пока в камеру не пришли надзиратели и палач, который сделал смертельный укол.
49. После увольнения с работы швейцарский рабочий получил зарплату за два месяца, а служащий два оклада, а потом они по социальному страхованию стали получать пособие по безработице.
50. Главаря чикагской мафии, который совершил много тяжких преступлений, смогли приговорить к тюремному заключению только за уклонение от уплаты налогов.
51. На суде в Гвинее соучастник в захвате заложников не признал себя виновным, но был признан виновным в избиении и приговорен к 10 годам тюрьмы условно.
52. Обвиняемый предстал перед судом на Ямайке по обвинению в вооруженном ограблении и похищении людей, но был оправдан и освобожден благодаря своему адвокату.
53. Он был выдвинут кандидатом от демократической партии Сингапура и победил на выборах с подавляющим большинством голосов благодаря подтасовке итогов голосования.
54. Второй тур местных выборов в Мюнхене не состоялся из-за нехватки бюллетеней, уклонения избирателей, и низкой явки на выборы.
55. Президент на Филиппинах пришел к власти после государственного переворота, и после отмены военного положения он назначил премьер-министра и созвал нижнюю палату парламента.
56. Министр иностранных дел и министр финансов США (*дать амер. эквиваленты*) были смещены со своих постов, но их пресс-секретари заявили, что они подали в отставку.
57. Законопроект в Швейцарии был принят с поправками в третьем чтении в нижней палате, но отвергнут в верхней палате, так как новый закон нарушал конституцию.
58. Восстание в Боснии-Герцеговине было подавлено, но мятежники начали гражданскую войну, ведя партизанскую войну, при которой воюющие стороны убивали своих граждан и гражданское население.
59. Совет Безопасности ООН принял резолюцию, требующую урегулирования территориальных споров и осуждающую вмешательство во внутренние дела других стран.
60. Главнокомандующий развязал войну, но вел войну неудачно, его три корпуса понесли тяжелые потери, наступление провалилось, он был разбит и попал в плен.
61. В ходе воздушного налета ракеты и зенитные орудия сбили три бомбардировщика, два истребителя и один вертолет. Пленены сто парашютистов воздушно-десантного полка.
62. В этой части один полковник, два подполковника, три майора, десять капитанов, тридцать лейтенантов, пятьдесят прапорщиков, сто сержантов и двести капралов.
63. После катастрофы, произошедшей в 5.30 по Гринвичу, спасательные команды оказали первую помощь выжившим после извержения вулкана, землетрясения и наводнения, доставили помощь (едой, одеждой).
64. Темпы роста валового внутреннего продукта стран СНГ возросли в результате выпуска облигаций, стимулирования частных капиталовложений и снижения гос. расходов.
65. Уровень жизни определяется доходом на душу населения, продолжительностью жизни, низким розничным ценам, низкому уровню безработицы и социальному страхованию.
66. Главаря чикагской мафии, который совершил много тяжких преступлений, смогли приговорить к тюремному заключению только за уклонение от уплаты налогов.

34 ОБСЕ отказалась отправить своих наблюдателей на досрочные президентские выборы, которые состоятся через неделю, так как считает, что результаты будут сфальсифицированы.
35 Научно-исследовательские работы на этом израильско-швейцарском совместном предприятии привели к созданию оружия массового уничтожения, несмотря на неплатежеспособность этой акционерной компании.
36. Ураган смел шведские и датские буровые установки вышки, поэтому добыча нефти и морское бурение прекратились, а утечка сырой нефти загрязнила Норвежское море.
37. Сотрудник ЦРУ подполковник С. и агент ФБР Ф. были арестованы в Чешской республике по обвинению в похищении португальского гражданина в Бельгии недалеко от Брюсселя.
38. Число погибших после извержения вулкана и землетрясения силой в шесть баллов по шкале Рихтера возрастет, так как спасательные команды обнаружили сотни людей, погребенных под обломками зданий.
39. Майор М. ввел комендантский час в городе после того, как бунтовщики, которые называют себя партизанами, напали на силы безопасности, которые пытались разогнать митинг протеста против гражданской войны.
40. Взяточник не признал себя виновным, но суд присяжных признал его виновным в вымогательстве и назаконном присвоении бюджетных денег несмотря на то, что адвокат требовал его оправдания.

Критерии оценивания:
Каждое верно переведенное предложение оценивается в 1 балл
Отлично – 35-40
Хорошо – 30-34
Удовлетворительно – 25-29
Неудовлетворительно – менее 25

Примерные задания к зачету
CREDIT TEST

1. Read and translate the article

Nichols' trial begins Monday in federal court in Denver, where a jury of seven women and five men will decide what responsibility he holds, if any, in the April 19, 1995, bombing that killed 168 people.

The government claims Nichols helped his former friend and Army buddy Timothy McVeigh plan the attack and build the powerful fertilizer bomb that destroyed Oklahama City's Alfred P. Murrah federal building.

Both men, prosecutors say, were motivated to retaliate after the government's siege and attack in 1993 on the Branch Davidian complex at Waco, Texas, in which some 80 Branch Davidians died. McVeigh, who was arrested within hours of the bombing, was convicted on June 2 of 11 federal counts of conspiracy and murder. He has been sentenced to death.

Nichols faces those same 11 charges. The frontline of Nichols' defense is, first and foremost, his alibi for the morning of the bombing, when he was 240 miles away in Herington (Terry Nichols was convicted and got life sentence on June 4, 1998).

2. Make up 10 questions to the article, then summarize it.

3. Translate and give English synonyms for the following Russian terms:
клевета
адвокат

убивать
оправдать
условный срок
избирательный участок
второй тур голосования
верхняя палата парламента
распустить парламент
подать в отставку

4. Translate into English:

1. Пожар после засухи, а затем наводнение произвели огромные опустошения.
2. Представитель министерства внутренних дел объявил об отставке заместителя министра.
3. Взяточник был взят под стражу по обвинению в растрате и уклонении от уплаты налогов, но его временно освободили под залог в десять фунтов.
4. Летом 2012 года Россия каждый день добывала более 10 миллионов баррелей нефти. Однако Россия вынуждена экспортировать за рубеж более 50 процентов выкачанного из недр сырья.
5. За семь десятилетий, период с 1945 по конец 2014 года было проведено в общей сложности более 2000 ядерных испытаний во всех средах - в атмосфере, в космосе, под водой и под землей.

Критерии оценивания:
За каждое верно выполненное задание – 1 балл.

Результаты промежуточной аттестации вносятся в электронные ведомости и зачетные книжки студентов, отображаются в электронном портфолио студента в электронной информационно-образовательной среде университета.

Промежуточная аттестация по дисциплине проводится в форме зачета без оценки в 10 семестре. Оценка знаний, умений и навыков по результатам текущего контроля производится в соответствии с универсальной шкалой.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ ШКАЛА ОЦЕНИВАНИЯ

Уровни	Содержательное описание уровня	Основные признаки выделения уровня (этапы формирования компетенции, критерии оценки сформированности)	Пятибалльная шкала (академическая) оценка	БРС, % освоения (рейтинговая оценка*)
Повышенный	Творческая деятельность	*Включает нижестоящий уровень.* Умение самостоятельно принимать решение, решать проблему/задачу теоретического или прикладного характера на основе изученных методов, приемов, технологий.	Отлично	90-100
Базовый	Применение знаний и умений в	*Включает нижестоящий уровень.*	Хорошо	70-89

	более широких контекстах учебной и профессиональной деятельности, нежели по образцу, с большей степенью самостоятельности и инициативы	Способность собирать, систематизировать, анализировать и грамотно использовать информацию из самостоятельно найденных теоретических источников и иллюстрировать ими теоретические положения или обосновывать практику применения.		
Достаточный	Репродуктивная деятельность	Изложение в пределах задач курса теоретически и практически контролируемого материала	Удовлетворительно	50-69
Недостаточный	Отсутствие признаков удовлетворительного уровня		неудовлетворительно	49 и менее

*Рейтинговая оценка рассчитывается на основе технологической карты дисциплины

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

ЯЗЫКОВОЙ РАЗБОР

1. 1.Цель дисциплины является формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-4 способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемого учебного предмета.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Перечень примерных контрольных вопросов и заданий для самостоятельной работы

КР №1

Задание 1. Сделайте транскрипцию текста, произведите фонетический разбор 3-х выделенных слов текста.

Бер сабый бала, кояшлы көн бер җирдә йөргәндә, үзенең күләгәсен күреп, күләгәсе артыннан җитмәкче булды. Күләгә артыннан җитәмен дип бара. Ул барган саен, күләгә һаман алга китә. Бу баланың ачуы килеп, күләгәнең **өстенә** басарга теләп, йөгерә башлады. Ул йөгерсә, күләгә дә йөгерә. Бала **тәмам** арыды. Әйләнеп, янә киткән урынына кайтып барганда, артына әйләнеп караса, күләгә артыннан ияреп килә: «Һи, мин юкка йөгердем, ул миннән үзе дә калмый икән», – диде. **Дөнья** куучылар да шулайдыр, уйлап карасаң» (Хикмәт).

Задание 2. Произвести полный морфемный и словообразовательный анализ слов (по схеме).

Куучылар, артыннан, кояшлы.

КР № 2

Задание 2. Произведите морфологический разбор выделенных слов.

…**Мостафин** сүзсез, боек иде. Нидидер күңелсез уйларга йотылган иде **ул**. Күзләре дә аның, ничектер, эчкә киткән, гүя, тышкы дөньяга түгел, ә күңелендәге уйларга **төбәлгән**. Күрәме ул алдында җәелеп яткан **чәчәкле** тугайны, күрәме анда-санда ялгыз утырган **мәһабәт** карт тирәкләрне, күрәме, ниһаять, озын керфекләр арасыннан **караган** зәңгәр күзләр төсле, зифа камышлар арасыннан көнгә каршы **елтырап** яткан вак күлләрне? Әллә берни дә күрми, бары **үзенең** уйларын гына **беләме**? (Ә.Еники «Саз чәчәге»)

КР №3

Задание. Произведите синтаксический разбор 1,2 предложений.

Сделайте разбор выделенных словосочетаний.

Кызны сиңа ничек сурәтләп күрсәтергә?.. Дөресен генә әйткәндә, аның ул хәтле һуштан егарлык матурлыгы да юк кебек иде. Буйга кечкенә, аяклары да бик үк тулыыспай түгел, йөргәндә аз гына **чайкалыбрак йөри**, кыскасы, буе-сыны белән иске бистә арасында үскән кызларга бик охшаган иде. Ә син беләсең инде, Казанның бу начар, **сасы һавалы** жирендә үскән кызлар арасыннан чын сылулар **сирәк очрый**... Әмма **мине сихерләгән** гүзәллеге **аның йөзендә**, йөзеннән дә бигрәк күзләрендә иде (Ә.Еники. Вөждан).

1.Теоретические вопросы к зачету:

1. Предмет и задачи фонетики. Её связь с другими дисциплинами.
8. Дифтонги, их виды в татарском языке.
9. Сочетания звуков в словоформах.
10. Комбинаторные изменения звуков в речи, их виды.
11. Позиционные изменения звуков в речи, их виды.
12. Предмет и задачи курса «Лексикология. Фразеология»
13. Прямое и переносное значение слова. Типы переносных значений.
14. Устаревшие слова: архаизмы, историзмы.
15. Татарская ономастика, её разделы .
16. Этимологические исследования в татарском языке.
17. Татарская лексикография.
18. Пути развития лексики татарского языка.
.19. Связь морфологии с другими разделами языка.
20. Морфологическая классификация слов. Части речи в современном татарском литературном языке.
21. Принципы разделения слов на части речи.
22.Синтаксические единицы в татарском языке.
23.Определение словосочетания, его виды.
24.Главные члены, их выражение..
25.Принципы классификации простого предложения.
25.Сложное предложение и его современная классификация.
26. Синтетический вид сложноподчиненного предложения.
27. Знаки препинания в сложносочиненных предложениях
28. Основные особенности сложноподчиненных предложений.
29. Виды сложных предложений усложненной структуры
30. Знаки препинания в сложных предложениях

2. *Практические задания.*

1. Морфемный анализ текста.
2. Фонетический анализ слов из выбранного текста.
3. Морфологический анализ слов из выбранного текста.
4. Синтаксический анализ текста.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ
Выразительное чтение на уроках татарской литературы

Цель дисциплины является формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-4 способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемого учебного предмета.

.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Теоретические вопросы для устного опроса

1. Роль выразительного чтения в преподавании татарского языка и литературы.
2. Роль выразительного чтения в формировании культуры речи учащихся.
3. Какие цели ставит перед собой читатель при озвучивании текста вслух.
4. Особенности чтения художественного текста наизусть. Методика.
5. Какая связь существует между выразительным чтением и культурой речи.
6. Объясните, какая связь существует между целью высказывания и интонацией.
7. Определение подтекста и его роль в выразительном чтении.
8. Особенности организации выразительного чтения на уроках татарского языка.
9. Особенности организации выразительного чтения на уроках татарской литературы.
10. Особенности чтения лирических произведений.
11. Особенности выразительного чтения прозы.
12. Особенности чтения сказок.
13. Особенности чтения басен.
14. Методика работы над заучиванием текста.
15. Методика работы над выразительным чтением в школе.
16. Анализ чтения, требования и содержание.
17. Восприятие чтения.
18. Методика работы над постановкой дыхания на уроках выразительного чтения.
19. Значение анализа текста для его выразительного исполнения.
20. «Вживание в образ» и его роль в выразительном чтении художественного произведения.

Темы для докладов
(для публичного выступления)

1. Роль выразительного чтения в формировании культуры речи учащихся.
2. Какие цели ставит перед собой читатель при озвучивании текста вслух.
3. Особенности чтения художественного текста наизусть. Методика.
4. Какая связь существует между выразительным чтением и культурой речи.
5. Объясните, какая связь существует между целью высказывания и интонацией.
6. Определение подтекста и его роль в выразительном чтении.
7. Особенности организации выразительного чтения на уроках татарского языка.
8. Особенности организации выразительного чтения на уроках татарской литературы.
9. Особенности чтения лирических произведений.
10. Особенности выразительного чтения прозы.
11. Чтение сказок.
12. Чтение басен.
13. Методика работы над заучиванием текста.

14. Методика работы над выразительным чтением в школе.
15. Анализ чтения, требования и содержание.
16. Восприятие чтения.
17. Методика работы над постановкой дыхания на уроках выразительного чтения.
18. Значение анализа текста для его выразительного исполнения.
19. «Вживание в образ» и его роль в выразительном чтении художественного произведения.

Практикоориентированные задания

.

Тексты для составления партитур:

Разделить на такты и поставить логические ударения в стихотворении Г.Тукая «Туган тел».

Обозначить логические, психологиечские, физиологические (если есть), выразительные паузы в стихотворении «Лекарство» М.Джалиля.

Определить и обозначить в партитуре требования к темпу чтения в стихотворении Ф.Карима «Клятва».

Обозначить изменения интонации по содержанию в стихотворении «Мукамай» Х.Такташа.

Обозначить изменения интонации по изменению голоса в стихотворении Х.Туфана «Если наступает утро…»

Определить и обозначить мелодику речи в стихотворении С.Хакима «Тоска»

Составить полную партитуру стихотворения М.Джалиля «Мои песни»

Составить партитуру стихов в прозе Г.Кутуя «Тоска».

Произведения для заучивания наизусть

Г.Тукай «Туган тел»,
Г.Тукай “Милли моңнар”,
Г.Тукай “Шүрәле”;
Дәрдмәнд “Кораб”
Дәрдмәнд “Ни газизрәк”;
С.Рәмиев “Таң вакыты”;
Һ.Такташ “Мәхәббәт тәүбәсе” яки “Алсу” поэмасыннан өзек;
Х.Туфан “Кайсыгызның кулы җылы”,
Х.Туфан“Туган тел турында җырлар”;
Ш.Галиев, Р.Миңнуллин балалар өчен язылган шигырьләрен (2 әсәр) – студент сайлавы буенча.
Г.Кутуй “Сагыну”;
Ә.Гадел “Моң” нәсере.

Примерный перечень теоретических вопросов

1. Выразительное чтение и требования к работе над выразительным чтением в школе
2. Значение выразительного чтения в изучении татарского языка и литературы и методика организации работы над выразительным чтением на уроках.
3. Анализ теоретических и методических работ по выразительному чтению (предоставляемых для самостоятельного изучения студентам).
4. Роль выразительного чтения в формировании культуры речи.
5. Выразительное чтение как метод и средство обучения.
6. Выразительное чтение на уроках татарского языка.

7. Выразительное чтение на уроках литературы.
8. Выразительное чтение лиричских произведений.
9. Выразительное чтение сатирических и “характерных, ролевых” стихотворных произведений.
10. Чтение сказок.
11. Чтение драматических произведений.
12. Чтение прозы.
13. Работа над заучиванием текста и выразительным исполнением текста наизусть.
14. Эмоциональный анализ художественного текста и роль выразительного чтения произведения.
15. Интонация, его основные характеристики.
16. Требования к постановке голоса. Упражнения по постановке голоса учителя.
17. Использование технических средств обучения в работе над выразительным чтением художественных произведений.
18. Средства передачи подтекста, виды.
19. Ударение.
20. Пауза.
21. Дикция. Артикуляция речи. Использование скороговорок на уроках чтения.
22. Речевое дыхание. Работа над постановкой дыхания на уроках татарского языка и литературы.
23.Темп чтения, его значение в выразительности речи.
24.Составить партитуру предложенного текста (прил.1.)
25. Чтение художественных произведений наизусть. Методика заучивания и исполнения текстов.
26. Исполнительский анализ художественного текста.
27. Мелодика текста и особенности передачи мелодики текста в чтении.
28. Трудные случаи постановки логических ударений
29. Упражнения для управления голосом и дикцией.
30. Постановка правильного дыхания: дыхательные упражнения.
31. Постановка голоса.
32. Особенности анализа текста при подготовке к выразительному чтению.
33. Тон речи.
34. Тембр речи.
35. Упражнения на выработку образной, эмоциональной речи.
36. Значение выразительного чтения в восприятии художественного произведения.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.14.01. МОРФОЛОГИЯ СОВРЕМЕННОГО ТАТАРСКОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА

для направления подготовки

44.03.01 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература»
(с использованием дистанционных образовательных технологий)

квалификация выпускника: бакалавр

17. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

– способностью проектировать образовательные программы (ПК-8);

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

1. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Хәзерге татар әдәби телендәге сүз төркемнәренең саны:
{~3
~10
~12
~15}

“Әнмүзәҗ” хезмәтенең авторы:
{~Г.Алпаров
~Г.Нугайбәк
~Г.Фәезханов
~К.Насыйри}

Г.Алпаровның татар теленең грамматик төзелешен өйрәнүгә багышланган хезмәте ничек атала?
{~“Төрлек”
~”Шәкли нигездә татар грамматикасы”
~“Татар телигә кыскача гыйльме сарыф”
~“Татар нәхүе”}

Кайсы исемлектә сүз төркемнәре системасы К.Насыйри концепциясе буенча бирелгән?
{~Сүз төркемнәре биш төрдә күрсәтелгән: исем, сыйфат, киная (алмашлык), фигыль, адәт (ярдәмлекләр, ымлык һәм кушымчалар)
~Сүз төркемнәре өч исемдә бирелә: исем, фигыль, хәреф
~Сүз төркемнәре тугыз төрдә бирелгән: әйбер аты (исем), билге аты (сыйфат), сан аты (сан), атлык (алмашлык), кылым (фигыль), җитәкче (рәвеш), иярчен бәйлек һәм кисәкчә), җыйгыч (теркәгеч), ымлар (ымлык)
~Сүз төркемнәре ун төрдә күрсәтелә: исем, сыйфат, сан, алмашлык, фигыль, рәвеш, теркәгеч, бәйлек, кисәкчә, ымлык}

Түбәндә китерелгән билгеләмәләрнең кайсы морфология тармагының өйрәнү предметын дөресрәк ача?
{~сүзләрнең ясалыш ысуллары
~сүз һәм сүзләр төрләнгәндә барлыкка килә торган һәртөрле сүз формалары
~сүзләрнең килеп чыгышы һәм яшәешнең төрле өлкәләрендә кулланылышы
~сүзләрдән җөмлә төзү юллары һәм ысуллары}

Күрсәтелгән билгеләрнең кайсысы агглютинатив телләр өчен хас түгел?
{~кушымчаларның тамырга бер-бер артлы ялгануы

~һәр кушымчаның үзаллы грамматик мәгънәсе булу
~фигыль белән белдерелгән кисәкнең җөмлә башында килүе
~сүз тамырының тотрыклы булуы}

Бер үк сүз нигезенең күп төрле грамматик формаларда килүе нинди термин белән атала?
{~грамматик мәгънә
~лексик мәгънә
~морфема
~парадигма}

Саналган семантик билгеләрнең кайсы предметлык төшенчәсен ачыкламый?
{~вакыт
~зат
~күренеш
~абстракт төшенчә}

Кеше исемнәре, кушаматлар, әдәби әсәр, авыл хуҗалыгы, сәүдә оешмалары атамалары исемнең нинди лексик-семантик төркеменә карыйлар?
{~җыйма исемнәр
~матдәлекне белдергән исемнәр
~ялгызлык исемнәр
~абстракт исемнәр}

Он, тоз, май, бәрәңге кебек матдәлекне белдергән исемнәргә кайсы үзенчәлек хас?
{~алар төрләнмиләр
~алар саналмыйлар
~алар аерымланалар
~алар сыйфатлашалар}

Акыл, белем, шатлык, зиһен кебек исемнәр нинди лексик-семантик төркемгә карыйлар?
{~абстракт исемнәр
~конкрет исемнәр
~җыйма исемнәр
~җанлы исемнәр}

Бирелгән сүзләр тезмәсенең кайсында барысы да конкрет исемнәр саналган?
{~куян, кар, белем
~Алия, БГПУ, зиһен
~йөгерү, кыз, алма
~китап, яңгыр, агач}

Бирелгән сүзләр тезмәсенең кайсында барысы да җыйма исемнәр саналган
{~каенлык, сулык, елга
~хатын-кыз, туганнар, җиләклек
~яшьләр, байлар, балалар
~ярыш, ярлы-ябагай, чәчәкләр}

Татар телендә нинди исемнәргә *кем?* соравы куела?
{~хайваннарны белдергән исемнәргә
~җәмгыять классларын белдергән исемнәргә
~дин белән бәйле атамаларга
~шәхесне (кешеләрне) белдергән исемнәргә}

Түбәндәге морфологик категорияләрнең кайсы исем сүз төркеме өчен хас түгел?
{~хәбәрлек
~тартым
~зат
~килеш}

Татар телендәге күплек формасының типологик үзенчәлеге:
{~кушымчаларның ялгану тәртибе юк
~кушымчалар асылда бер генә мәгънәле, төрләнештә үзгәрешләр юк
~күплек парадигмасына караган грамматик формалар нык аерыла
~күплек формасы татар теле өчен хас түгел}

Кайсы очракта нуль формада килгән исем гади берлекне белдермичә, предметларны гомумиләштереп, аларны теге яки бу предметлар классы вәкиле буларак характерлый:
{*~Безнең урам буендагы агач бакчасына... андагы карт миләшкә* ***сандугач*** *ияләшкән иде* (Г.Бәширов).
~Әтисе мәрхүм Хәлимне шәһәргә ***алма*** *сатарга җибәрү турында бик тәмләп сөйли торган иде* (И.Гази).
~Тау башына салынгандыр безнең авыл, Бер ***чишмә бар****, якын безнең авылга ул* (Г.Тукай).
~Басу уртасында ялгыз ***каен*** *үсеп утыра.*}

Җөмләдәге башка сүзләргә төрле-төрле мөнәсәбәте белдерү грамматик мәгънәсе исемнең кайсы грамматик категориясененә карый?
{~тартым
~хәбәрлек
~ килеш
~исемнәр андый функция үтәмиләр}

Татар телендә килешләр системасы ничә буыннан тора?
{~6
~18
~2
~10}

Баш килешнең төп функциясе нинди?
{~предметның хуҗасын белдерү
~эшнең чыгыш ноктасын белдерү
~урын мөнәсәбәтен белдерү
~субъект мөнәсәбәтен белдерү}

Кайсы җөмләдә иялек килешендәге исем бар?
{~Синең белән бергә яшисе килә.
~Шәһәрдә кунакка кайту.
~Авыл урамнары буйлап йөредем.
~Майдан ботка бозылмый.}

*Юл буе безне **тургайлар** сайравы озатып барды* (Ә.Еники) дигән җөмләдә билгеләнгән сүз нинди килештә?
{~баш килештә
~иялек килешендә
~юнәлеш килешендә
~төшем килешендә}

Кайсы җөмләдә юнәлеш килешендәге исем юк?
{*~Күңелгә төрле уйлар килә.*
~Табигатьнең матурлыгына күңелем күтәрелде.
~ Мин кичә директор кабинетында утырдым
~Хәлимәнең акыллылыгына барыбыз да сокланабыз.}

Кайсы җөмләдә чыгыш килеше чагыштыру төшенчәсендә килә?
{*~Ат эттән өректе дә читкә тайпылды.*
~Аттан биек, эттән тәбәнәк.
~Монда көздән эш башланыр.
~Җирдән чишмә чыга.}

Түбәндәге җөмләдә *киез, агач* сүзләре нинди семантик төсмерне белдерәләр? *Бер мәлгә егет үз каршына **киез** эшләпә кигән, **агач** таякка таянган ак сакаллы бер бабай килә кебек тойды*.
{~исем икенче бер предметның материалын белдерә
~исем икенче бер предметның аерым бер өлешен белдерә
~исем бер предметның икенче предмет өчен җайланган булуын белдерә
~исем бер предметның икенче бер предметка каравын белдерә}

Түбәндәге җөмләдәге *намустан* сүзендә нинди семантик төсмер тоемлана? *Мәхәббәт **намустан** көчлерәк...* (Ә.Еники).
{~чыгыш ноктасы
~чагыштыру
~урын
~кыек объект}

Түбәндәге чыгыш килеш формаларының кайсында сәбәп мөнәсәбәте ачыклана?
{~сагыштан саргаю
~бүредән курку
~таштан йорт
~авылдан ерак}

Авыл халкы барысы да эштә дигән җөмләдә ***эштә*** сүзе нинди нинди җөмлә кисәге була?
{~хәл
~хәбәр
~тәмамлык
~аергыч}

Татар телендә ничә төр изафә бар?
{~1
~2
~3
~4}

Татар телендә кайсы төр изафәдә баш сүз белән ияреп килгән сүз ераклаша ала?
{~Мондый күренеш була алмый
~I төр изафәдә: ис. ~ ис. *(агач йорт, шофер егет)*
~II төр изафәдә: ис. ~ ис. ~ *-ы/-е (колхоз кыры, нарат урманы)*
~III төр изафәдә: ис.~ *-ның/-нең* ~ ис.~ *-ы/-е (әнинең күлмәге, бүлекнең мөдире)*}

Билгеләнгән сүз нинди җөмлә кисәге була: *Киек казлар китеп бара Мин күрмәгән* ***илләргә*** (Х.Туфан).
{~тәмамлык
~хәл
~хәбәр
~ия}

Кайсы җөмләдә юнәлеш килешендәге исем сәбәп мөнәсәбәтен белдерә?
{*~Ахияр аңлады: әйбәт, тәртипле, эшчән* ***хатынга*** *буйсыну бик рәхәт икән* (М.Мәһдиев);
~Кече басу астына ***балыкка*** *төшкән чаклары хәтерендә яңарып алды* (Р.Мөхәммәдиев).
~**Эшкә** оста**, сүзгә** кыска Безнең авыл кызлары (җыр).
~Алар бу ***сүзгә*** *куанышып, көлеп җибәрделәр* (Ф.Хөсни).}

Кайсы очракта юнәлеш килешендәге исем тотрыклы сүзтезмә түгел?
{~күзгә бәрелү
~уйга чуму,
~җиренә җиткерү
~ өйгә керү}

Кайсы исем фигыль тамырыннан ясалган?
{~кунак
~беләк
~колак
~аяк}

Түбәндәге тезмәләрнең кайсы сыйфатлардан гына тора?
{~кичтән, чатан, күргән

~корал, усал, сары
~түгәрәк, нормаль, сипкелле
~тозлы, зур, бар}

Сыйфат ачыклап килгән сүз ничек атала?
{~сыйфатламыш
~аергыч
~исем
~аныклагыч}

Ялгыз *ял күрмәс,* ***күмәк*** *ару белмәс* (мәкаль) җөмләсендә нинди күренеш күзәтелә?
{~сыйфатларның исемләшүе
~хәлләрнең аерымлануы
~иянең төшеп калуы
~аергычларның тиңдәшләнүе}

Асыл сыйфатлар предметның нинди билгесен белдерәләр?
{~урынга мөнәсәбәтле билге
~кешенең сизү-тою органнары аша кабул ителә торган билге
~предметны икенче бер предметка яки күренешкә мөнәсәбәтле ачыклаучы билге
~вакытка мөнәсәбәтле билге}

Түбәндә билгеләнгән сүзләрнең кайсы сыйфат түгел?
{~**сөйкемле** кыз
~**батыр** егет
~**эссе** көн
~**таш** йорт}

Бирелгән тезмәләрнең кайсы бары тик асыл сыйфатлардан гына тора?
{~ яңа, зәңгәр, озын
~текә, иркен,
~якты, белемле,
~кунакчыл, усал}

Түбәндәге сыйфатларның кайсы җанварларның төсен белдерә?
{~кызыл, көрән
~коңгырт, кара
~чуар, кола
~җирән, зәңгәр}

Бирелгән тезмәләрнең кайсы нисби сыйфатлардан гына тора?
{~ак, яшь, зур
~кечкенә, тозлы, шакмаклы
~дипломлы, ямьле, гыйльми
~соңгы, кышкы, ябык}

Татар телендә чагыштыру дәрәҗәсе нинди мәгънәне белдерә?
{~билге чамасының уртача бер халәтен
~предметтагы билгенең уртача дәрәҗәдән артыграк булуын
~предметтагы билгенең уртача дәрәҗәдән кимрәк булуын
~билгенең иң югары дәрәҗәсен}

Кайсы сүз төркеме чынбарлык күренешләрен турыдан-туры атамый, ә гомуми рәвештә аларга күрсәтә, ишарәли?
{~исем
~сан
~сыйфат
~алмашлык}

Алмашлыкларның кайсы төркемчәсе турында сүз бара? “Аларның лексик составы зур түгел, барысы алты сүздән тора һәм ябык система тәшкил итә”?
{~сорау алмашлыклары
~юклык алмашлыклары
~зат алмашлыклары
~күрсәтү алмашлыклары}

Түбәндәге сүзләрнең кайсы күрсәтү алмашлыгы түгел?
{~теге
~шундый
~болай
~күп}

Түбәндәге билгеләнгән алмашлыклар нинди сүз төркемен алыштырып килә: Бер җирдә юк ***андый*** *ак каеннар, Бер җирдә юк* ***андый*** *урманнар* (һ.Такташ).
{~исем
~сыйфат
~сан
~фигыль}

Билгеләнгән алмашлыклар нинди сүз төркемен алыштырып киләләр? *Айрылып китсәм дә* ***синнән*** *гомремнең таңында* ***мин****, И Казан арты!* ***Сиңа*** *кайттым сөеп тагын да* ***мин*** (Г.Тукай).
{~исем
~сыйфат
~сан
~фигыль}

Юклык алмашлыгын күрсәтергә:
{~кемдер
~кем
~һичкем
~һәркем}

Билгеләү алмашлыгы булмаган җавапны күрсәтергә:
{~бары
~һәммә
~үз
~теге}

Билгеләнгән алмашлык нинди җөмлә кисәге була: *Һавалар тын торганда, бигрәк тә төнге сәгатьләрдә чыгып, игътибар белән тыңласаң, авылның **теге** ягыннан да, **бу** ягыннан да машина гөре ишетелеп тора* (Ф.Хөсни).
{~хәл
~аергыч
~тәмамлык
~аныклагыч}

Сан сүз төркеме кайсы мәгнәне белдерми?
{~предметларның данә исәбен
~предметларның санау буенча тәртибен
~предметларның сан буенча тигез өлешләргә бүленүен
~предметларның формасын}

Бүлем саны булган җавапны тап:
{~өчәү
~бишенче
~икешәр
~өчтән бер}

1725 саны ничек языла?
{~барысы да аерым
~барысы да кушылып
~25 кушылып
~725 кушылып}

Микъдар саны нинди мәгънәне белдерә?
{~предметларның данә исәбен
~предметларның якынча санын
~өлеш мәгнәсен
~предметларның мәйданын}

Түбәндәге җөмләдә билгеләнгән сан нинди җөмлә кисәге була? *Әй ул **беренче** чирәмнең яшеле күренүе! Шактый күшеккән күңелдә өметләр терелүе! (М.Фәйзуллин).*
{~хәл
~аергыч
~ия
~тәмамлык}

2. **ПРИМЕРНЫЕ ВОПРОСЫ, ЗАДАНИЯ**

1. История морфологических (типологических) учений в языкознании. Изучение морфологического строя татарского языка европейскими и русскими учеными.
2. История возникновения татарской морфологии. Первые татарские грамматики. Грамматическая система К.Насыйри и Г.Нугайбака.
3. Связь морфологии с другими разделами языка.
4. Учение о грамматической форме и грамматическом значении. Грамматическая категория.
5. Морфологическая классификация слов. Части речи в современном татарском языке.
6. Принципы разделения слов на части речи.
7. Взаимоотношения частей речи. Переход слов из одной части речи в другую.
8. Имя существительное как часть речи. Лексико-семантические разряды существительных.
9. Категория числа у имен существительных. Особенности формы числа существительных в татарском языке. Значения единственного числа.
10. Функционально-семантическое поле множественного числа в татарском языке.
11. Категория притяжательности (тартым) у имен существительных.
12. Категория предикативности (хәбәрлек) у имен существительных. Способы выражения определенности и неопределенности у имен существительных.
13. Категория падежа у имен существительных. Взгляды тюркологов и татарских языковедов о значениях и количестве падежей в татарском языке.
14. Лексико-грамматические формы и лексико-грамматические значения объектно-субъектных падежей (баш килеш, иялек килеше, төшем килеше).
15. Основной (именительный) падеж.
16. Родительный падеж.
17. Винительный падеж.
18. Лексико-грамматические формы и лексико-грамматические значения локативных падежей (юнәлеш килеше, чыгыш килеше, урын-вакыт килеше).
19. Направительный (дательный) падеж.
20. Исходный (творительный падеж).
21. Местно-временной (предложный) падеж.
22. Способы образования имен существительных.
23. Имя прилагательное как часть речи. Качественные и относительные прилагательные. Проблема притяжательных прилагательных в татарском языке.
24. Лексико-семантические группы имен прилагательных.
25. Формы степени имен прилагательных.
26. Значения сравнительной степени.
27. Значения превосходной степени.
28. Значения (кимлек дәрәҗәсе).
29. Образование имен прилагательных.
30. Имя числительное как часть речи. Субстантивация числительных.
31. Лексико-грамматические разряды имен числительных.
32. Местоимение как часть речи. Классификация местоимений.
33. Личные местоимения. Особенности изменения по падежам личных местоимений.
34. Притяжательные местоимения
35. Вопросительные и определительные местоимения.
36. Указательные местоимения.
37. Неопределенные и отрицательные местоимения.

38. Виды местоимений по способу образования.

1. Глагол как часть речи. Начальная форма глагола (основа глагола).
2. Барлык-юклык категориясе.
3. Категория лица глагола (персональность).
4. Спрягаемые и неспягаемые формы глагола.
5. Категория залога (юнәлеш).
6. Повелительное наклонение (боерык фигыль). Функционально-семантическое поле повелительного наклонения.
7. Изъявительное наклонение (хикәя фигыль). Настоящее время изъявительного наклонения.
8. Прошедшее время изъявительного наклонения.
9. Будущее время изъявительного наклонения.
10. Проблема желательного наклонения в татарском языке.
11. Условное наклонение (шарт фигыль).
12. Категория времени (темпоральность).
13. Формы прошедшего времени в татарском языке.
14. Форма настоящего времени в татарском языке.
15. Формы будущего времени в татарском языке.
16. Категория вида или аспектуальность (дәрәҗә).
17. Причастия настоящего времени.
18. Причастия будущего времени.
19. Инфинитив.
20. Неопределенная форма глагола (исем фигыль).
21. Деепричастие (хәл фигыль).
22. Образование глаголов.
23. Наречие. Лексико-семантические разряды наречий.
24. Образование наречий.
25. Союзы и союзные слова.
26. Послелоги (бәйлекләр).
27. Частицы. Разряды частиц.
28. Модальные слова, их значения.
29. Звукоподражательные слова, их лексико-семантические разряды. Мимемы. Образование слов на основе звукоподражаний.
30. Междометия. Разряды междометий по значению.

3. Практические задания.

Бирем 1. Тексттан сүз төркемнәрен билгеләгез (җәя эченә янәшә яза барырга).

4. Әмирхан Еники «Ана һәм кыз»

Ана күптәннән каты авыру һәм ул бу урынга инде яңадан тормаска ятканлыгын яхшы белә. Ләкин тыныч җан белән үлемне көткән бу авыру анада соңгы сулышыннан аерылу минутын кичектерү теләге бик көчле: ул улын көтә. Бердәнбер улының фронттан кайтуын, менә шул кечкенә ишектән иелә төшеп керүен, елмаеп янына килүен, «Әни!» дип дәшүен күрергә тели иде. Бу гади сагыну гына түгел, бу – үзеннән соң каласы тормышның дәвамын күрергә тырышу, һәр тамчы каны белән йөрәге аша үткән ана мәхәббәтен соңгы тапкыр актыгына кадәр улына бирү теләге иде. Ул белә: ана белән ир бала арасындагы мәхәббәт бервакытта да андый ачыклык һәм юмартлык белән тышка чыга алмый. Әгәр менә ир булып җитешкән улы һәрвакыттагыча буйсынып башын игән, тартынып сүзсез торган оялчан кыяфәте белән каршында басып торса, ул бары бер сүз – «балам» дип үрелеп, аның маңгаеннан үбәр иде...

Ананың күңеленә шик киләме?.. Каты сугышның күп корбаннар алуын, кемнәрнеңдер газиз уллары, сөйгән ирләре, кадерле якыннары сугыш кырында торып калуын ул белә. Ләкин аңарда улын күрү ышанычы шундый көчле ки, һичбер нинди шик аның күңеленә кереп урын ала алмый иде. Гүя аның улы нинди генә хәтәр хәлләрдә калмасын, күпме генә ут эчендә йөрмәсен, барыбер исән-сау кайтачак. Бу – шулай, бу – көннең якты, төннең караңгы булуы кебек бәхәссез... Һичшиксез, аның газизе кайтыр, кайтырга тиеш!

Андагы бу ышаныч аның якыннарына да күчкән иде. Кызы Рәхилә, туганы белән төрле хәл булуын исендә тотса да, күңеле төбендә шактый тынычлык тоя. Бигрәк тә ана белән һәр көн туганы турында сөйләшү аның исән-сау кайтуын ничектер уйланусыз, пошынусыз көтәргә гадәтләндерде. Гүя ул фронттан, ут эченнән түгел, ә елдагы гадәте буенча күрше шәһәрдән, институттан каникулга кайтырга тиеш. Шулай да Рәхилә, уйланган минутларында бу гамьсезлекне сизеп, үз-үзеннән риза булмыйча, ихтыярсыздан тынычсызлана башлый иде.

Бирем 2. Бирелгән текстлардагы астына сызылган сүзләргә тулы морфологик анализ ясарга.

Инде бик борынгы, телләр яңа барлыкка килгән, кешеләрнең генә түгел, **әйберләрнең** дә әле исеме булмаган дәверне күз алдына китерик. Мөгаен, ул дәвер кешеләренә теге яки бу әйберне, күренешне, хәрәкәтне **ничек** атарга белмичә бик еш баш ватарга туры килгәндер. Бер караганда, әлләни кыенлыгы да юк күк моның: әйтик, имән агачын күргәч, теләсәң “имән” дисең, теләсәң “хо”, “выр”, “дун”... Ләкин бит үзең әйтү белән генә эш бетми, бөтен кешенең дә шулай әйтә башлавы кирәк. Ә моның өчен **яңа** сүзнең әйбергә яки күренешкә чиләккә капкач сыман төгәл туры килүе, ягъни аның иң төп **үзлеген** ачып сала торган булуы кирәк.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

Б1.В.ДВ.14.02. ЧАСТИ РЕЧИ СОВРЕМЕННОГО ТАТАРСКОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА

для направления подготовки

44.03.01 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
направленность (профиль) «Родной (татарский) язык, литература»
(с использованием дистанционных образовательных технологий)

квалификация выпускника: бакалавр

18. Целью дисциплины является *развитие профессиональных компетенций*:

– способностью проектировать образовательные программы (ПК-8);

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

ФОС по дисциплине “Современный татарский литературный язык. Морфология” (преподаватель – Н.У.Халиуллина)

2. ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ

Хәзерге татар әдәби телендәге сүз төркемнәренең саны:
{~3
~10
~12
~15}

“Әнмүзәҗ” хезмәтенең авторы:
{~Г.Алпаров
~Г.Нугайбәк
~Г.Фәезханов
~К.Насыйри}

Г.Алпаровның татар теленең грамматик төзелешен өйрәнүгә багышланган хезмәте ничек атала?
{~“Төрлек”
~”Шәкли нигездә татар грамматикасы”
~“Татар телигә кыскача гыйльме сарыф”
~“Татар нәхүе”}

Кайсы исемлектә сүз төркемнәре системасы К.Насыйри концепциясе буенча бирелгән?
{~Сүз төркемнәре биш төрдә күрсәтелгән: исем, сыйфат, киная (алмашлык), фигыль, адәт (ярдәмлекләр, ымлык һәм кушымчалар)
~Сүз төркемнәре өч исемдә бирелә: исем, фигыль, хәреф
~Сүз төркемнәре тугыз төрдә бирелгән: әйбер аты (исем), билге аты (сыйфат), сан аты (сан), атлык (алмашлык), кылым (фигыль), җитәкче (рәвеш), иярчен бәйлек һәм кисәкчә), җыйгыч (теркәгеч), ымлар (ымлык)
~Сүз төркемнәре ун төрдә күрсәтелә: исем, сыйфат, сан, алмашлык, фигыль, рәвеш, теркәгеч, бәйлек, кисәкчә, ымлык}

Түбәндә китерелгән билгеләмәләрнең кайсы морфология тармагының өйрәнү предметын дөресрәк ача?
{~сүзләрнең ясалыш ысуллары
~сүз һәм сүзләр төрләнгәндә барлыкка килә торган һәртөрле сүз формалары
~сүзләрнең килеп чыгышы һәм яшәешнең төрле өлкәләрендә кулланылышы

~сүзләрдән җөмлә төзү юллары һәм ысуллары}

Күрсәтелгән билгеләрнең кайсысы агглютинатив телләр өчен хас түгел?
{~кушымчаларның тамырга бер-бер артлы ялгануы
~һәр кушымчаның үзаллы грамматик мәгънәсе булу
~фигыль белән белдерелгән кисәкнең җөмлә башында килүе
~сүз тамырының тотрыклы булуы}

Бер үк сүз нигезенең күп төрле грамматик формаларда килүе нинди термин белән атала?
{~грамматик мәгънә
~лексик мәгънә
~морфема
~парадигма}

Саналган семантик билгеләрнең кайсы предметлык төшенчәсен ачыкламый?
{~вакыт
~зат
~күренеш
~абстракт төшенчә}

Кеше исемнәре, кушаматлар, әдәби әсәр, авыл хуҗалыгы, сәүдә оешмалары атамалары исемнең нинди лексик-семантик төркеменә карыйлар?
{~җыйма исемнәр
~матдәлекне белдергән исемнәр
~ялгызлык исемнәр
~абстракт исемнәр}

Он, тоз, май, бәрәңге кебек матдәлекне белдергән исемнәргә кайсы үзенчәлек хас?
{~алар төрләнмиләр
~алар саналмыйлар
~алар аерымланалар
~алар сыйфатлашалар}

Акыл, белем, шатлык, зиһен кебек исемнәр нинди лексик-семантик төркемгә карыйлар?
{~абстракт исемнәр
~конкрет исемнәр
~җыйма исемнәр
~җанлы исемнәр}

Бирелгән сүзләр тезмәсенең кайсында барысы да конкрет исемнәр саналган?
{~куян, кар, белем
~Алия, БГПУ, зиһен
~йөгерү, кыз, алма
~китап, яңгыр, агач}

Бирелгән сүзләр тезмәсенең кайсында барысы да җыйма исемнәр саналган

{~каенлык, сулык, елга
~хатын-кыз, туганнар, җиләклек
~яшьләр, байлар, балалар
~ярыш, ярлы-ябагай, чәчәкләр}

Татар телендә нинди исемнәргә *кем?* соравы куела?
{~хайваннарны белдергән исемнәргә
~җәмгыять классларын белдергән исемнәргә
~дин белән бәйле атамаларга
~шәхесне (кешеләрне) белдергән исемнәргә}

Түбәндәге морфологик категорияләрнең кайсы исем сүз төркеме өчен хас түгел?
{~хәбәрлек
~тартым
~зат
~килеш}

Татар телендәге күплек формасының типологик үзенчәлеге:
{~кушымчаларның ялгану тәртибе юк
~кушымчалар асылда бер генә мәгънәле, төрләнештә үзгәрешләр юк
~күплек парадигмасына караган грамматик формалар нык аерыла
~күплек формасы татар теле өчен хас түгел}

Кайсы очракта нуль формада килгән исем гади берлекне белдермичә, предметларны гомумиләштереп, аларны теге яки бу предметлар классы вәкиле буларак характерлый:
{~*Безнең урам буендагы агач бакчасына... андагы карт миләшкә* ***сандугач*** *ияләшкән иде* (Г.Бәширов).
~*Әтисе мәрхүм Хәлимне шәһәргә* ***алма*** *сатарга җибәрү турында бик тәмләп сөйли торган иде* (И.Гази).
~*Тау башына салынгандыр безнең авыл, Бер* ***чишмә бар****, якын безнең авылга ул* (Г.Тукай).
~*Басу уртасында ялгыз* ***каен*** *үсеп утыра.*}

Җөмләдәге башка сүзләргә төрле-төрле мөнәсәбәте белдерү грамматик мәгънәсе исемнең кайсы грамматик категориясененә карый?
{~тартым
~хәбәрлек
~ килеш
~исемнәр андый функция үтәмиләр}

Татар телендә килешләр системасы ничә буыннан тора?
{~6
~18
~2
~10}

Баш килешнең төп функциясе нинди?

{~предметның хуҗасын белдерү
~эшнең чыгыш ноктасын белдерү
~урын мөнәсәбәтен белдерү
~субъект мөнәсәбәтен белдерү}

Кайсы җөмләдә иялек килешендәге исем бар?
{~Синең белән бергә яшисе килә.
~Шәһәрдә кунакка кайту.
~Авыл урамнары буйлап йөредем.
~Майдан ботка бозылмый.}

*Юл буе безне **тургайлар** сайравы озатып барды* (Ә.Еники) дигән җөмләдә билгеләнгән сүз нинди килештә?
{~баш килештә
~иялек килешендә
~юнәлеш килешендә
~төшем килешендә}

Кайсы җөмләдә юнәлеш килешендәге исем юк?
{*~Күңелгә төрле уйлар килә.*
~Табигатьнең матурлыгына күңелем күтәрелде.
~ Мин кичә директор кабинетында утырдым
~Хәлимәнең акыллылыгына барыбыз да сокланабыз.}

Кайсы җөмләдә чыгыш килеше чагыштыру төшенчәсендә килә?
{*~Ат эттән өректе дә читкә тайпылды.*
~Аттан биек, эттән тәбәнәк.
~Монда көздән эш башланыр.
~Җирдән чишмә чыга.}

Түбәндәге җөмләдә *киез, агач* сүзләре нинди семантик төсмерне белдерәләр? *Бер мәлгә егет үз каршына **киез** эшләпә кигән, **агач** таякка таянган ак сакаллы бер бабай килә кебек тойды.*
{~исем икенче бер предметның материалын белдерә
~исем икенче бер предметның аерым бер өлешен белдерә
~исем бер предметның икенче предмет өчен җайланган булуын белдерә
~исем бер предметның икенче бер предметка каравын белдерә}

Түбәндәге җөмләдәге *намустан* сүзендә нинди семантик төсмер тоемлана? *Мәхәббәт **намустан** көчлерәк...* (Ә.Еники).
{~чыгыш ноктасы
~чагыштыру
~урын
~кыек объект}

Түбәндәге чыгыш килеш формаларының кайсында сәбәп мөнәсәбәте ачыклана?

{~сагыштан саргаю
~бүредән курку
~таштан йорт
~авылдан ерак}

Авыл халкы барысы да эштә дигән җөмләдә ***эштә*** сүзе нинди нинди җөмлә кисәге була?
{~хәл
~хәбәр
~тәмамлык
~аергыч}

Татар телендә ничә төр изафә бар?
{~1
~2
~3
~4}

Татар телендә кайсы төр изафәдә баш сүз белән ияреп килгән сүз ераклаша ала?
{~Мондый күренеш була алмый
~I төр изафәдә: ис. ~ ис. *(агач йорт, шофер егет)*
~II төр изафәдә: ис. ~ ис. ~ *-ы/-е (колхоз кыры, нарат урманы)*
~III төр изафәдә: ис.~ *-ның/-нең* ~ ис.~ *-ы/-е (әнинең күлмәге, бүлекнең мөдире)*}

Билгеләнгән сүз нинди җөмлә кисәге була: *Киек казлар китеп бара Мин күрмәгән* ***илләргә*** (Х.Туфан).
{~тәмамлык
~хәл
~хәбәр
~ия}

Кайсы җөмләдә юнәлеш килешендәге исем сәбәп мөнәсәбәтен белдерә?
{*~Ахияр аңлады: әйбәт, тәртипле, эшчән* ***хатынга*** *буйсыну бик рәхәт икән* (М.Мәһдиев);
~Кече басу астына ***балыкка*** *төшкән чаклары хәтерендә яңарып алды* (Р.Мөхәммәдиев).
~**Эшкә** оста**, сүзгә** кыска Безнең авыл кызлары (җыр).
~Алар бу ***сүзгә*** *куанышып, көлеп җибәрделәр* (Ф.Хөсни).}

Кайсы очракта юнәлеш килешендәге исем тотрыклы сүзтезмә түгел?
{~күзгә бәрелү
~уйга чуму,
~җиренә җиткерү
~ өйгә керү}

Кайсы исем фигыль тамырыннан ясалган?
{~кунак
~беләк
~колак

~аяк}

Түбәндәге тезмәләрнең кайсы сыйфатлардан гына тора?
{~кичтән, чатан, күргән
~корал, усал, сары
~түгәрәк, нормаль, сипкелле
~тозлы, зур, бар}

Сыйфат ачыклап килгән сүз ничек атала?
{~сыйфатламыш
~аергыч
~исем
~аныклагыч}

Ялгыз *ял күрмәс,* ***күмәк*** *ару белмәс* (мәкаль) җөмләсендә нинди күренеш күзәтелә?
{~сыйфатларның исемләшүе
~хәлләрнең аерымлануы
~иянең төшеп калуы
~аергычларның тиңдәшләнүе}

Асыл сыйфатлар предметның нинди билгесен белдерәләр?
{~урынга мөнәсәбәтле билге
~кешенең сизү-тою органнары аша кабул ителә торган билге
~предметны икенче бер предметка яки күренешкә мөнәсәбәтле ачыклаучы билге
~вакытка мөнәсәбәтле билге}

Түбәндә билгеләнгән сүзләрнең кайсы сыйфат түгел?
{~**сөйкемле** кыз
~**батыр** егет
~**эссе** көн
~**таш** йорт}

Бирелгән тезмәләрнең кайсы бары тик асыл сыйфатлардан гына тора?
{~ яңа, зәңгәр, озын
~текә, иркен,
~якты, белемле,
~кунакчыл, усал}

Түбәндәге сыйфатларның кайсы җанварларның төсен белдерә?
{~кызыл, көрән
~коңгырт, кара
~чуар, кола
~җирән, зәңгәр}

Бирелгән тезмәләрнең кайсы нисби сыйфатлардан гына тора?
{~ак, яшь, зур

~кечкенә, тозлы, шакмаклы
~дипломлы, ямьле, гыйльми
~соңгы, кышкы, ябык}

Татар телендә чагыштыру дәрәҗәсе нинди мәгънәне белдерә?
{~билге чамасының уртача бер халәтен
~предметтагы билгенең уртача дәрәҗәдән артыграк булуын
~предметтагы билгенең уртача дәрәҗәдән кимрәк булуын
~билгенең иң югары дәрәҗәсен}

Кайсы сүз төркеме чынбарлык күренешләрен турыдан-туры атамый, ә гомуми рәвештә аларга күрсәтә, ишарәли?
{~исем
~сан
~сыйфат
~алмашлык}

Алмашлыкларның кайсы төркемчәсе турында сүз бара? “Аларның лексик составы зур түгел, барысы алты сүздән тора һәм ябык система тәшкил итә”?
{~сорау алмашлыклары
~юклык алмашлыклары
~зат алмашлыклары
~күрсәтү алмашлыклары}

Түбәндәге сүзләрнең кайсы күрсәтү алмашлыгы түгел?
{~теге
~шундый
~болай
~күп}

Түбәндәге билгеләнгән алмашлыклар нинди сүз төркемен алыштырып килә: Бер җирдә юк ***андый*** *ак каеннар, Бер җирдә юк* ***андый*** *урманнар* (Һ.Такташ).
{~исем
~сыйфат
~сан
~фигыль}

Билгеләнгән алмашлыклар нинди сүз төркемен алыштырып киләләр? *Айрылып китсәм дә* ***синнән*** *гомремнең таңында* ***мин****, И Казан арты!* ***Сиңа*** *кайттым сөеп тагын да* ***мин*** (Г.Тукай).
{~исем
~сыйфат
~сан
~фигыль}

Юклык алмашлыгын күрсәтергә:

{~кемдер
~кем
~һичкем
~һәркем}

Билгеләү алмашлыгы булмаган җавапны күрсәтергә:
{~бары
~һәммә
~үз
~теге}

Билгеләнгән алмашлык нинди җөмлә кисәге була: *Һавалар тын торганда, бигрәк тә төнге сәгатьләрдә чыгып, игътибар белән тыңласаң, авылның **теге** ягыннан да, **бу** ягыннан да машина гөре ишетелеп тора* (Ф.Хөсни).
{~хәл
~аергыч
~тәмамлык
~аныклагыч}

Сан сүз төркеме кайсы мәгнәне белдерми?
{~предметларның данә исәбен
~предметларның санау буенча тәртибен
~предметларның сан буенча тигез өлешләргә бүленүен
~предметларның формасын}

Бүлем саны булган җавапны тап:
{~өчәү
~бишенче
~икешәр
~өчтән бер}

1725 саны ничек языла?
{~барысы да аерым
~барысы да кушылып
~25 кушылып
~725 кушылып}

Микъдар саны нинди мәгънәне белдерә?
{~предметларның данә исәбен
~предметларның якынча санын
~өлеш мәгнәсен
~предметларның мәйданын}

Түбәндәге җөмләдә билгеләнгән сан нинди җөмлә кисәге була? *Әй ул **беренче** чирәмнең яшеле күренүе! Шактый күшеккән күңелдә өметләр терелүе! (М.Фәйзуллин).*
{~хәл

~аергыч
~ия
~тәмамлык}

2. **ПРИМЕРНЫЕ ВОПРОСЫ, ЗАДАНИЯ**

39. История морфологических (типологических) учений в языкознании. Изучение морфологического строя татарского языка европейскими и русскими учеными.
40. История возникновения татарской морфологии. Первые татарские грамматики. Грамматическая система К.Насыйри и Г.Нугайбака.
41. Связь морфологии с другими разделами языка.
42. Учение о грамматической форме и грамматическом значении. Грамматическая категория.
43. Морфологическая классификация слов. Части речи в современном татарском языке.
44. Принципы разделения слов на части речи.
45. Взаимоотношения частей речи. Переход слов из одной части речи в другую.
46. Имя существительное как часть речи. Лексико-семантические разряды существительных.
47. Категория числа у имен существительных. Особенности формы числа существительных в татарском языке. Значения единственного числа.
48. Функционально-семантическое поле множественного числа в татарском языке.
49. Категория притяжательности (тартым) у имен существительных.
50. Категория предикативности (хәбәрлек) у имен существительных. Способы выражения определенности и неопределенности у имен существительных.
51. Категория падежа у имен существительных. Взгляды тюркологов и татарских языковедов о значениях и количестве падежей в татарском языке.
52. Лексико-грамматические формы и лексико-грамматические значения объектно-субъектных падежей (баш килеш, иялек килеше, төшем килеше).
53. Основной (именительный) падеж.
54. Родительный падеж.
55. Винительный падеж.
56. Лексико-грамматические формы и лексико-грамматические значения локативных падежей (юнәлеш килеше, чыгыш килеше, урын-вакыт килеше).
57. Направительный (дательный) падеж.
58. Исходный (творительный падеж).
59. Местно-временной (предложный) падеж.
60. Способы образования имен существительных.
61. Имя прилагательное как часть речи. Качественные и относительные прилагательные. Проблема притяжательных прилагательных в татарском языке.
62. Лексико-семантические группы имен прилагательных.
63. Формы степени имен прилагательных.
64. Значения сравнительной степени.
65. Значения превосходной степени.
66. Значения (кимлек дәрәҗәсе).
67. Образование имен прилагательных.
68. Имя числительное как часть речи. Субстантивация числительных.
69. Лексико-грамматические разряды имен числительных.
70. Местоимение как часть речи. Классификация местоимений.
71. Личные местоимения. Особенности изменения по падежам личных местоимений.
72. Притяжательные местоимения
73. Вопросительные и определительные местоимения.
74. Указательные местоимения.
75. Неопределенные и отрицательные местоимения.

76. Виды местоимений по способу образования.

31. Глагол как часть речи. Начальная форма глагола (основа глагола).
32. Барлык-юклык категориясе.
33. Категория лица глагола (персональность).
34. Спрягаемые и неспягаемые формы глагола.
35. Категория залога (юнәлеш).
36. Повелительное наклонение (боерык фигыль). Функционально-семантическое поле повелительного наклонения.
37. Изъявительное наклонение (хикәя фигыль). Настоящее время изъявительного наклонения.
38. Прошедшее время изъявительного наклонения.
39. Будущее время изъявительного наклонения.
40. Проблема желательного наклонения в татарском языке.
41. Условное наклонение (шарт фигыль).
42. Категория времени (темпоральность).
43. Формы прошедшего времени в татарском языке.
44. Форма настоящего времени в татарском языке.
45. Формы будущего времени в татарском языке.
46. Категория вида или аспектуальность (дәрәҗә).
47. Причастия настоящего времени.
48. Причастия будущего времени.
49. Инфинитив.
50. Неопределенная форма глагола (исем фигыль).
51. Деепричастие (хәл фигыль).
52. Образование глаголов.
53. Наречие. Лексико-семантические разряды наречий.
54. Образование наречий.
55. Союзы и союзные слова.
56. Послелоги (бәйлекләр).
57. Частицы. Разряды частиц.
58. Модальные слова, их значения.
59. Звукоподражательные слова, их лексико-семантические разряды. Мимемы. Образование слов на основе звукоподражаний.
60. Междометия. Разряды междометий по значению.

5. Практические задания.

Бирем 1. Текстган сүз төркемнәрен билгеләгез (җәя эченә янәшә яза барырга).

6. Әмирхан Еники «Ана һәм кыз»

Ана күптәннән каты авыру һәм ул бу урынга инде яңадан тормаска ятканлыгын яхшы белә. Ләкин тыныч җан белән үлемне көткән бу авыру анада соңгы сулышыннан аерылу минутын кичектерү теләге бик көчле: ул улын көтә. Бердәнбер улының фронттан кайтуын, менә шул кечкенә ишектән иелә төшеп керүен, елмаеп янына килүен, «Әни!» дип дәшүен күрергә тели иде. Бу гади сагыну гына түгел, бу – үзеннән соң каласы тормышның дәвамын күрергә тырышу, һәр тамчы каны белән йөрәге аша үткән ана мәхәббәтен соңгы тапкыр актыгына кадәр улына бирү теләге иде. Ул белә: ана белән ир бала арасындагы мәхәббәт бервакытта да андый ачыклык һәм юмартлык белән тышка чыга алмый. Әгәр менә ир булып җитешкән улы һәрвакыттагыча буйсынып башын игән, тартынып сүзсез торган оялчан кыяфәте белән каршында басып торса, ул бары бер сүз – «балам» дип үрелеп, аның маңгаеннан үбәр иде...

Ананың күңеленә шик киләме?.. Каты сугышның күп корбаннар алуын, кемнәрнеңдер газиз уллары, сөйгән ирләре, кадерле якыннары сугыш кырында торып калуын ул белә. Ләкин аңарда улын күрү ышанычы шундый көчле ки, һичбер нинди шик аның күңеленә кереп урын ала алмый иде. Гүя аның улы нинди генә хәтәр хәлләрдә калмасын, күпме генә ут эчендә йөрмәсен, барыбер исән-сау кайтачак. Бу – шулай, бу – көннең якты, төннең караңгы булуы кебек бәхәссез... Һичшиксез, аның газизе кайтыр, кайтырга тиеш!

Андагы бу ышаныч аның якыннарына да күчкән иде. Кызы Рәхилә, туганы белән төрле хәл булуын исендә тотса да, күңеле төбендә шактый тынычлык тоя. Бигрәк тә ана белән һәр көн туганы турында сөйләшү аның исән-сау кайтуын ничектер уйланусыз, пошынусыз көтәргә гадәтләндерде. Гүя ул фронттан, ут эченнән түгел, ә елдагы гадәте буенча күрше шәһәрдән, институттан каникулга кайтырга тиеш. Шулай да Рәхилә, уйланган минутларында бу гамьсезлекне сизеп, үз-үзеннән риза булмыйча, ихтыярсыздан тынычсызлана башлый иде.

Бирем 2. Бирелгән текстлардагы астына сызылган сүзләргә тулы морфологик анализ ясарга.

Инде бик борынгы, телләр яңа барлыкка килгән, кешеләрнең генә түгел, **әйберләрнең** дә әле исеме булмаган дәверне күз алдына китерик. Мөгаен, ул дәвер кешеләренә теге яки бу әйберне, күренешне, хәрәкәтне **ничек** атарга белмичә бик еш баш ватарга туры килгәндер. Бер караганда, әлләни кыенлыгы да юк күк моның: әйтик, имән агачын күргәч, теләсәң “имән” дисең, теләсәң “хо”, “выр”, “дун”... Ләкин бит үзең әйтү белән генә эш бетми, бөтен кешенең дә шулай әйтә башлавы кирәк. Ә моның өчен **яңа** сүзнең әйбергә яки күренешкә чиләккә капкач сыман төгәл туры килүе, ягъни аның иң төп **үзлеген** ачып сала торган булуы кирәк.

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ
СИНТАКСИС ПРОСТОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ

1.Целью дисциплины является: формирование профессиональных компетенций:
ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов

ПК-9 способностью проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся

.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Тесты

Яттан сөйләү сүзтезмәсенең мәгънәви бәйләнешен билгеләгез
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. объект мөнәсәбәте
c. рәвеш мөнәсәбәте
d. урын мөнәсәбәте

Ярым хәбәрлекле җөмләне билгеләгез
Выберите один ответ:
a. Кайткач сөйләрмен
b. дөрес җавап юк
c. Байлыгың бардай кыланасың
d. Әти кайткач барырбыз

Кушма → гади → сүзтезмә → сүзформа. Бу схема синтаксик берәмлекне тикшерүнең нинди төренә туры килә
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. «кире»
c. «астан»
d. «өстән»

Кайсы рәттәге җөмләдә ия турында хәбәр итә торган баш кисәк бер сүз белән белдерелгән
Выберите один ответ:
a. Икенче көнне иртән яңгыр ява башлады
b. Елганы чыпчыклар төркеме сарып алган
c. Яз үтеп китте
d. Өйгә мин сөенечтән канатланып кайтам

Кереш сүзле җөмләне билгеләгез
Выберите один ответ:

a. Тукайның – халык шагыйренең гомере мәңгелек язларга кушылып дәвам итә
b. дөрес җавап юк
c. Су! Аның кадере торган саен арта бара
d. Мөгаен, Җидегән чишмәне сагынган иде ул

Аныклаулы мөнәсәбәтне белдергән сүзләрне билгеләгез
Выберите один ответ:
a. җил исә, яңгыр ява
b. юл аша чыгу, диңгез шаулый
c. урамда уйнау, өстәлгә кую
d. юл капчыгы (рюкзак), Самара (элеккеге Куйбышев)

Әйтү максатына карап җөмләләрнең төрен күрсәтегез
Выберите один ответ:
a. хикәя, боеру, тойгысыз, тойгылы
b. инкяр, раслау, хикәя, сорау
c. хикәя, боеру, сорау, тойгылы
d. җәенке, җыйнак, тойгылы, боеру

Калын хәрефләр белән бирелгән сүзләр җөмләнең кайсы кисәге икәнен күрсәтегез.
Җырчы кошлар да җылы якка киткән.
Выберите один ответ:
a. рәвеш хәле
b. урын хәле
c. аергыч
d. вакыт хәле

Тыныш билгесе ялгыш куелган җөмләне күрсәтегез
Выберите один ответ:
a. Аяз чыкмаганнан, эшкә әллә нинди зыян килмәдә
b. Көн кояшлы
c. Күк – ерак, сыек зәңгәр
d. Көньяктан, сизелер-сизелмәс кенә, җылы җил исә
Ботаклар арасыннан күренеп китү сүзтезмәсендә компонентларны үзара бәйләүче чараны күрсәтегез
Выберите один ответ:
a. исем фигыль формасы
b. килеш кушымчасы
c. бәйлек сүз
d. хәл фигыль формасы

Бер кешелек таш капчык эчендә алар икәү булды хәзер: тоткын Галимҗан үзе һәм аның Галиҗәнап уе.Бу җөмләдәге тыныш билгесе түбәндәгеләргә күрсәтә
Выберите один ответ:
a. гомумиләштерүче сүзе булган гади җөмлә
b. иярчен аналитик кушма җөмлә

c. тезмә кушма җөмлә
d. аныклаулы бәйләнешле гади җөмлә

Кайсы төркемдә иярчен кисәкләрнең дөрес һәм тулы бирелеше күрсәтелгән
Выберите один ответ:
a. аныклагыч, аергыч, хәл, эндәш сүз
b. дөрес җавап юк
c. аергыч, детерминант, хәл, тәмамлык
d. аергыч, тәмамлык, хәл, аныклагыч

Аерымланган хәлле кисәкне билгеләгез
Выберите один ответ:
a. Менә күкнең көнчыгыш читен алсуга манган кебек, кояш күтәрелә башлады
b. Маяклар сүнүгә, пароходның тирә-ягы бөтенләй караңгыланып китте
c. Бераздан көн ачылды, ялтырап кояш чыкты
d. Гаризасына чаклы язып китерде

Әлбәттә, матбугатта чыгып, укучыга ирешкән һәр җыентык әдәбият тарихына кереп калуга дәгъва итә алмый. Хәбәрне табып, төрен билгеләгез.
Выберите один ответ:
a. кушма фигыль хәбәр
b. кушма исем хәбәр
c. гади фигыль хәбәр
d. тезмә исем хәбәр

Калын хәрефләр белән бирелгән сүзләр җөмләнең кайсы кисәге икәнен күрсәтегез. Нинди була икән ул тәмле сүз.
Выберите один ответ:
a. тәмамлык
b. хәбәр
c. рәвеш хәле
d. аергыч

Максат хәле ул
Выберите один ответ:
a. җөмләдә исемне ачыклап килә торган иярчен кисәк
b. җөмләдә теләсә кайсы кисәккә буйсынып килә ала торган иярчен кисәк
c. җөмләдә фигыльгә ияреп, эш яки хәрәкәтнең нинди ният белән үтәләчәген күрсәтеп килгән иярчен кисәк
d. җөмләдә фигыльгә ияреп, эш яки хәлнең үтәлү шартын белдереп килә торган иярчен кисәк

Кайткач укыйсым бар җөмләсе бер составлы җөмләләрнең кайсы төренә керә
Выберите один ответ:
a. билгесез үтәүчеле фигыль җөмлә

b. бер составлы исем җөмлә
c. билгеле үтәүчеле фигыль җөмлә
d. өстәлмә

Кайсы рәттәге җөмләдә аерылмаган хәл бар
Выберите один ответ:
a. Мин, чайканырмын дип, су эзләдем
b. Җамал әби йомырка сайларга утырды
c. Әхтәри сугышка китеп барды
d. Үзе, андый-мондый хәл була калмасын дип, тиз генә артка чигенә башлады
Раслау мәгънәсен белдерә торган җөмләне аерыгыз
Выберите один ответ:
a. Бу яклар миңа ят түгел
b. Ул әллә килгәндер дисеңме?Килгә-ә-ән!
c. Табигать матур
d. Аның бәхете юк түгел

Иярүче кисәк ияртүче кисәккә түбәндәге чаралар ярдәмендә бәйләнә
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. барысы да дөрес
c. кушымчалар, бәйлек һәм бәйлек сүзләр
d. кушымчалар, тезүче теркәгечләр

Шушы бер-ике көндә кайтып килербез.
Выберите один ответ:
a. вакыт хәле
b. тәмамлык
c. рәвеш хәле
d. күләм хәле

Бер составлы атау җөмләнең семантик функциясен билгеләгез. Сиреньле төн! Яшьлекнең үзе кебек кыскасың син.
Выберите один ответ:
a. субъектын, темасын алдан атап кую
b. ниндидер бер фикерне тыңлаучыга ачыграк җиткерү өчен, ул фикернең
c. нәрсәгә булса да төбәп күрсәтү, игътибарны тарту
d. ниндидер бер хәлнең, билгенең яшәвен раслау яки инкяр итү
e. табигать күренешен тасвирлау

Изафә бәйләнештәге сүзтезмә ул –
Выберите один ответ:
a. исемнең исемне янәшә тору чарасы аша ияртүеннән ясалган сүзтезмә
b. фигыльле исем сүзтезмә

c. сыйфатның исемне ярдәмлекләр аша ияртүе нәтиҗәсендә ясалган сүзтезмә
d. иярүче кисәге төп сыйфат булган сүзтезмә

Җөмләнең (сөйләмнең) иң төп һәм даими үзенчәлеге булып нәрсәләр тора
Выберите один ответ:
a. модальлек һәм экспрессиялелек
b. модальлек һәм хәбәрлек
c. хәбәрлек һәм экспрессиялелек
d. хәбәрлек һәм темпоральлек

Бу урамда кешеләр бер-берсен яхшы белә. Бу җөмлә
Выберите один ответ:
a. тойгылы җөмлә
b. җыйнак җөмлә
c. ким җөмлә
d. җәенке җөмлә

Боерык җөмлә ул
Выберите один ответ:
a. көчле тойгы белән әйтелгән җөмлә
b. сөйләүченең ихтыярын, эшкә кушуны, үтенүне, боеруны, өндәүне белдерүче җөмлә
c. теге яки бу нәрсәне белергә теләп сораганда барлыкка килә
d. тыныч, салмак тавыш белән әйтелгән җөмлә

Мәгънәсенә ныграк игътибар иттерү өчен төп җөмлә ахырына чыгарылган һәм аерым җөмлә интонациясе белән әйтелгән сүз яки сүзтезмә ничек атала
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. аныклагыч
c. өстәлмә
d. инверсион кисәк

Түбәндәге җөмләдә хәбәрнең төрен билгеләгез Безнең йорт – калай түбәле.
Выберите один ответ:
a. тезмә фигыль хәбәр
b. тезмә исем хәбәр
c. гади исем хәбәр
d. гади фигыль хәбәр

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ
СИНТАКСИС ПРОСТОГО ОСЛОЖНЕННОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ

1.Целью дисциплины является: формирование профессиональных компетенций:
ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов

ПК-9 способностью проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся

.

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Тесты

Яттан сөйләү сүзтезмәсенең мәгънәви бәйләнешен билгеләгез
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. объект мөнәсәбәте
c. рәвеш мөнәсәбәте
d. урын мөнәсәбәте

Ярым хәбәрлекле җөмләне билгеләгез
Выберите один ответ:
a. Кайткач сөйләрмен
b. дөрес җавап юк
c. Байлыгың бардай кыланасың
d. Әти кайткач барырбыз

Кушма → гади → сүзтезмә → сүзформа. Бу схема синтаксик берәмлекне тикшерүнең нинди төренә туры килә
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. «кире»
c. «астан»
d. «өстән»

Кайсы рәттәге җөмләдә ия турында хәбәр итә торган баш кисәк бер сүз белән белдерелгән
Выберите один ответ:
a. Икенче көнне иртән яңгыр ява башлады
b. Елганы чыпчыклар төркеме сарып алган
c. Яз үтеп китте
d. Өйгә мин сөенечтән канатланып кайтам

Кереш сүзле җөмләне билгеләгез
Выберите один ответ:

a. Тукайның – халык шагыйренең гомере мәңгелек язларга кушылып дәвам итә
b. дөрес җавап юк
c. Су! Аның кадере торган саен арта бара
d. Мөгаен, Җидегән чишмәне сагынган иде ул

Аныклаулы мөнәсәбәтне белдергән сүзләрне билгеләгез
Выберите один ответ:
a. җил исә, яңгыр ява
b. юл аша чыгу, диңгез шаулый
c. урамда уйнау, өстәлгә кую
d. юл капчыгы (рюкзак), Самара (элеккеге Куйбышев)

Әйтү максатына карап җөмләләрнең төрен күрсәтегез
Выберите один ответ:
a. хикәя, боеру, тойгысыз, тойгылы
b. инкяр, раслау, хикәя, сорау
c. хикәя, боеру, сорау, тойгылы
d. җәенке, җыйнак, тойгылы, боеру

Калын хәрефләр белән бирелгән сүзләр җөмләнең кайсы кисәге икәнен күрсәтегез.
Җырчы кошлар да җылы якка киткән.
Выберите один ответ:
a. рәвеш хәле
b. урын хәле
c. аергыч
d. вакыт хәле

Тыныш билгесе ялгыш куелган җөмләне күрсәтегез
Выберите один ответ:
a. Аяз чыкмаганнан, эшкә әллә нинди зыян килмәдә
b. Көн кояшлы
c. Күк – ерак, сыек зәңгәр
d. Көньяктан, сизелер-сизелмәс кенә, җылы җил исә
Ботаклар арасыннан күренеп китү сүзтезмәсендә компонентларны үзара бәйләүче чараны күрсәтегез
Выберите один ответ:
a. исем фигыль формасы
b. килеш кушымчасы
c. бәйлек сүз
d. хәл фигыль формасы

Бер кешелек таш капчык эчендә алар икәү булды хәзер: тоткын Галимҗан үзе һәм аның Галиҗәнап уе.Бу җөмләдәге тыныш билгесе түбәндәгеләргә күрсәтә
Выберите один ответ:
a. гомумиләштерүче сүзе булган гади җөмлә
b. иярчен аналитик кушма җөмлә

c. тезмә кушма җөмлә
d. аныклаулы бәйләнешле гади җөмлә

Кайсы төркемдә иярчен кисәкләрнең дөрес һәм тулы бирелеше күрсәтелгән
Выберите один ответ:
a. аныклагыч, аергыч, хәл, эндәш сүз
b. дөрес җавап юк
c. аергыч, детерминант, хәл, тәмамлык
d. аергыч, тәмамлык, хәл, аныклагыч

Аерымланган хәлле кисәкне билгеләгез
Выберите один ответ:
a. Менә күкнең көнчыгыш читен алсуга манган кебек, кояш күтәрелә башлады
b. Маяклар сүнүгә, пароходның тирә-ягы бөтенләй караңгыланып китте
c. Бераздан көн ачылды, ялтырап кояш чыкты
d. Гаризасына чаклы язып китерде

Әлбәттә, матбугатта чыгып, укучыга ирешкән һәр җыентык әдәбият тарихына кереп калуга дәгъва итә алмый. Хәбәрне табып, төрен билгеләгез.
Выберите один ответ:
a. кушма фигыль хәбәр
b. кушма исем хәбәр
c. гади фигыль хәбәр
d. тезмә исем хәбәр

Калын хәрефләр белән бирелгән сүзләр җөмләнең кайсы кисәге икәнен күрсәтегез. Нинди була икән ул тәмле сүз.
Выберите один ответ:
a. тәмамлык
b. хәбәр
c. рәвеш хәле
d. аергыч

Максат хәле ул
Выберите один ответ:
a. җөмләдә исемне ачыклап килә торган иярчен кисәк
b. җөмләдә теләсә кайсы кисәккә буйсынып килә ала торган иярчен кисәк
c. җөмләдә фигыльгә ияреп, эш яки хәрәкәтнең нинди ният белән үтәләчәген күрсәтеп килгән иярчен кисәк
d. җөмләдә фигыльгә ияреп, эш яки хәлнең үтәлү шартын белдереп килә торган иярчен кисәк

Кайткач укыйсым бар җөмләсе бер составлы җөмләләрнең кайсы төренә керә
Выберите один ответ:
a. билгесез үтәүчеле фигыль җөмлә

b. бер составлы исем җөмлә
c. билгеле үтәүчеле фигыль җөмлә
d. өстәлмә

Кайсы рәттәге җөмләдә аерылмаган хәл бар
Выберите один ответ:
a. Мин, чайканырмын дип, су эзләдем
b. Җамал әби йомырка сайларга утырды
c. Әхтәри сугышка китеп барды
d. Үзе, андый-мондый хәл була калмасын дип, тиз генә артка чигенә башлады
Раслау мәгънәсен белдерә торган җөмләне аерыгыз
Выберите один ответ:
a. Бу яклар миңа ят түгел
b. Ул әллә килгәндер дисеңме?Килгә-ә-ән!
c. Табигать матур
d. Аның бәхете юк түгел

Иярүче кисәк ияртүче кисәккә түбәндәге чаралар ярдәмендә бәйләнә
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. барысы да дөрес
c. кушымчалар, бәйлек һәм бәйлек сүзләр
d. кушымчалар, тезүче теркәгечләр

Шушы бер-ике көндә кайтып килербез.
Выберите один ответ:
a. вакыт хәле
b. тәмамлык
c. рәвеш хәле
d. күләм хәле

Бер составлы атау җөмләнең семантик функциясен билгеләгез. Сиреньле төн! Яшьлекнең үзе кебек кыскасың син.
Выберите один ответ:
a. субъектын, темасын алдан атап кую
b. ниндидер бер фикерне тыңлаучыга ачыграк җиткерү өчен, ул фикернең
c. нәрсәгә булса да төбәп күрсәтү, игътибарны тарту
d. ниндидер бер хәлнең, билгенең яшәвен раслау яки инкяр итү
e. табигать күренешен тасвирлау

Изафә бәйләнештәге сүзтезмә ул –
Выберите один ответ:
a. исемнең исемне янәшә тору чарасы аша ияртүеннән ясалган сүзтезмә
b. фигыльле исем сүзтезмә

c. сыйфатның исемне ярдәмлекләр аша ияртүе нәтиҗәсендә ясалган сүзтезмә
d. иярүче кисәге төп сыйфат булган сүзтезмә

Җөмләнең (сөйләмнең) иң төп һәм даими үзенчәлеге булып нәрсәләр тора
Выберите один ответ:
a. модальлек һәм экспрессиялелек
b. модальлек һәм хәбәрлек
c. хәбәрлек һәм экспрессиялелек
d. хәбәрлек һәм темпоральлек

Бу урамда кешеләр бер-берсен яхшы белә. Бу җөмлә
Выберите один ответ:
a. тойгылы җөмлә
b. җыйнак җөмлә
c. ким җөмлә
d. җәенке җөмлә

Боерык җөмлә ул
Выберите один ответ:
a. көчле тойгы белән әйтелгән җөмлә
b. сөйләүченең ихтыярын, эшкә кушуны, үтенүне, боеруны, өндәүне белдерүче җөмлә
c. теге яки бу нәрсәне белергә теләп сораганда барлыкка килә
d. тыныч, салмак тавыш белән әйтелгән җөмлә

Мәгънәсенә ныграк игътибар иттерү өчен төп җөмлә ахырына чыгарылган һәм аерым җөмлә интонациясе белән әйтелгән сүз яки сүзтезмә ничек атала
Выберите один ответ:
a. дөрес җавап юк
b. аныклагыч
c. өстәлмә
d. инверсион кисәк

Түбәндәге җөмләдә хәбәрнең төрен билгеләгез Безнең йорт – калай түбәле.
Выберите один ответ:
a. тезмә фигыль хәбәр
b. тезмә исем хәбәр
c. гади исем хәбәр
d. гади фигыль хәбәр

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

ПРАКТИКИ ПО ПОЛУЧЕНИЮ ПЕРВИЧНЫХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ (МЕТОДИЧЕСКАЯ)

1. **Целью практики является** получение первичных профессиональных умений и навыков, а также формирование следующих профессиональных компетенций:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов

ПК-2 способностью использовать современные методы и технологии обучения и диагностики

ПК-3 способностью решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития, обучающихся в учебной и внеучебной деятельности ПК-4 способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемых учебных предметов

ПК-5 способностью осуществлять педагогическое сопровождение социализации и профессионального самоопределения обучающихся

ПК-6 готовностью к взаимодействию с участниками образовательного процесса

ПК-7 способностью организовывать сотрудничество обучающихся, поддерживать их активность, инициативность и самостоятельность, развивать творческие способности

ПК-8 способностью проектировать образовательные программы

ПК-9 способностью проектировать индивидуальные образовательные маршруты обучающихся

ПК-10 способностью проектировать траектории своего профессионального роста и личностного развития

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены презентацией программ ООП по учебному предмету Татарский язык/татарская литература для 5-9 классов основного общего образования, дневником и отчетом по практике.

Отчет студента по итогам учебной практики должен быть оформлен соответствующим образом и состоять из следующих разделов

- Титульный лист
- Дневник учебной практики
- Содержание
- Введение
- Основная часть
- Заключение и выводы
- Список использованных источников и литературы
- Приложения (копии документов)

Общими требованиями к отчету являются:

- четкость и логическая последовательность изложения материала;
- убедительность аргументации;
- краткость и точность формулировок, исключающих возможность неоднозначного толкования;

- конкретность изложения результатов работы;
- обоснованность рекомендаций и предложений;
- соответствие условных обозначений, сокращений и терминов принятым нормам в данной предметной области.

Приложение 2

Формы отчетности обучающихся по практике

МИНОБРНАУКИ РОССИИ

ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы»

ОТЧЕТ ПО ПРАКТИКЕ

по получению первичных профессиональных умений и навыков (методическая)

Направление 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Направленность (профиль) Родной (татарский) язык, литература и английский язык

Студента __курса группы ____

Руководитель учебной практики

Итоговая оценка за учебную практику _____

УФА

МИНОБРНАУКИ РОССИИ

Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

Кафедра татарского языка и литературы

Д Н Е В Н И К
ПРАКТИКИ ПО ПОЛУЧЕНИЮ ПЕРВИЧНЫХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ (МЕТОДИЧЕСКАЯ)

_____

Ф.И.О. студента

_____

Направление

_____

профиль

Уфа

Студент_____
Направление_____
Профиль_____

Курс, группа_____

МЕСТО ПРОВЕДЕНИЯ ПРАКТИКИ

База проведения практики _____
Руководитель практики_____

КОНТРОЛЬНЫЕ СРОКИ ВЫПОЛНЕНИЯ ЗАДАНИЙ

№ п/п	Содержание деятельности	Контрольные сроки	Отметка о выполнении
1.	Участие в установочной конференции		
2.	Выполнение заданий: теории и методике обучения татарскому языку и литературе		
3.	Оформление и сдача отчёта		
4.	Участие в итоговой конференции		

Студент_____ФИО
(подпись)

Групповой руководитель _____ФИО
(подпись)

Индивидуальный план

Первая неделя _____
сроки

День недели	Содержание работы

Индивидуальный план

Вторая неделя _____
сроки

День недели	Содержание работы

Групповой/курсовой руководитель _____/_____
(подпись)

ФИО

ОТЧЁТ СТУДЕНТА О ПРАКТИКЕ

«_____» _____20__.

Студент _____/ _____
(подпись) (ФИО)

II. Основная часть

Отчет по выполненным индивидуальным заданиям

(задания выполняются на основе анализа образовательных сайтов)

Задание 1. Изучить специфику и особенности образовательной организации, охарактеризовать инновационную деятельность образовательной организации и учителя татарского языка и литературы.

Задание 2. Анализ учебного плана МБОУ СОШ им. И. Абдуллина с. Зириклы.

III. Заключение и выводы.

Саморефлексия. Осмысление результатов практики.

IV. Список использованных источников и литературы.

1. http://школа-зириклы.рф
2. https://fgos.ru/
3. Р.К. Сәгъдиева, Р.М. Гарәпшина, Г.И. Хәйруллина Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен татар теленнән программа (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен): 5-9 нчы сыйныфлар. – Казан: “Мәгариф-Вакыт”, 2015.

V. Приложения.

Здесь студент прикрепляет свои выполненные разработки (конспекты уроков, сценарии внеурочных мероприятий и т.д.)

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ.М.АКМУЛЛЫ»

Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций
Кафедра татарского языка и литературы

Направление 44.03.05 Педагогическое образование
(с двумя профилями подготовки)

Уровень образования: бакалавриат

Направленность (Профиль) «Родной (татарский) язык, литература и английский язык»

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ

Целью данной практики является формирование следующих

профессиональных компетенций:

ПК-1 готовностью реализовывать образовательные программы по учебному предмету в соответствии с требованиями образовательных стандартов

ПК-2 способностью использовать современные методы и технологии обучения и диагностики

ПК-3 способностью решать задачи воспитания и духовно-нравственного развития обучающихся в учебной и внеучебной деятельности

ПК-4 способностью использовать возможности образовательной среды для достижения личностных, метапредметных и предметных результатов обучения и обеспечения качества учебно-воспитательного процесса средствами преподаваемого учебного предмета

ПК-5 способностью осуществлять педагогическое сопровождение социализации и профессионального самоопределения обучающихся

ПК-6 готовностью к взаимодействию с участниками образовательного процесса

ПК-7 способностью организовывать сотрудничество обучающихся, поддерживать их активность, инициативность и самостоятельность, развивать творческие способности

ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ДЛЯ ПРОВЕРКИ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМПЕТЕНЦИИ

Оценочные материалы текущего контроля и промежуточной аттестации представлены контрольно-учетной книжкой и отчетом по практике.

Отчет студента по итогам учебной практики должен быть оформлен соответствующим образом и состоять из следующих разделов

- Титульный лист
- Дневник учебной практики
- Содержание
- Введение
- Основная часть
- Заключение и выводы
- Список использованных источников и литературы
- Приложения (копии документов)

Общими требованиями к отчету являются:

- четкость и логическая последовательность изложения материала;
- убедительность аргументации;
- краткость и точность формулировок, исключающих возможность неоднозначного толкования;
- конкретность изложения результатов работы;
- обоснованность рекомендаций и предложений;
- соответствие условных обозначений, сокращений и терминов принятым нормам в данной предметной области.

Примерные вопросы к собеседованию

1. Посетить и проанализировать не менее 4-х уроков учителей Татарского языка и литературы или практикантов.

2. Провести не менее 4-х зачетных уроков татарского языка и литературы.

3. Представить план-конспекты 4-х проведенных уроков и видеозапись фрагмента одного проведенного урока и самоанализ.

Оценочные материалы промежуточной аттестации по практике представлены вопросами для собеседования:

1. В чем заключается педагогическое мастерство учителя?
2. Опишите структуру образовательной программы дисциплины.
3. Какие современные методы и технологии обучения и диагностики вы бы использовали в среднем звене?
4. Как правильно организовать урок татарского языка в русскоязычной аудитории?
5. В чем заключается задача организационного момента как одного из этапов урока?
6. Какие типы уроков в основном вам пришлось посетить во время практики?
7. Как Вы понимаете понятие образовательный маршрут обучающегося?
8. Какие трудности вы испытывали при прохождении практики?
9. Удалось ли вам реализовать нетрадиционную форму урока, если да, то по какой теме?
10. Вы планируете работать в школе в будущем?

Приложение 2

Формы отчетности обучающихся по практике

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
ФГБОУ ВО «Башкирский государственный педагогический университет
им. М. Акмуллы»
Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

ОТЧЕТ ПО ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ

Направление 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)
Направленность (профиль) Родной (татарский) язык и литература, английский язык
Студента _____курса группы _____

Руководитель практики

Итоговая оценка за практику _____

УФА

МИНОБРНАУКИ РОССИИ
Башкирский государственный педагогический университет
им. М. Акмуллы
Институт филологического образования и межкультурных коммуникаций

Кафедра татарского языка и литературы

К О Н Т Р О Л Ь Н О - У Ч Е Т Н А Я К Н И Ж К А

педагогической практики

_____

Ф.И.О. студента

_____

Направление

_____

профиль

Уфа

Студент_____
Направление_____
Профиль_____

Курс, группа_____

МЕСТО ПРОВЕДЕНИЯ ПРАКТИКИ

Администрация: _____
Учитель-предметник: _____
Классный руководитель: _____
ФИО

КОНТРОЛЬНЫЕ СРОКИ ВЫПОЛНЕНИЯ ЗАДАНИЙ

№ п/п	Содержание деятельности	Контрольные сроки	Отметка о выполнении
1.	Участие в установочной конференции		
2.	Выполнение заданий: по учебному процессу/ по учебно-исследовательской деятельности/ по разработке культурно-просветительских мероприятий		
3.	Оформление и сдача отчёта		
4.	Участие в итоговой конференции		

Студент_____ФИО
(подпись)

Групповой руководитель _____ФИО
(подпись)

МП (базы практики)

Индивидуальный план практиканта

Сроки практики _____

День недели	Учебная работа	

ПЛАН-ГРАФИК ПРОВЕДЕНИЯ УРОКОВ

№	Дата	Класс	Тема	Ф.И.О. учителя	Оценка учителя	Подпись учителя
1	7.10.	9	«Тезмә кушма җөмлә турында гомуми төшенчә»	Фарукшина Луиза Хазиевна	5	
2						
3						
4						
5						
6						

Групповой/курсовой руководитель _____

(подпись)

ВНЕУРОЧНАЯ РАБОТА ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ

№	Дата	Класс	Тема	Ф.И.О. учителя	Оценка учителя	Подпись учителя

Групповой/курсовой руководитель _____

(подпись)

V. Приложения.

Здесь студент прикрепляет свои выполненные разработки (конспекты уроков, сценарии внеурочных мероприятий и т.д.)